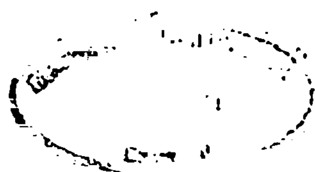
Coperta de GHEORGHE BALTOC

1982

BUCUREŞTI, PIAŢA SCÎNTEII 1

vol. I

Editura Eminescu

„UN NOU DRAMATURG : PAUL EVERAC“

Răsfoiesc titlurile cronicilor dedicate dramaturgiei românești pe care timp de trei ani, mai precis, între 1959—1962, le-am publicat, datorită lui Mihu Dragomir, în paginile „Luceafărului“ și mă opresc asupra singurei dintre ele care a avut titlul categoric și tranșant: „Un nou dramaturg: Paul Everac“. Cronica era prilejuită de reprezentarea în 1959, pe scena actualului Teatru Mic, a piesei „Ferestre deschise“, una din cele patru lucrări dramatice care marcau debutul unui autor foarte puțin cunoscut și de puțini luat în seamă pe atunci. Pentru că eram încă destul de tînăr și rîndurile respective apăreau într-o revistă dedicată tineretului, titlul și demonstrația lui au fost primite cu îngăduință de confrații mai cu experiență și n-au trezit furtunile dezavuării. Ce credea Paul Everac însuși despre pronosticul meu aveam să aflu întîlnindu-l întîmplător, cîteva săptămîni mai tîrziu, pe Calea Victoriei, cînd mi-a spus că am exagerat aprecierile la adresa lui Paul Everac și criticile la adresa unuia din interpreți asupra căruia exercitasem toată verva polemică de care eram capabil. Nu mă îndoiam că solidaritatea cu actorul năpăstuit era sinceră după cum nu mă îndoiam nici o clipă că desolidarizarea de afirmația privitoare la apariția unui nou dramaturg reprezenta doar o cochetărie.

De atunci — aproape un sfert de veac de premiere, la care autorul m-a invitat consecvent, seri în care nu mi-am precupețit aplauzele entuziaste, felicitările intempestive, dar și răsuciri nedumerite în fotoliul de orchestră și plecările grăbite după căderea ultimei cortine, de cronici

călduroase sau de altele rămase doar în stadiul promisiunilor amînate, de imbolduri și chemări pentru a da condeiului său și alte rosturi decît cel de a fi doar slujitor al Thaliei, m-au făcut să mă asociez unuia din destinele artistice care au marcat în mod evident teatrul românesc din acest răstimp. Consecvent cu sine pînă și în eroare, nedînd nici o clipă înapoi chiar cînd rămînea singur — și a rămas nu numai o dată —, curajos pînă la nesocotirea oricărei rațiuni de conjunctură, prudență, strategie, navigînd impetuos împotriva curentului, Paul Everac și-a asumat riscul de a veni uneori prea devreme la întîlnirea cu publicul și de a sosi prea tîrziu la confruntarea cu mișcările noi sau numai presupus noi ale regiei și cu modele dominante ale criticii. A fost mereu în ofensivă și n-a depus armele cînd a pierdut bătălia pe ambele fronturi — și ale publicului și ale criticii — răscolind pasiuni, stîrnind furtuni, dar fiind el insuși. Creind, cu un termen care îi place, nu numai o dramaturgie orga*nică ci și o personalitate organică, pentru că Paul Everac nu a construit numai personajele pieselor sale ci a urmărit în egală măsură modul în care se alcătuiește personajul numit Paul Everac. El este astăzi dramaturgul cel mai popular și unul din scriitorii în opera căruia noțiunea de dezbatere morală a căpătat sensurile ei primordiale. Solicitînd spectatorul, chemîndu-l la întîlniri dificile, așezîndu-l în fața propriei conștiințe, făcîndu-l părtaș al unor confruntări de o necruțătoare* luciditate, *Paul Everac se situează alături de cel ce a întruchipat în anii dintre cele două războaie această noțiune : Camil Petrescu.*

Dacă atunci cînd am scris Un nou dramaturg : Paul Everac, *condeiul mi-a fost purtat de entuziasmul tinereții, astăzi, cînd fac tot atît de categoric această apropiere calitativă, îmi dau bine seama că mîine nu voi avea dreptul să invoc nici o scuză.*

VALERIU RÂPEANU

JUSTIFICAREA SELECȚIEI

Am pus în aceste două volume (puțin-cuprinzătoare pentru cît am scris) un număr de zece piese, din care trei scurte. Patru din total sînt inedite, în sens tipografic.

Am lăsat astfel deoparte piesa mea de debut *Poarta*, care mi se pare încă destul de solidă în încheieturile și tipologia ei. Am ocolit foarte răspîndita și oarecum populara *Ferestre deschise*, jucată de zece teatre și multe cluburi și cămine de amatori. Am scos *Explozie întîrziată*, deși... Am dat, cu regret, afară, piesa *Ochiul albastru*. N-am mai pus *Ștafeta nevăzută*, fiind în antologii școlare. Am renunțat la *Simple coincidențe* fiind, quadrilingv, în „Revue roumaine" și intr-o antologie budapestană. N-am mai pus *Camera de alături* figurînd în „Antologia dramaturgiei românești" scoasă de Valeriu Râpeanu, alături de *Urme pe zăpadă* și *Iancu la Hălmagiu*. N-am pus nici o comedie sau comedioară, nici *Himera* (un eșec) nici *Costache și viața interioară* (un semieșec), nici *Viața e ca un vagon* sau *Piatră la rinichi* (două copioase succese de public), nici ineditele *Mama mare, Commedia del'Arte, Infractorul existențialist*. N-am publicat cea mai modern-avangardistă piesă a mea, *Baletul electronic*, nici cea mai complexă din parabolele în care am judecat evoluția lumii, *Masa de gală*. Am eliminat multe, ce zic eu, aproape 30 de piese scurte, de scenarii de R. TV, unele publicate, toate jucate. N-am pus nici una din piesele scrise după *Un pahar cu sifon* — și sînt cîteva ! Nici una din piesele scrise înainte de *Poarta* — și sînt cîteva !

Ce am ales, totuşi? După ce criteriu? După generalitatea dezbaterii. Civilizaţie sau cultură, transcendent sau imanent, aparenţă sau esenţă, noi sau ei, marxism sau paramarxism, libertate sau determinare, etică sau pseudoetică... În general am ales piese care la o anume deschidere problematică au şi o sevă de autenticitate tipologică. *Ape şi oglinzi* am pus-o fiindcă îmi place foarte mult cum se dezbate acolo chestiunea libertăţii; *Un fluture pe lampă* fiindcă a plăcut foarte mult spectatorilor, — cum a plăcut şi *Zestrea*. Am pus *Subsolul* fiindcă e o dezbatere esenţială, abia presimţită de alţii cînd am scris-o şi fiindcă vorbeşte de un strat al nostru mai adînc, în competiţie cu modernitatea. Despre sociologia noastră vorbeşte *Acord*, despre morala noastră *A cincea lebădă* şi *Un pahar cu sifon*. Despre destinul nostru vorbeşte *Cititorul de contor*, o piesă mai alambicată, dar nu încîlcită. Despre vocaţia noastră creatoare, matricială, vorbeşte *Ana*. Despre mimesis şi autenticitate sau viaţă şi mască vorbeşte *Cîteva palme false*.

Unele din piesele acestea au plăcut. Altele au căzut. Altele sînt încă în litigiu axiologic. Altele în desuetudine. Nu m-am oprit nici numai la succes, nici la impopularitate, nici la critică aspră sau neînţelegere. Mi-am arogat dreptul să judec singur, cu mintea mea, ce mă reprezintă mai tare. Am o vagă certitudine că am procedat bine. Am şi o vagă nelinişte că am greşit, şi că piesa bună nu-i aici.

Sau poate, nu-i *încă* aici.

Căci dacă n-am spera într-altele, mai bune, ce rost ar mai avea să scriem?

PAUL EVERAC

SUBSOLUL

PIESĂ ÎN TREI ACTE
OPT TABLOURI

Creată la Teatrul Nottara, sub numele de *Patimi*, în 1967, de Sorana Coroamă, cu: G. Demetru, Rodica Sanda Țuțuianu, Ion Popa, Ștefan Iordache, Anda Caropol și Eugenia Bosînceanu; reluată, în regia autorului, la Cluj, cu Gh. Nuțescu și Melania Ursu; jucată la Birlad (Cr. Nacu) și Sibiu (Ariana Kunner), piesa *Subsolul* a avut șansa de a fi fost înțeleasă de la început de cîțiva critici de primă linie, repudiată (violent) de o excepție, sau două, reconfirmată ca valoare problematică de alte ulterioare minți și condeie. Intre timp, ideea „izvoarelor" a devenit programatică chiar și pentru cei ce negau piesa, iar termenii problemei nu s-au invalidat prin trecerea timpului, indiferent de valoarea soluției dramatice. Un spectacol mai puternic decît cele de pînă acum, spectacol de care tînăra noastră regie s-a dovedit adesea capabilă, ar putea aduce surprize. Dar și cele de pînă acuma au cuprins contribuții actoricești remarcabile ca: Melania Ursu și Rodica Sanda Țuțuianu, Gh. Nuțescu, G. Demetru, Ion Popa și alții.

P. EV.

O PLEDOARIE PENTRU ORGANICITATE

Solicitată mereu — și pe bună dreptate — să reflecte problemele majore ale actualității, să „oglindească“ și chiar să „redea“ conflictele specifice ale acesteia, dramaturgia ultimelor trei decenii n-a ezitat nici o clipă s-o facă, dar s-a grăbit adesea să aibă numai răspunsuri, punîndu-și în schimb prea puține întrebări. Ca și cum „răspunsul“ ei n-ar fi trebuit și n-ar fi putut să fie, la rîndu-i, unul major și specific, adică de interogare a conștiinței umane. Ca și cînd „simpla“ interogare a acestei conștiințe ar fi chiar atît de simplă și n-ar constitui prin ea însăși un act de profundă afirmație spirituală. Ca și cînd actualitatea ar putea să apară pe un teren viran, pe un vid spiritual, doar cu idilicul surîs al automulțumirii pe buze, neprecedată și neurmată de nici o dramă, de nici o tragedie, de nici o durere, de nici un chip al facerii. Ca și cînd actualitatea ar putea fi numai una de suprafață, nu și de substanță, iar florile ei, atît de ademenitoare în perspectiva ceva mai îndepărtată a coacerii fructului, ar putea să existe fără a-și trage seva din rădăcini.

Tocmai din acest punct de vedere, al substanțialității demersului dramaturgic, al profunzimii cu care sînt sondate straturile adînci ale actualității, în sfîrșit, al sentimentului responsabilității conținute de interogația dramatică, Subsolul, chiar dacă nu este una dintre cele mai bune piese ale lui Paul Everac, este în orice caz una dintre cele mai importante.

Apărută în 1967, piesa a cunoscut o primă versiune scenică, destul de superficială și sărăcitoare la Teatrul

„Nottara", urmată apoi de un spectacol, mai clar în intenţiile sale, în regia autorului, la Teatrul Naţional din Cluj, spectacol preluat dealtfel şi de televiziune, fără a înregistra însă un ecou special. În critica de specialitate, piesei nu i-au lipsit, la apariţia ei scenică, nici elogiile parţiale şi aprecierile pertinente, nici respingerile totale şi nepertinente, ori poziţiile mai mult sau mai puţin echivoce, care oricum nu mai merită a fi luate în seamă decît pentru caracterul lor simptomatic, fermitatea criteriilor estetice părînd a fi condiţionată, în cazul dat, nu numai şi nu atît de reuşita spectacolului, cît de posibilitatea unei adeziuni de structură a criticilor, la o problematică de structură a sufletului românesc.

Căci întrebarea piesei este pînă la urmă cît se poate de clară : ce se întîmplă azi, în „actualitate", cu sufletul românesc? Autorul nu mai are răspunsuri gata confecţionate şi nici nu mai poate să le accepte ca atare pe cele de pînă acum, mai ales că problema, chiar dacă nu în toată complexitatea ei, este totuşi departe de a fi nouă, dar pare a fi fost formulată pînă acum în termeni exclusivişti şi nedialectici, atunci cînd răspunsurile veneau de la adepţii sămănătorismului, ai poporanismului sau ai unui sincronism absolutizant. Un fenomen care putea fi sesizat la începutul secolului în stadiile lui incipiente, chiar de către o diagnoză naivă, către sfîrşitul veacului s-a cronicizat, fără ca diagnoza lui, scientifizată între timp de sociologie şi antropologie, să comporte şi un tratament social adecvat. Mai simplu spus, autorul nu se poate împiedica să constate *că prefacerile vertiginoase şi* inevitabile *ale epocii schimbă nu numai haina ci şi sufletul omului, pătrunzînd în structurile mai adînci ale unei lumi spirituale care se simţea pînă mai ieri stăpînă pe valorile ei imuabile. Ce se întîmplă, deci, cu sufletul românesc? Ce rămîne şi ce se pierde în trecerea lui* inevitabilă *dintr-o matrice formativă în alta? Care e preţul care trebuie plătit şi cum ar putea să supravieţuiască valori morale* definitorii *pentru o colectivitate etnică, în confruntarea lor cu structuri relaţionale interumane proprii noilor condiţii de viaţă materială, determinate de un impetuos progres tehnic? (A face din Matei Rizea numai*

țăranul care nu se poate ușor adapta la oraș, ar fi pe cît de adevărat, pe atît de puțin și de fals deci, pentru că ar însemna să nu ținem cont de întreaga structură realist-simbolică a piesei și a tuturor personajelor ei.)

Departe de a avea soluții la toate întrebările și de a putea fi deci acuzat că respinge paseist avantajele civilizației, pentru menținerea intactă a valorilor unei culturi spirituale arhaice, sau că, dimpotrivă, îmbrățișează cosmopolit orice fel de noi structuri civilizatorii, renunțînd la specificitatea valorilor etnice, autorul încearcă totuși să pună problema și scrie un „eseu despre organicitate" (s.n.)

Dincolo de abilitățile și inabilitățile acestui eseu dramatic, ca piesă de teatru, la care nu vom întîrzia să ne referim, pare de neconceput astăzi, la o mai atentă lectură a textului, să nu se fi observat originalitatea de substanță, de gînd și de scriitură, pe care încerca s-o propună autorul, tocmai pentru că intențiile sale sînt poate prea evidente.

Astfel, de dragul unei demonstrații cît mai bogate și mai relevant complementare a pieselor de dosar furnizate în diversele scene, se ajunge uneori la un prea pronunțat caracter didactic-ilustrativ al acesteia, după cum, aceeași dorință de a alimenta caleidoscopic argumentația tezei duce la o prea mare fragmentare a discursului dramatic, lipsit în unele scene de susținerea acelui atît de necesar suflu tensional al întregului. (Ceea ce ar fi menit să sugereze o mișcare centripetă riscă, în astfel de scene, să se îndepărteze centrifugal și aleatoriu.) Să ne împiedice aceste constatări de la a observa, pe de altă parte, că autorul introduce aici o orchestrare simfonică a temei, „motivele" ei de bază fiind reluate în ipostazierile concrete ale personajelor, care-și răspund, se caută și se resping, tocmai pentru ca interferarea sonurilor lor specifice și distincte să ne poată da impresia de măreție și cutezanță a unei confruntări dramatice, din care pînă la urmă omul iese biruitor, biruindu-se pe sine, printr-un final în care opreliștile par a se spulbera pe rînd, pentru ca acordurile ultime să ne poată sugera, înseninate, intrarea într-o altă și nouă matcă posibilă, a mult căutatelor armonii interioare? Iată de ce, cu toate imperfecțiunile ei, Subso-

lul *este o piesă importantă și, prin deschiderile stilistice pe care le conține, anunțînd o evidentă schimbare de registru dramatic, care surprinde nu doar prin originalitatea timbrului, ci și printr-un ambitus filozofic care-și asumă acum dialectic domeniile transcendentului și neopozitivismului, cu o siguranță dezinvoltă, greu de găsit aiurea.*

Pericolul ca, din „trăită", lumea să devină doar „înțeleasă" — cum spune undeva autorul — se reflectă, prin toate celelalte personaje, în Matei, capabil la rîndul lui să le influențeze, să se reflecte în și prin *ele și chiar să* dureze *prin însăși capacitatea lui de a le atrage și de a le face incapabile să se sustragă total influenței sale. Matei nu poate și nu va renunța la „subsolul" trăirilor sale ancestrale, dar nici nu refuză — ci cere doar răgazul! — să „pătimească" pentru a înțelege. (Indecizia autorului pentru unul sau altul dintre titlurile lucrării credem a fi determinată tocmai de faptul că ambele o exprimă fără s-o poată epuiza, referindu-se la niveluri de semnificație diferite.)*

Sigur că nu întîmplător fenomenul alienării lui Matei Rizea e urmărit acolo unde personajul se retrage simbolic din calea tumultului social, într-un subsol *al acestuia, amintind, prin minuțioasa descriere a cadrului, simbolistica apropiată a piesei* Emigranții *de Slavomir Mrožek. Alți emigranți, într-o altă dezrădăcinare, devenită acolo ireversibilă.*

Poate tot aici ar fi cazul să observăm că numele personajului, Matei, nu este cîtuși de puțin întîmplător, el asociindu-se sintagmatic subtitlului lucrării, „Patimi", după cum putem atrage atenția că multe dintre numele personajelor lui Paul Everac, din cele mai diferite piese, au o valoare și o semnificație categorială, pe care, departe de a o părăsi de la un text la altul, nu fac decît s-o îmbogățească prin noi ipostazieri posibile ; Voica, la care se referă Matei, nefăcînd nici ea abstracție din acest punct de vedere.

Fără a avea strălucirea perfecțiunii către care tind unele dintre piesele mai vechi sau mai noi ale lui Paul Everac (într-un act, sau mai multe), Subsolul *ni se pare a avea o însemnătate specială și pentru înțelegerea* artei

poetice *a întregii sale dramaturgii. Căci, dacă autorul a văzut, pe bună dreptate, în lucrarea de față un „eseu despre organicitate“, se poate spune cu egală îndreptățire că întreaga sa creație literară o bună parte din cea eseistico-teoretică este o* pledoarie pentru organicitate.

În dramele sale istorice, ca și în comediile satirice, în piesele într-un act, „aristotelice“, ca și în acelea de largă respirație și amplă desfășurare spațio-temporală — putînd fi socotite, precum „Costandineștii“, adevărate basoreliefuri dramatice —, în eseurile teoretice ori în intervențiile deseori polemice din presa literară, Paul Everac s-a situat întotdeauna (indiferent de cîtă dreptate concretă avea!) pe pozițiile de apărare a organicității, *ca valoare supremă a tuturor fenomenelor vieții. Fie că era vorba de ființa noastră istorică și națională, sau de viața socială a ultimelor decenii, de soarta teatrului românesc și de buna-credință a slujitorilor lui, de ceea ce se întîmplă în teatru ca lume, sau numai în lumea teatrului, pentru Paul Everac* organicitatea *a rămas nu numai un criteriu estetic, ci, în primul rînd, un criteriu moral, în afara căruia criteriile estetice pot deveni — și deseori riscă să devină! — simple justificări discutabile, străine de esența trăirii operei.*

Subsolul trăirii pare să legitimeze astfel accesul la patimile înțelegerii.

VICTOR PARHON

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:

TEATRUL „C. I. NOTTARA"

sub titlul „Patimi"

la 11 ianuarie 1967

DISTRIBUŢIA:

Matei Rizea: G. DEMETRU; Bița Circioiu: RODICA SANDA ŢUŢUIANU; Günther Haase: ION POPA; Silly Botescu: ANDA CAROPOL; Bob Cristoveanu: ŞTEFAN IORDACHE; Aurelia Mişu: EUGENIA BOSÎNCEANU.

Regia: SORANA COROAMĂ

Scenografia: DAN NEMŢEANU

PERSONAJELE:

MATEI RIZEA
BIȚA CÎRCIOIU
GÜNTHER HAASE
SILLY BOTESCU
BOB CRISTOVEANU
AURELIA MIȘU

ACTUL ÎNTÎI

TABLOUL I

Subsolul unui bloc abia terminal, într-un cartier care se construiește acum. Încăpere mare, de formă neregulată (cu ieșituri, firide, înălțări), la care se ajunge deplasînd o ușă trei-sferturi, improvizată, — sau sărind (anevoie) peste ea.

Pe fondul ocru-cenușiu al pereților tencuiți recent se detașează, foarte material și concret, țevăria de toate calibrele care asigură instalațiile de căldură, apă și canalizare și care, cu unele ramificații, traversează dominant încăperea.

Destinația acestui loc nu se întrevede încă, s-ar putea să devină depozitul unor viitoare unități comerciale, sau un atelier mecanic, de sculărie, sau adminlstație de bloc, sau club. Deocamdată stau aici debarasate cam la întîmplare o sumă de obiecte și mobile de la proaspeții locatari : un dulap, vechi, de bucătărie, saci și preșuri rupte, o pendulă imensă, scăunele șchioape, ba chiar un fotoliu de stil, cam coșcovit, albii, tingiri, scînduri, coperți goale de carte, un joben răzleț, un paravan, jucării vechi, tîrlici, păpuși, dosare, o saltea de paie, borcane, cromolitografii, o sită, un făcăleț, un topor, o statuetă cu picior spart, *e tutti quanti*.

Toată această harababură zace inform în penumbră. Încăperea are un singur geam, așezat sus. Prin el se întrevede ziua un colț de șantier, clădiri care se înalță, macarale. Seara, un bec nu prea puternic instalat afară pe un stîlp reverberează peste o parte din subsol o lumină difuză, dînd obiectelor contururi tainice, lăsînd cîteva colțuri în beznă. Dacă vîntul bate mai tare, cum face în seara asta de început de noiembrie, pălăria becului prinde să joace încetișor ba uneori îl astupă chiar de tot, ca acum.

În semiobscuritatea care s-a lăsat s-aud pași pe scară. O mînă se ivește în rama ușii. Zgîlțîie puțin. — ușa e legată cu sîrmă. Zgîlțîie mai tare, înjură. Dă brînci ușii. Intră.

E un bărbat greoi, cu spinarea mare. Înaintează cam nesigur și bombăne. A vrut să închidă binișor grila ușii, s-a răzgîndit și a trîntit-o. Se apropie de lucruri. Pipăie dulapul, îl încearcă. Se sprijină de colț. Îi apucă toarta sertarului. Îi vorbește, cam răgușit, cu accent țărănesc.

BĂRBATUL : V-ați închis, ai ? *(Scutură.)* V-ați închis și voi, sărăciile dracului. *(Rămîne crăcănat în mijlocul lucrurilor.)* Eu-i zisei : de ce, bă ? De ce așa ? Să văz socoteala ! Ăla cică : eu... Stai nițeluș ! Care eu, bă ? Ce ești tu ? *(Se împiedică într-un scăunel, îi repede un picior.)* Grebla cui te mai născoci. *(Scăunelul cade cu zgomot.)* Pștt ! Așa-mi faci, mă ? Păi cin-ți-e nașu' ? Surcele te fac, uite-acu ! *(Apucă alt obiect și mai mare și, împleticindu-se, îl mută din drum.)* Dă-te și tu nițel mai încolo, c-oi avea și eu dreptul să-mi trăiesc traiul. Da' neamțul i-o spuse la obraz lui Chiose, și ăla, Bumbăcea, uite așa se zgîia, uite așa ! Și ce dacă nu vrea el ? Nu mai pot eu de vrutul altuia ! Sănătoși să fim ! Da' lasă că și neamțul prea e lăliu... *(Și-a făcut loc.)* Uite așa ! *(Schițează cîțiva pași bocăniți, după un ritm ciudat și cam sălbatic, de joc.)* Uite așa ! *(După ce a potrivit pașii, începe să mormăie.)* „Păi la bordei cu crucea 'naltă la mîndruța sprîncenată..." *(Rafală de vînt, becul se clatină.)* Sufli, ai ? N-ai decît să sufli și să bați, că nu mai viu. Eram tînăr, știam cum ți-e rostul... Mă răfuiam cu tine... Acu mă detei după căldură, aci... Tu sufli, tu auzi. Și nu mai hîțîna becul, dă-l dracu', că mă chiorăști. *(Încearcă să refacă dansul destrămat.)*

Fost-ai nene... și-uite-așa
și-uite-așa și-așa și poc !...
Și poc !...

(*Cu o mînie subită.*) Ți-l înșfăcam, mă, de-l făceam așchii. Așchii — atitica. Ți-l luam în brațe... (*se îngrozește de ce era să facă atunci*)... Doamne iartă-mă, ți-l lăsam rece... cîți ani sînt? Du-te, mă, de te culcă, Matei, că te-ai rupt azi. Te-am împropietărit, na, ți-am dat saltea... (*Bîjbîie și scoate o saltea pe care o potrivește într-un cotlon.*) Ai și țol... (*își tîrîie o scoarță ruptă*)... stai boierește, ce mai vrei? (*Se întoarce spre vînt.*) Și tu, lasă-te, mă, în pace, c-aci nu mai sîntem pe Măgură, nu mai vreau să știu de tine... De nimeni, nu mai vreau să știu aci!... De nimeni!!! — auzi? (*Se trîntește pe saltea, oftează o dată vibrant, din rărunchi.*) Oof, lume! (*Scoate o sticlă goală din buzunar.*) Te golișî și tu? (*O trîntește de-a rostogolul cu piciorul.*) Păi, du-te, dacă te golișî. Care s-a golit, ducă-se. Așa.

Păi, uite și tăvălitura
unde-mi da (*ezită*) Voica mea gura
unde-mi da Voica...

(*Tace subit. Se lasă pe spate. Vîntul s-a mai domolit.*) — Bă, Matei, bă! — Ce mă? — Păi nu mai cînți, mă? — De ce să mai cînt, mă, nu-i tot aia? — Cîntă, mă, nițel așa, să ne mai luăm cu vorbele, să treacă belelele. (*Cu al ton.*) Voicoo! Cin-te-a șchiopat pe tine, neică? Eu te-am șchiopat? Bine. Aoleo, da'te urîțișî, fă! Nu te mai ia ăla acu, să știi de la mine. (*Iscodind-o.*) Te deteșî în fapt cu el? (*Tare.*) Spune fă, odată! Vorbește, că-ți crăp... (*Se răzgîndește.*) Da' eu, că stătui trei ani la bașcă pentru tine, nu zici nimic (*cu un fel de duioșie*), cățeaua dracului? Și că-mi luași casa, ăstimp, și-mi dăduși pămîntul la Sfat? Ce dacă era făcută de tac-tu? Da' pămîntul era al meu de la reformă, că trăsei destule pentru el, cu frontu'. Și la tac-tu spui că n-am tras!? Îl mințirăm și noi atunci, de copil, c-așa era. Puteam să-l avem, nu puteam? Nu te iu-

bişi cu mine, tu, Voichiţo şi curvo, cînd venii atunci după Sînt-Ilie, de jucai, şi tu te pornişi pe urmă după mine la munte, cînd îţi spusei de oile care le aveam ? *(Se scoală în capul oaselor şi-şi spune cu o voluptate disperată.)* Şi ne-am dus fă, şi ne-am dus, da oile erau moarte dinainte, şi eu ştiam, că d-aia venisem la vale să joc, să mă vezi tu că sînt voios. Şi ne-am dus, fă, şi seara, sus, pe Măgură, ce crezi : stăteau ciolanele prin iarbă, peste tot, uite aşa stăteau, ciolane multe, nălbite. — Ce-i asta, Matei ? — Ce să fie, oaie. — Şi asta ? — Tot oaie. Iote-mi averea, care am intrat în vrajbă cu frate-miu ciungul şi cu soră-mea, cînd îi deteră ei casa să se mărite, că era scofîlcită. Şedeam şi ne uitam aşa la oase. — Păi eu mă duc. — Stai tu, Voichiţo, da' pe mine nu mă iubeşti, mă, sufletul meu nu ţi-e bun, mă ? Eu nu-ţi fui nimic, mă ? *(Otrăvit, amestecînd timpii.)* Păi nu te ţinui eu şi nu te îmbrăţişai eu, şi nu te bătui şi nu te iubii eu ? Păi atunci, de ce, fă, de ce, parascovenia cui te-a crucit, mă făcuşi să îmi ies din rostul meu şi din făgaşul meu, ai ? *(Aruncă cu un bocanc în pendulă, care scoate un sunet profund. Se domoleşte.)* — Bă, Matei, las-o bă să doarmă... *(Amar.)* — Zi, ea să doarmă şi eu să umblu-n lume ? *(Totuşi, cedînd îngăduitor.)* Să doarmă, mă, despre mine, să nu se mai scoale niciodată... *(Blînd.)* Auzi, Voico ? Culcă-te, fă, şchioapo, şi nu te mai scula, e mai bine... Am să-ţi cînt, cînd ăi fi dusă, de norocul nostru, la amîndoi. *(Scoate o frunză şi începe să cînte. La un moment dat, aproape impersonal.)* Eu tot acolo viu, unde te-o duce pe tine, în pămînt, şi tot acolo mă lungesc. Că alt loc n-am, tu... *(Cîntă mai departe.)*

CORTINA

TABLOUL 2

Un băiețel care era în subsol aude pași pe scară, sare călare pe ușă (la ridicarea cortinei) și o șterge. Apar doi tineri de vreo 17—18 ani, Silly și Bob. Desfac sîrma ușii și intră.

SILLY : Ne-a văzut ăsta-micu.
BOB : Și ?
SILLY : Și. O să meargă să bată toba, c-am intrat aici cu un băiat.
BOB : Și nu-i voie ? Știi că-i nostim ! „Micul toboșar." Te pomenești că mai iei bătăiță la popou că te vezi cu băieții.
SILLY : Nu, dar oricum, în pivniță... (*Ridică din umeri.*) În definitiv, mama m-a trimis.
BOB : „Expediție în tenebre", „Banditii din Orgoloso". Astea-s boarfele voastre ? Să nu fi manglit toboșaru' ceva. De ce nu puneți lacăt ?
SILLY : E comun. Mama vrea să le vîndă, zice c-a găsit pe cineva destul de naiv să le ia cu totul.
BOB : La paradis general, lichidare totală, cine mai poftește, suprapreturi nu se primesc, creditul a murit ! A, dar e o maghernită colosală ! Se poate face un film de aventuri. Sau o dramă pasională, cu un cadavru ascuns sub lighean.
SILLY : Fii serios.
BOB : Nu-ți mai plac filmele de aventuri ?
SILLY : Sînt prea confecționate. Unele au un aer stupid.
BOB : Depinde cine le joacă. Kirk Douglas nu-ți spune nimic ? John Wayne ? Mel Ferrer ? Nici Mel Ferrer ? Ai să rîzi, dar pe mine mă înnebunește.
SILLY : Îl prefer pe Burt Lancaster.
BOB : Cu totul alt gen, a nu se confunda. Vezi „Ghepardul". M-a amuzat scena aia lungă, cînd umblă amîndoi prin pod și caută un loc unde să... înțelegi.
SILLY : Ăla era nepotul, Alain Delon.
BOB : Tancredo îl chema.

SILLY : O figură cam de fată, l-am văzut şi-n „Rocco". Siropos. Şi acolo avea un aer de mesia cu totul neverosimil.
BOB : Îşi iubea fraţii, ce vrei. Cam mult îi iubea, trei ore şi jumătate, ai dreptate. Şi pentru arătarea aia nu merita să te sacrifici, cît o fi ea de Annie Girardot. Dar un film de aventuri e o chestie.
SILLY : În schimb mă epatează Monica Vitti.
BOB : Antonella Lualdi e febleţea mea. Dealtfel, ai să rîzi, dar semănaţi puţin. Ai văzut-o în „Îndrăgostiţii"? Nostimă copilă. Şi troaca asta, ce faceţi cu ea?
SILLY : Spăla mama. Ne-a făcut baie şi nouă.
BOB : Şi jobenul?
SILLY : E de la un cumnat plecat după primul război. A venit cu el la înmormîntarea lui tata. Mama nu se îndură să-l arunce.
BOB : Cum îmi stă? Mi-l dai să-l duc la ceai? O să fie haios rău cînd oi intra. D-l Phileas Phogg se întoarce de la înconjurul mapamondului şi umflă 30.000 lire. Vă salut, domnilor. Un baston nu găsim? Lady îmi dă braţul? Nici la 30.000 lire? Scumpă doamnă.
SILLY : Eşti grozav, ce să spun. De ce nu te fotografiezi?
BOB : Îmi stă bine?
SILLY : De un ridicol perfect. Ca într-un Bernard Shaw de provincie.
BOB : Îl deteşti pe bătrînul Bernard?
SILLY : Dimpotrivă, e idolul meu.
BOB : Serios?
SILLY : Nu fac impresia? Bine, e puţin depăşit, recunosc. Aşa şi Françoise Sagan e depăşită.
BOB : Aşa şi „noul val" e depăşit. Acum se poartă pop-artul.
SILLY : Nu cunosc.
BOB : Adică aşa, lucruri unele peste altele, ceac-pac-cozonac şi iese ceva. Cam cum ar fi aici.
SILLY : Şi asta cu ce se serveşte?
BOB : E o chestie. Unele sînt nostime de tot. Bineînţeles, trebuie să te pricepi puţin. De-aia am vrut să fac regie. N-au vrut dînşii. Nu-i nimic, o să fac şi drept,

mâcar un an. După aia mai vedem. Viața e o lungă experiență. Era și părerea lui Platon.
SILLY : Încîntată. Mai ai și alți suporteri de genul ăsta ?
BOB : Am pentru toate condițiile. Slavă Domnului, și-au pierdut destui timpul ca să fabrice deșteptăciuni. Nu știu dacă o să am eu timp să le colecționez. Asta, Platon, e dintre cei mai haioși. Nu ăla care a jucat în Codin, nota bene.
SILLY : Mă crezi cam nediferențiată.
BOB : *Scusi !* Și ce facem noi aici ?
SILLY : Nimic. Am venit să aduc proteza lui tata. Mama nu vrea s-o arunce. Și să văd cum stau lucrurile.
BOB : Stau bine în aerul ăsta de mister. Observi ? Și acustica e bună. Dacă aș striga aici : „Silly, Silly ! Te iubesc. Silly" ! cum sună ?
SILLY : Absurd.
BOB : Nu zău, chiar așa ? Ție nu-ți lipsește absolut nimic ca să fii iubită. E momentul s-o bag de seamă. În bezna asta am avut deodată o clipă de iluminare.
SILLY : Cu bateria „Focus".
BOB : Nu, dar îmi spun absolut sincer că ești mai nostimă decît foarte multe altele.
SILLY : Trebuie să fac o reverență, da ? Iartă-mă, mă strînge corsetul.
BOB : Totdeauna mi-am dorit o prietenă amuzantă, haioasă. Gîndul că ne-a fost dat să ne întîlnim aici mă tulbură.
SILLY : Săracul băiat ! Ești hipertensiv ? Îți dau eu niște Bellergon de la Mircea.
BOB : Bravo, frate-tău e abia în anul III și îl și ajuți să-și facă clientelă. Mai vorbeai de Rocco.
SILLY : Mircea n-are nevoie de ajutor. E un tip tare.
BOB : Ai să rîzi, dar și eu sînt. Fiindcă acuma am să te îmbrățișez.
SILLY : Grozavă idee !
BOB : Nu-ți face plăcere ?
SILLY : Nu se pune chestiunea dacă-mi face, se pune ce rost are.
BOB : Silly, nu te amuză deloc să te iubesc ? Profitînd de toată scenografia asta, plus tinerețea noastră...

SILLY : Plus echipamentele cromosomice... Ascultă, Bob, vrei să fii serios ?
BOB : Nu.
SILLY : De ce ?
BOB : N-are nici un haz să fim serioşi. Eu sînt Tancredo şi tu eşti Angelica. Tu crezi că ei erau foarte convinşi că se iubesc ? Aiurea ! Puţină beznă, nişte dulapuri...
SILLY : Nu era beznă, era ziuă. Şi erau dulapuri mari, se puteau ascunde în ele.
BOB : Atunci facem altfel. Uite, îţi pun de pildă salteaua asta de paie. *(O aşează cam tot în cotlonul unde a fost în tabloul precedent.)* Stai jos. Eşti prinţesa amărîtă. Cenuşăreasa de Argon, Xenon, Cripton...
SILLY : ...şi Heliu ! Bun. Şi ce urmează ?
BOB : Şi eu, în genunchi, la picioarele tale, după ce-ţi trag *(trage scoarţa ruptă)* acest brocart de Persepolis...
SILLY : Şi Pasargade. *Et après* ?
BOB : Şi îţi ofer şi această cupă de Xeres... *(Îi întinde un ibric.)*
SILLY : ...Estramadura şi Alicante. Lacrima Cristi. Chios, Portos, Lemnos. Şi Lesbos. „Au la Sibaris nu sîntem lîngă capiştea spoelii ?" Şi ?
BOB : „Eu ştiu c-ai să mă-nşeli chiar mîine..."
SILLY : „Dar nu strivesc corola de minuni a lumii."
BOB : „Porniră cele trei corăbii."
SILLY : „La rîpa Uvedenrode."
BOB : „Şi-un singur matelot cînta, şi marea nu-l înţelegea."
SILLY : Asta fiind tu.
BOB : După care am să te sărut.
SILLY : Nu !
BOB : E foarte drăguţ, că ai prevăzut şi momentul de opoziţie dialectică. Atuncea va să zică am să te sărut.
SILLY : Nu !
BOB : Ba da. Şi am să-ţi spun şi de ce, Silly. Fiindcă într-adevăr te iubesc. *(O mîngîie intens.)* Fiindcă pînă acuma am făcut fiţe, am luat-o pe departe cu cinemaua şi cu alte aiureli, dar abia am aşteptat să

ajungem aici, de ce să ne ascundem? Parcă tu nu? Ai venit cu proteza? Nu mă crede fraier. Ești un vis, asta ești. Ai cea mai velină piele pe care am pipăit-o, și aici în penumbră strălucește ca un bloc de marmoră.

SILLY (*cu mai puțin aplomb*): De Carrara? Sau de Albești?

BOB: Și am să te sărut ca să taci. Și am să-ți astup ochii ăștia formidabili și ironici. (*Brusc, o sărută lung.*)

SILLY (*amețită de sărut*): *„Rapsodie in blue"... (El o mai sărută o dată.)...* „Wagnerianelor motive..." (*Încă o dată.*) Ah, am amețit! Săruți ca-n finalul lui Othello.

BOB: Nu crezi în dragoste?

SILLY: Hormoni.

BOB: Dar e colosal totuși — de acord?

SILLY: O să mă vadă mama ciufulită.

BOB: Tu știi ce ai pe buze?

SILLY: Da. Un tegument numit epidermă bucală, cu o anumită sarcină electrostatică.

BOB: Tegumentul ăsta închide în el niște dorințe.

SILLY: Totdeauna ești așa de psiholog?

BOB: Numai cînd mi-e cerebelul conectat la o mare rețea erotică de 1 000 de volți! „Femeia revărsată-n mine ca o mireasmă într-o pădure."

SILLY: Nu mă mai chinui!

BOB: Silly... (*Se privesc ochi în ochi. În acest moment intră Matei și, văzîndu-i, se ascunde repede după pendulă.*) Silly, crede-mă!! E cea mai bună clipă pe care am petrecut-o în viața mea! Ești o seducție. Ești vraja, ești nebunia pe pămînt, ce mai vrei? (*Sincer.*) Mai teribilă decît Claudia Cardinale! Depinde numai de tine să fim atît de fericiți cum n-am fost niciodată pînă acum.

SILLY: Și tu ești mai elocvent decît Cicero împotriva lui Catilina.

BOB: Nu mă crezi? (*Sare în sus, vexat.*)

SILLY: Bob, n-am vrut să te supăr. Bob, vino înapoi! (*Îl ia, îl îmbrățișează cu un foc neașteptat.*) Bob, n-am vrut să te supăr, băiatul meu dulce, dar... (*Aproape plîngînd de ciudă împotriva ei însăși.*)

Ah, Doamne, cum pot să spun așa ceva ? *(Il ia din nou brusc, il privește adinc.)* Tu, nu te juca cu mine, te rog... Nu te juca. Sînt și eu destul de zăpăcită.

BOB *(exaltat)*: Plîngi ? Ah, Doamne, cu ce am meritat aceste lacrimi ? *(Se repede să i le soarbă.)* Frumoasa mea Silly !

SILLY : Știu că nu sînt.

BOB : Ai vrea să rămînem aici toată noaptea ? Să fie toată noaptea a noastră ?

SILLY : Nu se poate...

BOB : Tu, poate n-o să mai avem niciodată ocazia asta. O să vindeți lucrurile. O să mai vie și alții.

SILLY : Și acum poate să mai vie cineva.

BOB : Aici ? Exclus. Blocăm ușa.

SILLY : Nu vreau. Mă așteaptă mama sus. O să-l trimită pe Mircea după mine.

BOB : Ne ascundem. Țin teribil să văd cum cade noaptea lumina pe tine, pe formele tale. O să punem lanterna acolo să reverbereze de jos în *raccourci*. *(Ea s-a sculat să plece.)* Va să zică nu vrei să rămîi.

SILLY *(afectuos)* : Nu se poate, dragul meu.

BOB : Îmi spui „dragul meu" și pleci.

SILLY : Trebuie să mă înțelegi, psihologule.

BOB : Vrei să ne mai întîlnim în colțul ăsta tainic, prințesă ?

SILLY : Poate, messire.

BOB : Ești o prințesă mofturoasă. Ai să rizi, dar într-o zi ai să mă rogi să te pozez pentru probe de film. *(Se apropie iar unul de altul, se îmbrățișează cu patimă.)* La proba asta ai luat zece de pe acum.

SILLY : Ești drăguț ! Hai ! *(Ies.)*

BOB *(închizind ușa cu sirmă)* : Să știi că ăsta rămîne colțul nostru pe vecie... O să punem și o inscripție solemnă. Mai aveți proteze acasă ? *(Dispar.)*

(Matei se refugiază în colțul său. Se descalță. Pune alături sticla cu țuică. Aude ceva suspect pe scară. Se trage mai în umbră. Cineva umblă la ușă.)

GUNTHER : Matei ! *(Un om deschide foarte meticulos ușa, pătrunde.)* Matei ! *(Liniște.)* Știu că ești aici,

Matei. Te-am văzut cînd ai intrat. Pentru ce te-ai așezat în colț?

MATEI *(mormăind)*: Ce vrei? Du-te-n moașă-ta de neamț. Du-te acasă la tine, la baracă. Hai, ai plecat? *(Günther nu se mișcă.)* Mișcă-te odată! Ce cauți aici? *(Se scoală.)* Mișcă, mă, că pun mîna pe tine acu.

GUNTHER: Nu pui. Ce ai găsit tu, Matei?

MATEI: Pe dracu l-am găsit. *(Mai rugător, împingîndu-l.)* Du-te, mă, și mă lasă, hai fii băiat cuminte. Du-te, că nu-i de tine aici. Și să nu le sufli o vorbă, auzi?

GUNTHER: Asta e un fotoliu Biedermayer.

MATEI: Haide, mă, du-te!

GUNTHER: Biedermayer veritabil. Pentru ce ai venit aici să bei? Aici nu-i frumos.

MATEI: Te pocnesc, mă.

GUNTHER: Hai să mergem afară să bem.

MATEI *(cam mirat)*: Cu tine, mă, care nu ești în stare să pui un strop de rachiu în gură? *(Îi face vînt, ușor, cu dosul mîinii.)* Du-te, mă, de-aci, pînă nu mă-nfurii.

GUNTHER: Să știi că Lisăndroiu nu e vinovat.

MATEI: Îl dau în paști pe mă-sa de Lisăndroiu.

GUNTHER: Bumbăcea e vinovat.

MATEI: Și pe Bumbăcea și pe Chiose și pe tine și pe toți! Nu-mi pasă, mă, de voi! Voi sînteți pe lume știi cît? Pînă la 6 cînd sună clopotul. Pe urmă știi ce fac eu din voi? Piftie! Chisăliță! Asta fac. Înțelegi? Plecați, mă, din sufletul meu.

GUNTHER: Pentru Bumbăcea nu trebuie să vorbești așa cu mine. E frumos să vorbești așa cu mine, Matei?

MATEI: Știu, mă, neamțule, că tu nu ești cioflingar, dar dacă te ții de mine, dracu să te ia și să-ți arză mațele, uite acu-ia și să le toc să le mănînc cu ceapă!

GUNTHER: Aici dormi? N-ai nici cearceaf.

MATEI: Și ce zor ai tu că n-am? Tu, dacă-ți era de cearceaf, ședeai și acu cu muierea aia a ta, cu Hanni, să te primenească punct la trei zile după ce de cu seară vorba aia. Ia, eu stau și fără, și cui nu-i place, să-nchiză ușa p-afară! Ei drăcie!

GUNTHER *(calm)* : Ai şi dulap, Hm ! Lucrat bine, în canturi. Lucru vechi. Asta este lemn de nuc nefurniruit, dat cu şerlac. Nu este Biedermayer.
MATEI : Ce pofteşti, bă ? Ce Nuş-ce-mayer ? Ia hai, dă-i bătaie, întinde-o. *(Il împinge afară.)* Şi să mai vii cînd ţi-oi trimite vornicei, cortofleanţu dracu' ! Nuş-ce-mayer, auzi !?

(Se duce şi se trînteşte obidit pe saltea cu capu-n jos. Cînd se întoarce, Günther e lîngă el, răsfoind un clasor cu timbre.)

GUNTHER *(foarte atent la timbre)* : Spunea Chiose...
MATEI : Dracu să-l ia.
GUNTHER : ...Că dacă eşti bolnav — ăsta e din Dahomey ! — să te duci la infirmerie cu forme. Altfel, îţi ia patul.
MATEI : Mă făcu el cu forme ! Mama m-a făcut, fără forme, înţelegi ? Mă făcu cum se pricepu, îmi dete sînge de la ea, săraca, şi suflet dintr-al ei. Îmi dădea şi învăţătură, dar nu putu. Casa o deteră lui ciungu' şi lui zgîita aia, dar inima o puse uite ici la mine ! Fără forme, înţelegi ? Şi-acu mă călăreşte ăla, că ştie să potrivească două mere cu trei vreascuri. Las' să mă dea, bă, afară ! Aici mă bag în cotlon cu clondiru' alături. Cînd m-o scoate, ţeapăn să mă scoaţă...
GUNTHER : S-a făcut mai rece, vine noiembrie. În Dahomey e cald. Şi dacă au să te scoată, unde au să te ducă ?
MATEI *(bombănind)* : Unde or vrea. Şi unde-or avea forme.
GUNTHER : Este nevoie, Matei. *(O clipă.)* Fratele a murit. Atunci am mers la crematoriu. Am plătit taxa. Am aşteptat. Atunci a venit un cetăţean cu o cutie. — Acolo e fratele. Unde e chitanţa ? — Poftim chitanţa. — Bun, este în regulă. Poftim cutia.
MATEI *(uluit)* : Acolo era frate-tău ! Şi pomana ?
GUNTHER : Am dat cinci lei la cetăţean. A zis „să trăiţi !" A auzit tot crematoriul.
MATEI *(cam îngrozit)* : Mă, mie să-mi daţi pămînt, mă, peste mine, înţelegi ? Să nu-mi faceţi bucata. Pă-

mînt pe care umblă vitele și oile și cîrlanii de se balegă. Să-l simt acolo așa.
GÜNTHER : Să aducem și popa ?
MATEI *(după un moment de nehotărîre)* : S-aduceți. Popă de țară d-ăla șui. Nu mi-e de Al-de-sus, că nu prea crez în ăi-de-sus, da' unul care să fie peste toate casele, cîmpurile și vitele tot trebuie să fie băgat pe undeva, pe dedesubt p-aci. Iar popa să vie, că e din pămînt și el, și-l cunosc după miros și după călcîi. Fără pămînt să nu mă lăsați !
GÜNTHER : E in ordine, Matei.
MATEI : Și să dați oale și covrigi la oameni !
GÜNTHER : Se găsesc la comerțul de stat ?
MATEI : Tu-ți bați joc de mine, găzgăune ? Tu care o să te flenduri ca puzderia în vînt, fără un rost al tău și un cheag, neîntemeiat așa, vai de tine ? Păi eu cînd mă duc în pămînt, mă simte toate lumea aia !
GÜNTHER : Crezi că o să miroasă țuica așa de tare ?
MATEI : Zît, — c-o iei ! *(Pauză.)* Și zi, vrei să mor, ai, neamțule ?
GÜNTHER : Dacă ție iți place.
MATEI : Nu ți-ar păsa, ai ?
GÜNTHER : Nu.
MATEI : Deloc ?
GÜNTHER : Deloc.
MATEI : Da Bumbăcea ce-ar zice, mă ? Și cu echipa lui ? I-ar rade de la primă. Și sanitarul ? *(Cu bucurie.)* Ar umbla tehui sanitarul, ar da din colț în colț. Bumbăcea s-ar face vînăt.
GUNTHER : Atunci ar fi aceeași culoare cu tine, care ai murit.
MATEI : Dă-te-ncolo de Scîrțănmayer, că acu te pocnesc cu făcălețul.
GUNTHER *(liniștit)* : Nu este al tău, nu poți să mă pocnești. *(Vede un timbru.)* Acesta este din Bengal !
MATEI *(nevenindu-i să creadă)* : Zii nu ți-ar păsa neam ?
GUNTHER : Bumbăcea nu mai este șef de echipă.
MATEI : Dă-l dracu' ! Da' cine este ?
GÜNTHER : Eu.
MATEI : Tu, cortofleanțu ?

GUNTHER : Așa cum auzi. Și vino să dormi la baracă.
MATEI : Tu, mă, șef peste mine ? Păi știi tu mai multe din viața asta, mă ? Ai petrecut tu mai multe ? Amărîtule !
GUNTHER : Și să nu mai bei.
MATEI : Ce face ?! Da' ce, îmi beau mințile tale ? Pe-ale mele le beau, dracu să te ia.
GUNTHER : Eu te-am luat la mine la echipă pentru că a spus Chiose că dacă lipsești două zile, el dă pe tine afară.
MATEI : Și ți s-a rupt ție pipota de mine. Ai ajuns tu de ieri pînă azi să-mi poruncești ? Uite făcătura dracu ! De ieri pînă azi !? Și cum trebuie să-ți spun eu ție-acu ?
GUNTHER : Cum mi-ai spus și pînă astăzi, Matei.
MATEI : Va să zică, tu să zici : pune cărămida aia acolo. Și eu s-o pun, c-ai zis tu.
GUNTHER : Nu pentru că am spus eu. Casa spune.
MATEI : Cine ?
GUNTHER : Blocul. Casa. Spune : pune cărămida asta aici, Matei.
MATEI : Mîncași mătrăgună, mă ?
GUNTHER : Eu n-am mîncat mătrăgună. Casa zice : pune cărămida asta aici.
MATEI : Ești aiurea. Care casă ?
GUNTHER : Pe care o faci. Tu ești aiurea. Care casă poate să fie ?
MATEI : Uite ce e : eu îți dau una, mă, peste mutră.
GUNTHER : Casa spune, de ce nu vrei să te gîndești puțin. Este un plan, este înainte o idee. Și casa merge după o idee. Și tu pui cărămida unde trebuie.
MATEI : Și atunci de ce îmi spui tu unde s-o pun, fiindcă ești mai țucălar ?
GUNTHER : Și pe mine tot m-a făcut mama, așa, cu ordine la cap. Dar de fapt nu eu pun.
MATEI : Dar cine ?
GÜNTHER : Casa.
MATEI : Acu ai și luat-o ! *(Zvîrle cu bocancul în el, Günther îl prinde.)*
GUNTHER : Nimic nu pricepi, domnule. Cu bostanul acela mare și nu pricepi nimic.

MATEI : Și ce-ți pasă ție dacă nu pricep? Păi casa n-o faci înainte s-o faci.
GUNTHER : Ba da. O faci.
MATEI : Ba nu!
GUNTHER : Ba da!
MATEI : Ba nu! Casa o faci cu tine odată. Pleci cu ea odată și-o faci. Mai întîi nu prea știi cum e. O pipăi... îi dai ocol. Pe urmă vezi că se face cîte nițel. Cînd o făcuși, cum, habar n-ai.
GUNTHER : Atunci ești prost dacă nu știi.
MATEI : Lasă-mă, mă, nu-mi strica mie sufletul. Eu-ți spui cum faci casa, așa, pe dinăuntrul tău, ca o cocă.
GUNTHER : Dar din suflet faci tu casa?
MATEI : Din suflet. Dă-te-ncolo. O faci pe măsura ta, cît cuprinzi tu. Cum o faci mai mare, cum te-nghite.
GUNTHER : Și te mestecă?
MATEI *(serios)* : Te mestecă.
GUNTHER : Nu, Matei ai să stai între dinți la ea.
MATEI : Degeaba rîzi, mă. Îi înghite și pe alții, săracii, dar ei nu știu. Odată-ți toarnă peretele ăla în cap. Că nu l-ai plămădit binișor, pe neștiute. E greu cu tine, nu pricepi. Acu dacă ai ajuns să spui la alții un-să puie cărămida, mai greu o să pricepi. Că te iei cu zorul, mă, săracu' de tine.
GUNTHER *(clipind iritat)* : Și tu cu ce te iei? Cu sticla?
MATEI : Mă iau. Nu că vreau eu, mă. Dar uite zac p-aci și mă lupt să văz unde l-am pus pe ăl de era cu mine. Și știi cu ce mă mai iau eu?
GUNTHER : Cu prostia ta! Și cu lenea! Faulpeltz!
MATEI : Bine, dacă zici. *(Îi întoarce spatele.)*
GUNTHER *(enervîndu-se)* : Ai găsit un loc întunecos și murdar și acum stai să dormi și să te visezi la boile tale și la oi și la baliga de la ei! Dar stai aici să vină căldura la țeavă, la țeava tehnică! Aici pentru ce nu mai te-nghite casa?
MATEI : Păi nu mă-nghite, că dacă beau mă fac mare și nu poa-să mă-nghiță...! Aia e. Pricepi? Ei, acu, te-am dus. D-aia beau eu, mă, să nu mă-nghiță casa. Nici una. Să stau tot eu pe pămînt cu picioarele. Și ce ai cu baliga de la oile mele? Că face mai mult ca tot ce-ți iese ție pe gură, cortofleanțu dracu'...!

GUNTHER *(sec)* : Va să zică, nu vrei să vii, Matei. Atunci nu vii nici la lucru. Dacă vii la lucru, vii și la dormitor. *(Îi pune bocancul alături.)* Mulțumesc pentru aruncatul de bocanc. E frumos să-l arunci într-un om ?

MATEI *(ținîndu-și toana lui)* : Măă, bătrînul avea casa într-o vîlcică, numai iarbă și tufani. Creștea naiba, uite atîta. Avea un cintezoi în dud, l-aud și-acu. Și avea un berbec mare care mîrlea tot satul. Avea hăț la cal, bătut în aur...

GÜNTHER : Alamă.

MATEI : Pleacă, mă d-aci ! *(Recunoaște.)* Era alamă, da' lucea ca aurul. Punea mama mușcate și pe ghizdul fîntînii... tu nici nu erai. Și acu vii să-mi faci pe șeful. *(Blînd, aproape duios.)* Du-te, mă, că-ți dau iar cu bocancu-n cap. *(Rugător.)* Du-te, mă, că-ți dau cu bocancu' !... *(Plîngînd.)* Zău că-ți dau.. *(Günther iese. Matei plînge tot mai tare.)* Du-te, mă !... Că-ți dau cu bocancu'... Și avea mușcate... Și mă punea să-i țin lîna... s-o facă ghem... Și nimeni altcineva nu m-a iubit ca ea... Și cînd am fugit cu oile... mi-a trimis... *(hohotește)* tîrlici...

CORTINA

TABLOUL 3

Matei Rizea se întoarce seara. Deschide și închide, cu precauție, ușa. Într-un ziar poartă niște merinde. Cînd se apropie de colțul lui, vede o mogîldeață pe saltea, dormind. Se uită atent, o clatină. Mogîldeața sare țipind cumplit.

BIȚA : Au ! Văleu ! Dandule — tu ești ?

MATEI : Ce ți-e, fă ?

BIȚA : Aoleo, cum mă speriai ! Aoleo. De ce vii așa ? Dumneata cine ești ?
MATEI : Da' tu cine ești ?
BIȚA *(încă buimăcită)* : Crezui că-i Dandu. L-am visat.
MATEI : Păi nu prea sînt Dandu...
BIȚA : Aoleo, ce-mi bate inima... !
MATEI *(morocănos)* : Ți-o fi bătînd.
BIȚA : Nu crezi ? Uite aici ce m-ai speriat. *(Îi oferă locul inimii să verifice.)* Zisei că nu mai vine nimeni p-aci. *(Se apucă să-și pieptene părul lung.)* Poate Dandu. Da' nu cred. Dumneata cum ai intrat, că era închis ?
MATEI : Treaba mea. Și ce-mi dai zor cu Dandu ăla ? Care Dandu ?
BIȚA : Știu eu care... *(după o clipă)* logodnicul meu iubit.
MATEI : Și veniși să-l aștepți aci la mine ?
BIȚA : Să-l caut. Da' ce, 's la dumneata ?
MATEI : Păi unde ?
BIȚA : Păi da' astea-s ale dumitale toate ?
MATEI : Păi ale cui ?
BIȚA : Și pivnița toată ?
MATEI : Toată.
BIȚA : Păi atunci e bine.
MATEI : De ce, fă ?
BIȚA : Că-mi faci și mie un locșor aci. Să mai pui capul.
MATEI : Acilea ? De ce nu te-ci la Dandu să mai pui capul pe el ?
BIȚA *(cu amărăciune)* : M-aș duce eu, crezi că nu m-aș duce ? da' vezi că nu-l găsii pînă acu.
MATEI : O fi scump la vedere...
BIȚA : Scump, mînca-l-ar mama să-l mănince !
MATEI : Păi dacă ți-e logodnic, ce fuge așa de tine ?
BIȚA : Nu fuge, săracu, da' are treabă. Că-i inginer aci pe un șantier.
MATEI : Pe care ?
BIȚA : Uită să-mi spuie. C-a plecat dis-de-dimineață la Brașov, c-avea delegație. Și-mi lăsă 120 de franci, de putui plăti otelul.
MATEI : Ce otel ?
BIȚA : Cînd stăturăm la Ploiești, săptămîna ailaltă. Spunea că trece să mă ia cînd se-ntoarce, da' probabil

c'avu zor 'aci la București să-ncheie luna. Așa c-o fi p-aci. Nu-l știi?

MATEI : Nu știu de nici un Dandu.

BIȚA : Pe el îl cheamă Vasile și Vasilică, dar eu îi zic Dandu. Toți de la Ploiești îi zic așa. Frumos — dar-ar boalele-n el! Cînd l-am dus acasă la noi, se uitau pe centru să-l vază, c-am mers de brațetă. Mama era la porci, dar el zice „sărut mîna, doamnă", adevărat că nu i-a sărutat. Avea mare politică. Lui frate-miu, — se uita chiorîș — îi zice : „prietene, ce țigări *frecventezi?*" S-a-mpăcat și cu tata.

MATEI : S-a-mpăcat!?

BIȚA : I-a spus, asupra paharului : „tovarășe, românul nu piere niciodată". Tata mă cam ghiontise cînd am ieșit la șură, mă făcuse vînătă, dar pe urmă cu el s-a-mpăcat. Ne-a dat 900 de lei pentru cheltuieli, plus o damigeană de zece. Noaptea, ce-am tras cu ei, săracii, că eu țipam.

MATEI : De ce țipai?

BIȚA : Ei, și dumneata! Țipam de bine, nu de rău. Da' ei, d'alături, se făceau că n-aud. Și pe urmă am venit la Ploiești, că mai fusesem o dată, cînd l-am cunoscut în gara de Sud. De la o fisă. Eu i-am dat fisa, el a zis să mergem la o bere și pe urmă a întors-o pe vin. Foarte de viață și popular cu toți. Și pe urmă ne-am dus la un prieten care nu ne-a putut primi, dar ne-a făcut rost la otel, mie adică. A venit și el noaptea, că nu-l putea opri nimeni. Nu-ți mai spun ce-a fost.

MATEI : Dacă spui, spune; dacă nu...

BIȚA : Ai fost și dumneata tînăr, lasă. Numai „puișor" îmi zicea, și „sufletul meu dulce și tandru". De-aia i-am zis și eu Dandu, vezi, mi-a plăcut vorba asta. Acu a doua oară cînd am fost, eram ca logodiți. Trebuia să merg la Brașov cu el, dar nu mă putui scula dimineața, și nici n-a vrut cînd i-am propus, a zis că nu-i *tactic*. Da' eu trebuia să mă țiu mai tare. Eu cred c-a băgat scrum în vermut.

MATEI : Și-acum ce-ai de gînd?

BIȚA : Păi îl găsesc eu, n-ai grijă, să știu că merg din casă-n casă în tot Bucureștiul.

MATEI : Păi da' bani ai ?
BIȚA : Avui. Îi dădui la Lido, c-am stat două zile acolo. Să mă fi văzut Dandu în covoarele ălea și-n perdelele ălea ! Tot trăsei nădejde că vine.
MATEI : Cum să vie ?
BIȚA : Așa, să mă simță ! Eu cum o să-l descopăr ? Tot așa.
MATEI : Și nu te bagi să muncești pe undeva ?
BIȚA : Păi, dacă mă bag, îl mai pot căta ? Ce părere ai ? Și eu fără el nu mai vreau să stau în viața asta. Așa, am o vară pe Giurgiului, dar dacă mă duc cine știe ce-mi spune.
MATEI : Da' aici mă-ntrebași dacă te primesc ?
BIȚA : Păi eu zic că ai și dumneata nevoie de vreun suflet pe lîngă dumneata.
MATEI : Și dacă n-oi avea ?
BIȚA : Mă-ntinz și eu pe două scaune și n-ai decît să mă scoți. C-am mai dormit eu la Bacău într-o cadă și mă sculam la miezul nopții rebegită, de dădeam drumul la apă să mă-ncălzesc. Și ce crezi că-ți fac dacă stau aici ? Loc văz că-i destul, slavă Domnului.
MATEI : Ascultă, bre fetico, mi-e să n-ajungem la alte ălea. Eu-s cam nervos și mi-e să n-o iei pe cocoașe, la iuțeală.
BIȚA : Păi sînt învățată, nene. Dacă pot, dau și eu, dacă nu, tac.
MATEI : Păi atunci, mai bine să-ți iei valea. Aici e șantier, oamenii muncesc, am și eu rostul meu.
BIȚA : Păi dumneata ce păzești aici ?
MATEI : Îmi păzesc zilele mele, asta păzesc.
BIȚA : Te-au azvîrlit ?
MATEI : Nu m-a zvîrlit nimeni. Îmi cîștig și eu pîinea și brînza și fasolea *(le desface pe rînd)*, ca toți oamenii muncitori.
BIȚA : Păi aicea stă omul muncitor ?
MATEI : Stau unde-mi place, și lasă gîsca ! Ce, — n-ai mai văzut brînză ? Ia și tu d'acolo, rupe d-aici, și pe-urmă s-auzim de bine...
BIȚA *(înfulecînd)* : Da' nu mănînci la cantină ?
MATEI : Mănînc și la cantină. Dacă vreau.

BIŢA : E mai bună ?
MATEI : Bună.
BIŢA : Nu poţi vorbi să-mi dea un bon şi mie, dacă tot nu te duci ?
MATEI : Cum o să-ţi dea ?
BIŢA : Hai, că-mi dă, dacă vorbeşti. Că n-or fi nici ăia turci.
MATEI : Şi ce să vorbesc ?
BIŢA : Uite aşa. Spui că ţi-a venit un neam.
MATEI : Mă fac şi neam cu tine acu', să mai trag scurta la cine ştie ce. Nu dau ei la neamuri.
BIŢA : Spune-le că ai... drăguţă.
MATEI : Ce am ?
BIŢA : Ştii matale ce. Ţiitoare, na.
MATEI : Ţiitoare ?
BIŢA : Ihm.
MATEI : Fugi d-aci, bre fetico. Păi da', tu te ţii cu mine ?
BIŢA : Ei, şi dumneata acu... Ziceam aşa, o vorbă...
MATEI : Lasă vorbele, tu spune desluşit aici : te ţii cu mine ori nu te ţii ?
BIŢA : Păi dacă... matale o iei d-a bună...
MATEI : Nici un „păi dacă". Te ţii ? Să înţeleg româneşte. Te ţii, fă ?
BIŢA : Mă ţin... dacă...
MATEI : Zău ?
BIŢA : Dacă spun. Am şi eu obraz. Ce făgăduiesc e sfînt.
MATEI : Zit ! Astupă fleanca aia şi taci că te pocnesc acu, fir-ai a dracului de năroadă să fii ! Şi amorezul, ce faci cu el ?
BIŢA : Aia e alta...
MATEI : Mănîncă acolo şi taci dracului, paţachină ce eşti !
BIŢA : Neică !
MATEI : Zi, ţiitorea mea, ai ?
BIŢA : Ziceam aşa, ca să se prinză...
MATEI : O-ntorci acu, vezi ? Păi cînd te-oi intoarce şi eu cu dosu-n sus şi ţi-oi croi un toc de bătaie la el...
BIŢA : Ştiu eu că nu dai.
MATEI : Cin-ţi-a spus ?
BIŢA : Ca să nu te-auză d-afară.

MATEI : Că mi-o fi rușine să-mi bat drăguța.
BIȚA : Nu dai, că-i loc cu lipici și nu-ți dă mina să-ți frigi degetele pe el.
MATEI *(cu admirație)* : O scoseși la capăt, fă, fire-ai a dracului. Mai vrei păstăi ? *(Mănîncă un timp în tăcere.)* Auzi ? Te culci colo așa și nu mai cricnești o vorbă. Și miine te zvînți d-aci, că n-am nevoie de pagube pe cap. Și nu-ți mai face cruce, tu, că-i de la fabrica din Tecuci, nu-i din cer. Ia, noapte bună. *(Se culcă fiecare într-un loc. La un moment dat.)*
BIȚA : Ooof !
MATEI : Ce mai vrei ?
BIȚA : Așa-mi vine mie.
MATEI : Păi dacă-ți vine, mai ține-te. Că n-am ce face cu oftatul tău.
BIȚA : Matale nu oftezi ?
MATEI : Mă auziși ?
BIȚA : Păi cind ?
MATEI : Păi atunci, fleanca ! Hai, c-odată dă ziua-n geam.
BIȚA : Mă gîndesc că aci nu poți să numeri nici colțurile de cîte buclucuri îngrămădiră. Ale cui or fi ?
MATEI : A lui tata. Să n-auz musca.
BIȚA : Da' guzgani or fi ?
MATEI : De ce să nu fie ? Nu-i dreptul lor aici ? Unde vrei să șază ?
BIȚA : Nu mai glumi așa.
MATEI : Cum o să glumesc ! Era unul, mai alaltăieri, cît un iepure.
BIȚA *(neîncrezătoare)* : Draci !
MATEI : Cît un iepure nu, da' cît un viezure mai mititel tot era. Acu trebuie să pice.
BIȚA : Taci, neică, nu mă speria, că nu-mi place. Să nu văz guzgan.
MATEI : Păi nici nu-l vezi, că-ntîi te atinge cu blana.
BIȚA : Au ! Viu acolo, să știi, peste dumneata.
MATEI : Ba stai pe loc ca turta-n foc. Numai de lighioi cu tine nu-mi arde.
BIȚA : Păi atunci mai taci și dumneata cu prăpăstiile. Spune drept, nu sînt, așa-i ?

MATEI : Eu de numărat nu-i numărai, dar pe unul știu, că l-am văzut. O să-l auzi și tu cînd hîrșîie.

BIȚA : Plec. Nu mai stau.

MATEI : Mare bucurie mi-ai face. Păi unde te duci, fă, amărîto, că te ia miliția la rost ? La ei în beci să știi că e curat, că dă cu prafuri. Vine și derapatizează în fiecare săptămînă. Știu, c-am stat.

BIȚA : Te închiseră ?

MATEI : Ei, boierie mare, ce mai vorbim. Pe urmă fu nițel mai a dracu.

BIȚA : Te prinseră cu...

MATEI *(aprig)* : Cu ce ?

BIȚA : Păi cu...

MATEI : Cu ce, tu ? Vrei să-ți arunc una-n mutră ? *(Pauză.)* Tot cu dragostele mă-nfundară și pe mine. D-aia crez la altul. Păi nu pupai tu dormitor de lux ca aci de nu eram și eu pățit.

BIȚA : Halal dormitor ! Da' crezi că-l găsesc ?

MATEI : Pe cine, fă ?

BIȚA : Pe Vasilică al meu, pe Dandu, mînca-l-ar mama, că mă răscolesc toată cînd mă gîndesc la el. Mi se face pielea uite așa.

MATEI : Ce dacă te răscolești ! O fi să dai de el, dai. Da' nu prea trage tu nădejde, că-i orașul măricel. Sînt la Vasile aici, să-i aduni cu furcoiul.

BIȚA : El e unu, atît.

MATEI : S-o crezi tu.

BIȚA : Și-i al meu tot.

MATEI : Pupă-ți-l în bot și lasă-mă dracu' să ațipesc.

BIȚA : Dumneata... n-arăți să ai inimă.

MATEI : O duc numai din bojoci, nu vezi ?

BIȚA : Atîta că dai din gură.

MATEI : Să facă și gura ceva, tot n-avu de băut iasară. Cum îi dau să bea, cum tace. Da' o țigară tragi ?

BIȚA : Nu iau foc ăstea ?

MATEI : Las-să ia. Calabalicuri fără noimă. Le-aduseră că-și iau altele. Se-ntemeiază, cum s-ar zice. Tu zici că ai casă.

BIȚA : Am.

MATEI : De ce nu stătuși acasă la tine ?

BIȚA : Fără el ?

MATEI : O pereche de nădragi mai găsești și pe la voi.
BIȚA : Să mă lași în pace.
MATEI : Îți spun ce e. Ce Vasilică ? Acul în carul cu fîn !
BIȚA *(cu jumătate de voce)* : Dintr-un milion ți-l scot, neică. Am eu semne. Să nu-mi zici Bița dacă nu.
MATEI : Treaba ta. Da'mîine ai luat-o din loc și te-ntorci tocmai cînd te-oi peți eu. Că n-am poftă să-mi pierz hogeacul pentru alde tine și Dandu tău. *(Tăcere.)* Ai adormit ? *(Se aude un suspin adînc.)* Adormiși, fă ? *(Mai tare.)* Ce dracu faci, te smiorcăi ? Bine faci, că acu apare guzganul și tot n-are apă. Auzi tu ? Nu-l găsești într-o zi, aia e. S-o fi încurcat și el cu alta, că-i lumea hîrbară a dracului. Te duci și tu și strigi „Vasilică !" pe drum și tocmai bine întorc capul vreo șapte. S-o potrivi vreunul c-o zăltată ca tine. *(Bița plînge.)* Nu te mai miorlăi așa, că-mi sperii somnul. *(Plînsul continuă.)* Auzi ? Mîine seară, dacă nu dai de el, să știi că avem borș de praz la meniu... Fii atentă ! Și-i pune și nițel leuștean, ca pe la noi... Uite, atîtica îi pune... și-l face, știi cum ? *(Mai răstit.)* Mai dă-l dracu' pe Dandu ăla !
BIȚA : Ba să te duci dumneata !
MATEI : Fă, te săturași de bine, fă ?
BIȚA : Eu îți spui să nu te atingi de el, și aia e ! Poți să mă dai afară, na ! Că vin iar. Că nu-i casa dumitale aici !
MATEI *(se scoală, se duce la ea)* : Acu chiar că te pocnesc.
BIȚA *(sculîndu-se și ea, înfierbîntată)* : N-ai decît să mă pocnești și să mă omori aci-ia ! Mai bine să mor aci-ia, decît să spui o vorbă urîtă de el ! Că nu mor degeaba, pentru el mor ! Dă-mi în cap dacă vrei, na ! Da' să știi că și eu dau ! Pentru Dandu !
MATEI : Zît, miarțo, leșinătură, nu te vezi, fi-ți-ar cotoiul al... *(Bița ia un obiect și-l zvîrle în el. Matei, cu altă voce.)* Mă lovişi în fluierul piciorului... Bine făcuși, fă... brava ! Poate ți-a fost dat să răzbuni pe cine știu eu. *(Aproape bucuros.)* Oleo, da' mă doare. *(Patern.)* Ei, acu culcă-te, fetico... Făcuși și tu ce-ți spuse gîndul tău și inima ta... Barem să te țiu

minte... Poate ai noroc şi vă adunaţi împreună... Că la mine, ce s-a răzleţit nu se mai adună...

(Cortina se lasă şi se ridică iar. Amîndoi dorm. La un moment dat, în toiul nopţii, Biţa se scoală şi caută un obiect contondent. Cu el în mînă se apropie de Matei, îl pîndeşte, îl ocoleşte, merge şi deschide geamul. Aruncă cu obiectul în becul de pe stîlp şi-l sparge. Pătrunde în casă o altă lumină, de noapte şi lună.)

MATEI *(abia tresărind, vorbind pe jumătate în somn)*: Ce e, fă fetico ? Ce făcuşi ?
BIŢA : Spărsei becul, neică.
MATEI : De ce-l spărseşi ?
BIŢA : Că nu se vedea cerul de el.
MATEI : Bine...
BIŢA *(stă cu cozile despletite la fereastră. Se vede un colţ de cer cu stele. Întreabă în şoaptă)*: Adormişi ? *(Matei nu răspunde. Atunci Biţa adresează cerului următoarea invocaţie.)*
Stea steulica mea
toate stelele să stea
numai steulica mea
să nu stea.
Să umble ţara-n lung şi-n lat
la oraş şi la sat
şi-n cruciş
şi-n curmeziş
De-o fi-n ţară
să-i pui scară.
De-o fi-n sat
să-i pui pat
de-o fi-n tabără tăbărît
de-o fi-n munte rătăcit
să se ducă la Dandu meu
cu ciocu' să-l ciocnească
cu aripa să-l plezneasca
să-l plesnească cu lemn de alun
să vie ca un nebun.

Să-l ciocnească cu lemn de soc
să vie prin foc
să nu-şi afle loc.
Să-l atingă cu lemn de arţar
să vie ca un armăsar
să-i pună în opinci furnici
să vie la mine aici
să nu-i dea a sta
să nu-i dea a mînca
pînă cu ochii de Biţa n-o da...

CORTINA

ACTUL AL DOILEA

TABLOUL 4

După-amiază tîrzie. Matei Rizea și-a tras salteaua și velința. Odată cu ea s-a deplasat și un obiect pe care îl ia și îl examinează curios. Aprinde și un chibrit să-l vadă mai bine. Pași pe scară. Speriat, Matei se ghemuiește undeva cît mai ferit, pitind și obiectul. Silly desface ușa, intră. E îmbrăcată în bluză și pantalon. Intr-o mînă ține lanterna, cu cealaltă o păpușă mare, pe care o privește cu un soi de detașare prefăcută și o aruncă între boarfe. Examinează rece și celelalte obiecte. Se așază călare pe servantă și așteaptă. Așteaptă și Matei. Silly își privește nerăbdătoare ceasul-brățară. Neavînd ce face, plimbă lanterna peste lucruri, evitînd pe Matei. O stinge un timp. Scena rămîne nemișcată. Apoi Silly ia pe nesimțite cadranul stingher al unui ceas cu cuc și-l sucește în fel și chip. Se aude cucul, de nouă ori. Matei, din colțul lui, oftează profund.

SILLY *(sare în picioare)* : Cine e ? *(Nici un răspuns.)* Bob, tu ești ? Hai, lasă-te de goange ! *(Ia din grămadă un sucitor de aluat.)* Să nu crezi că mi-e frică. Bob, știu că ești aici. *(Cu un ușor tremur.)* Cine a oftat ? *(Descoperă cu lanterna pe Matei.)* Dumneata cine ești ? Hm ? *(E gata să fugă, dar se stăpînește.)*
MATEI *(greoi)* : Oi fi și eu cineva...
SILLY : Ce cauți în pivnița asta ? Pe unde ai intrat ?
MATEI : Pe ușă, pe unde... N-oi fi intrat prin pereți...

SILLY : Buletinul dumitale ! Altfel, strig. *(E speriată rău.)*

MATEI *(orbit de lanternă, se caută și i-l dă)* : Uite unde-mi stătea vistavoiul...

SILLY : Matei Rizea. Născut '912. Din Merișani. Viza de flotant ? O ai. De ce ai intrat ?

MATEI : Deh, domnișorico...

SILLY : Ai vrut să furi...

MATEI : Să fur ? Ce să fur ?

SILLY : Din lucruri.

MATEI *(clătinînd din cap)* : Ai greșeală, domnișorico... Nu-mi spurc sufletul.

SILLY *(ușor amuzată de aerul de film polițist)* : Ar trebui să te percheziționez.

MATEI : Eu zic să mă lași cu păcatele mele.

SILLY *(nesigură)* : Totuși, dumneata dosești ceva. Probabil că ești începător. Dă-mi ce ai in mînă.

MATEI : N-am nimic...

SILLY : Ba ai. Vrei să chem miliția ? *(Matei ridică din umeri și îi întinde o proteză dentară. Silly, mirată)* : Ce faci cu asta ?

MATEI : Mă uitam și eu așa... Nu mă dumiream...

SILLY *(mai dezumflată de „aventura" ei)* : Ai nevoie de acrilat ?

MATEI : De liniște am nevoie, domnișorico... De liniște și de pace.

SILLY : De ce ai luat proteza ?

MATEI : Mă uitam și eu la ea : dinte să fie ? falcă să fie ? Dobitoc de ăsta nu văzui. Zic : mă, sărace, de-oi fi om, muriși și-ți deteră gura la gunoi, cu tot ce vorbiși și mestecași... Mestecași o lume și o țară, și uite acu !

SILLY : Nu-i gură adevărată. E numai proteză.

MATEI : Adică cum ?

SILLY : Adică e făcută din mase plastice.

MATEI : Da' vorbi cu ea.

SILLY : Vorbi.

MATEI : Vezi ? Și mestecă din inima dulce a fruptului.

SILLY : Da, da' nu-i adevărată, e falsă ! E făcută din altceva, să ție loc de dinți.

MATEI : Falsă ! Da' ce vorbi fu adevărat ? Atunci cum ?

SILLY *(recîştigîndu-şi aplombul)* : Ei, şi dumneata, prea faci pe prostul. Asta e o materie specială, care se toarnă. Iese din gaz metan şi din ţiţei. N-ai auzit de mase plastice ? Dumneata în ce loc trăieşti ?
MATEI : Am auzit eu de multe aşa... Asta n-o văzui. Să facă gură din ţiţei ?! Făcătura dracu ! Păi atunci nu-i os. Nu-i os şi carne. Şi nu-i din sămînţă.
SILLY : Nu, tovarăşe. Aici e vorba de perfecţionarea mijloacelor de existenţă. Îţi lipseşte un lucru, ştiinţa vine şi ţi-l face din nou.
MATEI : Păi dar, curge sînge prin falca asta ?
SILLY : Cum o să curgă ? E sprijinită în piloni.
MATEI : Vezi ? Dacă nu curge sînge... degeaba.
SILLY : Cum degeaba ? Dar omul funcţionează cu ea !
MATEI : Poate ! Dar vezi dumneata, eu, dacă-mi lipseşte un lucru, se cheamă că tot nu mai sînt întreg. Poţi să potriveşti ce-i potrivi. Eu sînt unde mi-i sîngele, înţelegi ? Şi unde mi-i durerea şi patima. Unde nu, tot moarte e.
SILLY *(luînd avantaj asupra lui)* : Sîngele dumitale e făcut din hemoglobină şi limfă. Şi corpul dumitale e făcut mai mult din apă. Patru cincimi din corpul nostru sînt apă.
MATEI *(uimit, ultragiat)* : Oare ?! Cin-ţi-a spus dumitale ?
SILLY : Toată lumea ştie, se învaţă în şcoală. Am dat şi examen cu chestia asta.
MATEI *(buimăcit)* : Ai dat examen ?
SILLY : La Merişani nu se învaţă aşa ? Omul e făcut din apă, din proteine, din hidrocarburi, adică din atomi de carbon, oxigen şi aşa mai departe... Întreabă copiii de clasa a IV-a. Dumneata probabil că ai trăit mai alături cu lumea.
MATEI : Şi oile, tot din apă ?
SILLY : Orice substanţă vie conţine o cantitate respectabilă de H_2O. Adică apă.
MATEI *(pe gînduri)* : Vezi de-aia le iubeam eu, c-aveau alcătuirea tot ca mine. Şi pe urmă ele se prăpădiră... Numai ciolane am găsit şi arşici. Şi apa, care ziseşi, era scursă-n pămînt. Că-l bîntuii pe ciungu', fratemiu, şi el a trimis pesemne de mi le-a otrăvit, pen-

tru păcatele mele. Ca să ţină-n cumpănă răul cu rău, şi stricăciunea cu stricăciune. Aşa-i temeiul vieţii.

SILLY : Astea sînt superstiţii.

MATEI : Ba e chiar cum spun. Şi pe urmă eu l-am cotonogit, cu dreptate, că am mînă grea. Că-ntîi ne judecasem şi m-a rămas. Au spus c-am furat. Partea *mea* o furasem. Aşa că eu am plecat de izbelişte şi am rămas de izbelişte pînă în ziua de azi.

SILLY *(care deviase lanterna, o readuce, speriată din nou)* : Va să zică eşti învăţat să furi.

MATEI *(cu o voce care se înăspreşte)* : Nu iau, domnişorico, decît ce-i al meu. Că dacă-mi cătă pricină un manipulant la pădure, şi mă hoţi din condei, i-am pus o dată mîna în gîtiţă, uite ici, de se boboşise tot. *(Silly se dă înapoi intimidată.)* Împinse el un buştean al dracu, cînd lucram a doua zi pe jilip, să mă cureţe. Dacă văzui aşa, plecai să nu-mi fac păcat, şi venii încoace. Şi-acum mă mai sucesc noaptea, în somn, gîndindu-mă : mi-e că mai bine-l achitam pe loc să scap lumea de-un nemernic. Dumneata ce zici, că văd că ai şcoală ?

SILLY *(timid)* : Trebuia să mergi să-l reclami.

MATEI : Ba las' să-i dau eu cu mîna asta a mea, născătoarea cui l-a crucit, să ştie c-avu de-a face cu un om, nu cu o fiţuică. Să m-otrăvească el cu vîrful condeiului, auzi ?! Matei Rizea nu-i plămădit din pleavă, să-l sufli, să-l dai jos. Oi mai avea eu zile, lasă, să-i întorc. D-aia adineauri, cînd venişi, stăteam colea şi piroteam şi mă gîndeam : Cîţi ani îi mai fi ducînd-o, Matei ? Şi-odată, ce să vezi minunea lui Dumnezeu, auzii cucu de la noi din sat, cîntînd, acu în dricul toamnei. De nouă ori cîntă. Nu-i prea mult. Da' nici puţin. Şi d-aia oftai — că altfel nu mai ştiai de mine.

SILLY *(zîmbind ironic)* : Ai auzit cucul din Merişani ?

MATEI : Dumneata nu-l auzişi ? Îl cunosc bine, dintr-o mie, că-mi răsună ici în suflet. Dar nu credeam de el că m-aude, că-l rugai încetişor de tot. Înseamnă că e bine. Şi dumneata ţi-aştepţi cavalerul ?

SILLY : Eu ? Ce cavaler ?

MATEI : Păi mă gîndeam că trebuie să ai dumneata un cavaler. Ca toate fetele.

SILLY : Prostii !

MATEI : Chiar așa, prostii ?

SILLY *(rece)* : Chiar așa. N-aștept pe nimeni, nu mă interesează vodevilurile. Am venit să văd de lucrurile astea. Sper să nu dispară nimic, tovarăşe Rizea. Am și numărul buletinului dumitale. Viza e la barăci, nu la blocuri.

MATEI *(rugător, umil)* : Domnișorico... Vreau să te rog și eu ceva. Nu mai spune la nimeni că sînt aici... Vreau și eu o zi, două, niţică linişte, a mea. Stau singur. Nu stric nimic. Păzesc... Să nu mă mai răfuiască nimeni... Aia sînt prea tineri în baracă. Nu știu multe... Rîd mereu... Tot așa vorbesc, de mase plastice, de betoane, de muieri... Aici stau cu sufletul meu. Nu-mi trebuie lume, neam. O țuică dacă mai pun pe limbă, că-i din pămînt de la noi. Nu știu dacă vorbesc desluşit...

SILLY *(examinîndu-l puțin de sus)* : Ești cam bizar. S-ar putea spune un Robinson contemporan. Sau un Alain Gerbault naufragiat. Plus ceva din „Azilul de noapte".

MATEI : Păzesc !... Tot ce e al dumitale păzesc. Nu se atinge nimeni de ele. Pe cinstea mea. Eu luai numai salteaua asta de care n-ai nici o trebuință. *(Privind-o fix, cercetător.)* Ori ai vreo trebuință de saltea ?

SILLY *(sec, consultîndu-și ceasul)* : Nici una. *(Iese.)*

(Cortina se lasă și se ridică imediat.)
În prag stă Bița, cu un pachet în mînă, cam grizată. Becul de la stîlpul de afară s-a înlocuit cu unul mai mare.

MATEI : Iar venişi ?

BIȚA : Te pomenești că nu te bucuri.

MATEI : Ți-am spus să nu mai vii. Te lăsai trei nopți, ți-ajunge. Mai găsești și alt bordei de nasul tău.

BIȚA : Păi, dacă-mi place aici ? Cine strică ? Dumneata singur.

MATEI : Eu, bre ?
BIȚA : Păi dar. Vezi că și-mneata ești tartor mare. Stai ca un motan acolo și tot înșiri la moși pe groși. Eu iar, sărăcuța, apucai o dată să-ți spui d-ale mele ; ce, vrei să-ncep de la început cu altul ? Mîncași ?
MATEI : Ce-ți pasă ție ?
BIȚA : Păi atunci nu mai bodogăni. Taci și te bucură, că-ți aduce fetița ceva, în cioc.
MATEI : Ce-ai mai adus ?
BIȚA : Da' eu zic că te bucuri și dacă nu-ți aduc nica. Ai ? *(Luîndu-l de surtuc.)* Nu te bucuri că mă vezi ? Ochii mei nu-ți plac ?
MATEI : Nu mai pot eu de ochii tăi.
BIȚA : Zi ptiu, să nu-i deochi ! Că se uitară, nene, uite-așa întoarseră capul, vreo patru, dar eleganți ! unul, barem, era ca o cadră. Ehei, zic, ce vedeți nu-i de voi ! Știe el Dandu ce s-aleagă, pehlivanul dulce al dracului ! Pofta-n cui, berbanților ! Ghici ce-am aici ?
MATEI *(ursuz)* : Tu știi.
BIȚA : Brînzoici. Ia și-mbucă. Ți-aduceam și-o drojdioară, dar nu putui, c-așa fu situația.
MATEI : Ce situație, fă ? De unde te treziși cu ăstea ?
BIȚA : Nu mai pierde vremea, că se răcesc. *(Scoțînd din geantă.)* Și uite și-un copănel, dar pîine ioc ! — că nu-ncăpu în poșetă.
MATEI : Ia ascultă, tu, mie să-mi spui verde ce-i cu ăstea ? Că eu odată ți le azvîrlu afară, cu tine cu tot.
BIȚA *(pusă pe joacă)* : Mai încet, mai încet, tovărășelule. Ca să mă azvîrli, trebuie să mă prinzi întîi. Ca să mă prinzi, trebuie să mă alergi, ți se urcă sîngele la țifnă și pe-urmă ne-or găsi alte boale și eu nu mai răspunz. *(Țanțoșă.)* E bine cum zic ?
MATEI : Ce te găsi, paparudo ?
BIȚA : Și mai dai și peste marafeturile astea, care nu știu de ce le ține aici, claie peste grămadă. Ehei, ce viață ar fi cu ăstea ! Ia stai, tălică, în fotel așa, că ești om bătrîn, na, ai muncit la viața 'mneatale. Șezi ca bimbașa, dacă-ți spui ! Și să-ți punem și țolul dedesubt, să nu faci reumatism la țurloaie. Și-mi iau și eu un scaun, iac-așa. Și-mi pun pernă sub

șezut *(suflă într-o pernă din care ies fulgi)*, c-altmintreli fac bătături colea, ca ăia cu școli multe.

MATEI : Stai, fă, dracului, la un loc !

BIȚA : Și-ți scot și niște străchini. Și-o garniță să punem untura. Și na-ți și un tablou alături. Și-uite scîndurica asta, dac-o pui peste fotel iese o mescioară ca la pozele cu bebeluși.

MATEI : Fă, ești nebună ! *(Zvîrle scîndurica, dă cu piciorul în garniță.)*

BIȚA : Liniște, că se zmuci bimbașa ! Stai, omul lui Dumnezeu colea, și mestecă ce ți-am adus. Și eu fac pe servanta, c-am mai fost trei zile la o cantină la Pîrîul Rece. Și iți țiu și conversație.

MATEI : Tu să-mi ții conversație de unde te-ai pricopsit cu bani. Că n-avuși lețcaie.

BIȚA *(mișcîndu-se „grațios")* : Ei și ? O țigară poftești ? Ori o iei după masă ? Hai că-i polmol, d-ăla americănescu.

MATEI *(foarte grav și serios)* : Ce-ai făcut tu ? Mie să-mi speli putina d-aici la moment ! Eu n-am nevoie de...

BIȚA *(răstit)* : Ia mai taci, neică ! Mi-am vîndut fusta și ce mai vrei ?

MATEI : Care fustă ?

BIȚA : Mai avui una pe dedesupt.

MATEI : N-o văzui.

BIȚA : Dacă nu-ți băgași nasu-n ea ! Trebuia să ți-o arăt ?

MATEI : Tu făcuși altele !

BIȚA : Ce ? *(Îi privește îngrijorarea în ochi, o apucă un rîs sincer și vesel.)* Hai că nu știi, mă, nea Matei. Crezuși că... Vezi că nu ești om umblat ?

MATEI : Eu n-am ajuns să mănînc după pațachine !

BIȚA : Ești cam ciufut, mă, nene. De ce — că întoarseră ăia capul ? Păi nu se potrivește. Erau unii și mai dihai, la Lido. Veni unu' înalt să dansez cu el. Mamă, ce mă frigea să mai dansez, că știu de toate dansurile. Dar aveam pantofii cam giorsăiți, nu ținea. Am zis și eu : „mersi, sînt obosită". El nu-ș ce mai bolmoji. Vru să s-așeze să plătească. Zic : — Aștept pe cineva — Pardon ! Și se duse.

MATEI : Și pe cine așteptai ?

BIȚA : Parcă dumneata nu știi ?
MATEI : Pe Dandu ? *(Bița face din cap : Ihm.)* Și-a venit ?
BIȚA : Păi cum era să vie ? Dacă venea, mă mai vedeai aci ? Dar tot vine odată !
MATEI : Păi atunci cine plăti ?
BIȚA : Asta te doare pe dumneata acu ?
MATEI : Asta.
BIȚA : Păi cine să plătească, dacă fui singură ? Mă ridicai să mă duc și eu pînă mai încolea, și gata.
MATEI : Și n-alergară după tine ?
BIȚA : Cum o s-alerge ? Păi doar am stat la otel ca boierii două zile, mă cunoșteau. Dedesem șperț, ziseseră „Săru-mîna"...
MATEI : Și-acu cum rămîne ?
BIȚA : Cum să rămiie ? Bine. Cînd oi da de Dandu, merge el și achită. Așa că ia de crapă liniștit, că e în regulă. Ți-adusei de la Dandu al meu, nu de la străin.
MATEI *(îndoit)* : Păi nu e bine...
BIȚA *(venindu-i sîngele în cap)* : Cum nu e bine ? Adicătelea, nu crezi că dau de Dandu și el de mine ? *(Tragic.)* Nu ?
MATEI *(văzînd-o așa de pornită)* : Hai-hai, taci, că mănînc... Bogdaproste !
BIȚA *(rostuind împrejur mobilele)* : Așa, vezi ! Dumneata ești singurul cu care am stat de taină... Așa că Dandu trebuie să te hrănească. Și nu mai spune „bogdaproste", că doar nu muri. El umblă acum și mă caută prin tot orașul.
MATEI *(oprind, cinstit, mestecatul)* : Și dacă n-o umbla ?
BIȚA *(după o tăcere groaznică, spune liniștit)* : Dacă n-o umbla, o să-l fac să umble. *(Animîndu-se).* Să sară de ici-colo, ca o cotoroanță. Să-i stea în gît damigeana de-o băut-o și curcanul de l-am tăiat, deși îl crescuse mama pentru Anul Nou ! Să-l mănînce limbricii !
MATEI : Nu-l mai blestema... Mai bine spune-mi cum te descurcași pe unde-ai fost.
BIȚA : Mă descurcai. Mă uitai cum fac alții și făcui ca ei. Cuțitul fu mai greu să-l proptesc între degete, da' furculița merse foarte bine. Vinu-l băui de la

Tîrnavă. Alții piliră mai tare, da' eu nu vrui să-l bag pe Dandu la cheltuieli.

MATEI : Și nu te cunoscu nimeni că ești mai... neumblată ?

BIȚA : Ba ziseră unii : uite-o p-asta, își lasă tenul ca Ana Maniani, să fie mai interesantă. Zisei și eu, în gînd : scîrț, mocane ! Ah, ce somn am să trag la tălică aici. Da' schimbăm camera cum știu eu, mai plimbăm hodoroagele astea nițel. Facem salon, vrei ?

MATEI : Ce facem ?

BIȚA : Salon. Să stăm picior peste picior și să fumăm țigarete. În dulapul ăsta ce-or fi avînd ? *(Încearcă sertarele încuiate).* Draci. *(Vede altceva.)* Uite și o statuie cu o femeie care dansează.

MATEI : Nu mai controbăi p-acolo.

BIȚA : Dar de ce ? Ia uite nițel la ea. Uite și la mine. Care are picioare mai frumoase, neică ? Eu sau ea ?

MATEI : Păi tu le ai, că a tale mișcă.

BIȚA : Îți place mai tare de mine ?

MATEI : Ba de ea-mi place, că tace, nu-mi zîrîie la cap.

BIȚA *(i-o îndeasă sub mustăți)* : Ei atunci s-o pupi, na, pe ea ! *(Ridicînd mîinile.)* Și eu cu cine dansez, ai, în salon ?

MATEI : Ce dracu făcuși aici ? Întorseși toate pe dos.

BIȚA : Las' că le pun mîine la loc. Acu facem chermeză. Ia tingirea asta și bate.

MATEI : Ce să bat ?

BIȚA : Bate nițel așa în ea să mă mișc.

MATEI : Păi nu pot, că s-aude afară.

BIȚA : Nu s-aude. Dă-i drumul nițel. N-au decît s-audă, na. Ce, nu-i voie să dansezi ? Alții cum fac ?

MATEI : Păi du-te la alții atunci...

BIȚA : Așa ? Asta-i „mersi" că-ți țiu companie... ? Ca să nu stai singur ca oaia cu rîie. Ia bate acolo nițel, neică. Încaltea să ne dea afară pe amîndoi. Că doar nu sîntem pironiți în cuie aici. Lasă că-mi bat eu singură atunci.

MATEI : Hai că-ți bat. *(Bate ritmul de tingire. Bița dansează.)*

BIȚA *(în dans)* : Sînt mai frumoasă decît aia de sticlă ? Sînt sau nu sînt ?

MATEI : Hai că ești.
BIȚA : Crezi c-ar putea s-o placă vreunul mai tare pe aia ? Fiindcă e mai îmbrăcată ? Fiindcă are umerii mai goi ? Ai ? Că are poala mai largă ? *(Insistînd.)* Crezi ?
MATEI : Ba nu crez. Pe tine te place.
BIȚA : Să-mi spui dacă crezi, c-o fărîm uite acu !
MATEI : Tu ești mai frumoasă.
BIȚA *(ia păpușa aruncată de Silly)* : Dar asta crezi că e mai ceva decît sînt eu, cu toată cămașa ei de mătase, cu bibiluri ? Cu ochii ei ăștia marii ?
MATEI : Deh !
BIȚA *(pătimaș)* : Muiere de oraș. Crezi că e mai bine ca mine care sînt hrănită cu soare și spălată cu rouă ?
MATEI : E frumoasă și păpușa...
BIȚA : Așa ? *(Murmură mai mult pentru sine.)* Ah, Dandule, Dandule, pînă aicea ți-a fost. *(Pune cu o aparentă liniște păpușa alături și continuă să joace, zbuciumîndu-se tot mai sălbatic, fără un stil anume, mai mult tresăltînd, într-un soi de magie, care după cîteva rotocoale strînse sfîrșește printr-o învîrtitură ca a copiilor cînd vor să amețească ; șovăind gata să cadă, e prinsă de mijloc de Günther, care a apărut în ușă de cîteva clipe.)* Ah !
GÜNTHER *(electrocutat de atingerea ei)* : Scuzați.
MATEI *(cam jenat că bate darabana)* : Apăru și Firțănmayer. Tocmai bine te-ai brodit, c-avem nițel bairam.
GÜNTHER : Se observă. Deranjez ? Permiteți ? Günther Haase.
BIȚA : Cîrcioiu. Am amețit.
GÜNTHER *(după o scurtă ezitare, îi sărută totuși mîna)* : Pentru că v-ați învîrtit prea mult.
BIȚA : Aoleo, da' se mișcă lumea cu mine !...
GÜNTHER : Într-adevăr, așa este, domnișoară.
BIȚA : Zău ? Nu mai spune. Și dumneata te miști ?
GÜNTHER : Desigur. Toți se mișcă. Și pămîntul se mișcă. Și sistemul solar se mișcă.
BIȚA : Și ce-i cu asta ?
GÜNTHER *(clipind)* : Nu înțeleg...

BIȚA : N-au decît să se miște. Ce, dumneata amețești că se mișcă ăla solarul ?
MATEI : Unde se mișcă ăla, Fîrțănmayer ?
GÜNTHER *(cam încurcat)* : Spre un punct fix...
BIȚA : Tranc ! *(Pufnește.)* Și veniși să ne faci o vizită ?
GÜNTHER : Nu știam că...
BIȚA : Da' ce-ai crezut ?
MATEI : Ia lasă, fato, taci.
BIȚA *(arătîndu-l pe Matei)* : Ce, nu e om ca să-și ție o muiere pe lîngă el ?
MATEI : Taci tu !
BIȚA : Păi luați loc, tovarășul Guntă. O dulceață serviți ?
GÜNTHER : Mulțumesc, nu vă deranjați.
BIȚA : De afine, sau de mure ?
GÜNTHER : De care aveți plăcere.
BIȚA : Tocmai că le terminarăm pe amîndouă. Dacă știam, tăiam un gînsac.
MATEI : E cam năroadă.
BIȚA : Și-i luam o pană din coadă și v-o puneam în pălărie. Vă place varza ? Că uite răzătorul colea !
MATEI : Lui îi plac cartoafele, d-aia-i zice cortofleanț. Avea o curticică cît palma, toată pietre, și-o umpluse de cartoafe. Adevărat, neamțule ?
GÜNTHER : Dacă zici tu ?!
MATEI *(admirativ)* : Din piatră seacă scoate, al dracu'. *(Lui Günther.)* Iar veniși să-mi împui capul. Ziceai că nu mai vii.
GÜNTHER : E obligația mea.
MATEI : Care e ăla de te obligă ?
GÜNTHER : Conștiința mea de om. Trebuie să vii la lucru, Matei.
MATEI : Păi, nu vorbiși tu o vorbă ? Acu o întorci ?
GÜNTHER : Mi-a părut rău, Matei. Am vrut să stai cu mine. Dar dacă tu nu ai vrut să stai cu mine, nu face nimica. M-am gîndit că poate nu vrei să lucrezi în echipa mea. Am vorbit cu Chiose să te ia înapoi. A zis : bine.
MATEI : Cin-te puse, fir-ai al naibii de mayer ? Da' ce-oi fi eu să mă vindeți de la unul la altul, hanță ?

Iaca, nu vreau să viu, na! Stau să bat darabana, acilea. Te ostenişi de pomană.

BIŢA : Dumneata ştii să baţi darabana?

GÜNTHER *(surprins)* : Nu cred...

BIŢA : Vezi? Aia e! Dar ce ştii? Afară de cartoafe. Eşti inginer?

GÜNTHER : Nu.

BIŢA : Cîştigi bine? Ai 1 500 în mînă?

GÜNTHER : Aproape — cînd se dă primă.

BIŢA : Aoleo, păi atunci cum nu ştii nimic? Înţeleg să nu ştii de nici unele dacă scoţi bani gîrlă cu meseria care o ai. Dar aşa? Să dansezi ştii?

GÜNTHER : Puţin.

BIŢA : Ei, dansează. Ce-ai rămas ţeapăn? Dansează niţel, să vedem. Hai, că facem noi muzică.

GÜNTHER : Vă rog să scuzaţi, domnişoară, nu pot să dansez singur.

BIŢA *(oarecum impresionată de tonul lui calm şi politicos)* : Da' de ce te uiţi la mine aşa? Îmi lipseşte ceva? *(Controlîndu-se.)* Credeam că mi s-a rupt breteaua la combinezon. Îţi place păpuşa asta?

GÜNTHER : E frumoasă.

BIŢA *(supărată)* : Draci! Dumneata te pricepi la femei? Nu vezi ce şoldie e? Ce-ţi place la ea?

GÜNTHER : Ochii, mai mult.

BIŢA : Buun, îţi plac ochii albaştri? Treaba dumitale! Ai mai fost acilea?

GÜNTHER : Da.

BIŢA : Îţi place cum am aranjat?

GÜNTHER : Destul de interesant.

BIŢA : Destul? Păi fă dumneata să fie mai interesant atunci. De ce porţi ochelari? Cum îmi stau?

GÜNTHER : Aşa şi aşa...

BIŢA : Pe dracu, îmi stau groaznic. Simt eu că mă slutesc.

MATEI : Parcă eşti sperietoare de ciori. Să te vadă Dandu ăla cu ei...

BIŢA : Să mă vază, na! Lui Dandu îi plac oricum. Şi p-o faţă şi pe alta, şi împletită şi despletită... De ce nu te-nsuraşi, domnu Guntă? *(Günther nu răspunde.)*

MATEI : Avu și el pe una, dar nu ținu ața. Se plîngea cică...
GÜNTHER : Matei !
MATEI : Îl frichinea aia, îl hrănea la timp, îl pupa, ce mai, îi dădea la timp, toate. *(Bița rîde.)* Nu le poți potrivi toate-n lumea asta cu ceasul, dragostea mai ales. Era mai mare ca el cu doișpe anișori. Acu se ținu d-o fîță, pe șantier aci. Făcuși ceva ?
GÜNTHER : Matei, te rog foarte mult ! Acum sînt șeful de echipă și nu pot să abuzez.
MATEI : Nu fi, mă, Prostomayer.
GÜNTHER : Sîntem oameni, Matei. Nu vreau să vorbească cineva ce nu se cuvine.
BIȚA : Cînd iubești, iubești, și cînd nu, te lași.
GÜNTHER : Totuși, domnișoară, sînt unele lucruri... Omul este bine să știe să nu amestece.
MATEI : Păi nu-ți place de ea, mă ?
GÜNTHER : Nu pot să-mi iau angajament serios.
BIȚA : Te prinde ailaltă ?
MATEI : Nu-l prinde, că d-aia fugi și el pe șantier aci. Să scape de ea.
GÜNTHER : Matei ! Nu, domnișoară, nu pot să vă explic acum. Dar eu cred că un om cînd vede că ceva nu este clar, nu trebuie să înșele pe celălalt. Oamenii ar putea să trăiască foarte bine, dacă nu ar înșela unii pe alții. De aceea, eu înțeleg pe Matei că a plecat, fiindcă a vrut Bumbăcea să înșele pe el.
MATEI *(mormăind nemulțumit)* : Înțelegi și tu ce înțelegi...
GÜNTHER : Dacă toți ar înțelege așa, că ceea ce nu-ți place să nu faci la nimenea...
BIȚA *(întrerupîndu-l, cochet)* : Da' ceea ce îți place ție, să faci și la alții ?
GÜNTHER *(confuz)* : Mă rog... Dar numai dacă îți place foarte mult și serios. Oamenii nu sînt animale... Au legi...
MATEI : Păi e rău că nu sînt. Că ălea, animalele, mai ușor cunoști ce vor.

GÜNTHER *(cu o anumită înfierbîntare)* : Totuşi, omul trebuie să gîndească ce e bine pentru toţi. Nu numai pentru el.

MATEI : Şi dacă plecaşi de la nemţoaică, fu bine pentru cine ?

GÜNTHER : E mai clar. Eu am spus ei ce am vrut. Şi ea a spus : bine, Günther, dacă aşa crezi, atunci aşa să faci.

BIŢA : A fost bleagă. Ori nu te-a iubit deloc.

GÜNTHER : M-a iubit foarte mult, domnişoară.

BIŢA : Vezi-ţi de treabă ! Ce-i aia „bine, Guntă" ? D-aia nu te-a iubit, că prea ai fost „bine, Guntă". Ia s-o fi prăjit niţel, că nu se mai dezlipea de dumneata.

GÜNTHER *(cu o mare convingere intimă)* : Eu cred că oamenii de-aceea sînt oameni pentru că ştiu ce este bine şi ce este rău. Ei şi cînd fac rău ştiu ce este bine. Şi atunci le pare rău. Înseamnă că binele este in conştiinţa lor, iar răul este lăsat speţial ca să arate binele din conştiinţa lor.

BIŢA *(punîndu-i jobenul pe cap)* : Ia să vedem cum îţi stă cu tichia asta. Îţi rămîn urechile clăpăuge. Parc-ai fi la şezătoare. Vîră şi-o ţigară-n colţul gurii. *(Îi dă ţigara ei. Günther o ia cu înfiorare.)* — E elegant, aşa-i, Matei ? *(Lui Günther.)* Mai spune-ne ceva cu binele şi răul. Că le ticluişi ca din carte. Stai să pui şi albia asta sub picioare. Să şezi ca pe tron. *(Günther îşi scoate, posomorît, jobenul. Biţa, dezamăgită.)* Ce, nu vrei ?

MATEI *(cu un fel de nostalgie)* : Uite, ăla *(arată jobenul)*, dacă îl aşezi de-ndoasele, faci ceaun din el. Şi-aia, cum o-ntorci, faci copaie de pus coca la plăcinte.

BIŢA *(visînd şi ea)* : Îi copsei lui Dandu, fir-ar el... ! Mă gîndesc că mai bine nu le coceam. Că era-învăţat cu d-alea de cofetărie.

MATEI *(cu o aprindere ciudată)* : Ba lasă, că e lucru cinstit, frămîntat cu mîna ta !... Frămînta biata mama... Şi Voica, la început... Tare le stătea bine !...

BIŢA : Draci ! Ce să stea bine ? Te cocoşai.

MATEI : Taci, fă, că-ţi dau una! Le stătea bine. Că puneau suflet.
BIŢA : Parcă ce, n-ai unde să-ţi pui sufletul? Trebuie să-l pui în cocă?
MATEI : Da-n ce? În vîntură-ţara ca tine?
GÜNTHER *(împăciuitor)* : Sînt atîtea lucruri frumoase în care merită să pui suflet.
MATEI : Or fi cărţile ălea de le citeai noaptea cu nemţoaica! De binele lor fugişi, te văzui!
BIŢA *(lui Matei)* : Dacă-ţi plăcu aşa tare de covăţi, ce nu stătuşi şi 'tale unde erai? Acu te făcea cioban la cooperativă, te pomeneşti.
MATEI *(gemînd că ceilalţi nu-l înţeleg)* : Of-of-of! Biţofată, te văz cum te duci fără întoarcere.
BIŢA *(înfiorată de tonul lui)* : De ce, neică?
MATEI : Aşa. Îţi căzură toate din mîini şi acu umbli cu mîinile să te apuci de ici, de colea. Perna-ţi fugi de sub căpătîi, şi-ţi caţi culcuş în toată lumea.
BIŢA : Nu-i adevărat, neică. Umblu şi eu după cine mi-i drag. Ca toţi. Şi nu mă mai cătrăni atîta, Doamne fereşte, c-odată îţi zic şi eu cîteva. *(Apare Bob.)*
BOB : Iertaţi-mă. E şedinţă? *(Biţa rîde.)*
MATEI : Ce şedinţă?
GÜNTHER : Nu este şedinţă. Ce doriţi?
BOB : Curios, parcă s-a schimbat ceva aci. Căutam o persoană.
BIŢA : Şi cînd colo sînt trei.
BOB : Adevărat. Şi încă simpatice. Aţi scos canapeaua şi scaunele?
MATEI : Le punem la loc, n-ai grijă.
BOB : Da' de ce? E foarte amuzant aşa. *(Arată albia.)* Şi asta e un fel de estradă? Recită cineva poezii?
BIŢA *(arătînd pe Günther)* : Dînsul.
BOB : Foarte interesant. Îmi permiteţi? Pot să aud şi eu una?
GÜNTHER : Nu.
BOB : Păcat. E o atmosferă perfectă. *(Bărbaţilor.)* Dumneavoastră, bănuiesc că sînteţi de pe şantier. Şi duduia? Tot de pe şantier?

BIŢA : Nu. Sînt artistă.
BOB : Artistă ? Şi mai amuzant ! În ce ?
MATEI : În papainoage.
BIŢA : În dansuri naţionale.
GÜNTHER : Nu este artistă. E o persoană care a venit în vizită...
BOB : A, e un fel de cerc intim. Grozav : o bună inspiraţie. Lăsaţi, duduie, chiar dacă nu sînteţi artistă, puteţi deveni.
BIŢA : Cred şi eu.
BOB *(tînăr şi obiectiv)* : Aveţi resurse naturale. Piciorul fin... Pieptănătura e destul de... generoasă, ca să zic aşa. Dar poate v-am întrerupt de la vreo discuţie.
BIŢA : Nu, deloc.
BOB : E cazul să mă retrag. Ştiţi ce-aş mai pune eu aici ? Etajera asta. Deşi e jalnică. Confecţie barocă. Şi aici, dacă am găsi un paravan, ar da imediat altă faţă. Berjera ar trebui să stea mai pe colţ. Îmi permiteţi puţin ? Şi fotoliul ăsta Empire...
GÜNTHER : Biedermayer.
BOB : Cred că e totuşi Empire.
GÜNTHER : Biedermayer.
BOB *(dezinvolt)* : Mă rog, n-are importanţă, Biedermayer, dacă ţineţi.
GÜNTHER : Nu ţin, dar aşa este.
BOB : Îl punem niţel mai la stînga.
MATEI : Ce nevoie ?
BOB : Uitaţi şi dumneavoastră ! Sînt mobilele prietenei mele, aşa că... îmi pot permite.
BIŢA : Lasă, domnule, că e foarte bine cum le-aşezi. Le-am spus şi eu, dar n-am cu cine mă-nţelege.
BOB : Alt cadru. Şi acum, mă rog, dacă vreţi să continuaţi... *(Dă să se retragă.)*
BIŢA : De ce ai spus că am pieptănătura nu ştiu cum ?
BOB : Da. Mă rog, e părul bogat. E foarte interesant şi aşa, dar se mai poate şi în alte feluri.
BIŢA : Cum ? Arată-mi.
BOB : Nu pot să vă arăt decît dacă pun mîna în păr şi vi-l desfac.

BIȚA : Il desfac eu. *(Il desface cu un gest ancestral.)*
BOB : Foarte mătăsos. E cam lung, nu vă jenează ?
BIȚA : Să-l tai ?
GÜNTHER : Nu !
MATEI : Taie-l, dacă ești timpită !
BOB *(după ce îi privește cu îngăduință)* : Nu-i neapărată nevoie. La urma urmei, îl puteți purta și așa, e mai original. Îl puteți ridica de pildă în sus : „Infidelele". Sau lăsa pe o parte : „Alida Valli". Așa e „Sursa" lui Ingres. Așa, dacă îl treceți pe umăr, e Genoveva de Brabant, și o să vină prințul să vă caute pînă în fundul pădurii.
BIȚA : Atunci e bine. Să-l lăsăm așa !
BOB : Nu prea se poartă. Dealtfel, nici nu mai sînt prinți, revoluția i-a lichidat. Poate așteptați pe altcineva, un tovarăș cu Fiat.
BIȚA : N-are, dar totuși îl aștept.
BOB : Colosal ! Așa puteți fi „Frumoasa morăriță", cu muzică de Schubert. Și să țineți în mînă... ce ? *(Caută.)* De pildă, asta. Ce este ? O sită. Perfect. Țineți-o puțin mai într-o parte. Așa. Păcat că nu cunoaște nimeni muzica lui Schubert.
GÜNTHER *(sec)* : Eu cunosc.
BOB : Perfect. Puteți s-o fredonați ?
BIȚA : Hai, domnu' Guntă, fredonează ! Și eu ce fac cu sita ?!
BOB : Vă faceți că cerneți.
BIȚA *(încîntată, se apucă)* : Cum îmi stă ?
BOB : Colosal !
MATEI *(care suferă cumplit)* : Lasă sita !
BOB : De ce ?
MATEI : De ce să se facă ? Ori cerne, ori nu cerne !
BOB *(amuzat)* : Asta e grozav, ca idee ! Dar ce să cearnă ? Să aducem ceva să cearnă. Niște mălai. De unde s-aducem ?
GÜNTHER : Nu este nevoie. Mălaiul este cernut gata.
BOB : Ei, numai așa, să-i facem plăcere maestrului. Și domnișoarei. Dînsul e, cum s-ar zice, verist. Naturalist. Mă rog, nu se poartă, noi mergem numai pe simbol. Dacă ați repeta doar mișcările cernu-

tului și ne închipuim cu toții că e mălai ? De acord ? Ah, nici nu știți ce fotogenică sînteți !

MATEI *(amenințînd)* : Lasă sita, fă !

BIȚA : N-o las !

MATEI : Lasă sita, că-ți dau două acuma, maimuța dracului ! Ce vrei să ne arăți, ce poamă ești ?

BIȚA : Nu-mi stă bine, domnu' Guntă ?

MATEI *(vine la ea, apucă sita)* : Tu, lasă sita, că nu pot să te sufăr !

GÜNTHER *(atent)* : Matei !

MATEI : Taci, neamțule, că tu nu știi ! *(Pauză tulbure. Apoi Matei spune căznit.)* Așa cernea și aia, Voica mea, cînd n-aveam de mîncare și lihneam. Aduna bobul, îl împingea în sită. Îl descînta, să iasă mai mult. *(În Bița, evocarea a răscolit ceva, poate spectrul unei foame seculare. Oprește mișcările dezordonate, devine hieratică, ca într-un rit.)* Îl descînta, înțelegi ?

BOB *(entuziast)* : Foarte interesant ! Dar cred că n-avea părul domnișoarei. *(Cu un icnet frivol, Bița începe iar să se maimuțărească.)* Mai țineți minte descîntecul, maestre ?

MATEI *(se întoarce spre el, crunt)* : Mai țin ! „Bob, bob stropit din pămînt ivit, cu soare poleit..." Cum e, tu ?

BIȚA *(luptînd cu vraja)* : „Să te faci laur balaur, cu solzii de aur, cu 99 de aripi...

BOB : Foarte nostim ! 99 de aripi ? Înseamnă că una e în plus sau în minus. *(Bița rîde.)*

MATEI *(scrîșnind din măsele)* : Da, așa e, cum zici. *(Ia sita și o zvîrle în grămadă. Liniște.)*

BOB *(insinuant, autoritar)* : Nădăjduiesc că nu se vor strica lucrurile cu un asemenea tratament. Credeți că sînt în primejdie ?

MATEI *(abia stăpînindu-se, se scuză)* : Sînt bolnav, tovărășele, nu-ș ce am.

GÜNTHER *(solidar, după ce îi ia mîna)* : Ai febră.

MATEI *(smucit)* : Lasă-mă și tu ! Sînt bolnav.

GÜNTHER : Vino la infirmerie, Matei.

BIȚA *(privindu-l fix în ochi)* : Nu ești bolnav, nene...

MATEI *(vorbind numai cu ea)* : Sînt, Biţo ! Îmi vîjîie capul. Văz mereu alte alea, sminteli, pocitanii... Nu-ş cît am s-o mai duc aşa.
BIŢA : Ia să joci niţel cu mine, să vezi cum îţi trece.
MATEI *(grav)* : Apoi mie cînd mi-e să joc, nu-i a bună. Jucai o dată, cînd îmi furai muierea. Şi o dată cînd îl tîrnuii pe frate-miu de-a rămas neom. Şi-o dată, cînd vrui să-l omor p-ăla în pădure.
BOB *(admirativ)* : E o chestie.
MATEI : De-atunci, nu-mi mai veni. *(Cu accent.)* Pînă în zilele ăstea acu... Nu-i a bună. Poate mi-o fi soarta să-mi las oasele p-acilea. *(Ezitînd dacă să spună sau nu.)* Deşi azi îmi cîntă cucul c-o s-o mai duc nouă ani încheiaţi.
BIŢA *(mijindu-şi neîncrederea)* : Ce cuc ?
MATEI : Cucul de la noi din sat.
BOB : Hă !
MATEI : Îl întrebai. Ştiu că nu cîntă acu. Da' eu îl întrebai. Şi îmi răspunse. Numărai de nouă ori. Nu crez să fi greşit.
BIŢA : Vezi-ţi de treabă, neică. Nu cîntă nici un cuc.
MATEI : Cîntă, Biţo ! *(Bob rîde încetişor. Günther zîmbeşte amar.)*
BIŢA : Draci ! Cîntă în capul dumitale.
MATEI *(stăruind tragic)* : Cîntă, Biţo ! Îl auzii eu !
BIŢA : Te îmbătaşi !
MATEI *(plesnind-o aprig peste faţă)* : Na, dacă mă îmbătai ! Na, căţea ! Te daşi cu duşmanii mei ? Na ! Smintito !
GÜNTHER *(intervenind)* : Matei, te rog să laşi pe domnişoara.
MATEI : Du-te, mă, că nu-i rostul tău. Nemernica de ea ! Ea ştie ce spun.
BOB : Domnişoară, dacă vreţi să vă conduc...
BIŢA *(care a căzut în fotoliu, rîde isteric)* : De ce să mă conduci ? *(Matei, golit de acest acces, se duce în fund, pe salteaua lui.)*
BOB : V-a lovit rău ?
BIŢA : Deloc.
GÜNTHER : Este un om bun, dar este violent. Nu ar fi trebuit...

BIŢA : Ce te interesează pe dumneata ?
GÜNTHER : Să vă aduc puţină apă ?
BIŢA *(rîzînd mereu nestăpînită)* : Apă ? Ce să fac cu ea ? Adu-mi-l pe Dandu.
BOB *(amuzîndu-se)* : Pe cine ? Pe Dandu ? *(Se hotărăşte într-o clipă.)* Gata ! Ţi-l aduc.
BIŢA *(oprind pe jumătate rîsul)* : De unde ?
BOB : ...Treaba mea.
BIŢA : Îl cunoşti ?
BOB : ...De ce nu ?
BIŢA : Cînd l-aduci ?
BOB : ...Zilele astea.
BIŢA : De ce nu mîine ?
BOB : Mîine nu pot. Nici el nu poate.
BIŢA : De ce nu poate ? E încurcat cu cineva ? Spune-mi. *(Se aud gemetele înfundate ale lui Rizea.)*
BOB : Nu-ţi spun acum. Vin mîine să-ţi aduc veşti. Eşti aici ?
BIŢA : Sînt. Şi cum e el ? A mai slăbit ?
BOB : Puţin. O idee.
BIŢA : Nu-i strică. Şi tot aşa se uită, niţel dintr-o parte ?
BOB : Păi sigur. S-a mai tras.
BIŢA : Săracu'. Pesemne de muncă.
BOB : Şi de-aia... !
BIŢA : Şi mai de ce ?
BOB : Eh !... O să-l întreb.
BIŢA : Şi cînd vii mîine ?
BOB : Pe seară. *(Mai încet.)* Să nu facă urît nenea. Că văd că e haios rău.
BIŢA : Lasă că aranjez eu cu el. Poate îl mai duce domnu' Guntă la plimbare.
GÜNTHER : Eu am să plec. Dacă este nevoie de medicament, am să aduc. *(Lui Bob.)* Dumneata nu vii ? Vino, să lăsăm liniştit pe săracul Matei.
BOB : O. K. *(Biţa îl priveşte cam ciudat pe Günther.)*
BIŢA : Şi cînd îl aduci ?
BOB : Nu ştiu. Să te faci frumoasă. Îţi trag şi o poză, să fie sigur că eşti dumneata.

GÜNTHER : Mergem, tovarăşe. *(Întinde mîna Biței.)* Bună ziua. *(Bob îi sărută mîna cu galanterie. Se îndeamnă la ușă.)* Poftiți dumneata.
BOB : După dumneata.
GÜNTHER : Nu se poate.
BOB : În fine. Mulțumesc. Pa, păpuşo ! *(Ies amîndoi. Bob îi dă un ghiont amical neamțului.)* Amuzantă gagica !...

(Bița a rămas în fotoliu. Trece un timp. Apoi Bița scoate foarte precis un ac din păr, merge la păpușă și i-l înfige drept în ochi. Se întoarce în fotoliu mai liniștită.)

BIȚA : Nene Matei... *(Nici un răspuns.)* Nene Matei, să știi că eu... cu cucul te-am crezut. Zău că da... Nu te face că dormi, știu eu că nu dormi. Te-am crezut, dar nu vrui să rîză ăla de mine... să crează că sînt proastă. Afla și Dandu, na, acu — îți place ? Așa că, nene Matei, ai procedat bine... Acu s-a văzut că sînt și eu fată inteligentă... Dacă nu dormi, asta vrui să-ți spui ! *(cu recunoștință)* că-ți mulțumesc... Și să trăiești, neică, nouă ani, și mai mulți !...

CORTINA

TABLOUL 5

Matei se scoală ca după un vis agitat. Se uită împrejur năuc. Pe fotoliu stă o femeie străină, mai în vîrstă, îmbrăcată cenușiu, fără expresie. Se privesc o clipă.

MATEI *(cu o nefirească certitudine interioară, ca o iluminare)* : Ai venit ? Știam eu... Nu-i nimic. Mai stai și te odihnește nițel, pînă îmi pui la punct toate...

Că mă răfuii, cucoană. Mă răfuii cumplit... Mai aveam un pic. Da' dacă e să fie, ce pot eu... ?

AURELIA *(cu o bunăvoință bizară)* : Cine ești dumneata ?

MATEI *(se vede că are febră mare)* : Te faci că nu mă știi, ai ? Bine faci ! Că nici eu nu mă știu mai tare. Uite așa mă ascunz d-o vreme. Nu de tălică, de ăilalți. M'ascunz. Deh ! Zi, te faci că nu mă știi ?...

AURELIA : Nu te supăra : de ce te-ascunzi ?

MATEI *(copilăros, cu înțelegere)* : Ai dreptate ! Păi iote și eu ca prostul. Zic : să mă țin — poate oi mai găsi ceva din ce-am durat. Parcă nu-mi vine la socoteală să le las dracu' pe toate să se părăduiască. Da' s'amestecară, nu știu cum, de nu le mai descurc.

AURELIA : Sînt ale dumitale ?

MATEI : Păi cum ?

AURELIA : Și dumneata de ce stai aici ?

MATEI : Păi unde vrei să stau ? Îți fu greu să dai de mine și de zilele mele ?

AURELIA *(evaluind lucrurile)* : Nu te supăra, sînt cam ciobite.

MATEI : Păi dacă mă frecai în viața asta ?...

AURELIA : Dar tot se poate scoate ceva. Le vinzi ?

MATEI : Că-mi mai dă cineva vreun chior pe zilele mele. *(Amar de tot.)* Numai tălică dacă mai dai, cucoană. Că ăsta ți-e rostul.

AURELIA : Eu nu pot să le iau pe loc. Să mă lași să vorbesc cu cine știu eu.

MATEI *(cu o aprindere de om sfîrșit)* : Vorbește și cu Belzebuth, că mi-i totuna acu. Eu te cunoscui, știi de cînd ? De cînd veni bușteanu' ăla mare pe jilip. Parcă veneai călare pe el, așa te-am văzut.

AURELIA : Ce buștean ? Nu înțeleg.

MATEI : Nu erai acolo ?

AURELIA : Unde ?

MATEI *(obsedat, regretînd sincer)* : Dacă nu erai înseamnă că nu vru să mă omoare, și-l ponegrii degeaba. Da' eu crez că acu mi s-or trece păcatele. *(Incredul.)* Chiar nu fuși ? Nici cînd bătui pe frate-miu nu fuși ?

AURELIA : Dumneata ai băut. Nu te supăra.

MATEI : Păi cum ! Şi nu mă supăr ! Tot zise fata aia cu şcoală că patru măsuri din om sînt apă ! Măcar o măsură să fie ţuică, să nu putrezească ! *(Aurelia a cules, dintre lucruri, o icoană.)* Vii să pup icoana ? *(Cu un fior, ca de friguri.)* Hai c-o pup. *(Işi face în silă o cruce, dar Aurelia n-a observat.)*

AURELIA : Se caută acuma. Iei 200 de lei pe ea.

MATEI : Te joci şi tălică ! Toţi vă jucaţi.

AURELIA : Mai mult nu-ţi dă. O cumpără la muzeu. Statueta o dai la talcioc cu 60.

MATEI *(neîncrezător la manevrele Morţii, căci asta crede el că e Aurelia)* : Hă ! O dau cu 60 ! Mă învîrţi ca pe şoarece.

AURELIA : 65, poftim. E spartă. Cît ceri pe dulap ?

MATEI *(ca să nu se prindă)* : Cît să cer ? Mai îmi dai o viaţă ? N-ai de unde.

AURELIA : Cu 1 600 iei o garnitură nouă. Modernă.

MATEI *(înverşunat)* : O iei, da, vedea-i-aş ! Să facă din masă plastică şi din beton un pogon de fericire ca atunci cînd mi-a zis ea, cînd o întrebai : *(suavitate aspră)* — Rămîi, fă, Voico ? — Rămîn, Matei.

AURELIA : Matei te cheamă ?

MATEI *(sever)* : Ce, nu mă ai trecut la catastif ? Ori nu le mai dai de rost la cîţi sînt ?

AURELIA : Dacă eşti obosit, culcă-te. Am să viu altă dată.

MATEI : Aha ! *(Urlînd.)* De ce umblaţi toţi cu fofîrlica ? De ce ? *(Gemînd, hohotind.)* Nu vezi că mă doare ? !... Nu vezi că mă fac că nu-mi pasă, dar îmi pasă ? *(Sughiţînd.)* Ia-mi toate odată dracului şi termină ! Hai !

AURELIA *(scuzîndu-se, cu aceeaşi bunăvoinţă de la început)* : Nu pot. Te rog să mă crezi. O să le iau cu bucata. Mie îmi rămîne zece la sută. Ca să ştii. Dumneata ce meserie ai ?

MATEI : Eu ? *(Işi dă mîna peste faţă să vadă pe ce lume e. Îngaimă.)* Hai că se vede ! Am meseria de... *(coclit)* de beţiv ! Şi dumneata ce meserie ai, dacă te ascunzi aşa şi nu vrei să te dai pe faţă ? Cum te faci că-ţi zice... ?

AURELIA : Aurelia Mişu. Dumneata lucrezi în bloc ?

MATEI *(derutat)* : Eu ?... Da... Sînt şi eu p-aici.
AURELIA : Ce ocupaţie ai ?
MATEI : Uite am... la ţevile astea care poartă căldura... mecanic...
AURELIA : Mecanicul blocului ?
MATEI : Păi dar...
AURELIA : Nu te cred.
MATEI : Nu mă crezi ? De ce nu mă crezi adică ?
AURELIA : Nu te supăra, fiindcă eu sînt soţia mecanicului.
MATEI *(buimac de tot)* : Aşa ? Atunci înseamnă că nu sînt eu mecanicul... Şi nici dumneata nu eşti ce cred eu... Şi atunci înseamnă că nu mai ştim ce sîntem... că nu mai ştim... deloc... ce sîntem... înseamnă... *(Se lasă jos, năuc, cu mintea sleită. Aurelia se reaşează liniştită pe fotoliu.)*

CORTINA

ACTUL AL TREILEA

TABLOUL 6

Matei zace în colțul lui, bolborosind și gemînd inconștient. Are o pernă mai curată, o broboadă pe el ; iar alături, o lampă demodată, cu abajur, cu firul improvizat legat direct la doză, sporește lumina indirectă de afară, dînd camerei un pic de intimitate. O parte din lucruri au dispărut, celelalte s-au aranjat într-un fel mai armonios. Pe fotoliul Biedermayer stă, blîndă și taciturnă, Aurelia Mișu. La picioarele lui Matei, veghează, așezat jos, Günther. Ochii îi sînt luminați ciudat. Lingă el se află o sticlă de țuică pe jumătate goală și un pahar.

GÜNTHER *(după o tăcere)* : Eu... am fost tapițer. *(Aurelia face din cap că a înțeles.)* Dar mă pricep și la electricitate. *(După altă pauză.)* Mare viteză electricitatea ! Blitz ! Poc !... huitt ! Und mehr Licht ! — înțelegeți ?

AURELIA *(dă din cap impersonal. Apoi)* : Cît cîștigai ca tapițer ?

GUNTHER *(visător)* : Cîștigam. Cheltuiam. Cheltuiești cît cîștigi, cîștigi cît cheltuiești. Asta este ordine. Am vrut să beau o sticlă, am băut. N-am vrut să beau, n-am băut. *(E oarecum mîndru că a adus-o așa de bine.)*

AURELIA : Asta e de 17 ?

GUNTHER : Țuica ? E pentru Matei. Am vrut să aduc lui penicilină, omnamicină, hostaciclină. Am fost la farmacie, am cumpărat. Apoi am fost la Dimbovița,

am aruncat. Am cumpărat țuicamicină pentru Matei. Săracul Matei nu bea. Beau eu atunci. Prietenul său. Nu serviți?

AURELIA : Nu. Nu te supăra...

GUNTHER : De ce să mă supăr? Paharul e curat, să știți. Eu totdeauna am băut din paharul curat. Hanni a spălat paharele cu sodă. Totul a spălat. Dar săracul Matei a spus că puterea e în sticlă. Atunci să bem din sticlă. Să vedem. Noroc! Prosit! *(Bea.)*

AURELIA *(liniștit)* : Lampa aia se poate da cu 120.

GUNTHER : E cu struguri. Lui Matei îi plac strugurii.

AURELIA : Am găsit o femeie care caută.

GUNTHER : Femeile caută, da. Caută ce nu este.

AURELIA : Dar n-avea decît 100 de lei.

GUNTHER : Lampa am instalat din doză. Să fie gemütlich. Săracul Matei aiurește tot timpul. Nu mai vorbește nimic. A avut febră. Vorbesc eu, prietenul său. Hanni spunea că nu vorbesc. Eu vorbesc.

AURELIA : Broboada e veritabilă?

GUNTHER : Nu știu, nu este a mea. Eu am adus perna sub cap, de la baracă. Am pîndit, am pus perna, ha-ha! Săracul Matei nu știe. Este perna lui de la baracă. Am furat? N-am furat. Este a lui.

AURELIA : Cît vă dă acum pe lună?

GUNTHER : Cearceaf n-am adus, nu pot să pun sub el. Este greu. Hanni a avut șase cearceafuri. Și a făcut încă două, opt. Pentru ce a făcut opt cearceafuri?

AURELIA : Din poplin? Sau din damasc de 32?

GUNTHER : Nu știu, am plătit jumătate. Ea a fost la muzeu, îngrijitoare. Pentru ce opt cearceafuri? Dumneata ești măritată cu mecanicul?

AURELIA : Da, dar nu-mi ajung banii. Mai vînd de pe la alții.

GUNTHER *(rîzînd cam aiurea)* : Creștea iepuri!

AURELIA : Cine?

GUNTHER : Hanni. Credea că-mi plac. Eu nu puteam să sufăr iepuri.

AURELIA : Acum nici n-au preț.

GUNTHER : Erau moi. I-a mîncat o pisică. A făcut scrisoare la miliție. Era cultă. Săracul Matei nu este

cult. Dar are minte. El îmi spune Firtzenmayer. De la scaunul acela.
AURELIA : Acesta ?
GÜNTHER : Da. Este Biedermayer veritabil.
AURELIA : Zău ? Atunci face 300 ? *(Günther dă din cap.)* Se stă foarte bine în el. Mie îmi place să stau și s-ascult.
GÜNTHER : Ce ?
AURELIA : Orice din lume. Cine vinde stă de vorbă cu mine. Și cine cumpără tot așa. Eu însă vorbesc mai puțin.
GÜNTHER : Știu. De ce nu serviți țuică ? ! *(Îngroșîndu-și vocea, ca să poată imita pe Matei.)* „Dracu să te ia de cortofleanț" — așa zice Matei cînd bea țuică. *(Înduioșat.)* Îl iubesc foarte mult.
AURELIA : Totuși, nu te supăra, nu cred că are nevoie de lampă. Puteți pune un bec. 120 sînt bani.
GÜNTHER : Ați spus „orice din lume" ! *(Aurelia încuviințează.)* Și mie îmi place ce este din lume. Eu am adunat timbre ca să văd cît de mare este lumea. Am adunat din toate țările. Și din Bolivia, și din Uruguay, unde am rudele...
AURELIA : Trimit ceva pachete ?
GÜNTHER : Nu-mi trebuie ! Eu am timbrele din toate țările, și cu apă, și cu munte, și cu Schilaufen, și cu crocodili și Olympia, și tot. Ca o conferință internațională. Dantelat fin, cu toți dinții. Eu am și serii complete. Înțelegeți ?
AURELIA : Da. S-a făcut tîrziu. Nu te supăra.
GÜNTHER : Prosit ! Noroc ! Serii complete, adică tot ce există în lume acolo. Dacă sînt șapte, eu am șapte. Dacă sînt opt, eu am opt.
AURELIA : Ca cearceafurile.
GÜNTHER *(cu o aprindere ciudată)* : Ha-ha ! Nu ! Aici este un înțeles ! Nu mai sînt mai multe pe lume ! Dar dacă sînt opt și eu am șase, atunci este foarte trist. Și dacă sînt opt și eu am șapte, atunci este catastrof ! Atunci sînt bolnav !
AURELIA : De ce ?
GÜNTHER : Pentru că nu am opt ! A optulea este fericirea, înțelegeți ?

AURELIA : Nu.
GUNTHER *(exaltat)* : Nici să nu înțelegeți ! A optulea e universal ! Atunci ai totul ! Înțelegeți !
AURELIA : Atunci ce poți face cu ele ?
GUNTHER *(cu o pasiune neobișnuită)* : Orice. Ai totul. Altceva nu mai este !
AURELIA : Poți să le vinzi ?
GUNTHER : Poți să le și vinzi, da. Dar de ce să le vinzi ? Pentru bani ? Nimic nu înțelegeți ! Iei cîțiva sute de lei. Ei și ? *(Răcnind aproape.)* Cînd nu mai este complet, nu este bine ! Atunci lipsește. *(Face un gest de dispreț cu mîna și bea. Tăcere. Apoi Günther se scoală, ia dintre obiecte ceva, vine la ea și blînd, didactic, explică.)* Poftiți, aici este un catalog. Nu este complet. Valorează puțin. *(Descoperă ceva.)* Poftiți, aici este un timbru care e în seria mea, lipsește. *(Surpriză.)* Și aici este un timbru care nu e în seria mea, care caut ! *(Cam mirat.)* Și nu pot să iau.
AURELIA : De ce ?
GUNTHER *(aruncînd departe catalogul, ca și cînd i-ar arde mîna)* : Nu pot să iau, nu este colecția mea. Este colecția altcuiva. *(Intră Bița. El repetă năuc, fascinat.)* Este colecția altcuiva...
BIȚA *(despre Matei)* : Tot mai gogește ?
GUNTHER : Ce ai făcut, domnișoară ? *(Într-adevăr, Bița s-a tuns, și-a luat podoabe ieftine și-o pereche de pantofi cu toc cui, nu prea noi.)* Ce-ai făcut ?
BIȚA : Te pomenești că nu-mi vine bine ? Atunci ce te holbezi așa ?
AURELIA : Alea sînt clipsuri de 15.
BIȚA : De cît or fi ! *(Bița are în ea ceva feroce și răzbunător.)* Ați stat aici toată după-masa ? Și n-a venit nimeni ?
GUNTHER : Am stat. Săracul Matei n-a avut liniște. *(Văzîndu-i ochii lucioși, Bița îi aruncă o privire ironică și trece mai departe.)* Am așteptat.
BIȚA : Ce ?
GUNTHER : ...Să deschidă ochii... Să vorbească...
BIȚA : Bine.

GUNTHER : Am explicat cum este cînd lipsește ceva din colecție. E ca o căruță care trebuie să aibă patru roate și nu are. Săracul Matei, el înțelege. Alții nu.
BIȚA : Ce tot visezi, domnu' Guntă ?
GUNTHER : Multe visez. Dar unde este părul dumitale ?
BIȚA : Unde să fie ? La coafor.
GUNTHER : Cine a luat părul ?
BIȚA : Nu știu. L-au luat cu fărașul.
GUNTHER : De ce, domnișoară ?
BIȚA : D-aia.
AURELIA : Puteai să-l vinzi. Se caută.
BIȚA . Eu cînd las ceva în urmă, nu mă mai uit înapoi. Dau de la mine, așa, să fie !
GUNTHER : Și pentru noi n-ați păstrat nimic ?
BIȚA : Pentru care voi ?
GUNTHER : Pentru noi... cei de aici. Măcar cîteva fire.
BIȚA *(tresărind)* : Proastă mă crezi ! Și să v-apuce într-o zi pe vreunul pandaliile și să mă ardeți. Lasă că știu eu.
GUNTHER : Cum să vă ardem ?
BIȚA *(nervoasă)* : Așa cum se arde, nu mai face că nu știi. Așa cum l-am ars eu acu două zile pe Dandu, cînd m-a găsit o oftică pe el ! Scrum l-am făcut. Cu țigara. Că-i tăiasem șuvița cînd dormea, la Ploiești.
GUNTHER : Domnișoară !
BIȚA : Lasă, nu mă întărîta ! Că acum mă dau de ceasul morții, și-l caut ca o zănatecă, dar știu că nu mai e !... *(E torturată de remușcare.)*
GUNTHER : Serviți o țuică. E paharul curat.
BIȚA : Și dacă e paharul curat ? O s-o ducem cît o s-o ducem, pe urmă tot aia ne așteaptă. Nu face să trăiești așa. Ce te uiți la pantofii mei ?
GUNTHER : Ați luat pantofi noi ?
AURELIA : Nu sînt noi.
BIȚA : I-am luat cum i-am găsit. Vreai să-mi iei dumneata alții, domnu' Guntă ?. Trebuia să-mi spui, să nu mă grăbesc. *(Își scoate mărgelele și cerceii.)* Am presimțiri rele. Unde pun drăciile astea ? Aici. *(Încearcă sertarul de la bufet.)*

GÜNTHER : E închis.
BIŢA : Aia văz şi eu. Credeam că eşti cavaler şi desfaci.
GÜNTHER *(dînd înapoi)* : Cum să desfac ?
BIŢA : Pe mine mă întrebi ? Dumneata eşti meseriaş. Bagi o sîrmuliţă, un cui, ceva, şi desfaci. Vrei să te învăţ eu ?
GÜNTHER : Dar sînt ale altor persoane !
BIŢA *(iritată)* : N-au decît să şi le ia atunci, dacă-s ale altora ! De ce ocupă locul aici ?
GÜNTHER *(uluit de acest fel de a vedea lucrurile)* : Dacă le iau, atunci săracul Matei...
BIŢA : Nu-l mai sărăci atîta pe Matei, că n-a murit. Nici nu moare. Îi cunosc eu soiul. Dacă le iau, o să se-ntoarcă şi el la barăci. Ori o să dea peste altă pivniţă, că-i ţara doldora de blocuri d-ăstea.
GÜNTHER : Trei zile a rămas în nesimţire, domnişoară. Trei zile !
BIŢA : Şi ce, vrei să-i port doliu acu ? Cine stete cu el noaptea, n-am stat eu ? Dacă a început să geamă înseamnă că merge bine. Ei, ce faci, deschizi ?
GÜNTHER *(tremurînd nehotărît)* : Dar, domnişoară, niciodată în viaţa mea, de cînd sînt... Puteţi să-mi cereţi...
BIŢA *(aspră)* : Ce dracu vrei să-ţi cer ? Ţi-am cerut un cui răsucit, mare lucru ! Restul mă priveşte pe mine. Nu vreau să mai fie nimic închis în faţa mea, înţelegi ? Nimic ! Ce-i aici e ca al nostru. Că noi le-am dat viaţă, amărîtu' ăsta şi cu mine.
GÜNTHER *(a găsit un cui şi călcîndu-şi pe inimă)* : Asta-i bun ?
BIŢA *(continuînd)* : Şi voi aţi venit de v-aţi încălzit aci. De mai bine de o săptămînă numai p-aci sînteţi. Nu mai poate omul să-şi tragă sufletul de voi. V-aţi uitat la cerceii ăştia parcă eram altă arătare. Ce, n-am voie să-mi fac coafura cum îmi place mie ? Ete-na !
GÜNTHER *(ieşindu-şi din fire)* : Nu e adevărat, nu cum îţi place dumitale, domnişoară, cum place la altul ! Da, da, aşa ! Care bate joc de dumneata ! Care nu pune la dispoziţie sufletul lui şi tot ce are, şi viaţa lui ! Şi el cîntă : ţiri-ţiri, şi dumneata eşti nepricepută şi crezi că vrea binele.

BIȚA *(atinsă, cu un accent adînc)* : Dar cine îmi vrea binele mie ?

GUNTHER : Poate că există și un om ca acela.

BIȚA : Draci ! În vis. Nu vezi că nici un sertar de boscirță d-aia nu-mi poate deschide cineva fără să mă milogesc de el ?!

GÜNTHER *(începînd să umble la sertar, în prada unui mare zbucium)* : Domnișoară, și eu am avut visul meu și eu am să-l spun la dumneata chiar dacă nu vrei. Am avut o grădină de cartofi. Și la mijloc a ieșit un ciulin. Și ciulinul a făcut o floare, de culoare de la cercei. Eu am smuls cu săpăliga și a crescut iar. Și încă o dată am smuls și a crescut. Și de trei ori. Și ciulinul a început să uște. Și într-o zi, casa mea a luat foc și au venit toți să stingă. Și au dat gălețile cu apă de la unul la altul. Cînd a venit la mine găleata, eu stropeam ciulinul să nu uște, și dădeam mai departe goală. Și casa a ars. Și nimeni n-a observat.

BIȚA *(gînditoare)* : Și ce-i cu asta ? *(Se apropie de el.)*

GUNTHER *(foarte emoționat de ceea ce face și spune)* : Nimic. *(A tăcut și în clipa cînd deschide rostește o dată tare ca pentru a-și cere iertare de fapta nemaipomenită unei ființe care întruchipează corectitudinea absolută.)* Hanni ! *(Deschide, se ivesc niște oase.)*

BIȚA *(în aceeași clipă, urlet animal)* : Dandu ! El e !

MATEI *(care pe povestea lui Günther a început să bolborosească tot mai tare, se ridică în capul oaselor și-și strigă coșmarul)* : Iote-le, Voico ! *(Tot atunci se aude ca o chemare, în curte, vocea degajată a lui Bob : „Bițo !" Și simultan, din depărtare, de la etaj, cheamă vocea lui Silly : „Bob". Bița și-a luat cîmpii. Günther a rămas zăpăcit, rușinat.)*

AURELIA *(se ridică în sfîrșit, apucă scheletul de om înșirat pe sîrmă și, examinîndu-l calm, întreabă cu bunăvoință)* : Nu te supăra, ce se poate face cu el ?

TABLOUL 7

Matei nu mai bolborosește, zace sleit, probabil doarme. Are lingă el numai becul, lampa a dispărut. Bița stă prostită pe un scăunel cu capul pe sita din poală. Blajină și neclintită, Aurelia Mișu șade pe fotoliul ei. Au mai dispărut două-trei obiecte

AURELIA *(povestind un episod important din existența ei)* : A fost o ocazie grozavă. O ocazie cu care nu te întilnești în viață totdeauna.
BIȚA *(absentă)* : Chiar...
AURELIA : Mare ocazie. Nu făcea nici opt sute și am luat 950. Chilipir. Clientul mi-a lăsat o sută întreagă. Și la sfirșit mi-a spus și „omagiile mele, doamnă !"
BIȚA : Și ce-ai făcut cu suta ?
AURELIA : Am luat mosorele să-mi fac macrameu.
BIȚA : De ce ?
AURELIA : Să-l vînd. C-aveam nevoie de bani pentru un client care voia plata înainte.
BIȚA : Pe dumneata nu te arde nimeni ?
AURELIA : N-am făcut socoteala, că am mereu vînzări. Dacă sînt ocupată, n-am timp să fac socoteli. Totdeauna e cîte o ocazie. Dar lumea s-a învățat să țină la preț, pentru orice. Eu obțin reduceri. Așa e felul meu. Gratis nu mai dă nimeni. *(Intră Bob.)*
BOB : Sărut miinile. Ce face babacu', se mai înădușe ? Îmi pare sincer rău. Ai să rîzi, dar mi-a fost dor de tine.
BIȚA *(rece)* : Văzui.
BOB : Nu vorbi așa, am mai trecut o dată, cu aparatul, era dînsa aici. Maestrul febricita. Ce era să fac, m-am retras, după ce am cules cîteva perle.
AURELIA *(atentă)* : Ce perle ?
BOB : De stil, cucoană, de stil. Dumneata văd că te-ai imortalizat aci ca o făclie de veghe pe umezi morminte. Mi se pare că te căuta cineva afară.
AURELIA : Cine ?

BOB : ...Cu o vînzare.
AURELIA : Nu te supăra, nu cred.
BOB : Întreba de tovarăşa Mişu, nu eşti dumneata ? Zicea că doreşte să cumpere nu ştiu ce. În orice caz, te rog nu mai strica aici cadrul, că n-are nici un farmec. *(Cum Aurelia il priveşte lung.)* Vreau să spun, să nu mai vinzi din recuzita asta de aici. Doamna Botescu de la şase a declarat că vrea s-o păstreze.
AURELIA *(oftind)* : Nu se poate. Dacă dă cineva preţul, atunci trebuie s-o vindem. Mai tîrziu poate nu mai are preţ.
BOB : Ce faci, nu te duci ?
AURELIA *(ţinîndu-se strîns de fotoliu)* : Nu. Să vină aici să mă găsească.
BOB *(ridicînd-o aproape cu forţa)* : Du-te, cucoană, nu lăsa clientul s-aştepte. Omul e secret, nu vrea să se ştie ce discută cu dumneata. Afacerile sînt afaceri.
AURELIA : Dar dumneata ai spus că a spus doamna Botescu să nu mai vînd...
BOB *(nerăbdător)* : Dar dumneata ai spus că trebuie să vinzi. Vezi ce cere omul, poate doreşte altceva... Nu pierde ocazia. *(Aurelia iese cu regret.)* Aşa. Se urni şi tanti. Te-am strigat alaltăieri la geam, dar era societate mare aici şi eram prins. *(L-a astupat pe Matei cu un paravan sau o mobilă.)*
BIŢA *(acidă)* : Ţi-ai adus aminte că mai sînt şi eu ?! Vezi-ţi de treabă !
BOB : Mă rog, să zicem că nu mi-am adus aminte decît acum. Am fost la Braşov.
BIŢA *(sare)* : Unde ?
BOB : Aha ! Pe urmele lui domnu' Dandu.
BIŢA *(înfrigurată, funebră)* : Ce-ai mai găsit ?
BOB : E-n regulă. A plecat din Braşov. Probabil s-a dus la o bază de aprovizionare.
BIŢA : Trăieşte ?
BOB : De ce să nu trăiască ? Era chiar bine mersi. Mi-au spus oamenii. E foarte agitat însă cu problemele de producţie. A mai avut un bucluc.
BIŢA : Ce bucluc ?
BOB : O imputaţie... a trebuit să plătească pentru o neglijenţă. O funcţionară...

BIȚA : Ce funcționară ?
BOB : O funcționară din serviciul lui a făcut o neglijență și el a trebuit s-o plătească solidar.
BIȚA *(scoțînd ghearele)* : De ce ?
BOB : Doar e șeful ei. *(Insinuant.)* Omul are multe funcționare. Leafa lui se împrăștie... Tot timpul răspunderi, controale, belele... nu-i ușor.
BIȚA : Și cînd vine în București ?
BOB : Vine. I-am lăsat vorbă. Am spus cine ești. Te-am descris exact.
BIȚA : Cum adică, el nu știa ?
BOB : N-am vorbit cu el. Dar ca să fiu sincer, cred că nu și-a dat seama ce calități teribile ai. Pentru asta trebuie un ochi de regizor. O să fie o surpriză cînd o să te vadă tunsă așa. Sigur, e altceva.
BIȚA : Da ?
BOB : Ce să mai vorbim. Și trebuie să-ți mai schimbi și cîteva alte mici lucruri. De pildă...
BIȚA : De pildă ?...
BOB : De pildă, privirea. Nu trebuie să mai privești așa de violent și supărat de parcă ai pierdut vaca în tîrg. Privești cu ochii puțin mai mici, mai dintr-o parte, și ridici pleoapele încet...
BIȚA : De ce așa ?
BOB : Așa se face, dacă dorești să fii mai cuceritoare. Trebuie să înveți cîteva lucruri, pînă cînd vine Dandu, să-l dai gata.
BIȚA : Draci !
BOB : Cum vrei. Eu am presupus că ții la el. Dacă ții, trebuie să faci unele mici progrese. Poate d-aia s-a și depărtat, s-a dus. A văzut că nu ești la înălțimea lui. Însă cînd se întoarce trebuie să rămînă cu gura căscată. Uite, dacă privești așa, imediat s-a schimbat ceva. Foarte bine !
BIȚA : Dar n-am vrut să...
BOB : Nu știu dacă ai vrut, dar ai reușit. Înseamnă că ai instinct. Dacă mă mai privești mult, o să mă dai gata și pe mine. Și nu vreau.
BIȚA : Ce vorbești !
BOB : Realitatea. Se ține mîna asta așa... ia să vedem ce mînă ai. Potrivită. Cine ți-a făcut unghiile ?

BIȚA : La coafor.
BOB : Să spui să ți le taie mai lungi. Și să nu mai dea cu carmin, să dea cu ocru. Așa e moda acum. Și ai încheietura destul de subțire.
BIȚA : Au, mă gîdili...
BOB : Nu rîde ! Nu rîde ca la panoramă ! Și să nu mai sughiți ! Păi dacă ai făcut la Dandu așa, atunci am înțeles tot.
BIȚA : Ce ai înțeles ?
BOB : Nu trebuie să-ți dai arama pe față mereu. Asta o fac numai țăranii. Cînd îți vine să faci într-un fel, prefă-te că nu-ți vine. De ce trebuie să știe toată lumea ce ai în hambar ? Lasă-i să nu știe, să caute. Asta e viața, căutare. Înțelegi ?
BIȚA : Înțeleg...
BOB : Chiar „înțeleg" ăsta trebuie să-l rostești ca și cînd cine știe ce-ai înțelege.
BIȚA : Știu eu ce să înțeleg.
BOB : E bine atunci. Dar trebuie să exprimi asta numai din ochi, din gesturi. Scoală-te în picioare.
BIȚA : De ce ?
BOB : Numai puțin, te rog. Așa. Ești foarte armonios făcută. Vreau să-mi mai confirm o impresie.
BIȚA : Ia nu-ți mai tot confirma impresiile !
BOB : Ai spus-o bine, dar încă destul de aspru. Vino mai aproape. Știu că ai un pas greoi, din topor.
BIȚA : Nu-i adevărat.
BOB : Tocmai cînd nu-i adevărat, să spui invers. Sau să demonstrezi invers. *(Scoate un tranzistor din buzunar, se uită dacă Matei doarme, îl potrivește. Face cîțiva pași de twist.)* Așa știi ?
BIȚA : Cred și eu.
BOB : De unde știi ?
BIȚA : Am văzut la Lido, și prin alte părți.
BOB : Pe acolo umbli deci, domnișoară ! Ia să te văd. Lasă sita aia jos.
BIȚA : N-o las.
BOB : Bine, atunci fă ca mine dacă poți. *(Bița dansează twist cu sita în mînă ca o pavăză.)* Așa. Și mai jos. Așa. Ești colosală ! *(S-a oprit, Bița dansează mai*

departe.) Acum, la sfîrşit, îmi întinzi mîna să ţi-o sărut în felul ăsta. Îţi mulţumesc.

BIŢA : Pentru puţin.

BOB : Privirea aceea ! Ştii tu care. *(O ia de amîndouă mîinile.)* Aşa. Eşti nebunia pe pămînt !

BIŢA *(mai încet)* : Draci !

BOB : Pst ! Să nu mai aud cuvîntul draci ! Cum poţi să spui „draci" cu gura asta ? Aşa, şi acum să încercăm gestul acela clasic care urmează. De ce tremuri ?

BIŢA : Nu tremur. Ţi se pare.

BOB : Aşa, acum te dai puţin mai aproape, laşi capul pe spate, uşor. Nu-i frumos să te încordezi aşa. Şi eu te mîngîi aici... şi aici... şi aici...

BIŢA *(icnind)* : De ce mă mîngîi ? Mă gîdili.

BOB : Am stabilit că nu te gîdili. Îţi face plăcere. Şi acum te sărut întîi pe gît unde eşti foarte sensibilă şi ai carnea tare...

BIŢA : Ah !...

BOB : Şi pe urmă te privesc in ochii ăştia dilataţi, îi sărut...

BIŢA : De ce ?

BOB : Fiindcă sînt formidabili ! Şi fiindcă vreau să ţi-i văd mereu. *(O lasă, se duce şi aduce lumina de lîngă Matei şi o pune jos lîngă el.)* Să ne aşezăm puţin. *(O aşază, ea ţine ochii închişi.)* Eşti ca o meduză ! Nu ca o meduză din ştiinţele naturale, ca una din mitologie ! Şi-acum te aplec încet, frumuseţe sălbatică, dogoritoare, ca o mireasmă într-o pădure... Îţi prind piciorul să nu mai zvîcnească... piciorul ăsta musculos... *(Intră Silly.)*

SILLY : Bună seara. Scuză-mă dacă te inoportunez, Bob.

(Cei doi s-au ridicat. Biţa a luat o alură cît mai „stilată" şi trecînd pe lîngă Silly a ieşit din încăpere, adresîndu-i ceva din „privirea aceea".)

BOB : Ai văzut numai finalul. Era amuzant să vezi şi restul. Scenă tare, muzica tace.

SILLY : Îmi dau seama. Constat că Arghezi îţi foloseşte. Şi sărutul e copiat din „Laleaua neagră" ?

BOB : Văd că-ţi prepari şi tu o scenă tare. Dar nu ţine, să ştii.

SILLY : Eu ? Ai umor. Îți închipui că am să mă fac ridicolă aici ? N-am nici o calitate să mă fac ridicolă, ca în romanele galante pe care le citeam la 15 ani.
BOB : Așa mi-am închipuit și eu. Mai ales că spectacolul a fost în parte ratat.
SILLY : Din vina mea ? Scuză-mă.
BOB : Mai mult dintr-a mea. Am vrut să fac o adaptare după „Pygmalion". Autorul tău preferat, nu ? Dar am mers prea repede.
SILLY : Poate ai fost ajutat cu prea mult entuziasm.
BOB *(fudul)* : Se poate. Sînt unii care îmi sesizează mult mai bine intențiile.
SILLY : Curios ! Cu cît e cineva mai incult, cu atît te pricepe mai ușor.
BOB : Fondul primar, asta este. Arta e legată de viață, nu ? Viața trebuie cunoscută. Și cum vrei s-o cunoști dacă n-o experimentezi ? Parcă fratele tău ce face, n-o experimentează ? Tu n-o experimentezi ?
SILLY : Nu mi-a dat prin gînd s-o experimentez așa.
BOB : Ce vorbești ? Niciodată ?!
SILLY *(sensibil atinsă, tremurînd)* : Ești mai onest decît îmi închipuiam. Va să zică, totul a fost un experiment și *atunci* ?
BOB : Nu, acuma este un experiment ! Fiindcă dacă-ți tremură vocea, ai fost autentică. Și asta e colosal.
SILLY *(cu ironia omului jignit)* : Pentru cine e colosal ?
BOB : Pentru amîndoi. Fiindcă ai să rîzi, dar eu atunci am investit realmente ceva în tine. Nu ca acum. Acum am luat contact, să zic așa, cu altă lume. Dar tu ești deasupra acelei lumi, nu ?
SILLY : Sigur. Eu sînt deasupra. Și atunci eu trebuie să mă amuz văzîndu-te aproape în același loc, în aceeași situație... *(Tace, emoția o gîtuie.)*
BOB *(cu un fel de emoție și el)* : Nu înțelegi, prostuțo, că nu există nici un fel de amestec... ?
SILLY *(ricanînd)* : Acest „prostuțo" e din nuvelele engleze.
BOB : Italiene.
SILLY : Dar ce faci tu e foarte...
BOB : Te înșeli !
SILLY : Dar nici nu știi ce am vrut să...

BOB : Ba da ! Știu tot ce ai vrut să spui. Te înșeli !
SILLY : Eu pe mine ?
BOB : Exactamente. Zău, discuția e absurdă. Nici măcar nu e haioasă.
SILLY : N-am provocat-o eu.
BOB : Ai să rîzi, dar noi ne telefonăm din ochi, nu știu cum să-ți spun... Nu simți ? Noi nici nu avem nevoie să ne comunicăm unele chestii, că le avem în degete, între noi. Noi tot ce mai avem de făcut e să... *(Dar n-are destul elan.)*
SILLY : Să ?
BOB : Nu pot să-ți spun. Mi-e rușine de ridicol. Tu m-ai învățat să-mi fie.
SILLY : Cu alții văd că nu ți-e rușine. *(Il privește avid.)*
BOB : Silly ! *(Se apropie cu un gest sincer.)*
SILLY : Nu, te rog, fără gesturi mari. Fără prefabricate trase în serie.
BOB : De unde știi că sînt trase în serie ?
SILLY : Am citit destule cărți cu seducție ca să simt unde e adevărul.
BOB *(cu un strigăt)* : Dar așa n-o să fie nici un adevăr, niciodată !
SILLY : Tu ai vrut-o ! Tu tragi mereu copii după același film.
BOB *(izbucnire sinceră)* : Dar, fato, trebuie să-mi fac o meserie, nu ? Meseria mea asta va fi : filmul ! Tu nu te iei în serios în studiile tale ? Și eu mă iau în serios ! Eu trebuie să fiu pregătit din toate punctele de vedere, să știu cum să fac și cum să desfac sentimentele. Scena cu năroada asta puteam s-o joc și așa, puteam s-o joc și pe gelozie și pe candoare, puteam s-o trag și pe burlesc. Ce naiba, doar nu ești copil ! I-am spus niște vrăji cu un tip al ei, ca să văd cum reacționează psihologic.
SILLY *(caustic)* : Și a reacționat.
BOB : A reacționat chiar foarte nostim, pentru una care-l iubește. Cînd o vezi, juri că are autenticitate. Tu nu poți să scoți efectele astea.
SILLY : Nici nu încerc.
BOB : Nici nu te sfătuiesc. Închipuie-ți, de pildă, tu, acum, că eu vin și-ți spun : privește-mă așa...

pune puțină lascivitate în ochi... puțin sentiment... așa, apropie-ți puțin capul... *(Surprins.)* Știi că faci destul de bine? Mimezi perfect. Mimezi, nu-i așa?

SILLY *(fals)*: Da... *(Gîtuit.)* Sigur...

BOB: Și eu dacă aș vrea acum să-ți spun: fato... *(Își pierde șirul.)*... Fato, ce vream să-ți spun?... Așa! Prefă-te acum că ești geloasă, fiindcă, de pildă... ai ține într-adevăr la mine *(Silly își mușcă buzele)*, așa, din capriciu, din spirit de contradicție, dar să știi că te iubesc, în felul meu, și tu nu mă crezi, dar reușești colosal...

SILLY *(cu un strigăt)*: Nu reușesc colosal! Lasă-mă!

BOB *(cu un strigăt chinuit și el)*: Silly, pot să-ți spun de o mie de ori că te iubesc, în felul meu, și tu nu mă crezi, așa-i?

SILLY: *În felul tău! (Strigînd.)* Care e felul tău?

BOB *(se repede s-o îmbrățișeze)*: Silly a mea!

SILLY *(în ultimul moment)*: Nu! O să vină fata aia, și o să trebuiască să începi scena de scuze de la început!...

BOB *(exultînd)*: Ești geloasă? Ce plăcere îmi faci! Ești geloasă într-adevăr? *(Schimbîndu-se brusc.)* Sau mimezi? *(O examinează atent, să nu se lase păcălit. Momentul cald a trecut. Rînjește.)* În orice caz, ești mai tare ca în „Laleaua neagră".

SILLY *(cu un fel de rîs chinuit)*: Știu... știu... știu... *(Mai are un spasm.)* Bob! Vino aicea, Bob.

(El se apropie, ea îi ia capul, foarte exact și reflectat, și îl sărută pe buze. Apoi tac amîndoi. Cu un efort de voință, el o apucă de mînă să o ducă îndărătul paravanului. Acolo e însă Matei care, de cîteva clipe, s-a ridicat în capul oaselor și-i privește. E îmbrăcat în cămașă lungă, cu riuri. E răvășit, desfigurat, pare buimac de tot ce a văzut și auzit. Stupoare.)

BOB: Ce faci, maestre? Ai dormit bine?

SILLY: N-ai plecat încă?

MATEI *(cu voce cavernoasă)*: Mă doare ici *(arată inima)*. Mă doare tare de tot...

SILLY *(cu compasiune)* : S-aducem un cardiolog. Sau să-l chem pe Mircea dacă e sus...
MATEI : Aici m-ați izbit... ! Parcă mi-ați băgat un jungher...
SILLY *(se întoarce)* : Cînd asta ? Ce spune ?
BOB : De ce, nene ?
MATEI : Mi-ați umplut inima de fiere cu vorbele voastre.
SILLY : Fierea, după cum știm cu toții, e o secrețiune biliară. Dar, treacă ! Ce s-a întîmplat de fapt ?
MATEI : De fapt ! S-a întîmplat de fapt că voi nu știți faptele care le faceți și cum îmi zgîriați inima cu ele, cînd le aud...
BOB : Iar inima ?
MATEI : Da, iar ! Că n-o aveți, asta este ! Făceți experiență, auzi, adică vă jucați cu ce e mai scump în om. Stricați ce nu se mai poate drege !
SILLY *(cam rece)* : Te înșeli, tovarășe. Inima se poate reface în anumite cazuri. Și alte organe la fel.
BOB *(cu mai multă bunăvoință)* : Există aparate care pot să înlocuiască plămînul, sau chiar rinichiul, nene. Bineînțeles, pe perioade limitate.
MATEI : Lăsați-mă în pace !
SILLY : Noi ? Nu cred că sîntem noi cei care am deranjat pe alții.
BOB : Zău, neică, dacă te doare inima și te putem ajuta cu ceva o facem cu cea mai mare plăcere. Inima e doar și ea un corp în care dacă introduci o substanță, bate mai tare sau mai încet, după nevoie.
SILLY : Parcă nu știe dînsul !? Cînd bea țuică, se face o vasodilație și se inhibă anumiți centri din cortex.
MATEI : De ce vă jucați, mă, de ce vă jucați ?
SILLY : Jocul este un factor social, tovarășe, cu rol educativ.
BOB : Dumneata nu te-ai jucat cînd erai tînăr ?
MATEI : Nu m-am jucat ca voi ! Nu cu dedesubtul m-am jucat ! Eu îmi încropeam viața cînd eram ca voi ! Mușcam din țărînă să trăiesc !
SILLY *(ușor ironic)* : Din țărînă ?

MATEI : Nu vă jucaţi cu sîngele omului, că-i sfinţit de tot ce-a plămădit în perindarea lui ! Dumneata mă îmbolnăvişi fetico, aşa să ştii !
SILLY *(absolut surprinsă)* : Eu ?
MATEI : Da ! Cînd mi-ai spus atunci, de om, că e apă şi globină şi mai ştiu cîte, simţii că mă desfac de tot, înţelegi ? Dar dedesubt e un zbucium care nu-l mai asemui şi nu-l mai potriveşti cu nimic !
SILLY *(cu o dorinţă sinceră de a-l lămuri)* : Crezi dumneata ! Toate reacţiile noastre sînt stimulate sau inhibate. E o treabă pur şi simplu de umori.
BOB : Adică vrea să spună că dacă ai mai mult dintr-o secreţie oarecare, îţi vine şi voia bună, ori eşti mai trist şi mai morocănos.
SILLY : Ori îţi dă o pornire spre meditaţie. *(Lui Bob.)* Povestea Mircea că dacă-ţi lipseşte din organism sulful într-o diluţie de 1/10.000 îţi se schimbă complet W e l t a n s c h a u u n g u l, vorbeşti altfel, îţi place mai mult lumea, sau noaptea, sau natura. Asta e situaţia.
MATEI *(murmură)* : Nu-i adevărat.
BOB : Ba pot să-ţi afirm mai mult, că dacă iei o anumită substanţă alcoolică din Mexic devii pentru un timp foarte talentat la pictură, ori mare poet, ori matematician.
SILLY *(polemizînd cu Bob)* : Matematician nu-i nevoie, fiindcă-ţi face maşina electronică toate calculele !
BOB : Aşa maşina îţi face şi poezii, la urma urmei, pe care nu le poţi cunoaşte de cele adevărate...
SILLY *(nu se lasă)* : Ştiu, e o chestie de algoritm.
BOB : Şi poeziile pe care le fac oamenii merg tot pe bază de algoritm, adică de program. Organismul are un program. *(Lui Matei, cu simpatie.)* Dumneata te desfăşori acum după un program dat.
MATEI *((gîfîind)* : Nu e adevărat... Nu vă mai jucaţi... Eu sînt bolnav fiindcă ceva se surpă...
SILLY : Asta nu e o boală, n-are un nume. Există o maşină care pune exact diagnosticul şi-ţi recomandă tratamentul.
MATEI *(dîrdîie)* : Ce tratament ? Că n-o să-mi schimbe nimeni matca sîngelui din mine !

BOB *(grațios)* : Ai să rîzi, dar și asta se poate.
MATEI : Tăceți și lăsați-mă.
SILLY : Se poate foarte bine. Chiar plasma dacă vrei se poate înlocui cu un acetat de vinil. Și dumneata nu te schimbi cu nimic.
MATEI : Dar eu am petrecerea mea și întocmirea mea, cu anii mei puși cap la cap, nu mă mai fierbeți în cazanul ăla de vorbe, printre otrăvuri. Omul se alege și se lămurește, dă din el dulceața și drojdia, că nu-i făcătură, nici comedie pe ață, să-l sucești de ici-colea, cum făcuși cu fata aia adineauri, ca un tartor ! Omul trebuie lăsat să-și așeze puterea lui, ca vinul cînd se învechește. Doar pe ăla nu-l mai prefaci, că stă soarele în el dospit, și vîna vieții pe care a supt-o din ocna pămîntului !
SILLY *(amabilă)* : E frumos ce spui, dar nu e exact. Există stații unde vinul se învechește într-o zi cu un an, — așa e, Bob ? E o simplă problemă de presiune, moșule, și de mediu chimic.
BOB : Îl bei, zici că e vechi. Și el e de anul trecut, însă tratat.
MATEI *(răzbit)* : Așa ! Și atunci... adevărul lui... unde e ?
BOB : Care „adevărul lui“ ? Îl consumi, îți place, și asta este.
MATEI : Atîta ?
SILLY : Pentru adevăr ai alcoolmetrul.
MATEI *(frînt pe dinăuntru)* : Și pentru oameni ?
SILLY : Și pentru oameni ai un aparat care-ți indică dacă ai spus adevărul sau nu.
MATEI : Îți citește sufletul tău ? Și legea lui ascunsă ?
BOB *(cordial)* : Nu. Îți citește vibrațiile, reflexul psihogalvanic și te prinde cu minciuna. În momentul cînd încerci să te ascunzi, se aprinde un bec...

(In clipa asta intră Aurelia și întoarce comutatorul. Se face o lumină albă, mată. Matei închide ochii zăpăcit.)

AURELIA : Au instalat lumina. *(Se duce și se așază pe fotoliul ei. Matei o privește cu ură.)*
MATEI : Atunci pe voi... acolo să vă ducă !... să vă citească... S-ar aprinde o mie de becuri !... Că nu vor-

biți fățiș... Nu vă dați pe față... Vă băgați între toate scamatoriile... ca să nu vă vază omul cum sînteți !...

BOB *(cu umor)* : Cum sîntem ? Uită-te la noi ! Eu cred că sîntem destul de nostimi... Nu, Silly ?

MATEI *(îndurerat, patetic)* : De ce îi spuseși fetii ăleia minciuni ? Și ăsteia de ce îi spui minciuni ? Și mie de ce îmi spui minciuni ? De ce minți ?

BOB : Care minciuni, maestre ? Tot ce ți-am spus se poate controla. Ți-aduc revistele.

MATEI : De ce-i spuseși minciuni și o tăvăliși pe jos ? Ce făcuși cu credința ei ? Nu te gîndești că are nevoie și ea de adevăr ? C-or fi mințit-o alții destul.

BOB : Eu i-am dat un minimum necesar de justificări. Voia să învețe, ce mai !

MATEI : Să-nvețe cum să te pupe de pomană !? Și pe fata astălaltă de ce o minți ? De ce vă mințiți ? Spune-i verde ce te doare, dacă te doare ceva ! Că și ea așteaptă, uite-o, cu toate mașinile alea ale ei, dar așteaptă o vorbă adevărată, din inimă !

SILLY *(răutăcios)* : De unde știi ?

MATEI *(strigîndu-i în față)* : Te știu, că ai venit aici și l-ai așteptat, nu te mai preface ! Și nu v-ați așezat într-o zi pe salteaua mea să vă giugiuliți ?

BOB *(agresiv)* : Și dacă ?

SILLY *(la fel)* : Salteaua dumitale ? Dumneata ai venit peste noi aici.

MATEI : Și atunci de ce nu vreți să recunoașteți că există o sămînță în viața asta, care vrea să crească, să sporească, să cuprindă cît poate din lume ?

BOB : Dar cine nu recunoaște ? E foarte clar. Știm și unde e sămînța.

SILLY : Știm și cum se face fecundația.

BOB : Și cum se poate transporta și la distanță, cu avionul. *(Rîd amîndoi cu un rîs artificial.)* Omule, ești înapoiat, iartă-mă.

MATEI *(aproape plîngînd)* : De ce vă jucați cu mine ? Eu am vrut să omor oameni, eu am schilodit oameni, dar eu nu m-am jucat.

BOB : Foarte rău. Dacă te jucai, erau întregi.

MATEI : Eu nu i-am mințit, mă ! Eu am dat în ei cu sete, că știam că ăsta e rostul, să dau, ca să se astîmpere nedreptatea !

SILLY : A, chestia cu oile. Te repeți.

MATEI : Nedreptatea, mă înțelegi, mă băiete ? Eu n-am mințit niciodată pe nimeni !

AURELIA *(blînd, de la locul ei)* : Nu te supăra. Și dumneata ai mințit. Ai spus că ești mecanic.

MATEI : Taci, umbră sălcie ! Ți-am spus c-am crezut că ești moartea, și am vrut să mă feresc. *(Cei doi rîd.)* Și nici acum nu știu dacă am greșit. *(Rîd și mai tare, pe măsură ce Matei devine tot mai patetic.)* Nu de minciunile astea vorbesc eu. Voi, cu aparatul ăla de adevăr, mințiți, mă ! Că el nu dă măsura omenească a dreptății, cum o dă pămîntul ăsta și rostuirea în el. Nu mai scoateți lucrurile din crugul și din obîrșia lor ! Lăsați oasele ălea să se întoarcă în țărînă, să putrezească în liniște.

BOB : Ce oase ? *(Se întoarce, vede oasele scheletului.)*

SILLY : A, oasele lui Mircea, de la Anatomie. Fără ele nu se poate face știință, nene.

MATEI : Știință ! Nimica nu știți de-adevăratelea ! Lumea e plină de semne, dar voi nu stați să le ascultați și să le citiți ! Eu știam c-am să zac. Mi-a venit să joc înainte de a mă cuprinde lingoarea. Ca altădată. De unde am știut să joc cînd am luat-o pe Voica și am tras patimă lungă cu ea ? De unde ?

BOB : Băuseși înainte.

SILLY : După ce bei, îți vine să joci.

BOB : Dar pe noi văd că nu ne lași să ne jucăm.

MATEI *(tot mai crîncen și mai fioros)* : E altceva ce spun eu și altceva ce înțelegeți voi !

BOB : Să traducem atunci, la mașina electronică.

MATEI : Nu mai poticniți vorbele, că mi-ați făcut destul rău și pînă acuma cu vorbele voastre și cu rîsul vostru ! Ăla, Bumbăcea, m-a ciuntit de cîțiva lei, dar voi umblați să mă ciuntiți de tot ce am mai sfînt în lume, de cheresteaua și de temeiul meu !

SILLY : Crezi că n-avem ceva mai bun de făcut ?

MATEI : Ești fată tînără ! Eu știu că atunci cînd ai un om al tău drag, trebuie să te uiți la el ca la soare !

BOB *(rîs nervos, „fou-rire". Amîndoi tinerii nu se mai pot stăpîni, tocmai fiindcă simt un adevăr în ce spune Matei)* : La soare e imposibil. Numai prin sticlă afumată.

MATEI : D-aia o lăsam eu pe tîmpita aia să alerge după Dandu al ei, că simțeam că i se umple inima de el. Dar azi m-ai înjunghiat, băiete. V-am văzut și v-am auzit. Vă făceați că vă iubiți și nu vă iubeați deloc.

BOB *(pe jumătate serios)* : Dar de ce trebuie să ne iubim ? De ce să n-avem voie să ne jucăm ?

MATEI : Nu vă iubiți, și nu lăsați nici pe alții să se iubească. Dar se vor întoarce toate împotriva voastră. Fiindcă este o cumpănire neștirbită între bine și rău.

SILLY *(pe jumătate serioasă)* : Nu este, moșule. Sînd două noțiuni corelate, antagonice, cu un conținut relativ.

MATEI *(cu ochii scoși, aproape halucinat)* : Dacă n-ar fi cumpănă între bine și rău, atunci tot ce-am făcut eu în viață ar fi pulbere uscată, fără noimă. N-ar sta aia de pomană acolo, tîrîndu-și cotonogul după ea. Și atunci, ar striga pietrele singure la mine ! Dar nu strigă ! Fiindcă m-a înșelat. Așa este ? M-a mințit !

BOB : Ai văzut vreo piatră să strige ?

MATEI *(teribil)* : Am văzut și piatră și pădure strigînd, am văzut munte de gheață prăvălindu-se, și izvoare țișnind ca niște bice. Am simțit mîna încremenindu-mi față cu dreptatea celuilalt. Dacă n-ar fi cumpănă, nu mi s-ar opri mîna, nu mi s-ar da veste, de departe. Aș trăi între mortăciuni. Dar eu zac și sufăr și mor și învii, ca să-mi scot năpasta.

SILLY *(automat în șoaptă)* : Piesă de Caragiale.

BOB *(acum cu compasiune, încercînd să-l ajute)* : Neică, n-ai ce năpastă să-ți scoți. Te faci bine, te duci și-ți ciștigi leafa ca și ceilalți de care vorbești. Nu face să mai crezi în tot felul de gogoși mistice. Ai să rîzi, dar lumea e altfel alcătuită decît ai apucat dumneata. Întîi că e mult mai nostimă, ascultă-mă pe mine.

MATEI *(cumplit)* : Știu eu cum e pentru voi ! Tăiată-n felii ! Pestriță. Vreți să rîdeți de mine și de urmele mele ? Vreți să mă-nnebuniți d-a-binelea ! Mi-ați adus aici în tigvă, grămadă, vorbele voastre, lucrurile voastre, faptele voastre făcute și desfăcute. Toate se bat cap în cap ! Și toate în capul meu ! Vreți să mă scoateți criminal ? Osîndit pentru vecie ? Să nu mai știu de ce am urmat așa ? De ce am trăit așa ? De ce vă jucați, mă, nătărăilor ? De ce vă jucați, Cristosul și legea mamelor voastre de fițărăi ! Eu vă azvîrl toate astea de pe capul meu ! Vi le azvîrl să se aleagă praful de ele, cum vreți voi să se aleagă praful de mine. *(Bușește lucrurile, le doboară, le azvîrlă. Aurelia, care stătea avidă ca la spectacol pînă atunci, începe să se impacienteze în fotoliul ei.)* Vă cerui nițică tihnă, să mi se mai potolească inima, că prea e burdușită de toate cîte intrară cu ghiotura în ea. *(Recunoaște perna și o azvîrle.)* Asta e de la barăci ? Na, ducă-se la barăci. *(Broboada.)* Și asta, de la Bița ? Ducă-se după ea ! Și astea-s ale voastre ? Na, să dau și eu cu piciorul în ele cum ați dat voi intr-ale mele. Vă place ? Stai să mă joc și eu ! Că nu mai jucai de mult.

BOB : Nea Matei !

SILLY : *(stringîndu-se lîngă Bob, fascinată și înduioșată de această ieșire)* : Bietul om !...

MATEI : N-aveți grijă, că nu mă-năduș ! Mai trăiesc destul ! Dacă nu mă răpuse boala, d'acu nu mă mai răpune nimeni ! Am eu semnele mele sigure.

(In timpul ăsta, Aurelia a evaluat din buze fiecare obiect la valoarea lui comercială. E disperată de atita pagubă. Fără să se miște, a întins mîna să salveze indiferent ce. A găsit ceasul cu cuc, care după o sumară potriveală începe să cînte : cucu. La acest sunet, Matei, dezlănțuit, se oprește ca prin farmec. Privește în toate părțile, ajunge cu privirea la ceas.)

SILLY *(cald, cu compasiune)* : Am uitat să-ți spun. Il vezi ? E cucul de atunci. Il potrivisem eu.

BOB *(explicînd binevoitor)* : Nu e lucru mare : are două rotițe, privește aici, o șaibă și niște pîrghii, dacă nu mă înșel de gradul doi, nu, Silly ? *(Matei a schițat gestul de a o gîtui pe Aurelia, apoi a lăsat mîinile să-i cadă, fără vlagă.)*

CORTINA

TABLOUL 8

Pe salteaua lui, Matei zace îmbrăcat, cu mîinile sub cap. Camera s-a golit simțitor. A rămas doar fotoliul gol. Günther stă lîngă Matei și povestește.

GÜNTHER : După ce au terminat cu fierul-beton, la „Diverse" au vorbit de tine. Au spus că ești caz de indisciplină. *(Riguros.)* E adevărat, Matei. Tudorache a spus să dea preaviz plătit. Alții numai lichidarea, fără preaviz, pentru că... *(vede că nu-l urmărește.)* Dormi ?

MATEI *(apatic, abia mișcîndu-și buzele)* : Zi-i.

GÜNTHER : Lisăndroiu a spus : să mergem la el să vorbim, să lămurim problema. Bumbăcea a spus : de ce să mergem la el, nu e împărat. Lisăndroiu a spus : să mergem, este omul nostru, trebuie să ducem muncă cu el. Atunci am spus eu : foarte bine. Dar mergeți degeaba. El are socotelile lui. Nu este de bani. Este de altceva. Ce altceva ? Altceva, nu pot să spun românește. Dar înțeleg dintr-un punct de vedere.

MATEI *(sărind ca ars)* : Hai te cară că-ți zvîrl una acum în mutră !

GÜNTHER *(clipind cu o bucurie intimă)* : Atunci te-ai făcut bine.

MATEI : Zit, c-o iei ! Ce punct de vedere ? Ce e asta ? Să nu te mai auz ! Cînd stăteam la bașcă cu niște d-ăia mai boieroșii, tot așa îi auzeam „dintr-un punct de vedere..." Crăpa fierea în mine.
GÜNTHER : Stai să-ți spun.
MATEI *(e încă pornit)* : Eu n-am făcut nimic la viața mea „dintr-un punct de vedere". Nu mi s-a tăbîrcit pielea pe palmă dintr-un punct de vedere. Cortofleanțu dracu' ! Mă iei boierește ? Asta nu pot să sufăr, înțelegi ? S-o întorci și așa și altminteri. Ori e laie, ori e bălaie ! *(După un timp, mai potolit.)* Și ce zici că înțelegi, mă ?
GUNTHER *(se supără)* : Treaba mea ce înțeleg eu. Numaidecît : „o iei !" *(Cu un fel de umor al lui.)* Și tu nu dai niciodată. Atunci cum e laie și bălaie ?
MATEI *(îmbunat cu totul)* : Mă răzbiră, mă !... Mi-au făcut mintea ferfeniță. Și atunci m-a apucat. Mă gîndii : stau aici în boarfa voastră, trăiesc viața voastră... de ce să ne trăim viețile altora, să nu ni le trăim p-ale noastre ? Ai ?
GÜNTHER : Știi ce spunea Chiose ?
MATEI : Nu știu ce spunea. M-am gîndit : bă, sărace, te-ai dat și tu mai la o parte ca un cioban fără oi ce ești. Că asta sînt eu ! Un cioban fără oi. Și or mai fi și alții care păzesc și ei cîte ceva, dar numai ei știu ce. Ciobani fără oi, ca mine. Erau și-aici niște oi de păzit, dar erau moarte d-a gata. Pesemne d-aia mă vîrîi la beci, că nu găsii un vîrf de munte la îndemînă.

(Intră Aurelia, cu figura crispată, pradă unei mari tulburări.)

AURELIA : Am venit. *(Se duce și se așază în fotoliu.)*
MATEI : Văz și eu c-ai venit. De ce ai venit ?
AURELIA *(fixîndu-se mai tare)* : Așa.
MATEI : Fire-ai a ciorilor să fii !
GÜNTHER : Doamnă, nu se poate numai „așa". La fiecare lucru este o cauză. „Jeder Warum hat ein Darum".
AURELIA *(cu voluptatea de a-și regăsi un loc al ei)* : Am venit.

MATEI : Du-te, cucoană, unde ai treabă.
AURELIA : Nu am treabă *(suspină straniu.)* Aici am treabă.
GUNTHER : Ce treabă aveţi aici ? *(Aurelia tace.)*
MATEI : Eu te scot d'acilea cît ai zice peşte.
AURELIA *(rugător)* : Nu !... Mai lasă-mă !... *(E tristă şi speriată.)*
MATEI : Ce te-a apucat ? *(Intr-adevăr, Aurelia începe să tremure.)*
GÜNTHER : Ce s-a întîmplat ?
AURELIA *(sinistru)* : L-am vîndut.
GÜNTHER : Pe cine ?
AURELIA : Scaunul ăsta.
MATEI : Şi ce dacă l-ai vîndut ?
AURELIA : L-am vîndut.
MATEI : Şi de ce l-ai vîndut ?
AURELIA : Mi-a dat preţ bun. Era ocazie ! *(Işi trage picioarele sub ea, se ghemuieşte ca o pisică, spune aproape disperat.)* Mi-a dat un preţ bun ! Era o ocazie ! *(Rămîne mai tristă decît moartea.)* Vine să-l ia !

(Intr-adevăr, se aud paşi. Intră Biţa. E îmbrăcată cu destul şic, fără lucruri de mare preţ, dar oricum moderne. La apariţia ei, Günther păleşte. Şi Matei e oarecum impresionat.)

MATEI : Pe unde umblaşi, fă ?
BIŢA : Pe unde m-am priceput şi eu.
MATEI : Barem te pricopsişi ?
BIŢA : Poate. Văz că cu dumneata n-avu ce face moartea. Iar ţi-ai scos clonţul. *(Dar o spune cu o vădită simpatie şi solidaritate.)*
MATEI : Noroc că veniși tu, să mă ciocăni iar, dacă ea mă lăsă. *(Şi el e de fapt încîntat.)*
GUUNTHER : Matei ! Te rog !
MATEI *(direct şi aspru)* : Te dăduşi în stambă, fire-ai a dracului, cu pehlivanul ăla !
BIŢA : Nu-i frumos să-njuri. Alte vorbe nu mai ştii ?
MATEI : Păi şi-a bătut joc, fă, de tine ca de-o cîrpă, că mi s-a rupt sufletul, fie-i-ar sămînţa searbădă să-i fie şi cu cine l-a descîntat.

BIȚA : Și-o fi bătut. Dacă zici dumneata.
MATEI : Păi n-ai stat s-auzi, că te cărași ! Făcea experențe pe tine, domnișorul.
BIȚA *(mușcîndu-și buza)* : N-avea decît.
MATEI : Și tu te lăsași să te tîrnosească cum vrea, de dragul experențelor ?
BIȚA *(cu o dezinvoltură forțată)* : Poate făceam și eu experențe cu el, mai știi ?
MATEI *(uluit)* : Cum, fă ?
BIȚA : Uite așa. *(Cum Matei a rămas crucit.)* Îl lăsam să văz cum face.
MATEI : Păi de ce așa ?
BIȚA : Păi ca să știu. Dacă înveți de unele, încai să le înveți pe toate, nu ?
MATEI : Păi și ăla al tău, Dandu, cum rămase cu el ?
BIȚA *(atinsă)* : Bine rămase, ce-ai cu el ? Și el făcea cam tot așa. Atîta că era mai rapid. Ce, dumneata crezuși că eu nu știui cînd s-apucă ăsta să mă vrăjească ? Și cu fotografiatul și cu ălelalte ? Da' mă gîndii : ce-am de pierdut ? Dacă mă întîlnesc cu Dandu, îl sîcîi c-am avut o experență, de dragul lui. Dacă nu mă întîlnesc, pace bună !
MATEI *(între uluială și admirație)* : Ptiu ! Și unde o luași tu atunci ?
BIȚA : Am ieșit la cișmea, să mă spăl, că mă-ncinsesem. Și-acolo veni un fel de inginer, și zise o vorbă și zisei și eu una și-ncă una... Și-acu mă mărit cu el.
MATEI : Pe naiba !
BIȚA : Ce te miri așa ? M-a dus la local, m-am purtat clasa-ntîi. Așa că venii să te văz să-mi iau rămas bun, că puteam să te las dracului, să-ți trimit ilustrată de la Pîrîul Rece, da' n-avui inimă. Și nu mai hodorogi de pomană.
MATEI : Mă, și dacă nu te ia ăla ? Dacă te păcălește ca Dandu ? N-ai să vii iar ?...
BIȚA : Taci ! Dandu nu m-a păcălit ! El are ocupațiile lui. Și eu țin la el. Pe ăsta il iau numai fiindcă seamănă cu Dandu și-i un om de treabă, d-aia. Doar că e mai urîțel. De-aia îl pun și eu să-mi facă niște caprițîi, să cheltuiască nițel ca să se uite în ochii mei *(cu voie bună)*, nu ca voi, gratis.

GUNTHER *(tremurind de emoție)*: Și ce caprițîi aveți, domnișoară?
BIȚA : Eh, domnu Guntă, nu grozave! L-am pus să-mi ia fotoliul ăsta, că cică-i stil veritabil. A zis că dă oricit. E bun, c-o să ședem amindoi în el. Și-l cheamă și ca pe dumneata, ce mai vrei? Abia c-o să-mi aduc aminte...
GUNTHER *(gituit)*: Și cerceii aceștia, ce faceți cu ei, domnișoară? *(Scoate cu fervoare din buzunar cerceii ei.)*
AURELIA *(automat)*: 15 lei.
BIȚA : A, i-ai scos din cutie? I-am uitat. Ține-i, dacă vrei. Că mie îmi ia unii adevărați.
MATEI : Fă! De azi înainte nu crez să mai fie nimic adevărat! Pricepi? Toate-s prefăcute, pricepi? Toate-s d-ălea plastice, de le scoți din tine și rămîi berc. Și tu nu ești adevărată, ești din masă plastică, nu altceva. Și trupul ți-e din masă plastică, și vorbele și țîțele, tot! Le scoți și le pui uite așa!
BIȚA : Zău? *(Se întoarce brusc spre cei doi, își desface pieptul.)* Asta-i masă plastică, bre? Uitați-vă nițel! Așa! Că alt cadou n-am la despărțire. *(S-a încheiat.)* Și acum...

Vrea să spună ceva, tac toți trei, sînt emoționați. Ca să curme cu scena, Matei apucă fotoliul după ce l-a golit de Aurelia, și săltîndu-l ca un taur îl aruncă undeva pe scară în sus.)

AURELIA *(apărînd scaunul, șoptește pierdută)*: Nu! Nu!... Nu!...
MATEI *(revenind, îi pune Biței mîna pe față)*: Du-te fetico! Să-ți meargă mai bine.
BIȚA : Nene Matei!... *(Vrea să-i ia cu amindouă mîinile mîna, să i-o sărute, dar se răzgîndește și, schițînd un pas forțat de dans, pleacă spre ușă.)*
GUNTHER : Domnișoară! *(Ea se oprește.)* Dumneata... *(reproș și implorare)* ...dumneata m-ai învățat să deschid serate străine!... *(Ea nu pricepe.)* Cu forța, domnișoară!
BIȚA : Eu? Nu te-am învățat nimic... Dumneata ești mult mai învățat decit mine, domnu Guntă. Dum-

neata știi și de sistemul solar! *(Îi zîmbește amical și iese.)*

GUNTHER *(izbucnind deodată)* : Matei! Matei, ce am să fac eu fără această fată?

MATEI *(după un răgaz)* : Ce-ai făcut și înainte.

GUNTHER : Nu se mai poate, Matei. Nu se mai poate niciodată. Tu ai dreptate, Matei. Eu am crezut în universal. Eu dacă timbrele mele erau complect, am știut că am adunat tot ce este în lume. Eu am fost atent la marginea de la timbre, să nu fie șifonate și rupte, să fie seria cît mai frumoasă. Eu n-am luat un timbru care a fost pe jos aici. Dînsa *(o arată pe Aurelia)* a luat și a vîndut. Și dacă aș fi luat, ce-ar fi fost? Dacă cineva odată spune că seria nu valorează nimic, atunci nu valorează nimic. Dacă statul spune că leul acesta nu valorează nimic, nu valorează nimic. Dacă toți spun că Dumnezeu din cer nu valorează nimic...

MATEI *(întrerupîndu-l, cu gîndul dus)* : Soră-mea stătea la mînăstire, e călugăriță. Cînd muri ciungul și rămase casa pustie și gospodăria, lăsă pe Dumnezeu acolo și veni să ia casa, să n-o iau eu. Așa că vezi cît valorează.

GUNTHER : Dar fata asta era adevărată, Matei!

MATEI *(văzîndu-l cum se chinuie)* : Dă-o încolo de fată! Ce zicea Chiose?

GUNTHER : Nu, Matei, tu nu crezi ce vorbești. Tu spui așa, dar tu știi că era ceva adevărat.

MATEI : De unde să știu?

GUNTHER : Tu, Matei, tu ești fericit.

MATEI : Chiar.

GUNTHER : Tu pui capul la pămînt și auzi tot. Dar eu...

MATEI : Ei!

GUNTHER : Eu nu pot să apuc! Matei! Eu înțeleg pe Schubert, am între degete, dar nu pot să apuc. *(Își șterge lacrimile cu batista).*

MATEI *(mai calm și mai amical ca oricînd)* : Dă-te naibii de Smiorcănmayer... *(Ca să schimbe vorba.)* Și Chiose ce zicea ?

(Se întinde din nou pe saltea, închide ochii, indiferent.)

GÜNTHER : Chiose ? Da. *(Redresîndu-se încetul cu încetul.)* Chiose zicea : lăsați pe el să fiarbă în zeama lui. Nu dați nici o muncă de lămurire. Nu e bolnav. Nici nedisciplinat. E puțin surpat.

MATEI *(atent)* : Cum zicea ?

GÜNTHER : Surpat, zicea. Îl doare pipota, dă la dracu ! Știu, zicea, că și alții au fost tot așa. Și eu, Chiose, așa am fost cînd am venit. *(Matei se ridică în capul oaselor.)* Nu e bolnav, nici bețiv.

MATEI *(foarte surprins)* : Spunea Chiose așa ? Pricepea el una ca asta ?

GÜNTHER : Surpat, zicea. Eu n-am știut ce înseamnă. Acum știu. *(Cu multă căldură, neașteptată.)* Noi trebuie să mergem, Matei, împreună, afară, în cîmpul liber, să aud și eu, să arăți și mie cum plimbă viața pe sub pămînt.

MATEI *(ezitînd)* : Păi sus pe vîrf dacă mergem... pe vîrful casei ăsteia, de-o facem noi... poate vedem Măgura. Ce zici ? S-o vedea ?

O VOCE *(de afară în dreptul geamului)* : Bă, Matei, bă !

GÜNTHER : *(în șoaptă)* : Asta e Chiose !

VOCEA LUI CHIOSE : Bă, Matei, bă, n-auzi ?

MATEI : Ce e, bă ? *(Se duce la geam și ascultă chemarea.)*

VOCEA LUI CHIOSE : Hai, bă !

MATEI *(repetă pentru el)* : Poate vedem Măgura... *(Se hotărăște)* Hai, bă ! *(O ia spre ușă, unde Aurelia stă ca o stană de piatră, mereu atentă la spectacol. Îi arată salteaua.)* Vinde-o, cucoană, și pe-aia ! *(Lui Günther, care a rămas în urmă, descumpănit de această vitalitate.)* Vii, măi frățioare, sau ce faci ?

(Urcă scara.)

SFÎRȘIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

RADU POPESCU:

...*Surpriza* pe care ne-o face Paul Everac. cel mai consecvent şi mai autentic actual dintre toţi dramaturgii noştri, este de a ne înfăţişa un erou sadovenian, şi de a ne face să participăm la o dramă sufletească şi la un conflict de concepţii ale căror prime analize şi date le datorăm unui anumit unghi al perspectivei sadoveniene asupra ţăranului român. Matei Rizea, eroul lui Everac din *Patimi* este un ţăran pornit pe panta bătrîneţii care, în urma unor catastrofe de familie (abandonat de soţie, ceartă ţărănească pentru pămînt, urmată de rănirea unui frate şi, consecutiv, de cîţiva ani de temniţă), a ajuns la Bucureşti, unde lucrează ca zidar-salahor pe şantierul unor blocuri de locuinţe. Traumatizat adînc de năpastele trecutului, el se simte incapabil de adaptare la cerinţele civilizaţiei urbane, jignit din toate direcţiile, refuzat, înspăimîntat, de o însingurare care atinge coşmarul şi împăcarea cu moartea. În această situaţie, el adoptă soluţia sadoveniană a retragerii, a „abstragerii", cum o numea Călinescu, refugiindu-se în subsolul plin de vechituri simbolice ale blocului recent construit, ascunzîndu-se de oameni, apărîndu-se naiv şi disperat de asaltul irezistibil al civilizaţiei moderne. Matei Rizea este fiara rănită care se tîrăşte spre bîrlog, cu reacţiuni de violenţă inocentă, întru apărarea, întru consacrarea valorilor morale străvechi ţărăneşti, între care viaţa îi apare pentru totdeauna încadrată şi demnă de a fi trăită, sau măcar suportabilă. Aici, în această reacţiune, el îşi arată apartenenţa la familia sadoveniană a retraşilor, a însinguraţilor — morari, prisăcari, pădurari, ciobani (dealtfel, Matei Rizea a fost, în viaţa sa ţărănească, cioban) — pe maluri pustii de ape, în văgăuni de munte, în nepătrunse miezuri de codru.

Dar Rizea trăiește în zilele noastre, el nu mai are la dispoziție spațiile sadoveniene, aproape cosmice, subsolul lui e la o distanță derizorie de valorile vieții noi, socialiste. Așa că singurătatea lui nu durează nici o clipă, invadată de alți oameni, dintre care unii îl caută, alții se caută, și alții caută pur și simplu. Cu acești oameni — ei înșiși, la diferite grade și în diferite sensuri, de criză — se confruntă și își încearcă rezistența toate valorile și credințele lui Matei Rizea — și rezultatul acestei ciocniri are, în concepția lui Everac, o cuprindere largă și îndrăzneață și cu deosebire generoasă. Ca reprezentant al unei concepții despre existență care apare cu totul depășită, Rizea nu poate ieși, desigur, învingător, dar nu iese nici învins. Soluția simplistă a structurii psiho-morale a omului socialismului, cu totul nouă, făcînd în mod absolut tabula rasa de toate valorile trecutului, virgină, neatinsă de orice supraviețuire a atîtor achiziții fecunde ale străvechii lupte a omului pentru perfecționare, este infirmată de Everac prin argumente adînci și convingătoare, izvorite dintr-o analiză a omului a cărui autenticitate nu poate fi pusă la îndoială. Afirmarea valorilor creatoare ale sufletului, încarnate în acest erou înapoiat și naiv, din punctul de vedere al evoluției general istorice dar apărînd cu vigoare sensul omenesc permanent al istoriei, credinței, sincerității, dreptății, cinstei, se produce cu limpezime și cu forță, mai ales în ciocnirea lui Matei cu tinerii Silly și Bob. Aceștia îi opun o crudă și îngustă concepție materialistă, un scientism naiv și vulgar, sub care, de fapt, ascund și își ascund, decăderea sentimentelor superioare ale iubirii pînă la cea mai facilă senzualitate și cel mai neplăcut experimentalism erotic — și astfel, Everac introduce în sfera tematică largă a lucrării sale, problema educației sentimentelor și a tinerei generații, problemă care îl preocupă de la o vreme, cu mult folos. Din tînăra generație, face parte și Bița, personaj pitoresc și amărui, care înțelege mai repede, datorită poate instinctului său popular, caducitatea „experiențelor" și valoarea sentimentelor curate și trainice.

Ca și în mai toate dramele lui Everac, în *Patimi* nu se întîmplă mai nimic, din punctul de vedere acțiune, conflict crescendo, deznodămînt etc. Dar de data aceasta, autorul pare a fi renunțat în mod deliberat la asemenea veleități, încredințîndu-se numai interesului pe care îl au identificarea cazurilor umane, analiza sentimentelor și conflictul de idei, și așteptînd ca întreaga dinamică a dramei să rezulte din patosul de auten-

ticitate, de sinceritate și de adevăr al acestora. Încît, deși în anumite zone ale dramei plutește încă, întocmai ca în subsolul lui Matei Rizea o ceață de confuzie; deși unele confruntări-cheie au o pecete didactic-elementară, care evocă vechile polemici dintre materialism și religie, dintre raționalismul științific și idealismul patriarhal; deși cîte un personaj (de pildă, Günther), începe și sfîrșește fără a ni se lămuri pe deplin; deși toate acestea, *Patimi* este o dramă de un interes major, și în același timp de o valoare majoră. Atît prin ineditul problemei sociale cît și prin argumentarea omenească, vie, convingătoare a înțelegerii crizei, a ieșirii eroului din subsolul întunecos spre lumina vieții socialiste. Și prin faptul că Rizea pricepe și adoptă cu hotărîre această soluție, el părăsește cu totul aura inițială a eroului sadovenian și se înrădăcinează puternic în epoca noastră.

(*România liberă*, 15 ianuarie 1967.)

DINU SĂRARU:

Cineva credea că surpriza conținută de piesa *Patimi* vine din structura sadoveniană a protagonistului: un țăran care prin întreaga lui experiență și credință de viață reproduce un anume univers arhaic văzut dintr-o „perspectivă sadoveniană a țăranului român". Mie mi se pare că, astfel judecate, atributele piesei se îngustează, și chiar se atenuează o bună parte din însușirile ei de a reverbera semnificații contemporane. Matei Rizea reface pentru noi, e adevărat, imaginea unei mentalități de extracție patriarhal-pitorească, dar în nici un caz nu văd în datele biografiei lui, în manifestările lui, în reacțiile lui, ecoul exclusiv mitic al unei existențe ultragiate și, iar exclusiv, retrasă în lumea miturilor care ar desprinde-o de contingențele realității. Dimpotrivă, Matei Rizea vine în contact violent cu transformările socialiste și cu civilizația dintr-o nevoie imperioasă de reechilibrare a universului său lăuntric, care, oricît ar fi, aparent, de primar, se întemeiază pe o uriașă, în timp, experiență, în datele ei esențiale de o vitalitate ce îi dă eroului puterea să împrospăteze, să tonifice, să purifice chiar, sîngele civilizației. Criza de adaptare, de reechilibrare interioară pe care o trăiește Matei Rizea are o valoare simbolică pentru un întreg și complicat și adesea dureros proces de transformări spirituale,

cu ample repercusiuni în viața țăranului român solicitat de revoluția socialistă, care a ridicat în fața lui șantierul construcției unei vieți noi, visată, nădăjduită, dar rămasă, atîta amar de ani, în conștiința lui asemenea flăcărilor ce apar pe culmi și se sting înainte de a se putea ajunge la locul unde e bănuită comoara. Ignoranța științifică a țăranului Matei Rizea, pentru care facilitățile civilizației tehnice, adevărurile cercetărilor din diverse domenii constituie nu numai surprize, dar și momente de reală derută, e compensată, dacă se poate spune așa, de fondul de înțelepciune milenar al unui popor de țărani intrat în arena istoriei cu un tezaur de puritate morală, de credințe în sfințenia noțiunii de om, de dreptate, de cinste, de dragoste, care îl înnobilează. Ciocnirea dintre fondul primar — nu primitiv — al eroului, cuprinzînd valori morale inestimabile, și caracterul accelerator al civilizației tehnice nu face decît să lărgească sfera conflictului de ordin social-spiritual declanșator al crizei. Repet, e vorba de o criză. Repet, e vorba de o criză de integrare a acestor valori într-un univers nou, ce le încorporează prin însăși esența lui vitalist-umanistă, dar pe care eroul îl percepe, inițial, cu sentimentul paradoxal al violentării propriei lui experiențe de viață. Ceea ce i-a reușit dramaturgului, aș spune, admirabil este tocmai relevarea acestei stări de criză, respectiv acele momente de tatonări, de pipăire neîncrezătoare, de infinite ciocniri cu infinite aspecte ale noului univers, de zbucium interior, de surpare, cum spune el însuși, a unor forme vechi de înțelegere și judecare a lumii, de apărare a altora, vitale și puternice prin robustețea sănătății ideilor și sentimentelor pe care se întemeiază. Eroul este subjugat, în sensul cel mai bun al cuvîntului, de o sete de dreptate și echitate care nu poate să nu se simtă tragic ultragiată în fața celor mai neînsemnate dovezi de îngăduință față de asemenea definitive coloane ale spiritualității umane. Aceasta din urmă fiind, în mod firesc și înțelept, raportată la imaginea copilăriei eroului, simbolic reprezentată prin patriarhalitate, simbolul fiind acela al zonei purității. De unde și reacția violentă a țăranului Matei Rizea în fața unui alt proces-criză de echilibru, întîlnit la tinerii vizitatori din subsolul blocului nou unde eroul s-a retras să-și macine gîndurile și să se regăsească. Dealtfel, aceste episoade, de interferență, își dau relief propriei lor crize, și mai ales îl ajută să-și regăsească forțele capabile să-l facă să devină el însuși un dăruitor de energie și noblețe spirituală. Adolescenții la care el depistează, cu fine antene, dezechilibrul

sau, mai exact, faza de căutare a unui echilibru reprezintă prin însăşi problematica lor un aspect nou al invitaţiei la meditaţie propusă de dramaturg. Stigmatizarea mimării sentimentelor, a mimării vieţii, în ultimă instanţă stigmatizarea robirii tehniciste a vieţii, înţeleasă exclusiv ca o sumă de procese fizico-chimice, în afara fluxului spiritual care singurul poate da sens existenţei — dincolo de implicaţiile satirice conţinute — se instituie la rîndul ei într-un moment de vibrantă pledoarie pentru discutarea nuanţată, dar nu mai puţin încărcată de simţul gravităţii, a unei problematici de cea mai stringentă actualitate pe atîtea meridiane. Cum iarăşi, în raporturile ce se stabilesc şi se amplifică între Matei Rizea şi tovarăşul său de şantier Günther — gata şi el, la rîndul lui, să-şi justifice existenţa printr-o matematicitate a reacţiilor dirijate, chiar dacă personajul, aşa cum se observă, nu răspunde unei idei pe de-a-ntregul explicită — autorul îşi propune să sesizeze ascendenţa protagonistului, sub aspectul umanismului, înţeles ca o receptare deplină a bogăţiilor şi frumuseţilor vieţii.

Finalul, înfăţişîndu-ni-l pe erou în pragul integrării şi reechilibrării interioare, închide o pagină de fină analiză psihologică, şi nu mai puţin socială, a unui fenomen foarte complicat, apariţia omului nou, a omului lumii socialiste, fiind explicită şi argumentată curajos printr-o replică superior convingătoare, dată unei literaturi care istorisea facerea noii lumi mai simplist decît povestea biblică. Reuşita lui Paul Everac se dovedeşte astfel şi prin polemica întreprinsă, ridicată la nivelul unei structuri dramaturgice cu valoare simbolică, aptă să implice în reflecţiile spectatorului sensurile generalizării.

Dacă ceva mi s-a părut stînjenitor în demonstraţia dramaturgului, aceasta se referă — dincolo de unele asperităţi de limbaj în dialogul dintre Rizea şi Biţa îndeosebi, unde nevoia de pitoresc se putea realiza, cred, şi în afara lor — la construcţia personajului Biţa, a cărei poveste este, fireşte, autentică, dar ale cărei reacţii, amintind şi dansul Norei ibseniene, mi s-au părut uşor fortuite pentru psihologia unei fete de ţară, răpită de mirajul oraşului şi convertită prea repede de excese. S-ar putea să greşesc, dar nu mă pot opri, cel puţin acum, să nu cred că atenuarea unor reacţii ale eroinei şi sondarea mai atentă a psihologiei ei interesante i-ar fi dăruit acesteia mai mult decît îi dăruieşte aura pitorească. Astfel, trebuie spus că piesa e scrisă în-

tr-o limbă literară de certe virtuţi, ce nu pot să nu se răsfrîngă pozitiv asupra împrejurărilor dramei.

Ambiţia de a investiga în realitatea socialistă românească aspecte de ordin esenţial pentru configurarea artistică, cu valoare generalizatorie, a spaţiului nostru spiritual, ambiţie ce a transfigurat de fiecare dată scrisul lui Paul Everac, se traduce în piesa *Patimi* într-un cîştig preţios pentru ceea ce dorim, cu toţii, de la dramaturgia noastră.

Ilustrînd curajul pilotului de încercare, Everac a izbutit să ne convingă şi să ne solicite încrederea în opţiunea pentru părăsirea căilor bătătorite.

Al treilea gong, Ed. *Eminescu*, Buc. 1973.)

VALENTIN SILVESTRU :

Scrierea teatrală numită acum *Patimi* se chema într-o altă versiune *Subsolul* ; fiecare din titluri cuprinde cîte o parte din realitatea piesei ; sînt patimile ciudate ale unor oameni întîmplaţi într-un subsol de clădire nouă, surprinşi de ochiul scrutător al dramaturgului în această clipă a lor de vremelnic repaos, cînd au consumat pînă la capăt o experienţă şi nu ştiu încă în ce fel să purceadă la alta. Matei, dezrădăcinat de glie, ţăran vîrstnic greu adaptabil la viaţa unui şantier, Biţa, alergînd după o amintire fierbinte, aducînd cu ea, în aerul tare al oraşului, tragice candori şi ceresuri ale nopţilor cu lună plină, în ameţitoare crînguri, Hans, rămas descumpănit după o gravă contuzie morală — îşi interferează destinele accidental, găsindu-se fără să se caute şi despărţindu-se apoi fără s-o dorească, ridicîndu-se însă, după ce s-au cunoscut, spre o suferinţă nouă mai pură şi mai clară, înnobilaţi cu un carat de umanitate.

Literatura inadaptabililor, a oamenilor dislocaţi, surpaţi sufleteşte cînd au trecut pragul dintr-un mediu în altul, au antecedente ramificate şi în proză şi în dramă, din acest punct de vedere Paul Everac amintindu-l, oarecum, aici pe romancierul G. M. Zamfirescu. Dar întrucît personajele sale îşi decantează împătimirile şi părăsesc fundul de lume unde s-au claustrat, chemaţi de o speranţă inedită, piesa pare o schiţă şi o replică la un destin gorkian, ce metaforiza printr-un mormînt un asemenea fund de lume (...)

Rămîne de văzut întrucît aceste cazuri — modice prin conținut sufletesc — interesează realmente publicul actual, care a văzut pe scenă destine mult mai categoric puse în cumpănă, în momente de dramatică răscruce, hotărîtă de cursul aceleiași vremi, a noastre. Mediocritatea indivizilor nu i-a împiedicat pe actori să li se devoteze, astfel că George Demetru l-a complexat pe înămolitul Matei cît se putea, conferindu-i o aură meditativă. Ion Popa a fost realmente un Hans nefericit și generos, perechea de tineri susținută de Ștefan Iordache și Anda Caropol a trecut într-adevăr prin scenă ori de cîte ori a fost nevoie — deși în general nu era — adolescentul, mai ales, avînd un haz al lui, pe care numai precaritatea partiturii rolului l-a putut slei pînă la urmă (...)

Ultimul erou al lui Paul Everac nu izbutește să-și configureze o dramă, nu impune măcar prin violența trăirii, cazul său dilatîndu-se prea mult pe parcurs și coliziunea avînd loc vag, între un ins singular, care-și revendică mai mult sieși o explicație și un mediu care se dovedește a nu fi cîtuși de puțin ostil. Cu inteligența și perspicacitatea demonstrate întotdeauna în dramaturgia sa, scriitorul relatează aici traiectul sinuos al unui retardar, refractar chiar celor mai dezinteresate încercări de pătrundere în universul său intim. Studiul încăpățînării ce se certifică pe sine prin rațiuni ascunse l-a preocupat și-n alte piese (cu rezultate artistice interesante — în *Ferestre deschise*, *Costache și viața interioară*, *Explozie întîrziată*), dar aici pare a se fi prelungit existența nu a unui erou din acele serii ; parcă avem de-a face cu un moș Florică Predoiu (din *Simple coincidențe*) ceva mai tînăr și mai tulburat. Limitat ca mod de trai, inspirat ca gîndire, confuz în aspirații, cu hiatusuri în exprimare și expresii tari prea frecvente în vorbire, — poate dobîndi oare acest personaj viabilitate literară și un sens contemporan ? Matei Rizea își și părăsește dealtfel, pe nesimțite, propriul său zbucium, — pe care-l apără de indiscreții și ingerințe cu o furie de mistreț — și se preschimbă, fără motive rezonabile (după o boală — înțeleasă, poate, ca o purificare, ca o clarificare), într-un predicator cam bombastic al adevărului, confesionîndu-se cu o larghețe ce nu-i stătea deloc în fire. Amestec de suferință reală, posibilă, de verbiaj cînd licențios, cînd filozofard și de pitoresc șovăielnic, trebuind să se autocaracterizeze prin îndelungi monoloage (uneori doar întretăiate de replicanți) și vădind inconsecvențe de caracter dramatic, Matei Rizea se

înfățișează evaziv, incert, cam departe de lume și fisurat — în orice caz nu destul de consistent, în raport cu intențiile piesei.

Ideea dramaturgului, că nici măcar un asemenea om, un anonim autoclaustrat într-o firidă a marelui oraș nu se poate pierde, nu e părăsit în lumea noastră — care, prin feluriți emisari, îl recheamă la lumină — e o idee evident umanistă, realistă. Cazul în sine nu poate fi obiect de ierarhizări estetice, el e în funcție de sensul pe care-l capătă în accepția scriitorului. Dar demonstrația îmi pare a aparține unui timp revolut, cu minusurile literare implicate. Deși intenția nu e de evocare istorică, dimensiunile personajelor și peripețiilor situează dezbaterea în altă perioadă.

(*Contemporanul*, 10 februarie 1967.)

M. RADNEV :

(...) Preocupat, în fiecare din piesele sale, să exploreze medii inedite ale societății noastre, Paul Everac pătrunde și de data asta într-o zonă puțin cercetată. În umbra marilor blocuri, a schelelor socialismului, există încă oameni care nu și-au găsit făgașul, n-au înțeles prefacerile înconjurătoare, care minați de patimi oarbe, ca Matei, se complac într-un soi de apatie socială. Evident, ei n-au sorți de supraviețuire căci, după cum ne demonstrează autorul, însăși evoluția interioară a locatarilor subsolului, fără intervenții intempestive și neconvingătoare din exterior, determină dispariția acestui trist refugiu.

Subiect generos, caractere extrem de interesante. Din păcate intențiile autorului nu sînt pe deplin finalizate, căci *Patimi* suferă de același viciu ca și unele din lucrările anterioare ale lui Paul Everac : dilatarea materiei dramatice...

(...) Antinomia între „mase plastice" și „sufletul omului" sau „cumpănirea neștirbită între bine și rău" (cum se exprimă puțin cam prea literar ciobanul nostru) este neconvingătoare prin simplificarea exagerată a termenilor ; autenticitatea opoziției este minată, cum am mai spus, de invocațiile tenebroase ale lui Matei, de brutalitatea și ignoranța sa care îl transformă la un moment dat într-un caz ieșit din sfera realității (...)

(*Informația Bucureștiului*, 16 februarie 1967.)

CONSTANTIN CUBLEŞAN :

Experienţa lui Paul Everac de a-şi monta el însuşi spectacolul cu propria-i piesă nu este singulară. Se cunosc numeroase cazuri similare şi, cu puţine excepţii, rezultatele au fost dintre cele mai fericite, ca şi în cazul de faţă. Paul Everac nu a căutat să frapeze printr-o punere în scenă cu totul originală. Ambiţia sa a fost aceea de a sublinia sensuri şi simboluri ale textului dramatic care în alte montări precedente au scăpat regiei sau au fost pur şi simplu ignorate. Din acest punct de vedere credem că se poate vorbi deschis despre un spectacol reuşit, unitar...

(...) Eroul central, Matei, vine dintr-o zonă patriarhală a existenţei dramatice, unde legăturile primare cu solul sînt extrem de puternice, unde tradiţiile milenare ale unei religii a pămîntului determină rădăcina arhaică a fiinţei sale integrate naturii demne şi pure. El străbate spaţiul unei ascendenţe istorice şi sociale spre dobîndirea unei noi personalităţi, degajate, în spiritul modern al actualităţii noastre, nu fără zbucium organic, firesc, al transformărilor ce se resimt acut, luptînd cu sine însuşi pentru stabilirea unui echilibru nou, superior.

(...) Există aici o dialectică a mişcărilor subterane din conştiinţa umană, profundă şi fără exteriorizări spectaculoase pe care regizorul a avut-o în vedere şi pe care interpretul a înţeles-o, realizînd un rol într-adevăr remarcabil.

(Teatrul istoric şi actualitatea)

CĂLIN CĂLIMAN :

Opoziţia centrală a piesei lui Everac se centrează pe înfruntarea a două opinii, totalmente opuse, despre viaţă, despre om, despre adevărul lucrurilor.

La un pol — o lume patriarhală legată prin rădăcini puternice de solul care i-a dat viaţă, dar ameninţată de dezrădăcinare, o lume înţeleaptă, în care trăiesc şi se amplifică, ca într-o cutie de rezonanţă, tradiţiile şi amintirile unei bogate experienţe de trăire, o lume în care nu şi-au asimilat însă cuceririle civilizaţiei moderne ; „eu sînt unde mi-e sîngele... şi unde mi-e durerea şi patima“ — spune Matei Rizea, exponentul aces-

lei lumi și autocaracterizarea îl recomandă cum nu se poate mai bine. La celălalt pol — o lume superficială, teribilist modernă, pusă la punct cu cele mai recente cuceriri ale științei și culturii, înarmată cu răspunsuri savante pentru fiecare întrebare, dar care — în fond — nu trăiește cu adevărat, pentru că jucîndu-se de-a viața, nu o poate înțelege. Silly și Bob își dispută nonșalant preferințele pentru actorii contemporani, îi „epatează" Monica Vitti sau Burt Lancaster, pe „bătrînul Bernard" (Shaw — n.n.), fără să-l disprețuiască îl consideră puțin cam depășit (ca și Françoise Sagan sau „noul val), citează cu dezinvoltură din Platon („ăsta, Platon, e dintre cei mai haioși"), pentru el cuvintele trăiesc doar prin sonoritatea lor — Xeres, Estramadura, Alicante, Lacrima Cristi, Chios, Portos, Lemnos... Confruntarea directă dintre aceste două lumi — posibilă doar în subsolul contrastelor — duce, normal, la opoziții flagrante. (...)

Nu întîmplător toate aceste personaje sînt convocate de dramaturg într-un subsol, în subsolul unui bloc de construcție recentă. Nu întîmplător noul se amestecă pînă la amănunt cu vechiul în acest decor straniu de început de lume. Și nu întîmplător personajele părăsesc, în finalul piesei, acest subsol — un fel de filtru al conștiințelor — cu o experiență de viață modificată, detașîndu-se — o dată cu eliberarea scenei de Vechituri — cel puțin de o parte a balastului care le îngreuna și le încețoșa trăirea.

Ceea ce ni se pare interesant de subliniat este că în fiecare din cele 6 personaje ale dramei, se surpă și se clădește ceva. Naturile umane angrenate în conflict, atît de diferite — mai ales în cazul extremelor — se influențează reciproc, își transmit reciproc cîte ceva din adevărul propriei trăiri.

(*Teatru*, martie 1967.)

MIHAI GAFIȚA :

...Deci, două zone, una trăind din experiențe mai grave, alta din atracția spre ele, din mimarea lor după cărți, filme și icoane văzute zilnic, ca tot atîtea iluzii. *Subsolul* este numai locul unde se adună drojdiile sau lamura lor, nu arena desfășurării lor. Ciocnindu-se, ori numai întîlnindu-se, cele șase personaje-ipos-

taze, intrupează tipare de existență: Matei concretizează viața care s-a consumat arzînd pătimaș în tragedii; Günther Haase e viața programată rațional, echilibrat, mai curînd netrăită; Bob și Silly sînt viața care caută în joc izvoarele dragostei; Bița parcurge experiența aventurii demistificate, a tinereții înșelate la hotarul dintre mit și viața frustă; Aurelia nu trăiește: consumă viața altora. Tema este așadar o căutare a omului, a omului organic, tulburat o clipă — clipă istorică, deci de oarecare durată — dar regăsindu-se cu binișorul, profilat pe un proces general de reconstrucție și construcție, al lumii în întregul ei, lume care include și lumea de la noi.

(...) Sus, la etajele blocului, lucrurile se petrec de o manieră; dar aluviunile din subsol încă se tălăzuiesc, adunînd ceea ce nu e adunat și uneori ispitind la regresiune, prin pitorescul lor, anumite spete sau vîrste. Simptomele sînt mai generale decît la prima vedere, ies din cadrul local. Bob și Silly pot închipui, de pildă, pe *hippies* moderni ai altor meridiane, tineret fără griji și primejdii, trăind nevoia unei efuziuni, de la cea spirituală pînă la cea biologică — cenzurînd crunt lumea și împiedicîndu-și elanul în propria cenzură. Dacă Matei și Günther au trăit războiul, Bob și Silly trăiesc beneficiile lui și impulsurile îndestulării și ale reglementării. Ce caută nu le e clar, însă ei *vor ceva*, așa cum, de exemplu, numita „generație beat" din America sau, prin imitație, din occidentul european, lansează un protest împotriva civilizației prin care se simte alienată de ea însăși și, pînă la clarificarea obiectivelor de viitor, plonjează într-o regresiune semnificativă, înapoi spre sordid și primitivitate jucată sau spre iluzia unei vieți-spectacol, a unei vieți-contemplație tele, a unei vieți-regie. (...)

Ne aflăm, așadar, în plină discuție asupra civilizației și vom extinde, ca atare, circumscrierea problemei, către aria intenționată de autor.

Civilizația a deplasat mereu, prin efectele ei pozitive, culturile înapoiate, primitive, — deci stadiile primordiale ale dezvoltării spirituale — către valori comunicante, echivalente. Etosul primar, deci ansamblul de practici, apucături, obiceiuri, instincte atavice etc. s-a contopit mereu și a evoluat în cadrul procesului civilizației materiale, evoluția spiritului urcînd treptele corespunzătoare. La treapta existențelor obișnuite, omenești, apar diferențieri de nivel civilizatoriu între o țară și alta, dar

la treapta istoriei, care operează cu epoci, atari denivelări se organizează și marile perioade devin omogene, clasificabile, parametrii civilizației ne apar aproximativ echivalenți pentru fiecare latitudine sau longitudine.

Dar, sub acești parametri, în „subsolul" civilizației aparent omogene, în straturile afunde ale existenței umane, există — ceea ce germanicii numesc Untergrund — există o țesătură de rădăcini înfiptă în zăcămintele ancestrale, adormite uneori, împinse în laturi și ignorate adesea, dar persistente. Civilizația modernă, cu osmozele ei spirituale, cu grabnicile ei comunicări și egalizări în domeniul tehnic, ajunge să degradeze, să împuțineze treptat, sau numai să acopere acest zăcămînt fundamental, care poate fi ignorat, comprimat, chiar aparent sleit, dar niciodată anihilat. Intră în acest zăcămînt primordial și sucul folcloric al fiecărui popor, acel ansamblu de tipare ale vieții și comportamentului colectiv care persistă peste — sau pe sub — valurile și vicisitudinile istoriei socio-politice, și triumfă necontenit, sau cel puțin pînă acum a triumfat fără întrerupere în controversa cu civilizația egalizatoare. *Sufletul organic* „se deplasează" la diferite popoare în direcții diverse, caută forme și căi specifice pentru a nu se pierde prin nivelările continui operate de procesul civilizatoriu intercomunicant. Ca să nu se usuce, la vîntul secetos al civilizației tehnice, ca să nu se esențializeze pînă la desfigurare și identificare de la popor la popor, aceste structuri organice refuză mai întîi efectele civilizației, în latura lor de permanent exces, apoi, cînd par a li se adapta, de fapt au descoperit căile pentru a supraviețui, nu sustrăgîndu-li-se — nici n-ar fi cu putință — ci navigînd subteran și revitalizînd, invizibil însă real, întregul etos al națiunii, pînă cînd se alcătuiesc albiile potrivite pentru a ieși din nou, triumfător, în lumină. (...)

Înfruntarea dintre Matei — reprezentant al unei morale organice dar tulburată un timp, în disoluție, de fapt în căutarea albiilor noi unde să se recompună, să se reconstituie — și cei doi tineri, e tocmai prilejul comparării între insul care-și sondează un fond pierdut și atavic, amenințat cu disoluția, și între inșii care abia acum caută consistența unui fond, pe un teren gol, secat, neautentic, aluvionar, format dintr-un bagaj informațional de adunătură. Impasul lor — stă în ultracriticismul lor, în ultraluciditatea lor, în excesul lor de cinism și degajare, care le anulează posibilitatea efuziunii, dar, complementar, și

pe aceea a convulsiei sufletești, a prăbușirii interioare. Pe teritoriul lor nu se află deocamdată nimic profund, decît poate conștiința că sînt condamnați să fie prea deștepți, prea lucizi, prea informați, cu prea mult simț autocritic și teamă de ridicol, cu prea puține valențe către fuziunea sinceră cerută de vîrsta lor. Teatrul pe care ei îl joacă permanent, simulînd ironic sentimente și dorinți, reprezintă o viziune spectacularizată, antiorganică a lumii. În ei, misterul ars cere să reînvie din propria cenușă. Autorul le lasă această șansă atunci cînd îi opune lui Matei, realizînd înfruntarea dintre *civilizația* comparativ-informațională, de referință, intelectivă, antipatetică, pe care-o închipuie cei doi tineri — și dintre *cultura* lui arhaică, primară, rudimentară dar organică, în curs de resedimentare, după zguduiri tragice. Polaritatea principală a piesei stă aici, între o viziune organică și una estetică a lumii. (...)

Puse unele lîngă altele, ne spune autorul în piesa sa, aceste personaje configurează împreună *omul* din ziua de azi și în tendința *spre mîine*. Nu doar fiecare în parte întruchipează ipostaze, ci și toți la un loc prefigurează omul contemporan. În el, în acest Om, există un suflet originar („abisal", ar spune Blaga) venind de departe, — care a generat mitul, cîntecul, dansul, puterea de a ciopli bîrne, superstiția — dar și un spirit raționalist, geometrizant, predicativ și canonic care generează planurile, perspectivele, legitățile, schemele ; un suflu dialectic de adaptare, de deschidere spre aventură — dar și cenzura unui criticism hiperlucid, disolvant de pathos ; există de asemenea și un spectru mercantil cu tendința de a înlocui ființa cu lucrul, valoarea vie, intrinsecă, cu valoarea extrinsecă, de schimb.

Aceste fețe se combat și se unesc, după misterioase dar verosimile afinități, fiecare primind de la ceilalți loviturile ce-i vor afecta alcătuirea și îl vor pregăti pentru o viitoare sinteză. Fiecare va sucomba parțial în felul și structura sa, cîștigul ieșind, paradoxal, din totalizarea acestor eșecuri, în favoarea unei perspective sintetice. Autorul le-a tratat drept *componente*.

Ne aflăm, deci, în miezul discuției despre modernitate, despre destinul de azi al civilizației și al culturilor de tip ancestral, folcloric, cum e a noastră. Tema care a fost obiectul a destule investigații sociologice și care a alimentat și substanța unor importante romane contemporane, se găsește pentru întîia oară pusă atît de categoric în teatru, care devine astfel cel puțin

sincron cu preocupările celorlalte ramuri literare. Ne facem datoria de a semnala acest aspect, peste care critica de specialitate a trecut fără să-l rețină.

(*Prefața* la vol. *Trei piese-eseu* de Paul Everac. Ed. Cartea românească, Buc., 1973.)

ROMULUS VULPESCU :

...Everac se oprește la un tip de erou aproape clasic, uzat (la prima vedere) de atîta întrebuințare în literatură : „bruta cu suflet de copil" ar fi numai un poncif, bătrîn de cînd scrisul și ar putea pasiona doar pe amatorii de drame „tari". Dramaturgul operează dibaci un transfer de valori, substituind unui „caz" (adică unei excepții, unui accident), un „tip" (un purtător de sens adică), mai mult chiar, o „idee" (un arhetip deci) ; ideea de omenie care intră în dezbatere conflictuală cu antinomia ei. Ciocnirea celor două concepții în contradicție categorică — iată „aventura" propusă dorinței de inedit a spectatorului. (...) Grijuliu să evite simbolistica — sistem de referire facil și iritant pentru că e, după mine, paraliterar — autorul își organizează demonstrația într-o acțiune fără „acte", fără „evenimente", fără întîmplări „memorabile", „esențiale". Vîrîte într-un perimetru dat, ca pentru un experiment provocat, personajele sînt lăsate să se despoaie reciproc de învelișurile convențiilor, reducîndu-se (sau reăducîndu-se) la tipul originar, la datul primordial. În felul ăsta, „oamenii" și „neoamenii" se descoperă și se pot contempla în toată goliciunea adevărului. (...)

Rizea este un intuitiv, înzestrat cu mari rezerve sentimentale, cu gingășii aspre, bodogănind ca să nu-și manifeste duioșia, un frustrat care se apără din instinct, un „mistic" al naturii, al cărui panteism primitiv refuză surogatele și convențiile dezumanizante. Se oploșește într-un subsol, ca o sălbăticiune a pădurii care se ascunde ca să moară într-un mediu pe care nu-l înțelege și pe care-l simte ostil pentru că s-a înstrăinat de surse. Rizea *pare* un factor de opoziție la progres, pentru că *pare* a nu se adapta unei vieți croite după alte tipare decît cele pe care le concepe el. Pledează pentru frumusețe și pentru dăruire, pentru abnegație și pentru sacrificiu, pentru construcție și pentru dragoste, dar în sensul pe care-l dă el acestor noțiuni.

Datorită omeniei pentru care militează instinctiv şi cu argumente străbune, omenie pe care o întîlneşte la unii dintre cei care-l înconjoară, care-l înţeleg şi care-l simt alături de ei, Rizea pricepe că progresul valorifică şi dezvoltă însuşirile omeneşti constructive şi că anumite aspecte ale dezumanizării sînt imputabile unor împrejurări trecătoare care activează paroxistic manifestări subomeneşti. (...) Şarja meditativă la adresa tehnicismului, mecanizator de conştiinţe şi de sensibilităţi, se cuplează cu intenţionata caricatură a unei „arte" pentru care omenescul este un pretext futil: Bob Cristoveanu e tînărul „modern" cu orice preţ, puţin „absurd", puţin „golan", puţin „cinic", puţin „artist", puţin din toate cîte ceva — chiar şi puţin „om adevărat". (...)

(*Gazeta literară*, anul XIV, nr. 4(743), joi 26 ianuarie 1967.)

ANA

PIESĂ ÎNTR-UN ACT

Scrisă în 1967, în atmosfera montării piesei *Subsolul*, această piesă reia, la altă scară, antinomia dintre estetic și (de data asta) transcendent. Autorul, care în *Subsolul* încerca circumscrierea organicității abisale a eroului său, îi refuză totodată, aici, transcendența, considerîndu-i organicitatea mai degrabă pămînteană, telurică, bucuroasă-de-viață. Fără trimitere transcendentă, omenia românească putea împiedica „crima" lui Manole, și-i bara, implicit, spiritualitatea: ce se muta asupra Anei. Diferența dintre creație ca act de vitalitate și creație ca act transcendent de viață-și-moarte coroda cuplul.

Piesa s-a reprezentat, fără succes, în martie 1969 la Teatrul Bulandra, fiind reluată o singură dată, la Pitești, de Mihai Dobre împreună cu Dora Chertes. La București, protagoniști au fost, în regia autorului, Victorița Dinu și Dinu Dumitrescu. Includerea ei în volum se face pentru miza eseistică pusă în joc, cu speranța unei fertilizări ulterioare.

P. EV.

PREFAȚĂ

Drama într-un act Ana *este reluarea, sub o formă incontestabil originală a motivului din* Meșterul Manole, *atît de frecvent folosit în dramaturgia noastră. Recunoaștem aci întreaga configurație orientativă a autorului. Am putea să identificăm în personalitatea artistică a lui Paul Everac un dramaturg al* posibilului, *acel posibil devenit izvor al unei* nesecate imaginații logice, *tot atît de inventive ca și* imaginația fantastică. *Autorul nu-și ascunde sieși și nu ascunde nici cititorului — așa cum fac alții scriitori — că literatura, inclusiv dramaturgia, este în întregime o ficțiune mentală, chiar dacă își are ca model viața, și încă în aspectele ei esențiale. Și atunci se explică de ce Paul Everac este omul iscoditor al lui „ia să vedem și altfel", punct inițial de unde începe să intre în acțiune imaginația sa logică.*

De ce adică și literatura să se supună — așa cum a făcut mereu pînă acum — restricțiilor pe care numai viața trăită se vede silită să le accepte? Dintr-un întreg evantai de posibilități aceasta din urmă nu poate alege decît una singură, pe care să o promoveze ca realitate. Literatura, însă, fiind ficțiune, este în măsură a se abate de la o asemenea restricție, pe care și-a impus-o voluntar numai ca pe o concesie față de viață și de condițiile ei limitate. Fenomenul literar dispune, deci, de cu totul alte prerogative. Ca atare literatura, în speță dramaturgia, poate actualiza toate potențele care sînt refuzate vieții.

Nu cumva și motivele literare, consacrate de tradiție, au șansa de-a se adapta vreunui alt regim posibil decît cel pe care conveniența unui fel de joc îl păstrează? Paul Everac „trișază“ la acest joc, fiindcă numai astfel poate demonstra că este doar un joc, care trebuie scos din falsa sa absolutitate și unicitate. În cazul de față, însă, acea „trișare“ urmărește cu totul altceva. Ea este destinată să demonstreze că la o tradiție atît de profund semnificativă pentru spiritul românesc, ca aceea a Meșterului Manole, orice nouă alternativă nu face decît să întărească bazele vechii și unicei accepții de pînă acum, care și-a ales, de fapt, să actualizeze cea mai de preferat dintre posibilități.

Să vedem în ce fel se modifică — printr-o deformare specific manieristă în sensul ei cel mai modern, — acest motiv în drama lui Paul Everac. Mai întîi, ponderea dominantă nu se mai situează asupra Meșterului, ci a soției sale Ana, *așa cum arată și titlul. Această deplasare a interesului asupra personajului feminin se răsfrînge cu o nouă modificare și asupra celui masculin, printr-un fel de abatere feminizată de la caracterul neînduplecat al voinței virile, așa cum s-a perpetuat el pînă acum. La implorările disperate ale Anei, care, în actul zidirii ei, se vede sortită unei morți groaznice, și care se apropie implacabilă, Meșterul Manole, abătîndu-se de la dîrzenia figurii sale tradiționale, se înmoaie și își liberează femeia din durele cătușe ale tencuielii.*

De-aci, însă, începe adevărata dramă — drama morală a ambelor personaje. La început se așterne între ei o tăcere grea și apăsătoare. Nemaiavînd, parcă, ce să-și spună, recurg în răstimpuri la banalități, ca să astupe artificial golul ce-i desparte. După neobișnuita experiență, care le va marca întreaga viață, nici unul dintr-înșii nu știe ce se ascunde în gîndul celuilalt. Manole, însă, nu mai poate suporta această situație echivocă și încearcă un început de declanșare explicativă. Ana reacționează cu totul neașteptat prin replica ei, care-i trădează, în sfîrșit, gîndul : „Erai ca un bărbat din cei puțini și rari. Care făptuiesc. Și duc fapta la capăt. Erai mare, Manole. Așa te-am văzut eu.“ *Față de această atitudine a Anei, cu totul opusă așteptării sale, Manole, în culmea perplexi-*

tății întreabă: „Atunci de ce țipai ca din gură de șarpe?" *Răspunsul femeii cuprinde însăși cheia acestei drame:* „Țipa viața din mine, Manole. Dar gîndul se împăcase. Pricepuse. Țipa nevrednicia din mine, Manole. Lucrul cel slab." *Este o admirabilă disociere, simultan și contradictoriu manifestată, între* viață *și* spirit.

Pătrunderea nu numai psihologică, ci și ontică a faptului ni se dovedește de o mare acuitate. Principiul feminin se înclină cu o admirație aproape idolatră în fața voinței de fier și tăriei intrepide a bărbatului, chiar dacă ea, femeia, se constituie ca victimă a acestor înalte calități. În însuși momentul cînd Ana clama disperată sub amenințarea morții apropiate, în însuși acel moment, începuse să capete specifica mîndrie a jertfei alese a fi închinată unui obiectiv major, ce-i depășește puterea de înțelegere. Așadar, procesul ni se prezintă pe cît de complex și de subtil, pe atît de explicabil.

De aceea, cînd Manole o dezleagă din strînsoarea sufocantă a zidului, Ana primește acest act liberator ca pe o degradare din demnitatea ei de jertfă. Așa se explică înstrăinarea subită față de soț, acea specifică înstrăinare a femeii, cînd — uneori numai de pe urma unui simplu gest — se simte adînc ofensată de omul cu care își împarte viața. De aci totul decurge în contratimp, fiindcă cel care vrea să dreagă lucrurile procedează din descumpănire atît de stîngaci, încît și mai mult se înfundă. Așa face și Manole cînd o minte pe Ana că ar fi glumit. Efectul scontat al concilierii se vede, însă, ratat, ba mai mult, întors ca o armă împotriva sa. Într-adevăr, Ana se simte acum și mai dureros jignită. În acest caz, seriozității ei conjugale i s-a răspuns doar cu o mască de gravitate, cu o simulare care ascundea atitudinea ușuratecă a bărbatului. De-acum înainte nimic nu-i mai poate lega. Cînd exasperat și indignat de ingratitudinea femeii, căreia îi crutase viața cu prețul unei mari renunțări, Meșterul încearcă din nou să o zidească, Ana, cu o mișcare batjocoritoare iese singură din incipienta tencuială. Tentativa de reiterare a actului se arată inutilă, fiindcă, prin eșuarea sa inițială, Manole rămîne, în ochii femeii, definitiv compromis, fără nici un drept de apel.

Această altă posibilitate în tratarea motivului ne demonstrează că amîndouă personajele și-au deviat sensul adevărat al existenței lor prin alternativa slăbiciunii lui Manole. Actuala versiune aduce o certă confirmare a faptului că numai prin tăria și prin moartea eroică ale celor doi parteneri din interpretările tradiționale ei s-au realizat deplin, fără a mai lăsa nici un semn de întrebare în urma lor.

In drama de față, calculul tensiunii dramatice este de o exactitate matematică. Alternarea secvențelor accidentale cu cele netede și plane, așa încît acțiunea și modificarea conștiințelor puse în diferite situații să decurgă într-o vie dinamică oscilatorie, relevă o mînă de adevărat maestru al imaginației logice, *în prezentarea efectelor ei pe scenă.*

EDGAR PAPU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL LUCIA STURDZA BULANDRA
în cadrul spectacolului „Contrapuncte",

DISTRIBUŢIA:

Ana: VICTORIŢA DINU; Manole: DINU DUMITRESCU.

Regia: PAUL EVERAC
Scenografia: GEORGE ŞTEFĂNESCU

PERSONAJELE

ANA
MANOLE

PROLOG

„Meșterii grăbea
Sforile-ntindea
Locul măsura
Șanțuri largi săpa
Și mereu lucra
Zidul ridica.
Dar orice lucra
Noaptea se surpa!
A doua zi iar
A treia zi iar
A patra zi iar
Lucra în zadar!
Domnul se mira
Și-apoi îi mustra
Și-apoi se-ncrunta
Și-i amenința
Să-i puie de vii
Chiar în temelii!
Meșterii cei mari
Calfe și zidari
Tremura lucrînd
Lucra tremurînd
Zi lungă de vară
Ziua pînă-n seară;
Iar Manole sta
Nici că mai lucra
Ci mi se culca
Și un vis visa.
Apoi se scula
Și-astfel cuvînta:

Nouă meșteri mari
Calfe și zidari!
Știți ce am visat
De cînd m-am culcat?
O șoaptă de sus
Aievea mi-a spus
Că orice-am lucra
Noaptea s-a surpa
Pîn-om hotărî
În zid a zidi
Cea-ntîi soțioară
Cea-ntîi surioară
Care s-a ivi
Mîni în zori de zi
Aducînd bucate
La soț ori la frate.
Deci dacă voiți
Ca să isprăviți
Sfînta mînăstire
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm
Cu toți să jurăm
Și să ne legăm
Taina s-o păstrăm;
Și-orice soțioară
Orice surioară
Mîni în zori de zi
Întîi s-a ivi
Pe ea s-o jertfim
În zid s-o zidim!"

(Manole zidește pe Ana.)

ANA : Dă-mi drumul ! Manole, dă-mi drumul ! Mă doare ! Manole, n-auzi ? Dă-mi drumul, omule ! Mă doare ! ! Ce faci cu mine ? Ce ? Deslușește-mi ce faci ? Doamne, Manole, ești nebun ! ? Mă doare, dă-mi drumul ! !

(Manole zidește înainte.)

ANA : Manole ! Dragostea mea ! De ce faci asta ? Spune-mi ! De ce faci asta ? Așa e că glumești ? Te joci, Manole, dragul meu. Dar mă doare, să știi ! Mi-ai strîns mijlocul cum nu mi l-ai strîns niciodată, răule ! Manole, oprește-te puțin să rîd și eu. Să-mi dau și eu seama cum te joci, Manole ! Au ! Să-mi dau și eu... au !... seama cum glumești. Au ! Oprește-te !

(Manole zidește înainte.)

ANA : Tu nu glumești ! Manole, spune-mi o vorbă. Vrei să mă omori ? Ce ți-am făcut ? Dragul meu ! M-am rupt de toate... m-am luptat cu toate... ca să viu după tine ! De toate m-am rupt. M-am dat, toată, în mîna ta. În brațele tale. Și acum... ce fac aceste brațe cu mine ? Brațe ce m-au cuprins și mîngîiat... Manole... m-au umplut de bucurie... Și chipul ți-e împietrit, Manole, fața ta ce-mi odihnea pe umăr... pînă în zori... Au ! Mă doare ! ! nu înțelegi, smintitule ? Bucuria mea, tu te-ai smintit !

(Manole zidește înainte.)

ANA : Oprește-te, oprește-te, pentru numele lui Dumnezeu celui viu ! N-ai voie să faci asta ! Nu-i îngăduit pe pămînt să faci asta, decît dacă ești legat de Satana ! Tu îți ucizi copilul, Manole ! Copilul care mișcă în burta mea ! Două vieți irosești... pentru ce ? Ca să-ți pierzi sufletul ? Ah ! Dă-mi drumul ! Dă-mi drumuuu !

(Manole zidește înainte.)

ANA : Manole, nu-i adevărat ce ți-a spus Sfetcu. Mă jur pe viața mea ! Sînt nepîngărită de altul ! Costea a trecut prin sat... cu ceata... au băut... și Costea a strigat tare... că aș fi cea mai frumoasă... că el cu mine ar vroi... m-ar lua... mă jur pe Dumnezeu că nici nu l-am văzut !... au plecat ca nălucile, Manole... mă jur... să mor aici !...

(Manole zidește înainte, murmurînd.)

ANA : Ooohh ! De ce ? ? Ooameni buni ! Săriți ! Manole, e minciună ! Îți pierzi sufletul pentru minciună, toate sînt minciuni ! ! Săriți, oameni buni, scăpați-mă ! Spuneți-i care e adevărul ! Și tu, Udrea, și tu, Neagule, spuneți-i c-a înnebunit ! Omul meu a înnebunit ! Și voi rîdeți, și stați, și vă pare bine ! ? Cîinilor ! Fiare otrăvite ! ! Dumnezeu nu v-ajute ! ! Să n-aveți parte de tihnă sub soare ! ! Să vă putrezească dragostele, să vi se stîrpească sămînța !... Ah ! dă-mi drumul !... Să plesnească fierea-n voi pentru bucuria care o aveți acum !... Lasă-mă, Manole !... dă-mi drumul !... să le astup gura mișeilor !..

(Manole zidește înainte gemînd.)

ANA : Eu mor acum... și am fost a ta toată : și am fi trăit mai mult ca zidul... mai mult ca gîndul... și sînt a ta, Manole... acum și pe vecie... și te iert... te iert, Manole !... Și te-oi iubi... și dincolo de viața asta... căci mor cu pruncul tău în mine... cu inima împăcată... Dumnezeu să te aibă în sfînta lui...

MANOLE : Ană !

(Se oprește, rătăcit, și după o scurtă cumpănă începe să dea jos cărămizile, la fel de tăcut ca înainte. Ana nu se mișcă, rămîne coloană vie, pînă se împrăștie ultimele cărămizi. Manole îi prinde umerii, apoi, ca spre a-și dovedi că e întreagă o mîngîie din creștet în jos stăruind asupra pîntecului. Pe urmă o ia ușurel de mînă și merg alături, unde e coșul de merinde al Anei. Lungă pauză.)

MANOLE *(cumplit de alb la față, ca după o crimă ce era să facă)* : Ce mi-ai adus ? *(Ana se mișcă încet de tot, cu o mare stăpînire și tulburarea nu i s-ar putea ghici dacă vocea n-ar fi puțin alterată.)*

ANA : Am tăiat o găină, Manole. Și ți-am fiert-o. Și ți-am copt aluat cu stafide.

MANOLE : Bine, Ană. E vremea prînzului.

(Și se duce să se spele pe mîini la un șipoțel. În vremea asta, Ana, intrînd în rostul ei veșnic, scoate o față albă de masă și cu mișcări încete o așterne pe iarbă. Apoi deșartă fără grabă merindea și ivește din coș un clondir, pe care îl pune alături. Manole s-a spălat îndelung, ca spre a-și curăți păcatele, și, cînd se întoarce, Ana îi întinde cu supunere un ștergar curat. Omul se șterge, se așază, și în vremea asta Ana se duce la șipoțel cu donița să aducă apă. Tăcerea s-a prelungit. O întrerupe Manole, vrînd să fie sfătos, cu dinadinsul.)

MANOLE : Și prin sat ce-i ?

ANA : Sînt toate bune și în pace, Manole.

MANOLE : Zbrențea s-a întors ?

ANA : Nu s-a întors.

MANOLE : Sorica s-a făcut bine ?

ANA : Ba tot mai zace. Trage nădejdea să se îndrepte.

MANOLE : Staicu ?

ANA : Cum îl știi, Manole. Nici mai bine, nici mai rău. Potrivit.

MANOLE : O să mă las și eu într-o seară pînă acasă. Finul l-ai strîns ?

ANA : L-am strîns și l-am împrăștiat iar, c-a fost soare ieri. Nu știam de furtuna de azi-noapte, c-o să vie.
MANOLE : Atunci l-a stricat.
ANA : L-a stricat, însă avem altul, destul. Și-n pod mai avem, că ne-a rămas de an.
MANOLE : Tu nu bei ?
ANA : Beau și eu, dacă ai băut.
MANOLE : Iapa lui Scorea ce făcu ?
ANA : Mînză, Manole. Mînză frumoasă, cu o pată albă pe piciorul din față. Și-a lui Drăgan făcu armăsăraș noaptea ailaltă. *(O pauză.)*
MANOLE : Și tu, cu pînzătura ?
ANA : Merg înainte cît pot. O fac lungă s-ajungă.
MANOLE : Era s-o scurtezi. *(O privește pe sub ochi. Ana tace, nu spune nimic.)* Da' găina în ce-o fierseși, femeie ?
ANA : In iarbă creață și în mohor, Manole.
MANOLE : Tare-i bună.
ANA : E bună, dacă-ți place. Ți-o fi foame și ție.
MANOLE : Ostenisem, Ană.
ANA : Te cred. Aicea e păstîrnacul și hreanul.
MANOLE : Ostenisem rău. Și blestemul care se ține de capul nostru !
ANA : Așa e — ce să faci ?
MANOLE : Ne-a blestemat cineva, poate Domnul, să nu ne ticnească nici unele, nici mîncarea, nici băutura, nici somnul să nu ni se lipească de geană, pînă nu i-om termina așezarea.
ANA : Așa e.
MANOLE : Vezi că nu e așa, Ană. Nu se termină nici azi, nici mîine. Și poate că nu s-o termina în veci.
ANA : Dumnezeu știe.
MANOLE : El știe, dar noi ne silim și ne opintim. Și facem cît facem, dar ce e făcut se desface.
ANA : E greu, sigur. Așa sînt multe, Manole. Dar dacă v-ați prins, trebuie să le faceți.
MANOLE *(ridicînd o sprînceană)* : Trebuie, zici tu ?
ANA : Așa mă gîndesc, că ar trebui. Că doar e lucru dumnezeiesc, fără seamăn.

MANOLE : Taci, Ană, și nu vorbi !
ANA : Iacă tac, dacă vrei.

(Mai mănîncă amîndoi o vreme în tăcere și beau din șip.)

MANOLE : Grasă mai era !
ANA : Era numai puică.
MANOLE : Și-o potriviși bine din copt. Îi făcuși zgronțișoarele astea de îți lasă pe limbă ca o aromă, cînd le rupi cu dinții. Și pe urmă vine zeama asta dreasă de-ți unge cotloanele gîtului. Și te răzbește și mujdeiul, tot atunci. Ană !
ANA : Ce e !
MANOLE : La ce te gîndești ?
ANA : Să-ți mai pui, Manole ?
MANOLE : Dacă-mi pui cu mîna ta, mai iau. Ești mare meșteră ! La ce te gîndeai ?
ANA : La nimic.
MANOLE : Totuși !
ANA : La nimic. La blestem...
MANOLE : Lasă blestemu-acuma. Poate-s vorbe de clacă scoase de te miri cine.
ANA : Poate.
MANOLE : Așa e cum îți spun. Cineva n-avu treabă și scoase vorbe de blestem. Or fi unii cu pizmă asupră-ne.
ANA : De ce să fie ?
MANOLE : Că sîntem mai cuprinși, mai încăpuți. Că sîntem în leafă la Domn, la mila lui.
ANA : Dar zidul de ce nu stă ?
MANOLE : Știu și eu, Ană ! O să-l facem de-o să stea.
ANA : Cum ?
MANOLE : Așa. O să ne silim și o să-l potrivim. Și o să punem să stea cărămizile mai cu temei. Și o să-l lipim mai tare cu mortarul. Și-o să veghem noaptea să nu-l dărîme.
ANA : Asta ați făcut și pînă acuma.
MANOLE : De unde știi ? Da, așa e, le-am făcut pe toate.
ANA : Și atunci ?
MANOLE : Lasă, Ană, că o să fie bine. Să fim noi sănătoși și să trăim, și o să facem. Că nu trebuie să ne

stricăm noi gîndul nostru și viața noastră pentru un pocinog. *(Închină.)* Să trăiești, Ană, și Cel-de-Sus să ne ajute.

ANA : Nu prea ajută, Manole, dacă...

MANOLE *(îi ia vorba și o oprește)* : Ba ne-a ajutat, Ană, îndeajuns, dacă ne-a făcut să înțelegem...

ANA : Ce ?

MANOLE : Că nu-i cu dreptate să prazi viață omenească de dragul unor năluciri !

ANA : Ce viață, Manole ?

MANOLE : Viață, Ană, viață ! Viață făcută din carne și din sînge și din putere și din dragoste. Făcută din nevoie și din foame și din popas într-o rariște cu umbră sub amiaza aromitoare. Astă viață ! Că nu multe avem, femeia mea !

ANA : Nu.

MANOLE : Vezi ? Că nu mult o să mirosim busuioc și odolean, și o să poftim carne de găină și trup, și o să ne furnice dulci furnicături prin buricele degetelor, la atingerea unuia cu celălalt.

ANA : Încet, Manole, căci stăm lîngă zidul sfînt.

MANOLE : Încă nu-i sfînt, Ană.

ANA : Ba este, Manole, căci ați prepus să faceți din el lăcaș de înălțare și smerenie.

MANOLE : Dar n-am făcut.

ANA : Dar e în gîndul vostru, și în strădania voastră, și în porunca Domnului.

MANOLE : Dar n-am răzbit încă, Ană, înțelege ! Îi lipsește zidului cheagul ca să fie lăcaș.

ANA : Cheagul e inima voastră, Manole. Așa mă gîndesc.

MANOLE : Taci !

ANA : Cheagul e ce aveți bun și credincios voi, Manole, ce-i sădit de poruncă în inima voastră.

MANOLE : Taci, femeie, și mănîncă aici !

ANA : De ce te superi ?

MANOLE : Nu mă supăr. Dar nu mă răscoli !

ANA : Am spus ceva rău, bărbate ?

MANOLE : Nimic, Ană. Bea aici cu mine!
ANA : Beau.

(O scurtă pauză. Beau amîndoi. Apoi Manole consimte să urmeze.)

MANOLE : În inima mea ești cuprinsă tu, Ană.
ANA : Știu, Manole.
MANOLE : Ce știi, Ană ?
ANA : Că-n inima ta sînt cuprinsă eu. Și toate cele ale vieții.
MANOLE : De unde știi, Ană ?
ANA : Fiindcă mi-ai mai spus-o, Manole. Pot să adun oasele ?

(Manole se miră.)

MANOLE : Ba lasă-le, să le sug și să le rod. Să sug și să rod toată dulceața din ele ! Toată dulceața din lume ! De unde ai luat stafidele ?
ANA : Am fost miercuri la tîrg.
MANOLE : Nu mi-ai spus.
ANA : Nu m-ai lăsat.
MANOLE : Așa e.
ANA : M-ai dus de-a dreptul lîngă zid și ai început să mă zidești.
MANOLE : Am glumit.
ANA : Nu spune asta, Manole.
MANOLE : De ce ?
ANA : Pentru că nu este adevărat. Ai vrut să mă zidești de vie.
MANOLE *(începe s-o mîngîie)* : Nu cred, Ană. Nu-mi vine să cred.
ANA : Nu spune asta, Manole ! Să nu-ți cășune blestem.
MANOLE : Ba am glumit cu tine, așa să știi ! Am vrut să te-ncerc, și atîta. Tu ești mireasma mea și frumoasa mea și tu ești bucuria vieții, toată...
ANA : Și tu, Manole...
MANOLE : Spune, Ană !
ANA : Și tu erai tare frumos.
MANOLE : Cînd ?
ANA : Adineaurea. Cînd zideai.

MANOLE : Cum eram ?
ANA : Erai frumos, Manole. Ca niciodată.
MANOLE : Cînd te zideam pe tine ?
ANA : Da. Erai frumos şi înalt. Ca şi cînd n-ai fi glumit. Ca şi cînd m-ai fi zidit cu adevărat.
MANOLE : Femeie !
ANA : Erai aşa de frumos ! Erai ca...
MANOLE : Vorbeşte ! Cum eram ?
ANA : Ca un bărbat.
MANOLE : Doar asta îţi sînt.
ANA : Nu ! Erai ca un bărbat din cei puţini şi rari. Care făptuiesc. Şi duc fapta la capăt. Erai mare, Manole. Aşa te-am văzut eu.
MANOLE : M-ai văzut prin lacrimi. De-aia îţi păream.
ANA : Poate. Dar ce frumos erai, Manole ! Dacă ai şti !
MANOLE : Femeie, nu te hîrjoni cu mine. Nu glumi tu acuma.
ANA : Pe Dumnezeu cel sfînt că nu glumesc.
MANOLE : Şi dacă te zideam, tot frumos îţi păream ?
ANA : Mai frumos, Manole.
MANOLE : Taci ! Înghite-ţi vorbele !
ANA : De zece ori mai frumos şi mai mare.
MANOLE : Atunci de ce ţipai din gură de şarpe ?
ANA : Ţipa viaţa din mine, Manole. Dar gîndul se-mpăcase. Pricepuse. Ţipa nevrednicia din mine, Manole. Lucrul cel slab.
MANOLE : Ţipa buza ta, şi ţiţa ta, şi pîntecele tău, şi sufletul tău ! Toate ţipau !
ANA : Nu, sufletul nu. Se-mpăcase.
MANOLE : Vrei să mori, Ană ?
ANA : Nu.
MANOLE : Atunci ! ?
ANA : Nu ştiu, Manole. Erai frumos. Atîta ştiu. Cu o pornire necruţătoare, înaltă.
MANOLE : Tu, Ană, nu mă-ntărîta !
ANA : Nu te-ntărît. Eu îţi spun numai ce a fost.
MANOLE : A fost că puteai să nu mai fii acum ! Şi să nu mai spui o vorbă !
ANA : Nu mai eram. Şi tot eram. În sfinţenia zidului, Manole.

MANOLE : Taci, soarele tău de muiere ! Mi-am rupt sufletul în două ca să te cruț. M-am împotrivit visului și Domnului și lumii ca să te țin lîngă mine aci. Ca să mai sufli suflare omenească, de care zidul n-are și n-o să aibă în veci. Și dobînda care-i ? Că-mi sufli în față scîrbă ? Ți-am păstrat dogoarea ca să mă usuci și să mă sleiești, să mă-mpuținezi de noima mea de om ? Ești zănatică, Ană !
ANA : Nu sînt, Manole. Atîta că am simțit ca o adiere. De un alt tărîm.
MANOLE : O simt și eu adierea aceea, miasma aceea cutremurătoare. În podul palmei o simt, și în nări. Și în mațe o simt uneori, ca o sete. Crezi că eu n-o simt ? Crezi că ce fac, cu mîinile fac ?
ANA : Nu știu.
MANOLE : Nu știi, abrașo ! Pentru ce nu știi ? Pentru că mi-am oprit mîinile în fața zidirii Celui-de-Sus ?
ANA : A cărei zidiri, Manole ?
MANOLE : A zidirii care ești tu, Ană !
ANA : Eu sînt trecătoare.
MANOLE : Nu ești ! Căci porți sămînța mea, a părinților și a moșilor mei, din veac !
ANA : Blestemu-l port în veac dacă nu sfîrșiți zidirea aceasta, care e mai mare.
MANOLE : Poate să fie mai mare ! Dar tu ai viață de om în tine. Și omul acela e al meu !
ANA : De unde știi, Manole ?
MANOLE : Ți-ai pierdut mințile, Ană ?

(Se apropie amenințător, azvîrlind coșul și sticla. Ana rămîne liniștită, blîndă. Se privesc cîteva clipe ochi în ochi.)

ANA : De unde știi ce am în sînul meu ?
MANOLE : Sămînța mea o ai ! A faptelor mele !
ANA : A căror fapte, Manole, dacă le lipsește împlinirea ?
MANOLE : Împlinirea o aștept acum de la tine, Ană !
ANA : Și eu de la tine, Manole.
MANOLE : De ce mă pui la încercare ?
ANA : Și tu m-ai pus.

(Privirea lui Manole scapără.)

MANOLE : Te-ai dat lui Costea ?
ANA : Nu m-am dat. Dar, într-o privință, mi-i drag.
MANOLE : Cum ți-i drag ? Pentru ce ? Vorbește !
ANA : Costea a mers pînă la capăt. L-a spintecat pe Opriș vătaful.
MANOLE : Să-i ia avutul.
ANA : Nu s-a atins de-un sfanț. Nici hamul nu i l-a luat. Nici biciul.
MANOLE : De unde știi ?
ANA : Știu.
MANOLE : Și-ți place de-un haiduc care vintură țara, Ană ? Care spintecă oameni, Ană, și siluiește femei ? Ană, nu te mai cunosc ! a intrat dracu-n tine !
ANA : Poate.
MANOLE : Dar am să-l scot, Ană, uite acum ! Așa cum știu eu să scot dracii din făptura muierii.

(Se repede la ea, o cuprinde, o răstoarnă. Ana nu se împotrivește. Se rostogolesc de două ori. Apoi o lasă, uimit.)

MANOLE : Ce este, Ană ?
ANA : Nimic.
MANOLE : Tu nu mai ești nevasta mea ? Nu mai ai plăcere să fii cu mine ? De ce ?
ANA : Nu știu.
MANOLE : De ce ? Vorbește, pentru Dumnezeu ! Nu mai ai plăcere ?
ANA : Nu știu, Manole, lasă-mă. O să vină și plăcerea.
MANOLE : Dar ce s-a întîmplat, Doamne ?
ANA : Doar știi ce. De ce mă întrebi ?
MANOLE : Fiindcă te-am dus acolo ? N-auzi c-am glumit ?
ANA : Aud. Și-acum mi se pare că toate le faci în glumă, Manole. Dacă cu asta ai glumit, atunci toate le faci în glumă. Costea nu glumește.
MANOLE : Dar ucide !
ANA : Fie și așa. Dar nu glumește. Ce-o să fie acum, Manole ? Mi-e frică de blestem, dragul meu.
MANOLE : Am să înfrunt blestemul, Ană ! Am să mănînc ! Și am să beau ! Și am să chiui ! Și am să mă împreun cu tine ori de cîte ori o să am poftă ! Și

am să termin lucrul aci, să-mi iau simbria, și să mă duc în altă parte! Și am să vîntur și eu lumea, și am să văd țări și noroade! Și am să-mi luminez mintea și ochii și am să-mi scald trupul în plăcere la toate vămile pămîntului!

ANA : Nu poți asta, Manole.

MANOLE : De ce n-aș putea? Sint meșter de seamă și am să-mi iau în lumea asta plata ce mi se cuvine pentru fapta miinilor mele.

ANA : Dar în cealaltă?

MANOLE : În cealaltă, dacă există, voi trece neprihănit de sînge, voios și îndestulat. Așa va fi, Ană.

ANA : O, Manole, de-ar putea să-ți fie așa !

MANOLE : Așa îmi va fi, cu tine sau fără tine! Iar tu, dacă te-ai săturat de fața mea, n-ai decit să mergi să-ți vezi ibovnicul și să mori cu el de git!

ANA : Tot glumești, Manole. Tu nu poți decit să glumești, sărmanul meu bărbat. Ești din neam de oameni glumeți, fără temei.

MANOLE : Mușcă-ți limba, hidră!

ANA : Cum ai să mănînci și ai să bei, cînd ai cenușă pe cerul gurii, sărmane? Nu vezi că rozi și oasele și tot nu te satură? N-ai saț lumesc, Manole, dar nici putere n-ai să zgudui cerul.

MANOLE : Prin nelegiuire, nu!

ANA : Știu, om bun. Dar legiuirile lui Dumnezeu nu le cunoaștem noi.

MANOLE : Nici nu rîvnesc să le cunosc! Nu am treabă cu dînsele! Eu am treaba mea pămintească, de meșter și de zidar!

ANA : Dar minăstirea cui o faci?

MANOLE : Domnului!

ANA : Căruia?

MANOLE : Domnului meu pămîntesc! Altul n-a venit să mă tocmească. Lui Neagoe Vodă!

(O mică liniște.)

ANA : Dar Domnul Neagoe cui o face?

MANOLE : El știe. Norodului.

ANA : Și norodul?

MANOLE : El știe. Ca să fie locul frumos. Să împodobească pămîntul cu faptă.

(Ana se ridică încet. Adună coșul și străchinile risipite. Culege sticla. Scoate dopul, o duce la gură. Bea. Manole e uimit.)

MANOLE : Ce faci ?
ANA : Nimic.

(Apoi își strînge hainele, își potrivește broboada, se pregătește de ducă. Manole vine spre dînsa, o ia în brațe și o duce din nou spre zid. O lasă jos. Adună cîteva cărămizi în jurul ei. Ea are în ea un rîs ciudat. Îl lasă să mai zidească. Apoi, cind zidul e de-o șchioapă, trece ușor peste el și zice zîmbind amar.)

ANA : E prea tîrziu, Manole. Trebuie să mă duc.

(El se apropie de ea nehotărît, prietenos, îmblînzit. O sărută. Ea îl mîngîie cu duioșie, ca pe un copil. Apoi se despart.)

MANOLE : Să ai grijă pe unde mergi. Și să nu obosești.
ANA *(cu o voce stranie)* : Bine, Manole. Spor la muncă !
MANOLE : Dacă plouă, nu ieși. Stai și termină pînzătura. Numai finul să-l bagi în șură.
ANA : *(șagă amară)* : Bine, Manole.
MANOLE : Și să-mi aduci schimburi curate cînd mai vii, Ană.
ANA *(plîns)* : Bine, Manole...

(Dispare. Manole, descumpănit, îndîrjit, se întoarce la mistrie.)

SFÎRȘIT

PIESA VĂZUTĂ DE :

N. CARANDINO :

Intîi însăşi intenţia de a discuta acordă textelor un iz raţionalist, dacă nu livresc, deschide adică o perspectivă de glosator, alături de faptă, alături de dramă (nici modernitatea, nici „modismul" acestei perspective nu constituie, în sine, o scuză).

In al doilea rînd, Paul Everac urmăreşte să limiteze mithicul, să reducă pe cît posibil nucleul de iraţionalitate fără să ia aminte că în acest fel, cu voie sau fără voie, degradează...

A treia piesă „demitizează" pe Meşterul Manole în favoarea femeii zidite. Dar meşterul Manole, lipsit de aureola lui eroică nu este decît un om de rînd, fără ca nevasta lui, Ana, să cîştige — prin transfer, o semnificaţie. Ne referim la rezultatul creaţiei dramatice — nu la intenţiile scriitoriceşti. Care ar putea fi chiar principial... „interesante".

(*Steaua*, iunie, 1969.)

IOANA POPESCU :

...In principiu, nesupunerea faţă de tradiţie de orice fel nu este de condamnat ; totuşi, atunci cînd nonconformismul nu face decît să se enunţe pe sine, cînd piesa se termină exact în momentul exprimării opoziţiei sale nete faţă de construcţia mitului, cînd gesturile îşi suspendă rezonanţa chiar în clipa desfăşurării lor, gratuitatea actului creator devine incontestabilă prin eludarea oricărui interes major, prin inexistenţa unor idealuri şi probleme măcar apropiate de cele pe care pretinde să le nesocotească. Simpla răsturnare a faptelor, schimbarea desfăşurării na-

rațiunii, poate fi un punct de plecare, dar nu se poate constitui ca unic scop. Fragmentele de idei, intențiile nefinalizate, nu rezistă în confruntarea modernă cu întruchipările mai îndepărtate în timp, nu au adevărata valoare și viabilitate a realei imagini artistice.

(*România literară*, 3 aprilie 1969.)

S. C.:

...Nu în inventivitatea modificării trebuie deci căutată valorea unor asemenea piese, și nici în schimbul de semnificații, ci în deschiderea acestor noi semnificații, în cantitatea de adevăruri esențiale pe care le exprimă, și, apoi, în precizia nuanțelor sufletești, în calitatea motivărilor, în senzația de autenticitate pe care o transmit. Teatrul modern este foarte bogat în astfel de opere, și nici una din ele nu și-a dobîndit reputația prin simplul fapt de a întoarce, cu oricîtă imaginație ar face-o, datele unui mit.

La înălțimea unor asemenea exigențe se cuvin judecate piesele strînse de Paul Everac în spectacolul-compus la Teatrul „Lucia Sturza Bulandra". Aruncă ele o lumină într-adevăr nouă și importantă asupra miturilor respective (ne referim, deocamdată doar la Ifigenia în Tauris și la Ana) ? Ce și cît spun în plus ?...

Aici (Ana) modificarea operată de dramaturg este una de comoditate. Conflictul Manole-Ana este conflictul dintre patimile cărnii și cele ale spiritului, dintre înrobirea la plăcerile vieții și aspirația către eternitate. Este altul conflictul în transcripția blagiană a Meșterului Manole ? Se înțelege că nu, de vreme ce chiar din acest conflict se naște semnificația originară a baladei. Numai că, acolo, ambii săi termeni sînt încorporați de constanța aceluiași personaj : Manole. El este pus, în chip tragic, să aleagă una din posibilitățile pe care le conține el însuși. Împărțindu-le, punîndu-și cele două personaje să „reprezinte", fiecare, cîte un pol al conflictului (ceea ce este, ca tehnică dramaturgică, mult mai comod), Everac îndeplinește, de fapt, o acțiune de simplificare. Personajele încetează în fond, să mai fie dilematice și devin purtătoarele cîte unui concept unic. Că repartizarea acestor concepte se face invers față de cea știută, este mult mai puțin important. Modificarea este una de suprafață : semnificațiile la care accede

piesa sînt riguros aceleași ca, bunăoară, la Blaga: tensiunea către sublim pretinde și merită jertfa bucuriilor trecătoare. Fără, deci, a se susține ca un punct de vedere nou, cum programatic o dorește autorul, piesa rezistă totuși prin adevărul ei psihologic, prin precizia și gradația motivărilor, precum și printr-o atmosferă aparte de senzualitate, care, atîta vreme cît nu este împinsă prea departe, îi dă forță și concretețe...

...Spectacolul, în ansamblul său, este din nefericire, sub nivelul pieselor. Vocația de regizor a lui Everac este încă incertă. El mizează aproape totul pe forța de expresie a pauzelor, a tăcerilor, a golurilor pe care urmează să se așeze ideile. Din aceste elemente își propune să compună un ritual. Dar elementele nu sînt îndestulătoare...

(*Contemporanul*, 4 aprilie 1969.)

I. P.:

...Scurtele schițe dramatice ale lui Everac merită totuși să fie citite pentru noblețea și ineditul ideilor lor, căci de fiecare dată autorul dă mitului un alt sens, o altă dimensiune, o altă direcție. Nu meșterul este cel chinuit de febra creației (el renunță la construcție și optează pentru bucuriile simple și omenești ale vieții), ci Ana, care înțelege rostul adînc al sacrificiului pe care-l pretinde arta și își acceptă, ba își și pretinde, moartea tragică: ideea că artistul nu se poate împlini fără impulsul venit de la oamenii simpli, de la popor, este realmente generoasă...

Paul Everac a folosit deci miturile nu atît pentru a le rediscuta, cît pentru a transmite prin ele cîteva proprii meditații asupra vieții și relațiilor umane, cîteva gînduri fierbinți și amare asupra „destinului, a omului, a servituților lui, a zbaterii lui, între comunicare și hazard, între moarte și realizare".

(*Flacăra* nr. 21, 17 mai 1969.)

OVIDIU CONSTANTINESCU:

...Paul Everac își îngăduie în *Ana* o parafrază destul de îndrăzneață, dar și hazardată, răsturnînd datele cunoscute și mo-

dificind trăsăturile eroului. Manole are un caracter mai maleabil și oscilant, și zdruncinat în titanica lui hotărîre de tînguirile Anei, de apelurile ei disperate la dragoste și la omenie, dărîmă zidul proaspăt ridicat în care trebuia să-și îngroape fericirea, pentru a deveni din semizeu, un simplu muritor, cu veleități mărunte, dornic să se bucure de plăcerile modeste ale vieții...

Așa cum a văzut-o Paul Everac, Ana are o complexitate și subtilități care o apropie mai mult de Dalila, decît de țăranca duioasă și inocentă din legenda populară. În schimb i-a dat prilejul să scrie un text de aleasă calitate literară.

(Viața românească, mai, 1969.)

GEORGE RADU:

In *Ana*, Everac pornește tot de la ideea neîncrederii în legendă: Manole nu poate s-o omoare pe Ana pentru că nu-i nici demonic și nici dumnezeiesc. (...) Eroarea pleacă de la încercarea dramaturgului de a transpune niște metafore din domeniul legendei, în domeniul realului, de a încerca să găsească corespondențe ale elementelor metaforice în niște fapte concrete cînd, de fapt, legenda însăși, în întregime, ca și mitul, este o metaforă totală și numai semnificațiile ei pot trece în domeniul realului, și aceasta doar ca valoare de simbol. Zidirea Anei nu este o faptă în sine, ci o componentă a ideii majore pe care o degaja legenda. Și apoi Manole n-o ucide, n-o omoară pe Ana ci o zidește, ceea ce în accepția poetului popular înseamnă că ea participă la creație, că și ea va trăi veșnic, nu metafizic, ci estetic, în conștiința urmașilor.

(Tomis 6/1969.)

VLADIMIR STREINU:

Noul autor schimbă raportul poetic dintre personajele legendei și nu Manole scapără de semnificație, ci soția lui, Ana (de unde titlul reinterpretării). La plîngerea ei dintre cărămizile eternității, inima bărbatului se înmoaie de dragoste, adică de plăce-

rile efemere ale vieții. El devine așadar neașteptat om al timpului nostru, care, spre deosebire de semenii lui de altădată, nu mai simte nevoia să aspire dincolo de marginile unei existențe trecătoare. (...) Paul Everac îl duce pînă la redescoperirea prețului iubirii ca formă însă a iubirii de sine: „Că nu-i cu dreptate să prazi viață omenească de dragul unor năluci... Viața făcută din carne și din sînge și din putere și din dragoste. Făcută din nevoie și din foame și din popas într-o rariște cu umbră sub amiaza aromitoare. Astă viață! Că nu multe avem, femeia mea." Este astfel o rudă îndepărtată a lui Faust, care oprește din zbor clipa de rînd. Și-i luminează deodată fericirea că poate din nou trăi în efemer, că poate iubi, uri, munci și chiar mînca. Dar bucuria lui, pe Ana o întunecă. În timp ce zidul i se urcă spre piept, ea ajunge să înțeleagă jertfa ca sămînță și chemarea la plăcerile vieții zilnice ei i se pare un eșec zguduitor. (...) Astfel, a fi „regîndit" legenda, mutîndu-i tragismul sublim de la Manole asupra Anei, reprezintă valoarea dintîi a viziunii lui Paul Everac. Printr-o răsturnare de situații, neclintite de nici un alt autor, el întemeiază încă o dată aspirația la depășire a conștiinței omenești, personale și trecătoare, prin fapte impersonale și eterne (...) Paul Everac (...) dă o replică artistică existențialismului contemporan, care exaltă, fără orizonturi filozofice, nimicul „clipei" trecătoare. Căci vocația eternității este după el singurul fel al omului de a fi om și nu vierme existențialist.

(Pagini de critică literară)

CÎTEVA PALME FALSE

UN ACT

Această piesă (Premiul I la Concursul de dramaturgie al Comitetului de Stat pentru Cultură și artă, 1968) a fost creată la București de Horea Popescu cu Carmen Stănescu și Colea Răutu.

Intr-o versiune maghiară, de asemenea foarte bună, (C. Codrescu) Teatrul din Sfîntu Gheorghe a purtat-o în turnee în R.S.F. Iugoslavia și R. P. Ungară. Un alt spectacol, la fel de merituos, a dus-o în Spania cu Teatrul de Stat din Constanța (I. Maximilian). La Pitești a pus-o, interesant, Mihai Radoslavescu. A fost publicată în englezește de revista „Mozaic" din India, jucată în Anglia de amatori și, mai recent, în Ungaria de Teatrul Radnoty. In Polonia, la Plock, a pus-o, cu succes, în 1980, Călin Florian. Prin prisma ultimelor montări, se poate aprecia că ea nu s-a decalibrat nici după 14 ani de la premiera absolută.

P. EV

VIAȚĂ ȘI SIMULAȚIE

Mărturisesc că piese de teatru am citit nu numai în calitatea mea de actor, regizor, director de teatru, ci și ca membru în multe (ca să nu spun toate) concursurile de dramaturgie care s-au organizat la noi în ultimii treizeci de ani... Totdeauna am așteptat cu emoție să descopăr piese noi bune și mai ales autori... Dar, cum e și firesc, faptul se întîmplă foare rar și nu de puține ori această așteptare mi-a fost înșelată. Însă una din cele mai accentuate dezamăgiri mi-a pricinuit-o chiar această piesă. Cu prilejul unui asemenea concurs din anul 1967, printre piesele selectate spre a fi citite de juriu a fost și Cîteva palme false *care mi-a plăcut foarte mult și am parcurs-o cu o mare încîntare. „Iată, mi-am zis, de data asta am descoperit un autor..." Mi s-a părut, atunci și ori de cîte ori am recitit-o, — cred că acum a fost cel puțin pentru a patra oară, prima impresie mi s-a confirmat — că e vorba de o modalitate dramatică extrem de simplă, dar deosebit de inspirată... În fond, în ciuda aparenței atît a eroilor cît și a dialogului, care uneori frizează nu numai absurdul, gratuitatea, ci chiar vulgaritatea, toată desfășurarea dramatică are funcția unei cortine pe care dramaturgul o ține în fața profilului real al personajelor care își tot ascund înapoia ei adevăratele lor sentimente, puternica și profund umana lor dramă, modestia și delicatețea sufletească ce îi împiedică să-și dea seama de valoarea lor, de calitățile lor deloc obișnuite... Amîndoi sînt oameni pe care viața nu i-a*

răsfăţat cituşi de puţin, care în ciuda unor virtuţi reale n-au ajuns să-şi împlinească nici idealurile, nici iubirile... Au trăit tot timpul în umbra altora care-au strălucit şi au făcut cariere pe seama lor, şi au iubit statornic şi plini de credinţă, dar neştiuţi de cei pe care i-au idolatrizat. Nici măcar n-au izbutit să se facă observaţi. Au avut un destin paralel, împrejurările vieţii i-au situat totdeauna foarte aproape unul de altul, dar nu s-au întîlnit decît acum, cînd ei se cred, fără să fie, nişte rataţi. Convingerea ratării îi face şi pe „El" şi pe „Ea" să-şi joace comedia dezabuzării, să încerce a intra în pielea unor personaje insensibile, a unor cinici, a unor „duri", dintre cei pe care i-au văzut amîndoi reuşind în viaţă în ciuda mediocrităţii şi a unei totale inconsistenţe umane. Fără îndoială că astfel de „roluri duble" s-au mai întîlnit în dramaturgie şi nu de puţine ori. Dar nu de asta-i vorba, nu aici trebuie căutată şi desluşită intenţia autorului... Ceea ce dă interes evoluţiei dramatice — şi scenice — este raportul dintre mască şi eul real. Şi „El" şi „Ea" îşi joacă foarte bine rolurile, cu aplomb şi — pînă la un anumit moment — fără vreo reticenţă şi chiar pot face impresia că în postura pe care-o abordează sînt mai izbutiţi decît titularii... Complexitatea relaţiei de care vorbeam vine de-acolo de unde „Ei" nu joacă teatru ca în viaţă, aşa cum fac titularii lor, adică prost — chiar dacă cu o forţă simulatorie apreciabilă —, ci joacă teatru ca pe scenă, adică bine, deci, ca şi actorii buni, îşi trăiesc cu sinceritate rolurile... Numai că prin intermediul acestor roluri ei îşi trăiesc şi propria lor dramă, propria lor experienţă de viaţă. De aici hazul foarte suculent, deşi amar, dar şi farmecul care-i învăluie, simpatia pe care-o provoacă... Autorul putea să ridice cortina doar în final şi să dezvăluie abia atunci identitatea eroilor, pentru ca lovitura de teatru să fie deplină... Dar nu întotdeauna păstrarea cu stricteţe a regulilor asigură succesul în teatru... Dimpotrivă, de multe ori, reuşita e mai deplină cînd provine din călcarea unor astfel de reguli. De aceea, renunţînd la efectul final, cortina începe să fie ridicată mult mai devreme, mai ales din clipa în care „EA" încearcă — şi izbuteşte — să-l demaşte pe „EL". De aici încolo începe jocul invers, al regăsirii propriei identităţi... Dar acum nu mai e

vorba chiar de un joc, ci de o căutare autentică; e, ca să spun așa, ultima lor șansă. Și iată că, din fericire, încercarea lor disperată de a se regăsi, de a cîștiga și ei în viață măcar o dată, izbutește. Dar odată cu acest happy-end eroii realizează un fapt deosebit de important : că, în chiar postura lor de ratați, chiar atunci cînd nimeni nu le împărtășea sentimentele, nu ei au fost cei păgubiți. Reconsiderîndu-și propriul trecut, „Ea“ constată cu un sentiment de tonică retrospecție: „Sînt douăzeci de ani de cînd te admir fără să te cunosc. De cînd mă iubești fără să mi-o poți spune. Poate e mai bine așa. Că-n fond, noi *am trăit, nu ei“...*

Concluzia „Ei“ nu este numai optimistă, e și moralizatoare : în fond, cînd împrejurările vieții sînt judecate fără părtinire și mai ales fără sentimentalism, adevărații păcăliți sînt cei care încearcă și izbutesc să se păcălească pe ei și pe ceilalți. Concluzie trasă fără pic de ostentație, dar și fără drept de apel.

„Iată, fără îndoială, o piesă și un autor“, îmi spuneam eu pe vremea cînd am citit prima dată Cîteva palme false *în calitatea menționată. Mare mi-a fost însă dezamăgirea cînd am aflat, la deschiderea plicurilor, că mult așteptatul debutant era Paul Everac... M-am întrebat atunci cum de nu mi-am dat seama că e vorba dacă nu de Paul Everac în persoană, cel puțin de un autor mult prea stăpîn pe arta lui, ca să mai poată fi un debutant... Am dat vina pe o meteahnă a mea de care știu bine că n-am să mă vindec niciodată : dorința de a descoperi piese și mai ales autori... Mai tîrziu însă am realizat că explicația era cu totul alta. Că de fapt nu mă înșelasem... Urmărind îndeaproape cariera de autor dramatic a lui Paul Everac, de care sînt și eu întrucîtva legat în calitatea mea de director de teatru, mi-am dat seama că acest autor pe care îl iubesc, dar îl și stimez pentru darurile lui scriitoricești dar și pentru cinstea lui profesională, a debutat de mai multe ori... Pe cît e de fecund, pe atît știe — și poate — să-și descopere noi valențe. Tinde, caută mereu și izbutește foarte adesea să fie altul. N-are, în ciuda aparenței, prea mult respect pentru postura lui de autor mai mult decît consacrat și de aceea ne putem aștepta de la el să mai debuteze încă și de aci înainte...*

Fiind convins că această piesă scurtă, o adevărată bijuterie a genului, poate să facă și o carieră internațională, am militat pentru traducerea ei într-o limbă străină. Există o versiune franceză semnată de Marica Beligan, care a fost depusă de mine la mai mulți directori de teatru. Sînt convins că voi avea succes în calitate de agent literar al lui Paul Everac.

RADU BELIGAN

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :
în cadrul spectacolului „Cine ești tu ?"
TEATRUL NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI,
29 aprilie 1969

DISTRIBUȚIA:

Ea : CARMEN STĂNESCU ; El : COLEA RĂUTU.

Regia : HOREA POPESCU
Scenografia : MIHAI TOFAN

PERSONAJELE

EA

EL

Camera lui, compusă cam ciudat. Sună cineva. E Ea.

EA : Pe domnul Georgescu îl caut, vă rog.
EL : Cu un etaj mai sus, vă rog.
EA : Ah, da ? Scuzați-mă, vă rog.

(El închide ușa. Apoi o redeschide brusc.)

EL : Doamnă ! Un moment. *(Ea revine. El ia un obiect oarecare și i-l arată.)* Nu v-ați lăsat asta aici ?
EA : Nu... Nu cred...
EL : Eram sigur că v-ați lăsat-o.

(Între timp, El a închis și încuiat ușa, pe care o acoperă cu spatele.)

EA : Ce faceți, domnule ?
EL : Nimic. Discut cu dumneavoastră. Nu e obiectul dumneavoastră ? Atunci probabil că e al meu.
EA : Nu înțeleg ce vreți să...
EL : Cu atît mai bine. Doriți să luați puțin loc ?
EA : Dar nu înțeleg...
EL : Dacă totuși ați venit la mine.
EA : Din eroare. Îl caut pe domnul Georgescu !
EL : Aici e eroarea ! De ce trebuie să-l căutați pe domnul Georgescu ? Ce poate domnul Georgescu mai mult decît mine ? Ce știe el mai mult decît mine ? Puteți să-mi spuneți ?
EA : Aveam treabă cu el.
EL : Vă închipuiți asta. Domnul Georgescu e plicticos, îi curge un ochi, o ureche îi stă clăpăugă și e lipsit de simțul tactil. El și-a omorît mama într-o zi, sau

în orice caz nu e departe s-o omoare. N-a fost în viața lui la o cursă de cai. Și e și restanțier la lumină. Așa că vedeți.

EA : În timp ce dumneata ?

EL : În timp ce eu sînt în stare să vă fac un ceai fierbinte, să vă dau un biscuit fabricat la Constanța și să nu vă întreb cîți ani aveți.

EA : N-ai decît să mă întrebi, domnule. Mi-e ușor să-mi dau orice vîrstă, pînă la cincizeci de ani, inclusiv. De fapt, am ceva mai mult decît par.

EL : Asta i-o spuneți și domnului Georgescu ?

EA : Tocmai mă duceam să-l rog să-mi mai dea vreo cinci ani de la el. Ca să fac suma rotundă. Însă dumneata îmi blochezi ușa.

EL : Aveți oră ?

EA : Ce fel de oră ?

EL : Nu știu ce fel de oră. Asta vă întreb și eu. Domnul Georgescu dă ore de ceva ? Sau e voluntar ?

EA : Nu vă înțeleg.

EL : Dacă dă ani, poate da și ore, nu ? Cine dă o mie, poate da și cinci lei.

EA : Scuzați-mă. Ce sînteți dumneavoastră, domnule ?

EL : Economist. Ca să vă fac plăcere. Dar dumneavoastră ?

EA : Eu ?

EL : Mă rog, dacă n-aveți nici o identitate, nu-i supărare. De unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere.

EA : Eu sînt consilieră, domnule.

EL : Perfect ! Înseamnă că am nimerit-o. Puteam să bag mîna în foc că sînteți consilieră. Noroc că n-am foc.

EA : Ei, și acuma să lăsăm gluma. Te rog foarte mult să-mi dai voie să ies.

EL : De ce ?

EA : Cum, de ce ? Pentru că am, efectiv, treabă la un domn, care se cheamă Georgescu, și care stă cu un etaj mai sus.

EL : Dar, stimată doamnă, și eu am, efectiv, treabă cu dumneavoastră. Aici, pe loc. .

EA : Ce fel de treabă ?

EL : Voiam să mă sfătuiesc cu dumneavoastră despre viață. E în cadrul specialității dumneavoastră, cred.

EA : Uite ce este, domnule. Eu m-am pretat o clipă la acest joc, dar dumneata ai aerul că te-ai instalat definitiv în el. Mă rog, te priveşte cum îţi petreci dumneata zilele. Însă aş vrea să te rog să fii gentil să-mi îngădui să mă retrag dintr-o glumă pentru care n-am nici o inclinaţie.

EL : Dar nu e glumă, doamnă ! Sînt economistul Ganea şi doream, efectiv, să stau de vorbă cu cineva, azi după-masă. Aţi ajuns în pragul meu, nu pot da cu piciorul la o asemenea ocazie, vă închipuiţi.

EA : Aşadar eu sînt „o ocazie" pentru dumneata ?

EL : Nu sînteţi ? Cum îi spuneţi altfel în limba românească ? Eu îi zic ocazie. Sau baftă.

EA : Şi eu la ce faci dumneata îi spun impoliteţe. Sau abuz. Sau chiar mojicie.

EL : Cum vreţi. Nu fac dificultăţi pe chestiuni de limbă. Dar deocamdată veţi sta aici. Fără supărare.

EA : Cu ce drept mă reţii, domnule ?

EL : Asta e bună ! Aş putea să vă întreb : dar domnul Georgescu cu ce drept vă aşteaptă ? Şi de unde ştiţi că vă aşteaptă ? Dar dacă domnul Georgescu îşi sfîrîie acum nasul într-o tigaie ? Sau clempăne din picior ? Sau îşi toacă mustaţa într-o foiţă de varză şi o face ţigare ?

EA : Dumneata eşti totdeauna aşa de ciudat ?

EL : Degeaba vă apropiaţi de uşă. Cheia e la mine.

EA : Am să bat în ea, am să strig !

EL : Excelent motiv să mă apropii şi eu, să vă pun mîna peste gură. Doar şi asta e o „ocazie", observaţi ?

EA : Ce faci dumneata e un act de brigandaj.

EL : Atît ? Atunci e un fleac. Eu ziceam că e o tîlhărie, rapt, corupere de minore, eventual viol cu rostogolire în pantă. La viaţa mea am făcut de toate.

EA : Ce vorbeşti, domnule ! Te lauzi.

EL : Aveţi cuvîntul meu de onoare, doamnă.

EA : Ei cum... ei cum ! ?...

EL : Nu cumva, acum, vă îndoiţi şi de onoarea mea ?

EA : Dacă ai avea o picătură, mi-ai da drumul în clipa asta.

EL : Stimată doamnă consilieră — fiindcă aţi binevoit a mă minţi de la obraz...

EA : Te înşeli, domnule. Am spus adevărul. Nu crezi ?
EL : Nu.
EA : Mă jur pe...
EL : Mi-e totuna pe ce juri. Nu crezi în onoarea mea, atunci de ce să cred eu într-a dumitale ?
EA : Dar dumneata însuţi spui că eşti un brigand !
EL : Cu mîna pe inimă.
EA : Ba faci şi tot posibilul să mi-o arăţi !
EL : Trebuie să întăresc ce spun, nu ? Teorie fără practică unde s-a mai văzut ?
EA : Dar atunci cum mai eşti economist ?
EL : Prin forţa împrejurărilor şi împrejurările forţei.
EA : Ha !
EL : N-aţi auzit de economistul Ganea ? Nu ?
EA : Iartă-mă, domnule, dar...
EL : Căutaţi puţin ! Răscoliţi-vă memoria ! Economistul Ganea nu vă spune nimic ? Economistul Ganea ! Nu ?
EA : E un domeniu în care...
EL : Căutaţi ! Căutaţi !
EA : Aţi scris lucrări ?
EL : Ţţ !
EA : Aţi reprezentat ţara la... ?
EL : Neh !
EA : Atunci, efectiv, nu ştiu unde trebuie să vă caut !
EL : Am să vă spun eu unde.
EA : Unde ?
EL : Aici. Aici sînt economist, doamnă consilieră. Aici, pe loc, sînt un mare economist.
EA : În ce fel ?
EL : Mă ocup cu economia, doamnă consilieră — ce Dumnezeu nu înțelegi ! Fac economie, vîrtos. Zi şi noapte.
EA : De mult ?
EL : De o vreme încoace. Speculez fiecare lucru care îmi cade în mînă. Adun, adun, adun. Şi apoi : fleoşc ! o dată risipesc. Asta ce e, nu e economie ? Dumneata nu faci la fel ? Gîndeşte-te bine. Toţi facem la fel.
EA : Înţeleg. Şi alt post nu ai, domnule Ganea ?

EL : Mai am, frumoasă doamnă. Mai am și o moșioară de doi pe doi la Ghencea. Și o pensioară.
EA : La vîrsta dumitale ? Ce pensioară ?
EL : Pentru actele de brigandaj, doamnă. Statul plătește cinstit. Am bombardat bine țara, e adevărat că de la înălțime mică, de ce să nu iau și eu un ban ?
EA : Dumneata ai bombardat țara ?
EL : Și încă cum ! În picaj ! vîjj ! Am fost hitlerist nu o dată !
EA : Ha-ha ! Ai umor !
EL : Să mă bată Dumnezeu ! Ce hitlerist am fost eu ! Nu știu dacă a avut Hitler mulți ca mine. Bombardam, picam, iar bombardam, iar picam. Vîjj ! Și o dată, buf ! Nu s-a deschis parașuta...
EA : Înțeleg.
EL : Am avut noroc că am venit în picioare.
EA : Și te-au arestat ?
EL : Nu. M-au pensionat. Statul recunoaște meritele.
EA : Ai stat în spital ?
EL : Da' ce,-s nebun ? Scumpă doamnă consilieră ! Dumneata nu realizezi încă pe cine ai în față. Nu există nici un lucru pe care să nu-l pot face. Nici unul ! Ce e domnul Georgescu ? Cizmar ? Pot să-ți croiesc, dacă îmi dau osteneala, niște pantofi excepționali. Avocat ? Mă prezint în orice proces, la iuțeală ! Linotipist, șofer, filfizon, amant ? E un fleac pentru mine să fiu oricare dintr-astea. De-aia adineauri mă gîndeam : de ce la domnul Georgescu ? Ce poate să-i dea domnul Georgescu ? Un ceai ? Pot să fac și eu. O dulceață ? Mai am, pe fundul borcanului. Domnul Georgescu pune o bandă cu Frank Sinatra. Ei și ? Cînt și eu ca Frank Sinatra, vrei ? Ce mare lucru dacă îi zice Frank Sinatra ? Reclama e mare, atît. Vocea mea e la fel de puternică. Și dacă mă cheamă Ganea ce înseamnă ? Se putea întîmpla ca în pictura noastră să nu existe un artist care să se cheme Luchian, ci chiar pe acel Luchian să-l cheme Ganea. Era mare lucru să avem un mare artist Ganea ? Sau un mare filozof Ganea ? Numele de Ganea poate să încapă oriunde, să facă orice. Numele de Ganea e tot așa de bun în principiu ca și nu

mele de Eminescu. Din intîmplare, nu s-a valorificat un Ganea. Pînă acum.

EA : Scrii şi poezii ?

EL : Cum o să scriu ? Pentru poezii nu trebuie să ştii ce ştiu eu. Cine ştie cîte ştiu eu nu mai scrie poezii. Însă totuşi mi se pare nedrept să nu poţi, cu numele tău de Ganea, răsuci capul cuiva, pe cînd, dacă te cheamă Luchian, se uită toţi, ca la o rudă. Ce îşi poate permite unul nu-şi poate permite şi altul ? Nu e drept. Şi atunci, măcar atît : de ce să mergeţi la Georgescu şi să nu veniţi la Ganea ?

EA : Spune-mi, domnule brigand : dumneata procedezi aşa cu toată lumea ? Cu toţi cei ce se abat pe aici ?

EL : Hai să dăm cărţile pe faţă, doamnă consilieră.

EA : Hai.

EL : Mai întîi, dumneata nu eşti consilieră, doamnă. Dacă ai fi consilieră, ai avea riduri, sau ochii mai apoşi, sau măcar buza mai lăsată. După aia, dumneata ştii foarte bine de ce eşti aicea.

EA : Pentru că m-ai păcălit.

EL : Dumneata m-ai păcălit. Ai inventat povestea cu acel domn Georgescu. Dar in fond ai nimerit la mine fiindcă ţi s-a spus că sînt un număr interesant.

EA : Domnule, te asigur că îţi faci iluzii.

EL : Cred şi eu că n-o să recunoşti de la început.

EA : Îţi dau cuvîntul meu că...

EL : Faliment total, cu cuvîntul. Nu face osteneala.

EA : N-am avut nici cea mai mică intenţie, ţi-o jur.

EL : Iar cu juratul ? Nu ţine juratul unei femei ca dumneata, care minte din profesie.

EA : Mă agasezi, domnule.

EL : Serios ? Am reuşit ?

EA : Ce profesie crezi dumneata că am eu ?

EL : De mincinoasă. E profesia cea mai comună. O au trei sferturi din oameni.

EA : Dumneata eşti nebun, ştii ?

EL : Poate. N-oi fi singurul. Dumneata. în acelaşi timp, eşti şi curvă. Frumoasă, dar nu senzaţională.

EA : Ar trebui să te pălmuiesc.

EL : Ehe ! Cîte palme n-am mîncat la viaţa mea ! Ce mai contează una ? Dar zdravene, nu cum dai dumneata.

Mai mult din palme am trăit. Palme, dar în special ghionţi. Am dat şi eu — mai cu măsură. N-aveam voie să dau înapoi. Mă încordam tot, dar mă făceam că nu-mi pasă. Mă gîndeam la o poveste cu Rilă-Iepurilă, cu care mă adormea mama. Şi mă moleşam iar.

EA : Dar cu vorba de ce loveşti, domnule Ganea ?

EL : Vai de mine, dar nici nu-mi trece prin cap ! Vreau să fac un compliment, că deşi sînteţi... ce am spus, vă descurcaţi de minune. Faceţi ca şi cînd aţi fi o doamnă.

EA : Dar *sînt* o doamnă !

EL : Ei, Doamne ! Mie îmi vindeţi castraveţi ? Eu am ochi radioscopici, cucoană, eu văd fulgerul înainte de a izbucni. Eu săream la fix la blitz şi ştiam în aer unde trebuie să ajung, aşa de bine vedeam. Cel mai mic fir de iarbă.

EA : Şi atunci ce sînt eu ?

EL : O gagică cam şmecheră, nu rea, dar vînturată, care s-a studiat mult pînă să-şi ia poza asta de mironosiţă. Categoria dumitale e cam spălătorească, doamnă consilieră. Dar faci pe intrigata, pe doamna. Lasă că ştiu eu prin cîte ai trecut, ce dracu era să faci ?

EA : Vai, dar eşti de o mojicie sufletească nemaipomenită, incredibilă !

EL : Şi aici ai reacţionat frumos : terţă-quartă. Numai că eu sînt un spadasin vechi, cucoană. Sinceritatea asta a dumitale ţine la conţopişti şi la intelectuali. Hai, că te-am mirosit, ce mai !

EA : Trebuie neapărat să mă laşi să plec. Mă sufoc de vulgaritatea dumitale.

EL : Grozav. Fă-mi plăcerea şi leşină, dar ştii, cît mai elegant. Sînt învăţat cu leşinurile, jumătate din carieră mi-am făcut-o din leşinuri. Dar ce leşinuri ! Jurai că sînt *groggy*. Şi pe urmă mă sculam şi plecam, vorba aia, la Focşani, pe mătură. Aşa că nici aici nu poţi să mă concurezi, *madame la conseillère*. Hai zău, nu te mai osteni să-ţi faci indignarea. Recunoaşte că eşti o d-aia, şi gata. Ai scăpat de dumneata.

EA : Du-te, mă, în moaşă-ta !

EL : Perfect. Totul e să te regăsești. Ne pierdem atîta vreme să simulăm ! Eu mi-am pierdut jumătate din viață cu chestia asta. Altfel nu puteam trăi.
EA : „Du-te, mă, în moașă-ta" — cum sună ?
EL : Ei, acuma n-o întoarce ! Vrei să te instalezi iar înapoi, să-ți pui corsetul. Lasă așa nițel, să respiri. Dacă n-oi respira la mine, atunci unde ? La domnul Georgescu ?
EA : Exact. La domnul Georgescu mă duceam să respir.
EL : Minți. Dar minți groaznic, prost. Nu mai știi nici să minți. Ai uitat să minți. Vai de capul dumitale.
EA : De ce, brigandule ?
EL : Cum de ce ?
EA : De ce, jagardea nenorocită ! De ce ?
EL : Pentru că d-aia. Pentru că nu există nici un Georgescu deasupra mea. Astea sînt trucuri de-ale dumitale, poamo.
EA : Dar nu mi-ai spus chiar dumneata, găoază, că e un etaj mai sus !
EL : Ca să mă joc cu dumneata, baldîro, c-ai vrut să faci sanchi de mine. Ce, crezi că eu nu pot s-o întorc ?
EA : Cum, jumătate de măgar pe jumătate de iepure creț, dumneata chiar ai crezut că vin să-ți fac o vizită ? Ca ce chilipir ? De moaca dumitale borșită ? De măciulia dumitale cu tignafes ? Nu vezi că ești un boșorog afanisit, care-și turuie vîrtelnița ca să-și mai dea nițel aer ? Degeaba rînjești fasolele la mine, făcînd pe economistul și pe eroul de film. Ești un biet gagiu fără sfanți, care toci frunză la câței, după ce ți-ai borît toate sentimentele omenești și ai rămas iască împuțită și pecingine și zoaie și tărîțe de dat la porci !
EL : Foarte bine ai spus, fă, nasoalo, și cred că te-ai mai înviorat. Numai cu „iasca împuțită" ai dat-o în bară. Asta nu există nici în poezii, grebla ta de chilipirgioaică !
EA : Uf ! Da' bine a fost ! Și acum, te rog, dă-mi drumul, pot să mă duc liniștită. Și că sînt ce ai spus, sigur, oi fi și eu la orele mele, numai că...
EL : Nu-ți face grijă, bombonico, ca dumneata sînt cu nemiluita. Din zece femei, cel puțin...

EA : Ei, nici așa, acuma! Abia acum mă insulți. Eu ziceam că o fi ceva de capul meu, nu mă bagi la duzină, domnule brigand.
EL : Madam consilieră, nu zic, ai ceva în dumneata. Pe alții îi păcăleai bine, să știi. Luai loz mare.
EA : Hai să dăm cărțile pe față.
EL : Hai.
EA : N-am venit, stimabile, la dumneata. Nici nu știam de existența dumitale. Dealtfel, nu știe nimeni de existența dumitale. N-a știut și probabil n-o să știe niciodată, domnule Ganea, presupunînd că te cheamă așa. Și chiar dacă te cheamă Eminescu, totuna e. Poetul e celălalt. Dumneata îmbraci numai numele. Exteriorul. Un cuvînt, un sunet. Faptele le-a făcut el, înțelegi? *Altul face faptele*. Dumneata ești cel fals, înțelegi? Dumneata poți să fii și domnul Georgescu cel fals. Eu am venit pentru altcineva, înțelegi? Dumneata m-ai ținut cu forța, fals, vîrîndu-te în rolul altcuiva.
EL *(e foarte atins de această replică. Parcă l-ar fi străpuns. Își pierde buna dispoziție, lasă umerii jos. Merge la ușă, o deschide obosit)* : Poftiți.
EA *(l-a urmărit surprinsă, s-a mișcat spre ușă. Apoi s-a răzgîndit. A închis ușa binișor. Vine și se reașază pe scaun)* : Domnule brigand, nu știam că ești în stare să te și superi.
EL : Mă supăr fals.
EA : Nu, nu, acum te-ai supărat de-a binelea. Și nu trebuia. Doar dumneata propuseseși să ne jucăm.
EL : Dar dumneata ai vorbit de-a binelea, doamnă consilieră.
EA : Fiindcă dumneata m-ai încuiat de-a binelea. Și mă puteam oricînd aștepta că ai să vrei să faci de-a binelea și altele, domnule spărgător și bombardator și leșinător.
EL : Nu-i nimic. Acum, dacă vrei, poți să te retragi.
EA : Nu. Acuma aș vrea să stau nițel la dumneata. Acum am venit de-a binelea la dumneata să te întreb : ce mai faci ?
EL : Tai frunză la cîini, nu vezi ?

EA : Am înțeles. Și din cînd în cînd mergi să-ți iei pensia. Ai avut un accident, nu-i așa? Și a fost greu, nu-i așa?
EL : Du-te, cucoană, și te plimbă.
EA : Ai avut un accident. Și n-ai pe nimeni, nu? Dacă sînt pe aproape, să-mi spui : „foc".
EL : Apă !. Du-te și te-neacă.
EA : Și atunci, dacă n-ai pe nimeni, întinzi din cînd în cînd cangea.
EL : Am să-ți întind o labă. C-am mai pălmuit femei.
EA : De-a binelea?
EL : Nu crezi? Uite!

(Îi dă o palmă zdravănă. Ea își revine. Încearcă să zîmbească.)

EA : Nu credeam că poți. E o demonstrație?
EL : Deloc.

(Îi mai dă o palmă pe celălalt obraz. Ea lăcrimează, dar se redresează iar, și zîmbește.)

EA : Ai avut necazuri mari cu femeile?
EL : Nu colosale. Mai vrei?
EA : Puțin mai tîrziu. Nu te-au iubit? Sau nu le-ai putut suferi dumneata?
EL : Am dat și de multe otrepe.
EA : Le băteai?
EL : Da' de unde! Nu meritau.
EA : Cum așa?
EL : Erau vulgare. Făceau panoramă. Pe dumneata e o plăcere să te plesnesc.

(Îi dă o palmă. Ea înghite în sec, astîmpără lacrimile, surîde.)

EA : De ce?
EL : Fiindcă ești mai de calitate. Ai un zîmbet frumos.

(Se pregătește să-i mai dea o palmă, pe același obraz unde i-a mai dat.)

EA : Nu pe ăsta, e rîndul pe celălalt. Dar mi se pare că e cazul să nu mai dai.
EL : De ce?

EA : Nu mai e spontan.
EL : Așa e. Ești o ființă mai puternică decît credeam. doamnă consilieră.
EA : Ți-am făcut și eu rău, nu ?
EL : A, de-asta ? Atunci ar trebui să te bat pină miine dimineață.
EA : Dar nu-ți vine.
EL : De unde știi ?
EA : Se observă. Dumneata faci mai mult niște exerciții. Sper că în tinerețe lucrai mai cu pasiune.
EL : Tot fals lucram. Să mă ia dracu, acum bag de seamă că am dat tot timpul palme false.
EA : Probabil că ai avut aventuri false.
EL : Tocmai. Singura care mi s-a părut că începe mai adevărat a fost cu dumneata. Fiindcă mi s-a părut că dumneata mă trișezi și atunci mi-am zis : ia să ți-o fac eu, de-a binelea.
EA : Și cînd colo ?
EL : Și cînd colo, dumneata, chiar curvă cum ești, nu trișai.
EA : Dar sînt ?
EL : Dracu mai știe. În orice caz, ești de clasă mai bună după cum ai înghițit palmele.
EA : Mulțumesc, domnule economist.
EL : Mi se pare mie sau și dumneata ești cam păguboasă ?
EA : În ce ?
EL : În toate. În dragoste.
EA : Ce importanță are ?... Am iubit, ca toată lumea, un tip, care n-a vrut să se uite la mine. Și asta e tot.
EL : Tot ?
EA : Și atunci fac și eu să mă iubească unii la care nu mă uit. N-am voie ?
EL : Dar de ce nu te iubea tipul ? Hai, că nu ești de colea.
EA : Mulțumesc, domnule brigand. Știu și eu de ce nu mă iubea ? Poate fiindcă eram nebună după el. Poate fiindcă el era prea sus-pus.
EL : Grangur ?
EA : Intr-un fel. Un bărbat formidabil. Mă uitam la el ca la Dumnezeu.
EL : De multe ori te-ai uitat la Dumnezeu ?

EA : In orice caz, la el mă uitam. Făcea minunății mari. Conducea un automobil, fantastic. Cu o eleganță !... Trecea printre camioane, tramvaie...
EL : S-a mai văzut.
EA : Avea niște mîini sigure. Boxa.
EL : Ce vorbești !
EA : Colosal boxa, deși părea un om destul de subțire. Zîmbet catifelat. Ochi de lynx. Nu știu ce naiba avea, mă amețise.
EL : Vorbea bine ?
EA : Destul de bine, și de la el, așa, însă cînd spunea o replică era impecabil.
EL : Am înțeles : actor :
EA : Asta a fost nenorocirea. Actor dintre cei mai buni. Nu se uita la o puștoaică. Mureau femeile după el. Subțire, întreprinzător. Oi fi fost și eu prea tînără poate, abia venită din provincie, cu ochii mari, naivi... Spuneai că ai ceva de băut, domnule brigand. Sau nu, mai bine mă duc. S-a întunecat. De-a binelea.
EL : Un ceai de cozi de cireșe pot să-ți fac. Și-ți bat și un solo la baterie, ca Malagamba.
EA : Lasă, că ai bătut destul pentru azi. Să nu te obosești.
EL : Vrei să-ți spun de ce te-am pălmuit ?
EA : Mi-ai mai spus.
EL : Fiindcă ai niște obraji formidabili.

(Îi mai dă o palmă. Ea înghite în sec.)

EA : E o mare plăcere s-o aud.
EL : Doamnă consilieră, ești cineva, zău. Hai să dăm cărțile pe față.
EA : Nu mai dăm.
EL : Mai avea cineva un obraz ca dumneata.
EA : Pe ea o băteai acum, nu-i așa ?
EL : De unde știi ? (...) Da, pe ea.
EA : Te-o fi făcut să suferi.
EL : Mai rău decît atît, să visez. Și mie nu-mi place să visez. Deloc nu-mi place. Visul e pentru ăia neîntrebuințații. Pentru stătuți. Omul e bine să acționeze.

EA : Şi de ce n-ai... acţionat ?
EL : De ce ? Mă paraliza. Avea... nu ştiu ce dracu. Nişte obraji ca ai dumitale. Ochi mai migdalaţi. Nişte umbre sub ochi. Cînd se uita la mine, rar, parcă mă privea cu umbrele. Nu mă privea de-a binelea.
EA : De ce ?
EL : Aşa era. Venea uneori, era cu un ziarist pe vremea aceea, un om cu relaţii. Vedea ce fac. Avea ce vedea. Făceam lucruri interesante, atunci, mai mult pentru ea.
EA : Ştiu : picaj, vîjj !
EL : De ce îţi baţi joc, doamnă consilieră ?
EA : După patru palme, pot să-mi permit. Mai ales că aflu că nici alea nu-s ale mele. Sînt ale altcuiva, care nici nu te lua în seamă. Şi era vremea cînd puteai să fii luat şi dumneata în seamă, nu ?
EL : Puteam. Era vîrsta cînd făceam lucruri foarte interesante.
EA : Vîjj şi vîjj !
EL : Taci din gură !
EA : Vîjj şi bum !
EL *(urlet)* : Taci ! *(Cu un salt nemaipomenit, neaşteptat, El e lîngă Ea. Ea se sperie. El se constrînge şi continuă calm.)* Făceam lucruri interesante. Altul ar fi crăpat. Dar ea se uita mereu la mine cu umbrele şi parcă zicea : ce, numai atîta poţi ?
EA : Întrebare tipic feminină.
EL : Şi eu eram asudat, rupt, rănit, — ea proaspătă mereu, ca o păpuşă. Mă fascina fantastic. Buze roşii de carmin, o sănătate de gheaţă. Aveam şi eu vitalitate, însă mi-o tocam, trebuia să trăiesc. Şi cînd îi vedeam sănătatea aia a ei odihnită, chemîndu-mă, sfidîndu-mă... Pricepi ?
EA : Sigur.
EL : Ziaristul, un om de duzină. Un scaloi. N-o obosea. Apărea mereu proaspătă, cînd mi-era mai greu. Nu ca să mă vadă pe mine. Aşa. Să fie şi ea acolo. Îmi venea cîteodată să mă duc să-i jupoi obrajii, să văd ce are sub ei. Să-i iau la palme. Să-i verific. Pricepi ?

EA : Foarte bine. Şi de ce n-ai făcut-o ?
EL : Îmi venea greu să mă ating de atîta perfecţiune, cu mîinile mele zgîriate. Cum aş fi putut ? Dar aveam o poftă grozavă ! Ani de zile m-a otrăvit dorinţa asta. Şi adineauri, cînd ţi-am văzut obrazul, proaspăt...
EA : Proaspăt ! ? Vorba vine.
EL : Ba da, de ce să spui ! ? Proaspăt, frumos. Zic : ia să-l jupoi pe ăsta. La ce te gîndeşti ?
EA : Mă gîndesc dacă nu cumva tot ce facem la un moment dat e ca să plătim altora, domnule brigand.
EL : Nu ştiu. E prea filozofic pentru mine.
EA : De ce nu i-ai vorbit atunci măcar, dacă spui că erai un tip interesant ?
EL : Eram, sigur că eram. Dar nu ştia nimeni asta. Nu spunea nimeni : atenţie, trece domnul Ganea. Spuneau toţi : uite mă, ăsta, al dracului, ce face. Mă ponta, mă plătea, şi gata. Bani aveam cu ghiotura. Da' ce-i păsa ei de banii mei ? Pricepi ?
EA : Nu.
EL : Cum nu pricepi ? Nu eram un nume ca Eminescu, ca Luchian, ca Aurel Vlaicu, ca Garry Cooper. Sau măcar ca Ploscaru, pe care-l dublam.
EA : Ca cine ?
EL : Ce-ai tresărit aşa ? Ca Ploscaru. Îl ştii pe Ploscaru ? Era cap de afiş pe atunci. Acum a lăsat-o şi el mai moale. Dama venea pentru el mai mult. Se făcea că vine cu ziaristul, dar venea să-l vadă. Un prost şi jumătate. Însă avea nume. Cînd se suia pe o scară, îi bîţîiau picioarele ca piftia.
EA : Nu-i adevărat !
EL : Ascultă-mă pe mine. Îi era frică şi de un căţel.
EA : Nu se poate !
EL : Ia lasă-mă-n pace ! Dacă ştie cineva ceva despre Ploscaru, eu ştiu, care l-am dublat patru ani de zile. Toate luptele, toate săriturile cine i le-a făcut ? El era numai cu textul şi cu manierele. El sucea inimile. Eu veneam în picaj, mă filmau din spate, desfăceam paraşuta, şi cînd ajungeam teafăr jos, îl filma pe el în cizmele mele. Ce vorbeşti !
EA : Nu cred...

EL : Cum nu crezi ?
EA : L-am văzut între animale sălbatice...
EL : Pe dracu, l-ai văzut ! Ştii pe cine l-ai văzut ? Uite aici, sus pe braţ. Asta e locul unde şi-a înfipt domnişoara trigoaică colţul, în loc să-l înfigă in trupul lui Ploscaru, care fuma liniştit după gratii, cu cronicarul alături. Ce s-a întîmplat ? I-a venit rău ăluia — adică mie. Plictiseală, zi pierdută, bani azvîrliţi.
EA : Şi ea ?
EL : A întors o dată privirea, niţel. N-o interesa. O să iasă, zicea Ploscaru, parcă-l aud. Cu bestiile astea e periculos. După care s-a suit în maşină şi au plecat.
EA : Maşina o conducea el, totuşi.
EL : Mizerabil o conducea. În film, toate scenele sînt trucate. Toate curbele alea din *Zilele verii* le-am luat eu pentru el, madam consilieră, dacă vrei să ştii. Şi săritura aceea de pe coşul fabricii din *Lumină pe creste* am făcut-o cu oasele mele, cînd erau tinere.
EA : Dumneata ai făcut săritura aceea ?
EL : Şi atacul camionului, şi toate atacurile, şi scena de sub burta calului, şi chestia aia de pe streaşină, dac-o mai ţii minte, tot din *Lumină pe creste*.
EA : *Lumină pe creste*... Atunci m-am îndrăgostit.
EL : De cine ? De Ploscaru ? Şi dumneata ?
EA : Era aşa de frumos şi de bărbat cînd suia zîmbind zidul acela drept, şi pe urmă, pe streaşină...
EL : Îţi plăcea ?
EA : Îmi dădea o senzaţie nemaipomenită, — venisem de curînd din provincie — că viaţa e colosal de mare, că un singur om, poate să facă nişte isprăvi uriaşe, fără să înceteze să fie om, să aibă ochi calzi, tandri...
EL : Acum să-ţi spun eu : Ploscaru stătea fix, prins de o coardă, şi în spate se mişca invers un carton de dimensiune mică. Cînd a ajuns cartonul jos, iar el părea că e sus şi trebuia făcută săritura, el s-a dus să bea ceai la bufet, iar eu am repetat săritura de mai multe ori, fiindcă trebuia să aterizez pe calcanul celălalt sprijinit în coate. Am făcut-o de

citeva ori, cu un gol mare dedesubt, vreo douăzeci de metri. După aceea mi-au tăiat frumușel capul.

EA : Cine ?

EL : Montorii. Și au pus, in loc, gingașul dovlecel al lui Ploscaru, că trupurile le aveam cam la fel. Era și ea jos, se amuza, ca la bîlci. Mă străduiam mereu să-i plac. Se uita în sus. Mai văzuse prin filme chestii. Voiam să-i viu cît mai aproape de ochi, sub ochii aceia de o umbră nemaipomenită, gri și roz, cam cum sînt ai dumitale, dar mai frumoși. Și într-o zi...

EA : Te ascult.

EL : ...ca să-i ajung sub ochi, în ochi, să-i văd fața aceea dumnezeiască mișcîndu-se pentru mine, am coborît cu avionul pînă la cinci metri, ochi în ochi...

EA : Și ?

EL : Și n-am mai putut să-l redresez de tot. Așa am terminat cu meseria asta, fără să fi putut să-i ating obrazul de lapte. Eh ! Atîta rău ! Pe urmă, ea s-a dus, am auzit, de-a luat un avocat, Cribănescu, și gata, nu mai știu nimic.

EA : Cribănescu ? Doamna Cribănescu ?

EL : O cunoști ?

EA : Clienta mea.

EL : La ce, doamnă consilieră ?

EA : Hai să dăm cărțile pe față.

EL : Nu mai am nici o carte. Le-am jucat pe toate.

EA : O mai iubești pe cucoana asta ?

EL : Nu atît pe ea. Fața ei este tot ce am văzut în viață mai sănătos și mai pur. Cînd intram din zloată în sînge, și mă luptam — fiindcă mă luptam de-a binelea — îmi ziceam : pentru ce lupți, mă Ganea ? Pentru cine lupți ? Cîteodată, uitam că sînt plătit. Îmi închipuiam că sînt chiar cavaler, de-a binelea. Uitam că-l dublez pe ălălalt, că toată chestia e de carton. Pentru cine lupți, mă ? Pentru ca nimeni să nu se-atingă de fața ei, să nu-i murdărească fața cu degetul. Pentru asta. Pentru ochii ei curați. Pentru gura ei ca pictată.

EA : Era într-adevăr pictată.

EL : De un Dumnezeu meșter.

EA : Ba de mine.

EL : Te rog. Acuma nu mă mai joc.
EA : Nici eu. Obrazul doamnei Cribănescu a fost făcut ani de zile de mine, chiar înainte de a se mărita. Venea la mine la cosmetică, aveam unul din cele mai bune saloane din București. Dumneata ai iubit fardurile pe care i le-am aplicat pe obraz.
EL : Taci. Nu fi obraznică. Te dau afară în pumni.
EA : Asta fiindcă nu sînt decît o biată cosmeticiană ? Dar eu i-am aplicat frumusețea, domnule economist, lumina, smalțul, erau din unsorile mele.
EL : Nu-i adevărat. Ochii ei erau clari ca lacul de munte !
EA : Erau lăcuiți de mine. Dumneata paralizai în fața unor vaseline, a unor masaje și a unor creioane colorate, domnule spadasin.
EL : Minți ! Astea erau în meseria mea, în filme. Dar ea era dincolo de ele, era în afară, adevărată !
EA : Nu, domnule Ganea, îmi pare rău că trebuie să ți-o spun. Avea o față pătată cu buburuze, suferea de ficat. Și eu o ascundeam în fiecare miercuri sub un strat de lapte de var.
EL : Taci din gură ! Avea niște umbre sub ochi, divine.
EA : Groaznice. Și atunci i-am făcut o colorație să pară că e un semn de oboseală distinsă, misterioasă.
EL : N-ai putut dumneata să-i faci așa ceva ! Nu te cred ! Mincinoaso ! Nenorocito !
EA : Ba da, domnule Ganea, i-am dat o culoare cît mai apropiată de a mea. M-am uitat în oglindă și i-am făcut cam la fel. Fiindcă asta îmi cerea.
EL : Ea, dumitale ? Ha !
EA : De ce te miri ? Dumneata știi cum am deschis eu cosmetica ? Am venit la București cu un ten superb, cu niște ochi limpezi ca iazul, de acasă, de la Corbeni. Și toată lumea mă întreba cu ce-mi dau pe față. Cu nimic, ziceam la început. Eram naivă. Și într-o zi m-a învățat cineva, un bărbat : Nu mai spune, fă proasto : „cu nimic", spune că ai o soluție personală, un leac miraculos. Și boscorodim noi ceva. — Dar cum o să mă creadă ? — O să-ți privească fața, și gata. Sînt oricînd dispuși să se iluzioneze că ajung ca tine... Așa am făcut. Eram superbă, domnule brigand.

EL : Zi mai bine : minţeai superb, ca o...
EA : Am stabilit de la început asta. Acuma ce mai pofteşti ?
EL : Dar cum ai putut dumneata să...
EA : Încetul cu încetul, am învăţat puţină meserie. Am „boscorodit" tot mai bine. Afacerile au mers. Alifiile au sporit.
EL : Escrocheria a prins.
EA : De ce escrocherie, domnule Ganea ? Fiindcă acoperea nişte defecte ?
EL : Fiindcă vindeai nişte falsuri.
EA : Am vîndut ce am avut. Nu puteam să vînd iazul de la Corbeni, tinereţea mea, sănătatea mea de acasă. Privirea mea adevărată nu puteam s-o vînd. Puteam numai s-o copiez. Şi dumneata ai iubit pur şi simplu copia asta. Sîntem chit, ce mai vrei ? *(Se face o lungă tăcere. Apoi, El spune ursuz.)*
EL : Domnul Georgescu o să se neliniştească.
EA : Mulţumesc pentru ceai, a fost excelent. Domnul Georgescu nu mă aşteaptă, scumpe domnule pilot de încercare.
EL : Aşadar, tot te-am mirosit.
EA : Nu cred. Domnul Georgescu este omul pe care îl caut eu, fiindcă mi s-a spus că are virtutea de a-mi lua cu mîna lui de maseur primele semne de oboseală.
EL : Căci dacă oboseşti, nu-ţi mai merge prăvălia, aşa-i ? Am înţeles.
EA : Nu, stimate domn, acuma prăvălia merge oricum, nu mai trebuie să-i fac reclamă cu propriile mele culori. Acum merge fiindcă se iau unii după alţii, se escrochează — dacă vrei — unii pe alţii, îşi vînd unii altora iluzia. Dar am ajuns totuşi la vremea cînd trebuie să mă îngrijesc puţin şi de mine. Deocamdată, la maseur ; mîine, poate, la neurolog, poimîine la duhovnic, mai ştii ? Spuneai că poţi să faci orice, şi nu te-am crezut. Mă tem că m-am înşelat. Dumneata i-ai înlocuit dintr-o dată pe toţi trei ! Îţi mulţumesc, scumpe domn. A fost o după-

amiază foarte agreabilă. Ne-am iubit prin delegație, dacă bagi de seamă.
EL : Știi de ce te-am întors eu înapoi și te-am poftit aici, cucoană ?
EA : Sigur că știu. Ai văzut cum trece stafia tinereții dumitale pe palier și ai vrut s-o aduci și s-o încui aici lîngă dumneata.
EL : La care tu te-ai apucat să joci candoarea și prospețimea, însă m-ai găsit prea consumat ca să o mai cred. Știu prea multe ca să mai fac poezii. De poezie se ocupa maestrul Ploscaru.
EA : Și le primea, probabil, doamna Cribănescu.
EL : Și cînd am vrut să ies și eu o dată din rol, să am și eu o dată clipa mea de poezie...
EA : ...Ai căzut în nas, știu.
EL : De atunci mi-a intrat în cap că niciodată nu voi mai reuși o aventură eroică a mea, a mea personală.
EA : Și astăzi ai încercat o aventură a ta, personală.
EL : Da. Am încercat.
EA : Și n-ai reușit decît să te zgîrii și să sîngerezi.
EL : Ca de obicei, fetițo.
EA : Și ai bombardat și ai dărîmat, ca de obicei. Ca în zile bune, băiatule. Ha-ha !
EL : De ce ești așa de veselă ? E o veselie falsă, prefăcută !
EA : Nu ! Mă simt cu adevărat bine. Parcă am scăpat de ceva greu. Mă simt excelent, ca după un masaj. Vino puțin încoace, domnule terorist în retragere.
EL : Ce este ?
EA : Vreau să te întineresc și eu. Ți-o datorez.
EL : Ești zurlie, doamnă consilieră.
EA : Uite-te puțin în ochii mei. Așa. *(Îi arde patru palme rapide.)* Ca-n vremurile bune, dragul meu. Nu te simți și tu mai relaxat acum ?
EL : Te distrug ! Monstrule !
EA : N-ai voie. Nu e în rol. *(El a prins-o de mîini amenințător. Ea nu se apără. Înaintează spre El cu ceva din marea prietenie a celor dezolați și îi spune)* Știu. Ai nevoie să ieși din rolul de înghițitor de palme, domnule brigand. Ai primit prea multe

în viața ta. Și toate profesionale. Aștepți un gest spontan, dincolo de rol. Iată-l. *(Ea îl sărută. Apoi îi zice)* Sînt douăzeci de ani de cînd te admir fără să te cunosc. De cînd mă iubești fără să mi-o poți spune. Poate e mai bine așa. Că-n fond, *noi* am trăit, nu ei. Și nu-ți fie teamă să mă săruți dacă-ți vine, nu las încă urme de fard...

SFÎRȘIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

CĂLIN CĂLIMAN:

„*Cîteva palme false* este — chiar dacă mizează pe niște „simple coincidențe" — cea mai „rotundă" dintre piesele tripticului. Din mai multe motive. Are, în primul rînd, cel mai ridicat coeficient de teatralitate: „acțiunea evoluează palpitant, centrul de interes trece spectaculos de la un pol la altul, autorul valorifică abil „surpriza", ca factor-motor în desfășurarea conflictului. „Teza" este și ea ingenioasă: uneori „ne facem că trăim" — spune parcă dramaturgul — mimăm, simulăm trăirea sau ajungem să substituim pe alții.

Piesa (pentru a treia oară cu un El și cu o Ea) materializează chiar substituirile acestea presupuse, propunînd un qui-pro-quo de tip special: cele două personaje, care nu se cunosc între ele la începutul acțiunii, își descoperă un trecut cumva comun, tangente fiind tocmai „rezultantele" substituirilor petrecute. Cei doi eroi ai *Palmelor false* sparg parcă niște oglinzi, încercînd să vadă „dincolo de imagine", mai exact dincolo de imaginile aparente. Ca într-un cadril, cele 2 chipuri și cele 2 măști ale acțiunii alcătuiesc, succesiv, perechi diferite pentru ca, în cele din urmă — prin eliminarea măștilor — să rămînă chip cu chip. Autorul demitizează. Îl preocupă falsa personalitate, împrumutul de personalitate, precum și consecințele acestei substituiri. Încearcă să descopere (operația nu e tocmai simplă, dar dramaturgul acționează cu tact și finețe) acel „personaj aproape necunoscut" din matca ființei noastre, ale cărui gesturi întregesc o viață despărțită de propria ei aparență.

Teatralitatea acestui din urmă text constituie — cum spuneam — centrul de interes al acțiunii de la un pol la celălalt, modifică esența relațiilor dintre protagoniști, pînă la răstur-

narea completă a însușirilor lor inițiale, descoperind parcă alte personaje în spatele (sau înlăuntrul) celor propuse la început; reconstituind în final cuplurile, dramaturgul ne determină să le privim cu alți ochi, pentru că ele însele s-au restructurat substanțial pe „dinăuntru". În fond, Everac face niște teste cu eroii săi, îi supune unor probe, le verifică gradul de uzură a sentimentelor.

(*Teatru*, iunie 1969.)

ZESTREA

SCENARIU RADIOFONIC

Zestrea a luat premiul I la Radio (Cristian Munteanu) cu : Mariana Mihuț, Tatiana Iekel, Vasile Gheorghiu ; apoi a avut un succes răsunător la Televiziune cu Sanda Toma, Margareta Pogonat, Victor Rebengiuc. Aceeași echipă a realizat și un film de lung metraj, în 1974, film care a depășit un milion de spectatori. Printre binecunoscuții actori de mai sus, Sebastian Radovici a marcat, de asemenea, o plăcută afirmare.

Zestrea a luat, totodată, și Premiul Academiei R.S.R.

P. EV.

PREFAȚĂ

În trecut, zestrea unei fete sau femei era calculată în bani lichizi sau în bunuri materiale echivalente, mai adesea, veniturilor soțului, spre a asigura noului „menaj" un trai fără griji sau cît mai larg. Ba chiar, în armata de altădată, zestrea era o condiție obligatorie și se urca, treptat, după tresele mirelui, iar cînd aleasa inimii lui era săracă, el se fanda și-i constituia zestrea pe sub mînă, ca totul să fie în regulă. Este celebră reflecția cu glas tare a lui Harpagon, în Avarul *lui Molière : „fără zestre !". Era, într-adevăr, ceva de neconceput, ca să i se ofere cuiva nevastă cu acea lipsă esențială. Lui Harpagon, exclamația îi rămîne obsesivă și se repetă cu accente în crescendo, spre hazul spectatorilor. Am cunoscut și noi, în tinerețea noastră, cazul unui fiu de chiabur, al cărui tată nu s-a putut niciodată împăca cu ideea că fiul său luase, fără voia genitorului, o fată fără zestre : i-a stat ca un cui în inimă, pînă la sfîrșitul vieții ! Putea, biata fată, în definitiv, să sufere și de o infirmitate, dar nici așa : fără zestre !*

Astăzi, în zilele socialismului și sub regimul egalității sexelor, zestrea este capacitatea și — de la sine înțeles — corectitudinea profesională a femeii care este, ca și bărbatul, un „om al muncii".

Astfel de oameni ai muncii, ireproșabili, sînt în Zestrea *talentatului autor dramatic Paul Everac, inginerul Teodor Șerban (Doru) și colega și logodnica lui din prima tinerețe, Livia Bocancea, mai tîrziu măritată cu economistul Dumitru Gavrilescu, după ce aflase că Doru*

se încurcase cu alta. Amîndoi, ridicați de jos, trecuseră prin toate treptele învățămîntului, ba chiar ea i-o luase înainte cu diploma și-l ajutase bănește doi ani, pînă la obținerea titlului de inginer. Ireproșabil, cum spuneam, sub raportul profesional, Doru căzuse apoi în mrejele unei femei fără scrupule, care, sub pretextul de a-i face soțului ei viața plăcută, nu s-a dat îndărăt de la nici o încălcare a legilor, dintr-o nesățioasă lăcomie de lux și trai bun, așa încît, pînă la urmă a fost arestată și cît pe ce să-l tîrască și pe soțul ei în pușcărie, ca unul care semnase pe nevăzute statele de plată ce ea i le înaintase. În această dramatică împrejurare, intervine femeia părăsită, care-și calcă pe inimă și-l ia pe garanție înaintea procurorului pe fostul ei logodnic, îl salvează, dar are tăria să reziste amintirilor trecutului și stăruințelor lui Doru, respectîndu-și soțul, care, într-o împrejurare cînd ea făcuse o involuntară greșeală profesională, îi întinse o mînă de ajutor.

Dacă Lola este femeie în fond ușoară și funciar incorectă, bănuindu-i cu cinism pe toți că sînt croiți din aceeași stofă, dacă Doru este un excelent profesionist, dar un bărbat și un soț slab, încredințat că luase un „înger", iar la urmă doritor să-și recucerească fosta logodnică, aceasta din urmă, Livia, este cea care dă noțiunii de zestre sensul cel nou, al eticii socialiste, al corectitudinii exemplare :

„...eu am venit pe șantier cu o zestre... (...) această zestre nu trebuie să fie risipită, prădată (...) am adunat-o încet, ani de zile... nefăcînd nici o greșeală..."

A nu avea ce-și reproșa, a se dărui integral muncii sale, a-și face din aceasta însăși viața sa, iată zestrea care o îndreptățește pe Livia să stea cu capul sus și să intervină pentru cel ce greșise din prea multă încredere acordată celei ce nu o merita deloc. Cînd procurorul e curios să cunoască relațiile din trecut, dintre cel care urma să fie și el inculpat, și cea care intervenea, garantînd pentru cinstea lui, și cînd o întreabă, insinuant :

„oameni sîntem ?"
ea răspunde prompt, punîndu-l la punct :
„sîntem oameni".

Vedeți diferența dintre cele două sintagme? În prima formă, s-ar scuza toate slăbiciunile, dar, în cea de a doua, se restabilește deplin noțiunea de demnitate a omului.

Ca orice rezumat, acesta poate da o prea palidă idee asupra valorii textului, care l-a răsplătit pe autorul ei cu două premii și cu un număr mare de reprezentații cinematografice, după ce obținuse succese răsunătoare la radio și televiziune. Punerea față în față a personajelor pozitive cu cele — sau în cazul acesta — cu cel negativ, este o temă răsuflată atît în dramaturgia, cît și în epica actuală, și ca atare nu mai pasionează pe nimeni. Meritul lui Paul Everac este de a fi dat în creația Liviei nu numai un neuitat simbol de puritate și noblețe morală, dar și o concentrată viață interioară, capabilă de o mare pasiune, dar și de o tot atît de puternică stăpînire de sine. Între soțul pe care-l stimează și bărbatul regăsit, care o solicită și o ispitește, ea nu ezită să-și respecte căminul și să refuze căile aventurii. Scenele finale, de confruntare cu inconștienta Lola și cu slabul Doru, scot în relief virtuțile acestei admirabile Livia, unul dintre personajele cele mai marcante, credem, ale dramaturgiei noastre. Excelentă este și prezența episodică a soțului, economistul Gavrilescu, care și-a întemeiat căminul pe încrederea nețărmurită în soția lui, încredere pe deplin meritată. Este și el, ca și Livia, un „om". Rareori încărcătura dramatică s-a îmbinat atît de strîns cu un înalt ideal moral.

ȘERBAN CIOCULESCU

PERSONAJELE

GAVRILESCU
LIVIA
LOLA
DORU
IONIȚĂ
DOCTORUL TOLCIU
DOAMNA VASILIADE
GAZDA
BIRAU

Zgomot de șantier, forfotă. Hidrocentrala de la Turnu-Severin.

GAVRILESCU *(de la un presupus geam deschis)*: Ce e, bre Ioniță, ai adus poșta ? Am ceva ?
IONIȚA *(de afară)*: Este, dom' Gavrilescu. Da-i pentru soția dumneavoastră. O duc la dînsa la secție sau v-o las ? Hai, că n-aș mai alerga pînă la betoane.
GAVRILESCU : Dă-o-ncoace. De unde e ?
IONIȚA : De la București. Nu scrie cine. Da' i-o dați, nu ? Contez.
GAVRILESCU *(cu reproș)*: Ioniță !
IONIȚA : Nu zic de dumneavoastră, dar am mai avut buclucuri cu alții. Că femeile mai are secrete, știți cum e. Și pe urmă ce-am făcut ? Dar eu crez că tovarășa Livia vă spune toate. Însă nu poți ști, vorba aia : și mărul e roșu pe dinafară... Bine, nu trebuie să vă supărați. Eu v-am dat-o. Să trăiți. *(Pleacă.)*
GAVRILESCU *(celor din birou)*: Ce vă uitați așa ?
UN COLEG : Nu ne-am uitat, nea Gavrilă. Ți s-a părut.

(Un icnet ironic mai în fund.)

CORTINA MUZICALA

La masă. Clinchet de vase, de tacîmuri.

LIVIA : Nu observi nimic, Mituș ?
GAVRILESCU : Ce, Livia ?
LIVIA : Ți-am făcut monograme la șervet.

GAVRILESCU : Într-adevăr ? !
LIVIA : Ah, bărbații ăștia !
GAVRILESCU : Da' cînd ai avut timp ?
LIVIA *(rîzînd)* : Între două turnări în cofraje. Și cornulețele cu nucă ți le-am copt cînd a stat betoniera.
GAVRILESCU : Iar a stat ?
LIVIA : Nu, stimate tovarășe, a mers din plin. Am băgat și nucile să le piseze. Coca am dat-o la malaxor. Îți place cum au ieșit ?
GAVRILESCU : Mă răsfeți tare în ultima vreme. De ce ?
LIVIA : Ca să te învăț minte. Cin' te-a pus să mă iei ?

(Tonul e mereu de glumă.)

GAVRILESCU : Bine, am să te răsplătesc eu atunci.
LIVIA : Cu o primă ?
GAVRILESCU : Cu o scrisoare. Poftim.
LIVIA : De unde ?
GAVRILESCU : Nu știu. Treaba ta. *(Zgomot de plic desfăcut. Tăcere mai lungă.)* Sînt foarte bune cornulețele tale.
LIVIA *(cu o voce schimbată, alterată)* : Îți plac într-adevăr ?
GAVRILESCU *(cu solicitudine)* : Ceva grav ?
LIVIA : Nu. Nu prea...
GAVRILESCU : Cu atît mai bine.
LIVIA *(după o ezitare)* : O prietenă îmi scrie... Îmi scrie că... *(Tăcere. Gavrilescu nu spune nimic.)* Poate va trebui să mă duc acolo. Poate va trebui...
GAVRILESCU : Ai nevoie de ceva ?
LIVIA *(cu mintea chinuită de gînduri)* : Deocamdată nu, Mituș. De puțin timp. Dacă va fi nevoie și de altceva...
GAVRILESCU : Bine, Livia. Și cînd vrei să te duci ?
LIVIA *(frămîntată)* : Nu știu nici eu... Poate ar fi mai bine totuși să rămîn aici... Să ne vedem liniștiți de treabă... Nu ?
GAVRILESCU : Nu-mi dau seama.
LIVIA *(hotărîndu-se, după o ezitare)* : Mituș, e vorba de un bărbat. Nu ți-am spus încă totul.
GAVRILESCU *(după o secundă)* : Nu-i nimic, Livia. E vreme destulă.

UN CURIER *(intrînd)* : Tovarăşe Gavrilescu, vă cheamă tov. director urgent la şedinţa de analiză.
GAVRILESCU : Bine. Vin.
CURIERUL : A spus că acum. Să vă duc cu maşina.
GAVRILESCU : Haidem. *(Liviei.)* Tu eşti cea care decizi. Şi nu uita să contezi pe mine în orice situaţie. *(Apoi.)* Monogramele sînt superbe ! *(Emoţionat.)* Văd că ai pus şi numele tău lîngă al meu !...
LIVIA *(simplu)* : Pentru totdeauna, Mituş.

(Cei doi ies, maşina pleacă.)

La Procuratură

PROCURORUL : Numele dumneavoastră ?
DORU : Teodor Şerban.
PROCURORUL : Vîrsta ?
DORU : Treizeci şi doi de ani.
PROCURORUL : Profesiunea ?
DORU : Inginer.
PROCURORUL : Lucraţi la intreprinderea „Zori noi" ?
DORU : Da. Conduc o secţie.
PROCURORUL : Aveţi familie ?
DORU : Sînt căsătorit de un an şi jumătate.
PROCURORUL : Soţia dumneavoastră se numeşte Aurora ?
DORU *(puţin mirat)* : Da. Eu îi spun Lola.
PROCURORUL : Ce profesie are dînsa ?
DORU : Lucrează în aceeaşi întreprindere, în sectorul transporturi.
PROCURORUL : E subalterna dumneavoastră ?
DORU : Acum da, oarecum...
PROCURORUL : Şi ce pregătire are ?
DORU : Bacalaureatul. Apoi a dat la Arta dramatică şi...
PROCURORUL : Înţeleg. Şi nu e prea grea munca pe care o duce în sectorul acela ? Totuşi, maşini, vagoane...

DORU : S-a acomodat. A ajuns să-i placă. Are rezultate foarte bune.
PROCURORUL : Da. Văd că a fost şi premiată.
DORU : E săritoare, ajută pe ceilalţi. Totdeauna bine dispusă, — şi asta e foarte important. Se agită. În orice caz, sectorul ei nu ne-a dat bătaie de cap.
PROCURORUL : Pînă acum.
DORU : Bineînţeles.
PROCURORUL : Copii aveţi ?
DORU : Chiar nevastă-mea e un copil. Şi-apoi, cu viaţa asta, cam dinamică... Locuinţa destul de strîmtă, ne-am înscris pentru alta. Venim tîrziu de la serviciu, obosiţi. Uneori mai întîrziem şi seara, la un local. Sîntem tineri, nu ? După atîta muncă... Dar nu înţeleg de ce m-aţi convocat aici, tovarăşe procuror ? S-a întîmplat ceva la întreprindere ?
PROCURORUL : Nu. E vorba numai să ne ajutaţi puţin, cu cîteva relaţii.
DORU : Văd că-mi luaţi un adevărat interogatoriu.
PROCURORUL *(încercînd să fie mai amical)* : Aşa se obişnuieşte, chiar atunci cînd... noi ştim perfect şi cum vă cheamă, şi ce vîrstă aveţi — şi toată biografia. Ştim, de pildă, că aţi fost pe şantierul Bicaz ca vagonetar, apoi ajutor de zidar, şi pe urmă aţi trecut sudor şi că v-aţi calificat în construcţii, şi că aţi plecat la Argeş cu o echipă întreagă, şi pe urmă şantierul v-a trimis la studii superioare, că aţi terminat Politehnica din Bucureşti cu 7,39 — vedeţi că ştim tot ?...
DORU *(încercînd şi el să glumească)* : Atunci e grav. Înseamnă că vă interesează în mod special persoana mea. Aţi adunat un dosar întreg.
PROCURORUL : ...Şi că v-aţi luat diploma în Maşini hidraulice, dar pe urmă aţi preferat să intraţi la Întreprinderea de utilaj mecanic pentru că aţi dorit să rămîneţi în Bucureşti.
DORU *(puţin jenat)* : Eram pe punctul de a mă însura cu actuala mea soţie şi dînsa...
PROCURORUL *(tot ca un fel de glumă)* : ...şi-a impus punctul de vedere.

DORU : Nu chiar. Dînsa n-a renunțat nici o clipă să încerce să dea la Artă dramatică, fiindcă are reale aptitudini. Nu se cuvine să lași un om, să nu-l încurajezi să se valorifice, eu așa am considerat. De ce să-i barez viitorul, să n-o ajut să lupte ?
PROCURORUL : Și-n provincie nu s-ar fi putut pregăti, credeți ?... Fiindcă veni vorba.
DORU : E altceva ! Aici e o viață teatrală, sînt spectacole, la artiști contează foarte mult asta. Mă antrenează și pe mine, mă scoate — eu n-am știut decît șantier, învățătură... Acum văd și eu un tablou de maeștri, ori cînd cumpără o mobilă frumoasă de la Consignația... Viața totuși se cere trăită, nu credeți ? Toate se fac pentru bunăstarea omului, sper că sînteți de acord cu mine.
PROCURORUL : Spuneați că-i incomodă locuința.
DORU : Spuneam că e strîmtă. Dacă azi cumperi una, mîine alta, spațiul se micșorează.
PROCURORUL : Scuzați-mă că vă întrerup : cîștigați bine ?
DORU : Destul de bine. Avem două salarii. Dar de ce mă întrebați ? Doar aveți la dosar încadrarea mea. Și, mai întîi, nu văd rostul pentru care mă... anchetați aici.
PROCURORUL : Aveți și venituri suplimentare ?
DORU : Cîteva ore la o școală tehnică.
PROCURORUL : Cunoașteți o doamnă Vasiliade ? Vă spune ceva numele ăsta ? O doamnă mai în vîrstă ?
DORU *(vag)* : Da, parcă-mi amintesc de ea...
PROCURORUL : I-ați dat dumneavoastră împrumut ceva bani ? Gîndiți-vă bine.
DORU : Eu...
PROCURORUL : Sau soția dumneavoastră. O sumă mai mare, vreo opt mii de lei. S-ar părea că a primit împrumut acești bani de la soția dumneavoastră, Aurora Șerban. Știți ceva ? E cu consimțămîntul dumneavoastră ? Presupun că soția vă spune toate lucrurile mai importante.
DORU : Da.
PROCURORUL : V-a spus deci și de acest împrumut.

DORU *(încurcat, evaziv)* : Da, evident. Nu cred că-i nici un motiv să...
PROCURORUL : Cu alte cuvinte, banii au fost daţi cu ştirea dumneavoastră...
DORU : Fără îndoială. Această doamnă a avut nevoie, şi soţia mea, care este un om inimos...
PROCURORUL : ...i-a pus la dispoziţie, după ce vi i-a cerut.
DORU *(nesigur)* : Nu mi i-a cerut mie...
PROCURORUL : După ce v-a consultat.
DORU : Da. Sigur.
PROCURORUL : Mulţumesc pentru astăzi. Am să vă rog să semnaţi aici.

CORTINA MUZICALA

Acasă la Şerban.

LOLA : Ai sosit înaintea mea, iubitule ? Uf, ce mă doare capul ! Am ieşit niţel să iau aer. Ţi-am adus şi ţie o gură de aer proaspăt. Uite-l aici. *(Il sărută.)* Dă-mi un pupic, hai, nu fi botos !... Dacă mă ţii în braţe, îmi trece. Am văzut-o pe Zăneasca, era ca o sorcovă. Se oprise la Fondul plastic, se uita la sfeşnicele acelea încrustate care am zis noi că le luăm — tocmai că avea fason de ele, ce să-ţi spun ! Nu pricep cum or fi unii că nu-şi văd lungul nasului, după ce că toată lumea ştie că au dat-o afară pentru incapacitate, îşi mai ia şi aerele astea de bufniţă împăiată şi de trompetistă în Armata salvării scoasă la pensie pentru limită de vîrstă. Pe cîte o de-asta ştii ce-aş face-o ? Aş pune-o în cîrlige pe frînghie, să stea la aer, ca mine, cîte zece şi douăsprezece ore pe zi, să vezi dacă nu devine pastramă. Ce te uiţi la mine aşa, iubitule ? Mi-am scurtat fusta, că iar o luăm spre mini — norocul vostru ! Cel puţin e ieftin : hîrşt ! o foarfecă, şi ne ies iar splendorile la lumină *(Cu altă voce.)* Te anunţ că n-am numai dureri de cap, ci şi uşoare greţuri.

DORU : Lola !
LOLA : L-am zărit pe doctorul Tolciu, i-am spus : nene, pregătește-ți instrumentarul !
DORU : Lola, nu se poate ! *(Puțin emoționat.)* Crezi că... ?
LOLA : Da, iubițel ! Deși ne încurcă groaznic. Dar, mă rog, după muncă, produse de înaltă calitate ! Și la un preț de cost, vorba aia : un pic de romanță, un pic de *whisky*... puțină nebăgare de seamă... și mai ales, și mai ales : un bărbat bun *(îl sărută)*, frumos *(îl sărută)*, harnic *(îl sărută)*, serios *(îl sărută)*, prostuț *(îl sărută)*, caraghios *(îl sărută)*, extraordinar ! Știi că ți-a ieșit încă un fir alb ? Ce e cu cuta asta între ochi ? Nu-mi place !
DORU : Lola, cine e doamna Vasiliade ?
LOLA *(după un moment de pauză, cu o siguranță forțată)* : Vasiliade ? O matracucă ! O babă cu niște mari ifose, ca un fotoliu cu catifeaua jerpelită și cu urme de slin de la vechi banchete.
DORU : I-ai dat tu ceva bani acestei doamne ?
LOLA : De unde știi ? I-am dat, da. Am văzut-o ofticată așa, m-a rugat, mă știa de la o mătușă a mea, de la tanti Zoe, — ce era să fac ?
DORU : Mult i-ai dat ?
LOLA : Nu mai țin minte, cîteva sute, acolo... Sau o mie ? Da' de ce mă întrebi ?
DORU : Să-mi spui și mie cînd dai altora, te rog ! Tu ești bună, dar alții nu sînt, din nefericire.
LOLA *(reținîndu-și teama)* : Ce s-a întîmplat ?
DORU : Nu știu ce s-a întîmplat, cucoana asta a făcut ceva cu banii, a fost anchetată, și m-au chemat și pe mine să dau relații.
LOLA *(crispată)* : Unde ?
DORU : La Procuratură.
LOLA *(acut)* : Și ?
DORU : Și am recunoscut că...
LOLA : Ce ?
DORU : Că i-ai dat cu știrea și consimțămîntul meu.
LOLA *(înciudată)* : Cine te-a pus ? De ce te amesteci în treaba asta ? De ce te amesteci, iubițel ? Astea sînt treburile mele, nu te privesc. Dacă vreau să fac

eu caritate, să-mi ajut babele, ce legătură ai tu cu asta ? Şi procurorul ce se amestecă ? Sîntem tineri, cîştigăm bani, prin muncă, facem ce vrem cu ei, nu ?

DORU : Spunea de opt mii de lei.

LOLA : Chiar opt mii să fie, ce contează ? Putem să dăm tot, dacă ne convine aşa. Nu trăim pentru bani, banii sînt doar un mijloc ! Va să zică îi faci omului bine, îl ajuţi într-o situaţie grea, cînd nu-l ajută nimeni, şi el se apucă de năzbîtii şi-ţi aduce Procuratura pe cap, să te plictisească. Iartă-mă, scumpule, n-am ştiut c-o să trag scurta şi o să te pun şi pe tine într-o situaţie delicată pentru că mi-a fost într-o zi milă de un om bătrîn şi zăpăcit. Trebuia să nu-i dau, chiar să se fi rugat în genunchi ! Îţi promit că de azi înainte aşa am să fac !

DORU : Lola, nu trebuie să te enervezi, draga mea. Ştiu că tu ai dorit să-ţi ajuţi ruda sau cunoştinţa, nu face nimic... Preferam să-mi fi spus... Dar asta, după cît te cunosc, ţine de delicateţea ta... mi se pare.

LOLA : Mi-a fost penibil să-ţi aduc pe cap poveştile astea... cînd văd bine cum te zbaţi, Dorule... şi cînd viaţa noastră trebuie să rămînă scutită de orice fel de mizerii. Aşa mi-am pus în gînd, ăsta-i programul meu de viaţă. Dacă am greşit...

DORU : Nu o lua aşa, Lola. Lucrul te onorează. Eu te iubesc infinit mai mult cu cît te descopăr mai bună, şi te rog nu mai pune la inimă povestea asta. Sînt convins că s-a lămurit totul, am semnat declaraţia, povestea e închisă. Aş fi curios în ce s-o fi băgat acea doamnă Vasiliade. Ţi-a restituit banii ?

LOLA : O să mi-i dea zilele astea. N-o pot forţa, nu-i aşa ? Poate cădea jos, poate rămîne moartă. Şi abia atunci se întinde o umbră dură peste noi. Ce nevoie avem ? Noi n-avem nevoie decît unul de altul, nu-i aşa ? Fără umbre. Nu trebuia să le spui nimic la Procuratură. De ce să ne facem complicii unui om iresponsabil, debil ? Şi apoi, ai văzut tu vreodată că i-am dat bani ?

DORU : Nu, dar tot ce te priveşte pe tine mă atinge şi pe mine la fel, copilule !

LOLA : Puteai să spui simplu că nu știi nimic. Cum am spus și eu.
DORU *(surprins)* : Cum, te-au chemat și ai spus asta ? De ce ? De ce, Lola ?
LOLA : Pentru că nu-i privește pe ei, de-aia.
DORU : Dar bătrîna a declarat...
LOLA : Bătrîna poate să declare orice, cine se uită în gura ei ? Bătrîna e o țicnită, asta e. Ea a reclamat, și pe urmă tot ea s-a dus și s-a bocit, și și-a retras reclamația. A recunoscut că a mințit, că i-a indus în eroare. Sînt tot felul de maniaci de-ăștia, care n-au nici o ocupație la bătrînețe și se țin de prostii și de denunțuri.
DORU : Și ce a reclamat ?
LOLA : Nu știu.
DORU *(calm)* : Ba știi, Lola.
LOLA : Atunci știi și tu — de ce mă mai întrebi ? Ca să-mi strici ziua ? Era de o sută de ori mai bine să nu te fi amestecat, Dorule. Cu bătrîna mă descurcam eu. Se potolise, nu mai avea nici o reclamație. Spusese chiar că nu i-am dat nici un ban, niciodată.
DORU : Cum așa ?
LOLA : Așa. Hachițe... Înțelesese că e în interesul ei, să n-o mai chinuie nimeni cu întrebările. Și cînd totul era rezolvat, te duci tu în chip de matador și declari că știi că i-am dat opt mii de lei. Și strici tot. Cu o minciună. De unde știai ? Numai ca să faci pe cocoșul, să aibă impresia că nimic nu mișcă fără tine. Uite orgoliul, ăsta este, îl vezi ? Și uite și rezultatele lui. Era un lucru simplu, omenesc și l-ai complicat de pomană. Îți mulțumesc, ce să spun !
DORU : Iartă-mă, n-am vrut. Dar dacă totuși bătrîna...
LOLA : Nu mă enerva, te rog ! Doamne, ce greu e să menajezi pe toată lumea ! *(Plînge încetișor, îndepărtîndu-se.)* Și să nu te menajeze nimeni !
DORU *(mergînd consternat după ea)* : Lola, iubita mea mică, te rog ! Nu-ți face rău !... *Acum* mai ales !...

CORTINA MUZICALA

Proiectare în trecut.
Reuniune mondenă, „ceai". Muzică de dans în surdină.

EUGEN *(un amic)* : Dorule, și-acum să-ți prezint pe Lola. Ea e ! „Piciorul mic și coapsa fină", cum zice un poet. Dînsul e Doru, inginerul Șerban, al lui e viitorul. Distrați-vă, copii, autosifonul e sub masă. *(Se depărtează.)*
DORU : Amuzant.
LOLA : Găsești ? Sînt plicticoși la culme, de două luni mă asomează. Am vrut să te cunosc, ai un aer mai de om normal. Mînă lată... *(Cu surprindere.)* Verighetă ?... *(Cu dezamăgire.)* Însurat ?
DORU : Nu chiar. E o poveste mai complicată.
LOLA : De ce n-o descomplici ? Dumitale nu-ți stau bine complicațiile. Dumneata ai un aer simpluț, nu știu cum să spun, ca de șantier. Probabil, cine a pus mîna întîi pe dumneata, te-a avut.
DORU *(frapat, puțin în glumă)* : Crezi că sînt chiar așa de ușor de manevrat ?
LOLA : Glumesc, dumneata ești un bărbat, asta e sigur. Dar cazi ușor fiindcă ești leal. Lumea e foarte a dracului, iubite domn, femeile în special. Probabil cineva s-a instalat în jocul dumitale, ți-a făcut gusturile, s-a prefăcut că se interesează de tot ce-ți trece prin cap... Hă ! așa încep toate...
DORU : Dansezi ? *(Dansează.)*
LOLA : Și cum e femeia aceea, e frumoasă ? Nu te umfla ca un cocoș, nu-i fac nimica. Nu mă interesează. Cum nici dumneata nu mă interesezi. Mai ales că dansezi destul de slăbuț. Spune-mi, și diploma dumitale te face așa de bățos ? „Nu-mi presimți tu nebunia cînd în brațe-mi tremuri ca un picur de rouă-mbrățișat de-o rază de lumină ?" Cu asta am dat la Institut. *(Rîs amar.)* Nu i-am convins deloc. Deocamdată. *(Trist, sincer.)* Probabil, nici pe dumneata... *(Alt ton.)* Ce zici ? *(Subit.)* Am nevoie de o protecție. Nu la Institut, în viață. O pilă mare, solidă... sînt atît de slabă ! Mă prefac... și pe urmă nu mai știu să ies din prefăcătorie, obosesc, înțelegi ? Eu n-am suflul dumitale.

DORU : Nici eu grația dumitale.
LOLA *(ride)* : Ai fost delicios ! Cum o s-o ai ? Eu sint grațioasă de cînd m-am născut, de-aceea mă acomodez greu. Nu-mi plac chefliii ăștia, parcă aș dansa printre butoaie, pe sticle ; mie îmi trebuie un planșeu solid, ca să mă pot mișca în voie. M-ai ascultat ?
DORU : Sigur.
LOLA : M-ai priceput ?
DORU : Cred că da.
LOLA : Nu m-ai priceput și nici n-o să poți vreodată. Ai o minte prea inginerească. *(Șoptit, cu insinuare.)* Și nu mă mai strînge așa, te rog... te rog ! *(Chicotind.)* Ne vede lumea... Ești logodit doar, nu ? *(Ride.)*

CORTINA MUZICALA

O masă cu mulți invitați.

LOLA *(cu o voce beată de fericire)* : Nu-mi vine să cred !
DORU *(la fel)* : Nici mie ! *(Clinchete de pahare, rumoare.)*
LOLA *(schimbînd imediat tonul)* : Ba, mie îmi vine... sîc ! Am știut din prima clipă cînd te-am văzut că vei fi al meu... N-aveai scăpare, asta este.
DORU : Iubito !
LOLA : Și te rog să nu mai fii trist !...
DORU : Ți se pare...
LOLA : Voi pune cît mai multă frumusețe în jurul tău. Ca să uiți.
DORU : Dar...
LOLA : Să uiți de noroaie, de scîrțîituri... ai stat destul înnămolit, nu ? Vreau să strălucească toate, cristal. Chiar dacă muncim, din greu, chiar dacă venim uzi și murdari... Noroc ! *(Ciocnește.)*
DORU *(surd)* : Lola, te iubesc !
LOLA : Spune-o mai tare ! Spune-o tare s-o audă toți ! *(Se ridică.)* Oameni buni ! *(Rumoarea se oprește.)*
DORU : Nu face prostii, Lola...
LOLA : Oameni buni... vă iubesc. Vă iubesc fiindcă mă simt iubită ! Și mă simt răsfrîntă în ochii voștri,

în oglinzile astea, de jur împrejur, ca pe o scenă ! E primul rol pe care-l trăiesc.

VOCE COMESEAN : Rol de ingenuă perversă. *(Rîsete, proteste.)*

LOLA : Da, aşa e, doctore Tolciu, ai pus în fine un diagnostic exact. *(Rîsete.)*

Dr. TOLCIU : Sper să-mi mai dai şi alte ocazii. Nu uita că sînt mamoş. *(Alte rîsete.)* Îţi dau oricînd consultaţii. *(Rîsete.)*

LOLA : Ţi le plătesc, n-ai grijă. Cu gratuităţile s-a terminat. Acum are cine să plătească. *(Aplauze.)*

Dr. TOLCIU *(tot în glumă)* : Peste cîteva luni n-o să mai aibă, pe cît te ştiu.

DORU : Ce vrei să zici, doctore ? *(Rumoare.)*

Dr. TOLCIU : Nimic, nimic... Să fiţi sănătoşi. La mulţi ani ! *(Urări, zgomote.)*

LOLA *(s-a aşezat ; lui Doru)* : Vrea să spună că o să fac prostii. Sigur că am să fac, multe ! *(Dezarmant, convingător.)* Dar tu ai să mă protejezi. Aşa-i ? Chiar de mine însămi, uneori. Eu sînt neajutorată, darnică, risipitoare, am uitat să-ţi spun.

DORU : Aşa vreau să fii — plină de viaţă !

LOLA : Să nu mă laşi să fac prostii... să mă acoperi... Să mă ţii lîngă tine... să fii bărbat, eu sînt o biată artistă fără noroc !...

DORU : Lola, te rog... Şterge-ţi lacrimile. Te rog, nu vorbi aşa !

LOLA : De fericire plîng, sînt o imbecilă, dar te iubesc şi asta e tot. Să nu mă laşi, Dorule, te rog, te implor mult de tot !...

CORTINA MUZICALĂ DE READUCERE ÎN PREZENT

PROCURORUL : La ce vă gîndiţi, tovarăşe inginer ?

DORU : Iertaţi-mă, am avut un moment de...

PROCURORUL : Atunci vă repet întrebarea : soţia dumneavoastră v-a spus în ce condiţii a împrumutat cei opt mii de lei doamnei Vasiliade ?

DORU *(confuz)* : Mi-a spus, dar nu-mi mai amintesc perfect. Am atîtea treburi, vă închipuiţi...

PROCURORUL : Atunci să vă întreb altfel : aveţi acasă un dormitor negru, de acaju, nu-i aşa ?
DORU : Scuzaţi-mă, nu văd legătura. *(Revoltat.)* Dacă şi în dormitorul omului vă băgaţi, în lucrurile cele mai intime...
PROCURORUL : Sîntem obligaţi s-o facem.
DORU : Obligaţi ? Atunci de ce nu luaţi tot mobilierul, piesă cu piesă, şi covoarele, şi rufele... şi sufletul ?
PROCURORUL : Am notat o parte : aveţi un scrin baroc, un secreter Ludovic al XV-lea, două covoare Buchara, un Şiraz, un Tonitza, un Andreescu...
DORU : Nemaipomenit ! Da, poftim, le avem ! Şi ce e cu asta ?
PROCURORUL : Nu vă aduceţi aminte cînd a apărut Şirazul şi secreterul la dumneavoastră în casă ?
DORU : Tovarăşe procuror, zău aşa ! La asta am eu mintea acuma ? La mine la întreprindere se dă acum o bătălie pentru milioane de lei investiţie şi eu...
PROCURORUL : E totuşi important să vă amintiţi.
DORU : Pentru cine ?
PROCURORUL : Pentru dumneavoastră şi soţia dumneavoastră. Dacă aţi putea povesti împrejurarea...

CORTINA MUZICALA DE TRIMITERE IN TRECUT

LOLA *(tresărind la intrarea lui Doru)* : Iubiţel ! Vai, cum m-ai speriat !
DORU : Ce făceai aici ?
LOLA : Am pus jucăriile astea în debara. Ce zici, îţi place moftuleţul ăsta ? E o piesă franţuzească veritabilă.
DORU : Ai mai luat una luna trecută şi a dispărut ; de ce ?
LOLA : Nu mi-a plăcut, am dat-o înapoi. Nu mă puteam obişnui cu ea.
DORU : Şi de ce o ţii aici, la întuneric ?
LOLA : Să nu se scorojească. După ce se acomodează cu căldura, o duc în sufragerie. E un lucru delicat, ursuleţule, ce ştii tu ?
DORU : Văd şi-un sul în colţ, ce-i ăla ?
LOLA : Un covor, l-am luat tot de la Consignaţia. I-am pus un pic de naftalină să stîrpească moliile. Nu te

încrunta, e un chilipir, o nimica toată. Pentru băiatul meu cel dulce, să-i fie moale cînd pășește în casă. Merit un pupic, nu? *(Se sărută.)*

CORTINĂ MUZICALĂ DE READUCERE ÎN PREZENT

DORU : Nu... nu-mi amintesc.
PROCURORUL : Cum explicați apariția succesivă a atitor obiecte de artă într-un timp așa de scurt?
DORU : Nevastă-mea are gust... și pricepere. Toate sînt ocazii, asta e marota ei.
PROCURORUL : Îi puneți mulți bani la dispoziție?
DORU : Nu așa de mulți... Pentru casă...
PROCURORUL : Dar ea v-a dat vreodată bani?
DORU : Ce întrebare!? Cum o să-mi dea?! Eu sînt bărbatul.
PROCURORUL : N-a împărțit niciodată cu dumneavoastră?
DORU : Ce?
PROCURORUL : Cîștigurile ei. Haide, nu mai disimulați. Dobînzile.
DORU : Care dobînzi?
PROCURORUL : Pentru sumele pe care le-ați împrumutat împreună. Ați declarat ieri că știați de aceste împrumuturi.
DORU : Da... de unul...
PROCURORUL : Atunci știați și de condițiile în care ați împrumutat, nu? Știați și de gajurile pe care le-ați luat, și de care nu vreți acum să spuneți o vorbă. De ce, tovarășe inginer?
DORU : Dar doamna Vasiliade și-a retras...
PROCURORUL : Nu-i vorba numai de doamna Vasiliade. O să vedem noi de ce și-a retras. Avem o listă ceva mai completă. Și pe care dumneavoastră cu siguranță o cunoașteți. Poftiți, copia. *(Foșnet de hîrtie.)* Așadar, dumneavoastră dormiți într-un pat smuls unor datornici care nu v-au putut plăti la timp camăta. Vă odihniți pe nefericirea altora.
DORU : Tovarășe procuror!
PROCURORUL : Tot așa și secreterul, și covorul, și peisajul lui Andreescu — sînt stoarse de la alții.

DORU : E o minciună, nu-i adevărat ! Toate au venit de la Consignația. Acea bătrînă e o nebună, nu trebuie crezut nici o vorbă din ceea ce spune.
PROCURORUL : Deci vă puneți și dumneavoastră pe aceeași poziție. Este teza soției dumneavoastră. Sînteți de aceeași părere cu ea.
DORU *(încurcat)* : Evident.
PROCURORUL : Am reținut. Și ceilalți doi sînt tot nebuni ?
DORU : Care doi ?
PROCURORUL : Cei de pe listă. Aici ce părere aveți ?
DORU *(foarte încurcat)* : Soția mea ce a spus ?
PROCURORUL : Soția dumneavoastră nu știe încă despre ei. O să afle astăzi.
DORU : Nici eu nu știu. Eu știu numai de doamna Vasiliade.
PROCURORUL : Care e nebună. Mențineți aprecierea ?
DORU *(foarte confuz)* : Evident...

CORTINA MUZICALĂ

D-na VASILIADE *(agitată)* : Nu ! Nu-mi face asta, nu ! Te rog !
LOLA *(cu un ton feroce)* : Ba da ! Așa am să fac ! Dacă nu te astimperi ! Să vină să te ia ! Să-ți facă analizele, am eu doctorii mei — să te închidă ! În cămașă de forță să te puie ! Smucito ! Nebuno !
D-na VASILIADE : Nuuu ! Nu vreau ! Vreau să stau, să am grijă de Nana ! Nana, dacă o las, moare ! *(Gîfîind.)* Nana e ca și copilul meu ! Pentru ea !... Pentru ea !...
LOLA *(terorizînd-o)* : O să te ia, cu sila o să te luăm ! Ce vrei să-i bagi în cap, nebuno ? Principiile tale descreierate ? O să ți-o ducem la spital să ți-o trateze acolo, gratis. Și pe tine să te lege ! Fiindcă nu știi ce faci, nici ce vorbești ! Ai scris prostii, minciuni, că ți-am dat bani ! Care bani ? ! *(Teribil.)* Care bani, spune odată ! Uite acuma vine s-o ia pe Nana, vine cu ambulanța, și pe tine te ia, fiindcă spui minciuni, zănateco !

D-na VASILIADE : Nu-i adevărat, nu ! Eu sînt ca mama ei ! Să n-o ia ! Am spus... Ce-am spus ?
LOLA : Vezi că nu mai știi, păcătoaso, nebuno ! Te duci și spui că n-ai spus nimic, că ai mințit, că ți-a luat Dumnezeu mințile. Altfel, ți-o luăm pe Nana !
D-na VASILIADE : Nu vreau, nu ! *(Plînge.)* Nu mi-o lua... Pentru ea am făcut... *(Se filează.)*

CORTINA MUZICALA

PROCURORUL : Și de unde știți că e nebună, o cunoașteți ? *(Pauză.)* Gîndiți-vă bine.
DORU *(după o altă pauză, cu voce foarte slabă)* : Da, sigur că da...
PROCURORUL : Mă rog. Știți că orice declarație falsă se pedepsește. Noi vom cerceta îndeaproape.
DORU *(izbucnind)* : Nu-i nici o declarație falsă. Nevastă-mea a vrut s-o ajute, ca și pe alții, sînt convins. Nevastă-mea e un înger...
PROCURORUL : Și dumneavoastră se pare că i-ați dat tot sprijinul...
DORU : Ce vreți să insinuați ?
PROCURORUL : Nu-i vorba de insinuări, ci de documente iscălite chiar de mîna dumneavoastră. Poftiți, cercetați-le. E iscălitura dumneavoastră ?
DORU : Da.
PROCURORUL : E reală ? Sau falsificată ? Uitați-vă bine.
DORU : Reală.
PROCURORUL : Mulțumesc. Am reținut. Semnați, vă rog, declarația.

CORTINA MUZICALA

GAVRILESCU *(intrînd în cameră)* : Soața mea, am o foame de lup, ascute cuțitul ! Livia ! Unde ești ? Livia ! Ce e asta ? *(Citește un bilețel.)* „Dragul meu am plecat. Nădăjduiesc că totul rămîne limpede. Sînt datoare față de mine, și nu numai față de mine.

Sînt sigură că mă vei aproba. Ai încredere, voi fi leală, nu-ți voi ascunde nimic, oricît ar putea să ne coste pe fiecare din noi. Am învățat să te cunosc și știu că vei trece repede peste prima strîngere de inimă. Mie îmi va fi mult mai greu, dar imaginea ta îmi va da putere. A ta, pentru totdeauna recunoscătoare, Livia." *(Oftează discret.)* Da. *(Cu un vîrf de umor.)* Deci, mănînc singur astăzi...

CORTINA MUZICALA

Zgomot de încărcat vagoane în curtea unei întreprinderi.

LOLA *(între muncitori)*: Merge, merge? Dați-i zor!

BIRAU *(șef de echipă)*: Terminăm cu al patrulea vagon și pe urmă trecem la descărcat țaglele. Luați în primire vă rog și semnați bonurile.

LOLA: Bine, băieți, isprava e bună! Vă mai pun o oră de la mine.

LASCU: Tovarășa Șerban, oare de ce ne-o fi chemat la Procuratură azi? Știți ceva?

LOLA *(cu o ușoară neliniște)*: Cînd v-a chemat?

LASCU: După tură. E ceva bucluc?

LOLA: Voi știți ce-ați făcut.

BIRAU: Poate cu accidentul acela cînd și-a julit Șoldan piciorul. D-apoi de mult s-a reparat, îi mai sănătos ca înainte.

LASCU: Zicea unul că poate vor să vadă de ce am cîștigat așa mult pe noiembrie. Că cineva ar fi spus că de ce s-a luat așa puțin înainte, cînd a fost aceeași muncă. Cînd am trecut la alt șef de tură, s-a schimbat. La Bontea era rău.

LOLA: Voi să fiți atenți ce vorbiți acolo, să nu vă întoarcă pe toate părțile, că pe urmă iar o să aveți scăderi și n-o să vă convină.

PETRACHE: Lăsați, doamnă, că noi știm cine e cu noi și cine nu.

BIRAU: Iacătă-l și pe tovarășul inginer Șerban. Să trăiți. *(Salută și ceilalți.)*

DORU: Cum e, în regulă?

TOŢI : In regulă, tovarăşe inginer. Azi ne-am silit mai tare.
DORU : Şi de tovarăşa cum sînteţi mulţumiţi ? E bună ca şefă ?
LASCU : Pita lui Dumnezeu, dom' inginer. E bună, să n-o luaţi de la noi.
BIRAU : Că vă trebuie şi dumneavoastră un om de încredere care să le vadă toate.
PETRACHE : De cînd a venit dînsa avem mai multă mulţumire.
LASCU : Şi merge şi lucrul !
PETRACHE : Pe toţi îi ajută. Mi-a spus Diaconu că dumneaei i-a procurat şi locuinţa. Că dacă nu era tovarăşa, n-o căpăta aşa de repede.
BIRAU : Şi noi cînd avem nevoie de cîte ceva, apoi lasă pe dînsa, că face !
LASCU : Concedii, şi prime, şi de toate.
BIRAU : Bontea acela era mai rău de gură, bată-l soarele, tot era nemulţumit. Dar noi ne-mpăcăm bine.
DORU : Şi ceilalţi ce zic ?
BIRAU : Ei, ştiţi cum sînt oamenii, nu sînt toţi deopotrivă.
PETRACHE : Orice le-ai da, tot mai găsesc să ceară.
LASCU : Dar cum le pune tovarăşa noastră la punct, is puse odată !
PETRACHE : Cunoaşte oamenii, asta-i !
BIRAU : Şi cine-i om recunoaşte. Că nu-i faptă fără recunoştinţă.
LOLA : Bun, treceţi la ţagle, acum, să nu rămînem în urmă !
TOŢI : Să trăiţi ! Sărut mîna ! Îi dăm bătaie. *(Se depărtează.)*
LOLA : Ce e, Dorule ?
DORU : Nimic. Mă uitam şi eu puţin la tine. Să văd cum îţi stă aici.
LOLA : De-asta ai venit ? Şi ce vezi ?
DORU : Nu ştiu... Oamenii văd că te iubesc...
LOLA : Şi tu ? *(Se apropie de el.)*
DORU : Lola, nu aici, draga mea.
LOLA *(care l-a cuprins)* : Oriunde, Dorule. Unde sîntem noi e şi dragostea. Altfel n-am putea trăi. *(Cu altă*

voce, în mers.) Am fost la bătrînă. S-a liniştit complet. Are o nepoată bolnavă, trebuie să-i mai dăm cîte ceva, mi-a făcut milă. Chiar dacă-i dau din casă, din rochiile mele. Sînt oameni care o duc greu. Uite şi băieţii ăştia, dacă nu le mai rotunjeam puţin venitul... Trebuie să-i credem şi pe alţii, nu-i aşa? Au şi ei dreptul să trăiască, nu numai noi... Tu unde ai fost de dimineaţă?

DORU *(nesigur)*: Am avut puţină treabă...

LOLA: Munceşti prea mult, iubitule... Şi-ţi mai aduc şi eu necazuri. Deşi eu vreau să te ajut din toată inima. Deseară ieşim, da?

DORU: Să vedem.

LOLA: De ce eşti aşa de îngîndurat? Iubiţel! Ce-s norii ăştia?

DORU: Nu sînt. Pînă deseară îmi trece. Se limpezeşte. Hai, du-te la tine acolo, eu mai am puţină treabă în sector. *(Lola pleacă. Doru mai merge puţin şi strigă.)* Măi tovarăşe Diaconu, ia vino puţin pînă aici.

DIACONU: Da, tovarăşe inginer.

DORU: Cum e locuinţa nouă, convenabilă?

DIACONU: Să dea Dumnezeu sănătate cui m-a ajutat s-o am. Eram pe listă, puteam să stau mult şi bine. Aşa că cu dumneavoastră, dom' inginer, şi cu tovarăşa am rezolvat-o şi sînt foarte mulţumit. De-asta m-aţi chemat?

DORU: Nu. Vedeţi voi la polizorul acela nr. 5... *(Se filează).*

CORTINA MUZICALĂ

PROCURORUL: Aşadar, menţineţi că e semnătura dumneavoastră. Ori vă răzgîndiţi?!

DORU: Nu. De ce să mă răzgîndesc?

PROCURORUL: Atunci e destul de clar. Şi *(alt ton)* destul de penibil.

DORU: Tovarăşe procuror, cred că abuzaţi. *(A început să se irite.)*

PROCURORUL *(cu accent)*: Eu?

DORU : Penibil e ce faceți dumneavoastră : luați un om ca mine trei zile din producție ca să...
PROCURORUL : Ca să ce ?
DORU : Gîndiți-vă că sînt o persoană responsabilă, crescută de acest regim, că m-am format în anii noștri și că n-am avut niciodată să-mi reproșez nimic, și nici alții n-au avut. Am fost premiat de cîteva ori, decorat...
PROCURORUL : Întrebarea este : de unde avea soția dumneavoastră banii pe care i-a dat cu camătă ? De la dumneavoastră ? *(O lungă tăcere.)*
DORU : Eu... vreau să zic... soția mea...
PROCURORUL : Știați că-i dă cu camătă ? Presupun că nu, — vă fac acest credit. Dacă doriți să mă contraziceți, poftiți ! *(Tăcere.)* Bun. Erau banii dumneavoastră ? Vă mai fac o dată un credit : presupun că nu. Dacă vreți să mă contraziceți, poftiți !
DORU : Erau... într-un fel...
PROCURORUL : În ce fel ? *(Tăcere.)* Am să vă spun eu în ce fel : soția dumneavoastră făcea bonuri de lucru ireale, sau umflate, ponta fictiv, încasa de la oameni diferențe nejustificate. Toate actele se centralizau la dumneavoastră, care le semnați. Deși sînteți „o persoană responsabilă ce nu și-a reproșat niciodată nimic". Poate a venit momentul să vă reproșați acum.
DORU : Este neadevărat ! Minciună !
PROCURORUL *(compuncțios)* : Tovarășe inginer, avem și noi profesionalismul nostru și n-am risca o astfel de declarație dacă nu s-ar întemeia pe documente minuțios verificate.
DORU *(înecat de revoltă)* : Nici un document ! E o mîrșăvie pe care a pus-o cineva la cale, fiindcă sînt în ascensiune și se teme să nu-i iau locul. Ah, ce oameni ! Și în ce posturi au fost puși !... De necrezut ! Și sînt totuși crezuți, pentru că sînt așezați mai sus și dau o declarație falsă, invidioși pe noi, pe căsnicia noastră... Asta e, se tem să nu le iau locul !...
PROCURORUL : Declarațiile sînt de la simpli încărcători de vagoane. N-am impresia că ați fi dorit vreodată

DORU : Asta e fals, vă spun eu ! Încărcătorii o iubesc, o adoră pe nevastă-mea, lăsaţi-mă că ştiu, am cercetat personal. Ei sînt foarte mulţumiţi să lucreze cu ea !...

PROCURORUL *(exact)* : E adevărat. O mică, infimă parte, sînt mulţumiţi să împartă cu dînsa ceea ce cîştigă pe nedrept prin măsluirea actelor.

DORU : Nici o măsluire ! Ce au declarat ei poate fi de zece ori fals, tocmai fiindcă n-au obţinut diferenţa scontată ! E mai logic aşa. Altfel de ce ar fi reclamat ? Iar dumneavoastră, cu o uşurinţă condamnabilă, daţi-mi voi să vă spun...

PROCURORUL : Cum se face că un oarecare Bontea apare pe listele de plată la două luni după ce a părăsit întreprinderea ? Şi dumneavoastră semnaţi. Cum rămîne atunci cu „uşurinţa condamnabilă" ?

DORU : Credeţi că nu mai există erori ?

PROCURORUL : Trei luni consecutiv ? Şi aceeaşi situaţie cu unul Tomuş şi cu unul Dichiu, care apar şi la filială, unde au fost transferaţi ?

DORU : E posibil să nu se fi comunicat transferul la timp. Şi asta a fost de-ajuns ca ceilalţi oameni, invidioşi şi mici, pentru care nevastă-mea şi cu mine am făcut totul, le-am înlesnit locuinţe, le-am dat concedii medicale...

PROCURORUL : Da, care îi costau bani. Cum i-au costat pe unii şi locuinţa. Am aici declaraţia unui tovarăş Diaconu, care spune cîţi bani i-a dat tovarăşei Şerban ca să-i obţină apartamentul.

DORU : Diaconu ? Cum a putut să spună una ca asta ? A venit el să spună aşa ceva ?

PROCURORUL : Nu a venit el. L-am anchetat azi-dimineaţă.

DORU : Dar de ce l-aţi anchetat ? *(Tot mai furios.)* De unde pornirea asta nenorocită să anchetaţi pe toată lumea, să suspectaţi pe fiecare ? Nu se mai poate trăi aşa, tovarăşe procuror, s-au dus vremurile alea! Aduceţi oameni să-i anchetaţi pentru fiecare fleac !? Ce-aveţi cu noi ? Ce-aveţi cu munca noastră, cu viaţa noastră ? De ce vă neliniştiţi că stăm în condiţii mai bune şi că avem o mobilă mai fină decît

dumneavoastră ? Că punem sub noi un covor mai moale !? Poate asta e pasiunea noastră, *hobby*-ul nostru, așa cum a dumneavoastră poate să fie alta, turismul, fotbalul sau ce știu eu ce. Pentru alea nu vă face anchetă. Ați găsit o nepotrivire în ștate, un nume care apare de două ori... ei, și ? Nu puteți crede că e o eroare ? Au luat încărcătorii luna asta mai mult ? O să ia mai puțin luna viitoare. Totul se poate corecta. Numai concepția asta nenorocită, că omul trebuie să fie mereu suspectat, cîntărit la centimă, văd că nu se mai corectează ! Chiar vă închipuiți serios că nevastă-mea s-a bucurat de cîțiva lei sau că a dat bani cu camătă ? Fiți atent, nu mai scrieți acolo, ci ascultați-mă ! Chiar credeți una ca asta ? *(Cineva ciocănește în ușă și intră.)*

PROCURORUL *(persoanei de la ușă)* : Vă rog, nu intrați ! Așteptați afară.

DORU : Sau vă închipuiți că nevastă-mea și cu mine putem da locuințe ? E ridicol ! Există liste întocmite la comitetul de întreprindere...

PROCURORUL : Exact. Și dacă cineva află cine urmează la rînd, poate merge la respectiva persoană să-i stoarcă vreo cîteva sute degeaba.

DORU : E inimaginabil ! Asta numai mintea dumneavoastră, pentru care infracțiunea e regula, a putut să o scornească !

PROCURORUL : Convingerea mea e făcută.

DORU *(tresărind de ce a văzut)* : Ce-i asta ? Mandat de arestare pentru nevastă-mea ? Nu se poate ! Am să mă plîng la toate forurile, pînă sus ! O femeie de o extraordinară bunătate, un om vesel, sănătos, tonic, care nu a luat niciodată nimănui nimic *(un abia perceptibil tușit undeva în cameră)*, care s-a dăruit pe sine și tot ce are mai bun soțului, societății ăsteia a noastre, socialiste ! Să capete o asemenea palmă, și eu odată cu ea ?! Nu vă gîndiți că asta ar putea s-o omoare, să nu se mai redreseze niciodată ?! Vreți să distrugeți un om ?

PROCURORUL *(sec)* : Vreau să apăr ordinea.

DORU *(pornit, fără să-l asculte)* : Știți dumneavoastră ce e un om ? Știți din cîte sensibilități și gesturi mă-

runte și zîmbete și tristeți și gingășii e compus? De ce îl confundați tot timpul cu un dosar? De ce nu aveți încredere în mărturia omenească, a tovarășului celui mai apropiat, care-l cunoaște, care-l cîntărește în fiecare clipă, zi și noapte, a tovarășului de o viață? Aflați că eu răspund cu capul și cu inima pentru nevastă-mea, credeți-mă!

PROCURORUL *(rece)*: Pînă atunci însă, îmi spuneți și cine răspunde pentru dumneavoastră?

DORU *(bîiguind stupefiat)*: Pentru mine?... Vreți să mă...? Așadar...

O VOCE DE FEMEIE *(calmă)*: Am să răspund eu pentru el, tovarășe procuror.

DORU *(întorcîndu-se pe scaun, cu uimire)*: Livia!

PROCURORUL *(sever)*: Dumneata n-ai ieșit? Cine ți-a îngăduit...?

LIVIA: Am să răspund eu pentru el. Omul acesta e complet nevinovat. Garantez.

DORU *(murmurînd)*: Livia! Tu aici?

PROCURORUL: Dumneata? Tovarășa Gavrilescu, dacă nu mă înșel. De la Turnu-Severin. Aveți vreo legătură cu speța?

DORU *(nevenindu-i să creadă, repetă)*: Livia!

CORTINĂ MUZICALĂ DE TRIMITERE ÎN TRECUT

Bicaz, cu doisprezece ani înainte. Mecanisme, camioane etc.

DORU: Livia!

LIVIA: Ai venit?

DORU: Te pomenești că nu mă așteptai.

LIVIA: Zău dacă te așteptam.

DORU: Să se facă strîmbă cine minte?

LIVIA: Și dacă mă fac strîmbă cu ce te pricopsești tu? Vezi că ești fleț?

DORU: Ce-ai mîncat astăzi, că văd că te-ai făcut mai deșteaptă.

LIVIA: Pilaf de urzici și ciulama de ciine strechiat.

DORU: Și te-ai săturat? Mi-e că a dat boala și-n tine.

LIVIA: De dorul tău. Nu vezi cum slăbesc? Ca țîrul.

DORU : Tu ai văzut țîri, deșteapto ?!
LIVIA : Nu, dar mi-a spus mama-mare. Dar tu ai văzut ? Că ești mai plimbat prin lume.
DORU : Cu ce ?
LIVIA : Cu vagonetul de steril. Ai un milion de kilometri ?
DORU : Pe-o parte. Ce faci tu deseară ?
LIVIA : Iau ore de piculină.
DORU : De unde ?
LIVIA : Dintr-o revistă. Vrei să-mi propui ceva ? Ori să-mi ceri mîna ? Ți-o dau, da-i cam murdară, c-a stat prin...
DORU : ...zoaie.
LIVIA : Prin lubrefianți, deșteptule. M-au avansat de la bucătărie.
DORU : Venisem să-ți propun o plimbare prin tunel.
LIVIA : Aha ! Ai vrea tu !
DORU : Și tu, nu !
LIVIA : Și pe urmă să stingi lanterna, să te faci că nu merge bateria. Știu eu cum faceți voi.
DORU : Ce vorbești ?! De unde ? Oi mai fi fost, te pomenești !
LIVIA : Treaba mea. Spală-te pe bot.
DORU : Atunci nu mergi. Să știu o socoteală.
LIVIA : Și de ce prin tunel ? Ce, la lumină ți-e rușine de mine ? Hai, că nu te fac de rîs. Am luat a cincea serală, m-a pupat profesorul uite aici.
DORU *(mormăind)* : O să-i dau și ăluia vreo două !...
LIVIA : Ai venit cu droașca ?
DORU : Păi cum !
LIVIA : Altă dată.
DORU : Ia urcă, nu mă mai întîrzia, că am treburi, știi ?! Hai, că mă placi și tu, fir-ai să fii, nu mai ține coada sus așa !...

CORTINA MUZICALA

Pe un deal. Greieri. A trecut un timp.

LIVIA : Dorule !
DORU : Ce e ?

LIVIA : Mă, ție iți plac stelele ?
DORU : Mai mult îmi place orezul. Da' ție-ți plac ?
LIVIA : Întrebam numai așa. Nu trebuie să răspunzi la toate. Așa îmi vine mie să întreb cîteodată.
DORU : Poți să și taci. Că nu mă șifonez.
LIVIA : Aș întreba eu multe, dacă aș avea pe cine.
DORU : Știu pe una care dă-n bobi. Nevasta unui majur.
LIVIA : Tu crezi că ne e scris dinainte, sau... ?
DORU : Cin' să scrie, mă, că ăi din cer sînt analfabeți. Ei nu fac seralul, ca noi.
LIVIA : Mă, poate că mi-e dat să nu mai scap de tine, mai știi ?
DORU : N-ai tu bafta asta. Păi, eu mă fac om mare — te-ai prins ?
LIVIA : Mai mare ca mine ? Pe cît că nu te faci mai mare ?
DORU : Păi, eu mă duc să-nvăț numai de-al dracului — ca să te văz pe tine cum rămîi proastă.
LIVIA : Păi și eu mă duc.
DORU : Tot cu mine odată ?
LIVIA : Tot.
DORU *(încîntat)* : Fugi, că minți ! Să n-ai parte... ? Auzi ? Mergem și terminăm liceul, și pe urmă n-ai decît să mă întrebi de stele. Tu cu stelele și eu cu lovelele, vrei așa ?
LIVIA : Mai vedem noi pînă mîine. Da' de ce ai genunchii așa ciolănoși ?
DORU : Ca să întrebe proștii. Da' tu de ce ai gura așa spuzită ?
LIVIA : Minți, că n-o am spuzită.
DORU : Da' cum o ai ? Ia să văd ! Ia dă-te-ncoace nițel ! Ia ! *(Sărutare.)*
LIVIA *(zbătîndu-se)* : Uf ! m-ai amețit !

CORTINA MUZICALA

Într-o cameră. A mai trecut un timp.

DORU : Livia, asculți ?
LIVIA : Ce e, mă, de ce mă scoli ?

DORU : A venit la mine Mircioiu să mă lămurească să plec la Argeş.
LIVIA : Cînd să pleci ?
DORU : Acuma, miercuri. Cică pleacă toată echipa. Tu auzi sau dormi ?
LIVIA : Aud. Şi cu şcoala cum rămîne ?
DORU : Păi, o fac acolo, între picături. Şi pe urmă îmi ziseră că mă trimit ei mai departe.
LIVIA : Şi de ce-mi strici somnul ? Că tocmai visam cal breaz.
DORU : Păi, ca să-ţi spun, de-aia. Şi să te pregăteşti.
LIVIA : Ca să mă pregătesc ?
DORU : Să mergi cu mine, zărghito, ce ? Auzi vorbă !
LIVIA : Eu ?
DORU : Păi cine ?
LIVIA *(foarte mulţumită)* : Şi nu putuşi să laşi pînă mîine ?
DORU : Nu putui. Că mi s-a făcut frig, cînd am auzit. Şi am venit să mă încălzesc aci la tine.
LIVIA : Iar ?
DORU : Păi de-acu, vorba aia, ce ne-o fi ne e pus pe frunte la amîndoi. Că gîndesc să nu mai plec, ştii ?
LIVIA : Und' să nu mai pleci ?
DORU : De-aci de la tine. Să mi-aduc şi eu calabalîcurile, şi uite aşa. Abia le împachetăm odată.
LIVIA : Adică tot eu.
DORU : Şi-acolo, la Argeş, pe cine o să am eu să mă iau în clonţ ? Tot pe tine.
LIVIA : Tare eşti şmecher, mă Dorule !...
DORU : Zi zău ! *(Foarte sincer.)* Hai, că tu mă ştii cît sînt de şmecher. Dacă nu m-oi şti tu, care eşti pentru mine...
LIVIA : Zit, fără multă vorbă, că se răceşte camera. Şi sper că n-o să mă ţii toată noaptea cu lampa aprinsă.

CORTINA MUZICALA

La un local. Altă dată.

DORU : Cum a fost ?

LIVIA : A fost bine. Te fisticiseși tot cind ți-a făcut nea Tomescu recomandarea.

DORU *(bucuros)* : Dar m-au și frecat...

LIVIA : N-au avut ce să frece la tine. Ce viață ai avut tu ? Vagonetul și mistria, și lampa de sudură, și pe mine. Iar păcatele tale încap în două vorbe : hoț sentimental, fără fantezie.

DORU : Adică ce-am furat eu, cîrcoațo ?

LIVIA *(emoționată)* : Nu vezi, ai ? Nu vezi inaintea nasului tău. Trebuia să te pîrăsc. Da' mi-e că nu te mai primea in partid.

DORU : Ce-am furat ? Trei stele, na ! Nu se face gaură în cer. Dar tu de ce ți-ai făcut manichiură, domnișoară, poți să-mi spui ?

LIVIA : Așa se face la zile mari. Mai civilizează-te și tu. Într-o zi o să trebuiască să suportăm nițel confort, să avem o mobilă mai acătării, să porți o cravată mai socotită... Cam ca asta... *(Desface un pachet.)* Îți place ?

DORU : Livia ! Ai dat tu banii pe așa ceva, proasto ? Ia uite ! Roșie ! Asta știi ce înseamnă ?

LIVIA : Că te-am băgat 'napoi la pionieri.

DORU : Vino aici să nu ne vadă nimeni. Mă, roșu înseamnă că mă iubești, mă ! Ca focul ! Și eu tot așa, Livia ! Azi cînd mă întrebau, la primire, ce-am făcut în viață, ce-am isprăvit, mă gîndeam că cea mai mare ispravă a mea e că am dat peste una ca tine !... *(Surprins, înduioșat, bucuros.)* Uite steluțele, ia, le vezi ? Ți-au ieșit în ochi și-au luat-o pe nas în jos... *(Emoționat și el.)* Ține batista mea, hai !

CORTINA MUZICALĂ

Parc, copii. El se apropie.

LIVIA : Ce e cu tine, mă ? De unde vii așa de țeapăn ? Ți-a murit cineva ?

DORU : Domnişoară Bocancea, am onoarea să mă prezint : sînt absolventul Teodor Şerban, plec la Politehnică şi m-am îmbrăcat în negru pentru că am venit aici în mijlocul poporului, compus din copii şi păsări, să-ţi cer solemn mîna. Dacă binevoieşti.

LIVIA *(după o pauză)* : Nu binevoiesc.

DORU *(în glumă)* : Ba să binevoieşti, că dracu te ia dacă nu. Sînt responsabil, nu sînt beat, şi nu mă sileşte nimeni.

LIVIA : Nici pe mine.

DORU : Dealtfel, domnişoară Bocancea, ce mai atîta vorbă pentru un mic act la primărie ? Sînteţi soţia mea, aţi fost de cînd vă ştiu...

LIVIA : Şi acum ţii morţiş la actul de proprietate... Să mă mai gîndesc.

DORU : Livia !

LIVIA : Mă, nu înţelegi că trebuie să ne gîndim amîndoi, prostule ? Mergem la şcoli înalte, dăm de-o altă viaţă, se întîmplă cîte şi mai cîte... Nu mai mîncăm cu o lingură la cantină, nu mai vii seara zgribulit la mine ca la singurul refugiu, nu mai sînt soră, cataplasmă, croitoreasă de nasturi rupţi.

DORU *(în continuare)* : ...Nu mă mai iubeşti...

LIVIA *(reia)* : Poate nu te mai iubesc !... Poate mă gîndesc să fii liber, să ai capul limpede, să vezi, să alegi... Poate nu-mi place că va trebui să ne zgîrcim, să economisim, să ne lăcomim prea devreme la viaţă, înainte să-i fi dat ceva de la noi...

DORU : Dar dacă mergem împreună...

LIVIA : Poate vreau să te pun la încercare, să văd cît doreşti tu să fim împreună... Nu se poate ? Poate vreau să te împlineşti niţel, să nu mai ai genunchii aşa ciolănoşi cînd pun capul pe ei...

DORU : Poate vrei să mă schimbi cu un altul !...

LIVIA : Bineînţeles. Cu un inginer. Cu inginerul Şerban, îl cunoşti ? Iar eu o să am o calificare. Şi după aia să stăm de vorbă !

DORU : Despre ce ?

LIVIA : Despre zestre : un geamantan şi două reţete de gătit bureţi. Şi cîteva stele.

DORU : Livia, fii a mea.
LIVIA : Sînt, ce mai vrei ?

CORTINA MUZICALĂ

Pe culoarul școlii tehnice. Înghesuială la avizier.

DORU : Ura ! Te felicit !
LIVIA : Am trecut ? Că nu văd peste capetele ăstora.
DORU : Ești a patra.
LIVIA *(calm, glumind sec)* : Numai ? *(Zarvă de tineret.)* Aoleo, ce ghionți am mîncat ! Noroc că ești tu mai lung.
DORU : Ai terminat definitiv. Unde mergem să sărbătorim ?
LIVIA *(puțin tristă)* : Oare să fi terminat ? De vreme ce tu mai ai doi ani...
DORU : Trec și ăștia, n-ai grijă. Nu-mi scapi tu așa ușor... O să stai lîngă mine.
LIVIA : Crezi tu. *(Ezită, apoi îi spune.)* M-am și angajat.
DORU *(foarte surprins)* : Unde ?
LIVIA : La Dunăre.
DORU : Va să zică, știai că ai trecut ?!
LIVIA : Sigur că știam. Mi-am făcut proiectul de diplomă pe șantier. Acum mă duc să-l aplic — asta-i !
DORU : Eu iți mai propun o dată să vii cu mine.
LIVIA : Și ce mîncăm ? Cartela ta pe din două ? De ce să nu stau să muncesc, să-ți trimit ție ?
DORU : Livia, ți-ai pierdut tot umorul. Păcat de tine.
LIVIA : Las' să-l pierd, ce-ți pasă ?! Vreau s-o duci mai bine decît pînă acu. Te-așteaptă eforturi mari, băiatule.
DORU : Zău dacă mai ai haz.
LIVIA : Tu să taci, acum sînt eu mai mare, — nu mi-am luat diploma ? Tu ești un pîrlit de studențel acolo, un țîșt-bîșt, și trebuie să te îngrijesc, să te fac om, auzi ? În fiecare lună iți vine scrisorica de dragoste, sub formă de mandat poștal.
DORU : Hai să fim serioși, vrei ?

LIVIA : Pe naiba serioşi, de ce ? Eu ţi-i trimit în glumă şi tu îi iei tot în glumă.

DORU : Nu e bună gluma.

LIVIA : Dar ce e bun ? Orgoliul tău e bun ? Şi aerul ăsta de nu ştiu ce ? *(Dintr-o dată cu un ton foarte cald şi tovărăşesc.)* Nu înţelegi, mă, că noi avem o treabă de făcut, şi tu şi eu ? S-a întîmplat că am terminat eu întîi, că-i şcoala mai scurtă, dar dacă terminai tu, tot aşa procedai, nu te ştiu ? Spune că nu-i aşa ! Şi acuma faci pe ţeposul şi pe orgoliosul, cu mine ! Cu mine, mă, prostule ? Nu înţelegi că asta e zestrea mea, că am început să-ţi aduc zestre la viitoarea noastră căsnicie ? Ai ? Nu pricepi atîta lucru ?

DORU : Livia !

LIVIA : Hai că eşti prost, zău. Mai bine mă legam de unul mai deştept, care înţelegea că noi sîntem făcuţi să muncim şi să ne ajutăm... să producem pînă la urmă ceva cu tărtăcuţa noastră... nu să stăm să aşteptăm, ce ?... Liniştirea ?... Îmbuibarea... ? Ori te pomeneşti că vrei să stau lîngă tine doi ani să te păzesc ? !... Să mă bag la Aprozar cu diplomă, ca să stau pe lîngă tine — asta vrei ?

DORU *(admirativ, fără să pară)* : Şi nu ţi-e frică ţie niţel, aşa ?

LIVIA : De tine ? Nu mi-e frică, na ! Nu se uită nimeni la tine, că eşti urît şi prost. Şi cinstit, nenorocitule ! N-ai şanse la femei. Eu, vorba aia, m-am dat pe brazdă acum cu tine, dar cu alta o plesneşti rău. Că eşti şi naiv pe deasupra. O să te ducă de nas cine vrea, oricît ai face pe cocoşul. Şi pe-urmă, ce-s doi ani, băiatule ? O să vii la două săptămîni, la o lună... O să mai vin şi eu...

CORTINA MUZICALĂ

La gazda din Bucureşti.

GAZDA : V-a căutat o cunoştinţă, domnule Şerban. De la Turnu-Severin. O femeie înaltă. I-am spus că

ați ieșit în oraș. Cu domnișoara Lola. Am făcut rău ?
DORU *(crispat)* : Și ce-a zis ?
GAZDA : Nimic. A plecat. Zicea că se grăbește.
DORU : N-a întrebat cine e domnișoara Lola ?
GAZDA : Nu. Dar i-am spus eu că-i partida dumneavoastră și că-i lucru serios.
DORU : De ce i-ai spus asta ?
GAZDA : Pentru că și dînsa era serioasă. Părea, așa, un fel de rudă. A dat de cîteva ori din cap, adică „bine". Era sora dumneavoastră ?

CORTINA MUZICALA

DORU *(scriind o scrisoare)* : „Draga mea, aș vrea să fiu cinstit cu tine... aș vrea să fiu cinstit cu tine... aș vrea..."
LOLA *(din pat)* : Ce scrii acolo, iubițel ? Vino încoace, să-ți spun ceva, la ureche. Și nu te mai încrunta așa, că ți se fac riduri. Și-o să ne iasă o poză mizerabilă... *(Se apropie.)* Cucu ! Mă lași să mă ghemui la tine-n poală ? Hai, că sînt așa de mică ! Și de neajutorată ! Și tu ești ca un matador ! *(Chicotește.)* Înainte de a se lupta cu taurul. *(Șăgalnic, curios, provocator.)* Cu cine vrei să lupți, cu mine ? Vai, ce fioros ! Pe cine vrei să distrugi ? Ce monstru vezi în față ? *(Se depărtează.)* Am să-ți fac cîteva pase, vrei ? Iubițel !
DORU *(murmură șoptit)* : Livia...
LOLA : Am să-mi scot cămășuța și am să-ți fac cîteva pase cu ea : una-două-hop ! Așa îți place ? Și încă o dată : una-două-hop ! Îți place ?
DORU *(murmură iarăși, ca spre a cere ajutor într-o luptă unde se simte biruit)* : Livia...

CORTINA MUZICALA DE READUCERE IN PREZENT

DORU : Livia !
LIVIA : Da, eu sînt, ce te miri așa ? Nu m-ai văzut de mult ! Te pomenești că am îmbătrînit...

PROCURORUL : Vă cunoașteți ?
LIVIA : Eh, întrucîtva... Și dumneavoastră v-ați schimbat binișor, tovarășe procuror.
PROCURORUL : Se poate. Nu asta e problema. Ați venit să depuneți în cauza soților Șerban ?
LIVIA : Am venit să vă spun convingerea mea că acest om e nevinovat.
PROCURORUL : Din nefericire, avem probe care infirmă supoziția dumneavoastră.
LIVIA : Ați avut și în alte cazuri probe, tovarășe procuror. Dacă ați fi menținut atunci dosarul meu eu aș fi fost astăzi un om complet distrus.
PROCURORUL : Nu există nici o corelație între cele două chestiuni.
LIVIA : Așa credeți ?
PROCURORUL : În orice caz, în cursul acelei anchete nu s-a făcut, din cîte îmi amintesc, nici o referire la vreun tovarăș Șerban. Și nici astăzi la vreo tovarășă Gavrilescu.
LIVIA : E adevărat. Cel puțin juridic așa stau lucrurile.
PROCURORUL : Juridic lucrurile au rămas atunci incerte. Organele de partid și conducerea șantierului ne-au asigurat că pagubele produse vor fi recuperate...
LIVIA : Au fost.
PROCURORUL : Și că culpa dumneavoastră nu e de natură penală, ci numai administrativă.
LIVIA : A fost.
PROCURORUL : Am acceptat acest punct de vedere în fața garanțiilor pe care Procuratura le-a primit, dar nu cred că absolvirea dumneavoastră vă dă astăzi greutatea de a garanta pe alții. În ce raporturi vă găsiți cu tovarășul Șerban ?
LIVIA *(după o ezitare)* : Omenești.
PROCURORUL *(cu puțină maliție)* : În sensul că „oameni sîntem" ?
LIVIA : Nu. În sensul că „sîntem oameni" ! *(Pauză.)*
PROCURORUL : Atît e tot ce doreați să-mi spuneți ?
LIVIA *(încurcată)* : Cam atît...
DORU : Tovarășe procuror, Livia e omul cu care am crescut împreună... cu care am învățat... lucrurile cele

mai esențiale despre viață... Pe care am simțit-o totdeauna lîngă mine... chiar atunci cînd... *(Ezită tot mai mult.)*

PROCURORUL : Vă ascult.

DORU *(descurajat, renunță)* : Nu se poate spune... E mult prea complicat... Nu vă pot explica tot ce s-a întîmplat pe dedesubt... Nu se poate !

PROCURORUL *(după o lungă, sinistră pauză)* : Am termen să înaintez dosarul, cu concluzii, în cursul acestei săptămîni. Pentru astăzi sînteți liber, domnule inginer.

DORU *(cu elan și spaimă)* : Și nevastă-mea ?

PROCURORUL : Și ea. Deocamdată.

CORTINA MUZICALA

Acasă la Șerbani.

DORU : Lola, dînsa e Livia. A fost... logodnica mea. A venit să ne ajute.

LOLA *(amabil, cu puțină cochetărie și puțină pîndă)* : Foarte drăguț din partea ei. Dar ce să ne ajute, la urma urmei ?

DORU : În chestiunea... cercetărilor.

LOLA : O, dar ce știe dînsa ?! Închipuiți-vă, doamnă — dacă nu mă înșel, măritată... ?

LIVIA : Da.

LOLA *(urmînd)* : ...închipuiți-vă că de două săptămîni au început tot felul de mizerii contra noastră... instigați de cine ? nu izbutesc să aflu. Fiindcă este o mașinație nemaipomenită. Acest om muncește ca un martir, le face planul, ba-l și depășește, le aduce prime, și dacă vrea să trăiască și el omenește, îi sar toți în cap. Îl cunoașteți, cred, știți cît e de capabil. El m-a format și pe mine, mi-a asigurat un post, bucuria muncii și tot ce am împrejur. La munca noastră, dacă eram în altă parte, sau în străinătate, eram oameni bogați. Așa, ca să-mi aduc un obiect de artă în casă a trebuit să mă tîrguiesc, să-l așez într-un ungher de probă, să-l plătesc numai

eu știu cum, în rate, ba uneori chiar să-l dau înapoi fiindcă n-aveam cu ce-l achita. Asta înseamnă cînd muncești cinstit și să vrei să faci acasă o atmosferă poetică soțului tău. Și au scos că am dat bani cu dobîndă ; de unde bani ? Pentru că am vrut să ajut o bătrînă neputincioasă care avea o nepoată bolnavă și care vroia s-o îngrijească ea, deși era mult mai bine s-o fi dus la spital, unde avea toate îngrijirile pe barba statului ? Și lucrul ăsta sînt în stare să mi-l scoată pe nas, ca să dea în el.

LIVIA : De ce ?

LOLA : Nu le convine pregătirea lui... nici casa lui... *(înduioșată, aproape de lacrimă)*, nici căsnicia lui, nimic nu le convine. Că am renunțat la feminitatea mea nu ține nimeni cont. Am renunțat, da, de dragul acestui bărbat, a concepțiilor lui. Și acum, înțepenitul ăsta de procuror...

DORU *(intervenind ușor)* : Livia îl cunoaște pe procuror.

LOLA : Da ? Atunci e bine. E foarte bine ! Atunci poate o să vorbiți cu el, dacă spuneți că vreți să ne ajutați.

LIVIA *(sibilinic)* : Nu în sensul ăsta.

LOLA : Numai în sensul ăsta se poate, să știți. Să ne lase, dracului, să trăim. Acum o să avem și un copil, doamnă, da, am comis imprudența asta și nu vă pot spune cît apasă această afacere pe creierul meu. Dacă îmi pierd sarcina sînt curioasă ce o să mai spună procurorul, pe unde o să scoată cămașa...

LIVIA : În ce lună sînteți ?

LOLA : A treia. Și ne trebuie o locuință nouă, mai încăpătoare, și ne trebuie atîtea lucruri ! Și n-avem vreme, și stăm să ne spargem pentru o leafă, și în loc să intervenim pentru noi, intervenim pentru alții !... Și în loc să ne creăm condiții, creăm altora !... Și tot nu sînt mulțumiți ! Ați cinat ? Vă rog să ne faceți plăcerea să luați masa cu noi. Aveți unde sta ?

LIVIA : Am o prietenă la care trag de obicei.

LOLA : Veniți des în București ?

LIVIA : Foarte rar.

LOLA : Cu ce să vă servesc : *gin, whisky, jus d'orange* ?

LIVIA : Va trebui să plec acum, numaidecît. Dar am să mai revin, dacă îngăduiți.
DORU : Ești sigură că nu vrei să rămîi la noi ?
LIVIA : Nu.
LOLA : Măcar să fi luat ceva, la repezeală... Un *cocktail ?*
LIVIA : Altă dată. Mulțumesc. *(Se ridică.)*
DORU : Bine, am să te duc cîțiva pași.
LOLA : M-am bucurat mult să vă cunosc, doamnă. Doruleț mi-a vorbit excelent despre dumneavoastră.
LIVIA : Și eu aș fi mulțumită să vă fiu de folos. Lui în special.
LOLA : Înțeleg. Cu bine. Veniți oricînd, sînteți binevenită la noi.

TRECERE MUZICALĂ ; ÎN CONTINUARE

Pași pe stradă.

DORU : De ce taci ?
LIVIA : Ce să spun ?!
DORU : Te-ai mai maturizat.
LIVIA : Vorba procurorului : nu asta e problema.
DORU : Cum o găsești pe Lola ?
LIVIA : Drăguță.
DORU : Numai ?
LIVIA : Vorba procurorului : deocamdată.
DORU : Livia, nu te ascunde de mine.
LIVIA : Serios ? Să nu mă ascund ? Sau glumești ?!
DORU : Ai stat tot timpul severă ca și cînd ți-ai fi dat un verdict.
LIVIA : Chestie de fard. Mă fardez prost. Mă prefac prost...
DORU : O urăști ?
LIVIA : Cred că da.
DORU : Atunci înseamnă că... Sau pentru mine nu mai ai nici un fel de... ?!
LIVIA : Ține-mi puțin servieta, vrei ?
DORU : Știu că am toate vinovățiile posibile față de tine... Dar am fost, în felul meu, cinstit.

LIVIA : Şi ea e cinstită — în felul ei.
DORU : Ce vrei să zici ?
LIVIA : Nimic.
DORU : Livia !
LIVIA : Fiecare are un fel propriu de cinste. Cinstea lui. De aici decurg toate.
DORU : Crezi că ea a făcut... ?
LIVIA : Cred că nici nu e atît de interesant ce a făcut. Mai interesant e ce *a gîndit* despre ce a făcut. Şi ce gîndeşte în general, cînd face ceva.
DORU : Atunci crezi că eu aş fi vinovat... ?
LIVIA : Nu fi prost ! Dacă aş fi crezut, n-aş fi venit. Dacă aş fi crezut că tu eşti vinovat *(cu intenţie)* sau ai fost vreodată vinovat...
DORU *(după o suspensie)* : Deci nu crezi că am fost... nici *atunci* !
LIVIA : Bineînţeles că nu.
DORU : Nici acum !
LIVIA : Acum e altceva...
DORU *(vexat)* : Aşadar, totuşi... ?! Dar ai spus la Procuratură că...
LIVIA : Acolo nu eşti. Şi-acum întoarce-te acasă. Nici un cuvînt în plus. La revedere. *(Pleacă.)*
DORU : Livia ! Ţi-ai uitat servieta !...
LIVIA *(mai de departe)* : Păstreaz-o. Sînt lucrurile tale.

TRECERE MUZICALĂ

Uşa de la apartament. Doru intră.

LOLA : Ce ţi-a spus ?
DORU : Nu mi-a spus mare lucru.
LOLA : Crezi că poate ceva ?
DORU : Nu ştiu. Probabil.
LOLA : De ce nu mi-ai vorbit niciodată despre ea ? Mi-ai spus numai aşa, vag, că există. De ce ?
DORU : Fiindcă a existat vag.
LOLA : Şi de ce te-ai bosumflat acuma. Sau poate e o stare de spirit nouă : că ţi-ai revăzut „logodnica". Să-ţi dau un *gin* să sărbătorim evenimentul ?

DORU : Lola, nu fi ironică.
LOLA *(cu altă voce, mai sinceră)* : Iubițel, înțeleg că te-a șocat venirea ei. Dar trebuie să păstrăm niște aparențe — nu ?
DORU : De acord.
LOLA : Ce învîrte ea, „logodnica" ta ?
DORU : Lucrează la hidrocentrala de pe Dunăre.
LOLA : Cam așa ceva arată.
DORU : Ce vrei să spui cu asta ?
LOLA : Nimic. Și bărbatul ei cine e ?
DORU : Un economist, din cîte știu. Pe ea o cheamă Gavrilescu.
LOLA : Și a venit cu treburi importante la București. Unde te-a găsit, așa, dintr-o dată ?
DORU : Lola, n-are nici o importanță asta.
LOLA : Dar ce are importanță ? *(El tace.)* Și mîine te mai vezi cu ea ?
DORU : Probabil că da.
LOLA : Și mergeți împreună la procuror ? Nu cumva e rudă cu procurorul ?
DORU : Nu cred.
LOLA : Atunci, poate, prietenă... Sau... altceva ?!
DORU : Te rog, nu vorbi așa.
LOLA : De ce ? E o femeie totuși bine. Cam rigidă. Care încă nu și-a trăit viața din plin. Probabil că nu și-a găsit pe cineva corespunzător.
DORU : Lola, aș prefera să închidem discuția asta.
LOLA : Nici dacă te lua pe tine n-ar fi fost o soluție. Te-ar fi tras spre o viață uscată, monotonă, fără orizont. Ție trebuie să-ți aducă cineva fantezie și umor. Și puțină inconștiență ! *(Rîzînd forțat.)* Din acest punct de vedere, ai avut noroc cu mine. Nu ?
DORU : Da.
LOLA *(tristă)* : Nu mai pari foarte convins, iubițel. Ori ești obosit ? Te-ar fi dus spre o viață cumpătată, zgîrcită. Cu conturile foarte bine făcute. Fără generozitate. Fără risipă... Nu crezi așa ?
DORU *(rece)* : Probabil că da.
LOLA : E o femeie care *pune la punct,* dar *nu dă* nimic. Care nu s-a omorît cu firea cînd ai stricat logodna.

Apropo, de ce ai stricat-o ? Dormi ? Dormi, iubițel ?

CORTINA MUZICALĂ

La cofetărie.

DORU : Pari obosită, Livia. Ai dormit prost, așa-i ?
LIVIA : Da. A fost patul strîmt.
DORU : Mai ai somnul acela bun de... cîndva ?
LIVIA *(puțin fals)* : De ce să nu-l am ? Crezi că-l furam de la magazia de cazmale ?
DORU : În schimb te-ai mai „rotunjit". *(Apoi, subit.)* M-ai blestemat ?
LIVIA : „Nu asta e problema".
DORU : Ba asta.
LIVIA : Văd că și fără blestemul meu lucrurile s-au încurcat.
DORU : Nu cumva te bucuri ?!...
LIVIA *(cu o mare franchețe)* : Taci din gură, nu fi prost ! Că te plesnesc, aci-n cofetărie.
DORU : M-ai bate ? !
LIVIA : Ce, ar fi prima oară ? Nu ne băteam în parte ? Tot ai luat cîțiva ghionți de la mine, recunoaște.
DORU : Și de unde știi că sînt încurcate lucrurile ?
LIVIA : Mi-a spus procurorul cîte ceva.
DORU : E o cunoștință mai veche a ta ?
LIVIA : Cam.
DORU : De unde ? Se pare că ai avut și tu nițică treabă cu el...
LIVIA : De ce să n-am ? Nu m-a oprit nimeni.
DORU : Pentru ce te-a anchetat ?
LIVIA : Un mic accident la balastieră... S-a răsturnat un camion... A dărîmat o parte dintr-o remiză unde erau carburanți... Pericol de explozie... etc...
DORU : Și care era vina ta ?
LIVIA : Mai multe... Întîi că am obligat camionul să vireze brusc.

(Intră Lola)

LOLA : A, iată-vă ! Îmi pare bine că vă găsesc. V-am văzut prin vitrină. Vă deranjez ?
LIVIA *(rece)* : Deloc.
DORU : Livia îmi povestea niște întîmplări de pe șantierul ei.
LOLA : Interesant.
DORU : Continuă, Livia. Și a fost anchetă mare, cu Procuratura ?
LIVIA : Da. M-a acuzat că din cauza mea s-a dărîmat remiza și că era să sărim în aer.
DORU : Și tu ce ai zis ?
LIVIA : Ce puteam să zic ?! Eram ca amețită. Îmi părea rău de șofer. Mă uitam, nu înțelegeam nimic. Nu înțelegeam de ce mă arăta mereu pe mine.
LOLA : Vezi, iubițel, vezi că e posibil ? Se întîmplă accidente și pe urmă trebuie să găsească un țap ispășitor. Și atunci vine tipul simplu, incult, și te arată cu degetul !
LIVIA : Dar el, șoferul, tipul simplu, avea dreptate aici.
LOLA : Totuși văd că ai scăpat, n-ai pățit nimic.
LIVIA : N-am pățit fiindcă a venit un om și m-a salvat.
LOLA : Adică tot pila -- ce să mai vorbim !... Vezi, Doruleț ? Așa e lumea, doamnă.
LIVIA : Atunci a venit un om, care este acum actualul meu soț, și i-a convins să nu-mi facă nimic.
LOLA : Cum ?
LIVIA : I-a convins să nu-mi facă nimic fiindcă... fiindcă eu regret mai tare decît toți. Fiindcă *eu am iubit balastiera* și remiza, spunea el...
LOLA : E un argument foarte... neobișnuit. Dar vezi că nu se prinde la toți.
LIVIA : Și că eu am venit pe șantier cu o *zestre*... Și că această zestre nu trebuie să fie risipită, prădată... Că am adunat-o încet, ani de zile... nefăcînd nici o greșeală...
DORU *(aluziv)* : Chiar așa ?
LIVIA : Da, nici o greșeală. Și că acest lucru e mai de preț decît o mică pagubă... Pentru că poate am fost chiar eu păgubită... căci toate lucrurile acelea erau ca ale mele... Probabil am avut un motiv, zicea, pen-

tru neglijență... Probabil că am fost păgubită chiar eu, în zestrea mea, zicea...

DORU : Hm !

LOLA : Foarte deștept. Era avocat ?

LIVIA *(simplu)* : Era comunist.

LOLA : Și de ce făcea el toată treaba asta ? De ce se dădea în vînt ?

LIVIA : Cred că o făcea numai așa... Avea încredere în mine...

LOLA : Hai să nu ne facem iluzii ! Făcea treaba asta fiindcă ținea la dumneata și fiindcă vroia să fii a lui — cum ai și fost, dealtminteri. Crezi că ar fi făcut-o și pentru altul ?

LIVIA : Nu știu. Cred că da.

LOLA : N-o făcea, doamnă. Nu fac oamenii decît dacă au un interees special, dacă vor ceva de la celălalt, sau îl iubesc, sau doresc să ajungă la el, să-l cîștige. Uneori, să-l recîștige. Pentru asta, fac, se mobilizează, și comuniștii și necomuniștii. Altfel...

DORU *(jenat)* : Draga mea, important nu e că s-a mobilizat. Important e că a avut un argument foarte solid.

LOLA : Niște vorbe. Așa, argumente se găsesc totdeauna. Și cînd vrei să salvezi, și cînd vrei să distrugi. Parcă cine poate ști dacă dînsa a fost pe de-a-ntregul fără greșeală, așa cum susținea dînsul. Viața e al naibii de alambicată și plină de curse. Cazi cîteodată fără să vrei.

DORU : Atunci cum mai putem determina cine e bun și cine nu ?

LOLA : Nu mai putem, și asta e tot. Fiecare e bun în felul lui. Nimeni nu-i mai vinovat ca altul și nici mai virtuos ca altul. Fiecare vrea să trăiască.

DORU *(insinuînd, cu puțină decepție)* : Eu zic totuși că putem... și că puteam, în orice caz, acum cîțiva ani, cînd eram mai... tineri. Parcă știam mai exact ce e bun... *(Mișcare la Livia.)*

LOLA : Atunci nu știai nimica, băiatule, ăsta e adevărul. Știai un lucru rigid și încăpățînat : că trebuie să

ajungi ! Şi doamna la fel. Asta era toată „zestrea", ce să mai vorbim ?!

LIVIA *(sec)* : Eu am să mă scuz. Trebuie să mă duc.

DORU : Nu vii cu noi, să luăm ceva ?

LIVIA : Nu. Altă dată. Mulţumesc. La revedere. *(Iese.)*

DORU : Ce-ai făcut ?

LOLA *(întărîtată)* : Am supărat-o ! Ei, şi ? N-o să ne mai pună vorbă bună. Sau o s-o pună împotriva mea, să mă închidă pe mine, să te lase pe tine. E în stare. Cred că asta şi urmăreşte.

DORU : Lola !

LOLA : De ce să fim orbi ? A venit cum a aflat — de unde ? nu se ştie —, să te găsească, să te „recupereze". S-a săturat de domnul acela al ei, virtuosul cu garanţiile. A fost bun un moment, dar acum pas ! primejdia e trecută, şi ne putem gîndi şi la puţină dragoste. Că dacă nu ne-om gîndi acum, atunci cînd ? Pe urmă e cam tîrzior.

DORU *(iritat, reţinut)* : Te rog foarte mult, păstrează-ţi calmul. Sîntem şi aşa destul de expuşi.

LOLA : Noroc c-a venit îngerul salvator ! Să dreagă busuiocul ! A venit doamna cu zestrea ! Lasă, că am aflat eu cu ce zestre a venit. O beţivă care umbla beată pe şantier şi care s-a aruncat în braţele primului-venit, ca s-o salveze de la un accident făcut în stare de ebrietate. Nu te mai uita aşa ! În două zile am avut destul timp să mă informez exact. Şi ea însăşi a povestit că era „ameţită", n-ai auzit-o ?

DORU : Taci !

LOLA : Atunci să venim şi să spunem fiecare : am fost ameţiţi ! Ni s-a făcut rău ! Ni s-a întunecat vederea ! De ce unii să răspundă, şi alţii nu ? Ce-a ameţit-o aşa ? Pe mine să zicem că mă ameţeşte lipsa ta de sensibilitate şi de fantezie. Dar pe ea ce a ameţit-o ?

DORU *(scrîşnit)* : Lipsa mea de... *(Bate în masă.)* Vreau să plătim !... Să plătim !

CORTINA MUZICALA

Pe șantier.

GAVRILESCU : Un' te duci, bă Ioniță ?
IONIȚĂ : La dumneavoastră, dom' Gavrilescu.
GAVRILESCU *(puțin tulburat)* : Am scrisoare ?
IONIȚĂ : Babană, dom' Gavrilescu.
GAVRILESCU : Dă-o-ncoa'. De unde zici că e ?
IONIȚĂ : De la București, da' nu scrie de la cine. Gagicile, dom' Gavrilescu ! Hai, nu vă mai sluțiți la mine, că m-am topit. *(Fuge.)*
GAVRILESCU *(citește în taină)* : „...și se întîlnește în fiecare zi cu amantul ei la cofetăria Mimosa... vrea să-l ia înapoi... și să vă părăsească, după ce ați ajutat-o... i-ați asigurat o viață, iar dînsa acum... probabil chiar cu banii dumneavoastră... O binevoitoare". *(Cu accent.)* O bine-voitoare !

CORTINA MUZICALĂ

O cameră.

DORU *(intră cu Livia)* : Aicea locuiești ? *(E sfios, emoționat.)*
LIVIA : Da. La o prietenă. Ea m-a anunțat. Te urmărește de-aproape.
DORU : De ce ?
LIVIA : Nu-mi e indiferent ce faci. Nici ce gîndești.
DORU : De ce ?
LIVIA *(foarte serios)* : Fiindcă, Dorule, nu mi-e indiferent ce se întîmplă... cu zestrea. La început mi s-a părut că trebuie să-mi fie indiferent. Se mai risipesc lucrurile, nu ? Se mai toacă zestrele, se bat la tălpi. Pe urmă am văzut că nu trebuie să fiu indiferentă cu ceea ce se adună de mulți ani de zile.
DORU *(tatonînd)* : Tu vorbești acum de bani ?
LIVIA : Să zicem că aș vorbi de bani... Banii aceștia se adună de mulți, mulți ani de zile, de pe cînd eram spălătoare de vase, de mai înainte... *Și nu i-am adunat ca să-i dau cu camătă.* Nici soțul meu nu i-a adunat pentru asta. *(O pauză.)*

DORU : Livia, şi dacă totuşi te înşeli şi ai venit acum să iei camătă pentru împrumutul tău ?!
LIVIA : N-am dat nici un fel de împrumut, Dorule.
DORU : Ba da. Tot ce mi-ai dat, mi-ai dat *cu împrumut*. Aşa am primit.
LIVIA : Aici te înşeli tu foarte tare. Tot ce ţi-am dat — ţi-am dat de la mine şi nu m-am gîndit niciodată la cea mai mică socoteală între noi.
DORU : Şi totuşi îmi ceri o socoteală ! Acum !
LIVIA : Nu amesteca lucrurile, Dorule. Şi tu îmi poţi cere oricînd socoteală pentru cele trei stele pe care mi le-ai dăruit cîndva. Eu pentru stele îţi cer socoteală acum, nu pentru bani. Ce-am adunat *în noi* nu dau voie să se risipească. De nimeni.
DORU : Livia, tu ai venit *să ne întîlnim* — aici Lola are dreptate. Tu ai venit pentru că niciodată n-ai crezut... *(Ezită.)*
LIVIA : Spune.
DORU : ...Pentru că niciodată n-ai admis că ai putea să fii cu adevărat despărţită de mine.
LIVIA *(într-un tîrziu)* : Aşa e. Dar acum sînt despărţită. *(O muzică.)*
DORU *(tulburat)* : Şi dacă eu aş întinde acum braţele spre tine... şi te-aş cuprinde iar... ?
LIVIA *(greu, dar clar)* : Nu aşa sînt despărţită, Dorule. Altfel. *(Cu emoţie.)* Asta mă doare.
DORU : Crezi că m-am făcut complice cu... ?
LIVIA : Da. *(Pauză.)*
DORU : Atunci înseamnă că o consideri vinovată ! Pe ce dovezi ?
LIVIA *(căutîndu-şi vorbele şi găsindu-le)* : Nu am nevoie de dovezi. Nu am nevoie *de alte* dovezi.
DORU : Nu poţi condamna un om dacă nu...
LIVIA : Ba da. Asta n-o să înţelegi tu. Un om nu trebuie judecat pe un fapt, *ci pe toate*. Dacă e capabil de nişte lucruri, dacă le vede *într-un anumit fel*, celelalte vin de la sine.
DORU : Ai probe că a săvîrşit infracţiuni penale ?
LIVIA : Asta e o altă treabă, a Procuraturii. Dar dacă m-am amestecat la tine e fiindcă ştiam că *nu poţi* să faci nimic împotriva noastră.

DORU : A cui ?

LIVIA *(iscată, cu accentul din tinerețe)* : A lui „noastră", Dorule, nu fi tîmpit ! Cîte „noastre" cunoști ? „Noastră" care înseamnă zece ani de viață. Ba douăzeci și cinci ! Ba cincizeci ! Ba o sută ! Pe „noastră" ăsta m-a salvat Gavrilescu. Și pe „noastră" ăsta nu-ți pot disculpa nevasta, chiar dacă rămîne intactă. Cînd a spus atunci „le-ai făcut planul", am înțeles tot. Un om care spune „le-ai", e posibil să facă și state false, și împrumuturi cu camătă. Asta e judecata mea simplă. Pentru asta am venit, să știi, să văd cărei lumi aparții tu. *(Cu o adîncă mihnire.)* Și am văzut.

DORU *(înaintînd spre ea, insinuant, lasciv)* : Ești sigură că pentru asta ai venit ? Livia ! *(Desmierdînd-o.)* Livia mea scumpă ! Ești sigură ?

LIVIA *(apărîndu-se pătimaș)* : Ce faci ? Vrei să mă tîrăști și pe mine spre acea lume ? Cu tot dinadinsul ? Vrei să mă duci și pe mine într-acolo ? Dorule !

DORU *(zbătîndu-se)* : Am fost de-atîtea ori împreună, Livia ! Unul al altuia !...

LIVIA *(învinge clar, categoric)* : Am fost.

DORU *(gîfîind de incertitudine și deznădejde)* : Nu știu dacă îți dai seama ce rău poți să-mi faci ! Ce nemaipomenit rău ! Nu știu dacă știi !

LIVIA : N-am încotro.

DORU : Și acelei ființe care e așa de fragilă, care n-are puterea ta, și care e totuși de pe acum mama viitorului meu copil !

LIVIA *(cu compasiune)* : Fii serios ! Lola nu e însărcinată.

DORU : Livia ! Livia, nu știu ce planuri ai !

LIVIA : Îmi pare rău că ești atît de infectat. Abia acum mă faci să mă simt imorală. Cînd trăiam cu tine nu mă simțeam. Eram acoperiți în toate. Cine te-a învățat să mă suspectezi ?

DORU : Dar și tu suspectezi !

LIVIA *(calm, ferm)* : Nu, dragul meu. Aici te înșeli. Eu condamn.

CORTINA MUZICALA

Casa Şerban.

LOLA *(turmentată)* : M-au chemat din nou, cu mandat de aducere ! Dorule, ce facem ? Trebuie să fugim !
DORU *(consternat)* : De ce ?
LOLA : Pentru că o să ne condamne ! Pentru că e aranjată toată chestia şi justiţia e o unealtă josnică în mîna unor intriganţi, între care şi fosta ta amantă, care a turnat spirt peste foc, care e o turnătoare...
DORU : De unde ştii ?
LOLA : Pentru că se vede ! Pentru că nu e nevoie de nici o dovadă ca să vezi un om care nu te poate suferi, care îţi vrea răul şi umblă cu toate tertipurile şi principiile morale ca să se culce cu bărbatul tău !
DORU : Lola, minţi !
LOLA : Ce-ai spus ? *(E uluită.)*
DORU : Că minţi. Şi că m-ai minţit şi cu bătrîna. *(Disperat.)* Şi cu Diaconu. Şi cu mobila franţuzească. Şi cu toate celelalte. Şi m-ai minţit şi cu copilul. *(Abătut, dărîmat.)* Şi cred că m-ai minţit şi cu dragostea.
LOLA *(stupefiată)* : Ai înnebunit ? Te-a înnebunit ?!
DORU *(total nefericit)* : M-ai minţit, iubita mea, e foarte limpede. Îmi vin în minte un milion de amănunte... Îmi vin în minte... *(E gata să se prăbuşească.)*
LOLA : Aşa ?! *(Izbucneşte într-un rîs nervos.)* Te-am minţit, da, ca să-ţi dau iluzia unei vieţi mai bune ! Iluzia unui rost, in acest cenuşiu fără seamăn... Am făcut de toate, m-am pretat la orice, ca să-ţi anim puţin viaţa asta nenorocită !... Am vrut să ai flori pe masă, nu să strîngi fapte bune într-un dosar muced de cadre !... Am vrut să-ţi dau un copil, l-am inventat, ca să te agăţ de mine, şi amîndoi de viitor !... Eu te-am minţit ? Tu m-ai minţit cînd m-ai luat de nevastă, cînd ştiai că la prima întîlnire cu o fostă iubită ai să mă azvîrli la cîini. O femeie ca ea te poate trage înapoi cu trei vorbe, în timp ce eu nu pot s-o fac cu un devotament de-o viaţă. Ce mai vrei ? C-am dat bani cu împrumut la cine a avut nevoie ? Am dat banii mei !

DORU *(încet, cumpănit)* : Nu, Lola. Minți fără să știi. Ai dat de la mine, din *zestrea mea*, și eu dintr-a ei, și ea dintr-a atitor altora. Cum i-am luat noi de la ei, dați cu inimă bună, așa era bine să-i dăm mai departe. Nu să speculăm.
LOLA : Ce-am speculat ?
DORU : Totul. Aproape tot.
LOLA : Pentru tine.
DORU : Nici asta n-o mai cred. Și pe mine m-ai speculat, mi-e teamă !
LOLA : Cum poți... ? Am să mă sinucid ! Să termin cu toate ! *(Plînge în hohote.)*
DORU *(blînd)* : Asta e specula cea mai mare, Lola. Specula cu moartea. Nu trebuie s-o aduci în discuție, nu ne face nici un bine. *Aici* trebuie să descurcăm lucrurile, nu în altă parte.
LOLA : Să le descurcăm ? Adică să ne încurcăm cu aceea ?! *(Crud.)* Ei, nu m-ai înșelat numai tu, n-avea grijă. Te-am înșelat și eu destul, slavă Domnului ! Pentru tot ce mi-ai spus acuma. Și pentru toate zilele pe care o să le mai ai cu ea ! Te-am înșelat cu toți. Și cu doctorul Tolciu, care îmi elibera certificate, și cu...
DORU : Minți, Lola, minți din nou... Tot ce spui e minciună. Doamne, pentru ce ?
LOLA *(plîngînd sfîșietor)* : Pentru că te iubesc, de-aia !... Pentru că te iubesc și nu pot înțelege ce s-a întîmplat... Mă crezi ? Mă crezi, Doruleț ?
DORU *(aproape plîngînd)* : Nu !
LOLA *(într-un paroxism înăbușit)* : O să mă mai crezi vreodată ?... O să mă mai... crezi... vreodată ?... O să mă mai... ?

SE FILEAZĂ CORTINA SONORĂ

Pași lungi pe trotuar, nesfîrșit de lungi. Pașii se opresc.

DORU *(cu o voce stinsă)* : Au luat-o.
LIVIA *(după o pauză, extrem de sincer)* : Îmi pare rău.
DORU : Și acum... ? *(Pauză lungă.)*

LIVIA : Şi acum... *(puţin tremurat)* ne vedem fiecare de treabă...
DORU *(foarte amar)* : Hm ! Aşa crezi ? ! *(Pauză.)*
LIVIA : E cea mai bună soluţie. *(Apoi.)* Singura, dealtfel. *(Pauză.)*
DORU : O să te mai văd ?
LIVIA *(după un răgaz, stăpînindu-şi emoţia)* : Eşti oricînd... binevenit... la noi...
DORU *(la fel)* : Mulţumesc, Livia.

CORTINA SONORA

Cofetăria Mimosa.

LIVIA : Mituş ! Ce surpriză ! Tu, la Bucureşti ?
GAVRILESCU : Am venit să-ţi aduc pardesiul. S-a făcut răcoare.
LIVIA : Şi de unde ştiai c-o să mă întîlneşti la cofetăria asta ?
GAVRILESCU : După un simţ al meu, special. *(O pauză.)* Ţi-a fost greu ?
LIVIA : Foarte. *(După o altă pauză, drăgăstos şi amărui.)* Ţie ţi-a fost tare teamă de mine ?
GAVRILESCU : Nu chiar aşa tare. *(Apoi.)* M-am gîndit totuşi... că poate ai nevoie de ajutor...
LIVIA : Atunci e în regulă. *(Adaugă, cu un ton special.)* Nu mai am. *(O pauză.)* E bună prăjitura ta ?
GAVRILESCU : E bună. Dar mai puţin decît cornuleţele tale de-acasă.
LIVIA *(încearcă să rîdă)* : Bine, dragul meu. Atunci hai să mergem... Sînt gata...

SFÎRŞIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

AUREL BĂDESCU:

Piesa lui Paul Everac (distinsă cu premiul întîi la concursul de scenarii organizat de Radioteleviziune) a constituit obiectul unei excelente seri de teatru oferită marți la T.V. Înscriindu-se riguros în problematica generală a dramaturgiei lui Everac, *Zestrea...* este o piesă care pune în dezbatere moduri diferite de a înțelege existența, sancționînd, la capătul unei riguroase și convingătoare demonstrații, eroarea falsității sufletești, a egoismului și indiferenței. Ca toate piesele dramaturgului, și aceasta beneficiază de o scriitură *simplă*, nervoasă și (cîștig sesizabil) de data aceasta epurată de elemente livrești.

P.S. Mai mulți cititori care au văzut *Zestrea* pe micul ecran ne-au telefonat la redacție rugîndu-ne să sugerăm autorului piesei s-o adapteze pentru a fi jucată și pe scenele teatrelor.

(Contemporanul, 4 februarie 1972.)

NATALIA STANCU:

Constant preocupat și pînă acum de relevarea unor semnificative *transformări* de conștiințe, dramaturgul Paul Everac se arată în scenariul scris pentru televiziune, „Zestrea“, atras în primul rînd de *procesele de fixare, de adîncire și de fructificare a unor dimensiuni etice și spirituale deja atinse, dobîndite în anii socialismului. (...)*

Invitație la răspundere, la profunzime în relațiile cu oamenii, piesa cheamă de asemenea la efortul descifrării unor procese de conștiință dincolo de aparențe. Unul dintre aceste aspecte — cel

mai evident — l-ar constitui, desigur, faptul că — denunțînd deformările monstruoase la care pot duce obsesia bunurilor, patima înavuțirii cu orice preț — piesa atrage atenția și previne sprijinind eforturile noastre profilactice asupra căilor necinstite prin care anumite elemente antisociale încearcă să-și asigure o viață mai prosperă. (...)

Îndemnînd la luciditate, la disocierea *adevărului* de cuvinte și declarații, Paul Everac, în scenariul său, pune în evidență *resursele interne* ale societății noastre de a elimina orice corpi străini, arată că aceste resurse sînt tocmai *cîștigurile definitive ale conștiinței socialiste. (...)*

Patrimoniul moral creat de cei dintîi comuniști ce au pășit la edificarea noii orînduiri sociale include încrederea și întrajutorarea ca pe niște credințe care au fost verificate de viață. O zestre valoroasă, care are greutate socială și găsește credit.

Alături de autenticitatea și simplitatea de „fapt divers" a biografiilor prezentate, de adevărul eroilor configurați, alături de talentul de a propune dezbaterea acută a unor probleme reale, refuzînd simplificările, „Zestrea" relevă capacitatea de a sugera prin intermediul unor relații individuale și al unor atitudini ce par individuale — *noile structuri etice ale societății noastre*, de a sugera subtil aportul ideologiei și moralei comuniste în finalizarea, în înțelegerea și sancționarea etică a faptelor și evenimentelor cu care viața ne confruntă. Avînd dreptul la o viață bogată, complexă, omul nu poate fi gîndit în afara colectivității, a principiilor morale ale acesteia. Dacă dragostea oarbă a fostului tractorist — acum inginer —, pentru Lola își găsește motivația în zonele mai intime pe care omul nu a devenit încă stăpîn, tardiva sa desolidarizare morală, și mai ales salutara venire a Liviei la București, ca și încrederea ce stă la baza noii ei căsnicii, sînt expresia unei atitudini mai largi față de om, în care se include întreaga noastră etică socială ca și transformarea *modelului* comunist în principiu de viață, în realitate umană.

Finețea cu care dramaturgul sondează psihologiile și motivează reacțiile, îndemînarea cu care își construiește scenariul (alternînd prezentul cu trecutul, reînviat retrospectiv prin intermediul imaginilor dintr-un vechi album) fac să treacă aproape neobservate unele lungimi din cea de a doua parte, sau faptul

că distinsul inginer de la serată se deosebește prea mult tipologic, caracterologic, de tractoristul de pe șantier...

(*Scînteia*, 8 februarie 1972.)

RADU DUMITRU:

Zestrea este unul din bunele spectacole de teatru T.V. realizate în ultimul timp, unul din acele spectacole ce-au exploatat la maximum calitățile materialului dramaturgic.

Merite au toți colaboratorii (regizor, interpreți, scenografi etc.), dar, așa cum e și normal, vom sublinia mai intîi virtuțile textului. Paul Everac și-a construit piesa pentru televiziune, ținînd cont de caracteristicile ei, folosindu-se de toate avantajele ce ți le poate oferi pelicula, de planuri suprapuse, de retrospecții etc. (dealtfel, *Zestrea* a obținut premiul I la ultimul concurs de scenarii pentru radio, fiind preluată apoi de televiziune).

Ca și-n alte lucrări ale sale, autorul dovedește aici un deosebit simț al realului. Situațiile propuse pentru rezolvare sînt luate din viața cotidiană, oamenii implicați sînt oameni de care ne putem izbi în orice clipă, acțiunile lor, credibile. Ei se mișcă pe traiectorii ce ne apar normale, previzibile chiar, și sînt conduși spre deznodămîntul așteptat, aș spune cerut, de spectator. Acțiunea nu este încărcată de metafore greoaie și inutile, vorbele rostite nu vin din altă lume, dintr-o carte confecționată. Ele se nasc odată cu acțiunea piesei și aparțin acesteia. Întreaga piesă este o pledoarie pentru demnitate și cinste, o puternică acuză la adresa egoismului, arivismului, falsității spirituale.

Subiectul ales este actual și, cred, mereu interesant. Și chiar dacă rezultatul îl cunoaștem încă de la jumătatea acțiunii, aceasta nu scade din interesul cu care urmărim spectacolul pînă la final.

(*România literară*, 10 februarie 1972.)

IOAN MORCOVESCU
constructor — București

— De peste 25 de ani sînt constructor. Am crescut pe marile șantiere ale patriei noastre. De ce mă prezint astfel? Pentru că nu sînt nici pregătit și nici îndreptățit să fac critică literară

sau teatrală. Vreau totuşi să spun cîteva lucruri în ceea ce priveşte *Zestrea.*

Piesa lui Paul Everac a reuşit să demonstreze că autori, regizori şi actori pot aduce în faţa marelui public aspecte reale din viaţa poporului, aspecte care să trezească în fiecare din noi o verificare a adevăratei „zestre". În această piesă vedem realitatea zilelor noastre, nu copia, imitaţia altor capodopere. (...) Urmărind, trăind din plin fiecare secvenţă din piesă, m-am oprit la două idei pe care le voi populariza în cadrul şantierelor noastre.

1. Să dovedim că *Zestrea* a fost înţeleasă. Zestrea cinstei, a corectitudinii, a omului nou este în fiecare din noi — şi dacă nu, s-o facem să fie!

2. Să luptăm cu fermitate împotriva acelor ce nu o au, acelora ce-şi vînd cu multă uşurinţă tovarăşul de viaţă, de muncă, omenia şi, în final, libertatea pentru bani.

(*Contemporanul*, 11 febr. 1972)

Notă. Incepînd din dimineaţa următoare premierei, Studioul de televiziune a primit peste 200 de scrisori din partea telespectatorilor, care au felicitat autorul, regizorii şi interpreţii şi au cerut reluarea piesei.

VALERIU RÂPEANU:

Zestrea fixează artistic un moment psihologic şi în acelaşi timp cîteva elemente definitorii structurii sociale româneşte din ultimele decenii. Eroii piesei — inginerul şi prima sa dragoste — aparţin acelei pături sociale care deţine azi o certă superioritate numerică, iar din punct de vedere psihologic şi moral o reprezintă plenar: intelectualitatea tehnică. Se verifică astfel aserţiunea criticului francez Pierre-Aimé Touchard, care considera că „autorul dramatic nu vorbeşte publicului decît în măsura în care vorbeşte despre public". Biografia lor nu are în piesa lui Everac nimic spectacular — nici de semn pozitiv, nici negativ. Ascensiunea şi promovarea lor socială este foarte caracteristică pentru o bună parte a intelectualităţii noastre tehnice de astăzi, drumul lor fiind limpede şi neizbindu-se de dificultăţi revelabile. Datele retrospectivei biografice aparţin pie-

selor de la începutul carierei lui Paul Everac (*Explozie întîrziată* sau *Ochiul albastru)*, a căror caracteristică are o identitate armonioasă între mediu și individ, spre deosebire de unele creații mai tîrzii (*Patimi* — o piesă de profundă psihologie, dar cu un destin atît de ingrat, *Ape și oglinzi*, și chiar *Camera de alături*), unde personajele trăiesc sub semnul unor întrebări de anvergură filozofică, ținînd în special de definirea condiției lor umane. (...)

Paul Everac nu calchiază o schemă. Faptul că nimeni n-a avut sentimentul acesta se datorește de bună seamă și iscusinței cu care Paul Everac folosește în piesele sale datele concrete ale unei realități cotidiene. Numai că tehnica propriu-zisă este cea caracteristică unei formule de teatru în care recunoaștem nu numai drama burgheză, ci și teatrul cu teză, ca și melodrama. Fiecare dintre ele aducînd în structura piesei, în evoluția conflictului, și mai ales în deznodămînt, elementele care emoționează categoriile cele mai largi ale publicului de ieri și de azi, de la noi și de oriunde. Dacă serialul de televiziune reprezintă în fond reconvertirea în imagine a foiletonului de ziar din secolul trecut, cu tensiunea totdeauna sporită a lui „va urma", *Zestrea* cred că ne poate face să medităm asupra specificului teatrului cu cei mai mulți spectatori : teatrul de televiziune. Mulți leagă viitorul lui de căutarea unor formule specifice de punere în valoare a imaginii, ceea ce fără îndoială este un drum posibil și necesar, altfel s-ar ajunge la o scleroză a imaginii, ceea ce constituie pericolul esențial în existența unei televiziuni. (...)

„Sociologia" acestui succes teatral oferă deci criticii cîteva subiecte de meditație pe care le vom continua într-un număr viitor

(*Viața românească*, nr. 10, octombrie 1972.)

APE ȘI OGLINZI

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI

Concepută, în urma inundațiilor, în timpul unei călătorii în Anglia, piesa „Ape și oglinzi" a fost scrisă în 1971 și citită întîia oară, la Chicago, lui D. R. Popescu. Colegul meu s-a entuziasmat și a publicat o parte din piesă în *Tribuna*. Teatrul Mic a pus-o în scenă. Piesa a luat premiul I. la Decada Semicentenarului P.C.R. Ion Cojar a luat de asemenea premiul de regie. Au mai fost premiați : Tatiana Iekel, Magda Popovici, N. Neamțu-Ottonel, Vasile Gheorghiu. Excelent a fost și Andrei Codarcea. Foarte meritoriu N. Pomoje.

Piesa n-a avut deloc succes de public. Nici un alt teatru n-a reluat-o.

Disputa din ea a rămas, cred, actuală. Cea mai mare parte a opiniei critice a înțeles și apreciat, uneori superlativ, ideația lucrării. Natalia Stancu ar fi preferat-o — scrie ea — în *Antologia dramaturgiei românești contemporane*, în locul „Camerei de alături". Noi am inclus-o aici, ținînd-o între piesele cele mai epurate intelectualicește ce le vom fi scris.

P. EV.

PREDOSLOVIE

Îmi impun, în comentariul de față despre Ape și oglinzi, *să fac abstracție despre ceea ce am citit scris de alții în legătură cu această piesă. De ce? În primul rînd, pentru că această piesă îmi pare prin excelență o piesă de ipoteze și deschideri. Valențele ei pot fi numeroase. Pe un fond concret se pot produce conotații ideale. Ispita de a-ți însuși această piesă ca pentru tine, fără a te lăsa furat ori influențat de alții, este mare. Cîteva puncte de reper, ca și unele articulații între acestea, într-adevăr, au aerul definit, sînt bine fixate, obligă la judecăți în consecință. Dincolo de acestea, însă, spectatorului și mai ales cititorului — Paul Everac este un dramaturg care trebuie și citit, nu numai jucat! — i se lasă posibilitatea să dizerteze liber și personal. Și, mai departe, în al doilea rînd: întrucît am sentimentul că în cariera de dramaturg a scritorului această piesă ocupă un loc aparte. O sinteză? — nu încă! Ceva de culminație? — ar însemna, în acest caz, că nu i-am mai cere scriitorului, de acum înainte, decît să se reediteze mereu pe sine. Un punct nodal? — mai degrabă! Aș numi-o așa: treaptă de integrări și perspective. O treaptă, anume, capabilă să măsoare drumuri întregi străbătute între timp de autor, în căutare de sine ca artist și în căutarea unui univers dramatic pe care să se simtă apt și chemat să-l reprezinte. Nu mai puțin, și un popas activ, gînditor, în al cărui climat încărcat de experiențe, de macerări și de înțelesuri intrinseci să devină necesar a privi, atît contemplativ cît și hotărît, spre configurări și demersuri viitoare.*

Cîteva cuvinte, mai intii, despre un aspect asupra căruia socotesc că toţi comentatorii pot fi de acord. Piesa deţine în ea un viu şi sesizant caracter documentar. Ne înscrie, ca simţire generală, în ambianţa unui moment de viaţă a cărui amintire ne urmăreşte încă. Ne ajută, parcă, să resimţim pulsul şi adevărul unor realităţi la care am fost cu toţii martori. Inundaţiile din 1970, ştim, au impresionat profund întreaga comunitate românească. Am înţeles, atunci, că ne aflam, nu doar în prezenţa unui cataclism natural, ci şi în aceea a unor asprimi ale soartei ori ale unui necunoscut necruţător, cărora societatea românească trebuia să le facă faţă prin acte de curaj, de abnegaţie, de înţelepciune colectivă, de spirit solidar uman, de patriotism limpede şi fundamental. În toată puterea cuvîntului, deci, un examen de viaţă! Un examen, anume, de natură să verifice aptitudini şi caractere, să scoată la iveală virtuţi dar şi carenţe, unele din acestea privindu-i pe indivizi în parte, altele proiectîndu-se asupra societăţii noastre în general. Ape şi oglinzi *ne introduce în această atmosferă. Simţim, aici, un freamăt pătrunzător de realitate în dezlănţuire şi de tensiune umană. Chipul fizic şi chipul moral al lucrurilor nu-şi stau departe unul de altul; se întîlnesc. se întrepătrund, îşi împrumută reciproc substanţe. Dincolo de faptele ce se văd material pe scenă există încă multe altele, pe planuri interioare, în ale căror transparenţe putem desluşi conţinuturi, semnificaţii şi înţelesuri complementare. Documentul ce ne este pus în faţă are în el claritate şi pregnanţă. Cîndva — presupun — va lua drum înspre arhive; deocamdată, însă, rostul lui este să ne stăruiască în suflete.*

Paralel cu caracterul acesta realist, piesa ne poate introduce şi într-o dezbatere de idei. Nu întîmplător, desigur, autorul o aşază în rîndul pieselor pe care le denumeşte „piese-eseu". Cum am mai spus, din acest punct, drumurile se desfac. Dacă opiniile converg, e bine; dacă dimpotrivă ele se deosebesc, e tot bine! Paul Everac este un glosator de contemporaneitate. Nu însă un glosator cu dogme şi sentinţe, ci unul cu dialectică şi iscodiri problematizante. Cred că societatea şi cultura românească ar greşi oarecum dacă i-ar da pe faţă de pe

acum, cît îl admiră. Vocația scriitorului, aș spune și pagina de antologie ce i se va cuveni în istoria inteligenței românești, reclamă ca spiritul lui să fie încă incitat, scînteind printre confruntări, nu patronînd abstract de pe socluri.

Dar să revin la ceea ce ne interesează direct aici!

Principalele scene — de fapt tablouri sau chiar mici acte — ne sînt indicate în text prin numele personajelor respective însoțite de o calitate reprezentativă: Bătrînul Iacob, Frumoasa Roza, Plutonierul Victor, Mătușa Elisabeta, Poetul Alexe.

Cine sînt aceste personaje? Ce putem desluși și în afara sarcinii lor imediate în cuprinsul acțiunii de pe scenă? Rămîn la ceea ce ne pot arăta prin simplul lor episod ori ne pun la dispoziție și secvențe ale unei tipologii?

Bătrînul Iacob, aparent, este un înțelept. Rămîne de văzut, însă, dacă această înțelepciune nu adăpostește în ea și forme de egoism straniu și încăpățînat. E necesar, bineînțeles, să-ți constitui o lume a ta interioară, în care să găsești refugiu, să te aperi moralmente de constrîngeri și contingențe, să poți rămîne cu tine însuți. Este de văzut, însă, în ce trebuie să constea acest refugiu și pînă la ce punct poate să meargă însingurarea amintită.

„Frumoasa" Roza are chip, are instincte, are un simț obscur al ființei proprii, are — dacă se poate spune așa — chiar și un început de „filozofie" asupra vieții, dar toate acestea la un nivel încă vegetativ, într-o pastă umană încă improprie pentru diferențieri și criterii.

Plutonierul Victor, oarecum, este un declasat. Cu lumea din care a plecat nu mai păstrează aproape nici o legătură; în aceea în care a intrat nu este deocamdată decît un neofit vulgar, periculos pentru alții, periculos cu deosebire pentru sine, prin blocaje ale minții, forme împrumutate mecanic ori mimetisme agresive ale sentimentului de importanță.

Mătușa Elisabeta, deși atît de primară în manifestările ei, este totuși un personaj complex. Pare haotică; însă tabloul de viață pe care îl izbutește pînă la sfîrșit se dovedește revelant. Într-adevăr, jelește pentru lucrurile pe care i le-a luat șuvoiul apei; dar, aceasta, nu nu-

mai cu gîndul că o dată cu lucrurile a pierdut o avere materială, ci mai ales cu gîndul că în fiecare din acele lucruri stăruia un colț de viață, o agonisită sufletească și morală, o semnificație, o intenție sau o vibrare umană. S-ar spune că mătușa Elisabeta vorbește mai mult decît se cuvine. Interior, însă, vorbele ei urmează un șir. In fiecare există un tîlc; se conturează un sens; există o pătrundere în date elementare și date reale de viață; pulsează o putere simplă de a descoperi şi a pune în circulație un adevăr. Naivitățile ei, totuși, adăpostesc germeni de înțelepciune. Are intuiții sigure; cunoaște la oameni; pare aprigă și rechizitorială, dar în fond este bună și dreaptă. Se descarcă verbal, pentru că practic i-ar fi cu neputință să facă un rău. Instinctul îi ajută să vadă just, în situații în care rațiunea atitora ar putea să vadă sofisticat. Intr-un fel i-am putea găsi unele asemănări cu Vitoria Lipan din Baltagul *lui M. Sadoveanu. Ca şi aceasta, poate să rămînă ea însăși, poate să-și păstreze curajul de viață, chiar dacă nimeni în jurul ei nu s-ar gîndi ori nu s-ar pricepe cum s-o ajute.*

Și cine este poetul Alexe? Poate un Rică Venturiano mai contemporan! Despre eroul lui Caragiale — ne amintim — G. Ibrăileanu spunea că face parte dintre aceia cu care „se începe o cultură". Poetul Alexe a trecut de această fază. L-am putea socoti, mai degrabă, printre aceia cu care se poate polua o cultură. Nu s-ar mai mulțumi, ca înaintașul său, cu cei cîțiva cititori ai „Vocii patriotului naționale", fițuică de provincie. Optica lui aspiră la ceea ce îi poate procura mass media. *Imaginea lui despre cultură, şi implicit despre misiunea acesteia, stăruie mai puțin pe tăceri, esențe, edificări încete; o rezolvă, fastuos, prin neologisme, prezumții, gălăgii generoase, fericiri imediate, valori ferecate în formule, concluzii țîșnind vertiginos din premise prefabricate.*

Iată însă că am acoperit cîteva pagini bune, fără a fi ajuns a spune măcar un singur cuvînt tocmai despre eroul principal al piesei: Timotei. Din fericire, ecuația acestuia, tocmai pentru că este atît de fermă, este și la fel de simplă. Ce vrea, în fond, acesta? Nu să facă minuni, dar să facă ce trebuie. Metoda lui nu se pierde în

complicaţii; este metoda evenimentului imediat, a prezenţei în realitate, a gestului sobru şi voluntar, a omenescului adînc şi autentic; un omenesc — adaug — nu cu precipitări şi declamaţii emoţionale, ci unul cu luciditate şi stăpînire de sine. Calamitatea este încă în curs. În orice clipă, depinzînd fie şi de un singur amănunt, se pot produce tragedii şi destine. O situaţie, deci, în care totul se concentrează în porunca: să serveşti! *Timotei ştie, simte, trăieşte această necesitate. Nu interesează, neapărat, din ce experienţă, din ce învăţătură, din ce judecată, din ce principialitate, din ce stare de spirit îi vine acest îndemn. Ce interesează este forma de umanitate care s-a constituit structural în sine şi care acum se poate realiza salutar prin acte categorice de viaţă. Timotei nu se gîndeşte să facă proces vreuneia din neînţelegerile care îi stau ori i se ivesc în cale. Pe multe le ştia, le bănuia; cele neprevăzute nu-l miră şi nu-l tulbură. Adversitatea, departe de a-l doborî, dimpotrivă, îi solicită hotărîrea. Îşi dă seama că nu poate salva decît puţin din ceea ce ar fi de salvat; dar, fie şi pentru acest puţin, nu trebuie precupeţit nici un efort şi nici un devotament. Nu-şi face iluzii. Cu fiecare din cei amintiţi mai sus, am văzut, avea de dat cîte o luptă. Oamenii nu se despart uşor, sau chiar nu se despart deloc, de „idolii" lor. Fiecare se crede îndreptăţit să înţeleagă libertatea în felul său. Timotei nu-i aprobă; intuieşte, totuşi, că dacă i-ar contraria insistent ar obţine şi mai puţin de la ei. Deocamdată, nu are răgaz să numere ce a realizat sau dacă a realizat ceva. Ce ştie, este atîta: că trebuie să meargă înainte, că nu i s-ar îngădui să dea îndărăt.*

Pe scenă, în piesa de care ne ocupăm, Timotei are de luptat tot timpul: cu „înţelepciunea" bătrînului, cu toanele Rozei, cu „importanţa" plutonierului, cu răbufnirile Elisabetei, cu „superioritatea" lui Alexe. Şi, de asemenea, cu mulţi alţii, pe care scriitorul desigur i-a avut în minte, dar pe care nici economia piesei şi nici linia procedeului parabolic nu i-ar fi îngăduit să ni-i înfăţişeze pe toţi.

Personajul, însă, trece şi dincolo de această scenă. Imaginea lui este universală. Poate acoperi latitudini geografice şi spaţii istorice. Rezumă în el morala şi estetica curajului tăcut, dezinteresat. Putem admite că umanita-

tea, cu oricîte genii şi talente ar fi fost înzestrată, nu ar fi putut să capete ființă şi durată fără dăruirile marilor ei anonimi. Nu este locul, aici, să recapitulez cîte nume ar putea să confere istoria şi tipologia umană acestor anonimi. Dar astăzi, în febra şi procesul de viață în care sîntem angajați, putem vedea în acest model viu ceva esențial din imaginea omului nou *pe care gîndirea şi construcția comunistă îl au în vederile lor.*

Piesa, propriu-zis, nu are un sfîrşit. Ea se încheie, de fapt, tot aşa cum a început. De exemplu: „...se aud iarăşi zgomote obişnuite..."; „...vacarmul, iarăşi, devine real..."; „... a venit dinamul, tovarăşe Timotei, hai să-i dăm drumul!..."; etc., etc... Un suspens, *deci! Un suspens, însă, în care palpită o nesfîrşită concluzie şi admirabile certitudini.*

ION ZAMFIRESCU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :

TEATRUL MIC,

21 aprilie 1971

DISTRIBUȚIA :

Tovarășul Timotei : VASILE GHEORGHIU ; Bătrînul Iacob : N. NEAMTZU-OTTONEL ; Frumoasa Roza : MAGDA POPOVICI ; Plutonierul Victor : ANDREI CODARCEA ; Mătușa Elisabeta : TATIANA IEKEL ; Poetul Alexe : N. POMOJE ; Soldatul Mihai : STAMATE POPESCU ; Soldatul Petre : N. IFRIM ; Șoferul Ștefan : C. DINESCU : Sora Casandra : VICTORIA GHEORGHIU

Regia : ION COJAR
Scenografia : ST. HABLINSKI

PERSONAJELE:

TOVARAȘUL TIMOTEI
BATRÎNUL IACOB
FRUMOASA ROZA
PLUTONIERUL VICTOR
MATUȘA ELISABETA
POETUL ALEXE
SOLDATUL MIHAI
SOLDATUL PETRE
ȘOFERUL ȘTEFAN
SORA CASANDRA.

PARTEA ÎNTÎI

În mai 1970 au avut loc în România mari inundații, cu distrugeri materiale și pierderi de vieți omenești.

(Ziarele.)

Un adăpost improvizat, un fel de colibă cîrpită, pe o ridicătură în avanpostul uscatului. Apele se aud mugind nu departe. Aversa de ploaie bate în acoperiș.

Două umbre, un civil și un soldat, vin repede, aducînd într-o pătură un corp inert. Îl depun pe un soi de brancardă-pat, improvizat și el.

SOLDATUL MIHAI : Greu ca plumbul. O mai fi trăind ?

TIMOTEI : Să sperăm. *(Iese afară și strigă)* Soră ! Soră Casandra, mă auzi ? *(Se întoarce)* Trebuie să fie la barăci.

SOLDATUL MIHAI *(arătînd corpul inert)* : Nu voia să se miște.

TIMOTEI : Știu. Cum îți zice ?

SOLDATUL MIHAI : Mihai. Ar trebui să-i facem respirație.

TIMOTEI *(luînd pulsul soldatului)* : Trăiește ! Are puls. E doar slăbit. Hai după ăilalți !

SOLDATUL MIHAI : Era să te ducă și pe dumneata !

TIMOTEI : Eh !... *(Învelește pe accidentat. Apoi :)* Hai ! Și eu am să dau o fugă, pe urmă, să mai văd de el. Pînă l-om putea căra de aici. *(Accidentatului)* Moșule, mă auzi ? Tataie !

(Îi dă cîteva palme, acela nu mișcă. Afară, departe, se aud vaiere. Ei ies în fugă.)

1. BATRÎNUL IACOB

Trece un timp

Deodată accidentatul începe să se mişte, deschizînd doi ochi de o mare limpiditate. Nu pare deloc tulburat. Binişor, cu grijă, scoate dintr-un buzunar o cărţulie şi se apucă să citească. Afară stihia urlă. La o vreme, soseşte sora Casandra, lividă. E prea obosită să mai gîndească. Scoate seringa şi întorcînd pe bătrînul Iacob îi face o injecţie. Acela nu zice nimic. Sora pleacă gîfîind. Bătrînul continuă să citească. Afară stihia geme.

Intră Timotei, examinează repede situaţia. În mînă are o gamelă cu ceai, biscuiţi; în buzunar o sticlă cu rom.

TIMOTEI : Spor la muncă, tataie! Văd că te-ai mai întremat. Ia şi bea o gură. Ţi-e frig? *Bătrînul îl priveşte, nu răspunde.)* Ia de bea, o să te dezmorţească. Ce te uiţi aşa lung? Rom. Şi aici un ceai. *(Îngrijorat)* Mi se pare că ţi-a pierit glasul de tot. Tataie! Ia bea un pic! *(Îi descleştează falca şi-i toarnă pe gît cu forţa cîteva picături de rom.)* Nu trebuie să te sperii, eşti salvat. Te-a scos ostaşul. Aici nu pot veni ape. Am cerut un camion. O să stai două-trei zile la un internat. O să ai de toate. Ce zici? *(Bătrînul nu răspunde.)* Tataie! *(Stă în cumpănă, se decide.)* Să-ţi fac o injecţie. Nu mă pricep prea tare, dar, în fine, o să meargă. Haide! Important e că trăieşti. Ai să te întorci, tataie, acasă. O să-ţi facem altă casă. *(Între timp, stîngaci, îi face injecţia.)* O să ne dezbrăcăm toţi pînă la brîu, o să punem toţi mîna... Hai, te rog, linişteşte-te. *(Tot mai îngrijorat.)* Uite, am să-ţi mai aduc pe cineva aici, la dumneata, să-ţi ţie de urît. *(Silindu-se să zîmbească)* O fată tînără vrei? Tataie? O să-ţi facem rost de o fată tînără, poate îţi vine inima la loc. Te-a durut? *(Bătrînul nu răspunde.)* Nu te supăra, sînt ageamiu. I-am strigat sorii să vie, dar nu cred că m-a auzit. Şi-acum mă duc niţel. Eşti cuminte, da? Nu mori, aşa-i? Haide, curaj, nu ne face fi-

gura. Noi punem preţ pe dumneata. Nepoţii dumitale vor să te aibă iar în mijlocul... *(Se opreşte, fiindcă pe faţa bătrînului a apărut o lucire sarcastică. Descurajat, Timotei apucă sticla de rom şi trage un gît.)* Cum doreşti. *(Mai încearcă o dată.)* Ascultă omule, spune măcar o vorbă, măcar una. Să plec liniştit. Mai am atîtea de făcut! *(Într-adevăr, de afară se aude o voce prin vacarm)*: „Tovarăşe Timotei, veniţi repede!..." *(Apoi gemete, bufnituri, sunete catastrofale. Timotei iese în fugă. Se aude vocea lui de afară)*: Pe aceştia, direct în ambulanţă! La sectorul doi! Le spui, Marcule, să deconecteze imediat joasa, să nu facă scurt! Evacuaţi tot, pînă la lizieră! Mai puteţi? Merg şi eu! *(O voce de afară răspunde)*: „Staţi aici să asiguraţi legătura..." *(O altă voce)*: „Să ne dea şi prognoza, tovarăşe Timotei..." *(Restul vocilor se pierde.)* *(După un timp, Timotei urlă, tot de afară)*: Nu pe acolo, băieţi! Nu pe acolo, băieţi! Nu pe acolo! !... Nu!... Titule, fă-le semn, mă!

Se aude o altă voce răguşită strigînd ceva. Într-un tîrziu reintră. Bătrînul e în aceeaşi poziţie, cu cartea în mînă. Timotei nu ştie dacă citeşte sau e mort. Se apropie special, îl scutură de braţ pînă îi cade cartea jos.

BĂTRÎNUL: Ce este?

TIMOTEI: Va să zică trăieşti? Credeam că... Şi de ce nu spui o vorbă? *(Bătrînul nu răspunde.)* Îţi place să sperii oamenii. Cum te cheamă? Tataie! N-ai nume?

BĂTRÎNUL *(luîndu-şi cartea)*: De ce nu mă laşi să citesc?

TIMOTEI: E şi momentul!... Dar bine că vorbeşti cel puţin. Tot e ceva. Adineauri, cînd ţi-am făcut injecţia, te-a durut?

BĂTRÎNUL *(îl priveşte lung, fix, înainte de a răspunde)*: Nu.

TIMOTEI: Te simţi rău, te apasă ceva?

BĂTRÎNUL: Nu.

TIMOTEI : Vrei să mai bei o gură, să te încălzească ? *(Bătrînul nu răspunde.)* Ei, vezi c-au început să-ţi lucească ochii !? Mai trage un gît, tataie. Hai, că dacă te îmbeţi nu-i nimica. S-a îmbătat şi dumnezeu afară, nu vezi ce face ? Vrea să-i pustiască pe toţi. Noroc că mai sîntem şi noi pe aici. Voia să te ia acolo la el, să te ducă. Nu te-am lăsat.
BĂTRÎNUL : De ce ?
TIMOTEI : De-aia. Fiindcă eşti omul nostru. S-a căţărat in pod Mihai, ostaşul, ştii cum a intrat ? În ultima secundă. A dat cu capu-n grinzi, i-a căzut o garniţă... A orbecăit prin coceni... Noroc că te-a găsit. Văzuse lumină înainte. Ori poate te-a auzit strigînd. Ai strigat mult ?
BĂTRÎNUL : Nu.
TIMOTEI : Cam cît ?
BĂTRÎNUL : N-am strigat.
TIMOTEI : Atunci a avut o inspiraţie grozavă. Hai, zice, că aici e un om. Aşadar lumina totuşi. Nu ţi-a fost frică să aprinzi lumînarea în pod ?
BĂTRÎNUL : Nu mi-a fost.
TIMOTEI : Putea să ia foc podul. *(Bătrînul nu răspunde.)* Da cred că şi eu tot aşa aş fi semnalizat.
BĂTRÎNUL : N-am semnalizat.
TIMOTEI : Atunci de ce o ţineai aprinsă ?
BĂTRÎNUL : Citeam.
TIMOTEI *(zîmbind)* : Asta-i bună, ai umor ! Bată-te să te bată ! Zi, citeai, ai ? Şi de ce ai stins-o cînd ne-am apropiat ?
BĂTRÎNUL : S-a stins ea. *(Pauză.)*
TIMOTEI : Nu bei ceai ?
BĂTRÎNUL : Mulţumesc. *(Dar nu bea.)*
TIMOTEI : În fine, bine că te-ai liniştit. Te cam speriaseşi, să fim drepţi.
BĂTRÎNUL : Dumneata te speriaseşi.
TIMOTEI *(tot zîmbind)* : Da, desigur... Nu-mi dai voie să tremur şi eu niţel ? De dragul dumitale ?
BĂTRÎNUL : Al meu ?
TIMOTEI : Al dumitale, al celorlalţi...
BĂTRÎNUL : Tremură cît pofteşti.

TIMOTEI *(cu reproş)* : Tataie, de ce eşti... ? *(O privire a lui il oprește.)* Ţi-e frig ? O să-ţi mai aduc o pătură. Se răceşte ceaiul, să ştii. Cum vrei. Eu te-am lăsat, am şi alte treburi.
BĂTRÎNUL : Nu prea m-ai lăsat...
TIMOTEI : Adică ce vrei să spui ? Unde ar fi trebuit să te las ? Nu cumva în pod acolo ? *(Bătrînul nu răspunde.)* Podul s-a prăbuşit, tataie. Află de la mine. De cînd a luat-o la vale ! Un pic să mai fi zăbovit, o luai şi dumneata. Şi atunci...
BĂTRÎNUL : Şi atunci, ce ?
TIMOTEI : Şi atunci... ce să mai vorbim ?
BĂTRÎNUL : Ce să mai vorbim !? *(Se întoarce la carte.)*
TIMOTEI *(care stătea să plece, revine intrigat)* : Voiai să te lăsăm acolo mai bine ? Să te îneci ? Ai ? De ce nu răspunzi la asta ? Voiai să te prăpădeşti ? Tataie ! Ne-am pus şi noi osul la bătaie pentru dumneata, ştii asta ? N-am vrut să ţi-o spun, nu-i frumos, dar ăsta e adevărul. *(Îi apropie felinarul.)* Şi acum, buchiseşte liniştit. O să te scoatem şi de aici. Ce rude ai ?
BĂTRÎNUL : Nu prea multe.
TIMOTEI : Ce rude aveai în casă ?
BĂTRÎNUL : Un nepot de frate. Şi cu nevastă-sa.
TIMOTEI : S-au salvat ?
BĂTRÎNUL : Da.
TIMOTEI : Cum ?
BĂTRÎNUL : Au plecat mai devreme.
TIMOTEI : Va să zică v-au anunţat.
BĂTRÎNUL : Da.
TIMOTEI : Şi dumneata de ce ai rămas ? Să păzeşti casa ?
BĂTRÎNUL : Nu casa...
TIMOTEI : Atunci ce, averea ? Locul ? Ce anume ?
BĂTRÎNUL : N-am rămas să păzesc nimic.
TIMOTEI : De ce ai rămas totuşi ?
BĂTRÎNUL : N-am rămas.
TIMOTEI *(înduioşat)* : Te-au lăsat singur... Te-au uitat ! Te-au părăsit, aşa-i ? Tataie !
BĂTRÎNUL : Nu m-au părăsit. Eu am stat să citesc.

TIMOTEI *(vine şi se aşează, cu compasiune, lîngă el)*: Tataie, cred că... Cred că ceva nu e în regulă. Probabil spaima. Cînd au venit apele ce ai zis, spune?
BĂTRÎNUL: Ce să zic? Au venit.
TIMOTEI: Ai mai văzut ape de felul ăsta?
BĂTRÎNUL: Am văzut de toate.
TIMOTEI: Dar puhoi ca ăsta şi ploaie şi urgie ai mai apucat?
BĂTRÎNUL: Am trăit mult, am apucat de tot felul.
TIMOTEI: Dar aşa ceva nu a mai fost, tataie, pînă acum. Niciodată!
BĂTRÎNUL: Toate sînt şi trec şi uite aşa.
TIMOTEI: Şi dacă te luau apele, cu forţa?
BĂTRÎNUL: Mă luau. Aşa m-aţi luat voi. Tot cu forţa.
TIMOTEI: Nu înţeleg ce vrei să spui.
BĂTRÎNUL: Ba înţelegi.
TIMOTEI *(după o secundă)*: Voiai să te sinucizi?
BĂTRÎNUL: Nu voiam să mă sinucid. Nu voiam nimica. La vîrsta mea nu mai vrei. Eu stăteam şi citeam. Şi atunci a venit cineva şi a zis: ieşi! Şi m-a luat şi m-a dus, unde a crezut.
TIMOTEI *(mîngîindu-l)*: Ca să trăieşti, tataie! Ca să poţi citi în continuare!
BĂTRÎNUL: Păi văd că nu mă laşi.
TIMOTEI: Dumnezeule, dar ce ţi-am căşunat? Ţi-am dat să bei, ţi-am făcut o injecţie, că n-a apărut sora... *(Se depărtează.)*
BĂTRÎNUL: A apărut. Mi-a făcut şi ea una.
TIMOTEI: Cum asta?
BĂTRÎNUL: Aşa, să fie. *(Apoi.)* Mi-ai turnat pe gît. Mi-ai dat şi palme.
TIMOTEI: Ca să-ţi vii în fire.
BĂTRÎNUL: Da.
TIMOTEI: Te-ai supărat, te pomeneşti!
BĂTRÎNUL: De ce? Doar nu-s primele. Am mai luat şi altă dată palme şi nu m-am supărat. De la o vreme nu mă mai supăr. Deloc nu mă mai supăr.

Nu mă mai supăr dacă trăiesc. Şi nu mă supăr nici dacă nu trăiesc.

TIMOTEI : Dar uite că noi ne supărăm dacă nu trăieşti.

BĂTRÎNUL : Se poate. Dar ce am eu cu supărarea voastră ? Voi vă faceţi treaba cu mine chiar dacă nu vă cer. Eu stăteam într-un loc şi voi m-aţi mutat într-alt loc.

TIMOTEI *(potolit, glumeţ)* : Dumneata eşti cam şui, tataie...

BĂTRÎNUL : Şi după aia o să mă duceţi în alt loc, şi pe urmă într-alt loc şi iarăşi în alt loc. Şi o să spuneţi că m-aţi salvat.

TIMOTEI : Da, chiar aşa o să spunem !

BĂTRÎNUL : Dar eu nu v-am chemat deloc ! Şi cînd v-aţi apropiat am stins lumînarea. Însă voi aţi cotrobăit prin pod şi m-aţi luat ca pe o bucată de lemn...

TIMOTEI : Riscîndu-ne un pic pieile noastre, pe a mea şi pe a ostaşului, un băiat tînăr !...

BĂTRÎNUL : Pentru că asta e treaba voastră. Şi nu a mea. Voi aţi făcut lucrurile după înţelegerea voastră. Pe mine să mă înţelegeţi n-aţi cătat.

TIMOTEI : Nu-i timp, tataie ! Sînt bune şi discuţiile astea, însă auzi ce-i afară ! Principalul e că te-ai întremat, sînt mulţumit că ţi-a venit şi cheful să filozofezi, dar pentru mine nu-i momentul de taclale, crede-mă ! Sosesc amfibiile, le auzi ? Trebuie să dirijez, să salvăm şi pe alţii. Dumneata fii cuminte şi bea-ţi ceaiul ! *(Iese.)*

Prin uşa rămasă întredeschisă stihia răsună din nou. Şi peste ea, motoare duduind sinistru şi voci amestecîndu-se. Oamenii ţipă unii la alţii ca să înţeleagă. Se desluşesc cu greu crîmpeie : „Trebuie tăiat cu orice preţ !..." ; „daţi drumul la..." ; „mutaţi-i la Izbiceni ! ; „nu te duce, Petre !" ş.a. De departe se aud nişte mugete de fiare apocaliptice. Totul durează minute în şir. Spre sfîrşit, se distinge iarăşi vocea lui Timotei : „Luaţi-mi şi mie unul pînă la şcoală !" şi răspunsul răguşit : „Avem grav răniţi tovarăşe Timotei, dar la primul transport..." Şi iarăşi vocile se amestecă şi maşinile uruie.

Timotei se întoarce în adăpost. În fața ușii semnalizează ceva cu lampa luată o clipă de la bătrîn. Apoi o pune îndărăt. Bătrînul rămîne liniștit, cu cartea în mînă.

TIMOTEI *(Cu puțină maliție)* : Iartă-mă că te deranjez, dar mai sînt cîteva mici treburi de dus la capăt.
BATRÎNUL *(senin)* : Mereu mai sînt. *(După o secundă.)* Dar unde e capătul nu știe nimeni.
TIMOTEI : Atunci mă scuzi, nu-i așa ?
BĂTRÎNUL : Nu mi-ai cerut să te scuz.
TIMOTEI : Ți-am spus doar „iartă-mă".
BATRÎNUL : Mi-ai spus de formă. N-ai crezut serios că trebuie să te iert. Ai spus-o așa, în bătaie de joc.
TIMOTEI : De unde iei asta ?
BĂTRÎNUL : Sînt deprins. De la o vreme mulți spun asta în bătaie de joc. Vorbesc așa, într-o doară. Nu cunoști cînd vorbesc și cînd își bat joc.
TIMOTEI : Chiar îți închipui că eu îmi bat joc de dumneata ?
BĂTRÎNUL : Da.
TIMOTEI *(înfrîngîndu-se)* : Uite tataie, eu sînt gata să-mi retrag vorbele. Numai să-ți fie bine.
BĂTRÎNUL : Și asta o faci tot pentru că...
TIMOTEI : Pentru că ?
BĂTRÎNUL : Pentru că dumneata, aici, ești... totul. Dumneata spui și dumneata retragi. După cum vrei. E *tot o bătaie de joc.*
TIMOTEI : Nu zău !?
BĂTRÎNUL : Unde le retragi ? Că n-ai unde. N-ai unde, nu vezi ? Vorbele nu se pot retrage. Odată pornite, ele umblă. Ca apele. Vin și curg, vin și curg, — asta este. Și nimeni nu te scutește.
TIMOTEI : Există vorbe, tataie, care duc înainte lucrurile.
BĂTRÎNUL : Poate. Dar pînă să le alegi, izbesc și alelalte în tine. Și te dărîmă. Te iau și te umflă. Ca apa. *(Pauză).* Și de acolo, din puhoiul ăla, nu mai vine nici un ostaș să te scoată. N-are cum.
TIMOTEI : Nu știu ce spui.
BĂTRÎNUL : Atunci du-te și fă-ți treaba dumitale.

TIMOTEI *(uşor vexat, dar cu răbdare)*: Treaba mea e să te văd teafăr.

BĂTRÎNUL : *(nu răspunde imediat. O vreme stă cu ochii în carte. Apoi îi ridică, pătrunzători.)* Ascultă, băiete, teafăr... Dacă mă pui la loc uscat şi-mi dai un ceai şi două bomboane, crezi că m-ai făcut teafăr ? *(Se întoarce la carte.)*

TIMOTEI : Bine, anii dumitale n-am cum să-i întorc...

BĂTRÎNUL : Cine ţi-i cere ? Tot ce ţi-am cerut e să mă laşi. *(Adaogă, peste o clipă.)* Să mă laşi să trăiesc.

TIMOTEI *(calm, măsurat)*: Tataie, îţi promit solemn, atît cît depinde de mine, că îţi vom da toate îngrijirile, îţi vom face rost de îmbrăcăminte, îţi vom pune casa în picioare şi-o să te ajutăm să te aşezi din nou...

BĂTRÎNUL *(clătinînd din cap uşurel)*:... Pe o listă. *(Timotei clipeşte iritat, dar Bătrînul continuă, zîmbind straniu)*: O să mă aşezaţi iar pe o listă. Numărul 568, bătrînul Iacob. Ce a făcut, cu cine a votat, cît impozit a plătit, cît a pierdut, la cît are dreptul. În cosciugul matricol o să mă aşezaţi. Degeaba te uiţi. Sînt îngropat demult într-un număr. Sînt a treimia injecţie, a sutamia aspirină. *(Pauză.)* Acum, cine ştie, venea apa, răsturna cosciugul matricol, poate cădeam pe undeva din el, mă pomeneam iar viu... *(Cu imputare)*: Nu m-ai lăsat... *(Cu ochi febrili)*: Stinsesem luminiţa, să ies, cu casă cu tot, dintre numere, să intru între cele fără-de-număr... M-aţi luat de picioare şi de cap, de ce ?

TIMOTEI *(punîndu-i mîna pe frunte)*: Ai febră mare.

BĂTRÎNUL : Asta te pricepi să-mi spui, că am febră, că sînt bolnav, că trebuie să-mi dai te miri ce. Să-mi porţi de grijă. *(Pauză.)* Nu vezi că de fapt *eu* îţi port de grijă ? Că nu atîrn eu de dumneata, cit dumneata de mine. Că dacă eu crăp, plec de sub mîna dumitale, ba te mai paşte şi un fel de căinţă. Nu de mine, tot de dumneata. Că aveai poruncă să mă ţii. Să mă aduci îndărăpt, să mă culci într-un număr. *(Se întoarce la carte.)*

TIMOTEI : E adevărat. Şi-mi părea rău să te pierd. Deşi, să vezi drăcie, tataie, dacă mureai, tot într-un număr încăpeai.

BĂTRÎNUL *(aţintindu-l surprins)* : Asta este băiete... abia acum, nu ştiu cum, mi s-a părut că încep lucrurile să curgă. Au rupt numărul şi merg pe deasupra noastră, duse de-un alt duh, al lor. Şi voi, colea, cu cangea, pescuiţi şi voi ce puteţi pescui, săracii.

TIMOTEI *(strîns, cu flegmă)* : Oameni, de fapt. Asta pescuim.

BĂTRÎNUL : Oameni, dobitoace, boarfe, păduchernițe... Daţi şi voi cu băţul să le puneţi iar la uscat, să le înşiraţi iar, să umble înşirate. Tot înşiraţi de atîta vreme. Să *auziţi* n-aveţi timp. Tocmai cînd lucrurile s-au apucat să spuie şi ele ceva.

TIMOTEI : Să şedem să ascultăm prăpădul, da !? Asta-i soluţia dumitale !?

BĂTRÎNUL : Voi nu vedeţi că lucrurile s-au săturat să stea înşirate ? Să stea cuminţi şi să facă parale ? Că vor şi ele să spuie ceva ?

TIMOTEI : „Scăpaţi-ne !" Asta spun.

BĂTRÎNUL : De unde ştii ?

TIMOTEI : Auzi vitele, auzi turmele afară, auzi mugetele şi scrîşnetele : toate ţipă a moarte !

BĂTRÎNUL : De unde ştii ? Dacă vor să spuie ceva care nu se aude !?

TIMOTEI : Să trăiască vor ! Atîta au de spus acum !

BĂTRÎNUL : Şi dacă scapă, o să trăiască ? Nu tot le-aşteaptă la abator ? Ele vin acum spunînd ceva, strigînd ceva, însă voi cu cangea le scoateţi să se uşte, să le căsăpiţi încet, mai pe urmă, cînd s-or linişti.

TIMOTEI *(puţin iritat)* : Şi dumneata mănînci din ele, tataie ! Şi vii şi ceri carne, şi dacă n-ai carne la măcelărie bombăni şi înjuri !

BĂTRÎNUL *(urmînd neabătut)* : Acum ele sînt cineva, îşi au viaţa şi strigătul lor, dar voi vreţi să slujească, asta e, să-şi facă slujba la abator, într-un număr. Voi le-aţi numărat capetele şi rărunchii şi splina şi măduva, dar strigătul ăsta al lor nu l-aţi numărat, el a ieşit afară din numărătoare, trăieşte !

TIMOTEI : Eşti complet nebun. *(Se pregăteşte să plece.)*
BĂTRÎNUL : Da.
TIMOTEI : Acum înţeleg de ce te-au lăsat rudele. Le-ai descurajat.
BĂTRÎNUL : Du-te, ia-ţi cangea şi pescuieşte. Poate scoţi vreo ciubotă, mai ştii ? Şi mai tîrziu perechea.
TIMOTEI *(dominîndu-se)* : Pe mine nu mă descurajezi, tataie, cu una cu două.
BĂTRÎNUL : Pentru că tu n-auzi nimic, de-aia. Tu n-ai timp. Tu umbli de colo-colo şi n-auzi strigătul cel adevărat, care strigă demult, demult, dinainte de-a te fi ivit tu...

Se aude un urlet înfiorător de femeie. Timotei fuge afară unde zăboveşte mult. Se întoarce ajutînd celor doi soldaţi, Mihai şi Petre, să aducă o fată învelită într-un cearceaf. O pun şi pe ea pe un pat improvizat. O cercetează cu grijă.

SDT. MIHAI : Îi facem respiraţie ?
TIMOTEI : Nu cred că e nevoie.
SDT. PETRE : Eu zic să-i facem, tovarăşe. Că văz că nu prea mişcă.
SDT. MIHAI : A mişcat. Acù a leşinat.
SDT. PETRE : Să-i facem un pic. *(Se apucă să-i facă respiraţie artificială.)*
TIMOTEI : Cum a fost ?
SDT. MIHAI : Am găsit-o în mal. Fusese cu unul la coţăială. Pesemne că n-a văzut pîrîul cînd a venit. A dat în ei berbeceşte. Ea s-a prins de-un ciot, a stat acolo. Zgrepţăna lemnul să n-o ia din loc. Mamă, ce se lupta, uite aşa, pe o parte şi pe alta, ca pe jăratec.
TIMOTEI : Şi el ?
SDT. MIHAI : El s-a dus...
SDT. PETRE *(explică, fără să se întoarcă)* : N-am putut. A trecut pe lîngă noi, cu bulboana.
SDT. MIHAI : Cam la un stînjen, şi pe urmă, aleluia, dus a fost. S-a dat la fund.
SDT. PETRE : Ea urla, ziceai că... Abia acu s-a domolit.
TIMOTEI : L-a văzut că se îneacă ?

SDT. PETRE : Eu ştiu !? S-a dus Mihai de s-a aplecat, eu îl ţineam de picioare, — mai propteam şi barca — de-a luat-o în braţe. I-am tras, ea era cam goală de tot, scotea aşa un fel de sunete, ca la găini.
SDT. MIHAI : Hai să mergem, Petre ! Că mai văzui unii atîrnaţi.
SDT. PETRE : Mai stăm. *(Acum îi suflă fetei în gură, cu un fel de voluptate stîngace.)*
SDT. MIHAI : Hai, că pier ăla, săracii ! *(Cum Petre nu vrea, îl trage de umăr.)* Hai mă ! *(Petre se desprinde greu de fată. E şi el foarte ostenit. O priveşte cu milă dar şi cu aţîţare.)* Să semnalizaţi cu lanterna să ştim unde să venim. *(Ies amîndoi.)*

2. FRUMOASA ROZA

Timotei se duce îngrijorat la fată. Se apleacă peste ea, o examinează. Ezită, apoi se hotărăşte şi el să-i facă respiraţie artificială, punîndu-şi gura pe a ei. Fata întinde încet braţele, îl încolăceşte pe după gît. E ca un sărut. El se desprinde binişor, stăpînindu-şi emoţia. Trece la bătrîn şi-i spune cu un ton temperat cu dinadinsul :

TIMOTEI : Ziceai că toţi trebuie să slujească, asta ziceai. Că toţi pînă la urmă sînt vîrîţi într-o utilitate, închişi acolo. Ei iacă-tă, tataie, dumneata n-ai nici o utilitate. Înţelegi ? Dumneata nu mai eşti bun în nici un fel pentru noi, nu eşti în stare să ne ajuţi cu nimica, cel mult să ne tulburi şi să ne încurci. Pielea dumitale nu ne e trebuincioasă. Nici nebunia dumitale. Totuşi băieţii ăştia au făcut pe dracu-n patru pentru dumneata, aşa inutil cum eşti. Înţelegi ? Nu te-am scos să te băgăm la jug. Sau într-un număr. Toţi trăim într-un număr în lumea asta. Îl suportăm şi-l trăim, — şi-l fructificăm. Asta am vrut să-ţi spun.

Bătrînul citeşte netulburat. Timotei iese în uşă şi strigă.

TIMOTEI : Sora Casandra ! Sora Casandra, vino puţin pînă aici ! Sora Casandra, m-auzi ? Şi rufăria aia, sosită acum, puneţi-o naibii sub carton gudronat, c-o murează ! Aşa băieţi ! Cereţi de la comandament analgezice. Şi să trimită un dinam de rezervă, rapid ! Îl montez eu ! *(În timp ce sora Casandra se strecoară lividă.)* Ce faceţi, aţi cusut sacii ? *(Revine în baracă.)* Auzi, soră ? Vezi ce e cu fata asta, eu nu mă pricep la...

Sora Casandra se duce la Roza, o dezveleşte şi o examinează puţin, îi palpează abdomenul. Roza rîde. Sora ia mîna de pe abdomen şi îşi prepară o fiolă, dar Roza rîde şi mai tare. Cînd se apropie acul, Roza se tăvăleşte de rîs. Sora se opreşte mirată, descumpănită.

ROZA : Ah ! Colosală chestie ! *(Se uită împrejur, rămîne veselă.)* Ce aveţi ? E teribil, parcă mă purta unul în braţe, dar ştii ? unul vînjos. Se poticnea, îşi scăpa mîna pe sînul meu. Vream să-i dau mîna de-o parte, nu puteam. Vream să-l plesnesc peste mînă, dar ştii cum ? *(Înregistrează pe sora Casandra.)* Ce ţii acul ăla spre mine ? N-ai altă perspectivă ? Aşa îmi zicea unu, şmecher : îţi ofer o perspectivă. O belvedere. Zic, belvedere e la Bucureşti, lăsaţi, la regia de tutun. *(Tot Casandrei.)* Şi ce te uiţi aşa la mine ? Nu eşti frumoasă. Nici cînd te uiţi, nici cînd nu te uiţi. *(Mulţumită de cadru.)* M-aţi plasat grozav, ce să spun !? Ca în vagon-lit. Şi mixt pe deasupra ! *(Vede pe Timotei.)* Dumneata m-ai luat în braţe ? Să ştie Felix, te stîlceşte. *(Sora Casandra se apropie, mai decisă, cu seringa, ea îi dă peste mînă, răstoarnă totul.)* Lăsaţi jucăriile, nu sîntem copii ! *(Sora Casandra priveşte pe Timotei şi, la un semn al lui, pleacă. Roza îi spune)* : Să te faci frumoasă, auzi ? Să nu te mai văd aşa. *(Sora o priveşte inexpresiv şi iese.)* Şi ploaia asta pe acoperiş e colosală : pîr-pîr-pîr ! Ceaiul de-aici e pentru mine ? *(Îl apucă şi-l bea.)* Răcoritor. Să-i dea dumnezeu zile cui l-a făcut. Dar şi nopţi ! Că ziua fără noapte ce e ? Ziua dormi, iar noaptea... *(Se mai dezmeti-

ceşte.) Unde sîntem de fapt? A! *(Încruntîndu-se puţin.)* Pe Felix unde l-aţi dus? *(Zîmbeşte carnasier.)* Nu voia să mă lase, parşivul, mă ţinea strîns, lipită de el. Zic, lasă-mă, mă, să respir puţin, să-mi trag sufletul. *(Caută să-şi aducă aminte.)* Mă apucasem de ...umerii lui, *(nedumerită)* nu înţeleg, mi-a intrat o ţeapă în mînă, o ţandără, mi-a făcut o bubă. *(Se alintă.)* Îmi trebuia puţintică apă... puţintică apă!... Un duş. Îmi place să fiu goală. Îmi place apa pe mine, multă-multă, după ce... *(Chicoteşte.)* Ţin minte că a fost magnific. Peste închipuire. Magnific! Şi mă întorcea şi aşa şi aşa. Şi venea şuvoi, nu ştiu cum să spun, ...ce mai! După aia cred că am ameţit. Şi era parcă mă săruta nu ştiu cine, dar, oho! adînc de tot. *(Se uită la Timotei.)* Dumneata? Ştii să săruţi? *(El o priveşte concentrat, ea se dezmeticeşte şi mai tare.)* Întrebam numai. Nu, cu Felix nu se poate lua nimeni la întrecere. Mai plouă? Atunci stăm aici şi e perfect. Şi după aia se face frumos şi a zis Felix să mergem la cinema că s-a schimbat filmul. Merg, dar să nu mă strîngi aşa că-mi faci vînătăi. — Şi cine te vede? — Treaba mea! Astea-s fulgere! Îmi place foarte mult cînd fulgeră. Era să mor fulgerată acum trei ani. Mi-ar fi plăcut. Atîta electricitate să intre în tine o dată! Însă atunci nu l-aş mai fi cunoscut pe... *(Se opreşte văzînd privirea serioasă a lui Timotei.)* Dumneata mă priveşti că ai să-mi spui ceva, sau numai aşa de... de nimic?

TIMOTEI *(blînd, cu o uşoară compasiune)*: Să facem cunoştinţă. Eu mă numesc Timotei. Dumneata?

ROZA : Roza.

TIMOTEI : Pot să fac ceva pentru dumneata?

ROZA *(cochet, uşor)*: Nu fi porc. *(Observă, după reacţie, că el e mai serios decît credea.)* Iartă-mă, asta e o vorbă a noastră. Şi ce-ai fi dispus să-mi oferi?

TIMOTEI : Nu ştiu ce-ţi lipseşte. *(O priveşte precaut, căutînd să-i înţeleagă starea.)*

ROZA : Acum faci pe şmecherul şi pe taciturnul, ca eu să spun o prostie. E bine că n-o spun? Găseşte altceva.

TIMOTEI : Bun, dacă n-ai nevoie de nimic, atunci eu... *(Îşi trage gluga să plece.)*
ROZA : Poţi să rămîi. După ce mă odihnesc, cred că am să-ţi şi cînt. Cînt destul de valabil, să ştii, nu trebuie să te sperii.
TIMOTEI : Nu mă sperii aşa de uşor.
ROZA : Ba eşti speriat tot timpul, nu ştiu pentru ce. Parcă păzeşti tot timpul ceva. Ce naiba aveţi aici, comori, nestemate ? Dacă aveţi, să-mi spui şi mie unde sînt, să le fur la noapte.
TIMOTEI *(în glumă, dar cu multă băgare de seamă)* : Ca să le duci lui Felix ?
ROZA : Felix, cine ştie pe unde îşi face ăla veacul. Eu nu sînt geloasă. E băiat frumos, las'să-l placă şi altele, ce ! Numai să nu vie supt şi pocit ! Da' ce face aşa ?
TIMOTEI *(cu o strîngere de inimă)* : Apa...
ROZA : Care apă ? *(El nu răspunde.)* Care apă ? *(Se întoarce spre bătrîn.)* Moşule, care apă zice că face aşa ? N-auzi ? Hei !
BĂTRÎNUL : Nu ştiu.
ROZA : Atunci ce ştii ? Să citeşti terfeloage ? *(Caută să se desluşească singură.)* Era o apă, ştiu, dar... demult. A venit o apă şi... nu mai ştiu. Moşule, nu-ţi aminteşti c-a fost demult o apă ?
BĂTRÎNUL : Nu-mi amintesc.
ROZA : Atunci spune dumneata ce-ţi aminteşti ! Spune o amintire a dumitale ! *(Se aud afară iar mecanizate. Timotei dispare grăbit. Iarăşi zgomot de voci care se intercalează, ordine, sonorităţi.)* Ce se tot aude ? Ce-s astea ?
BĂTRÎNUL : Nu ştiu, fetiţo. O joacă de-a lor.
ROZA *(bucuroasă)* : A, e teribil atunci ! Şi de-a ce se joacă ? Bărbaţii ăştia cînd vin de-afară sînt colosali. Totdeauna aduc ceva cu ei, niţică aventură. Mie îmi place cum miroase bărbatul cînd se întoarce el de la ceva, de exemplu de la o încăierare. Şi cînd se întoarce de la altă femeie tot îmi place. Fiindcă atunci înseamnă că-i place mai mult de tine, deşi i-a dat şi ailaltă *tot,* dar totul ăsta nu înseamnă pentru el... *totul.* El vine să vadă dacă nu cumva

găseşte altceva, ştii, mai preţios. Adică el trage mereu nădejdea că tu ai mai mult ca toate celelalte. Şi asta e frumos din partea lui, nu găseşti ?

BĂTRÎNUL : Găsesc.

ROZA : N-ai fost atent.

BĂTRÎNUL : Ba da. Găsesc că e frumos să ai mereu ceva de dat.

ROZA *(bătînd mulţumită din palme)* : Ce n-are nimeni, — ăsta-i şpilul ! Fiindcă la urma urmei toţi avem ceva aparte, ceva absolut al nostru, nu ? Felix spune mereu că eu nu mă compar cu nimeni. Cred şi eu. El, să ştii că e foarte bun la suflet, însă alţii nu bagă de seamă. Numai eu bag. I-am zis, Felix, cînd o începe să-ţi iasă bunătatea prin piele, n-ai decît să te duci să te însori. Într-o zi tot o să bată la ochi şi atunci eşti terminat. Dumneata eşti bun, moşulică ?

BĂTRÎNUL : Nu. Sînt terminat.

ROZA : Adicătelea, te duci ?

BĂTRÎNUL : Adică ce am avut de făcut din mine, am făcut. Pînă am isprăvit. Mai mult n-am ce. *(O secundă.)* Nici nu mai vreau.

ROZA : Nici eu nu vreau să mă fac altfel. De-asta îmi par unii bărbaţi falşi. Ei tot timpul se fac că se caţără, ba după una, ba după alta. Mereu se tot duc să se facă altceva. Eu, dimpotrivă, aş sta mereu aşa cum sînt, prinsă de... *(caută să definească)* de ce moşule ? De ce stau eu prinsă ?

BĂTRÎNUL : Nu ştiu fetiţo. Nu mă priveşte pe mine. Poţi să stai şi poţi să nu stai. *(Scurtă pauză.)*

ROZA *(naiv)* : Ştii, mie îmi place foarte mult să fac dragoste... *(Timotei a reapărut de o secundă, ud, în prag. Ea îl vede.)* Ce este ?

TIMOTEI : Nimic.

ROZA *(dezamăgită)* : Dumneata, spre decepţia mea, nu vii ca de la o aventură. Vii ca un tip care a pus la punct nu ştiu ce socoteli.

TIMOTEI : Şi ?

ROZA : Şi asta e oribil. Tipii care se fac mereu că fac, că dreg, că uite ce poziţie am eu. Cînd îi dezbraci sînt ca vai de ei.

TIMOTEI : De ce să-i dezbraci ?
ROZA : Pentru că aşa. Pentru că toată lumea trebuie să se dezbrace o dată, nu? Toate lumea trebuie să mai dea citeodată poziţia jos, să vedem ce rămîne.
TIMOTEI *(umbros, dar calm)* : Fato, e un moment în care discuţiile astea sînt cam deplasate...
ROZA : Eu nu ştiu ce găseşti dumneata deplasat. Niciodată nu e deplasat să fii sincer şi totdeauna e deplasat să faci pe nebunul sau pe măreţul.
TIMOTEI : Aici nu e vorba de măreţ. E vorba că nişte oameni, afară, se străduiesc din răsputeri...
ROZA *(întrerupîndu-l nemulţumită)* : Cînd aud de străduit, ştii... Nu că nu m-aş strădui, dar prea aud toată ziua de străduit. Care străduit din răsputeri ? Ce s-au mai străduit ?
TIMOTEI *(sec)* : S-au străduit să te scoată din apă.
ROZA : Iar apă ? Moşul a zis că nu e nici o apă. Sau atunci, e o apă care vine tot timpul. Care se prelinge tot timpul, tot timpul, de sute de ani aşa.
TIMOTEI : Şi dacă ţi-aş spune, totuşi, fato, că era cît p-aci să te îneci în ea ! ?
ROZA *(uşor)* : Ehe, multe erau „cît p-aci". Nu m-am înecat, e bine ?
TIMOTEI *(mai ofensiv)* : Fiindcă te-au scos nişte oameni, fetiţo. Nişte oameni care n-au gîndul deşuchiat ca al dumitale !
ROZA : Ba dacă e ăla care mi-a pus mîna pe sîn...
TIMOTEI : Ca să te smulgă din moarte, domnişoară !
ROZA *(neîncrezătoare)* : Ce să smulgă ? Lasă, nu mai fie el şmecher aşa. A pus mîna înadins. Moartă, coaptă, tot punea. Şi pupatul dumitale ce-a fost ?
TIMOTEI *(roşu)* : Să-ţi dau respiraţie de la mine ! Să te fac să sufli, să trăieşti !
ROZA : Frumos ! *(Stă o clipă în cumpănă.)* Dar am simţit că te-ai cam prins şi dumneata, şmecherie.
TIMOTEI *(pierzîndu-şi răbdarea)* : Termină o dată ! S-a prăvălit un puhoi imens, violent ! Probabil că te-ai zăpăcit de nu-ţi dai seama !
ROZA : Ce zici că... ?
TIMOTEI : Un puhoi care a răsturnat totul ! Şi pe dumneata !

ROZA *(cu un strigăt de pudoare)* : Te rog nu-mi vorbi despre astea ! Astea sînt lucruri intime. Nu-mi place să-mi vorbească alții despre lucruri intime. Nu pot suferi aşa ceva !
TIMOTEI *(temîndu-se că e într-adevăr traumatizată)* : Îmi pare rău.
ROZA *(văzîndu-i surîsul de compasiune umană devine mai încrezătoare)* : Puhoi, ai spus ! ? Da, într-adevăr, aşa a fost. Era nebun şi puternic şi mă dospea oriunde mă atingea. M-a răsturnat, mi-a apucat părul cu mîna...
TIMOTEI : Cine ?
ROZA : El, Felix, cine ?
TIMOTEI *(ezită mult, apoi, spre a o aduce forțat la suprafața conştiinței)* : Felix nu mai există.
ROZA *(il priveşte în ochi, rîde)* : Ha !
TIMOTEI : Regret că trebuie să te fac să afli că Felix nu mai există. A curs la vale.
ROZA : A curs, da. Foarte frumos ai vorbit. Dar nu mai fi atît de posac. *(Încurajator.)* Felix, el, mereu îmi scapă. Nu-i prima oară, să ştii.
TIMOTEI : Mi-e teamă că e ultima.
ROZA *(are un rîs ciudat)* : Nu te lua după capriciile lui. Asta e farmecul lui Felix. El pleacă şi un timp zici că e mort. Pe urmă apare iar...
TIMOTEI : De data asta...
ROZA : Hai, fără goange, vrei ? Şi nu te posomori degeaba. Eşti un bărbat destul de valabil cînd nu te posomorăşti. S-a dus Felix ? Unde naiba s-a dus ? Tot la mine vine, fii sigur. A curs la vale, iar dumneata te mohorăşti. *(Rîde, rîde mult, puțin prea mult.)* Şi dacă nu mai vine, tranc ! Crezi că... gata ? Pot să curg şi eu la vale, şi în toate părțile. Sînt atîția bărbați frumoşi cu care mă pot înțelege, care au să-mi spună ceva. Se duce, treaba lui. Eu in nici un caz n-o să-mi torn cenuşă în cap. Nici să ştiu că-i cenuşa lui Felix. Ducă-se, dacă vrea, e liber ! Şi eu sînt liberă, nu-i aşa ? Numai dumneata eşti pironit şi trist, — de ce ?
TIMOTEI *(privind-o lung, matur)* : Fiindcă mi s-a făcut milă de dumneata. De-asta.

ROZA : Și mie de dumneata, — e bine ? Ce crezi, că fără Felix se termină lumea ? Aiurea ! Lumea e doldora, nene. În fiecare clipă apare cîte cineva, altă posibilitate, cînd nu te-aștepți. Primprejur, pe-aici, foiesc întîmplările și posibilitățile. Și dumneata ești o posibilitate dar poate nu știi, nu ți-a spus-o nimeni. Ai un singur cusur : că tot pleci afară, ca și cînd cine știe ce te-ar împunge. De ce ? Ți-e urît aici ?

TIMOTEI *(vine la ea și îi ia atent capul în palme)* : Fato, nu mai știu ce să cred despre tine. Poate întîmplările astea te-au lovit prea greu. E tragic, înțelegem toți asta. Totuși trebuie să rămînem calmi. Puternici. Cu orice preț.

ROZA *(deșirant)* : Mîngîie-mă. Mîngîie-mă cît mai tare. Hai, mîngîie-mă ! Nu fi sălbatic. Am nevoie de mîngîiere. *(Ea îi conduce mîna, el o mîngîie pe păr. Apoi ea dă drumul mîinii și el o mîngîie mai departe, crispat.)* Așa. Acum semeni și tu a om. Ce bine !

TIMOTEI *(murmurînd printre dinți)* : Pe urgia de afară...

ROZA *(consolator)* : Vezi-ți de treabă. Nu-i nici o urgie.

TIMOTEI *(ezită încă să-i facă rău)* : Oh, ce bine că nu știi ! Dacă ai ști...

ROZA : Nu e nici o urgie... Nu înțelegi ? *(E dulce, copilăroasă.)*

TIMOTEI : Dacă ai ști ce se petrece acum împrejur, deasupra noastră, la un pas de noi !...

ROZA *(cu milă și ocrotire)* : Îți faci iluzii. Mari lucruri nu se pot petrece în lumea asta. Poate numai dragostea să mai fie un lucru mare și atît.

TIMOTEI : Te contrazici. Adineauri...

ROZA : Și dacă mă contrazic, ce ? Nu-s bătută în cuie. Și tu te contrazici. Vrei să te duci, dar și să stai cu mine, e adevărat ? Așa făcea și Felix. Și el mă tot mîngîia că-mi pierdusem iubirea dinainte. *Pe cealaltă.* Poate toți se mîngîie pentru iubirile ce le-au pierdut înainte, mai știi ? Poate orice iubire se hrănește din tăciunii ăleilalte...

TIMOTEI *(încercînd s-o adoarmă)* : Poate, fato... Acum e însă momentul să te liniștești, să închizi nițel ochii.

Cum pare că a făcut şi tataia. Şi cînd vă treziţi, multe lucruri o să fie...

ROZA *(îl întrerupe încet)* : Taci. Nu mai spune că e momentul. Ai mai spus adineauri că „nu e momentul". Ce moment ? Dacă tot spui „momentul" te faci tare urit.

TIMOTEI *(conciliant)* : Bine, mă fac tare urit. Tu dormi însă puţin şi cînd mă întorc o să fiu iar frumos. Vrei ?

ROZA : Da. Şi mai vreau ceva : renunţă să-ţi mai fie milă de mine. Îmi promiţi ?

TIMOTEI : Bine Roza, o să renunţ să-mi mai fie milă de tine.

ROZA *(destul de potolit)* : Fiindcă eu n-am ce face cu subtilităţile tale şi cu încercarea ta de a fi uman şi îngăduitor. Eu îmi bat joc de aerele părinteşti şi principiale, alea care fac dintr-un morcov o melasă greţoasă. *(Cu un zîmbet fioros-jucăuş.)* Eu scuip pe dulcegăriile astea caritabile, înţelegi ?

TIMOTEI *(păstrînd o teribilă stăpînire de sine)* : Înţeleg. Dar dormi. Cînd te trezeşti o să vorbim altfel.

ROZA : Eu sînt mult mai simplă, pentru mine nu trebuie să inventezi tot felul de cataclisme şi de urgii de moment de unde să pretinzi că mă salvezi. Spune-mi mai bine ce vrei de la mine şi gata.

TIMOTEI *(cu vocea alterată)* : Atunci îmbracă-te şi ieşi cu mine, acum cînd îmi vine schimbul, să ne suim într-o barcă, să mergem să mai apucăm nişte oameni, nişte orătănii, nişte rămăşiţe, să le reparăm, să le recondiţionăm, să mai croim altele şi tot atunci să luăm cazmaua, să întărim digul, să oprim apele ! Cam asta.

ROZA : Merg, sigur. Ce fel de ape ?

TIMOTEI *(strigînd)* : Apele care au inundat o parte din acest pămînt, s-au revărsat peste întinderi, au făcut case şi vieţi să tremure şi să se prăbuşească, şi care înaintează mugind, aşa cum auzi cu urechile tale !

ROZA *(cu un ton sincer puţin speriată)* : Nu aud nimic.

TIMOTEI : Atunci eşti surdă, Roza !

ROZA *(insistînd)* : Nu se aude nimic. Decît strigătul tău

TIMOTEI : Taci. Nu spune asta !
ROZA : Din cauza strigătului tău nu se aude nimic.
BATRÎNUL *(din imobilitatea lui)* : Așa e !
TIMOTEI *(întorcîndu-se spre el)* : Probabil că nici dumneata nu auzi nimic, tataie... ! ?
BATRÎNUL : Nimic.
ROZA : Nici unul n-auzim ceva deosebit !
BATRÎNUL : Doar ce se aude mereu. Nu mai mult. Nici mai puțin.
ROZA *(sincer, franc)* : Exact. Și dînsul e de părerea mea, vezi ?
TIMOTEI : Și zgomotul teribil de revărsare și amenințare ?
ROZA : Care ? Eu așa îl aud de cînd m-am pomenit. Ca de departe. *(Într-adevăr zgomotul concret s-a prefăcut pe nesimțite într-o materie sonoră fluidă, electronică.)*
TIMOTEI : Dar acum e lîngă noi ! La cîțiva metri !
BATRÎNUL : Lîngă dumneata, poate. Eu am ajuns prea departe de el. Departe de tot.
TIMOTEI *(strigînd, ca să se convingă pe sine, să nu cedeze acestei aparențe)* : Dar vă găsiți amîndoi într-un loc adăpostit ! Unde v-au cărat niște ostași ! Și asta e o baracă improvizată ! Unde vi s-au dat primele ajutoare !
ROZA *(cu un zîmbet uimit)* : Ce ajutoare ? Stăteam foarte bine.
BATRÎNUL : Așa e. Stăteam bine.
ROZA : Doar eram cu el, cu Felix !
TIMOTEI *(mai obstinat)* : Și ăsta, uite, e un pat improvizat ! În mijlocul unui tumult ! Și un serviciu de alimentare improvizat ! Și niște oameni care funcționează cu mari eforturi în jurul vostru !... Nu simțiți că ăsta e un moment cu totul și cu totul... ?
BATRÎNUL *(sincer)* : Nu.
TIMOTEI : Că toate sînt înjghebate în iureș, pentru că de data aceasta...
BATRÎNUL : Așa am trăit tot timpul. Asta a fost mereu casa mea. Podul meu.
TIMOTEI *(înverșunîndu-se)* : Podul pe care ți l-a nimicit puhoiul ? Cum o să fie ăsta ?

BATRÎNUL : Nu l-a nimicit. Ăsta e.
TIMOTEI : Tataie, pricepe-mă : s-a dus totul pe gîrlă !
BĂTRÎNUL *(mereu senin și convins)* : Nu s-a dus. E podul meu. Îl cunosc.
TIMOTEI : S-a prăbuşit, s-a făcut praf ! ! !
BĂTRÎNUL *(cu o liniște extremă, nefirească)* : Nu s-a prăbuşit. N-avea cum. Şi dacă s-ar prăbuşi, aş trece în alt pod. Care e tot podul *meu*. Şi orice s-ar întîmpla nu pot decît să trec în alt pod. Dar de fapt tot în podul meu. Fiindcă el n-are cum să se mai dărîme, de-acum înainte.
TIMOTEI : S-a dărîmat ! Şi în locul lui se va construi o clădire solidă, puternică !
BĂTRÎNUL : Da. Se va clădi. Sigur. Dar eu voi sta tot aici, în pod.
TIMOTEI : În care ?
BĂTRÎNUL : În ăsta. În care am stat şi stau.
TIMOTEI *(caustic)* : Atunci poate nici apa n-a venit ?
BĂTRÎNUL : Nu. Ai venit dumneata.
TIMOTEI *(în fața unei convingeri atît de nestrămutate)* : Şi de ce am venit ?
BĂTRÎNUL : Nu ştiu.
TIMOTEI : Roza ! Spune tu !
ROZA : Nu ştiu. Ştiu că mi-am pus hainele aici, înainte de a mă dezbrăca. Chiar aici. Am ieşit goală pe nisip şi el era tot gol. Ciulinii erau încă cruzi, nu înţepau. Pe pîrîu umbla ceva, ca nişte bureţi de spumă, mari. Şi pe urmă... a fost ca niciodată. Şi pe urmă eu m-am întins între ciulini şi mă uitam la cer şi am uitat complet unde mi-am pus lucrurile. Şi pe urmă tu m-ai silit să mă îmbrac, şi iar să mă îmbrac şi m-ai înghesuit în baracă. Şi unii m-au pipăit la sîn să-mi caute nişte răni, parcă aş fi fost bolnavă. Căutau urmele lui, probabil. Asta ştiu. De ce ai venit şi m-ai îmbrăcat nu ştiu. De ce ai venit şi m-ai îmbrăcat în loc să te dezbraci ? Să fi stat acolo cu toţii şi să înotăm, dacă zici că a mai crescut pîrîul şi era apa bună.
TIMOTEI *(înmărmurit, tîrît de iluzie)* : Despre cînd vorbeşti, despre ce vis ? Cînd s-au petrecut toate astea ?

ROZA *(cu cea mai mare evidență)*: Adineauri!
TIMOTEI *(brusc, simțind că-și pierde controlul)*: Hai cu mine! Îmbracă-te imediat și hai cu mine afară să-ți arăt!
ROZA: Tot asta spui, să mă îmbrac. Atîta știi? De ce să mă îmbrac iar?
TIMOTEI: Vino, ia-ți pelerina și hai să-ți arăt locul unde a fost baraca de care vorbești, să vezi cu ochii tăi totul! Să deschizi ochii și să vezi dacă a mai crescut pîrîul! *(Poruncitor.)*: Hai, vino! Acum, imediat!
ROZA *(surprinsă, disponibilă)*: Vin. Mergem cu barca și dăm pe la toți oamenii și-i strigăm. Și-i stropim. Și culegem și niște bureți de spumă, să-i strîng la subsuori, să mă răcorească. Și cîțiva ciulini să te zgîrii cu ei. Haide! *(Dă să meargă, vede că nu poate. Mirată, cu o panică ascunsă în ochii ficși:)* Nu pot să merg. Nu mai pot să merg deloc!... *(Recade pe pat, rîde.)* Nu pot să merg, știi? Nu pot decît să stau întinsă, — și să mă iubesc. *(Gîfîie de spaimă, rîzînd.)* Atîta pot. Să mă mai iubesc, atîta pot. De ce oare? Vino, unde te duci? Vino aici! Vino să ne iubim acum! Bătrînul nu contează, lasă. Bătrînul moare curînd. Dar noi ne putem iubi. Chiar dacă ar fi apă de jur împrejur. În apă e așa de frumos! Vino, dă-mi mîna. Nu fi încurcat, nu e nimeni nicăieri. Și nici o picătură de apă. Asta e ideea ta fixă, invenția ta, ca să fugi de mine!...
TIMOTEI *(iese în ușă și strigă)*: Marcule, a venit ambulanța? *(Se aude un răspuns lung de: „Nuuu".)* Chemați-o, spuneți-i c-am spus eu să vie! Auzi, mă? *(Murmur că s-a auzit.)* Să vie urgent! Ostașii s-au întors? *(Răspuns: „Nuuu s-au întors".)*

Timotei reintră, ia o lampă, iese din nou și se duce undeva departe, pe malul apei, unde începe să strige și să facă semne.

ROZA *(vorbind ca pentru sine)*: Bătrîne, crezi că n-am să mai pot umbla niciodată?
BĂTRÎNUL *(nu doarme)*: La anii tăi, umbletul e o rușine. Numai zborul e cuviincios.

ROZA : Dar la ai tăi ?
BĂTRÎNUL *(după o clipă)* : Plutitul.
ROZA : Chiar crezi că există vreo revărsare de-aia de care zice el ?
BĂTRÎNUL : Există. Una mare de tot. În care încape şi a lui, şi toate. Însă eu, dacă plutesc, n-o mai simt.
ROZA : E frumos aici, aşa-i ?
BĂTRÎNUL : Destul de frumos.
ROZA : Poţi să stai cît vrei aici. Eşti la mine.
BĂTRÎNUL : Şi tu poţi să stai.
ROZA : Ne-a dat Lucian cheia, prietenul lui Felix, în caz că plouă. De fapt e a lui. A făcut un gest galant. Asta aşa, fiindcă are cîrlig la mine, dar nu vrea să se arate. El şi-a scos barca şi s-a dus să se plimbe. A zis să fim cuminţi şi a rîs. Cînd se întoarce îi spun că eşti bătrînul meu. Prietenul meu. Vrei ? *(Bătrînul tace.)* Chiar eşti bătrîn de tot ?
BĂTRÎNUL : Cam.
ROZA : Eu n-aş vrea să trăiesc mult. Douăzeci şi cinci de ani mi-ajung, dar să am o viaţă foarte cumplită. Ai dansat mult în tinereţea dumitale, tataie ?
BĂTRÎNUL : Citeam şi atunci.
ROZA : Păcat. Dansul e de fapt o uvertură la ce urmează. Te deprinzi cu trupul ăluilalt, vezi cum răspunde el, cum are pielea. Pe urmă te uiţi în ochii lui, pînă se încing, şi atunci vine un fel de spaimă moale, şi mai tîrziu cînd se prăvăleşte peste tine, într-un ungher undeva, şi începe dansul acela fioros cu gura uscată şi se svîntă toate vorbele şi nu mai rămîne decît o fierbinţeală bolborosită, şi pe urmă cazi într-un fel de moarte de catifea. Dumneata ai murit vreodată aşa cum zic eu ?
BĂTRÎNUL : Nu-mi aduc aminte.
ROZA : Nu vrei să-mi spui. Atunci spune-mi cum îţi place dumitale să mori.
BĂTRÎNUL : Eu nu mai pot muri, fetico : pentru că nu mai trăiesc.
ROZA : Mie aşa mi-ar place, cum am zis, acum. Cînd bărbatul, care a fost val, ţi se prelinge din mîini, se subţiază şi se prelinge, şi-n jurul trupului tău se face ca o apă mare îmbibată de fierbinţeala lui.

Şi-ţi creşte apa asta, pînă la sini, pînă la umeri, pînă la gît, şi gata... Cum vrei mai bine? *(E puţină disperare în voluptatea ei.)* Iar tu, cu braţele ca nişte nervuri... Ştii ceva, moşule? Mi se pare că am ratat o treabă frumoasă. Cine dracu a pus, tocmai atunci, un reflector pe mine? Cine vîră tot timpul reflectoare pe trupul şi pe sufletul meu? Ce-i mania asta să mă facă mereu să mă port *salon*, adică să mă ascund? *(Montîndu-se.)* Dacă omul ăsta de aici îmi place, de ce nu pot să-i spun că-mi place fără să-mi spună că nu e momentul, că e nu ştiu ce inundaţie, şi că are ceva de reparat şi de recondiţionat!? *(Urlă)*: Ce tot recondiţionează atita? Ce??*

Timotei intră împreună cu soldatul Mihai sprijinind de amîndouă părţile un bărbat tînăr, îmbrăcat sumar în izmene şi maillot de flanelă. Bărbatul pare ca ameţit. Vom afla mai tîrziu că se numeşte

3. PLUTONIERUL VICTOR

TIMOTEI *(grijuliu)*: Poţi merge?
PLT. VICTOR: Pot. *(Face eforturi.)*
TIMOTEI: Ai înghiţit mult?
PLT. VICTOR: Am debordat mai înainte. Dar cred că mai e.
TIMOTEI: Stai aici provizoriu. Ţi-e frig?
PLT. VICTOR: Puţin.
TIMOTEI *(se uită împrejur să găsească ceva. Nu găseşte. Scoate şi-i dă haina lui)*: Pînă îţi fac rost de alta. *(Lui Mihai.)* Unde e Petre?
SDT. MIHAI: Petre... cred că s-a... Cred că l-a luat.
TIMOTEI *(mişcare bruscă)*: Cum aşa?
SDT. MIHAI: L-a luat tare. N-a mai putut să ţie. Dac-o avea noroc, se opreşte pe undeva, se-agaţă... Că sînt nişte sălcii...

* În spectacolul Teatrului Mic s-a renunţat la acest pasaj pentru scurtime şi ritm.

TIMOTEI *(consternat)* : Nuuu! Nu se poate! Haidem după el! *(Pleacă în fugă.)*
SDT. MIHAI : A trecut demult...

(Aruncă un ochi spre Roza, care îl priveşte cu simpatie, şi iese după Timotei. Afară se aud iarăşi voci, comenzi strigăte, mişcare.)

PLT. VICTOR *(după un timp, văzînd privirea Rozei aţintită pe el)* : Vă rog să scuzaţi ţinuta. Este forţa majoră.
ROZA *(izbucnind în rîs)* : Vii de la carnaval?
PLT. VICTOR *(zîmbeşte ca de o glumă, puţin constrîns)* : Cam aşa.
ROZA : Şi-ai băut ceva, aşa-i?
PLT. VICTOR : Cît s-a putut. *(Vrea să rămînă spiritual.)* Dar am mai lăsat şi altora.
ROZA : Şi de dansat ai dansat?
PLT. VICTOR *(cu cinism naiv)* : Slavă domnului! Cred că niciodată n-am dansat aşa. Înainte mai făceam la cîte-o petrecere un dans, sigur, păstrînd limitele impuse, însă acum, ce mai! Pe toate părţile, şi-n sus şi-n jos, şi peste cap, şi şeic şi roc. *(E mulţumit că a fost aşa de glumeţ.)* Eu cînd vedeam la cîte un film muzical că se-apucă şi de păr ziceam că-s nebuni, decadenţi. Însă acuma dacă nu mă apuca de păr, hehe, era violet. Chiar m-am gîndit, zic, uite c-a venit şi vremea să joc ca-n filme.
ROZA : Şi lumea?
PLT. VICTOR : Păi pe toţi i-a apucat la fel. *(E mulţumit cum a adus-o.)* Ce-am văzut, măiculiţă doamne! Douăzeci de ani pot să povestesc. Dar nici nu cred că am să mai văd vreodată.
ROZA : De ce? Doar eşti tînăr. Cîţi ani ai?
PLT. VICTOR : Cît îmi daţi, domnişoară?
ROZA : Nu ştiu. Că nu te văd bine. *(Scrişnit.)* Şi nici nu pot să m-apropii.
PLT. VICTOR *(controlîndu-şi ţinuta)* : Aveţi dreptate. Poate mi-aduce nişte pantaloni. Am patruzeci şi şase.
ROZA : Mulţi înainte.
PLT. VICTOR : Mulţumesc, la fel. De fapt pe mine nici nu trebuia să mă prindă acolo, că nu era locul meu.

ROZA : Te-a prins la unguroaică ?
PLT. VICTOR *(rîde mulțumit)* : Nuuu... Nu mă prinde nimeni așa ușor pentru că... *(redevine serios)* e serviciul de asemenea natură. Mă feresc. Ei, sigur, într-o zi de sărbătoare, sau de concediu, mai putem să avem și o mică distracție, între limitele impuse. Fete se găsesc. Și țuică se găsește, nu-i problemă.
ROZA : Cred. Însă nu orice fată merită atenție...
PLT. VICTOR : Știu asta. Deși sînt tînăr, dar am destulă experiență. Analizez destul de bine pe fiecare. Pentru că contează foarte mult cum îți faci anturajul. Cînd te distrezi, te distrezi, n-ai treabă, dar pe urmă nu e bine să fie vorbe, pentru că îți periclitează și munca.
ROZA : Înseamnă că dumneata stai tot timpul cu ochii pe ceas. *(E dezamăgită.)* Eu nu înțeleg cum e o viață în care stai tot timpul cu ochii pe ceas.
PLT. VICTOR : Nu stau, căci am o muncă nenormată. Eu îmi mai pot face timp liber cînd vreau. Mai mă duc într-o inspecție, mai controlez. Mai las vorbă că sînt la o descindere...
ROZA : Adică ce descindere ?
PLT. VICTOR : Adică sanchi, mă duc să mai văd și eu pe cîte-cineva pe care n-am mai văzut-o demult.
ROZA : Și te ...descinzi ?
PLT. VICTOR : Dacă îmi convine, uneori. Bineînțeles între limitele impuse. Nu pot să zic că uit de mine pe acolo.
ROZA *(și mai dezamăgită)* : Nu ?
PLT. VICTOR : Nu, fiindcă sînt ore oficiale și e bine să fii atent. Îi spui : dragă, asta e situația. Dar ele știu, pentru că mă cunosc. Ele se mulțumesc și cu atît.
ROZA : Eu nu m-aș mulțumi deloc. Ce-i asta să vii și să te duci că ești în orele oficiale ? Aș vrea să fie o dată totul spontan, să poți să faci ce poftești ! Așa e foarte greu să știi cînd e un bărbat în orele oficiale și cînd nu. Și asta e groaznic.
PLT. VICTOR : Toți nenormații sînt așa. La ceilalți e mai simplu.
ROZA : Doamne, cine a mai inventat și cuvintele astea ? Viața e ca un carnaval, ca o revărsare mare. Dacă

te strîmtorezi tot timpul, nu-ți mai priește nimica. Ce îmi plăcea la Felix, că el nu mai avea ore de nici un fel. Mal și apă, atîta știa.
PLT. VICTOR : Era marinar ?
ROZA : Nu era nimic, asta-i poanta. În orice caz, niciodată n-am știut ce e. Nici acuma nu știu ce e. El avea plăcerea asta, să se miște.
PLT. VICTOR : Și eu mă mișc destul. Chiar dacă unii mă fac „static".
ROZA *(ironic)* : Da, te miști „între limitele impuse". Eu mă mir că dumneata, la 46 de ani, nu dorești mai multă libertate.
PLT. VICTOR *(ușor precaut)* : Adică cum ?
ROZA : Adică să te dai peste cap, ca astăzi. Să bei, să te rostogolești, să scapi frîna !
PLT. VICTOR : Ca să mă puie pe liber !? Ar vrea ei, domnișoară, sînt destui care vor.
ROZA : Să te bați cu toți bărbații, să faci curte la toate femeile !...
PLT. VICTOR : Îmi place bătaia, dar totuși... numai cînd o cer împrejurările.
ROZA : Și să faci curte îți place ? N-am băgat de seamă. Sau nu e o împrejurare bună ?!
PLT. VICTOR *(surprins și încîntat)* : Acuma ?
ROZA : Dar cînd ? Acum și în orice vreme. Trebuie să fii pregătit mereu, nu ?
PLT. VICTOR : Desigur. *(Mîndru)* : Sînt pregătit, har domnului !
ROZA : Ori ai și acum o treabă oficială !?
PLT. VICTOR : Nu mai rîdeți de mine...
ROZA : Zi c-ai făcut o „descindere" și gata !
PLT. VICTOR *(amuzat)* : Hă ! Și încă ce descindere ! Aeropurtată ! *(Rîde, apoi redevine serios.)* Mi-a venit puțin cam rău. N-am știut cum o să fie, n-am prea umblat cu elicopterul. Și-am sărit de la cîțiva metri înapoi, în apă.
ROZA : Unde ?
PLT. VICTOR : Stați să vă spun cum a fost, că m-a izbit aici, sub coastă. Sper să nu fie nimic grav. Eu, imediat după prînz, deși eram în concediu de boală în vederea pensionării, am ieșit pe centru să verific

posturile. Am luat și lupul cu mine, pe Doru, foarte extraordinar lup. Care îl aveam prin transfer. Și pe la vreo cinci, așa, în colț la bulevard, sergentul îmi dă raportul. Ce-i, Balog, zic, e bine, zice, avem și o contravenție, pe dumnealui care n-a semnalizat. Foarte bine, zic, aplicați regulamentul. Nu vrea să plătească cetățeanul, zice, de ce zic, legea e lege, dar am semnalizat, zice cetățeanul, nu puteți dovedi. Dacă sergentul zice că n-ai semnalizat, n-ai semnalizat. Ba am semnalizat, zice, dar erau două mașini în spate și, cînd am vrut să schimb banda, a venit alta, tare, din urmă și a tăiat. A venit alta ? zic. Nu-i adevărat, zice sergentul și-mi face semn. Atunci dumneata trebuie să plătești, zic, altfel va fi mai rău. Nu, zice el, că a trecut o mașină neagră care era cu... Zic, lasă gălăgia, să ne purtăm civilizat, dumneata îmi lași carnetul și vii cu taxa, conform regulamentului. Am să reclam. N-ai decît să reclami, contravenția e clară, poți să mergi la direcția generală și la mama direcției generale. Atunci Doru văd că începe să tremure și să latre, care era foarte cuminte pînă atunci. Ce-i, zic, Doru, ce ai ? Ce credeți că era, văzuse o cățea, însă el nu are obiceiul ăsta, însă acum era ca turbat. Doru, zic, fii cuminte, însă el mă trage și mă trage. Ce facem, zice sergentul. Zic, faci proces-verbal. Dormiți ?

ROZA : Nu.

PLT. VICTOR : Și se repede la cățea, dar știți cum ? Nu l-am văzut niciodată așa. Și începe să... mă rog, vă închipuiți dvoastră. Zic, asta nu-i a bună. Și nu trec nici cinci minute și văd venind niște oameni în pas alergător, din partea de jos, dar așa, cu grămada, nu se mai uitau la semafor. Ce facem, zice Balog. Faci proces-verbal, cum am spus. Și la ăștia care vin ? La ăștia să ne mai gîndim. Acum Doru era și el în mijlocul străzii, cu partenera, opreau circulația. Era o situație încurcată. Zic, lasă să dirijez eu circulația, tu fă procesul-verbal. Dar contravenientul mă bătea la cap. Zicea, eu n-am nici o vină, uitați, și acuma cîte contravenții, de ce nu le faceți la toți, tovarășe ? Eu însă n-aveam treabă

cu el, trebuia să descurc circulaţia, zic, lasă gălăgia, poartă-te civilizat. Şi în clipa aceea am văzut cum se urcă apa pe partea carosabilă. Se urca, se urca văzînd cu ochii. Păsările ţivleau pe sus, oamenii alergau, parcă bătea toba. Ce facem, zice sergentul. Faci procesul-verbal după regulament. După aia au început toate maşinile din oraş să umble, ca după tobă. M-am aşezat la mijloc şi le-am dat direcţia : dreapta, stînga, înainte. Pînă mi-a ajuns la buric. Atunci a fost ceva frumos.

ROZA : Ce ?

PLT. VICTOR : Atunci a fost frumos pentru că maşinile nu mai puteau merge pe unde ziceam eu. Şi era foarte caraghios că mergeau prin altă parte, în contravenţie. Şi nici eu nu mai puteam da din mîini foarte bine. Ele mergeau, eu strigam, şi întindeam mîinile şi toate erau altfel, cum n-au mai fost. Şi m-am simţit foarte bine şi după ce a venit apa pînă la piept. Dădeam mereu direcţia, care ştiam eu că trebuie dată, după regulament. Dar toate dansau. Treceau prin faţa mea unii dansînd, strigau : tovarăşe Victor, ce faci acolo, pleacă de-acolo, dom'le ! Dar eu n-aveam chef să plec. Aveam chef să stau şi să dirijez. Au trebuit să mă ia tot aşa, în dans. Era grozav să vezi cum s-a perturbat circulaţia. Cînd a trecut şi contravenientul meu dansînd, într-o barcă, cu doi copii mici, zic : de data asta ai avut noroc, tovarăşe. Ai scăpat uşor.

TIMOTEI *(intră pe ultimele cuvinte, cu un balot în braţe)* : Într-adevăr, ai scăpat uşor, dumneata. *(E obosit şi deprimat.)*

PLT. VICTOR : Mi-a făcut bine la nervi apa rece.

TIMOTEI *(puţin aspru)* : Spune-i şi fetii ăsteia, să ştie. Ea pretinde că n-a fost nimica.

PLT. VICTOR : Vai de mine ! A fost cea mai mare libertate şi aiureală care există ! Treceau peste stop pe roşu şi nimeni nu le făcea nimic. Eu, care sînt foarte strict, pentru că aşa e regulamentul, între limitele impuse, îmi venea să le zic : hai, treceţi acum, că e sărbătoare, e şabăţ ! Aşa mi se părea, că toată lumea e frate şi soră, chiar dacă eu dădeam din mîini

regulamentar, însă apa n-asculta, şi-mi părea cumva bine.
TIMOTEI : De ce îţi părea aşa bine ?
PLT. VICTOR : Nu ştiu. Mă apucase aşa un fel de bine...
TIMOTEI : „Binele“ ăsta era să te dea gata. Un om, care are cît de cît simţul răspunderii, n-aşteaptă să fie tras de alţii.
PLT. VICTOR *(răcnind intempestiv)* : Dar am stat în postul fix. În postul fix am stat, ce vreţi ! Şi cînd m-au ridicat în elicopter, am sărit înapoi în postul fix. Acolo am stat, nu mi-am părăsit postul ! Indiferent unde s-au dus alţii. *(După acest acces, se domoleşte tot aşa de brusc.)* Pînă n-am mai simţit nimic sub picioare.
ROZA : Asta e ! Să nu mai simţi nimic sub picioare ! Să nu te mai sprijini de nimic !
PLT. VICTOR : Da, domnişoară.
ROZA : De multe ori simt că n-am nimic sub picioare. Nimic sub mine ! E colosal !
PLT. VICTOR *(puţin euforic)* : Eu am simţit acum întîia oară aşa ceva.
TIMOTEI *(lui Victor, întinzîndu-i pachetul)* : Pune-ţi hainele. Ţi le-am uscat.
PLT. VICTOR *(nu pricepe în primul moment)* : De ce ?
TIMOTEI : Sînt hainele dumitale. Vrei să stai aşa în faţa... ?
PLT. VICTOR *(încă puţin năuc)* : Acum nu mai are importanţă, nu ? Acum sînt aşa de multe lucruri care nu mai au importanţă !... De cînd am văzut căţeaua, atunci, în mijlocul străzii, cu Doru, eu am înţeles că se întîmplă ceva, domnişoară. Parcă îi furnica pe toţi în degete...
TIMOTEI *(ceva mai aspru)* : Ia-ţi, te rog, haina. Am nevoie de a mea. *(Cum Victor îl priveşte încă nedumerit.)* Mi-e rece.
PLT. VICTOR *(scoate haina, o întinde mecanic, o ia pe cealaltă, fără să-i dea nici o atenţie)* : Şi contravenientul mereu zicea, am semnalizat, dar parcă mă privea cumva altfel, zîmbind. Zic : acum vine ceva mare, nu contravenţii de-astea mititele, ciubucuri, de care m-am plictisit pînă aici, vine un fel de

crimă mare, senzaţională. Hai să vedem această chestie! Şi stăteam ca la bal, cînd nu mai vrei să pleci.

TIMOTEI *(întunecat)*: Din cauza asta, a obstrucţiei dumitale, soldatul Petre a fost luat de curent şi înecat.

PLT. VICTOR *(nu realizează)*: Nu.

TIMOTEI: Ba da. Asta e crima.

PLT. VICTOR *(cu exaltare)*: Nu-i asta! Era o crimă mare, contra tuturor regulamentelor, în care toţi plecau şi se ciocneau şi îţi venea să-i opreşti şi ziceai, acum lasă-i, dă-i dracului, meargă cum vor, dacă-i bal, bal să fie. Unde eraţi atunci, domnişoară, să vă fi luat în braţe?

TIMOTEI: A luat-o soldatul Petre şi a adus-o aici. *(Crispat.)* A strîns-o, a fost cel dintîi care i-a suflat în gură, făcînd-o să respire. Acum el a pierit...

ROZA: Săruta prost. Tu săruţi mai bine.

TIMOTEI: ...fiindcă dumneata aveai gustul să vezi „crima" şi „balul"!... Şi l-ai împins cînd a vrut să te tragă în sus!

PLT. VICTOR *(care şi-a tras între timp, mecanic, pantalonii)*: Eram la datorie. Trebuia să inspectez şi să controlez totul. Trebuia să îndrum!

TIMOTEI *(amar)*: Acum l-ai îndrumat.

PLT. VICTOR: A vrut să mă scoată din post. De la misiunea mea!

ROZA: A vrut să-l scoată de la bal. *(Cu putere.)* Cine are voie să-l scoată pe celălalt de la bal? Şi de ce să-l scoată?

(Sora Casandra a apărut, tăcută, la uşă.)

TIMOTEI *(lui Victor)*: Pe dumneata te doare ceva? *(Sorei Casandra.)* Examinează-l puţin, a căzut de la şase metri. Dacă nu-s leziuni mari, îl luăm cu noi să ne-ajute. Ambulanţa a sosit?

(Sora Casandra neagă din cap. Dezbracă pe Victor pînă la brîu, acela geme uşor, nu se ştie de ce. Roza s-a ridicat în capul-oaselor şi priveşte. Cînd Casandra îi aplică un bandaj de tifon, Roza are un mic icnet de protest. Cu cît creşte bandajul, creşte şi

dezamăgirea ei, care se schimbă în repulsie. Timotei, mereu activ, a ieșit cu niște hîrlețe la muncitorii de afară. Sora a terminat, ajută lui Victor să-și pună tunica și iese.)

PLT. VICTOR : Mi-ar fi plăcut să-mi faci dumneata asta.

ROZA : Eu ? *(Își aduce brusc aminte că e infirmă, geme ; apoi ia dinadins un ton cochet.)* Nu e genul meu.

PLT. VICTOR *(merge spre ea)* : Cine nu e genul dumitale ? Eu ?

ROZA *(îl vede, pe neașteptate, în uniformă de miliție)* : De unde vii ? Ce vrei ?

PLT. VICTOR : Vă rog să-mi permiteți : sînt plutonierul Victor, fost la contravenții.

ROZA *(ușor intimidată)* : Și ce-i cu asta ? Ce vrei să faci aici ?

PLT. VICTOR *(cu un zîmbet nedefinit)* : Puțină curte. Cu voia dvoastră, bineînțeles.

ROZA *(în defensivă)* : Lasă, nu mai fi așa de... Spune-mi exact ce este. Ce s-a întîmplat ? *(O neliniște urcă într-însa.)* Ce este ?

PLT. VICTOR : Ce să fie ? *(Își bate călciile, ea se sperie.)* Pot să vă invit la...

ROZA *(ușor agresivă)* : La ce ? Ai ceva cu baraca asta ? Ce n-are ? N-are plătite impozitele ? Nu-i făcut controlul sanitar ? Nu-i dată cu var ? N-are tuburi Bergman ?

PLT. VICTOR *(cu un rîs scurt)* : Domnișoară, îți arde de joacă...

ROZA : Ce, nici aici n-avem dreptul să ne jucăm ? Atunci unde dracu putem să ne mai jucăm ?

PLT. VICTOR *(puțin încurcat, interpretează în favoarea lui)* : N-are nimeni nimic împotrivă. *(O privește ciudat, galeș.)* Dacă, bineînțeles, și dumneata îți dai liberul consimțămînt.

ROZA *(făcînd eforturi să se liniștească)* : E ceva neclar cu apariția asta a dumitale. Ce să consimt ? Trebuie să-ți semnez ceva ? Scuză-mă, am mîinile înghețate. Și sînt și analfabetă.

PLT. VICTOR *(crezînd că e un simplu marivodaj)* : Analfabetă nu puteţi fi, căci la noi a fost lichidat analfabetismul.
ROZA : Zău !? Îmi pare bine. În ce an ?
PLT. VICTOR *(neştiind exact cum să interpreteze, răspunde serios)* : În 1956, cînd m-au făcut pe mine plutonier. *(Apoi, văzînd privirea ei, o întoarce pe glumă.)* Dar cu dumneata facem o excepţie. Poţi semna şi cu degetul. *(O apucă de mînă.)*
ROZA *(îşi trage mîna)* : „Fii cuminte, ca-nainte, nu fi prost, precum ai fost".
PLT. VICTOR *(cu un rîs ceva mai oblic)* : Vă rog să mă scuzaţi, dacă eram prost, stăteam şi acum la vite. *(Rectifică imediat.)* Asta nu înseamnă că cei care stau în prezent la vite sînt proşti.
ROZA : Dar ce înseamnă ? *(O bufneşte rîsul acela straniu de la început.)*
PLT. VICTOR *(persuasiv)* : Mai bine daţi-mi mîna să v-o încălzesc. Aşa se cade.
ROZA : Între limitele impuse. *(Provocator.)* Mi-au îngheţat şi picioarele, să ştii.
PLT. VICTOR : Nu-i nimic. Intră tot în circa mea.
ROZA : Eu zic să te laşi păgubaş. N-am făcut nimic. N-am adus atingere ordinei publice. N-am fluierat în biserică. Ce mai vrei ?
PLT. VICTOR *(crezînd mereu că se tachinează)* : Nu ştiu, deocamdată... O să vedem noi cînd o să luăm lucrurile mai din scurt. *(Se apropie de ea zîmbind, cu ochii mijiţi.)*
ROZA : Hai zău, nu fi caraghios.
PLT. VICTOR : Aşa ceva nu se spune. Cînd se spune aşa unui om în uniformă se cheamă ultragiu.
ROZA : Ce vrei, să mă arestezi ?
PLT. VICTOR *(nepărăsind gluma, puţin scorţos)* : Nu-i vorba de arestare. Arestarea se petrece în alte condiţii. E vorba de o simplă... cercetare. *(Începe s-o pipăie uşor.)*
ROZA *(oprind rîsul)* : Dar n-am făcut nimic, înţelegi ? Şi nu vreau !

PLT. VICTOR *(rictus de glumă, ascunzînd o dorință de lup)* : Aşa spun toate. După ce provoacă tot ele. Cunoaştem metoda dumneavoastră.

ROZA : Ce metodă ? Nu vezi că eşti impertinent ?

PLT. VICTOR : Aşa. Foarte bine. Dă-i-nainte. Agravează delictul. *(Tot glumă, mult mai echivocă.)* Ca să dublezi pedeapsa.

ROZA : Am să te spun lui Felix. Te face pulbere, să ştii !

PLT. VICTOR : Va să zică şi ameninţări. Bravo, şi mai bine ! *(Dintr-o dată serios, direct.)* Nu-ţi place ?

ROZA *(tot aşa, strîns)* : Ba da. Dar nu cu dumneata.

PLT. VICTOR *(zîmbeşte fals)* : Va să zică şi discriminări antidemocratice.

ROZA : Nu pot să te sufăr ! Nu pot să sufăr mutra asta de cioban, care mai şi dictează, numai fiindcă e băgată într-o haină albastră, într-o bucată de postav !

PLT. VICTOR *(arătîndu-şi)* : Am înţeles. Vrei să dau haina jos.

ROZA : Poţi s-o dai. Dedesubt eşti înfăşat. Miroşi a doctorie, nu a bărbăţie. Şi a oaie miroşi.

PLT. VICTOR *(aţîţat)* : Ce vorbeşti ? Atunci măcar să-ţi arăt că sînt cioban ! Dacă asta vrei. Ai spus să fiu pregătit tot timpul, n-ai spus aşa ? *(O apucă în braţe, s-o ducă spre culcuşul lui.)*

ROZA : Nu mă lua ! Nu pune mîna pe mine ! Nu vreau ! *(E o teamă exagerată, inexplicabilă, dar el o consideră tot o manevră obişnuită.)*

PLT. VICTOR *(rînjind)* : Degeaba te fereşti. Noi cunoaştem mai bine secretele unei inimi de femeie !

ROZA *(aproape îngrozită, ca şi cum cu adevărat ar aresta-o)* : Am stat doar pe nisip, pe un mal gol, dincolo de regulamente şi legi !

PLT. VICTOR : Legea e pentru toţi !

(A reuşit s-o ducă pînă în mijlocul încăperii pe Roza, care se zbate, strigînd „Nu vreau !" cu un fel de impudoare totuşi voluptoasă, cînd, deodată, Bătrînul se ridică în capul oaselor, ca trezit din somn şi aţinteşte spre ei ochii lui profunzi.

Peste o secundă se aude şi zgomotul unei sirene de maşină. Peste o altă secundă intră Timotei de la lucru, murdar, pătat, cu o cazma în mînă.)

ROZA *(strigă în ajutor)* : Felix !
TIMOTEI *(mulţumit)* : A sosit ambulanţa !

(Plt. Victor o lasă sau o scapă pe Roza din braţe. Timotei, care ştie că e infirmă, se repede s-o sprijine exact cînd Roza atinge pămîntul. Ea se agaţă de gîtul lui.)

CORTINA

PARTEA A DOUA

Partea a doua începe cu momentul în care s-a terminat prima parte. Roza s-a prins de gîtul lui Timotei, lăsînd încet mîna cu care îl atingea pe Victor.

TIMOTEI : Hai. Ușor. Sprijină-te de mine, pînă afară.

ROZA *(lasă mîna și de pe Timotei și face cîțiva pași absolut normali)* : Nu merg. *(Timotei o privește stupefiat.)* Unde să merg ? Plecați voi mai bine.

TIMOTEI *(insistă)* : Totuși, poate e mai corect să...

ROZA *(întrerupîndu-l)* : Nu vreau să merg ! Mă plictisiți. Degeaba mă luați. N-am făcut nimica.

TIMOTEI : Să-ți dăm un ajutor, atîta vreau. Pe urmă ești liberă.

ROZA *(cu suspiciune)* : Cunosc eu limbajul ăsta. Toți vor să-mi dea ajutoare. *(Lui Victor, rîzînd batjocoritor.)* Și dumneata voiai să mă ajuți, nu-i așa ? M-am săturat de-atîta ajutor. Lăsați-mă și neajutată ; să respir.

TIMOTEI *(lui Victor, puțin sever)* : Dumneata... unde o duceai ?

PLT. VICTOR : ...Să respire.

ROZA : Sigur, așa o întoarceți acum. *(Strigînd.)* De ce vă mai prefaceți ? Știu foarte bine ce mă așteaptă afară. Ce fel de mașină. Și ce dorește dînsul știu. Și de ce face asta.

TIMOTEI : De ce ?

ROZA : Pentru nenorocitele alea de bilete de film. De fapt e un flecuşteţ. Însă vrea şi dînsul să-şi dea importanţă. Să pară că are şi el un rol în societate.

PLT. VICTOR *(înţelegînd că trebuie să înceapă să se supere)* : Ia ascultă... !

TIMOTEI : Ce bilete, tovarăşe plutonier ?

ROZA : Asta trebuie să fie, precis. L-a mirosit pe Felix că face trafic. Nu face trafic, află de la mine. Din cînd în cînd, ia mai multe, să le dea la prieteni. Şi ce dacă ar face, ce ? Dar nu face. Şi chiar dacă ar face, ce ? N-are voie să bea şi el un pahar de vin seara ? Să-mi dea un *supeu* şi mie ? Lui nu-i oferă nimeni pe daiboj, cu „să trăiţi", ca dumitale, cînd vii să faci o inspecţie. El trebuie să inventeze ceva, fiindcă n-are galoane şi nu-i nici de la secţia sanitară, nici de la fisc, nici de la tipii care mănîncă şi beau pe veresie numai fiindcă pritocesc nu ştiu ce dosare, de care depinde soarta altora.

PLT. VICTOR *(indignat)* : Auzi, tovarăşe, cum vorbeşte dînsa !

ROZA : Felix n-are treabă cu nimeni, înţelegi ? *Voi* l-aţi făcut aşa, să n-aibă treabă. Voi, — nu tat-său ăla care a stat închis ! Ştiu eu pentru ce a stat închis. Şi mi-a plăcut foarte mult cum a procedat. Nu sînteţi voi in stare să faceţi ca el, nu mai e în stare nimeni ! El ştia că-l prinde, dar a furat atunci la nuntă de la mireasă, i-a şutit chiar brăţara de aur de pe mînă şi a dus-o c-avea o iubită, nu pe mama lui Felix, alta. Toată noaptea i-a cîntat din gură miresii şi din vioară, şi i-a zis sărut-mîna şi se uita lung la ea că nu ştia aia ce să creadă, şi pe urmă a vrăjit-o şi i-a luat brăţara, dar nu c-avea cine ştie ce preţ, — aşa. Şi a stricat şi nunta, că fără vioară n-avea nici un haz, înţelegi. I-au dat doi ani. Pe urmă l-au tot luat mereu, că ziceau că are „mînă uşoară". Eu zic că e o mare delicateţe să iei o brăţară de pe mîna miresii, in noaptea nunţii, şi s-o duci la cine iubeşti tu. *(Claxon la ambulanţă.)* Trebuie degete fine ca o muzică, nu de-astea butucănoase, de cioban. Cînd i-a pus mîna aici, unde se ia pulsul, parcă punea pe strune, să cînte. Şi Felix

are puterea asta, să-mi vie ameţeală cînd pune el mîna aici.

TIMOTEI *(blînd)* : Hai, totuşi, să mergem. Te duc eu şi dacă o spune doctorul...

ROZA : Ce doctor ? Ce să-mi facă doctorul ? Degeaba îmi pune mîna aici, nu simt nimica. *(Candid.)* Poate să-mi pună mîna oriunde, nu simt nimica.

TIMOTEI : Important e să simtă el.

ROZA : Nu mă interesează ce simte el şi ce spune el ! Numai ce simt eu mă interesează ! Mă apucă damblaua cînd cineva mă învaţă ce să simt fiindcă simte el aşa ! Şi să spun fiindcă spune el aşa ! Şi cînd cineva vrea să mă facă mereu mică, măruntă, o biată zgaibă de client sau de pacient acolo, ca să stau mereu speriată de cine ştie ce mi s-ar putea ivi ! *(Cu elan.)* Eu sînt regină, aşa să ştiţi, pe-acest ţărm ! Şi voi mă plictisiţi îngrozitor ! Trupul meu e de regină şi cînd trec goală toţi ciulinii se apleacă în faţa mea ! *(Claxon insistent.)* Eu mă înveşmîntez de sus pînă jos în aur la ora cînd tu îţi tragi cizmele alea mirositoare şi începi să umbli după amenzi !...

PLT. VICTOR *(excedat)* : Te rog imediat să încetezi ! Eu îmi fac datoria pentru care am fost numit şi educat, pentru care colectivitatea noastră a investit sacrificii şi care...

ROZA *(urmîndu-şi gîndul ei, cu putere şi deznădejde)* : Ce să fac, dacă Felix n-a dat încă lovitura mare, să-mi aducă o brăţară, ci o coroană ! ? Poate o dă acuma ! Poate chiar în clipa asta, cînd tu îl vînezi pe aici, el pipăie undeva încheieturile şi caută... şi mîngîie ceva... ceva pentru mine !... *(Începe să plîngă încetişor.)*

ŞOFERUL *(intrînd)* : Tovarăşe Timotei, vreau să ştiu, — mai stăm ? M-aţi chemat urgent.

TIMOTEI : Numai un minut, Ştefane.

ŞOFERUL : Eu nu pot să pierd atîta vreme. Ştiţi că mai sînt şi alţii care...

TIMOTEI : Bine. Imediat.

ŞOFERUL : Spuneţi-mi pe cine luăm de aici, şi gata. Trebuie să economisim timpul, eu aşa cred.

TIMOTEI *(mai energic)* : Am spus un minut. Du-te şi aşteaptă. *(Şoferul iese bombănind.)*
TIMOTEI *(se întoarce spre Plt. Victor)* : Dumneata cum te simţi ?
PLT. VICTOR : Eu mă simt ofensat. Şi nu înţeleg cum dumneata poţi să rabzi toate aceste...
TIMOTEI *(întorcîndu-se spre bătrîn)* : Tataie, hai să mergem. *(Spre surprinderea lui, bătrînul se scoală uşor, drept, face cîţiva paşi, dar apoi, simplu şi hotărît, se aşează pe un butuc.)* Ce e, nu mai poţi umbla ? Ai obosit ?
BĂTRÎNUL : Nu pot trece.
TIMOTEI : Unde nu poţi trece ?
BĂTRÎNUL : Nu pot trece peste linia asta.
TIMOTEI : Care linie ?
BĂTRÎNUL *(arătînd pe jos, cu evidenţă, o linie nevăzută)* : Linia asta de aici. N-o vezi ?
TIMOTEI *(cu desăvîrşită răbdare, ca pentru un nebun)* : Nu văd nici o linie, tataie.
BĂTRÎNUL : Te cred.
TIMOTEI : Hai să te sprijin eu să trecem linia, vrei ? Şi cu tovarăşul plutonier.
BĂTRÎNUL : Nu puteţi.
PLT. VICTOR : Îmi pare rău ! Cîţi n-am dus eu ! ? Şi mai ceva decît dumneata.
BĂTRÎNUL : Nu puteţi, băieţi. Nu puteţi mare lucru.
PLT. VICTOR : Pun pariu cu dumneata că te duc fără să răsuflu. Pe cît ?
BĂTRÎNUL *(vorbind mereu cu Timotei, ca şi cînd Victor nu ar exista)* : Şi nici nu-i bine să se treacă peste linia asta. De ce s-o trec ?
TIMOTEI *(uşor enervat)* : Şi dumneata începi ? Pentru că ai nevoie de îngrijire, de un pat cald...
PLT. VICTOR *(amestecîndu-se şi el)* : Ai nevoie de un cadru de specialitate, de un medic cu calificare.
BĂTRÎNUL *(adîncit în el)* : Ştii de ce nu puteţi trece linia asta ?
TIMOTEI : De ce ?
BĂTRÎNUL *(extrem de simplu)* : Pentru că n-o vedeţi. *(O secundă.)* Şi dacă n-o vedeţi, voi treceţi mereu

încolo şi încoace, peste ea, şi nu băgaţi de seamă peste ce treceţi.

PLT. VICTOR : Hă ! Interesant moşul !... *(Face semne că adică e nebun.)*

TIMOTEI *(stăpînit)* : Deci, nu vrei să te scoli.

BĂTRÎNUL : Nu că nu vreau eu...

TIMOTEI : Tataie, nu-mi spune poveşti ! *(Arătînd, cu sarcasm, pe Roza.)* Şi ea s-a făcut adineauri că nu poate umbla. Dar putea !...

BĂTRÎNUL *(repetind imperturbabil)* : Nu că nu vreau eu să mă scol. Eu nu stau aici că vreau să stau aici. Eu stau unde stau fiindcă *aşa e*.

TIMOTEI : Nu e chiar aşa, e mai simplu ! Ne aşteaptă afară ! Înţelege-mă, am atîtea sarcini la ora asta, tataie, zău aşa !

BĂTRÎNUL : Şi vrei *să termini. (Îl priveşte senin.)* Nu poţi.

TIMOTEI *(pierzîndu-şi răbdarea)* : Fiindcă dumneata te încăpăţînezi ca un...

BĂTRÎNUL *(rîde încetişor, amar, dezarmant).*

TIMOTEI *(corectîndu-şi tonul)* : Şi fiindcă ţin să te conving, nu să te constrîng. Spre binele dumitale !

BĂTRÎNUL : Nu pentru asta. Fiindcă vrei să termini cu mine.

TIMOTEI *(după un moment)* : Da, bine, recunosc. Vreau să termin cu dumneata, — cît mai repede. Şi te rog să-mi ajuţi să termin. Şi eu te incomodez pe dumneata şi dumneata pe mine ! Hai, copăcel !

BĂTRÎNUL : Nu poţi să termini. Şi nu cred că poate nimeni.

PLT. VICTOR : Ia lasă-mă, tovarăşe Timotei, şi ţi-l scot eu acuma, în două secunde. Caz de forţă majoră, ce mai !

TIMOTEI : *(vorbindu-i cît se poate de blînd, cu un mare efort)* : Te dau pe mîna altora în oraş, tataie, care vor fi poate mai înţelegători cu dumneata, vor pricepe mai uşor ce le spui. Scoală-te, vrei ?

PLT. VICTOR *(reia şi el)* : Acolo sînt savanţi, le explici tot ce-ţi trece prin cap şi ei vor şti... *(Cum bătrînul tace, lui Timotei.)* Eu zic să nu mai stăm la tocmeală.

TIMOTEI *(făcînd o ultimă încercare)* : De ce spui că nu poți trece linia ? Cine a desenat linia asta aici ?
BATRÎNUL *(cu bunăvoință)* : Nu-mi dau seama bine. Mai mulți. Poate și tata...
PLT. VICTOR *(rînjind)* : Care tată ?
TIMOTEI : Tatăl dumitale ?
PLT. VICTOR : Vrea să spuie că Dumnezeu. E mistic.
BATRÎNUL *(neglijînd tot timpul pe Victor)* : Tata... făcea cîteodată un gest... așa. din mînă... sau dintr-o nară... și eu ziceam : ce gest urît... caraghios... să mă feresc, cît oi trăi... să nu-l fac. Și pe urmă... dacă au trecut mai mulți ani... m-am pomenit cu mîna că pleacă... nu știu cum și face... chiar gestul ăla ! La fel exact ! Și nara se sumete... tot la fel. Și am priceput că așa e, că degeaba m-am căznit,... gestul ăla... *era scris*... cum e și linia asta...
PLT. VICTOR *(n-a priceput)* : Care linie ?
BATRÎNUL : Nu puteam să trec. Și peste multe n-am putut, cît m-am căznit. Sînt linii, — și o dată bagi de seamă că nu mai poți să treci. Nu poți să spui o vorbă,... sau să faci într-un fel anume... nici măcar să cugeți într-un fel anume,... că este acolo ca un perete. De ce nu poți să spui ? că doar nu te oprește nimeni, din afară ? *Fiindcă e scrisă linia.* De ce,... că doar nu te prigonește nimeni,... din contră, dacă spui vorba... poate îți vine mai ușor în viață ! ? *(O respirație.)* Așa că, pe urmă, vezi că ești durat din opreliști, din opreliștile tale, care sînt chiar pereții tăi și ființa ta. *(Cu un fel de zîmbet sceptic.)* Unde să te duci, la doctor, să-ți dea jos pereții !?
ȘOFERUL *(intră iarăși, furios)* : Tovarășe Timotei, ce naiba facem, domnule ! ? Eu am primit ordin să viu, să mă pun la dispoziție, și să mă întorc imediat.
TIMOTEI *(cumpănind situația, scurt)* : Întoarce-te.
ȘOFERUL *(uluit)* : Cum o să mă întorc ? Păi dar, am venit să stau degeaba ! ? La ce m-ați chemat atunci? Stau de un sfert de oră afară, de-a moaca, în condițiile astea ! Și sînt zeci de cazuri unde ar trebui să rezolv. Eu cred că vă dați seama, tovarășe, ce e asta. Păi ce facem aici ?
TIMOTEI : Te duci înapoi să-ți vezi de treabă.

ŞOFERUL : Nu se poate. Drumul ăsta cine mi-l socoteşte ? Merg gol şi vin gol, unde s-a mai pomenit ? O să spună că... *(la o hotărîre.)* Aflaţi că eu nu mă duc aşa. Eu stau şi aştept pînă îmi daţi bolnavul pentru care m-aţi chemat.

PLT. VICTOR : Să-l luăm, să-l ducem, tovarăşe Timotei ! Şi pe urmă, acolo, n-are decît să-i dea drumul. Dar se justifică şi băiatul ăsta.

TIMOTEI *(şoferului)* : Faci cum vrei, Ştefane. Eu însă îţi spun să te întorci.

ŞOFERUL *(hotărît)* : Nu mă întorc decît *cu om ! (Iese.)*

PLT. VICTOR *(lui Timotei)* : Nu cred că aţi procedat just. De ce, dacă are accese mistice, tocmai pe vremea asta ! ?... Eu l-aş fi încărcat urgent. Şi acolo puneam pe cineva să-l lămurească ce e asta *linie* şi terminam bîlciul.

TIMOTEI *(se aşează, preocupat, lîngă bătrîn)* : Dar asta înseamnă, tataie, că dumneata ai trăit tot timpul anchilozat, sufocat. N-ai cunoscut niciodată fapta care eliberează. Ai stat tot timpul ca într-o chingă.

BATRÎNUL : Nu. Dumneata stai ca în chingă.

TIMOTEI : Cum asta ? Ţi se pare că sînt legat de mîini şi de picioare ?

BATRÎNUL : Din contră. Eşti slobod mereu să treci peste linie.

PLT. VICTOR *(suspectînd un pic pe amîndoi)* : Peste care linie ?

BATRÎNUL *(nedînd nici o atenţie lui Victor)* : Treci că nu ştii. Nu simţi cum leagă. N-ai pereţi, te duci şi vii, cauţi. Eşti în stare de multe, de orice. Că nu te ţine nimic.

TIMOTEI : Şi asta e rău, după dumneata ! ?

BATRÎNUL : Însă eu nu plec... am locul meu, zodia mea. Pereţii mei. De-aia, vezi, eu sînt aci, *la mine,* — că sînt al meu, oprit în mine. De-aia tu nu eşti cam nicăieri, că tot mergi peste tot, şi cauţi, şi n-ai oprelişte şi poţi orice. N-ai linia...

PLT. VICTOR *(intervenind, tot mai revoltat)* : Te înşeli, moşule ! Noi avem o linie fermă, indestructibilă ! Şi nu eşti chiar dumneata chemat să pui în discuţie chestia asta !

TIMOTEI *(cu un pic de nerăbdare, lui Victor)* : Ai perfectă dreptate. Dar dînsul spune cu totul altceva. *(Bătrînului.)* Şi dumneata crezi că eşti mai liber, fiindcă *nu poţi*, decît eu, care *pot* ?
BATRÎNUL *(zîmbet depărtat)* : Ce poţi ? Să mişti nişte lucruri de colo-colo. Să le faci să se înmulţească. Şi pe urmă să vezi că te-au prins în chingă ele, lucrurile. Şi te poartă ele, lucrurile, încolo şi încoace. Iţi poruncesc ele. Te stăpînesc ele. Şi nu-ţi lasă vreme să le stăpîneşti tu. *(Claxon vehement.)* Uite, omul de-afară nu poate să plece... Îl ţin lucrurile.
PLT. VICTOR : Ba îl ţii dumneata !
BATRÎNUL *(lui Timotei)* : E înţepenit în lucruri. Merge, vine, cîştigă, — dar ce e *al său* cu adevărat ? Şi ce e al tău, dacă nu te ai pe tine ?
TIMOTEI : De unde ştii că nu mă am ? Eu, în momentul ăsta, te am pe dumneata, baraca asta, cu tot ce e în ea, şoferul, cu maşina, o parte din natura răzvrătită, spital, centrală, cîteva fabrici...
PLT. VICTOR *(rectificînd)* : Nu cîteva ! Toate fabricile sînt ale noastre, de la naţionalizarea din 1948 ! Dumneata pe ce lume trăieşti, moşule ?
TIMOTEI *(jenat de întrerupere, continuă)* : E felul meu de a mă avea pe mine. Înţelegi ?
BATRÎNUL *(clătinînd încet din cap)* : Nu cred. Ai vrut să mă dai şoferului, să scapi. Şi acela să mă dea doctorului, să scape... Şi doctorul altui doctor... şi celălalt doctor infirmierei... şi doctoriei... să scape. Vrei mereu să scapi în lucruri, ca atîţia... Fiindcă ţi-e frică să rămîi cu tine.
TIMOTEI *(privindu-l în ochi)* : Dacă voiam să scap, — scăpam, tataie !
BATRÎNUL : Mi-ai făcut două injecţii.. să scapi... Dacă ai putea să-mi faci şi a treia... ca să ajung şi eu mai prins de lucruri... mi-ai face-o. Fiindcă ţi-e frică de împăcarea mea cu mine. O jinduieşti şi ţi-e frică...
TIMOTEI *(cu o uşoară emoţie)* : Nu vreau să mori, tataie.
BATRÎNUL *(înalţă capul, îl sondează)* : De ce ?
TIMOTEI : Aşa. Cred că am nevoie de dumneata. Eu personal.

BATRÎNUL *(clatină din cap)* : Abia acum vrei să mă nimiceşti... Să-mi spui că sînt util. Să mă faci să trăiesc *fiindcă sînt util*... Cînd eu mă deprinsesem să trăiesc *fiindcă trăiesc*...

PLT. VICTOR *(văzîndu-se neglijat)* : Dar toţi avem un scop în această viaţă. Nu consideri ? Şi o direcţie !

ROZA *(venind din cotlonul unde se refugiase)* : Plecaţi de aici undeva ! Mă plictisiţi cu discuţia voastră !... *(Se aşează în apropiere, cu ochii duşi.)*

BATRÎNUL *(ca şi cînd n-ar fi auzit nimic)* : Cînd eram tînăr... şi vream să-mi dau viaţa pentru un fel de gîdilici... numit femeie... toţi pricepeau. Sau pentru un fel de fierbinţeală... zisă convingere... mă ţineau in cinste. S-o dau pentru un fel de ogradă, zisă *patrie*, mă îndemnau cu toţii !...

PLT. VICTOR : Te rog foarte mult, ştii ! Să nu fii obraznic.

BATRÎNUL : Iar acum, cînd am ajuns... aşa de sus... că pot s-o dau... în fine,... *pentru nimic*... trageţi de mine ca nişte ciini !... Ca şi cînd nimicul meu ar fi... dezonoarea voastră !... Ca şi cînd voia mea... şi numai a mea... ar jigni pe cei ce vieţuiesc pentru alte scopuri.

PLT. VICTOR : Ba dumneata jigneşti scopurile colectivităţii ! În mijlocul căreia...

TIMOTEI *(clătinînd din cap)* : Dumneata eşti un trist, tataie !

BATRÎNUL *(fără să-l audă)* : Acum, cînd vreau să fac... tîrgul cel mai nobil... să dau totul... *pentru nimic*... mă împiedic... de lipsa voastră... de nobleţe...

PLT. VICTOR : Daţi-i una peste gură, să tacă !

BATRÎNUL *(netulburat)* : Utilul nu-i al omului... zice filozoful... ci al animalului din om...

TIMOTEI *(ridicîndu-se, amar)* : Şi dacă te-am fi lăsat acolo, să te-neci, cum ai mai fi avut astăzi inutila... umana putinţă de a ne face cîini !

Se aude puţină agitaţie afară. Peste o clipă, intră şoferul Ştefan. În braţe poartă o stivă de cutii de conserve, pe care le aruncă într-un colţ. Spune cu oarecare satisfacţie lui Timotei :

ȘOFERUL : Gata, s-a rezolvat, tovarășe. *(La privirea întrebătoare a acestuia.)* I-a venit rău Sorei Casandra. Cînd căra încoace toate astea. *(Timotei are o mișcare spre el.)* Cine îmi semnează foaia? *(Dar Timotei a și ieșit, fierbînd. Șoferul se ia după el.)*

Se mai aud cîteva zgomote, intervenții, vociferări, apoi mașina demarează, sunînd viu din sirenă.

În baracă s-a lăsat o tăcere penibilă. Vocea lui Timotei se distinge departe, răcnind ceva, ca pentru a se descărca. Mai trec cîteva secunde.

Timotei reintră abia stăpînit, cu un rest de două cutii de conserve în mînă. Se apropie de bătrîn și de fată.

TIMOTEI : E cazul să mîncați ceva. *(Scoate briceagul să desfacă cutia.)*
ROZA : Nu mănînc conserve.
TIMOTEI : De ce?
ROZA : Nu mănînc conserve.
PLT. VICTOR *(ironic)* : Nici străine?
ROZA : Străine, da.
PLT. VICTOR : Aha!
ROZA *(cu privirea dusă)* : Sînt pești din *alte ape*. Alte mări!
PLT. VICTOR : Dar ale noastre sînt tot așa de bune calitativ!
ROZA : Sînt alte mări, nu înțelegi? Alte plaje. Alți bărbați. Alte povești. Alte zîmbete.
BATRÎNUL : Te înșeli, fetico. *E aceeași apă.*
TIMOTEI : Vrei, tataie!? *(Îi întinde cutia.)* Puțin pește.
BATRÎNUL *(clătinînd din cap)* : E aceeași apă... Dar de ce l-ați scos din apa lui? Să-i dați pămîntului cu care n-are ce face?... Cerul pe care nu-l cunoaște?... Ori mîndria de a fi fost mîncat...?
TIMOTEI *(lui Victor)* : Servește dumneata.
PLT. VICTOR : *După dînșii!?* *(Privește foarte critic pe Timotei, apoi izbucnește.)* Cu ocești oameni nu pot sta împreună la masă! Nu pot să aud cum dau cu pietre în toate eforturile care se fac zi și noapte, cu abnegație! Statul nostru nu face nenumărate sacrificii pentru ca ei...

TIMOTEI *(agasat de frazeologie)* : Statul nu face sacrificii, tovarășe plutonier. Un stat e suma sacrificiilor făcute de cetățenii lui.
PLT. VICTOR *(întorcîndu-se spre Timotei, crispat)* : Asta e o idee cam curioasă, tocmai la dumneata, tovarășe Timotei...! Și care îmi explică multe lucruri ce s-au întîmplat...
TIMOTEI *(începînd să mănînce, grăbit, nervos)* : Părerea mea e să iei mai bine cazmaua și să ajuți la întărirea digului.
PLT. VICTOR : Eu ?
TIMOTEI : E nevoie. Am să vin și eu în două minute.
PLT. VICTOR *(nevenindu-i să creadă)* : Să merg eu cu cazmaua să... ?
TIMOTEI : Doar pînă se îndreaptă puțin lucrurile. Așa cum fac toți ceilalți, pînă la generali.
PLT. VICTOR *(ezită totuși)* : Dar aici se duce o discuție politică. Și eu aș crede că e cazul să fiu și eu de față. Dînșii sînt doi.
TIMOTEI : N-are nici o importanță.
PLT. VICTOR : Dînșii profită de situația asta specială ca să spună tot felul de lucruri. Ca să dea drumul idealismului...
TIMOTEI : Va să zică nu vrei să te duci.
PLT. VICTOR : Eu cred că mai degrabă ar trebui să stăvilim pe loc aceste infiltrații în conștiință... sau în orișice caz să luăm o măsură drastică !
TIMOTEI *(se ridică, întrerupînd mîncarea)* : În regulă, atunci o să vin și eu ! Și am să-ți trasez oficial sarcina să apuci cazmaua !
PLT. VICTOR *(privindu-l dîrz în ochi)* : Foarte bine ! Am să mă execut. Dar după ce lucrurile se termină, am să vă arăt că nu sînt chiar atît de orb și de prost, pe cît vi se pare. Și că știu de ce ți-ai uitat dumneata vigilența.
TIMOTEI : Poți să-mi spui de ce ?
PLT. VICTOR . Pentru că vrei să rămîi cu fata, de-aia. *(Roza, care stătea apatică, ridică niște ochi mirați.)* Dumneata ai cu ea anumite combinații care...
TIMOTEI : Te rog să încetezi !

PLT. VICTOR : A spus chiar ea că ai sărutat-o. *(Rozei.)* Recunoaște că ai spus !

ROZA : Sigur.

PLT. VICTOR : Eu n-am nimic împotrivă ca dumneata să-ți faci viața particulară, între limitele impuse, dar nu într-un moment în care toate energiile țării sînt concentrate...

TIMOTEI *(urlînd)* : Lasă vorbele și apucă o dată cazmaua !

PLT. VICTOR : Să nu crezi că asta nu se înregistrează ! Am înregistrat tot, tot ! Și că are alt gagic mai tînăr, care speculează bilete ! Și cu tata acela care fură ! Și chestiile dinastice, că vrea coroană, toate ! Și că-i plac numai mări străine !

TIMOTEI : Ai înregistrat și că ai vrut s-o siluiești în absența mea ? Profitînd de moment ?

PLT. VICTOR : Nu ține asta, nu crede nici un copil. Și nici probe nu există. Dar cosmopolitismul ei se vede dintr-o privire ! Și dumnealui că este un idealist fanatic care ne face cîini și căruia dumneata nu știi cum să-i mai intri în voie !... Ori nu recunoști că e un idealist și mistic de cea mai joasă speță ! ?

TIMOTEI *(cu o mare stăpînire)* : Probabil. Dar sînt obligat să-l hrănesc.

PLT. VICTOR *(vehement)* : Un ins complet rupt de viață care și cînd vorbește de pește face aluzii reacționare și scuipă pe ce îi dăm să mănînce !

TIMOTEI *(și mai strîns)* : Se poate. Dar noi trebuie să-i dăm să mănînce.

PLT. VICTOR : Ca să-i hrănim teoriile !

TIMOTEI : Nu pe ale lui. Pe ale noastre ! Pe care dumneata le-ai învățat ca un papagal și le agiți ca să-ți maschezi violența și prostia.

PLT. VICTOR : Bine am ajuns ! Pe mine, cadru verificat, mă scot la pensie înainte de vreme, iar pe el, care nici de pensie nu mai e bun, îl iei dumneata în brațe. Știu eu de ce îl cocolești, nu te mai preface ! Pentru că e în jocul cu fata și dumneata ai tot interesul să tacă. Să nu te dea de gol. De-aia îi faci și declarații, ca să-l cumperi cu toate mijloacele. Dar pe mine nu mă poți cumpăra, nu ! Așa cioban

cum sînt, dar eu am să știu să raportez unde trebuie, să se facă puțină ordine! *(Pierzînd măsura.)* Să fie ordine, tovarășe, peste tot! Să nu mai văd nici un om care calcă ordinea și principiile!

TIMOTEI: Ordine și principii!? Ai ajuns dumneata să le monopolizezi? Lasă că are cine s-o facă. Cînd ți-au căzut dumitale în mînă, am văzut ce-a ieșit!

PLT. VICTOR: Eu dacă am fost pus într-un loc vreau să știi că n-am fost pus de pomană! Nu mai iert pe nimeni absolut! Chiar dacă a venit apa peste acel contravenient, nu face nimic, apa o să se retragă și el tot o să plătească! Cum ai să plătești și dumneata, fii sigur! *(Ia cazmaua pe umăr.)*

TIMOTEI *(pierzîndu-și cumpătul)*: Ieși de-aicea, găgăuță! *(Victor iese.)*

(O pauză.)

TIMOTEI *(încercînd să tempereze atmosfera)*: Vă rog să stați liniștiți. E tot ce vă cer deocamdată.

ROZA *(izbucnire isterică)*: O să mă înnebuniți cu apa asta! Ce fel de apă? Să se retragă — de unde?

TIMOTEI *(o apucă de umeri cu forța)*: Ascultă! Nu mai simula!

ROZA *(se strînge în el)*: Mîngîie-mă! Culcă-te cu mine!

TIMOTEI *(retractil, dar ferm)*: Nu mai simula, n-auzi?

ROZA: N-aud!

TIMOTEI: Ba auzi foarte bine! Ai luat poziția asta fiindcă e cea mai comodă. Ca și bătrînul, dealtfel. Ca și milițianul. Cea mai leneșă, cea mai comodă din toate...

ROZA: Da, mi-e lene!... Mi-e lene de tot. De viața asta mi-e lene...

TIMOTEI: De care habar n-ai! Și nici nu vrei să afli!

ROZA *(mai potolită și oarecum mai matură)*: Nu te potrivi. M-am sondat destul, — află. Spune-mi, ce altă șansă îmi oferă viața? Să devin ca tine, — un agitat? Un chinuit? Mulțumesc. Tu nu vezi ce prost ești? În loc să te dai departe, să-ți tragi sufletul. Îți ofer o parte din regatul meu, vrei?

TIMOTEI *(amar-sarcastic)*: În care să somnolez, să visez și să mă sondez mereu cînd afară e potop!...

ROZA : Să știi că ce am avut de aflat important despre viață, am aflat. Și nu de azi : de cînd aveam 13 ani. De-atunci nimic interesant.

TIMOTEI : Nimic, nu-i așa !? Nici ce se întîmplă acum ! *(E mai mult îndurerat decît caustic.)*

ROZA : Nu știu ce se întîmplă. Decît că mi-e lene. Și că mi-ai face bine dacă te-ai liniști puțin.

TIMOTEI : Inconștiento ! Dacă m-aș liniști, ca tine, ați muri de foame și de lingoare. Și de spaimă.

ROZA : Am mai descoperit că totul se aranjează, potopurile se rezolvă, pînă la urmă totul iese optimist și cu brio ! Atunci ce mai ai să mă înveți ? Nici tu nu ești sincer ! Fugi tot timpul ca să nu te ispitească viața ! Cum a zis tataia. Ești un laș, un laș cu „l" mare ! Ne aduci conserve, pești presați, dar nu ne aduci mîngîierea după care tînjim !

TIMOTEI *(dospindu-și revolta)* : Ce comod e pentru voi ! Stați pe generalități. Ați respins lozincile noastre, dar ați inventat alte lozinci, mai rigide, mai nemișcate. Batjocoriți miturile noastre, dar supurați alte mituri, fantasmagorice. Ce ușor e să trăiești surd, surd la tot ce nu vrei să auzi !

BATRÎNUL *(grav)* : Nu e ușor, băiete !

TIMOTEI *(dezlănțuit)* : Ce ușor e să trăiești pe o carte ! Ce ușor e să unifici lumea cînd ai o carte sau o sută de cărți de citit ! Cînd ai castelul tău, fie și cît coliba asta, unde nu se aude vîntul și ploaia, nici exploziile de carbid sau prăbușirile de poduri !

ROZA : Ce frumos !

TIMOTEI : Ba urît, — dar real ! Făcut din opinteli, icneli și glod, ștersături și alte opinteli, — dar real !

BATRÎNUL : Așa iți închipui. Pentru că e singura realitate pe care o înțelegi tu !

TIMOTEI : O înțeleg fiindcă o lucrez !

BATRÎNUL : Adică o siluiești ; o forțezi mereu, dîndu-i legile tale ! și fărădelegile tale, — tot în chip de legi !

TIMOTEI : Fărădelegea cea mare e să nu vrei să trăiești ! Să negi viața și suferința și semenii de carne

şi sînge! Să te aşezi în locul cel mai comod, în marginea aşteptării! Ce uşor e să n-auzi cînd plouă, — dar să te faci că plouă cînd îţi convine! Să curgă apele pe dedesubt, pe deasupra şi să spui: n-aud, nu ştiu!

BĂTRÎNUL: Curg fiindcă aţi rupt lumea în felii şi iarăşi în felii şi n-o mai puteţi pune la loc. De-aia vi se pare că apele curg. De-aia toate curg şi se împrăştie pentru voi, fiindcă n-aveţi principiul cu care să le strîngeţi iarăşi. Principiul vostru e curgător, — atunci de ce mai vreţi să opriţi ce izvorăşte din el? De ce nu cinstiţi viaţa chiar şi în revărsările ei? De ce-i mai puneţi zăgazuri cu sila?...

TIMOTEI *(revoltat)*: Dumneata vorbeşti, care eşti zăgazul însuşi? Care trăieşti numai pe împiedicări şi linii nevăzute? Pentru care idealul e opritul şi principiul tot opritul?

BĂTRÎNUL: Opritul în mare, nu opritul în şuvoiul care se zbate!...

TIMOTEI: În balta stătută, nu în mare! Şi noi mergem spre mare, dar mergem cu toţii împreună, ducîndu-te şi pe dumneata care ai obosit să mai curgi!

BĂTRÎNUL *(atins, se ridică de pe butuc, înalt, drept, şi vine la Timotei. Se privesc ochi în ochi. Bătrînul spune rar, cu un glas foarte din adînc, abia reţinut)*: Băiete, oboseam şi eu cîndva... Foarte tare... Oboseam pentru cîte o gămălie de noroc, pentru cîte o dorinţă... Rîvneam şi oboseam... Speram şi oboseam... Cu vremea... m-am deprins să mă odihnesc de toate speranţele... de toată năprasnica nevoie de mai bine... *(Gîfîit, gîfîit.)* Azi sînt odihnit, nu mă mai oboseşte nimic, pricepi? *(Cu o lucire minerală în ochii foarte larg deschişi.)* Uite-te la mine, să te vezi... Dacă o să ai noroc... Nu-ţi mai fie atît de frică de linişte!... *(Timotei vrea să riposteze, dar bătrînul, după efortul pe care l-a făcut, se clatină şi Timotei trebuie să-l prindă în braţe. Îl tîrîie, cu greu, spre pat, în timp ce bătrînul, alb ca varul, murmură.)* Nu-i nimic... dragul meu... nu-i nimic!... Nu-i nimic!

TIMOTEI *(după ce l-a privit un timp, rosteşte mai mult pentru sine)* : Şi eu port moartea în mine, tataie, ca şi dumneata. Dar atîta vreme cît sînt viu, o să te mai scot o dată din vîltoare, ca să-ţi dau putinţa să alegi. O dată, — sau de o sută de ori.

Bătrînul e acum în pat, unde, ca într-un fel de letargie, va repeta de mai multe ori „Nu-i nimic... nu-i nimic..." ţinînd, inconştient, o mînă a lui Timotei.

Atunci Roza, care a stat impasibilă, se dezmeticeşte pe nesimţite şi-i face semne ademenitoare, silindu-l pe Timotei să se întoarcă spre ea.

ROZA : Vino !

TIMOTEI *(tot pentru sine)* : Şi eu port neliniştea dragostei în mine, ca şi tine, fato. Dar cît îmi stă capul pe umăr o să încerc mereu să te scot din fantasme. Fiindcă te iubesc mai mult decît îţi închipui tu.

ROZA *(care n-a auzit)* : Vino şi stai aici lingă mine. *(Erotismul s-a stins, lăsînd loc unei tristeţi dulci.)* Nu te mai complica atîta în discuţii plictisitoare, fără nici un rost. Termină-ţi mîncarea. *(Îi pune din nou conserva în mînă.)* Eu am să-ţi cînt. Pentru cît de frumos ai spus „prăbuşiri de poduri". „Explozii de carbid şi prăbuşiri de poduri" — extraordinar a sunat ! *(Cu conserva în mînă, Timotei o priveşte atent, paralizat de această inaderenţă la fond.)* Lui Felix nu i-ar fi dat în gînd să spună asta. Adevărul e că... *(cu privire rugătoare de biet animal dezarmat)* n-a plecat departe, aşa-i ?

(Timotei, ca să nu răspundă, începe să mănînce. Roza îşi ia părul şi şi-l prinde între genunchi, ca pe o harfă. Apoi ea cîntă un „spiritual" negru, sau mai bine, această şansonetă a Edithei Piaff :)

„Et quand la pluie viendra
nous serons
toi et moi
les plus riches du monde,
les plus riches du monde..."

Cîntecul are în el o liniște disperată. Dar, pe la mijlocul lui, intră soldatul Mihai aducînd de mînă o femeie de vreo 40 de ani, îmbrăcată pestriț.

4. MĂTUȘA ELISABETA

SLD. MIHAI : Dînsul este. *(Arată pe Timotei.)*
ELISABETA *(cu surpriză)* : Pe dumnealui îl cunosc. *(Inspectează cu ochi lacomi încăperea și situația. Prezența Rozei, cîntînd, nu-i inspiră nici o simpatie.)*
SLD. MIHAI : E mătușa mea. *(Înainte de a ieși anunță).* A început să scadă. *(Pleacă.)*
ELISABETA *(cu o ironie disimulată)* : Poftă bună !
TIMOTEI : Mulțumesc. Ce s-a întîmplat ? *(Se ridică.)*
ELISABETA : Dumneata ești mai mare aici ?
TIMOTEI : Ce-ai pățit ?
ELISABETA : Ce-am pățit,... cam știi dumneata. Însă vreau unul care-i mai mare. Că nu mai știu care-i mare. Acum toți îs mari.
TIMOTEI *(direct)* : Spune repede situația ! Să putem interveni ! *(Își trage iar mantaua cu glugă.)*
ELISABETA : Șezi, nu-ți mai trage căbatul. Că „situația" îi făcută acuma. Ce-o fost de gătat, îi gătat. *(Se așează pe butuc.)*
TIMOTEI *(cu o rază de speranță.)* : Ați oprit apa ?
ELISABETA *(clătinînd deznădăjduită din cap)* : Acum o puteți tot opri, îi tătuna. Așa le opriți, — cînd îi gata. De cînd mă știu, tăt așa s-or oprit, cînd n-o mai fost nici o haznă.
TIMOTEI : Ți s-a spart casa ?
ELISABETA *(mai leagănă o vreme din cap înainte de a răspunde)* : Ba și șura. Și grajdul. Tomo, unde ești, să-ți vezi bucatele tale și lemnele ce le-ai strînguit să-ți faci pălămari ? Și să vezi cotețul cum s-o dus, Tomo !? Și vițeaua cum s-o dus, care nici n-ai cunoscut-o !? Că eu am crescut-o și am hrănit-o, s-o dau lui Despina, să nu mă mai ciufulească că am măritat-o și nu i-am dat nimic zestre. Că pe atunci ea umbla ca bolînda să se mărite, zicea că n-are

lipsă de nimic, că dacă n-o dau după Liviu fuge ea şi-aşa şi Liviu iar zicea că nu-i trebuie nimic, dar la cinci luni cine a venit după linguri şi procoviţe, şi după măsăriţa roşie cu pupi ? că atunci am cunoscut eu că s-o slăbit şi dragostea lor, care n-o vrut nimic, însă nu mi-o grăit nici o vorbă Despina, — numai se uita cu ochi răi la mine că adecă de ce nu le dau ? Eu încă n-am vrut să mă arăt că-s slabă şi dacă am rămas văduvă, că nici cealaltă fată, Doina, nimic nu-mi scrie de la moartea ta, Tomo, care... Doamne, mai bine mă luai pe mine ! *(Pauză. Timotei vrea să iasă, dar ea îl opreşte cu un strigăt.)* Nu te du ! *(Apoi, mai moale.)* Că n-am cui mă jeli. Că altă dată nu m-ascultă nimeni. Nu mă ascultă. *(Impasibilă, Roza continuă să-şi fredoneze şansoneta franceză în timp ce Bătrînul, aiurînd, punctează din cînd în cînd cu „nu-i nimic... nimic"... Timotei fixează o clipă pe Roza, care îi răspunde cu o privire de: „Laşule, iar fugi !?" Atunci el se aşează, hotărît să facă un mare efort de a asculta totul în tăcere.)* Că toţi au treabă. Eu i-am spus, zic, nu, bărbate, să nu-i tăiem, că-s salcîmi buni, nu-s putrezi, — lasă că ştiu eu mai bine, — ştii mai bine pe nevoie. Că aşa ai ştiut şi cînd te-or cumpenit să te scrii, ai crezut că-ţi lasă pămîntul tău din 45, c-ai vorbit cu unul care-i mai mare, ai văzut ce mare-o fost, că la urmă s-o dus în mîne-sa din comună şi din ţară şi tu ai rămas. Şi apoi cele patru iugăre ale mele cine te-o prostit să le dai ? Că tata cînd mi le-o intabulat le-o luat de la gura lui Pavăl şi l-o făcut popă, să n-aibă viaţă, vai şi-amar de el cît l-or mai cinzuit atunci şi pe băiatul lui nu l-or primit la şcoli mari şi o rămas şăgîrţ, şi-o umblat încoace şi încolo să-şi cîştige pita. Şi tu le-ai dat, iugărele, ocoşule ! — C-am vorbit cu unul mai mare. — Vorbit-ai, da. Şi te-ai avut rău şi cu tata, măcar că ce om o fost ! Ca să te înţelegi cu cine ? Cu un lăcomos şi hunsut ca Benedict, care însă s-o dus, şi-o lăsat-o pe prăpădita de Lucreţia să-şi întoarcă fundoiul la toţi. Că el s-o dus mahăr pe undeva, că ea avea drăguţ, cum

şi-acum are pe Matei acela, — care i-o ajutat. Şi-apoi nu face asta, nu tăia salcimii, c-or fi buni să ţină umbră. Lasă că ştiu eu, zice, facem grajd şi-om băga vite multe, ne-om ajutora şi noi. Acum ai văzut, Tomo, bată-te ploaia acolo unde eşti, că ne-or luat vaca la dare şi te-or băgat şi pe tine în groapă ! *(Lui Timotei.)* Puteţi să reparaţi, da, c-o venit la urmă reparaţie că n-o fost dator să plătească atita, d-apoi degeaba, că vaca a fost dusă, şi cînd s-o deie o schimbat-o primarul noaptea cu una a lui răpciugoasă şi iar o venit somaţie că n-am plătit destul şi iar s-o dus Toma şi s-o reclamat, pînă l-or băgat în spital cu două operăţii şi am vîndut tot ce-am avut să dau doctorului Pascal şi la sora, care încă-i mai şi fură din straiţă. — Ai vorbit, bată-te ! nu ştii cum îi viaţa ? — C-or scos primarul, nu vezi ! — Ce folos că l-or scos acum, că iaca şi ăsta nou şi-o făcut casă de cărămidă şi ciripă in şepte luni, tot aşa şi veterinarul, măcar că-i mor vitele, şi alţi ştăbuţi, şi-aşa o fi pînă-i lumea, Tomo, pînă-i lumea o fi aşa ! Şi Lucreţia din ce crezi că şi-o făcut mobilă nouă, de opt mii, cînd ea n-are nici salar, nici pensie ? Şi cînd vine Matei acela la ea, le trimite responsabilul de la coperativă beutură, şi găinile care le ia de la noi, cu întîmpinare. Şi şumarul şi-o cumpărat automobil din cei 1200 ai lui pe lună... Ştii dumneata, — că doar ai venit o dată cu el din oraş, nu ştii ?

TIMOTEI *(stăpînindu-se)* : Care e problema ?

ELISABETA : Problema e că s-o gătat cu găinile pentru praznic ! S-o gătat cu toate găinile ! Şi cu viţeaua ! Şi cu Zoro s-o terminat, Tomo, care era căţăl cînd ai murit tu. Şi nu l-am putut dezlega şi s-o dus, amărîtul, cu lanţul la gît, legat de cuşcă. Că atîta îmi dau cu pumnii în cap, măcar să-l fi dezlegat de lanţ, să moară liber ! Atîta se zbătea sărmanul şi nu ştia, şi-l trăgea cuşca tot la fund şi se holba la mine ca un copil, cu limba scoasă. Că dacă nu tăiai salcîmii atunci, nu se întîmpla nimic, Tomo, că ei ţineau strajă dacă erau în pămînt, nu buf-

nea apa în casă! De ce nu m-ai ascultat atunci, de ce?

TIMOTEI: Dar dumneata de ce nu m-ai ascultat pe mine? Că am fost de două ori la dumneata la poartă să te anunţ, să te evacuez. Şi ce-ai spus?

ELISABETA: Taci!

TIMOTEI: Ce-ai spus? De ce să tac? Aminteşte-ţi ce mi-ai spus. N-ai aruncat după mine c-o piatră?

ELISABETA: Taci odată!

TIMOTEI: Şi am venit şi a treia oară, eu personal, deşi m-ai atins aicea *(arată o rană la picior)* să te evacuez cu forţa. Dar dumneata încuiaseşi casa şi te-ai dus. Şi te-am căutat să descui şi nu te-am găsit.

ELISABETA *(zbătîndu-se)*: Taci, nebunule, taci! Nebuni sînteţi toţi! De ce să mă evacuezi? Dacă Toma nu s-ar fi atins de salcîmi să-i facă scîndură!... Acum nu era nimic! Nimic nu era! Dar v-o crezut, c-o să aibă vite multe, de cînd i-aţi dat pămînt dintîi. Şi-o tăiat salcîmii, să se pregătească. Şi-am stat cu grajdul mai gol ani de zile, şi cu casa goală ca un mormînt, cînd Lucreţia se ţinea cu toţi inspectorii şi ştabii! Şi iacă ea n-o păţit nimic, casa ei îi mai sus cu vreo zece pălmi, n-o bufnit-o, numai o udat-o puţin! La ea îi casă deschisă, tractir. Şi la casa mea, dacă am încuiat-o să nu se bage nime, nici pe uşă dar nici pe fereastră, o bufnit-o apa şi-o spulberat-o din temelii!... *(Plînge.)*

TIMOTEI: Trebuia să mă crezi.

ELISABETA *(violent)*: De ce să te cred chiar pe dumneata? I-o crezut Toma pe alţiii mai deştepţi şi mai îmbrăcaţi şi o rămas vai şi-amar, şi aceia s-or dus să-şi facă suma prin alte părţi, şi-or mai şi ţîpat afară cu cîţiva din ei, dar ce haznă am eu că i-or ţîpat şi i-or criticat, şi ce haznă are Mihai, băiatul lui frate-meu, care n-o putut mere la şcoală la timp...? Nu te-am crezut, nu, fiindcă te-am văzut venind cu maşina lui Codrea pădurarul şi ai ştiut bine că are numai 1200 lei leafă şi nu l-ai întrebat de unde-i maşina! Şi de-aceea nu te cred!

TIMOTEI: Ba l-am întrebat şi-o să-l întreb. *(Apropiindu-se, calm.)* Dar dacă n-ai încredere în nimeni,

atunci de ce ai venit la mine? *(Ea tace, cu ochi apoşi. El îi spune cu o căldură aspră.)* Pesemne totuşi crezi în cineva, femeie.

ELISABETA *(epuizată)* : Numai în care ii cel mai mare cred. Vreau să ştiu care e mai mare aici. Care e mai mare şi care nu se schimbă. Şi care ascultă şi crede şi el ce-i spun eu. Că nici dumnezeu nu mai ascultă demult. Şi el se lasă după plăcerea lui, nu după rugăciunile noastre. *(Işi şterge ochii.)* Spune, dumneata eşti mai mare aici?

TIMOTEI *(cumpăneşte şi răspunde)* : Da.

ELISABETA : Şi n-o să pleci mîine cine ştie unde? Ori să te schimbe? Dar să-mi spui numai adevărul! Te rog!

TIMOTEI *(tace constrîns).*

ELISABETA : Vezi? Atunci cum vrei să mai...?

TIMOTEI : N-are importanţă, femeie. Dacă nu voi fi eu, va fi altul ca mine. Care o să te asculte ca mine. O să te rabde şi o să vrea să te înţeleagă, ca mine. Şi o să vrea să te facă să înţelegi, mai bine decît am izbutit eu.

ELISABETA *(ofensiv)* : Eu, după ce ai plecat şi te-am lovit, m-am dus la Lucreţia. Zic : tu, cată să ne mutăm de aici, că vine boholtul. Zice, lasă prostia asta. şi la mine or fost, dar am vorbit cu Matei care s-o dus la vînătoare şi o zis să nu bage nimeni panică. să scoată vorbe duşmănoase ca să afle şi alţii, că-i rău. Zic, dar Matei acesta îi mai mare ca cei ce-or venit? Îi mai mare, că ajută la vînătoare pe alţii şi mai mari. *(Suspină adînc.)* — Hei, Tomo, Tomo dacă noi am fi ştiut care-i mai mare totdeauna, şi pe-a cui iese, şi pe cine să credem! *(Lui Timotei.)* Şi dumneata eşti tot mic, că m-ai ascultat pînă-n capăt. Măcar bine că am găsit pe cineva *(i se umplu ochii de lacrimi)* că iacă, Zoro, tăt il văd, aşa ar fi vrut să grăiască cu mine şi nu putea nimic, nici să scheaune... Din vina mea! *(Işi şterge ochii.)* Fata mai mare, Doina, nu-mi scrie, zice că n-am conştiinţă. Dumneata ce zici?

TIMOTEI *(reticent)* : E greu de spus.

ELISABETA *(clătinînd din cap)* : Cine o lăsat uşile şi ferestrele deschise-n lături, o scăpat. O trecut apa ca prin ciur. Asta-i conştiinţa. *(Pauză.)*
TIMOTEI : Rău ar fi să fie asta. Dacă aş lăsa şi eu să treacă vorbele ca prin ciur ar fi mai bine ? *(Ea tace.)* De ce m-ai căutat totuşi ?
ELISABETA : N-am ştiut că mă întîlnesc iar cu dumneata. Am crezut că doară găsesc unul care o putea mai mult.
TIMOTEI : Ce să poată ?
ELISABETA : Să-mi deie ceva mai bun. Să nu mă prostească iară. Mi-or dat hainele astea, uite-te şi dumneata. Şi lui Lucreţia i-or dat costum nou, de barşoană ! Şi-or pus-o pe listă înaintea mea, cu toate că la ea apa s-o oprit la jumătate de metru ! Mînce-i dracu ! Şi i-or dat lapte praf măcar că vaca ei îi întreagă ; şi medicamente, — de-a surda. Mie mi-or dat fasole cu costiţă şi ei compot de ananas. Şi cacao nu mi-or dat, că nu m-am tras cu toţi, dar nici n-am să mă trag ! Dar cacao să-mi deie şi mie, cacao de Zaan ! Cum i-or dat ei ! Să nu fi fost guda de ea, şi cu Matei acela, eu mai aveam lucruri acum ! Şi cîne aveam, poate, şi viţea ! Şi aveam două dune cu pene, pe care n-o să mi le mai deie nime pînă-i lumea şi pămîntul ! Şi opt raţe ! Şi avem farfurii şi căni şi toate cîte-s pe listă la mine. *(Îi întinde o listă.)* Şi nu vreau să-şi facă nimeni rîsul de mine ! Să-mi deie acum imediat cacao de Zaan şi mie, pînă nu se gată ! Şi conserve de tot felul. *(Priveşte ostil pe Roza, care rîde iar încetişor.)* Cum văd că s-o dat la toţi *(arată grămada de conserve)* şi la care or avut dreptul şi la care or stat şi s-or tras la o parte, şi s-or apucat să cînte şi să facă cîte toate ! parcă n-ar fi sfîrşitul lumii ! *(Roza rîde straniu, bîiguie „nimic... nimic".)* Asta vreau, degeaba vă uitaţi aşa ! Pentru cîte o făcut Mihai, nepotu-meu, care o scos oameni de la moarte ! să-mi deie o haină mai asortată !...
TIMOTEI : Vino cu mine !
ELISABETA *(cu totală neîncredere)* : Ştiu că nu-mi daţi, fiindcă v-am lovit cu piatra... Şi fiindcă am suduit

pe toţi funcţionarii şi activiştii... Aşa o fost viaţa mea, tropotită, n-am avut vreme s-aleg.

TIMOTEI *(simplu)* : Eu am. *(Iese, împreună cu Elisabeta.)*

Roza a cîntat multă vreme în surdină, apoi a început să rîdă cu rîsul ei special. Rîsul ei, inteţindu-se, a înverşunat-o pe Elisabeta. Acum că cei doi au ieşit, Roza dă drumul unui acces de rîs exasperat, semn că, deşi a părut tot timpul absentă, povestea Elisabetei s-a infiltrat într-un fel.

Rîsul ei amplifică bîiguielile Bătrînului, din care se aude iar, deodată, foarte distinct :

BĂTRÎNUL : Nu-i nimic... băiete. Nimic, băiete !...

E în inflexiunea ultimă un mic fulg de tandreţe. Roza se apropie de Bătrîn, neputîndu-şi stăpîni rîsul nervos. Îl priveşte lung, rece, ca şi cînd s-ar teme să nu-l înregistreze.

Atunci, în această poziţie, o surprinde un om fără vîrstă, puţin timid, cu o jovialitate obosită şi cam artificioasă, care intră înfrigurat de afară.

5. POETUL ALEXE

ALEXE *(frecîndu-şi mîinile)* : Sărut-mîna. Nu vă deranjaţi, vă rog. Două clipe stau, cît să mă pot încălzi. *(Îşi suflă în pumni.)* Nemaipomenită chestie ! Vă spun drept, sînt năucit. Am crezut că e un fapt oarecare. Mi-au spus : du-te domnu-Alexe să constaţi care e realitatea, să cunoşti terenul. Dar întrece orice închipuire catastrofică şi prin anvergură, şi prin... Şi oamenii se ţin extraordinar. Aţi văzut ce forfotă de maşini, de camioane, de aprovizionare... ?

ROZA *(nu răspunde)*.

ALEXE *(cu un dram de mîndrie reţinută)* : Am venit sus, pe un camion care transporta ţevi şi filtre, şi un dinam, fiindcă... *(bucuros că a reţinut expresia)* a căzut tensiunea pe reţea *(îşi bate buzunarul)* mi-am însemnat totul. Şi e foarte multă ordine, nu mă aşteptam, trebuie să vă mărturisesc. Şiruri lungi

de maşini, noroi atita, iar la mijloc un locotenent de miliţie care dirija, ceva nemaipomenit. Posturi de alimentare, oameni calmi, li se distribuie tot ce vor, nimeni nu face gură, o sobrietate exemplară. Scene nemaipomenite, aveau dreptate în redacţie... *(Văzind că Roza nu reacţionează, se apropie de bătrin, cu compasiune convenţională.)* E atins rău? *(Pe faţa ei nu tresare o fibră.)* Cred că şi d-voastră sînteţi epuizată, după atita muncă şi veghere. V-a fost greu, nu-i aşa? Doriţi să spuneţi cîteva cuvinte, vreau să le dau la ziar, aşa, ca un fel de schiţă, un instantaneu din realitate. Vreţi să-mi spuneţi cum vă cheamă? *(Roza nu răspunde.)* Văd că sînteţi discretă, aşa stă bine oamenilor cu adevărat măreţi în sacrificiul lor tăcut. V-aţi chinuit mult cu dînsul? E o rudă? În ce împrejurări l-aţi recuperat? Daţi-mi un amănunt, cit de mic, pentru ca să pot... *(Privirea ei fixă îl intimidează puţin.)* Nu doriţi să spuneţi ceva?

ROZA : Nu.

ALEXE : Rău faceţi, tovărăşico. Eu am destul material cules, dar m-aş gîndi că o scenă cu un bătrîn şi cu d-voastră, care îl îngrijiţi, probabil de multă vreme, cum se constată după ochi... *(Roza e gata să izbucnească iar.)* Nu vreţi să-mi spuneţi chiar nimic?

ROZA : Du-te dracului.

ALEXE *(surprins şi jignit)* : Nu e cazul să mă luaţi aşa. E adevărat că par un simplu reporter. Dar sînt de fapt poet. Am poezii publicate, — în toamnă îmi iese a doua plachetă la editura Meridian. *(Natural.)* Scriu o poezie modernă, printre cele mai inaintate din lume. Dar nu exclud, bineînţeles, nici cunoaşterea realităţii obiective, — întrucît publicul nostru nu e deocamdată format. *(Cu un accent de căldură.)* Hai, zău, ajutaţi-mă să facem o treabă bună! Înţeleg că sînteţi surmenată, dar şi eu am plictiselile mele, la ziar. Şi-aşa mi-au ieşit vorbe că nu mă preocup îndeajuns de viaţă. Vă dau cuvîntul meu de onoare că ce am văzut e foarte grandios! Chiar tăcerea dvoastră modestă, aş zice, încă-

păţinată, îmi spune mult, e grăitoare. Despre oamenii aceştia tineri care, în primele rînduri... De ce rîdeţi? *(Foarte ofensat.)* Uite, dacă nu mă luaţi în serios, eu mă legitimez, vă prezint şi delegaţia, şi am să chem şi fotograful. Şi o să invit şi un activist, dacă e necesar. *(Deodată rîsul Rozei se stinge, fiindcă în uşă a apărut Timotei.)*

TIMOTEI : Ce să facă activistul?

ALEXE : Dumneata? Încîntat. Îmi daţi voie, poetul Alexe. Voiam s-o convingem, cu concursul dvoastră, pe tovarăşa, să ne vorbească ceva despre această pilduitoare rezistenţă în faţa calamităţilor naturale cărora am avut să le facem faţă... *(Timotei îl priveşte lung.)* Pentru presă...

TIMOTEI *(se apropie încet de Roza, privind-o atent).*

ROZA : „Explozii de carbid şi prăbuşiri de poduri".

ALEXE *(scoate carnetul)* : Cum spuneaţi?

TIMOTEI *(amar)* : Şi totuşi...

ROZA : Nu există! Istericule! Ar fi prea frumos să existe. *(O ia încet spre ieşire, în bluza ei subţire, sumară.)*

TIMOTEI *(îngrijorat)* : Unde te duci?

ROZA *(zîmbind, ca şi cum nimic n-ar fi adevărat, decît adevărul ei)* : Afară. Pe plajă.

TIMOTEI : Nu fi copil! De ce te duci?

ROZA : Fiindcă nu există! De-aia mă duc. Fiindcă afară e frumos. Şi aicea e urît.

ALEXE *(cu o admiraţie din care convenţionalismul începe să dispară)* : Da, are dreptate!

TIMOTEI *(îl fulgeră cu o privire. Apoi se întoarce spre Roza şi vede că va fi greu s-o oprească)* : Ia-ţi ceva pe tine. Plouă.

ROZA *(încăpăţînată)* : Nu.

ALEXE : Şi e cam întuneric, domnişoară.

ROZA : Aici e cam întuneric. Fără Felix.

Trece pe lîngă Timotei. Acesta cumpăneşte foarte tare ce are de făcut şi se decide s-o lase. Din urmă, îi aruncă pe umeri pelerina sa. Dar Roza nu simte nimic. Ea iese, fredonînd, adulmecînd cu nările vîntul rece al nopţii

ALEXE *(contemplînd-o fermecat)* : Se duce să-şi regăsească brigada ! Admirabil ! *(Sincer.)* Tot ce văd este pentru mine complet dărîmant.

Timotei se apropie atunci de bătrîn. Bătrînul nu mişcă. Alexe vine şi el, domol, cu carnetul în mînă.

ALEXE *(puţin şoptit)* : Îmi închipui ce eforturi a trebuit să depuneţi ca să salvaţi un om atît de bătrîn. Şi mereu grija asta, să nu-i lipsească nimic !... Plus celelalte obligaţii : îndrumare, distribuţie, informare rapidă... *(Cu adevărat mişcat.)* Zău, credeţi-mă, sînt absolut impresionat să asist o dată, pe viu, să văd un om care poate cuprinde toate aceste lucruri, care are la activul său destule alte fapte ero...

TIMOTEI *(bruscîndu-l)* : Te rog, ţine-ţi gura... !

ALEXE *(o clipă stupefiat)* : Ce este ? A murit ? *(Timotei ia din buzunar seringa, scoate o fiolă, o crestează, o sparge...)* Dacă vreţi, vă ţin eu... Deşi îmi face rău...

TIMOTEI *(priveşte lung pe bătrîn, îi pune cartea în mînă).*

ALEXE *(clipind timid)* : Cred că trăieşte... Nu credeţi ?

TIMOTEI *(apropie acul, ezită).*

ALEXE : N-aveţi curaj ? *(Urcă în el o decepţie patetică.)* Haide, fiţi, vă rog, la înălţime ! La înălţimea acestor împrejurări extraordinare ! Ţin foarte mult să scriu ceva mare despre dvoastră ! *(Însă Timotei, neatent decît la gîndurile sale, demontează încet seringa, cu gesturi concentrate. Alexe, contrariat, propune)* : Hai să-i dăm totuşi cîteva palme ! Sînt sigur că îşi va reveni !

(Cu un gest teribil de protector şi de filial, Timotei îl opreşte.)

ALEXE *(alb la faţă, îşi ridică atunci, cu o mare stîngăcie, mîneca)* : Dacă credeţi că e nevoie... *(timid, dar decis)*... de sînge... *(Îşi prezintă braţul slab.)*

De afară se aud iarăşi zgomote obişnuite care, de cîteva minute, de la plecarea Rozei, amuţiseră complet, lăsînd o linişte izbitoare. Timotei priveşte halucinat la Alexe. Apoi din nou la bătrîn. Acela îşi mişcă mîna, i-o strînge.

Vacarmul e iarăşi real. În mijlocul lui se disting tot mai clar vociferări : „Tovarăşe Timotei ! Veniţi să instalaţi dinamul ! — A venit şi dinamul, tovarăşe Timotei, hai să-i dăm drumul" !

Vocile se amplifică, se accelerează.

Timotei, tot mai atent, se duce spre ieşire. Iese, încet dar decis, cu Alexe după el.

Apoi, curînd, pe orizontul tulbure, încep să pîlpîie, neverosimil, cîteva lumini.

SFÎRŞIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

RADU POPESCU:

...E un merit și e chiar un titlu al lui Paul Everac de a fi căutat, mereu să spargă pojghița catifelată și trandafirie sub care ascundem ceea ce nu ne convine, sau ceea ce nu ne măgulește, sau măcar ceea ce ne pune o întrebare și de a ne fi ajutat, cu prețul unei neliniști, cu prețul unui efort aspru, să ieșim din plăcuta împăcare cu tot și cu toate, și de a mai lupta cu noi înșine, în folosul nostru. Prin aceasta mai ales Paul Everac este un dramaturg al actualității, în cel mai bun și mai util înțeles al cuvîntului.

Problema pe care o dezbate Paul Everac în ultima sa dramă este problema comunistului față în față cu oamenii. Nu a comunistului *între oameni* — aceasta fiind, de multă vreme, o realitate de fiecare zi, instituționalizată, și intrată oarecum în rutina ambelor părți —, ci a comunistului *față în față cu oamenii*, adică în înfruntarea directă cu adevărurile cele mai profunde, și de toate felurile, care pot bîntui și dirija sufletul omenesc pe cele mai largi și drepte drumuri, ca și pe cele mai nebănuite, mai primejdioase cărări. Această situație este — s-o recunoaștem — mai rară, ea părînd să se poată produce numai în împrejurări excepționale, dacă nu chiar extreme. Sinceritatea desăvîrșită, și dezlănțuită, este rodul șocului — pare a spune, ca și mulți alții, Paul Everac — și, de aceea, el alege, ca detonator al unor confesiuni-înfruntări, catastrofa inundațiilor de anul trecut și pe unele victime ale acesteia (...) Căci șoc este, și dintre cele mai violente. Sinceritatea celor salvați de Timotei, departe de a lua forma gratitudinii, are conținutul și forma refuzului, invectivei, revendicării, nu rareori a învinovățirii. Ti-

motei va trebui să asculte, în cele mai multe cazuri, confesiuni polemice și acuzatoare. (...)

În fața acestei cvadruple revărsări de incriminări, dezmințiri și denaturări a propriului său crez de viață și acțiune Timotei tace. Timotei ascultă și tace. Timotei continuă să acționeze, să salveze oameni, să-i ajute, să-și facă datoria imediată și tace (...) Timotei este un comunist care își îmbogățește convingerea interioară și acțiunea exterioară prin înțelegere și cunoaștere omenească (...) Drama nu izvorăște din idee ci este însăși ideea, subtilă, profundă și îndrăzneață, al cărei prim țel și cîștig ne pare a fi chipul unui erou comunist eliberat de convenționalismul instalat în mulți ani de dramaturgie al epocii noastre, un erou comunist uman, de o înțelepciune al cărei semn este viața și setea de înțelegere. Fiind, fără îndoială, o idee dramatică, este, oare, ideea lui Everac și o idee teatrală? Aci, după o primă impresie a noastră, problema nu poate fi încă tranșată. Teatrul, orice ar face, oricît ar face, simplifică, ceea ce nu poate veni în sprijinul unei drame al cărei conflict și, mai ales, al cărei deznodămînt se produc, cu precădere, în viața interioară. De aceea, eroul lui Everac, poate părea, uneori, mai deficient decît apare la analiză, și, cu siguranță, la lectură (...).

(*România liberă*, 11 iunie 1971.)

S.C.:

Două însușiri fundamentale, arareori contrazise, caracterizează acest șir de înfruntări dramatice. Cea dintîi este înălțimea teoretică a argumentelor care se produc din ambele flancuri ale disputei. Paul Everac nu-și ușurează în chip artificial sarcina. Ideile împotriva cărora e pus să lupte Timotei nu sînt dintre acelea care se demolează la prima atingere. Dimpotrivă, dramaturgul s-a considerat implicat în amîndoi termenii conflictului, și nu o dată dreptatea pare a se afla (sau chiar se află) de partea bătrînului Iacob, a frumoasei Roza sau a mătușii Elisabeta. Victoriile lui Timotei nu sînt nici facile, nici definitive; o umbră de relativitate planează în permanență asupra lor, dar — paradoxul nu e numai aparent — tocmai în asta stă forța și autenticitatea acestor victorii. Simbolice, reprezentative, rezumative, personajele sînt totodată, în majoritate, oameni vii și credibili.

Excepţiile, una sau două, sînt opera micului diavol polemic care înoată perpetuu în cerneala dramaturgului, chiar şi atunci cînd prezenţa sa e deplasată.

(Contemporanul, 7 mai 1971.)

N. CARANDINO:

Aşteptam cu viu interes piesa lui Paul Everac. Evenimentul nu m-a dezamăgit.

Pe fundalul inundaţiilor de acum un an o poveste locală se desfăşoară între cîţiva oameni întîmplător salvaţi dar mereu pîndiţi de ape. Un bătrîn, un locotenent de miliţie, un activist, o fată isterizată, o femeie din popor, un reporter de ziar înregistrează fiecare în felul lui flagelul. Iar înregistrîndu-l se dezvăluie pe sine. Apele devin pe nesimţite oglinzi.

Dialogul este viu, dramatic, scînteietor, situaţiile se modifică neîncetat, echilibrul prin savante efecte de contrast şi prin nesimţite interferenţe de planuri. Totul este clar şi perfect inteligibil, în ciuda haosului pe care evenimentul neaşteptat îl introduce în lucruri şi în suflete. Aceasta fiindcă autorul ştie ce vrea, ştie ce face. Nu vom comite greşala de a judeca ansamblul, necum de a intra în amănunte: ne rezervăm această plăcere după ce vom fi citit pe îndelete un text bogat în sugestii. Ne mulţumim deocamdată să-l felicităm pe Paul Everac pentru satisfacţia pe care ne-a dat-o arta sa de dramaturg, şi pentru izbînda excepţională a piesei (...)

(Săptămîna, 29 aprilie 1971.)

M.R.:

...Confruntîndu-l pe Timotei cu „Bătrînul Iacob", „Frumoasa Roza", sau „Mătuşa Elisabeta", Everac îl confruntă de fapt, cu diferite mentalităţi, cu rezistenţe, cu pasiuni dezlănţuite. Timotei va afla cu surprindere că lupta sa nu e totdeauna înţeleasă, că pentru a-i face pe oameni să-l asculte şi să-l urmeze, trebuie să-i asculte el cel dintîi, să pătrundă în cutele ascunse ale sufletului lor. Va învăţa că arta de a conduce e arta de a convinge

și că munca de transformare a naturii umane presupune în primul rînd a o cunoaște. Asemenea stihiei, apele mari și adesea tulburi ale sufletului se ridică uneori chiar contra lor înșile. In bătrînul Iacob, Timotei va afla rezistența pasivității, a scepticismului, a acelui „toate sînt cum sînt și nu e nimic de făcut", după cum în inconștiența adolescentei Roza va descoperi o nevoie reală de viață și dragoste ce nu poate fi zăgăzuită, ci trebuie călăuzită cu înțelegere. Ascultînd-o pe mătușa Elisabeta, va descifra multe adevăruri în vorbele femeii simple ce-și varsă năduful cu sinceritate. Și, fără a se clinti din hotărîrea de a-și închina viața oamenilor, va ieși el însuși îmbogățit din această experiență (...)

(*Informația Bucureștiului*, vineri 30 apr. 1971.)

ILEANA POPOVICI :

Modalitatea literară aleasă poartă în sine destule riscuri ; piesa e o juxtapunere de monologuri — mică filozofie personală condensată de presiunea unei situații-limită — balansînd ambiguu între două nivele : cel al evenimentelor și cel al semnificației simbolice. „Apele" sînt stihiile dezlănțuite ale naturii dar și ale naturii umane, poate și ale istoriei (e nevoie, totuși, de un considerabil efort de violență pentru a accepta convenția care convertește catastrofa inundațiilor din primăvara trecută, încă fierbinte în memorie, în metaforă teatrală, pretext pentru lungi dispute abstracte, confesiuni, reverii și divagații) ; „oglinzile" sînt conștiințele, ale căror axe de coordonare compun imaginea după legi diferențiate, reflectînd fiecare propriul său adevăr. Cele cîteva destine-problemă (tot atîtea atitudini fundamentale față de viață și moarte) au un „loc geometric", atît în spațiul concret al acțiunii cît și cel al dezbaterii : comunistul Timotei, omul care-și culege semenii din puhoaiele revărsării, îi aduce într-un adăpost cald, îi hrănește și le poartă de grijă, încercînd să-i repună „pe linia de plutire". Fapt pentru care, dealtfel, nimeni nu-i mulțumește, cei salvați nefiind nici recunoscători, nici mulțumiți. Bunul simț e contrariat : însăși viața abia recucerită — prima valoare sacră — este pusă sub semnul întrebării.

După o atît de neconvențională punere a problemei, Paul Everac își poate îngădui să rupă cu filozofia locului comun, și

să încerce să cristalizeze, într-o accepţiune proprie, dialectica unor idei şi valori morale contemporane.

Primul cîştig este renunţarea la clişeul eroului imperturbabil, avînd în buzunar soluţii preparate pentru toate cazurile (previzibile!) şi care, doar prin virtuţile magice ale idealului superior care-l animă îşi supune necondiţionat realitatea; eroul este confruntat de la egal la egal cu destinele în desfăşurarea cărora a intervenit, cu dreptul investiturii indiscutabile, trebuie să primească în sine reflexul celorlalte conştiinţe oglinzi, să-şi verifice convingerile în raport cu cea mai sensibilă şi totodată mai rezistentă şi de nestăpînit substanţă: individualitatea umană. La suprafaţă, la nivelul faptelor şi gesturilor diurne el pare să fie cel ce deţine iniţiativa şi determină deznodămintele, in fond este obiectul mutaţiei dramatice profunde; toate celelalte personaje, rămînînd neschimbate îl modifică într-un fel sau altul, catalizîndu-i reacţia lăuntrică. Timotei porneşte ca un mic mobil, circulînd între cîteva puncte fixe, preocupat să-şi execute corect traiectoria, conştiincios, cinstit, devotat dar mărginit; certitudinile sale simple şi definitive îi dau un soi de surzenie blajină la tot ce depăşeşte „programul". Apoi învaţă să-i audă şi pe ceilalţi — învaţă chinuit şi cu mînie, pentru că are mereu dreptate, şi totuşi ceva îi scapă. Ceea ce simte şi înţelege din atingerea diferitelor înfăţişări ale suferinţei şi erorilor dezvoltă treptat carapacea opacă a activismului impersonal, îl îmbogăţeşte, îl umanizează. Nici un happy-end nu vine să împace şi să stingă neliniştile iscate. Doar un val cald şi generos de înţelegere care urcă, o putere de pătrundere mai aproape de esenţial.

Piesa contemporană românească suferă în ultima vreme de un fel de mărunţire a mizei, de pulverizarea în tot soiul de mici conflicte etice. *Ape şi oglinzi* este printre puţinele care reabilitează ambiţiile dramei de idei, propunîndu-şi o discuţie despre punctele cardinale ale unei filozofii umaniste, viabile şi drepte. Comunistul, care aspiră să aşeze la loc lumea „ieşită din ţîţîni" şi să-i asigure pulsul liniştit şi respiraţia egală, trebuie să filtreze, din tonele de minereu şi din reziduurile tutror modurilor de gîndire pe care le-a produs istoria, sîmburele de lumină pe care să-şi întemeieze acţiunea. Chiar şi de la Bătrînul Iacob (aproape desprins de pe acest tărîm, cu stoicismul său naiv şi inconştient egoist, ori de la Frumoasa Roza (ţinta în stadiul biologic) va avea de primit cîte ceva — măcar tăria de a se îndoi de sine, de a se întreba, sau nevoia de spontaneitate. La

rîndul lor, Locotenentul Victor, Mătuşa Elisabeta, şi Poetul Alexe, ca întruchipări „normale" ale cotidianului, îi vor interzice evadarea în orice metafizică, fie ea cît de fascinantă, amintindu-i că marile probleme se nasc aici, pe acest pămînt bîntuit de apele şi uraganele patimilor. Stabilind această „ecuaţie", piesa atinge o anumită seninătate intelectuală şi morală care o înnobilează.

(*Teatrul*, 5 mai 1971.)

MIHAI GAFIŢA :

Ne aflăm de fapt, în faţa unei drame spirituale — cea a lui Timotei. Toţi reprezintă ipostazele cîte unei erori în care el ar putea să cadă, ale cîte unei capcane în care ar putea fi atras de aparenţa fiecăruia din personajele menţionate. Într-un fel, sînt oglinzile posibile ale propriului său chip. Timotei trebuie să acţioneze delimitîndu-se de toţi, cu toate că desfăşurîndu-se o vreme paralel cu fiecare din ei, insinuîndu-se ori reflectînd modul lor de gîndire, opunîndu-li-se filozofic dar asigurîndu-le existenţa fizică, el a preluat şocul fiecărei antinomii şi l-a prelucrat în interiorul lui însuşi — neîncetînd nici o clipă să activeze !

La un rezumat retrospectiv, tabloul termenilor din *Ape şi oglinzi*, aparent cea mai „descusută" piesă din volum, se reprezintă cu o notabilă, uimitoare stringenţă metodică :

Termen central, de definit : *Materialismul dialectic*.

Termeni antinomici, de referinţă :

Antimaterialismul (*Idealismul*, în cele două variante :
Idealismul metafizic — Iacob
Existenţialismul — Roza)
Antidialectica (Victor)
Excesul de materialism (Elisabeta)
Excesul de dialectică (Alexe)

Sînt aici cinci ipostaze demonstrative ale ideii de libertate, fixaţii sau diformităţi ale ideii de libertate — pe cită vreme Timotei e în mişcare, trebuind să mişte şi aceste întruchipări inerte ale unei mari idei sau realităţi a vieţii social-umane, să le tragă după el. Timotei se înscrie, lesne, organic în dinamica pe care o reprezintă gîndirea lui — drama începe acolo unde încearcă să-i încorporeze în aceeaşi dinamică şi pe ceilalţi. Are

el dreptul, legitimarea să o facă atentînd la forma fiecăruia de libertate? — căci numai aşa poate să-şi desfăşoare dinamica proprie şi să-i salveze şi pe ei. Superioritatea lui Timotei stă în faptul că, atent faţă de toate aceste ipostaze, contradictorii, ale ideii care este suportul vieţii şi acţiunii sale, el nu încetează de a-şi duce acţiunea practică, la fel ca şi pe cea spirituală, tentînd de fiecare dată redresarea partenerului, nu surclasarea ori pedepsirea lui, şi relevîndu-se prin bogata sa gamă de reacţii, de capacităţi de înţelegere, de comportamente. Nu mai puţin însă, fiecare tentează la rîndul său să-l distragă pe Timotei de la calea sa, să-l deruteze. Acestor încercări — dincolo de acţiunea lui salvatoare — Timotei le opune o simplă şi mare omenie, nu comună, de toate zilele, ci expresia unei umanităţi superioare, capabilă de reflexie, prezentă mai mult prin atitudini vii, decît prin tirade şi replici de efect. Nefiind un teoretician, Timotei defineşte „în mers" conceptul de libertate comunistă, sau, mai exact, îl defineşte prin chiar mersul lui.

(*Prefaţă* la vol. *Trei piese-eseu* de Paul Everac,
Ed. *Cartea românească*, 1973.)

NATALIA STANCU :

...Păstrînd datele realiste dar îmbogăţindu-le cu detalii semnificative, simbolice, Paul Everac aduce în faţa comunistului două personaje principale şi încă patru secundare, care ipostaziază alte înţelegeri posibile ale resorturilor şi sensurilor vieţii. Mai întîi : două mentalităţi, concepţii filozofice, care *refuză* sau *dispreţuiesc* — de fapt ignorîndu-le esenţa — adevărurile simple şi limpezi ale omului de acţiune care crede că viaţa trebuie trăită lucid, energic, combativ, că ea merită şi trebuie să fie apărată, salvată, ordonată, aşezată pe premisele cele mai realiste şi lucide.

Fatalist, resemnat la a respecta nişte „limite" pe care de altfel nu le-a precizat nimeni, bătrînul Iacob, îi reproşează lui Timotei că salvîndu-l şi-a permis să intervină fără să aibă permisiunea într-o ordine a mersului lumii şi a propriului lui destin. Că a oprit o evoluţie firească, predestinată existenţei sale.

Pradă subiectivismului, pradă simţurilor exacerbate — unică prismă de receptare şi interpretare a lumii, hedonistă, dispreţuitoare a oricărui imperativ social şi moral, frumoasa Roza, fata

care a fost luată de ape in timp ce dormea pe plaje în brațele iubitului, continuă să se creadă acolo. E departe de a înțelege că acela a murit înecat. Neagă evidența diluviului. Vede în îndemnul la luciditate, la identificarea situației reale, un vis urît: vede în Timotei pe cel care a inventat coșmarul, unic autor al eventualei catastrofe.

Paul Everac are meritul de a da forță confruntării de mentalități, de a o face autentică și convingătoare.

Devenite fire roșii ale unor destine principiile întruchipate de cele două personaje capătă dreptul lor de existență contrapunîndu-se cu aceasta cu anume validitate principiului întruchipat de Timotei.

Fatalismul și hedonismul — devenite, din concepții oarecari, călăuze de viață care, însă, o falsifică și o sacrifică — atrag și rețin atenția comunistului. Solicită efortul lui de *înțelegere* și *combatere din interior*; invită la *convingere* prin *dialog*.

Timotei, cel care știe să asculte și care ar putea afirma „nimic din ceea ce este omenesc nu-mi este străin" vrea și reușește să-și fundamenteze acțiunea pe *cunoașterea adîncă, reală, autentică a oamenilor*. El vrea și reușește să dea principiilor sale, înalt teoretice superioritatea supraviețuirii la *confruntarea cu viața*; *superioritatea* unei reale puteri de convingere. (...)

Imagine posibilă (deși ușor artificioasă) a unor întîmplări din viață, din realitate, confruntare posibilă între diferite individualități umane, „Ape și oglinzi" este, în primul rînd, piesa unei ciocniri de concepții. Așa cum preciza și autorul, ea aduce în atenția spectatorului „o luptă și nu un triumf dinainte asigurat" între gîndirea nouă înaintată, gîndirea comunistă creatoare, și mentalități învechite, înțelegeri parțiale, simplificatoare, rigide ale complexității dialectice a vieții, mentalități ce absolutizează „concretul" sau „abstractul", sau „evaziunea", sau „radicalismul" etc. Termenii acestei lupte urmăresc — conform autorului — să „configureze împreună sufletul contemporan".

Piesa lui Paul Everac reface, așadar, lupta care se dă în conștiința comunistului care a atins un înalt nivel în gîndire și acțiune; o luptă între diferitele moduri de tratare a omului, de apropiere și însușire a realității obiective, o luptă între cunoașterea superficială și cea adîncă, matură, adecvată realului și umanului. Aceste moduri atît de diferite ar reprezenta deci, fie trepte de evoluție a conștiinței către nivelul superior al conștiinței co-

muniste, fie atitudini în faţa vieţii care coexistă încă în mentalitatea cea mai înaintată.

Oglinzile reflectă realităţi umane, dar ele reflectă tot atît de bine faţete ale unei conştiinţe în plin proces de perfecţionare. Oglinzile interioare ale lui Timotei nu aduc revelaţii întîmplătoare şi ineficiente. Reflectate şi refractate, imaginile lor se recompun într-o unică imagine: imaginea finală, dominantă, în care se oglindeşte chipul şi mai plin de siguranţă şi mai autentic al unui comunist energic, combativ, cercetător neobosit şi atent al realităţii în mijlocul căreia trăieşte şi pe care, cunoscînd-o într-adevăr, este hotărît să o influenţeze, să o transforme. O imagine pe cît de optimistă, pe atît de adîncă. Tovarăşul Timotei ridică omul la rangul zeului suprem ce trebuie respectat. Prin întrebările pe care Timotei are tăria să şi le pună în faţa complexităţii realităţii şi a oamenilor cu care vine în contact, prin efortul adînc responsabil de a înţelege omul în bogăţia şi subtilitatea gîndirii lui, în diversitatea atitudinilor lui posibile în varietatea articulaţiilor intime ale mentalităţii sale, Timotei reprezintă una din figurile de comunist complexe şi adînci din literatura noastră dramatică.

(*Scînteia*, iunie 1971.)

UN FLUTURE PE LAMPĂ

PIESĂ ÎN DOUĂ PĂRȚI

Această piesă este, pînă astăzi, *best-seller*-ul dramaturgiei mele, ajungînd cu spectacolul-matcă de la Teatrul Național din București la a opta stagiune. Mulți actori s-au făcut aici, alături de marele regizor Horea Popescu, vrednici de a fi pomeniți: Victor Rebengiuc și Gheorghe Mottoi, Florin Piersic și Gh. Cozorici, G. Dinică și Marin Moraru, Cella Dima și Ioana Bulcă și, pînă la urmă, întreaga echipă, atît de strălucită, avînd din păcate și doi morți iluștri: Emil Botta și Nelly Sterian. Teatrul Național din Timișoara (Ioan Ieremia) și Teatrul Dramatic din Brașov (Eugen Mercus) au realizat de asemenea spectacole izbutite și longivive, punînd într-o lumină artistică frumoasă pe cei doi titulari ai rolului principal, Miron Nețea, respectiv Ion Jugureanu, dar și pe mulți din colegii lor.
Piesa a fost apreciată în general favorabil, dar, firește, nici aici n-au lipsit acele surdine, mereu ieșitoare din comun, ce fac mai variat caleidoscopul critic.

P. EV.

PREFAȚĂ

Intr-o precuvîntare la spectacolul în premieră Un fluture pe lampă, *tipărită în* Caietul program *nr. II al Teatrului Național din București, Paul Everac mărturisea a fi conștient de riscul pe care și-l asumase construind o viziune demitizantă a lumii occidentale. „Sînt aproape sigur — zicea — că unii din cei ce vor vedea această piesă (...) or să mă bănuiască de nesinceritate și propagandă". Piesa a ținut însă afișul ani în șir și dacă vor fi existat „unii" care să-l bănuiască de ceea ce scriitorul presupunea că are să fie bănuit, reacțiile lor n-au afectat în nici un fel „biografia" acestei producții dramatice. După toate indiciile, piesa a fost înțeleasă cum trebuie de către cvasiunanimitatea spectatorilor, care, cu certitudine, n-ar fi umplut sala mare a Naționalului, de cîte ori a fost reprezentată, dacă ar fi luat-o drept „propagandă".*

Declarat tezistă, scrierea se găsește la antipodul tezismului comun. Departe de a ilustra, mai mult sau mai puțin convențional, o anume teză, ea propune spre dezbatere un caz, problematizează o experiență. Linia desfășurării dramatice fixează traiectul unei prăbușiri, mai ales sufletești, experiența înfățișată fiind de ordin moral-intelectual în esență. Nu spectaculozitatea eșecului suferit de către aventurier constituie finalitatea expunerii scenice, ci implicațiile de ordin interior, moral și gnoseologic, ale acestui eșec. Împrumutînd formularea lui Camil Petrescu, se poate spune că, în actul lecturii sau al vizionării, asistăm la o succesiune de „revelații în conști-

ință". Piesa nu dăscălește și nu moralizează (fie și prin imagini), ci arată. Prin arătare, ea incită la meditație și discuție. „Povestea" derulată interesează în special prin problematica pe care o generează, prin interogația pe care poate să o declanșeze.

Ovidiu Petrescu sosește la Paris cu o anume reprezentare a societății de consum, uluitor de naivă, neverosimil de idilică. Realitățile de care se lovește i-o sfărîmă, bineînțeles. O asemenea experiență permitea, prin definiție, o interpretare comică, nu, evident, fără riscul facilității, însă dramaturgul a preferat să dea piesei alt curs. Postura ridiculă în care se află personajul, mereu, prin neadecvarea la realitate a proiecțiilor minții sale, nu este etalată în piesă pentru ea însăși. E vehiculată doar ca fapt de limbaj, ca instrument al comunicării de sens, ca semn al eșecurilor lui Ovidiu Petrescu în planul ideilor, al conștiinței. Nefiind un simplu „învîrtit", un șmecher căruia „i s-a înfundat", ci un ins realmente stăpînit de aspirația legitimă la autorealizare deplină, prin muncă, Ovidiu Petrescu nu provoacă haz, traversînd situații jalnice. Dar nici nu inspiră compasiune. Un fluture pe lampă *nu e nici comedie, nici dramă, în înțelesul obișnuit, și nici „comedie tragică" sau „farsă tragică". E, asemenea altor scrieri ale autorului, o piesă-eseu. Personaj-idee, Ovidiu Petrescu întrupează concepția libertății necondiționate. Libertatea e pentru el cum ceea ce este pentru Gellu Rūscanu, în* Jocul ielelor, *„dreptatea absolută". Ceva etern, imuabil, independent de timp și de loc. Un ce subiectiv, iresponsabil, o stare de beatitudine genuină, o disponibilitate patetică. „Sînt liber, doamnă, — exclamă personajul, cu candoare infantilă — înțelegeți ? (...) Aș vrea să văd lumea, să mă învîrt în cît mai multe cercuri, să cunosc femei frumoase, să aud cuvinte de spirit, să fac curte... Vreau să încep viața, dacă se poate, de la început..." Cu toate că economist, Ovidiu Petrescu și-a construit conceptul de „libertate" făcînd totală abstracție de ceea ce pînă și un copil știe cu privire la determinismele de tot felul și mai cu seamă la cel economic. El crede, sau ar vrea să creadă, că „un om, de o mare conștiință, își poate determina singur viața", fiind „liber să hotărască așa cum îi place". Plutind mental în norii ce-*

lor mai gratuite iluzii, nu e decît perfect natural ca exaltatul cavaler rătăcitor să fie tras pe pămînt cu brutalitate. Romanticul apologet al „lumii libere" primește din partea acesteia cea mai usturătoare lecție de realism. Oricît ar refuza el să iasă din starea de transă, să cedeze constringerii evidenței, să se dezmeticească, experiența pe care o parcurge destramă necruțător urzeala mitului pe care și l-a încropit, învederînd dependența strictă a oricărui act omenesc de factorii configuratori obiectivi.

Omul, zice Ovidiu Petrescu, „își poate determina singur viața", poate hotărî „așa cum îi place". Da, omul poate dispune singur de el însuși, însă numai în anumite condiții date. Neputîndu-ne naște cînd vrem și unde vrem, e de la sine înțeles că nu avem cum să ne construim personalitatea făcînd abstracție de cadrul și climatul existențial în care ne găsim. Dacă acestea nu ne convin și vrem să le schimbăm, o facem pe propriul risc. E ceea ce tocmai experimentează personajul piesei Un fluture pe lampă, *care descoperă sensul libertății cu un preț greu. Compatriotul nostru este liber, pe malurile Senei, să facă tot ce vrea, cu condiția* doar... *de-a avea mijloacele trebuitoare. Problema, însă, tocmai aceasta e : de a găsi acele mijloace. Fără ele, nu are ce face cu libertatea. Pînă una-alta, Candidul trebuie să locuiască undeva, și să se hrănească, și, pentru a nu sta pe capul altora la infinit, urmează să-și procure bani. Dar cum? Forța de muncă pe care e în măsură s-o ofere spre vînzare nu găsește cumpărător decît cu condiția unei garanții, iar pentru obținerea acesteia trebuie intrat în grațiile celui sau celei ce poate să o dea. Deci, totul se plătește. Și scump. În cazul concret, posesorul forței intelectuale de muncă nu și-o poate vinde decît vînzîndu-și, odată cu ea, și conștiința. Găsind, prin intermediul unei conaționale, patron, „liberul" nostru emigrant se va conforma necondiționat pretențiilor acestuia sau va rămîne din nou pe drumuri, fără nici o șansă de-a obține de lucru altceva, mai convenabil. Cum anumite interese de moment ale magnatului Dupic cer ca angajatul să demonstreze, cu exemple românești, ...„calitățile orientării socialiste", jurnalistul improvizat, fugit din țară tocmai pentru că nu suporta „stihia planificatoare", se vede constrîns, sub amenințarea cu moar-*

tea prin foame, să scrie — „liber“ — exact contrarul a ceea ce pretinde a crede. Dacă vreodată patronul va găsi cu cale ca socialismul să fie combătut, mercenarul își va (re)orienta „conștiința“ în consecință. Dar în nici un caz înainte! N... fără a fi, eventual, „bubuit“, în ambele cazuri, într-un alt organ de presă, tot dintr-ale lui Dupic. „Voi fi cinic, — îi spune potentatul virtualului său angajat — credeți ce doriți, dar scrieți-mi un set de zece articole de stînga, în care să arătați, fără a exagera, firește, avantajele socialismului“. Liber să gîndească ce vrea, năimitul va scrie, natural, ce i se cere.

Mai tîrziu, Ovidiu Petrescu va afla, cu stupefacție, că nici măcar în sfere abstracte, în zonele conștiinței pure, în ordinea spiritului, libertatea nu se exercită fără un anume control. Pentru a „redobîndi dimensiunea spiritualului, a valorilor eterne“, profesorul de filosofie Stiopul se integrează într-o eclezie. Ca liber cugetător, el se simte amenințat a-și pierde identitatea. Necesități lăuntrice îl împing să caute o „ordine“, o „necesitate“, la care „să consimtă“. „Ai să vezi — îi zice lui Ovidiu Petrescu — cum. încetul cu încetul, te înconjoară un concept spiritual mai înalt, al unei necesități... oarecum obiective“. Necesitatea, așadar, nu poate fi eludată. Pînă și gîndirea funcționează înscriindu-se necesarmente pe anume coordonate obiective. „Dar asta — exclamă apologetul „determinării libere“ — am auzit-o de la comuniști (...)!“ Înțeleasă așa cum o înțelege Ovidiu Petrescu, libertatea de conștiință nu are cum să-și creeze instrumentele necesare pentru „înfrîngerea dogmei“.

Invalidînd modul utopic de înțelegere a libertății, piesa lui Paul Everac învederează totodată imposibilitatea eludării apartenenței naționale. Schimbîndu-și modul de existență și chiar numele, românii stabiliți la Paris nu încetează, prin aceasta, de a fi români. Marcată, firește, de opțiunea făcută, firea lor păstrează inevitabil componente specifice psihicului națiunii de care s-au desprins. Oricît și-ar propune-o, și și-ar spune-o, Ovidiu Petrescu nu devine „un om universal“. Conaționalii săi lucizi știu aceasta, și unul dintre ei i-o declară, explicit: „Te zbați degeaba, dragul meu. Țara o cărăm în noi. N-o mai putem lepăda, orice-am face“. Argumentarea acestei asertiuni e

încredințată însăși desfășurării piesei, prin care sînt urcate pe scenă personaje în ale căror suflete țara părăsită sîngerează secret, continuu, asemenea unei răni de nevindecat.

Neformulat, mesajul piesei emană din toată alcătuirea ei, din tot ce trăiește și descoperă personajul central. În sala de teatru, spectatorul vede *cum Ovidiu Petrescu se ratează — inevitabil — alergînd, pe alte meleaguri, după năluca libertății nederminate social și istoric. Problematică, fără a fi discursivă, piesa vehiculează idei prin zugrăvirea de climate, prin construirea de scene vii. Grație puterii sale de a-i face pe spectatori să „vadă idei“,* Un fluture pe lampă *e nu numai una dintre piesele lui Paul Everac cele mai rezistente și reprezentative, dar și o izbîndă notorie a teatrului românesc ideologic de astăzi.*

D. MICU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI,
4 decembrie 1972

DISTRIBUȚIA:

Nicolle Martois: IOANA BULCĂ; Georges Martois: MATEI ALEXANDRU; Ovidiu Petrescu: VICTOR REBENGIUC (de la Teatrul Bulandra); Doamna de Marenne: CELLA DIMA Artistă emerită; Viorella Vidrighin: ILINCA TOMOROVEANU; Anastase Crăciunescu: GH. COZORICI; Părintele Bemblea: N. GR. BĂLANESCU; Sandu Popazu: EMANOIL PETRUȚ, Laureat al Premiului de Stat; Anton Suditu: GEORGE MOTTOI; Tit-Liviu Henția: FLORIN PIERSIC; Leon Schwartz: MARIN MORARU; Venceslas Vrabie: GH. DINICĂ Roger Vincent Dupic: FORY ETERLE, Artist emerit; Céléstine Dupic: NELLY STERIAN, Artistă emerită; Louis Armand-Xénophon d'Avignac: N. BRANCOMIR; Jean Pierre Dupic: MIHAI NICULESCU; Mike O' Kelly: OVIDIU MOLDOVAN; Sheila O' Kelly: AIMÉE IACOBESCU; Mario Odillo Marongozzi: DAMIAN CRÎȘMARU; Ion Găvozdea: CONSTANTIN DIPLAN; Florica Popescu: ELENA PETCU; Profesorul Stiopul: EMIL BOTTA, Artist emerit; Hannelore Baumgarten: TAMARA CREȚULESCU; Rectorul Körner: EMIL LIPTAC; Laurențiu Blănaru: ANDREI IONESCU; Djamal Abouladhi: ARMAND STAMBULIU; Joseph: GEORGE SIRBU; Garçon-ul: ȘTEFAN GAVRILOAIA.

Direcția de scenă: HOREA POPESCU
Regizor secund: LIA NICULESCU

Notă. După un număr mare de spectacole, rolul titular a fost preluat de George Mottoi, iar în altele au intrat: Irina Răchițeanu, Artistă emerită, Geo Barton, C. Bărbulescu, Mircea Albulescu, Alexandru Demetriad, Gh. Hasnaș, Olga Della Mateescu, Al. Georgescu, Dorel Iacobescu, care au asigurat piesei peste 400 de spectacole.

PERSONAJELE:

(în ordinea intrării în scenă)

NICOLLE MARTOIS
GEORGES MARTOIS
OVIDIU PETRESCU
DOAMNA DE MARENNE
VIORELLA VIDRIGHIN
ANASTASE CRACIUNESCU
PĂRINTELE BEMBEA
SANDU POPAZU
ANTON SUDITU
TIT-LIVIU HENȚIA
LEON SCHWARTZ
VENCESLAS VRABIE
ROGER VINCENT DUPIC
CÉLÉSTINE DUPIC
LOUIS-ARMAND-
XÉNOPHON D'AVIGNAC
JEAN-PIERRE DUPIC
MIKE O'KELLY
SHEILA O'KELLY
MARIO ODILLO
MARANGOZZI
ION GĂVOZDEA
FLORICA POPESCU
PROFESORUL STIOPUL
HANNELORE
BAUMGARTEN
RECTORUL KÖRNER
LAURENȚIU BLĂNARU
DJAMAL ABOULADHI
JOSEPH
GARÇON-UL
PERSONAJE ALEATORII:
ANSELM BOSCH-VAUDRY
OSCAR KUNECKE
BRUCE O'KELLY
JEROME VANDERLOON

Acțiunea se petrece în zilele noastre

PARTEA I

TABLOUL 1

Interior foarte civilizat, salon-sufragerie. Obiecte confortabile, funcționale, standardizate la un bun nivel. Totul curat, fără urme de neglijență. Lumină de plumb — noiembrie. Un zgomot de lift. O tăcere. Un zgomot de autobuz. O tăcere. Un zgomot de autobuz. O tăcere. Un zgomot de lift. O tăcere. De mașină.

O tăcere. De lift, de autobuz, de lift. Tăcere.

Un zgomot de mașină, de lift. Se deschide ușa. Intră cei doi soți Mărtoiu — Niculina și Ghiță. Ea, cam de 35 de ani, puțin severă, un pic trasă, talie franțuzească obținută prin constrîngere — de cînd se numește Nicolle. Un aer uniform, ușor crispat, de sub care iese uneori un zîmbet gentil, stereotip, de conveniență. El cu 3—4 ani mai mare decît ea, tip frust, spătos, dulău muncitor, energic fără precipitare, fiindcă a învățat să se rețină de cînd se numește Georges Martois. Sînt îmbrăcați bine, fără ostentație. El pune metodic cheile în buzunar, își dă jos haina, se duce la baie. Ea lasă jos jaluzelele, aprinde lampa, se dezbracă, își pune sarafan, iese la bucătărie, sfîrîie ceva, reintră să ia vesela. Așterne într-o nișă, cu mișcări economice, exacte. Aduce ceva dintr-un frigider care se întrevede, spectaculos. El a ieșit, își pune haina de casă, splendidă, frunzărește cîteva reviste, se ridică automat și deschide televizorul, se reașază pe fotoliu cu picioarele pe un scaun plușat. La o ușoară privire a ei le dă jos, apoi, cînd ea a servit în farfurii, se așază la masă, punîndu-și șervetul pe genunchi și furînd cu ochii la televizor.

Mănîncă amîndoi. El toarnă vin roșu în pahare, ea debarasează primul fel, el mulțumește automat din cap, ea zîmbește obosită și le pune în spălător care începe să susure. Atunci sună telefonul. Se duce el.

GEORGES *(calm, metodic)* : Oui. Oui. Da. Cine? *(Mică pauză.)* A, da. Da, da, da, știi unde? Da. Da. Bine. *(Se întoarce la masă. Ea nu întreabă nimic. El, după ce reîncepe să mănînce.)* Un... prieten din România.

NICOLLE : Da? *(Disimulînd surpriza.)* Cine?

GEORGES : Unul, Ovidiu Petrescu. Am fost colegi de liceu.

NICOLAE : Și ce dorea? *(Tonul pare indiferent, dar nu e.)*

GEORGES *(după ce termină de înghițit)* : Vine aici.

NICOLLE *(fără precipitare, doar cenzură de etichetă)* : Acuma?

GEORGES : Da.

NICOLLE *(scoțînd sarafanul)* : Aveți de vorbit?

GEORGES : De unde să știu?

NICOLLE : Te întreb altfel : îi pun un tacîm?

GEORGES : N-am idee ce vrea. Ovidiu Petrescu... *(Caută să-l rememoreze.)*

NICOLLE : Eu îmi spăl părul astă-seară.

GEORGES *(concentrat)* : Bineînțeles.

NICOLLE : Nu mai pot amîna.

GEORGES *(cu o ușoară apăsare nervoasă)* : Bineînțeles.

(Ea îl privește puțin mai atentă, îi vede îngrijorarea. Masa se desfășoară în continuare fără vorbe, pînă cînd se aude liftul și soneria. Atunci Georges se duce și deschide.)

OVIDIU *(intră, stă o clipă reticent în prag, apoi emoționat și volubil se aruncă în brațele lui Georges)* : Ghiță! *(Îl îmbrățișează frenetic.)* Ghiță!

GEORGES *(vrînd să nu pară tulburat)* : Ce e cu tine? Cînd ai venit?

OVIDIU : Ghiță! *(Se întoarce spre Nicolle care s-a apropiat.)* Nevastă-ta? Doamnă, aveți în față unul

din cei mai fericiți oameni din lume! Dar și cei mai nefericiți! *(Văzînd că ea tace, lui Georges.)* Știe românește?

GEORGES : Nicolle e româncă.

OVIDIU : Extraordinar! Ghițișor, te-ai schimbat, băiatule! Știu că ești un om mare, situat, te felicit, m-am gîndit foarte mult la tine. Dealtfel...

NICOLLE : Ați luat masa, domnule?

OVIDIU : Am cam mîncat, doamnă! Dar, firește, dacă vreți să mă serviți cu ceva, nu refuz... Ghiță, îmi pare așa de bine că te văd! *(E aproape de lacrimă.)* Acum, tu ești pentru mine, nu știu cum să-ți spun... portul. Ești sentimentul unei nemaipomenite posibilități. Înțelegi? Urs bătrîn! Doamnă, am făcut școala de dans cu el, la 14 ani. Era un dezastru ce putea să calce fetele pe picioare... Leșinau... Ți-aduci aminte, ursule?

GEORGES : Mi-aduc.

OVIDIU : Numai la geamparale și la chestii de-astea era bun. Și bineînțeles la matematică. Încolo, tufă de Veneția. La umanități îl trăgeau cu macaraua, îi suflam eu tezele. Și-acum, uite-l, mare inginer în Franța, căpătuit, cu perspective... *(Dintr-o dată strigăt deznădăjduit.)* Ghiță, să nu mă lași, auzi? *(Îl ia în brațe, plînge.)* Să nu mă lași, Ghiță. *(Moment penibil.)* Doamnă, unde pot să mă așez?

NICOLLE : Luați loc unde doriți. *(Bărbații se așază, Nicolle poposește pe un braț de fotoliu.)*

OVIDIU *(după o pauză, grav)* : Am făcut cel mai mare pas din viața mea, Ghiță. Dar nu se putea altfel. M-au adus într-un hal... Tu acuma știi ce am suferit, sau în orice caz poți să-ți închipui. Este ceva pe care dacă am cît de cît respect pentru persoana mea și pentru posibilitățile mele... Nu-mi puteam bate joc de mine, nu-i așa... Nenorocita asta de viață e una, atît am. M-am gîndit imens. M-am gîndit la cîțiva dintre noi care n-au mai putut suporta... Tu mă înțelegi, nu-i așa? Mai bine ca oricine.

GEORGES : Sigur.

OVIDIU : Nu că n-aş fi avut ce mînca... in România, oricum, mîncare se mai găseşte. Nu-i asta. Am insă o nemaipomenită aspiraţie să fiu în sfirşit om realizat ! În aprilie fac 40 de ani, cînd să mai devin ? Viaţa mea se duce, băiete, şi eu n-am apucat încă s-o trăiesc. N-am făcut nimic şi nici nu pot să fac. Că nu mă lasă, — aşa cum vreau eu. Mă ţin in loc, mă barează cu tot felul de legi şi de regulamente, să nu ciştig cît mi s-ar cuveni, ci cît pot ei să dea. În altă societate, aveam pînă acum o vilă, un iaht, două maşini... ce să mai vorbim ? Sînt descurcăreţ, aş putea avea o intreprindere a mea, fireşte în condiţiile unei pieţe libere, să nu fiu hărţuit mereu cu etica, cu comportarea... ameninţat să mă ia la intrebări dacă, doamne fereşte, depăşesc nu ştiu ce. Pe frate-miu, Fănică, l-au dat afară, era un foarte bun director la Combinat, sigur, cam independent, nu poţi să nu fii energic dacă lucrezi, s-au ţinut de capul lui pînă l-au zburat şi viră-l şi-n anchete, suceşte-l... S-a afanisit şi Fănică, m-am exasperat şi eu.

GEORGES : E şi el aici ?

OVIDIU : Nu, el a rămas acolo, să-l mai frece ăia, să spele rufele între ei. El e cu principialitatea. Dar eu nu mai pot să sufăr, domnule, şapte mii de inspectori, şi comitete obşteşti, muncitoreşti, şi opinia publică... Să mă lase domnule în pace, să-mi văd de treburile mele şi de gusturile mele. Eu cred că la tine la serviciu zbirnîie fără nici un comitet obştesc şi fără aerul ăsta, că totul e-al poporului, şi nu care cumva să greşeşti, că pe urmă întoarcem foaia... Ghiţă, vreau independenţă, înţelegi ? Vreau libertate, am nevoie de ea ca de aer... Nu-mi mai trebuie idealuri mari sociale pe 25 de ani !

NICOLLE : Un coniac ? Un gin ?

OVIDIU : Orice, doamnă !

NICOLLE : Şi pe urmă să treceţi la masă. Vă rog. Doriţi să vă spălaţi la baie ?

OVIDIU : Mai staţi puţin, doamnă, fiţi bună. Vreau să vă văd, să-l văd pe Ghiţişor al meu, nu v-am în-

trebat încă nimic, iertați-mă, dar sînt așa de tulburat și de zăpăcit.

NICOLLE : Unde v-ați lăsat bagajul ?

OVIDIU : Afară, în hol. O mică valiză. Atita am luat. Ca să-mi meargă mai ușor. Nu mă întrebați prin cîte am trecut. O să vă povestesc. Am venit prin Italia. După o mie de peripeții. De două ori era să pună mîna pe mine la graniță. O dată, în ultima secundă. Și atunci, în loc să fiu aici... *(Amețit.)* Dragii mei, nici nu-mi vine să cred !

GEORGES : Atunci, noroc, Ovidiu !

OVIDIU *(foarte impresionat)* : Noroc și vouă ! Dar voi ați avut. Voi aveți ce v-ați dorit. Să-ți faci viața cum poftești, să debitezi orice idee îți trece prin cap, banul să-ți fie ban, creditul, credit... Femeile să fie femei și nu niște... Știu, sînt conștient că încep o mare aventură...

NICOLLE : N-ați fost însurat ?

OVIDIU : Ba da, doamnă... pot să vă zic Nicolle ? Am fost, și... într-un fel mai sînt. Nevastă-mea e inginer chimist.

NICOLLE : N-ar fi dorit și ea să vină ?

OVIDIU : Ea are altă fire. Alte idei.

NICOLAE : Înțeleg.

OVIDIU : Eu am o aspirație către existența majoră, spre sublimul irepetabil al...

GEORGES : Ovidiu, să fim practici. Tu ce studii ai ?

OVIDIU : Economice.

GEORGES : Da ! Bine. Ai vreo recomandație ? Te-ai înregistrat undeva ?

OVIDIU : Ce recomandație ? Am avut adresa ta și... cam atît.

NICOLLE : De unde ?

OVIDIU : Nu mai știu. Cred că de la mătușa Jana.

(Privire între cei doi soți.)

GEORGES *(hotărîndu-se)* : Bine. O să doarmă deocamdată aici. Da, Nicolle ?

NICOLLE : Cum crezi tu. O dormeză există.

GEORGES : Cu mîncarea...

OVIDIU : N-aș vrea să vă...

NICOLLE *(zîmbind)* : Aici nu e o problemă mîncarea.

GEORGES : N-ai vrea să ne ce ? De vreme ce ai venit, Ovidiu, înseamnă că totuși ai vrut. Așadar, îți gătești prînzul. Alimentele sînt în frigider. Majoritatea semipreparate. Lipsește ceva, vorbești la Supermarket, se aduce și se trece în contul meu, care se regularizează săptămînal. Nicolle îți arată cum se mînuiesc aparatele. Baia îți stă la dispoziție, televizorul, nici o problemă. În schimb telefonul e... scump, ar fi bine să fii econom, și pe emisie, și pe recepție. Mai bine te deplasezi. E clar, nu ? Vom căuta să-ți descurcăm situația, să-ți găsim ceva provizoriu.

OVIDIU : Ghiță, ești extraordinar !

GEORGES : Vei munci, nu ne datorezi nimic. Noi avem încredere că nu ești...

OVIDIU : Ce ? *(Privire intensă.)*

GEORGES : În fine... că ești așa cum te-am cunoscut, în tinerețea pe care am petrecut-o în țară. Dacă ai rufe de spălat și nu vrei să le speli aici, le lași la colț și le iei în 30 de minute.

NICOLLE : Puteți spăla și aici, nu-i nici un efort.

GEORGES : Ai haine, ai tot ce-ți trebuie ? Dacă vrei, păstrez unele de cînd eram mai slab. Cam ca tine. Le încerci mîine. La pantofi nu cred să ne potrivim.

OVIDIU : Ghiță, nu se pune chestiunea așa...

GEORGES : Dar cum se pune ? E foarte bine tot ce ai spus, sînt de acord. Însă pînă la problemele celelalte contează ce ai pe tine. Așa nu te primește nimeni, cum ești. Să fim realiști. Poate la voi acolo... Unde intră cum dă Dumnezeu și se pomenesc ingineri. Aci nu se poate. Eu dacă n-am mașina fabricată în ultimii trei ani, n-am ce căuta în anumite case. Așa că lasă mofturile. Stofa e englezească. Ai să compensezi mai tîrziu.

NICOLLE : Acum ar fi totuși bine să treceți să mîncați. Sau preferați să faceți baie mai întîi ?

OVIDIU : Aș vrea să povestesc ce am simțit cînd am intrat în acea uluitoare Italie. Cînd am văzut pri-

mul soare răsărind pe acele țărmuri libere, pe acele ziduri care au fost făcute de strămoșii noștri...

GEORGES : O să avem timp de toate, Ovidiu. O să te luăm cu noi într-un weekend. Aci sînt două zile libere, nu se lucrează sîmbăta.

NICOLAE : Vreți vin alb sau roșu ? Tu mai bei, Georges ?

GEORGES : Mă duc să verific puțin canapeaua aceea, să doarmă bine prietenul nostru. A trecut prin atîtea ! Dar uite că l-a ajutat Dumnezeu. Apropó, ești credincios ?

OVIDIU *(mirat)* : Eh ! Așa și așa...

GEORGES : Dar ești ortodox, nu ?

OVIDIU : Sigur, de ce ?

GEORGES : Întrebam. Poate ai intenția să mergi la biserică. Știi unde e ?

OVIDIU : Nu cred că am.

GEORGES : De ce ? Ești liber. Nu te vede nimeni, presupun. Sau ți-e frică și aici de comuniști ? *(Îl mai privește o clipă și iese alături.)*

OVIDIU : Ce a vrut să zică ?

NICOLLE : A glumit.

OVIDIU : S-a schimbat mult, să știți.

NICOLLE : E și normal.

OVIDIU : Sînt chiar așa într-o ținută jalnică ?

NICOLLE : N-a spus nimeni asta.

OVIDIU : Poate ar fi fost mai bine să nu vă deranjez, să încerc în altă parte.

NICOLLE : Cum preferați. Dar avem loc suficient.

OVIDIU : Ghiță a fost pînă la douăzeci și cinci de ani prietenul meu cel mai bun.

NICOLLE : Da. După aceea s-a însurat.

OVIDIU : Am făcut atîtea chefuri împreună, atîtea... *(O privire a ei îl tempererează.)* Mai are voce ? Mai cîntă din cînd în cînd ? La petreceri era neîntrecut.

NICOLLE *(fără să apese)* : Avem și acum zile de primire, miercurea, de obicei. Dar nu cu... *(ușor zîmbet de dispreț)* muzică vocală. Tocmai voiam să vă previn. S-ar putea să nu doriți să vă întîlniți cu... alți români.

OVIDIU : N-am nimic de ascuns. Sînt liber, doamnă, înțelegeți ? Liber cum n-am mai fost din tinerețe. Aș vrea să văd lumea, să mă învîrt în cît mai multe cercuri, să cunosc femei frumoase, să aud cuvinte de spirit, să fac curte... Vreau să încep viața, dacă se poate, de la început ! Să uit, să-mi arunc toată zgura de pe creier. Am o energie, doamnă, nemaipomenită. Aș fi capabil să fac o facultate, s-o iau din anul întîi. N-am trăit, ăsta e adevărul. Sau, în orice caz, nu așa cum aș fi visat. Dumneavoastră ați tras lozul cel mare cîștigător.

NICOLLE : Oarecum.

GEORGES *(a reintrat)* : Și tu o să cîștigi, Ovidiu. Dacă o să fii lucid și ai să te dezbari de unele deformații cu care vine fiecare. În primul rînd, de tot felul de ideologii și teorii. Aici nu-i timp de snoave. Aicea tragi, altfel ești mort. Muncești, ai, e singura filozofie.

OVIDIU : Nu cred asta ! De muncit, muncești oriunde, dar ambianța e alta. Aerul e altul, încărcat de toate excitațiile. Nu ești legat, determinat, condamnat să muncești. Te miști liber — asta este !

NICOLLE *(uitîndu-se la ceas)* : Atunci, dacă nu mergeți la baie, am să intru eu puțin. Și vin pe urmă să string.

GEORGES : Strîngem noi. Dealtfel, Ovidiu o să meargă curînd să se odihnească, e obosit.

OVIDIU : Nu sînt deloc. Aș sta și pînă mîine dimineață...

NICOLLE : Și Georges e obosit, mi se pare.

OVIDIU : Bine, dar poate zăbovim la un pahar de vin...

NICOLLE *(același zîmbet gentil-tip)* : Vinul vă stă la dispoziție în frigider, oricînd aveți dorința. Nu e o problemă.

GEORGES : Exact. Și tot ce e aicea îți stă la dispoziție. Ești prietenul meu, trebuie să te simți cît mai bine.

OVIDIU : Sînteți drăguți și vă iubesc. Să vă povestesc ce am pățit cînd am plecat din România.

GEORGES : Mîine !

OVIDIU *(uluit)* : Mîine ?

GEORGES : Da ! Mîine, sau mai bine altă dată. Sau mai exact niciodată.

OVIDIU : Cum adică ?
GEORGES *(brutal)* : Așa !
NICOLLE : Georges nu mai vrea să audă nimic de România. Și nici eu nu vreau.
GEORGES *(cu o violență neverosimilă)* : Am plecat o dată din acea țară și nu mai vreau să mai aud nimic despre ea. Nici de rău. Nici de bine. Nu mai vreau să-mi vorbească nimeni despre ea. Pentru mine nu mai există ! *(S-a congestionat, se calmează, îi spune lui Ovidiu.)* Iartă-mă... *(Iese în dormitor.)*
NICOLLE *(după o clipă, zîmbind încurajator lui Ovidiu care a rămas interzis)* : Nu-ți face griji, o să meargă. Le rezolvăm pe toate. Și nu trebuie să fii jenat. Servește-te cu orice. *(Face din nou mai mare televizorul, și-i atrage atenția.)* E în culori. E mai bun decît al nemților. O, în orice caz !... *(La privirea lui stupefiată.)* Nici nu se discută...

ÎNTUNERIC

TABLOUL 2

Același salon peste cîteva zile. În fotoliu stă acum doamna Lucrèce de Marenne (de fapt doamna Dămăreanu Lucreția), o cucoană foarte bine, cu urme de frumusețe și distincție la cei 64 de ani ai săi, cu o vitalitate cam parșivă, ascunsă sub aere de *grande dame*. Cu ea e și Viorella Vidrighin, domnișoară de aproape 40 de ani, de o bună extracție și dînsa, cu o privire abulică, cam stranie, ascunzînd o ușoară psihopatie. Al treilea oaspete al soților Martois este pictorul Anastase Crăciunescu, 40 de ani, un om subțire, puțin obosit, plin de *bon-ton*, purtînd un costum sobru dar uzat și arborînd un aer de oarecare absență ce-i ține loc de distincție și o politețe naturală a gestului

și a zîmbetului, puțin ancien régime. Georges Martois, gazda, mai țeapăn, ascunde plictiseala sub o privire de falsă curiozitate. Nicolle a ieșit să aducă gustările.

DAMAREANCA : Era și Raul la vernisaj, cu vechea lui găină. Îl mai ții minte Anastase, a lucrat în diplomație, era cumnat cu colonelul Dembrovsky, care a ținut-o pe mătușe-ta. Pe urmă taică-său a făcut bancrută frauduloasă, avea acțiuni Lonea, le-a lichidat intr-o noapte, a fost scandal mare prin '38 sau '39. Colonelul îmi ciupea puțină curte, dar Costică, Dumnezeu să-l ierte, care nu era deloc prost, deși-mi era bărbat, îi toca banii la martingale. Am auzit că ți-a luat Lolotte un peisaj — e adevărat ?
CRĂCIUNESCU : Da.
DAMAREANCA : Fată de gust, bunică-su era băcan, ținea pe una Aspasia Mavromachi, o frumusețe. Fata a doua, nu mama Lolottei, cealaltă, a intrat în familia Filipeștilor, despărțindu-l pe unul Samuilă, dar n-a răzbit, s-a curățat la prima naștere. Ți-a dat bine ?
CRĂCIUNESCU *(evaziv, jenat)* : Destul de bine...
DAMAREANCA : Ia-i, că are de unde. Vadim are firma aia de prognoze, care mergea ață într-o vreme cînd nimeni nu mai știe nimic. Și cînd ignoranța nu se simte bine dacă nu devine științifică. Unde sînt timpurile cînd puteai să-ți permiți luxul de a fi prost, și toți spuneau : ce farmec ai ! Que vous êtes ravissante ! Dacă nu-i iei cinci mii de franci, te excomunic. Crăciunescu-senior lua 5 000 de lei pentru o petiție, 50 000 pentru o pledoarie, dar avea o voce ! Mai ceva decît a diaconului Vasiliu. *(Mișcare violentă la Viorella.)* Iartă-mă Viorella, am uitat. *(Nicolle intră cu servanta pe rotile.)* Ah, Nicolle, îți faci o siluetă de viespe, spune, te costă mult masajul ? *(Lui Georges.)* Ai dat lovitura, leule, o să întoarcă Franța pe dos, nu, nu așa cum vă gîndiți voi, *honni soit*... Și de ce vă țineți musafirul ascuns ?

NICOLLE : Vine imediat.
DAMAREANCA : Să vie, că nu-i facem nimic, așa-i Viorella ?
VIORELLA *(puțin speriată)* : Da... Nu-i facem.
GEORGES : Cum vă mai simțiți domnișoară ?
VIORELLA : Bine... Excelent mă simt ! Foarte bine.
DAMAREANCA : Georges, ți-ai făcut un interior de stil. Știi ce-ți mai lipsește ?
GEORGES *(flegmatic)* : Știu : un tablou de domnul Crăciunescu.
CRACIUNESCU *(jenat)* : Vă rog...
DAMAREANCA : Lasă-l că a spus foarte exact. Dealtfel el mi-a comunicat această nobilă ambiție a lui, de cînd ne-am întîlnit rîndul trecut. Nu-i așa, Georges ?
GEORGES : Sigur. Zilele acestea voi trece să-l aleg. Sau voi ruga pe cineva care se pricepe mai mult... Poate binevoiți să mă ajutați.
DAMAREANCA : N-ar fi prima oară. Nicolle, tarta e colosală. Ne regalezi astăzi. Dacă n-ai aruncat ambalajul, îmi dai și mie adresa. Ori posibil c-ai vrut să-l epatezi pe colocatar. Cum se comportă ?
NICOLLE : E epatat de cînd a sosit, chiar fără efortul meu. Nu-i vine să creadă.
DAMAREANCA : Prea multă lumină dintr-o dată strică. Cred că și pictorii sînt de acord cu asta — nu ?
CRACIUNESCU : Fără îndoială. Ne priește mai mult clarobscurul.
DAMAREANCA : E mai distins, oricum. Ce zici Viorella ?
VIORELLA : Da, tante Lucrèce. *(Lui Crăciunescu.)* Dar flori mai pictați ?
CRACIUNESCU : Da, domnișoară. Pictez și flori.
VIORELLA : Eu am foarte multe flori acasă. Foarte multe. În fiecare zi primesc.
DAMAREANCA : Așa este. Are foarte mulți admiratori, mari prieteni. Pe Céléstine Dupic, în primul rînd.
GEORGES : Ce mai face Madame Dupic ?
DAMAREANCA : Caritate. Ca de obicei. Acum a trecut la orbi, scumpa de ea. Cei cu silicoză s-au rărit.

Un înger — şi de o tandreţe sufletească pe care nu mă obosesc s-o admir. *(Apare Ovidiu.) Ecce homo!* Vine, domnule. Îţi întind o mînă, *hélas!* pergamentoasă, pe care, ca-n pergamente, s-au înscris multe istorii. Eu sînt Doamna de Marenne şi aşa cum şi numele mă arată, pot să-ţi fiu naşă la a doua dumitale naştere. *(Ovidiu i-a sărutat mîna.)* Cu condiţia s-o meriţi. Arăţi destul de bine, nu te-au prea pus la presă comuniştii, au fost neprevăzători. Dînsa este domnişoara Viorella Vidrighin, e eminentă bibliotecară al celui de al optulea arondisment.

VIORELLA *(lui Ovidiu, tresărind)*: De ce te uiţi aşa la mine? De ce?

DAMAREANCA *(liniştind-o)*: Pentru că eşti o femeie foarte drăguţă şi cinstită, care n-are să-şi reproşeze nimica. Pentru asta, domnule, nu?

OVIDIU : Da!

VIORELLA : Dar ce vede la mine? Ce vede? Eu cred că sînt ca toată lumea. Eu muncesc.

DAMAREANCA : Fireşte. Iar domnul Anastase Crăciunescu este un eminent pictor peisagist, care deşi a dobîndit un bun renume în societate, reuşeşte *să vîndă,* ceea ce astăzi pare cu totul original. Dacă s-ar lua puţin mai în serios ar figura în colecţiile multor case distinse. Domnule, cînd intri aici, trebuie să ascunzi modestia, dacă ai avut reaua inspiraţie să vii cu ea.

OVIDIU : Nu mă simt prea împovărat, de ce să mint.

DAMAREANCA : Bravo! Adevărul e că românii nu ştiu să se facă observaţi, deşi ar merita. O societate ca asta oferă o mie de şanse, dar cei mai mulţi întind din greşeală piciorul cînd trebuie să întindă mîna. Şi invers.

CRĂCIUNESCU : Mai ales.

DAMAREANCA : Tu să nu vorbeşti, Anastase. Uite aşa i-au trecut şansele prin mînă, dar i-a fost lene să le apuce. Nu poţi să prinzi peşte mare cînd ai undiţă de-un deget şi ţi-e lene s-o ridici. *(Privire semnificativă între cei doi.) N'en parlons plus, de*

grace! Şi trag şi la medii promiscue, sau, în orice caz mediocre. Dacă pînă şi profesorul Stiopul, care e totuşi cineva, s-a lăsat vîrît în fundătura aia universitară nemţească!... Cu valoarea lui! Cu posibilităţile lui!...

CRĂCIUNESCU : Stiopul e un sfînt. Unul dintre puţinii.

DAMAREANCA : Un năuc, vrei să zici! Cine mai are astăzi nevoie de sfinţenie? Cînd eşti o somitate cum e Stiopul, joci tare — dacă vrei să atragi atenţia asupra ţării şi asupra valorilor ei spirituale. S-a băgat în belferimea aia pedantă, fără stil, şi trînteşte savantlîcuri roze ca să nu supere pe nimeni. În comunişti nu trage, în americani nu, *explică* totul, ca şi cînd noi de explicaţii am avea nevoie. Legitim şi ăla, inevitabil şi ăla. Nu m-ar mira să aflu că are cont la Banca Naţională din Bucureşti. *(Schimbînd tonul, brusc, lui Ovidiu.)* Dumneata ce grad ai în Securitate? Hai repede, fără mofturi! Vezi că aci ne lămurim noi în trei zile. Nicolle? *(O pauză. Ovidiu e consternat.)*

GEORGES : Doamnă, Ovidiu e prietenul meu. *(Cu greutate.)* Răspund de el.

DAMAREANCA *(după ce a cîntărit foarte intens pe fiecare, pare convinsă şi termină într-un zîmbet parşiv)* : Am glumit, ce dracu! Te-ai speriat?

OVIDIU *(vexat)* : V-aş ruga să nu mai faceţi asemenea glume cu mine. După cîte am suportat pînă acum nu m-aş fi gîndit să aud una ca asta. *(Tăcere consternată.)*

DAMAREANCA *(cu stil)* : Te roşeşti cam repede, stimate domn, pentru a fi total ingenuu. Noi aici ne-am mai pierdut această măreaţă obişnuinţă. Sîntem mai deprinşi cu lumea, deh! Ştim să apreciem o glumă şi în funcţie de cine o face. *(Trece imediat.)* Ce ne mai spui nou, Georges, cum merge la fabrică? Te-aştepţi cumva la vreo avansare?

GEORGES : Deocamdată...

DAMAREANCA : Ce spune algerianul?

GEORGES : Abouladhi ? Ce să spună ?
DAMAREANCA *(echivoc)* : Aha ! *(Trece la Crăciunescu.)* Nu l-am mai văzut pe Antoine Suditu. V-ați certat ? A, uitasem, iartă-mă, că nu ești în stare — pentru asta trebuie niște convingeri mai ferme ; așa, de tipul omului nou. *(Arată zîmbind pe Ovidiu.)* Domnule Petrescu, dumneata ai venit prin Italia ?
OVIDIU : Da.
DAMAREANCA : Aha ! Și ce-ai simțit cînd ai intrat în Italia ?
OVIDIU : Am simțit că sînt ca acasă. Ca acasă la părinți.
DAMAREANCA *(grav)* : Cuvîntul ăsta să nu-l spui. Noi acasă nu putem să ne simțim decît în România. *(Privire între Georges și Nicolle.)* Dar stăm aici, să-i salvăm mîndria și spiritualitatea, oricît ne-ar costa. Și de-aia ne e frică de intruși. Eu mă mir că Georges și, mai ales, Nicolle au avut ușurința să te tuteleze, de la primul „bună ziua"... Dar, „le *coeur a ses raisons...*" Domnul Dupic avansa deunăzi la un dineu o modificare sigură a legii imigrației. Comandorul D'Avignac care e foarte xenofob, afară de cazul că e vorba de femei *(o mișcare violentă la Viorella)* ...da, Viorella, mergem, zice : ca să mai putem trăi printre francezi veritabili, mon cher, va trebui să ne expatriem. I-am lansat : noi o facem de mult, comandore.
CRĂCIUNESCU : Admirabil ! Și ce-a răspuns !
DAMAREANCA : A zîmbit înțelegător. Probă că n-a auzit nimic. *(Soneria la ușă.)* Pe cine așteptați ?
NICOLLE : Pe nimeni special. *(Merge să deschidă. Apare, încins cu stiharul dedesubtul macferlanului, părintele Bembea, 55 de ani, bonom și onctuos dar dinamic.)*
BEMBEA *(cu căldărușa și cu busuiocul)* : Primiți cu zintiiul ? *(Și fără să mai aștepte răspunsul, începe.)* „Binecuvîntată este împărăția Tatălui, a Fiului și a Sfîntului Duh..." *(Și continuă așa, slujind și dîndu-și răspunsuri, sărind pasagii din carte pentru a ajunge cît mai repede la sfîrșit.)* „Și acum trimite darul

sfîntului şi de viaţă făcătorului tău duh care le sfinţeşte toate şi sfinţeşte apa aceasta." *(Apoi stropeşte pereţii şi înaintează cu crucea şi cu busuiocul la asistenţa care stă în picioare. Începe cu Viorella.)*

VIORELLA *(cu un soi de sfinţenie înfrigurată, băgîndu-şi capul sub busuioc)* : Mai dă, părinte, mai dă, că-ţi plătesc.

BEMBEA *(luînd cît mai elegant banii)* : Dumnezeu să fie cu tine, fata mea, în toate cele ale vieţii. *(Trece apoi la Doamna de Marenne, care se închină cucernic, dar nu dă nimic. Apoi la Crăciunescu, căruia îi spune mai încet.)* Ce faci fiule, n-ai mai venit ?

CRACIUNESCU : Am să vin părinte !

BEMBEA : Vino că ţi-am făcut rost. Dacă ajută Dumnezeu, dai lovitura... *(Cum Crăciunescu se caută de bani.)* Lasă tu, că-ţi vine rîndul. *(Se găseşte în faţa lui Ovidiu.)* Dînsul cine e ?

GEORGES : Un prieten al meu, din România.

BEMBEA : Aşa ? Să trăieşti fiule. Cum îţi spune ?

OVIDIU : Ovidiu Petrescu.

BEMBEA *(se gîndeşte puţin)* : Aşa ? Ovidiu Petrescu ? Să fii sănătos. Să vii la biserică. Fiindcă pavăza noastră cea mai bună rămîne tot legea strămoşească. Orice s-ar întîmpla. Cu ea am trăit şi cu ea vom trăi mai departe. Înţelegi ?

OVIDIU : Da.

BEMBEA : Ea ne ajută să supunem hidra necumpătării şi a desfrîului. Fiindcă lumea în care ai intrat este bună, — dar trebuie să ştii să te fereşti de ispitele ei. Să mă cauţi, înţelegi ? Cînd ai nevoie de vreun sfat, sau de rugăciune. Să nu te poticneşti. Român pe român trebuie să se sprijine, înţelegi ? Şi toţi să sprijine legea, care e dată din veac. Ştii unde e biserica ? O să-ţi spună doamna Niculina. *(Nicolle privită intens de Dămăreanca, pleacă puţin capul şi iese alături.)* Şi bagă de seamă : legea cea dreaptă e una, ereziile sînt multe, şi toate trimise de diavol, ca să ne dezbine. Cred că m-ai înţeles.

OVIDIU *(evaziv)*: Da, părinte!

BEMBEA: Știu că vei urma după cuviință, oricine ți s-ar pune în cale. Și chiar de n-ai voi, fiindcă puterea lui Dumnezeu n-o poate zădări nimeni. Cu voia lui sînt toate.

VIORELLA: Da, părinte. Dar *El nu se uită* și alții se uită. De ce nu se uită El? De ce? Și oamenii lui?

BEMBEA: Fata mea, noi te-am sprijinit și te-am mîngîiat cît ai căutat spre noi. Cînd te-ai depărtat, șarpele ți-a mușcat inima.

DAMAREANCA: A primit altă lumină mai mare, părinte, cu care vede pe Dumnezeu, fără să mai plătească vamă la nimeni.

BEMBEA: Plătește Dumnezeu pentru ea, doamnă Dămăreanu. După măsură. Datoriile sînt mari, judecățile vor fi așijderea.

DAMAREANCA *(ironic)*: Multe mai are de subvenționat și Dumnezeu.

BEMBEA: Cine-l slujește va birui. Cine nu, va fi dat pierzării. Cu toți martorii ce vor jura strîmb. *(Nicolle reapare și îi dă două hîrtii de cîte o sută de franci, sumă mare judecînd după mirarea celorlalți.)* Dumnezeu să primească, fata mea, și să vă umple casa de noroc. *(Se gătește să se ducă.)*

GEORGES: Nu mai stai părinte?

BEMBEA: Aș mai sta, fiule, dar sînt alții care mă așteaptă. *(Lui Crăciunescu.)* Pantazi n-a fost duminică. Și era prenotat.

DAMAREANCA: Tot de Dumnezeu, părinte?

BEMBEA *(echivoc)*: Doamnă, răbdarea lui e nesfîrșită, numai noi nevolnicii ne-o mai pierdem. Rămîneți în pace. *(Pleacă condus de Georges.)*

DAMAREANCA: N-am știut, Nicolle, că după atîta viață pariziană, ți-au rămas sentimente așa de frumoase. Și de scumpe!

NICOLLE: Părintele n-a mai fost de mult la noi, doamnă.

DAMAREANCA: Providența l-a adus odată cu dumnealui. *Voilà!* *(Arată spre Ovidiu și spune.)* Nu te poți plînge că n-ai noroc domnule. Cred că Providența

a aranjat totul foarte bine încă din Italia. O țară splendidă, nu ?

OVIDIU : Splendidă !

DĂMĂREANCA : Perfect. Viitorul ți-e deschis. Cu mirul părintelui Bembea ai să ajungi cu siguranță departe.

VIORELLA *(ca iluminată)* : Într-o insulă ! Acolo vei muri ! Văd scris ! Vei muri într-o insulă de abur verde între picioarele unei caracatițe... Văd...

GEORGES *(întorcîndu-se)* : Popa era obosit. Umblă de azi-dimineață !

DĂMĂREANCA *(echivoc)* : Asta i-e meseria. Putea să-l folosească și pe diaconul Vasiliu.

VIORELLA *(urlet)* : Nu ! Nu ! Nu vreau ! Vrei să faci copii cu o caracatiță. Mișelule ! Monstrule ! *(Șovăie, cu ochii scoși din orbite, gazdele și Dămăreanca sar s-o asiste.)*

CRĂCIUNESCU *(excedat de spectacol, scoate cartea de vizită și i-o întinde lui Ovidiu)* : Dacă vreți, căutați-mă. *(Pleacă englezește.)*

VIORELLA : Vrei să faci copii de abur cu semnul lui Antihrist pe frunte ? Nu mă atingeți ! Nu mă atinge ! *(Convulsiv.)*

DĂMĂREANCA : Stai fetița mamii, stai cuminte, n-o să-l lăsăm să se atingă de nimic. Fii cuminte. Tante Lucrèce e cu tine. Și-o să fie cu tine toată viața... Și-o să alunge răul, fetiță scumpă. Și-o să zdrobească pe cei ce vor să te înșele, fie ei oameni sau sfinți...

GEORGES : Să chemăm Salvarea ?

DĂMĂREANCA : Nici o salvare. *(Se apleacă și-i dă Viorellei cîteva palme de o mare violență. Efectul e miraculos. Fata se limpezește, devine clară și radioasă cu fiecare clipă. Privește cu ingenuitate, e pentru un moment chiar frumoasă. Odată lucrul terminat Dămăreanca redevine o doamnă și spune.)* Puțină apă, Nicolle. Vreau să mă spăl pe mîini... *(E condusă spre baie.)*

INTUNERIC

TABLOUL 3

Același decor. Peste cîteva zile. Ovidiu își pierde vremea în salon, aruncînd ochii pe televizor. Nicolle vine de alături, în capot, se așază.

NICOLLE : La ce te gîndești ?
OVIDIU : Nu mă gîndesc propriu-zis, e mai mult un fel de senzație. Orașul ăsta e uluitor, alunec prin el ca și cum aș fi purtat de niște curenți invizibili, de o permanentă dorință. Îi descopăr în fiecare clipă logica. Totul se înlănțuie, nu știu cum, pare trasat... Acasă nu aveam senzația asta, găseam totul mai întîmplător. Aici e o beție să descoperi zilnic intențiile și conexiunile care zac în fiecare parcelă.
NICOLLE *(mirată* : Nu înțeleg despre ce conexiuni vorbești. *(Își aprinde o țigară.)*
OVIDIU : Adică acordul care există dedesubtul lucrurilor... Un sens al libertății ar fi acela de a descoperi, nu ?
NICOLLE : Cred că se pune totuși chestia de a ajunge la o soluție. În ce te privește pe dumneata. Noi am întreprins diverse demersuri...
OVIDIU : Știu, și vă sînt extrem de recunoscător.
NICOLLE : Deocamdată n-ai de ce. Ar fi poate mai bine să ne ajuți.
OVIDIU : Dar bineînțeles. Arătați-mi ce trebuie să fac. V-am spus că sînt gata să muncesc oriunde. N-am prejudecăți.
NICOLLE : Poate tocmai aici încep dificultățile. Noi speram să ai. Și nu atît noi, cît ceilalți.
OVIDIU : Care ceilalți ?
NICOLLE : Autoritățile, cei care ar putea să te angajeze. Oricît ar părea de curios, tăria acestei lumi o fac tocmai prejudecățile. Un anumit fel de prejudecăți. Dumneata, iartă-mă că ți-o spun, ai apărut puțin dezarmat.
OVIDIU : Nu înțeleg...

NICOLLE : Omule, cînd faci un act moral, sau politic, nu-l faci pe jumătate. Dumneata te desparţi de o lume, dar nu te încumeţi să-i adresezi nici un reproş. E ca şi cînd ai cere un divorţ fără să proclami că celălalt e vinovat. Care tribunal ţi l-ar acorda ? Şi pe ce temei ?

OVIDIU : Dar însuşi faptul că plec dintr-o lume care mi-a devenit insuportabilă...

NICOLLE : N-ajunge să-mi spui mie şi lui Georges că ţi-a devenit insuportabilă. Noi te credem. Am plecat şi noi din ea. Dar alţii aşteaptă să fii mai explicit.

OVIDIU : Care alţii ?

NICOLLE : Uite, părintele Bembea, de exemplu. Chiar dacă noi nu facem prea mare caz de el... alţii fac. Cît îl vezi de insignifiant, are o influenţă foarte întinsă.

OVIDIU : Sînt atîţia credincioşi ?

NICOLLE *(ironic)* : Da, sigur... *(Schimbînd tonul.)* Zău, domnule Ovidiu, n-are rost să faci pe naivul cu mine. Poate cu Georges care e mai credul.

OVIDIU : Doamnă Nicolle, ajutaţi-mă vă rog să înţeleg : părintele Bembea poate da posturi în Franţa ?

NICOLLE : Poate da garanţii. Şi nu e singurul. Aici recomandările fac totul, chiar cînd nu eşti într-o situaţie atît de delicată ca dumneata. De aceea ne-am silit să fim culanţi cu dînsul miercurea trecută, cu riscul de a indispune... alte persoane. Am riscat. Vezi dumneata, jocul e mai deschis decît îţi închipui. Poate tocmai ăsta e farmecul societăţii noastre.

OVIDIU : N-am observat nimic.

NICOLLE : Mă îndoiesc, dar în fine... În orice caz, partea cealaltă a reacţionat mai tare decît ne aşteptam..

OVIDIU : Ce vreţi să spuneţi ?

NICOLLE *(privindu-l în ochi)* : Vreau să spun că am încercat să te plasăm la concernul Dupic, unde lucrăm şi noi, dar n-am putut fiindcă s-a opus doamna de Marenne spunînd că eşti nesigur.

OVIDIU : Doamna de Marenne ?

NICOLLE : Trăiește în apropierea familiei Dupic, e în bune relații cu Céléstine, nevasta patronului. Așa că înțelegi că situația e puțin mai dificilă.
OVIDIU : Dar de unde știe dînsa ce e în sufletul meu ?
NICOLLE : Dar noi de unde știm ? *(O pauză înghețată)*. Ea a văzut numai că Bembea vine la noi în casă. A fost o lipsă de tact a mea, o coincidență stupidă să nu-mi dau seama că miercuri e tocmai zi de întîi. Și chiar așa, cu puțin noroc, putea să vie la alte ore.
OVIDIU : Poate trebuia să nu-l primiți, dacă asta făcea neplăcere Doamnei de Marenne.
NICOLLE *(rîzînd franc, ușor amar)* : Cînd îți spun că ești naiv. Bembea știa oricum că stai la noi. Și Lucreția de asemenea.
OVIDIU : De la cine ?
NICOLLE : Nu e asta chestiunea. Chestiunea este că în momentul de față e foarte delicat pentru mine să te păstrez aici.
OVIDIU : Așadar, trebuie să fac o declarație publică pentru ca să pot fi considerat „sigur" ?
NICOLLE : Ar fi fost bine s-o faci la timp. Acum lucrurile s-au angajat altfel. Aici să știi că un moment pierdut contează.
OVIDIU : Și atunci ?
NICOLLE : Ți-am găsit o cameră unde vei putea locui, ți-am achitat chiria pe două luni. Între timp vom tatona o altă soluție. Nu-ți face scrupule inutile, odată numit ne vei rambursa totul, inclusiv cei două sute de franci pe care i-am dat părintelui Bembea pentru biserică. Poate între timp aplanăm și supărarea Doamnei de Marenne. Sau găsim o altă cale spre Dupic.
OVIDIU : Și ce trebuie să fac acum ? Nu-mi place jocul ăsta. Am să mă duc la autoritățile franceze și am să le declar deschis...
NICOLLE : Iluzii, domnule Petrescu, iluzii ! Vei fi ascultat cu bunăvoință, dar cît privește referințele, un cuvînt al lui Dupic sau al unui simplu procurist ca Gruber...
OVIDIU : Care Gruber ?

NICOLLE *(dînd puțin îndărăt)* : Gruber e omul lui...
OVIDIU : Bembea ?
NICOLLE : Nu ! Invers... E prea complicat în momentul de față pentru dumneata. Singurul lucru pe care vreau să te rog e să te muți încă de astă-seară, înainte de a se întoarce Georges. În ciuda aparențelor, el e un tip sentimental. Și care nu știe exact ce se intîmplă și nici nu trebuie să știe. El are un post foarte greu și trebuie să muncească acolo, cu toată claritatea. Hai să-l menajăm, vrei ?
OVIDIU : Dar cum să-i explicăm... ?
NICOLLE : O să-i spunem că stăteai prea strîmtorat la noi... că vroiai să întîrzii noaptea...
OVIDIU : Zău, îmi pare foarte rău dar...
NICOLLE *(ușor amenințător)* : Dacă vrei, pot să-i spun că ai fost obraznic cu mine, provocator... Îmi iau eu sarcina să-i spun ceva, mai ales că dumneata e preferabil să încetezi să-l vezi pentru un timp, nu-i așa ?
OVIDIU : Doamnă Nicolle, nu înțeleg de ce faci toate astea ?
NICOLLE : E mai bine pentru toți. O știu. O simt.
OVIDIU : Dar eu cer să-mi lăsați posibilitatea de a-mi respecta gesturile, hotărîrile. Vreau să-mi motivez actele. Eu nu pot să plec lăsîndu-mi prietenul și gazda în îndoială. Nu pot să neliniștesc un om care s-a purtat deschis, loial.
NICOLLE *(calm, cald)* : Tocmai de aia te rog să te duci, ca să aibă liniște. Am primit azi-noapte un telefon — Georges dormea — de la Blănaru. De la Laurențiu Blănaru. Ai auzit de el ?
OVIDIU : Nu !
NICOLLE : Nu ? *(Privire sfredelitoare.)*
OVIDIU : Nu !
NICOLLE : Cu atît mai bine.
OVIDIU : Doamnă, sînt un om liber. Și vreau să rămîn liber. Înțelegeți ?
NICOLLE : De acord cu dumneata. Pentru asta însă trebuie să rupi cu noi. Noi am intrat într-o societate foarte constituită, unde nu se intră ușor. Și unde legile sînt dure. Dumneata cauți poate alt Paris, al

boemilor, al artiștilor, care trăiesc ca pasărea cerului. Mă rog, nu-i nici o supărare. Lasă-ne să te ajutăm mai din umbră, altfel nu se poate. *(Se uită la ceas. Merge și-i aduce valiza — i-o dă cu un zîmbet.)* Ți-am pregătit valiza, ți-am mai pus costume de la Georges, dacă nu-ți plac le poți vinde. Ai aici adresa. Să știi că în chiria camerei intră și micul dejun. La revedere! Pe curînd, domnule Ovidiu! Dacă-l vezi pe pictorul Crăciunescu spune-i că îl felicit pentru articolul elogios al profesorului Stiopul din *Allgemeiner*. Din nefericire trebuie să amînăm puțin achiziția tabloului. Dumnezeu să-ți ajute! Merci!

ÎNTUNERIC

TABLOUL 4

Atelier de artă. Două șevalete, o masă lungă lîngă un perete, în altă parte o dormeză acoperită cu o velință românească, puțin ruptă; un fragment din ea s-a așternut sub șevaletul unde stă acum, lucrînd, un bărbat spătos, pletoric, de vreo 47—48 de ani, cu ochi de o întîrziată candoare, Sandu Popazu. După al doilea șevalet se ascunde în parte, tot lucrînd, Crăciunescu. Mai în față, eventual în planul întîi, un tînăr ce n-are nici 35 de ani, șlefuiește de zor o lucrare metalică subțirică, efilată, un fel de animal fantastic, compus mai mult din tije. Tînărul are un aer concentrat sub ochelari, dar o amplexiune mai degrabă delicată, molatecă, cu irascibilități bruște. Se numește Anton Suditu și în ochii lui scapără un fel de fanatism al purismului. Pe latura mesei camera e tapetată abundent cu afișe. Lumina de iarnă, lăptoasă, intră prin geamurile imense. Cel care pătrunde acum de afară e Tit-Liviu Hențla, zis Tiți Hențla, de aproape 40 de ani,

cu o voce foarte bine impostată, de actor, vibrînd disproporționat cu banalitatea lucrurilor spuse zilnic, și cu un început de obceseală și lăbărțare în forme, proprie alcoolicilor.

HENȚIA : Vrabie, n-a venit ?
POPAZU : Nu.
HENȚIA *(s-așază pe dormeză și răsfoiește superficial gazetele pe care le-a adus)* : Ați auzit că se retrage Barrault ? Mi-a spus cineva. Mare figură. *(Apoi închizînd puțin.)* Mă, am văzut o damă adineauri... Uite așa avea niște... Și un fund rotund ca o lubeniță de Arad. *(Batjocoritor.)* Auzi Antoane ? *(Suditu se face că n-aude.)* Exact cum îți place ție. Pe asta aș trece-o în repertoriu. *(Admirativ.)* ...Mama ei, semăna cu una care am avut-o eu la Cluj in parc, cînd eram profesor la școala populară de artă și a venit milițianul... îl văd și-acum... ce crezi că-mi spune, Sandule ?
POPAZU : Taci, măi Țiți, că nu-i adevărat. Tu ai fost un băiat cuminte, de-ăla cu școală, domnișorul tatii, și-acum faci pe nebunu aici cu mine. Tu ai fost ca Anastase, cu servitor, cu ore de vioară...
HENȚIA : Ba eu n-am fost boierime de-asta glănțuită ca staniolul la cutia unde se gată ciocolata. Pe mine m-a bătut odată tata să mă omoare cînd i-au spus la școală că am copiat la franceză. Da de ce ? Că, zice, cum am fost eu mai prost ca profesorul. Bătea ca-n Iudae să mă fac mai deștept, să nu mă mai prindă nimeni.
SUDITU *(sec)* : Osteneală zadarnică.
HENȚIA *(fără să-i dea multă importanță)* : Vezi mă Antoane să nu te înțepi. *(Continuă cu Popazu.)* Sînt călit, n-ai grijă. Sigur, domnu Crăciunescu, dacă a apucat să fie domn... El, cînd nu-i place ceva, se face că n-aude, se uită pe geam, așteaptă. Noi însă a trebuit să ne zbatem de cînd lumea, să ne pușcăm între-olaltă, bunelul meu a fost în Parlament la Pesta...
POPAZU : Mi-ai mai spus, du-te dracului. Și tata a fost la Pesta, în 19'. Era sergent săracu.

HENŢIA : Vezi? Şi-acum domnul Crăciunescu exploatează chestia. E invitat prin familii, la toată plutocraţia asta liberală, face pe noşalantul, pe elegantul, pe ducele de Mantua. N-a cărat lăzi ca tine şi ca mine. Îl invită la ceaiuri, îi cumpără, îl laudă cîte un critic pus tot de ei. Pe mine nu mă cheamă, fiindcă le spun adevărul în faţă. Fiindcă de fapt noi am făcut România Mare şi ei au venit cu băncile şi cu balcanismul ăsta grecesc, şi unchiu-său, colonelul Bilciurescu, a venit să candideze la Sebeş, in circumscripţia lui tata. După ce neam de neamul nostru am fost popi acolo.

POPAZU : Aţi fost popi, pe dracu! Aţi fost nişte boaite care v-aţi vîndut la papistaşi, pentru mălai, şi aţi lăsat legea străbună.

HENŢIA : Ca să vă dăm cultură vouă, mă, să vă scoatem din noroi.

POPAZU : Din care noroi, Ţiţi, că te trăsnesc acuma! Ce, viaţa care am dus-o cînd am apărat Europa de turci, şi cînd din toată papistăşimea n-a sărit nimeni, decît bietul răzeş ortodox, e noroi la tine? Vezi mă că-ţi dau una peste mutra asta buhăită. Aici faci pe actorul? Du-te şi tu unde se cere, fir-ai al dracului de renegat!

HENŢIA *(revoltat)* : Uite, vezi, mă Sandule, de-aia v-aţi mîncat voi omenia şi v-aţi şters din istoria ţării, că n-aţi ştiut decît să ameninţaţi şi să trageţi cu pistolul. Şi după aceea să faceţi înmormîntări de lux. Aşa v-aţi înmormîntat! Şi noi am stat şi am răbdat sute de ani ca să vă puneţi centiroane şi să ne vindeţi la nemţi!

SUDITU : Aţi mai discutat asta acum două zile. Mai terminaţi.

POPAZU : Dacă erau nemţii acolo nu plecai tu din ţară. Şi cine s-a vîndut mai întîi, nu voi? Noi am crezut într-un Dumnezeu românesc, şi voi l-aţi scuipat şi l-aţi pălmuit.

HENŢIA : I-am dat o spiritualitate, vrei să zici! Şi pentru ea suferim şi acuma. Eu nu m-am împăcat cu *unirea* dictată de comunişti, de-aceea am şi plecat.

POPAZU : Fugi mă ! Ai plecat de curvar ce ești, ai crezut c-o să rupi inima tîrgului. Mă... pe sfințenia ta.

HENȚIA *(patetic)* : Să nu spui asta, Sandule ! Eu caut să uit, mă auzi ? Pe mine chestia asta mă costă. Nu ca pe domnul Crăciunescu, care poate să suporte orice, dacă îi merg vînzările. Crezi că-i pasă că s-a ateizat o țară întreagă ? A scris despre el în *Figaro,* Dufresne, care face curte lui verișoară-sa, e satisfăcut, ce-l doare ? Te doare pe tine și pe mine.

SUDITU : Și Stiopul l-a lăudat.

POPAZU : Iar ? Cind ?

HENȚIA : Ei, și ce-i cu asta ? *(Tot lui Popazu.)* Nu te-a lăudat și pe tine ? Și pe Antoine ? Și tot n-ați vîndut mare lucru, ca dumnealui. Cît ai vîndut, tot prin Schwartz ai vîndut. Care le trimite în America, unde nu mai citește nimeni nimic. *(Bătăi în ușă.)* Antoane, ți-a venit principele. *(Merge la ușă, face o reverență, deschide.) Prego, per favore, signor principe. (În prag stă Ovidiu.)*

OVIDIU : Pe domnul Crăciunescu îl caut.

POPAZU : Anastase, vezi că te caută cineva.

HENȚIA *(sarcastic)* : Un client. *(Crăciunescu vine de după șevalet.)*

CRACIUNESCU : A, dumneavoastră ? Poftiți. *(Îl introduce tare.)* Domnul Ovidiu Petrescu. Colegii mei, domnul Sandu Popazu. *(Uriașul dă o mînă zdravănă, apoi rămîne întrebător cînd Ovidiu zăbovește în dreptul șevaletului său.)*

OVIDIU : Oale ? Frumoase. *(Popazu suride dezarmat)* Și chilimul ăsta ?

POPAZU : Vrancea.

OVIDIU *(care de fapt e intimidat, spune, puțin convențional ca să ciștige simpatie)* : Foarte reușit...

POPAZU : Neaoș. *(S-a muiat de tot.)*

CRACIUNESCU : Domnul Tit-Liviu Henția, fost actor.

HENȚIA : Și viitor. În România am jucat roluri importante.

CRACIUNESCU : La teatru. Dl. Antoine Suditu. *(Suditu nu dă mina, ci suride în fugă, continuînd să șlefuiască tuburile.)*

HENȚIA : Vă place ce face dumnealui ?
OVIDIU *(rezervat)* : Nu mă pricep prea mult...
CRĂCIUNESCU : Poftim, acolo e colțul meu. *(Ovidiu zăbovește trecînd prin fața afișelor.)*
HENȚIA : Doriți să comandați ceva ? Dl. Vrabie se întoarce dintr-un moment în altul.
CRĂCIUNESCU : Deocamdată domnul nu dorește. *(Îl antrenează îndărătul șevaletului său.)*
HENȚIA : Am impresia Antoane că te-a părăsit prințul.
SUDITU *(ca să schimbe vorba)* : Și ce spune Stiopul în cronică ?
HENȚIA : Ideile lui. Vorbește despre peisajul românesc, despre transparența lui, despre calitatea lui morală.
POPAZU : Așa a vorbit și la mine.
HENȚIA : Și pe urmă începe să facă considerațiile lui abstracte, cu ecumenicitatea, cu autenticitatea trăitului...
POPAZU : Ca la mine !... *(E copilărește surprins.)*
HENȚIA : Și are o teorie cu obiectualitatea, cam ciudată. Se zice că trece printr-un moment greu.
POPAZU : Îl dă afară ?
HENȚIA : Nu, din punct de vedere spiritual. Are un ton cam pestriț. În orice caz peisajele i-au plăcut.
SUDITU : Evident.
POPAZU : Ce vrei să zici ?
SUDITU : Vreau să zic că și el e tufos.
POPAZU : Să nu îndrăznești.
SUDITU : Nu e vina lui. Toată cultura din care vine e tufoasă și frunzoasă.
POPAZU : Vorbești de cultura actuală ?
SUDITU : Vorbesc de cultura română în genere. Frunzoasă și rufoasă. Fără macerație. Sîntem brînzari, peisagiști de cum ne naștem. Nu mai știm altceva. Floricele în ulcică. Gutui în fructieră. Boi pe cîmp. Acum sonde pe cîmp, semănători pe cîmp, lut, frunză, pepeni...
POPAZU : Și duh ! fabricant de țevi și mosoare ce ești...
SUDITU : Sigur. Un pic de abstracție ne face frică. Esențele ne fac panică. Stăm în frunză și-n țărînă. În oale, și-n ulcele. Nu în linia pură, în chintesență.

POPAZU : Viața e aicea, înțelegi ? Aicea în burtă, și-n sînge, și în zodia noastră culcată sub geana morții. Dobitocule !
SUDITU : Minți. Și să nu mă faci dobitoc. Avem pămîntu-n sînge toți. De-aia nu știm decît materie, și nu esență. Occidentul s-a hrănit cu abstracțiuni toată istoria, a elaborat epùre, hiperbole. Și noi venim cu peisajul. Hai să rîdem ! Aici oamenii au sentimentul destinului lor metafizic, al diagramelor structuraliste ce compun resortul intim al ființei. Acolo dacă mănîncă, și beau, și se culcă cu o fiță, sînt fericiți.
HENȚIA : Afară de cazul că sînt... ca tine.
POPAZU : Și că au pe prințul Marangozzi în spate care le cumpără totul și le face și șuste în Mexic pe la toți întorșii pe dos. Mersi de abstracții, știi ? Noi ne exprimăm duhul și mireasma veacului de dincolo de ființă și cine ne înțelege e cu noi și se va izbăvi. Asta e adevărul nostru în vecii vecilor și cînd îl vom pierde nu vom mai exista ! !

(În clipa asta intră Leon Schwartz, un evreu mărunt, vioi și simpatic, de vreo 55 de ani.)

SCHWARTZ : Ce-i domnu Popazu, iar vrei să facem pogrom, să mai spînzurăm ceva ovrei ? Ți-ajut și eu, așa să am bine.
POPAZU : Lasă glumele proaste, Schwartz. Mai bine spune-i lui Suditu cum se caută lucrurile astea autentice, care sînt din iezerul sufletului nostru dumnezeiesc, din plămada noastră aromitoare de îngeri.
SCHWARTZ : Ai terminat ? Eu îți spun că se caută și ți-am și dovedit, nu ți-am dovedit ? Dar acum fac și unii din România mai buni.
POPAZU : Comuniști ?
SCHWARTZ : Comuniști, ce te miri așa ? Poftim, el se miră. Fac și abstract și suprarealist, și cum vrei. S-au dus și la New York. Încă n-au legături, dar găsesc ei ceva ovrei mai deștepți ca mine. Ce-am să rîd atuncea de domnul Gruber și de alții care nu mă lasă să trăiesc. Domnule Crăciunescu, ai o in-

vitație la masă pentru mîine. *(Vede pe Ovidiu.)* Să dai complimente pentru mine.

CRACIUNESCU : Domnule Leon Schawrtz. Domnul Ovidiu Petrescu.

SCHWARTZ : Vreți să cumpărați ceva de la dl. Crăciunescu ? Fac eu un preț bun pentru dumneavoastră. E un pictor foarte distins. S-a scris mult în jurnal despre dumnealui. În orice casă *high-life* mergeți, găsiți un Crăciunescu.

CRACIUNESCU *(jenat)* : Domnul n-a venit să cumpere.

HENȚIA *(celorlalți mai încet)* : A venit să-l cumpere.

SCHWARTZ *(fără să-și piardă cumpătul)* : Poate că a venit să vîndă ceva. Aveți obiecte de artă românească ? Putem discuta.

OVIDIU : Nu am, domnule Schwartz. Am alte probleme...

SCHWARTZ *(discret)* : Mă rog. Dacă între timp vă răzgîndiți... tot putem discuta. *(Lui Crăciunescu.)* Știi de la cine e invitația ?

CRACIUNESCU : Da. De la familia Teodosiu. Mulțumesc.

HENȚIA *(în grupul celălalt)* : Iată ! Teodosiu îl invită pe dl. Crăciunescu. Teodosiu care a fost în garda palatului, regalist și astăzi, și care nu se uită la noi care l-am adus în țară pe Carol II, ci tot la ei, care s-au opus din răsputeri și i-au făcut mizerii. Așa se scrie istoria.

SCHWARTZ : Și ce dacă-l invită ? Dacă ar trebui să invite pe toate rudele Lupeștii poate că aș mînca și eu o fasole bună acolo.

HENȚIA : Și te-ai duce ! Așa-i ?

SCHWARTZ : Numai pentru conversație. N-am ce mînca acasă ?

HENȚIA : Eu n-am. Și tot n-aș merge. Fiindcă urăsc tranzacționismul și falsitatea ! Bunelul meu a făcut România Mare ca dl. Crăciunescu s-o exploateze.

CRACIUNESCU *(tăios și sobru)* : Nu exploatez decît munca mea, domnule Hențiа. Și faptul că mă duc treaz și plec tot treaz.

SCHWARTZ : Aveți-vă ca frații !

CRACIUNESCU : Talentul dumitale se consumă prin bistrouri de periferie și prin amoruri cu chelnărițele care te întrețin.
HENȚIA : Îmi vine să rid ! Eu ies în stradă pentru idei, pentru o stîngă moderată. Urăsc liberalismul ciocoiesc în care te-ai răzgîiat dumneata, și care te face să detești poporul, popor în mijlocul căruia eu trăiesc.
SCHWARTZ : I-auzi !
HENȚIA : Sînt sigur că Teodosiii dumitale trădează cauza cea bună, cum și dumneata o trădezi de mult !
POPAZU : Lăsați chestiile astea, nu-s de voi.
SCHWARTZ : Asta-i specialitatea lui Sandu. Pe care-l jugănim cînd venim la putere, Sandule ?
POPAZU : Pe toți ! Șvărțulică, și zici că pictură ca a mea n-o să se mai caute ?
SCHWARTZ : Cam așa se arată. Fă și tu oleacă mai abstract, nu poți ? Parcă ce-o să fie ? Poți să faci și cruci și stele, ce vrei, numai să iasă mai modern. Altfel trebuie să ieftinim.
POPAZU : Asta e planul tău, ca să mi le iei pe nimic, speculantule !
SCHWARTZ *(vexat)* : Îmi pare rău. Eu îți vorbesc ca la copilul meu.
POPAZU : Domnule Petrescu, cît îmi dați pe pînza asta ?
SCHWARTZ : Parcă dl. Petrescu se pricepe la piață ?
POPAZU : Cît îmi dați domnule pe pînză ? Cinci sute de franci îmi dai ?
OVIDIU : N-am să pot.
POPAZU : Trei sute de franci, e bine ? Domnule, sînt un pictor mare. Am să fac lucruri de care ai să te miri. Cîndva numele meu o să valoreze milioane. Dă-mi trei sute de franci pe ea. Două sute cincizeci ? Să scap de ăștia care mă sufocă. *(E sincer îndurerat, se zbate, cu ochii copilăroși, aproape de lacrimă.)*
OVIDIU : Mă puneți într-o situație foarte grea...
HENȚIA *(mai în șoaptă)* : Nu-i dați, domnule. Ei l-au ucis pe Iorga.
OVIDIU *(foarte constrîns)* : Îmi pare rău... nu pot să vă dau...

POPAZU *(repezindu-se violent la el)* : Ce fel de frate ești ? *(Îl strînge de guler.)* Ce fel de creștin ești ? Ce fel de frate ?

(Pe acest moment critic, intră Venceslas Vrabie, un bărbat legat și descurcăreț de vreo 38 de ani, care a dobîndit stilul omului bun de orice și care are un ascendent special asupra lui Popazu. Vrabie aduce cîteva pachete dreptunghiulare, după aparență destul de grele și le pune pe masă.)

VRABIE : Lasă, Sandule, ai mai făcut figura asta. Nu ești amuzant.
POPAZU : Într-o zi o s-o fac de-a binelea... să vedeți voi, vînduților. N-am nevoie de bani, dar... să-mi recunoască trăirea adevărată, catapeteasma sufletului meu.
HENȚIA *(trăgîndu-l de-o parte pe Ovidiu)* : E un dobitoc. Ce vream să spun... n-aveți cumva un post pentru mine ? *(Cum Ovidiu clatină din cap.)* Și știți că nu vă păcăliți... *(Încearcă în continuare să-l convingă.)*
SCHWARTZ *(venind lîngă Suditu)* : Două sute pe bucată. Dacă îți convine.
SUDITU : Ești nebun.
SCHWARTZ : Transportul mă privește. Și lustruitul. *(Suditu îi întoarce spatele cu dispreț.)*
CRĂCIUNESCU : Domnule Petrescu, poftiți aici, lăsați-i...
POPAZU *(lui Crăciunescu care îl privește înțelegător)* : O să cadă odată paloșul izbăvirii peste cei îndoiți, Crăciunescule !
VRABIE *(care a terminat de aranjat și de numărat pachetele, revine în mijloc)* : Ei, Șvărțulică patroane, hai să dăm cîte un rînd de stridii cu *chablis* la băieți. Dumnealui, cine e ?
CRĂCIUNESCU : E un prieten de-al meu...
VRABIE : Prieten, de unde ? *(Întinde banii lui Henția.)* Na, Țiți, ăștia-s marafeții tăi.
HENȚIA : Ăștia, care-s ? *(O umbră cu glugă s-a ivit și bate în geam. E silueta lui Blănaru.)*
SCHWARTZ : Sandule, drepți ! Ți-a venit de-acum șeful direct.
POPAZU *(roșind)* : Ce șef ! N-am nici un șef !...

SCHWARTZ : *Il cappucino.* Blănarul de scinduri. Să-i dai complimente de la mine. *(Popazu iese.)*
VRABIE *(lui Henția)* : Sint de la biserică, de la bal. Ți i-a trimis Bembea. Sint munciți, dă-i naibii. I-am zgîlțiit babele de m-au secat la ficați. Și mai am ceva pentru tine, dacă ești cuminte. *(Lui Ovidiu.)* Dumneata, in ce branșă ?
OVIDIU : Deocamdată...
CRACIUNESCU : A venit de curind...
VRABIE : De unde ?
CRĂCIUNESCU : Din România... *(Se face un cerc de tăcere.)*
HENȚIA : Aha ! *(Privind cu ură pe Crăciunescu.)* Și dumnealui... E clar !
VRABIE : Și ce erai în România ?
OVIDIU : Economist...
HENȚIA : Aha !
VRABIE : Lasă frate, eu n-am fost pictor pe imprimeuri la București, pină acum cinci ani ? Totul e ce faci acuma, asta e important. Să fii atent, auzi ? Îți dau eu o treabă curată, văd că ești solid. Ce zici, Șvărțulică, merge ?
SCHWARTZ : Să vedem ! Să vedem... De ce mă grăbești?
VRABIE : Munca nu e rușine, intreabă-l pe Țiți cite a făcut. Și cu cite. Să strigi lozinci cred că știi, te-au învățat comuniștii. Cind facem afacerea aia Leon ?
SCHWARTZ : Dar ce, eu sint calendarul tău ?
VRABIE : Ca să n-o confund cu a ălorlalți.
POPAZU *(revenind crispat)* : Venciule, in mijlocul nostru se află un spion !
VRABIE *(liniștindu-l flegmatic)* : Da, eu sînt ăla, ce mai vrei ? Avem timp de verificări. Acum toată lumea la băutură. Hai, încolonarea.
SCHWARTZ *(lui Suditu)* : Va să zică nu-mi dai cu două sute ? *(Popazu privește ciudos.)*
SUDITU : Lasă-mă-n pace !
SCHWARTZ : De ce-ți inchipui măi că nu mai găsesc ca asta ? Așa să am sănătate dacă n-am văzut una la fel la Muntele Pietății, dar am vrut să am o pereche.
SUDITU *(roșu)* : Unde ai mai văzut ? Minți ! Fariseule.

SCHWARTZ : Te rog să nu faci antisemitism cu mine. Țărane ! Ai să vii tu să-ți mai plasez. Mă enervează !

VRABIE : Lasă, bă Antoane, că tu n-ai nevoie de Șvărțulică, tu ești pe cai mari. Apropó — mi-a spus prințul Marangozzi la pizzerie că vine să-i dai și lighioana asta, cînd o termini, că vrea s-o împingă cuiva pentru afacerea aia mare... știi care, cu Mexicul. Afară toată lumea ! Hai !

CRACIUNESCU *(nevrînd să meargă cu Henția)* : Venim și noi mai încolo. *(Ies cu toții. Cei doi rămîn în fața sculpturii.)* Suditu e totuși un artist. Poate cel mai zbuciumat dintre noi.

SCHWARTZ *(reintrînd, pipăie și el opera de artă, apoi cere voie)* : Permiteți ? *(Și-l trage pe Ovidiu de-o parte.)* Domnule Petrescu, dacă vrei să-ți iei cravate, am eu un om care poate să facă reducere pentru dumneata fiindcă ești român. *(Îi dă o carte de vizită.)* Danilo Dansky. Poftim adresa, nu te costă nimic. Dacă n-ai bani, eu îți dau 300 de franci, ai să mi-i dai mai tîrziu înapoi.

OVIDIU *(foarte jenat)* : Mulțumesc, domnule Schwartz... Deocamdată... nu se pune chestiunea.

SCHWARTZ : Să știi că nici Crăciunescu nu are franci. E un om așa fin. Eu am făcut o afacere bună.

OVIDIU : Mulțumesc foarte mult... *(Persistă în refuz.)*

SCHWARTZ : Poate ai alte venituri... dar nu cred. Am ști de la legionari. Sau de la biserică. *(Arată piesa lui Suditu.)* Foarte frumoasă bucată. Valorează 5 000 de franci. Dar cine mai dă astăzi ? Fără reclamă ?

OVIDIU : Dar un profesor...

SCHWARTZ : Stiopul ? Îi laudă pe toți pentru că sînt români. N-are încotro. Și pe Venciu Vrabie, care uite ce face, prospecte pentru bideuri. Atunci nu uiți : Danilo Dansky. Să fii sănătos. Să fiți sănătoși. Să fim sănătoși. *(Iese.)*

OVIDIU *(se apropie de masa unde s-a retras, din discreție, Crăciunescu)* : Ce-s astea ? *(Ia o cutie în mînă, o scapă, din cutie se varsă pămînt.)*

CRACIUNEȘCU : Pămînt din țară... Îl procură Vrabie și Schwartz îl trimite la evreii lui din America, să-l aibă cînd se îngroapă. *(Bagă mîna. Prefiră țărina. Rostește, cu un ton ciudat, ca un frison.)* Pămînt din țară...

ÎNTUNERIC

TABLOUL 5

Sufrageria somptuoasă a castelului Dupic, lîngă Paris. În jurul mesei lungi stau opt persoane, patru bărbați și patru femei. Patronul e Roger Vincent Dupic, care la 50 de ani are o alură sveltă și un surîs cuceritor sub ochii puțin mijiți, scrutători. Cu vreo doi ani mai tînără, Célèstine, soția lui, își ține prin tot felul de artificii o poză de bunătate cucernică și magnanimă pe o natură avidă și anxioasă. Comandorul Louis-Armand-Xénophon D'Avignac e din cunoscuta specie de satiri galanți, care nici la 73 de ani nu depune armele sau cel puțin paradează, cu o facondă galică, ușor mordantă. Tînărul Dupic, Jean-Pierre, e *un vrai monsieur* la 21 de ani, și își dă o teribilă osteneală să pară necrescut, ca să-i țină companie invitatului și prietenului său, Mike O'Kelly, poposit hippy de pe țărmul opus al Atlanticului și obligat acum să se constrîngă într-un smoking ce-i stă șleampăt la statura lui deșirată de băiat de 18 ani. Sora lui, Sheila O'Kelly, 20 de ani, are frumusețea-tip, cam longilină, dar mereu entuziastă și cordială a tuturor fetelor americane. De o afabilitate exagerată, exaltîndu-se convențional ori blazîndu-se ca să nu-și piardă stilul, comunicativ la curs forțat, prințul Mario Odillo Marangozzi (35 de ani) și-a vîrît în redingota puțin spălăcită formele sale molatice, suspect-unduioase. În fine,

Doamna de Marenne, pe care o cunoaştem, stă cuviincioasă, cu surîsul fixat pe buze, şi supraveghează mişcările mesei care tocmai se deserveşte înaintea desertului.

DUPIC : *Tiens, mon prince,* am uitat să te întreb : ce face bătrînul, *il vecchio ?*
MARANGOZZI : Mulţumesc prost : continuă să trăiască.
MIKE : De ce nu-l împuşti ?
JEAN-PIERRE : Se face prea mult zgomot. Peste şaizeci de foni. E nociv.
SHEILA *(cu bunăvoinţă)* : Dar ce pericol e bătrînul pentru omenire ?
MIKE : E prea bogat, gîscă mare ce eşti.
COMANDORUL : După acest criteriu eu nu risc nimic. Iată ce mă linişteşte.
DUPIC : Dumneata, comandore, nu poţi fi împuşcat decît din gelozie.
JEAN-PIERRE : Iar prinţul din complezenţă.
MARANGOZZI : Şi domnul Dupic ?
JEAN-PIERRE : Tata va muri de moarte naturală...
SHEILA : Bravo !
JEAN-PIERRE : Prin lichidarea marii proprietăţi.
SHEILA *(naivă)* : Şi tata la New York, de necaz.
MIKE : Că n-a participat la lichidare. Cît are unchiul tău ?
MARANGOZZI : Ani sau bani ?
CÉLÉSTINE : E un om de inimă, după cîte ştiu. A donat recent pentru feroviarii sinistraţi.
COMANDORUL : Sinistru ! Iată la ce-şi folosesc unii oameni inima.
MARANGOZZI : Nu-i aşa ? Îmi place să cred că aţi investit-o mai bine.
COMANDORUL : În orice caz dobînzile au fost mai mari.
DUPIC *(cu un surîs picant)* : În proporţie cu acţiunile, sper.
MIKE : „Incorporated."
SHEILA : Dumnezeule, iar vorbiţi afaceri ? *(Hohot de rîs.)* Parcă-am fi acasă — Mike.
JEAN-PIERRE : Imposibil. Acasă n-aveţi comandori glorioşi. Şi nici nu sîntem dispuşi să vă livrăm.

DUPIC : Jean-Pierre !
CÉLESTINE : Madame Lucrèce, vrei să fii bună să vezi dacă se poate servi cafeaua ?
DAMAREANCA : *Oui, Madame,* am s-o aduc eu însămi.
CÉLESTINE : Vei fi foarte amabilă. *(Lucreția iese.)*
JEAN-PIERRE : De fapt marfa care lipsește în special pe piața Americii e gloria. De-aceea se duc s-o vîneze prin alte părți...
MIKE : N-au dat de ea nici în Vietnam. Și doar au căutat-o cu luminarea.
JEAN-PIERRE : Pe aici se mai găsește. Dar la o asemenea cotă...
MIKE : Ai spus cocotă, Jean-Pierre ? Mi s-a părut. *I'm sorry.*
COMANDORUL *(înțepat)* : Tinere, gloria nu se poate fabrica din hîrtie. Indiferent ce cap ar fi imprimat pe ea.
MIKE : Și castelele ard, ca hîrtiile. Indiferent din ce sînt clădite.
SHEILA : Nu fi stupid Mike. Aici ne găsim la prieteni.
CÉLESTINE : Fratele dumitale glumește, mademoiselle. Acum îl cunosc destul de bine.
SHEILA : Așa zicea și mama, înainte de a-i arunca mașina în apă.
MARANGOZZI : Mike, trebuie să mă înveți trucul. Poate îl aplic lui unchiu-meu.
SHEILA : Unchiul dumitale nu e colecționarul Marangozzi vestitul ?
MARANGOZZI : Nemuritorul, s-ar putea zice, *hélas !* Din fericire am izbutit să institui curatela. De aceea am și fost foarte surprins să aud adineauri că a făcut o donație importantă.
CÉLESTINE : Dar e vorba de niște oameni cu adevărat nenorociți.
DUPIC : Pariez, Célestine, că ai dat și tu, ca o risipitoare.
COMANDORUL : Fiecare facem risipa de care mai sîntem capabili, dragul meu.
DUPIC : E nepermis de darnică. Stringe la castel pe toți nefericiții și lunaticii din lume.

CÉLESTINE : Ce vrei, comandore, sînt și eu deputata cuiva. A nefericirii. Și apoi, nu fi nedrept Roger, oamenii mei muncesc, fac servicii. Doamna aceasta...
SHEILA : Tocmai voiam să întreb cine e.
CÉLESTINE : Ne ajută serios la menaj. E din cea mai bună societate, dintr-o țară comunistă. România, mi se pare...
MARANGOZZI : Ah, România, unde sînt fetele acelea iubețe !... *(Unele zîmbete la adresa lui.)*
COMANDORUL : Roger, spune o vorbă să mă facă ambasador acolo. Sînt sigur că aș descurca lucrurile mai de-a dreptul decît tînărul nostru prinț. *(Zîmbește.)*
DUPIC : Deocamdată să vedem cine va pune o vorbă pentru mine, în martie. Opoziția s-a coalizat, cred că balotăm la primul scrutin.
JEAN-PIERRE : Zău, tată, la ce mai ai nevoie și de caraghioslîcul ăsta de consilierat, care e absolut nul ?
MIKE : Deliciile burgheziei. E un sport, domnule, nu-i așa ? Vă înțeleg.
COMANDORUL : O onoare, tinere. Dacă sesizezi diferența. Tradu-i, prințule.
MIKE : Nu-i nevoie. Cunosc businessul ăsta care se cheamă democrație. Îl și exportăm.
SHEILA *(naiv)* : Tata zice că onoarea începe atunci cînd se termină banii.
COMANDORUL : Iată un cuvînt destul de inexact ca să pară spiritual.
DUPIC : Tatăl vostru, Bruce O'Kelly, e de obicei foarte exact. O știu bine, după zece ani de colaborare.
MIKE : Numai cu noi și-a greșit conturile, ce zici Sheila ?
DAMĂREANCA : Cafeaua e servită în salon.
CÉLESTINE : Mulțumesc, doamnă. Vă rog să ne faceți plăcerea de a lua parte.
DAMĂREANCA *(lui Dupic)* : Domnul de care a fost vorba, așteaptă în antret.
DUPIC : A, da ? Atunci noi mai rămînem aici, cu comandorul. Célestine vrei să faci tu onorurile în continuare ?

CÉLESTINE : Desigur, *mon ami. (Tonul a fost alb, sticlos.)*

DUPIC : Ce este ? Nu te simți bine ?

CÉLESTINE *(puțin tulbure, mai încet)* : Încă un român ? Mă agasează. Doamna Lucrèce ar fi trebuit să mă prevină.

DUPIC : Eu l-am comandat.

SHEILA : Un comunist ? *How exciting !* Pot să trec și eu o clipă să-l văd ? *(Toți zîmbesc de naivitatea ei.)*

DUPIC *(zărind pe un gheridon statueta lui Suditu)* : Ce e asta ?

MARANGOZZI : Mi-am permis s-o ofer doamnei Dupic, ca omagiu. E un exemplar foarte prețios, pe care i-l cedez din toată inima. Aș dori, dacă aveți răgazul, să am și eu o întrevedere cu dumneavoastră mai tîrziu.

DUPIC *(de aproape, puțin sarcastic)* : Probabil privind fondul Marangozzi.

MARANGOZZI *(zîmbind curtuos)* : Nu fondul, ci fondurile...

DUPIC : Bine, o să vorbim...

(Au ieșit toți, au rămas cu el numai Comandorul, doamna Dămăreanu și Dupic.)

DAMAREANCA : Joseph, trei Armagnacuri. *(Un valet se execută.)*

DUPIC : Patru. Vei rămîne și dumneata cu noi, nu-i așa ?

DAMAREANCA : Cu plăcere. Joseph, introdu pe domnul Petrescu. *(Valetul iese.)*

DUPIC *(Lucreției)* : Crezi că va merge ?

DAMAREANCA : E complet la pămînt.

COMANDORUL *(așezîndu-se, congestionat)* : Ce impertinent e acest june yankeu, mon cher. Numai considerația pentru tine m-a reținut să-i cîrpesc vreo două.

DUPIC : Îți mulțumesc, *mon comandeur ! (Ovidiu intră. Dupic se scoală și-l întîmpină cu multă cordialitate.)* Sînt foarte bucuros să vă cunosc, domnule...

OVIDIU : Ovidiu Petrescu.

DUPIC : Aveți numele unui mare poet latin, mi se pare, iată o primă raportare ce ne apropie. Veniți dintr-o țară pontică *(îi face semn să se așeze)* despre care comandorul Louis-Xénophon D'Avignac îmi spunea tocmai că e frumoasă.

OVIDIU : E o țară crispată, domnule, în care libertatea e disputată de o groază de factori sociali, și în care condiția intelectualului, oricîtă personalitate ar avea, rămîne dominată de rolul maselor.

DUPIC : Poate sînt niște circumstanțe istorice care vă obligă la o asemenea stare.

OVIDIU : Nu sînt simplă istorie, domnule, din nefericire sînt filozofie, program... Mulțimea, vulgul înainte de toate. E regretabil pentru noi care...

DUPIC : Sînteți puțin dur cu țara dumneavoastră. Și vreau să cred că aveți motive să fiți. Nu se părăsește o țară frumoasă fără motive temeinice. Nu aveți deloc aerul unui aventurier. Dealtfel, doamna de Marenne, care face parte din casă, m-a asigurat de seriozitatea dumneavoastră.

OVIDIU : Îi sînt foarte recunoscător.

DUPIC : Noi am vrea să vă ajutăm să temperați puțin duritatea lucrurilor care vă stau pe suflet, din care unele pot fi circumstanțiale...

OVIDIU : La dispoziție. Cînd vii dintr-un impas al condiției tale economice și morale, cum vin eu, nu am de ales. Dealtfel sînt convins că nu-mi veți cere nimic care să-mi lezeze conștiința.

DUPIC *(cînd valetul aduce tava)* : E un Armagnac, vechi. Puteți gusta cu încredere. Așadar, pentru fericirea dumneavoastră.

COMANDORUL *(galant)* : Și pentru fetele dumneavoastră.

OVIDIU : Nu mai știu precis ce e asta fericire, domnule.

DUPIC : Vă asigur că nici eu, dacă asta vă poate consola.

OVIDIU : Dumneavoastră ați învins, în cadrul unui sistem care răsplătește munca și inițiativa. La noi stihia planificatoare este complet descurajantă.

DUPIC : Să știți că planificarea își are meritele ei, dacă e bine făcută.

OVIDIU : Dar e făcută pe aproximații, uneori pe erori.

DUPIC : Aveţi totuşi rezultate care dezmint, după toate aparenţele, o atare supoziţie.
OVIDIU : Pentru că munca a devenit acolo mai mult decît un efort — o înverşunare.
DUPIC : E normal de vreme ce toată ierarhia este, dacă nu mă înşel, muncitorească. Organizatorii muncii sînt tot muncitori.
OVIDIU : Asta nu face încordarea mai mică.
DUPIC : Dar rezultatul ei, plus-valuta, se converteşte în proprietate socială.
OVIDIU : Şi oamenii ?
DUPIC : Din cîte ştiu aveţi un sistem social destul de dezvoltat, pentru condiţia istorică pe care aţi amintit-o.
OVIDIU : Domnule, vă asigur că...
DUPIC *(întrerupîndu-l)* : Şi eu vă asigur că nu e nevoie să vă legitimaţi a doua oară prin critici aduse guvernului comunist. Contaţi, vă rog, mai mult pe încrederea noastră şi pe sentimentul libertăţii pe care-l avem aici. Şi care-mi permite să accept cu plăcere o colaborare a dumneavoastră într-unul din jurnalele mele. Dar nu criticînd, de circumstanţă, aşa cum sînt convins c-aţi făcut acum, ci arătînd mai degrabă calităţile orientării socialiste pe care, de asemenea, le cunoaşteţi, poate mai bine decît alţii. De acord ?
OVIDIU *(uluit)* : Domnule Dupic, nu ştiu ce să cred...
DUPIC : Voi fi cinic : credeţi ce doriţi, dar scrieţi-mi un set de zece articole de stînga, în care să arătaţi, fără a exagera fireşte, avantajele socialismului. Pînă la limita la care ele se împacă cu conştiinţa dumneavoastră. E clar ? Onorariul nu va fi de natură să vă dezamăgească.
OVIDIU : Va trebui să mă gîndesc... E aşa de neaşteptat... Credeam că voi putea lucra într-una din fabricile concernului...
DUPIC : Poate ulterior. Deocamdată sfatul meu e să vă gîndiţi repede, căci condeie găsim mai uşor chiar decît economişti. V-am preferat însă pentru girul acestei doamne. Şi pentru că tonul dumneavoastră,

rezemat pe realități cunoscute, va fi mai convingător în fața opiniei publice franceze.

OVIDIU *(buimăcit)* : Eu am crezut mereu că Franța trăiește și astăzi în marea tradiție a adevărului.

COMANDORUL *(roșu)* : De acest lucru nu vă permit să vă îndoiți, domnul meu. Prestigiul Franței nu e la îndemîna oricărui intrus. Este revoltător să vezi că și ultimul dizgrațiat își arogă dreptul să aibă idei proprii despre un lucru la care n-a participat niciodată.

DUPIC : *Mon comandeur !* Te rog ! *(Caută să-l calmeze.)*

COMANDORUL : Nu, *mon cher*, dar asta e prea mult ! *(Lui Ovidiu.)* Europa era mai nimic cînd stindardul francez, ridicat pentru libertate și demnitate, își reverbera culorile de-a lungul și de-a latul lumii, și fecunda popoare îngenuncheate, cînd trîmbița de argint franceză vestea măreția omului. Nu, Roger, lasă-mă să i-o spun. Ignorantul acesta care, între noi, vorbește și o franceză detestabilă, ciupită de prin cartea de citire...

DUPIC *(potolindu-l)* : În scris va fi mult mai cursiv, sînt sigur. *(Zîmbind cuceritor.)* Dacă e cazul, îi mai îndreptăm puțin ortografia... *(Lui Ovidiu.)* Atunci contez, nu-i așa ? Numai între limitele conștiinței dumitale. *(Se ridică.)* Gîndește-te bine că socialismul e totuși o soluție... Poate e chiar viitorul, mai știi ?

(În clipa aceea se deschide ușa și apar Mike și Jean-Pierre excitați, cu pistoalele în mîini, urmați de ceilalți.)

MIKE *(trăgînd de-a binelea în obiecte de preț)* : La dracu cu societatea capitalistă !

JEAN-PIERRE *(la fel)* : La dracu cu ierarhia socială ! Jos cu taxa valorii adăugate și cu structuralismul ! *(Trage iar.)*

MIKE *(bracînd pe Marangozzi)* : La dracu cu toți prinții ! — afară de prinții italieni. *(Trage deasupra lui. Țipăt.)*

JEAN-PIERRE : Jos cu arta ! *(Doboară statueta lui Suditu.)*

MIKE : Trăiască anarhia ! *(Trage o rafală.)*
DUPIC *(moale)* : Basta. Ajunge, băieţi, pentru astăzi... *(Lui Ovidiu, cu un zîmbet.)* Gîndeşte-te dacă nu e totuşi mai bine în România...
MIKE : Jos trădătorii ! *(Trage iar.)*
SHEILA *(ieşind în faţă)* : Trăiască Marcuse !
COMANDORUL *(congestionat)* : Domnişoară Sheila ! Există totuşi o limită. Nu mai sîntem în mai ! *(E foarte revoltat.)*
MIKE : Asediul Palatului de Iarnă. Şi a iernii din toate palatele. *(Cei trei tineri ies alergînd.)*
DUPIC : Céléstine, dl. Petrescu, un eminent jurnalist, işi pune talentul la dispoziţia noastră. Prinţul Marangozzi, distins om de artă.
CÉLESTINE : Îmi pare foarte bine, domnule. Deşi — regret că trebuie s-o spun, — bărbaţii români, după cît i-am cunoscut, au fluctuaţii imprevizibile.
DAMAREANCA : Nu toţi, doamnă.
CÉLESTINE *(deschizînd doi ochi avizi)* : Vreau să vă găsesc printre excepţii. *(Ies amîndouă cu Ovidiu.)*
MARANGOZZI : Pot să vă deranjez acum două secunde ?
DUPIC *(preocupat)* : Numaidecît, prinţe. Dealtfel cunosc problema. E de crezut că bătrînul ne va părăsi curînd ?
MARANGOZZI : Foarte curînd. Iminent. Testamentul e depus la Zürich, împreună cu inventarul.
DUPIC : Patru ?
MARANGOZZI : Cinci.
DUPIC : Bine. Spune-i doamnei de Marenne să procedeze ca de obicei. *(Prinţul iese legănîndu-se.)*
COMANDORUL *(încă vexat)* : Sînt cam descreieraţi, ăştia micii.
DUPIC : Ce vrei, dragul meu, noi am avut, din fericire, războaie la dispoziţie. *(Il bate amical.)* Iţi mulţumesc că m-ai ajutat adineauri. Dacă mi-aduci voturile de centru dreapta — stînga sper s-o obţin... *(Rîde.)* O să înnebunească Schmidinger şi ai lui, în primul moment n-o să înţeleagă manevra.

COMANDORUL : Rămîn la ideea mea : boşii sînt stupizi şi detestabili. De-aia au pierdut şi în Ardeni. *(Privind cioburile.)* Păcat de faianţa asta fină. În fiecare zi se adună.

DUPIC : Nici o problemă, o facturez la patronul cel mare, la Bruce O'Kelly. Se trece la cheltuieli culturale şi se scade din impozite...

SFÎRŞITUL PRIMEI PĂRŢI *

* Împărţirea a fost decisă de spectacolul bucureştean. Piesa se poate fragmenta şi altfel.

PARTEA A DOUA

TABLOUL 6

O mică terasă, pe trotuar, în piața Odeon. Ovidiu stă într-un trenci în fața unei cafele, cu aerul unui om care așteaptă. Trece Venceslas Vrabie, îl zărește.

VRABIE : Ce faci „tovarășe" ? *(Ovidiu e surprins, jenat, dar celălalt continuă cu dezinvoltură.)* Te-ai ajuns, da, nu mai cunoști oameni săraci. Am auzit că dai o brînză cu un *beaujolais*. *(Ovidiu îl invită stîngaci să șadă.)* Zi așa, tovarășe ?
OVIDIU : De ce îmi zici tovarășe ?
VRABIE : Păi dacă te-ai dat cu goșiștii. Crezi că dacă ți-ai pus pseudonim nu te mai cunoaște nimeni ? „Băieții" ce lucrează ? Va să zică te-ai băgat cu ai noștri.
OVIDIU *(tot mai surprins)* : Cu care ai noștri ?
VRABIE : Și cînd ți-am propus să vii să facem manifestație, m-ai refuzat. De ce ? Dacă ești de stînga !?... Mai ciuguleai un ban. Nu te băgam la comuniști, ăia fac singuri, dar la socialiști puteai să mergi. Ce te costa ?
OVIDIU *(cu jumătate de gură)* : N-am vrut să mă angajez.
VRABIE : Ei, vax ! Zi-i că ți-a părut cam puțin. Ce vrei, atîta putea să dea burghezul. Damsky nu e Dupic, și nici concernul Bruce O'Kelly. Plus că mai ciupește ceva și tata Schwartz, ca intermediar. Spune, pică pitacul, te „onorează" bine ?

OVIDIU *(jenat la culme)* : Nu știu încă...
VRABIE : A, lucrezi pe credit. Nobil ! Știi că verzuliii au turbat, să nu te prindă, că o iei pe cocoașă. Mitocani, ce vrei. Și fanatici, pe deasupra. Ei jură că ești spion. Sînt și timpiți : un spion nu se demască prin articole.
OVIDIU : Dumneata ce crezi ?
VRABIE : Că te-a răzbit, aia cred. Bine c-ai nimerit baremi la un patron mai pricopsit. Probabil tot Dămăreanca, codoașa aia. Dar să nu îți închipui că o să te ție. Cum termini tura, *au revoire*, poate, chiar înainte. Și pe urmă o să înceapă să te bubuie. Cine ? Tot un ziar al lui Dupic. Ți-o spune Venciu, care le știe zarul. Dupic o să te bușească, ăștilalți din dreapta o să te bușească, n-o să mai poți scoate capul în lume. Și pe urmă o să vii să te vinzi pe bani mărunți lui Schwartz, să-ți găsească un plasament, o grevă, ceva, să fii apărat. Altfel ești pierdut, te lichidează.
OVIDIU : Pe dumneata de ce nu te lichidează, dacă zici că ești de stînga ?
VRABIE : Mă faci să rîd. Păi eu fac o grevă marți, la socialiști, și o spargere de grevă, miercuri, la galbeni. Iau și de colo, și de colo. Puțin îmi pasă, domnule, de doctrinele astea. Mîine sînt la oamenii lui Gruber.
OVIDIU : Care Gruber ?
VRABIE : Care Gruber ? Creierul lui Künecke. Care e director la Schmidinger. Nu ți-a spus Dupic de Schmidinger ? E rivalul lui. Tot participație americană, Jerome Vanderloon. Gruber lucrează cu dreapta lui Künecke, dar trage spuza pe gheșeftul alor săi. Șvărțulică îl înjură pe Gruber, de formă ; ba-l și urăște uneori, îl face „ovrei puturos", dar pe mine tot el m-a angajat la *lockout*-urile lui Gruber. Iar eu l-am cărat pe Țiți Henția cînd era încă în voce. Hai, noroc !
OVIDIU : *Asta* e „meseria" lui Henția ?
VRABIE : A fost și el de două ori, o dată nu l-am dat adresa bine, a nimerit la altă manifestație, a pen-

ticostarilor, mi se pare. Aia era gratis, m-a blestemat trei luni. Parcă pentru mine e meserie? Dar e mai comod decît să cari lăzi în piață sau să te culci cu babe cum fac alții, în special în Germania. Dămăreanca e specialistă la adus pești pentru Madame Dupic. Cu noi nu prea a avut spor. Crăciunescu, boierul, a clacat; Suditu trăiește cu Marangozzi, nu se pune chestia; Sandu Popazu e timid, s-a îmbătat înainte, l-au dat pe ușă afară. Au și ei bon-ton, deh! Pe mine nu m-a lăsat popa Bembea care lucrează cu Künecke prin Gruber — adică fără să mai treacă pe la Schwartz. Spunea că n-am ce căuta la concurență, mi-a găsit el alte doamne, să flirtez numai, la balurile comunității ortodoxe. Plus că sînt și în corul bisericii. Plus că vînd cravatele lui Damsky și strig din două în două săptămîni în contul lui, să se naționalizeze toată industria franceză, minus micile întreprinderi. Plus că pictez.

OVIDIU: Am văzut.

VRABIE: Să nu crezi că-mi fac iluzii. Nu mă cunoaște nimeni; bietul Stiopul, care e un galanton, m-a mai lăudat. Dar ies pitaci. Am venit acum cinci ani, nu-mi dă mîna să mor prost. Jocul ăstora e mai dur de o mie de ori decît al ălora de acasă. Aia de bine de rău își pun pielea în saramură pentru poporul ăla, dar ăștia ce păzesc?

OVIDIU: Poate... libertatea.

VRABIE: Mai dă-i dracului. Sînt încovrigați unul de altul, toți. Nu pot mișca. Eu baremi îmi spăl sufletul, mă mișc. Dar ei? Măcar și băieții noștri: Sandu nu mișcă de ordinele pe care i le aduce Blănaru. Crăciunescu de familiile „istorice". Suditu nu mișcă de Marangozzi care i-a promis marea și sarea cînd o muri unchiul Giulio și care-i șterpelește lucrările și le vinde pe chei. Asta e libertatea, nene. Te uiți urît la mine, că n-am principii, certitudini. Fac și eu ce pot. Eu în mic, iar domnul Roger Vincent Dupic face, în mare, același lucru — asta e singura certitudine. Și noi n-o să putem trece nicio-

dată de-aici acolo, de la mic la mare, decît dacă, știu eu, seducem o miliardară. Și chiar atunci, există o bombă pregătită pentru noi toți. Iată a doua certitudine. Iar eu care știu că totul e rahat sînt mai liber și mai lucid decît tine care zaci încă sub narcoza speranței : a treia și ultima certitudine. La revedere ! *(A plecat, vital, neobosit. Se întoarce peste o clipă.)* Și nu te rușina c-ai venit să-i aștepți aici, la ieșire, pe actorii din București. Sînt de-ai noștri săracii !... *(Dispare. După un timp, vine doamna Dămăreanu. Ovidiu se scoală, îi oferă ceva.)*

DAMAREANCA : Ți-am adus plicul. Patronul îți mulțumește. Ești un om aproape bogat. Dacă vrei să-i depui, îți pot da niște adrese.

OVIDIU : Cum a fost spectacolul ?

DAMAREANCA : Au avut succes. Încă ceva : nu mai e nevoie să scrii. Bineînțeles onorariul e complet.

OVIDIU *(mușcîndu-și buzele)* : Mulțumesc, doamnă ! Ați fost foarte amabilă. Vă doresc binele pe care mi l-ați făcut. *(Ia plicul, vrea să se ridice, otrăvit.)*

DAMAREANCA : Stai. Mai fă-mi te rog un serviciu, ca revanșă. Vine acum un tînăr actor de la București, care mi-a telefonat. Rămîi și dumneata. Nu trebuie să spui nimic, decît ce-ți convine. Ne-am înțeles ? Iată-l.

(Se apropie, încă timid, tînărul Ion Găvozdea, zis Johnny, simpatic, frumușel, de 25 de ani. Totodată, în fund începe să se plimbe o tînără oacheșă.)

GAVOZDEA : Sărut mîinile. Doamna Dămăreanu ? Ion Găvozdea, zis Johnny. *(Se uită neliniștit la Ovidiu.)*

DAMAREANCA : Domnul Petrescu e un bun prieten al meu. Poți vorbi liniștit.

GAVOZDEA *(subit)* : Doamnă, dar eu vă cunosc !

DAMAREANCA : E posibil. Ați mai fost la Paris ?

GAVOZDEA : Eu vă cunosc de la București. Acum șapte ani erați în țară.

DAMAREANCA : Da, e adevărat. Unde m-ați văzut ?

GAVOZDEA *(exaltat)* : O, doamnă, dar erați... știți cum erați ? Ați intrat în sală, eu mă uitam prin gaura

cortinei, eram încă student dar făceam figurație. Zic, uite a venit o doamnă formidabilă! Elegantă, distinsă, imediat s-au apropiat doi maeștri și v-au pupat mîna și a venit chiar directorul și v-a pus lîngă soția lui — vă aduceți aminte? Și cînd umblați pe stradă, ca o regină... Odată v-am văzut la bar, cu niște străini. Străluceați printre toți, roiau ospătarii să vă ghicească gîndul, vă aduceți aminte, am spus cuplete...

DAMAREANCA: Domnule Găvozdea... *(E puțin jenată, răscolită.)*

GAVOZDEA: Vă știu, doamnă, ați fost o mare podoabă. Acuma să vedem ce-i facem. Aveți unde să mă țineți?

DAMAREANCA: Dacă ești hotărît, o să găsim.

GAVOZDEA: Nu știu cum merge treaba aici. Ies ceva bani, cu arta? Eu cu limba rup nițel, însă pot să mă specializez, bineînțeles, dacă plătește cineva orele. Nu se poate să n-o izbesc. Au izbit-o ei alții, mai proști... nu credeți?

DAMAREANCA: Poate să vă dea informații și dl. Petrescu, care a venit de trei luni.

GAVOZDEA: Domle, se poate trăi? *Aveți bani?* Asta e problema. Cîți bani aveți la dumneavoastră, după trei luni?

OVIDIU *(cu un fel de înverșunare)*: Am, domle. Am destul! Vrei să-i vezi?

GAVOZDEA: I-ați cîștigat greu?

OVIDIU *(iritat)*: Nu, domle. Ușor.

GAVOZDEA *(neîncrezător)*: Faceți mișto de mine?

OVIDIU: Nu fac mișto *de dumneata.*

GAVOZDEA *(după ce-l mai examinează puțin)*: Atunci...

DAMAREANCA: Atunci să mergem. Eu sînt cu mașina, cu o americancă tînără, care a fost la spectacol. Iat-o! Dumneata mai ești cu cineva?

GAVOZDEA: Pot să mai aduc o fată, din figurație? Florica Popescu. Colosală.

DAMAREANCA: Bineînțeles.

GAVOZDEA: Se descurcă ea, n-avem treabă.

DAMAREANCA: Unde e?

GAVOZDEA : Uite-o colo. *(Strigă.)* Hei ! Vira, Popescule. *Caman.*

(Fata se apropie cu o valiză. Are 22 de ani. E superbă. Tot atunci apare și Sheila.)

SHEILA *(lui Ovidiu, zîmbindu-i convențional)* : Hi ! *(Pronunțat : hai ! Ovidiu salută.)*

GAVOZDEA *(răspunzînd cu elan)* : Hai ! *(Floricăi.)* Uite, ne ia tanti și ne plimbă nițel prin Paris. Pricepi ?

FLORICA : *O.K. Tanc iu ! Ciao.*

ÎNTUNERIC

TABLOUL 7

Mică sală de curs-laborator într-o universitate germană. În bănci stau 7—8 studenți, între care, Sheila și Mike O'Kelly, însoțiți de Jean-Pierre Dupic. De data asta băieții sînt îmbrăcați hippy. Ovidiu stă mai disimulat, în fund. În față, o ochelaristă germană ia notițe. Profesorul Stiopul are 60 de ani. E un om blînd, puțin trist, de o evidentă autoritate morală. Vorbește cam greoi, ca și cînd și-ar descărca mereu ceva de pe suflet. Mike joacă șah prin corespondență cu prietenul său. Un altul, mai în spate, citește un lexicon. Sheila urmărește mereu amabilă și extaziată.

STIOPUL *(chinuit)* : Un asemenea sens al categoriei universalului, al spiritului obiectiv, lipsește din structura spirituală a poporului român, care rămîne astfel disputat de contingențe, de lava caldă a organicității. Și vine momentul să ne întrebăm, și poate să admitem, oricît ne-ar costa, că dacă poporul român ar fi optat la timp pentru catolicism el ar fi avut, spiritual, o situație mai bună, ar fi conceput

universalitatea și transcendența, două dimensiuni fără de care o cultură nu poate fi mare.

MIKE *(încet, în joc)* : Garde !

JEAN-PIERRE : Morbleu.

STIOPUL *(care nu înregistrează incidentul, claustrat cum e în lumea sa interioară)* : Aveți altă părere ?

MIKE : *Sorry, mister* Stiopul.

STIOPUL : Neputînd depăși imanentismul, avînd un Dumnezeu patriarhal, proiecție a vieții imediate, concrete, românul este *obligat* la *omenie*, care este un compromis cu toate marile tentații și neliniști spirituale. El nu poate fi crud, excesiv, dar nu poate înălța nici acele grandioase catedrale făcute din tenacitate, dispreț de sine și asceză.

HANNELORE BAUMGARTEN : *Wie ?*

STIOPUL : Asceză, de la cuvîntul grecesc *Askesys.*

HANNELORE : *Entschulding, wie schreibt man dass, Herr profesor* Stiopul ? Cum se scrie ?

STIOPUL *(n-a auzit-o)* : Panteismul său ortodox îl împacă cu moartea în care vede trecerea de la un inform la alt inform și nu de la ordine la altă ordine, cum crede catolicul. Fiind imanentist, valorile sale sînt mutabile, dialectice, participînd de la organic — nu eterne, ca la catolici. Spațiul său e ondulat ca o fatalitate ; nu abrupt ca o împotrivire. Românul nu are sensul ciocnirii spirituale, întrucît nu crede în dimensiunea spirituală transcendentă, el îi preferă viața primară. Ca așezare în lume, catolicismul ar fi fost o mare mutație și, poate, într-un fel, o mîntuire... Vom continua joi.

MIKE *(răsuflînd ușurat)* : O.K. *(Iese cu Jean-Pierre.)*

STIOPUL : Întrebări ? *(Hannelore ridică degetul.)* Dumneata.

HANNELORE : Am trei întrebări : 1) Cîți călugări cuprindea ordinul cistercițiilor din România ? 2) Cîte școli confesionale sînt în România ? 3) Dacă pacea de la Münster și Osnabrück a mărit sau a micșorat numărul catolicilor din România, și cu cît ?

STIOPUL *(amărui)* : Pentru această statistică, pentru toate întrebările care cuprind pe „cît", adresați-vă asis-

tentului meu, dl. Rupert Kassel, la bibliotecă. *(Hannelore iese.)*

SHEILA *(ridicînd mîna)*: *Well*... voiam numai să vă întreb ce înțelegeți prin „viața primară".

STIOPUL *(căutînd)*: Viață făcută din foame, din sete, din dragoste... și din contemplație...

SHEILA *(n-a înțeles)*: O! Foarte interesant. Dar ce înțelegeți prin „contemplație"?

STIOPUL: La catolici și budiști are un sens spiritual. La români e o trăire gratuită, disponibilă.

SHEILA *(tot n-a înțeles)*: O! *I see!* Dar ce înseamnă gratuit, disponibil? *(Profesorul ezită.)* Nu puteți traduce în englezește?

STIOPUL *(zîmbind trist)*: Mă tem că nu...

SHEILA: O, *I'm sorry*.

(Iese puțin dezamăgită. Recunoaște pe Ovidiu și îl salută cu un „Hi". Ovidiu se apropie. A rămas ultimul.)

OVIDIU: Aș vrea să vă întreb și eu ceva, domnule profesor.

STIOPUL *(tresărind)*: A, vorbiți românește?

OVIDIU: V-am ascultat cu atenție ideile despre catolicism.

STIOPUL *(retractil, cam nesigur)*: A fost o simplă ipoteză.

OVIDIU: Nu spuneți asta.

STIOPUL: Vă asigur că...

OVIDIU: Nu spuneți asta, domnule profesor. Dumneavoastră n-aveți voie să faceți ipoteze.

STIOPUL *(încercînd să fie bătăios)*: Cine îmi interzice?

OVIDIU: Dumneavoastră trebuie să ne transmiteți *certitudini* spirituale. *Sînteți singurul care puteți s-o faceți*. Eu pentru asta am venit pînă aici din Franța.

STIOPUL: Din Franța!? *(Rămîne cam umbros.)*

OVIDIU *(tot mai pasionat)*: Ideea universalului, pe care ați expus-o adineauri, e o întărire. Ne zbatem în atîtea lucruri mici, contingente. Trebuie să fie undeva o zonă unde omul e liber spiritualicește. Cred că dumneavoastră vă aflați în preajma ei.

STIOPUL: Mă tem că noi n-avem vocația acestui universal.

OVIDIU : Poate pe plan de mase, nu. Dar ca indivizi izbutim să-l concepem. Dumneavoastră trăiți în această idee. Sînteți capabil să v-o apropiați. Și s-o comunicați. Dar am impresia că vă rețineți...

STIOPUL *(frămîntîndu-se)* : Domnule, trăiesc în ultimele săptămîni un coșmar... Nu știu cine sînteți și ce vreți de la mine. Dar am ajuns să mă întreb... dacă eu mai reprezint, cu adevărat, pe cineva, ca spiritualitate. Nu poți veni în Europa fără să-i receptezi valorile. Și nu poți să i le receptezi de pe poziția de dizident, de ortodox. A continua să mai fiu romîn, fără legătură cu România, nu e posibil. A fost posibil la început, ca protestatar. Dar acum trebuie să mă integrez în ceva, într-o familie spirituală europeană. *(Cu un zvîcnet de apărare.)* Ori să mă întorc...

OVIDIU *(gemînd)* : Nu !

STIOPUL : Știu și eu, că nu. Dar atunci sînt obligat să intru în universal. Să uit că sînt confrate cu dumneata și cu alții. Să redobîndesc dimensiunea spiritualului, a valorilor eterne. De aceea am vorbit așa despre catolicism. Mi-e teamă că n-am altă soluție. Trebuie să mă mîntui de pierderea identității. Să mă simt legat de o ordine. De o necesitate la care să consimt.

OVIDIU *(uimit, contrariat)* : Vorbiți aproape ca un marxist : necesitate consimțită. Nu ! Eu aș vrea să vă văd făcînd gesturi *libere*, absolut liberee, înțelegeți ? De ce nu treceți la catolicism, dacă aveți dorința asta ?

STIOPUL : Dumneata ești catolic ?

OVIDIU : Nu sînt nici ortodox, nici catolic, nici altceva, pentru mine lucrurile astea n-au mare importanță. *(Cu pasiune.)* Dar aș vrea să văd, să am certitudinea că un om, un om de o mare conștiință, își poate determina singur viața, că e liber să hotărască așa cum îi place...

STIOPUL *(abstras, ezitant)* : Eu caut altceva, domnule... Caut constrîngere și rigoare spirituală. Azi nu le deține decît catolicismul.

OVIDIU : Domnule profesor, vreau *determinarea liberă*, capriciul dacă preferați. Eu nu mai am ce conversiune să mai fac. Eu am făcut una, am fugit din România. Dar nu-mi ajunge, înțelegeți ? Acum vreau justificarea ! Înfrîngerea dogmei. Şi a stihiei în care ne zbatem — ca oameni.

STIOPUL : Ești tînăr... Ai să vezi cum încetul cu încetul te înconjură un concept spiritual mai înalt, al unei necesități... oarecum obiective.

OVIDIU *(frapat)* : Dar asta am auzit-o de la comuniști, domnule profesor ! Atunci nici aici nu există posibilitatea libertății depline a gestului tău spiritual ? Eu refuz să cred că Occidentul e doar împlinire materială, îmburghezire !

STIOPUL : Vorbește mai încet...

OVIDIU *(vehement)* : Eu am venit să caut aici tocmai putința de a te elibera, de a te găsi ! N-am de unde s-o mai aştept decît de la dumneavoastră. Sau de la dragoste. Dacă nu faceți lucrul acesta, simt ca mă furați, că toată venirea mea a fost inutilă, *i-ați luat sensul*.

STIOPUL *(tensionat)* : Iar dacă-l fac de aici înainte, înseamnă că sînt sub condiționarea dumitale ! Deci tot neliber ! *(Sfîșiat.)* Lasă-mă ! Lasă-mă, omule, lasă-mă !

(În prada unei mari tulburări, iese. Ovidiu rămîne pe gînduri cîtva timp. Hannelore Baumgarten se întoarce, se așază în bancă și extrem de sîrguitoare completează niște notițe.)

Ovidiu *(după o vreme)* : *Fräulein*, spune-mi, te rog, de ce urmezi cursul profesorului Stiopul ? *(E numai încordare spirituală.)*

HANNELORE : Pentru că voiesc să cunosc România.

OVIDIU : De ce ?

HANNELORE : Pentru că am fost la Mamaia. Şi am întîlnit cu tînărul Georgică Pitzu. Şi el a spus să cunoaștem mai bine unul pe altul...

ÎNTUNERIC

TABLOUL 8

Garsonieră modestă compusă dintr-un hollșor-salon și o cameră de culcare din care se vede doar ușa de sticlă. Intră Sheila urmată de Ovidiu. Ca totdeauna, fata e plină de gentilețe camaraderească, entuziasm convențional și zîmbet stereotip, în timp ce Ovidiu e preocupat și tortuos, cu privirea omului ce vrea să dea o mare lovitură.

SHEILA : Aici stai ? O, *how lovely ! (Privește pe geam.)* Splendid ! Uite și Domul Invalizilor unde doarme Napoleon. Ce mult mi-ar fi plăcut să locuiesc așa ! Dar Mike preferă să stăm la castel, ca să aibă ce împușca.

OVIDIU : Ia loc, te rog.

SHEILA : O. K. Spuneai că vrei să-mi explici cuvintele acelea. Sau să-mi arăți ceva de la voi. *(Văzînd că el nu se mișcă.)* Ai albume ?

OVIDIU *(într-o tensiune specială)* : Miss Sheila, am adus altceva de la noi. O nemaipomenită dorință de... *(Caută cuvîntul.)*

SHEILA : De ce ? *(Văzînd că el o fixează fără răspuns își cercetează ținuta.)* O, iartă-mă... *sorry... (Se reajustează.)*

OVIDIU : Dumneata ești, într-un fel, răspunsul la ceea ce m-am întrebat nopți întregi... ești... produsul fin... ultim... al civilizației noastre.

SHEILA *(cu cea mai mare bunăvoință)* : Iartă-mă, nu te-nțeleg... *Sorry ! I don't understand you.*

OVIDIU : Nu trebuie să-ți fie frică de ce îți spun eu.

SHEILA *(rîzînd)* : Oh ! De ce să-mi fie frică ? *(Și într-adevăr nu îi e.)*

OVIDIU : Eu simt... *(ștrangulat)* eu simt că dumneata trebuie să-mi aparții. *(Așteaptă, numai pîndă și nervi.)*

SHEILA : Adică... *to make love with you ?* Să facem dragoste ? Noi doi ? *(E surprinsă.)*

OVIDIU : Da.

SHEILA : Acuma ?
OVIDIU : Da.
SHEILA *(fermecată)* : O, ce bună idee ! Foarte gentil că ai avut ideea asta. *(Se scoală, drăguță, amabilă.)* Unde e baia ?
OVIDIU *(crezînd într-o stratagemă îi barează brusc drumul)* : Nu pleca ! *(Rînjind.)* N-ai să mai pleci de-aici !
SHEILA *(bucuroasă)* : Ce frumos ai strigat ! Pasionant ! Și știi să privești ca-n filme. *How exciting !* Pe acolo ? *(El a rămas stană de piatră.)* Nu-i nimic, mă descurc. *(Intră la baie. Ovidiu turmentat, descumpănit, își aprinde o țigară. Privește bănuitor pe fereastră să vadă dacă nu este urmărit, păzit. Fata iese. Și-a scos bluza, ciorapii.)* Ce faci, nu te dezbraci ?
OVIDIU : Sheila ! *Cine ești tu ?*
SHEILA *(rămîne un moment surprinsă, apoi constată bucuroasă)* : Ești romantic ! *(Văzînd că el tot nu se mișcă.)* Să știi că la 8 merg la cinema cu un căpitan-pilot. *I'm sorry indeed.*
OVIDIU *(sumbru)* : Cred că n-ai să mai mergi cu nimeni. *(O îmbrățișează înfrigurat, patetic.)* O, Sheila ! *(O strînge ca pe o ultimă șansă. O soarbe toată într-un sărut lung.)*
SHEILA *(mulțumită)* : Cred că a fost un bun sărut.
OVIDIU : Sheila !
SHEILA : Și nu mă mai privi așa ca și cînd ai avea intenția să mă iubești nesfîrșit. Bărbații obosesc repede. Au un suflu mai scurt, e fiziologic. Eu cînd am început să fac dragoste nu reușeam să mă încălzesc, acum reușesc, dar, sigur, trebuie să mă mai gîndesc cîteodată la unele scene din film... bineînțeles cînd mă pot concentra. Fiindcă, în general, știi, sînt destul de distrată. De pildă, eu n-am băgat de seamă cînd mi-au crescut sînii. *(Rîde surprinsă.)* Mi-au crescut așa, pe neașteptate.
OVIDIU : „Ai sîni frumoși ca merele de mai."
SHEILA *(încîntată)* : *O, lovely. Tank you !*
OVIDIU : „De a vîrstei ei căldură, fragii sînilor se coc."
SHEILA *(surprinde eufonia)* : *Oh ! Nice !*

OVIDIU : „Cu șoldul mic, cu coapsa fină, de alăută florentină."

SHEILA *(plină de bunăvoință)* : O, ești foarte romantic. Sună ca o poezie. De ce n-o publici ? Cunosc oameni care s-au îmbogățit cu poezia.

OVIDIU *(scrîșnit, tatonînd în amintire)* : „Sînt bolnav, de cîntece mamă. Adu-mi-o să joace culcată și să geamă."

SHEILA : *Oh ! Let us go !* Hai să mergem acolo.

(Intră în dormitor amîndoi. Lumina descrește pentru a marca trecerea timpului. Cînd se reaprinde ea e la oglindă și se piaptănă. El, într-un halat, privește alb.)

SHEILA : Aici mi se decolorează părul mai repede decît la New York. Deși, după statistici, poluarea e mai mică. Știi cui i-e frică nemaipomenit de poluare ?

OVIDIU *(absent)* : Cui ?

SHEILA : Lui Céléstine Dupic. N-am văzut o ființă așa de înspăimîntată. În fiecare zi spune că are aer mai puțin. Și îi e frică de moarte într-un mod stupid.

OVIDIU *(cu o vagă amenințare în voce)* : Ție nu ți-e frică ?

SHEILA : Nu mi-am pus problema. Crezi că mai prind ceva din film ? Căpitanul ar putea să se supere. Dar poate că am să-i explic.

OVIDIU *(amar-ironic)* : Dacă ai să te poți concentra.

SHEILA *(rîde)* : Exact. *(Apoi mai serios.)* Știi că de data asta a reușit ? Îhîm ! A fost aproape ca-n manual.

OVIDIU *(iar sumbru)* : Și dacă ți-aș face ceva acum care nu e ca-n manual ? *(Se apropie amenințător.)*

SHEILA : Oh ! Dar trebuia să-mi spui. Să-mi fac alt program. Eu am crezut că într-adevăr vrei să-mi explici ceva. Însă ai fost *fair*. Thank you !

OVIDIU *(încruntat)* : Știi ce mă gîndesc Sheila ? Ce-ar fi să te rețin aicea ? *(Șovăie.)*

SHEILA : Te-ai plictisi îngrozitor. Cred că și eu. Sigur, tu cu alt suflu. Singurul care s-ar distra ar fi Mike. Cred că și tata s-ar distra să dea de lucru la Interpool, n-a mai avut de mult ceva excitant, săracu

tata. Mike ţi-ar trage un glonţ în cap. Ar fi dreptul lui, nu?

OVIDIU *(gîfîind)*: Şi dacă ai muri tu? *(Se zbate chinuit de gîndul s-o omoare.)*

SHEILA: Oh, sînt asigurată la „Wilson and Odets, Incorporated" pentru zece milioane. N-ar fi o afacere mare, dar nu pot spune că nu aduc un venit. *(Se apropie de el, îl sărută scurt.)* *So long, darling!* Dacă ne mai întîlnim şi mai vrei să facem dragoste, *it's all dight!* *(Zîmbind cordial.)* Dar nu trebuie să te simţi obligat. Am să-ţi aduc un săpun *Harris and Harris*. Să ştii că e mult superior săpunurilor franceze şi chiar germane. Oh, am uitat să-mi iau pilula, îţi spun că sînt distrată. Ce om mare a fost Napoleon. Nu mă mai conduce. *Bye-bye!* *(Iese entuziasmată pe lîngă Ovidiu, care a fost la un pas de crimă dar a rămas pustiu, ridicol, bolnav de neputinţă.)*

ÎNTUNERIC

TABLOUL 9

Decor simultan. Acţiunea principală se petrece într-o maghernită la subsol unde Ovidiu şi Crăciunescu, foarte schimbaţi în rău, lucrează la coroane funebre din hîrtie cerată. Ovidiu e ponosit, nervos. Crăciunescu are o fixitate în privire, semn de oboseală, ca şi cînd ar vedea derulîndu-se nesfîrşite amintiri. Într-adevăr amintirile se desfăşoară (flashuri) pe alte planuri ale scenei, ca şi cînd viaţa ar fi etajată şi cei doi dizgraţiaţi ar sta pe ultimul nivel.

CRĂCIUNESCU *(trist)*: Ceea ce era de nesuportat nu era sărăcia. Sînt lucruri mult mai grave decît sărăcia. Dealtfel nici în ţară nu eram sărac. Aveam comenzi

de stat, unele copioase. Îmi stînjeneau personalitatea. Mă falsificau.

OVIDIU : Te înţeleg.

CRACIUNESCU : Aici însă, cu băieţii, am trăit într-un alt fals. Într-o mie de falsuri de fiecare zi. Ai văzut doar. M-ai cunoscut la Mărtoiu. Ei se făceau că cumpără, dar nu pentru mine. În toate casele in care mi s-a cumpărat şi unde eram invitat, *n-am văzut nici un tablou al meu pe pereţi*. Îţi dai seama ? M-am trezit într-o zi că iau bani pentru *ceva ce nu există*.

OVIDIU : Ca popa Bembea, pentru ortodoxie.

CRACIUNESCU : Da. Nimeni n-o expune, nu-i dă realitate. E numai un cod. Şi toate sînt coduri. Nimic nu e substanţă omenească. Bietul Antoine Suditu, care este *adevărat*, aşteaptă de atîta vreme o *înţelegere* a artei lui. Am asistat la una din scenele cele mai pure cu putinţă cînd omul se zbătea să descifreze esenţa unor lucrări de deasupra noastră. Murea de foame şi nu ceda. Venise prinţul Marangozzi.

(In planul doi se vede o parte din atelier)

MARANGOZZI *(cu o exaltare profund sinceră)* : Dragul meu ceea ce ai făcut aici este o văpaie care s-a pietrificat, un cîntec cu mii de focuri ! Dacă lumea merită să existe, e fiindcă se pot stoarce din ea asemenea impalpabile ritmuri şi proporţii, scînteierea lor arde cutele sufletului, mă jur ! N-am văzut niciodată ceva care să mă...

(Se filează sunetul.)

CRACIUNESCU *(planul unu)* : Suditu însă avea îndoieli. Auzise povestea cu vînzarea pe chei. Totuşi s-a roşit odată şi i-a spus :

SUDITU *(plan doi)* : Ia-o !

MARANGOZZI *(foarte convingător şi sublim)* : Nu, n-o voi lua niciodată. Ar fi să-ţi iau palpitaţia cea mai adîncă şi n-o merit. Toţi banii unchiului meu Giulio nu înseamnă decît materie joasă faţă de aceste zboruri...

CRĂCIUNESCU *(plan unu)* : Am simțit că Suditu e prins. Sufletul lui dur care era avid după un pic de *înțelegere*, ceda acum. I-a oferit-o din nou.
MARANGOZZI *(plan doi)* : Nu face asta, nu te despuia pentru mine ! Cînd voi avea milioanele unchiului meu — și le voi avea — vei sta lîngă mine, pe o coastă veșnic însorită, și-ți voi săruta în fiecare zi mîinile, frate al sufletului meu, mîinile cu care dăltuiești aceste inefabile frumuseți. *(Se apucă să-i sărute mîinile.)*
SUDITU : Mario, nu, nu !
MARANGOZZI *(cu lacrimi în ochi)* : Tu nu trebuie să suferi ! Nu trebuie să suferi nici o clipă. Voi face totul să te așez acolo unde merită marea ta simțire, în admirația lumii.
CRĂCIUNESCU *(plan unu)* : Atunci Marangozzi era sincer. Dar peste două zile, mascalțonul a dat statueta doamnei Dupic, care, sfătuită de Viorella Vidrighin...
OVIDIU : Cum, de Viorella Vidrighin ? Ce amestec are Viorela Vidrighin ?
CRĂCIUNESCU : Viorella este mediul doamnei Dupic, nu știai ? E mediul ei ocult, care hotărăște aproape totul în viața ei. Uneori și în afacerile concernului Dupic.
OVIDIU : Nu se poate. Psihopata aceea nefericită ?
CRĂCIUNESCU : E un mediu teribil, de cînd s-a țicnit. Și ceea ce e colosal, e că nimerește.
OVIDIU *(tulburat)* : Crezi asta ?
CRĂCIUNESCU : Am dovezi. Foarte rar greșește. Asta e fenomenal. O ascultă nu numai doamna Céléstine, care e o bigotă, dar și Dupic, care e extrem de rațional și de calculat.
OVIDIU : Îl cunoști așadar pe Dupic ?
CRĂCIUNESCU : Dragul meu, dar am fost și eu chemat la el, ca și tine. *(Surpriză la Ovidiu.)* M-a pus să scriu niște articole, despre artă, mai întîi nevinovate, apoi a mărit tirul. Urma să trag în profesorul Stiopul și atunci am renunțat.
OVIDIU *(perplex)* : Dar ce are Dupic de împărțit cu Stiopul ? Sînt două lumi absolut...

CRACIUNESCU : Nu atît cu Stiopul, cît cu concernul vest-german Schmidinger cu care profesorul Stiopul e legat și el prin unele combinații...

OVIDIU *(apărînd violent ideea pe care și-a făcut-o despre Stiopul)* : Nu cred asta !

CRACIUNESCU : Nici eu n-am crezut pînă atunci. Dar în ziua aceea m-am convins. Campania avea un scop financiar. Lui Dupic puțin îi pasă de artă. Statuia preferată a lui Suditu, Céléstine i-a azvîrlit-o doamnei Dămăreanu, care i-a pasat-o lui Vrabie, s-o vîndă. Vrabie refuzînd, a luat-o Henția. A dat-o pe nimic și-a băut banii.

OVIDIU : Henția ? Dar e și el artist ca și voi.

CRACIUNESCU : E foarte nefericit. Nu-l primește nimeni. La început a fost *speacker*. De cînd și-a băut vocea, face note informative despre toți românii care vin sau stau aici. De mine a umplut Parisul că sînt agent dublu. O seamă de uși mi s-au închis, mai ales în ultima vreme.

OVIDIU *(mișcat)* : Probabil de cînd ești prieten cu mine. Nu-i așa ?

CRACIUNESCU : Mi se închideau oricum. Dar și articolele tale au ajutat. Și mai ales contra-articolele. În care te-au făcut praf. Henția le-a speculat.

OVIDIU *(îngrozit)* : De-aia ai ajuns aici ?

CRACIUNESCU *(delicat)* : Nu-ți face reproșuri. Mă falsificau. Trebuia să păstrez o morgă fără acoperire. Nu-mi dădeau voie *nici să cobor*. Era infernal. „Un Crăciunescu" ? Nu mai suport dictatura. Nici măcar pe aceea a bunelor moravuri. Am plecat din România să scap de dictatura proletariatului. Și am dat aici peste o sută de familii de ciocoi români, cu ifose, dar fără nici o putere, oploșiți într-o țară care ne ignoră pe toți. Țară care a întins mîna guvernului de la București. Pentru un francez cei de acasă sînt mai interesanți decît noi. Habar n-au de noi cei de aici, și ce e mai de necrezut, nu ne iau în seamă decît dacă reprezentăm o cultură originală proprie. Știi ce i-a spus într-o zi un critic francez lui Suditu — care e un artist foarte sincer ?

BOSCH-VAUDRY *(plan doi)*: Interesant ce faci d-ta, domnule, chiar foarte interesant. Decît că... nu știu de unde să te iau. N-ai nici o apartenență. Nu derivi din nimeni.*

SUDITU : Dar asta e tocmai ambiția mea!

BOSCH-VAUDRY *(mordant)*: În acest caz, ați reușit de minune.

SUDITU : Sînt chiar mîndru de asta!

BOSCH-VAUDRY *(zîmbind ironic)*: Cu atît mai bine pentru dumneata.

OVIDIU : Cum adică apartenență? Dar dacă vreau să fiu un om universal?

CRĂCIUNESCU : Te zbați degeaba dragul meu. Țara o cărăm cu noi, în noi. N-o mai putem lepăda, orice-am face. Uite, de pildă profesorul Stiopul. Chiar dacă a trecut la catolicism...

OVIDIU *(întrerupîndu-l, viu)* : A trecut așadar?

CRĂCIUNESCU : Da, e ultima bombă. A adus-o Henția. Mi-a azvîrlit-o mie în față. „Ei, ce mai zici acuma domnule Crăciunescu?“ — „Fiecare are dreptul să-și exprime conștiința, domnule Henția!“ A început să urle! — „Vedeți! Asta e liberalismul! Din cauza ăstuia vom pieri!“

OVIDIU : Nu-i liberalismul, e libertatea! E libertatea de a alege, de a face ce crezi în adîncul sufletului tău. Neconstrîns de nimeni. De a avea o credință, un adevăr al tău. De a fi adevărat!

SCHWARTZ *(pe planul doi; plîngînd de-a binelea)*: Oi-vei! Oi-vei! Să-mi facă el mie asta?

VRABIE : Ce-i Swărțulică, ți-a căzut o muscă-n frișcă?

SCHWARTZ *(vehement)*: Să-mi faci tu mie asta? Spurcatule! Om fără nimic sfînt, fără Dumnezeu.

VRABIE : Ce-ai cu Dumnezeu?

SCHWARTZ : O să te bată, așa să am eu noroc. De unde ai luat pămîntul pe care mi l-ai vîndut mie? Din marginea Parisului, zic zău dacă nu.

VRABIE : Cine te-a trombonit?

* Fragmentele cu literă mică nu au fost incluse în spectacolul bucureștean.

SCHWARTZ *(hohotind)*: Nu e pămînt românesc! Criminalule şi spurcatule.
VRABIE: Vezi-ţi de treabă, te-a minţit baba.
SCHWARTZ: Ba e adevărat! Am înşelat oameni sinceri! Care au plătit cinstit!
VRABIE: Dă-i dracului, important e să creadă... Parcă mai ştim noi ce-i adevărat!?

CRACIUNESCU *(pe plan unu)*: Îl cunoşti pe profesorul Stiopul?
OVIDIU *(ezitind)*: Nu! Dar îl admir. Iată în sfîrşit un om liber!
CRACIUNESCU: Liber, zici tu? Hm! Bine ar fi, dar cine ştie ce a avut de plătit bietul profesor — şi ce-o să mai aibă.
OVIDIU: De ce spui asta?
RECTORUL *(pe plan doi)*: Also, Geehrter Herr Kolega, se pune în mod legitim întrebarea: dacă socotiţi că România ar fi fost întărită prin spiritul catolic, de ce nu treceţi înşivă la catolicism? Cu tot respectul ce vi-l datorez e o chestiune de probitate intelectuală şi spirituală. Dv. românii, iertaţi-mă că v-o spun, scontaţi în atitudinea dv. mai mult pe rezultatele social-politice decît pe substanţa convingerilor. De aceea nu aveţi o veritabilă spiritualitate...
STIOPUL: Domnule Rector!...
RECTORUL: Lucrul acesta reiese şi din felul cum împărţiţi laude la toţi artiştii români, fără deosebire. Aceasta se observă în universitate şi, n-am s-o ascund, vă aduce numai rău. Sînt convins că nu toţi românii sînt geniali şi tocmai această stăruinţă în a-i acredita, face un mare deserviciu atît adevărului ştiinţific, cît şi dvs. Dealtfel asistentul dv., Kassel, şi-a exprimat, în scris, îndoieli cu privire la ştiinţificitatea ultimelor dv. lecţiuni. Noi am trecut deocamdată peste ele.
CRACIUNESCU *(pe plan unu)*: Ceea ce e frapant, tulburător, e că Viorella a prezis această conversiune.
OVIDIU: Nu!

CRACIUNESCU *(cu emoție)* : Și-a mai prezis ceva pe care mi-e frică să-l rostesc. Mi-e frică ! Am sentimentul că sîntem legați, determinați, că ne mișcăm pe șine trasate.
OVIDIU : Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat ! Sîntem liberi ! Viorella e o schizofrenică din naștere. O degenerată.
CRACIUNESCU *(aproape strigînd)* : Nu ! Viorella a fost o fată fermecătoare. Plină de sensibilitate, de cultură, cu o mare forță de atracție. *(Din tonul lui reiese că a iubit-o.)* S-a îndrăgostit de diaconul Vasiliu. Acela, pederast, nu i-a dat atenție. Ea a luat răceala lui drept sfințenie. A făcut cîteva crize mistice. Într-un moment de depresiune, madam Dămăreanu, care o tutela, i-a promis o încadrare bună în societate, ca să uite de Vasiliu, să facă bani etc... A dus-o manechin la o casă de mode, a comandorului D'Avignac.
OVIDIU : Moșul acela ridicol ?
CRACIUNESCU : Moșul acela ridicol ! A pus-o să se îmbrace în toalete fastuoase.
COMANDORUL *(plan doi)* : Iată o nouă stea pe firmamentul pîclos al Parisului. Mișcă-te puțin, fata mea. *(Viorella se mișcă grațios. Comandorul bate din palme, se prezintă un tînăr cu o altă rochie, îi ajută să se schimbe, iese.)*
CRACIUNESCU *(plan unu, gîtuit)* : Dacă știam ce o să se întîmple, îl omoram.
OVIDIU : Nu cred. Nu puteai... Tu ești un om prea...
CRACIUNESCU *(rănit de remarcă)* : Pe atunci mai eram în stare. Mai aveam credință în mine.
COMANDORUL *(plan doi)* : Dar ești splendidă. Niciodată o zeiță, mulîndu-se în mătăsurile mele, nu le-a înnobilat atît. Simt crima de a nu fi în fața ta locotenentul care eram și pe care l-am trădat pentru o glorie evanescentă.
VIORELLA : Dar sînteți plin de vitalitate, domnule D'Avignac !
COMANDORUL : Spunîndu-mi-o, aproape că mi-o redai. Mă pui la ambiție mare, domnișoară. *(O privește cupid, bate din palme. Se aduce-un complet destul*

de sumar. Eu ezită.) Dumneata ai privilegiul de a putea face să renască o mitologie agrestă, într-un ev turmentat și obosit. O, dă-mi înapoi tinerețea!

(Se luptă cu ea, se încălzește. Apoi bate din palme. Trei sau patru tineri se reped, o iau, o duc alături unde o siluiesc. Se aud strigăte. Comandorul, în culmea excitației, ia binoclul și privește: e un voyeur.)

OVIDIU *(plan unu)*: Nu! Asta e o crimă!
CRĂCIUNESCU: Nu e singura.
OVIDIU: Și Dămăreanca e o criminală. Ar trebui dată pe mîna...
CRĂCIUNESCU: Cui? Așa și-a cîștigat bruma de influență. Vînzîndu-ne, — cu sentimente cu tot.
OVIDIU *(privindu-l)*: Ai iubit-o mult pe Viorella?
CRĂCIUNESCU *(tresărind)*: O iubesc și acum... Era singurul meu adevăr. Într-o lume unde nu mai e nimic al nostru. Era, într-un fel, pămîntul meu de acasă. Mi l-au luat. Am rămas sărac.
OVIDIU: Nu spune asta! Tu ești artist, ești creator. Ești deasupra lucrurilor. Trebuie să crezi în arta ta.

SCHWARTZ *(plan doi)*: Domnul Henția așa să trăiesc cu dacă nu ești un măgar!
HENȚIA: Pentru ce?
SCHWARTZ: Ai vîndut statuia lui Sudițu, care mi-a plăcut atita.
HENȚIA: Mi-a plăcut și mie, n-am voie?
SCHWARTZ: Dacă ți-a plăcut, de ce ai vîndut-o la un nepriceput? Eu am găsit așa o ocazie!
HENȚIA: Ai găsit pe Damsky al tău să-și puie cravatele pe ea.
SCHWARTZ: Și ce dacă-și pune, nu-i frumos?
HENȚIA: Dacă-i frumos află că tot acolo am dat-o și eu.
SCHWARTZ: Dar cu trei sute. Eu o dădeam cu o mie. Vrei să mă ruinezi? Habar n-ai ce-i asta artă, huliganule!

CRĂCIUNESCU *(plan unu)*: În ce să mai cred, Ovidiu? În cine? Pînă și profesorul Stiopul ne-a lăsat. După conversiune a scris un articol nimicitor, în care spunea că nu sîntem responsabili, că simulăm, simulăm pentru a trăi la întîmplare. Că nu avem un

adevăr al nostru. Că facem artă ca să ne mințim, ca să credem că avem ceva mare de spus. Cum a crezut și el. Cum am crezut și noi, cum ai crezut și tu! Că strigăm ca să ne acoperim teama de a fi singuri într-o lume care nu ne iubește.

OVIDIU : Taci, Anastase!

CRACIUNESCU *(tot mai exaltat)* : Într-o lume care nu mai știe iubi.

OVIDIU : Taci, Anastase, nu mai spune asta. Minți!

CRACIUNESCU : Într-o lume în care nimic nu mai e al nostru cu adevărat. Și n-o să mai fie.

OVIDIU *(exaltat, înnebunit)* : Minți, Anastase, neputinciosule. Minți! Te-au prins, te-au doborît. Dar o să ieșim de aici, îți promit! O să dăm lovitura cea mare. Auzi orașul ăsta cum ne strigă! Atîția inși mai proști decît noi, mai lași, au făcut carieră. O să facem bani, bani, bani! O să pisăm cu picioarele această viață, o să călărim pe ea! Auzi? Ne așteaptă afară tentațiile, ofertele, loviturile. Haide să ieșim! *(Îl trage.)*

CRACIUNESCU *(trist)* : Nu mai pot Ovidiu... E prea tîrziu.

OVIDIU *(aproape plîngînd)* : Lașule! Bicisnicule! Te las aici! Te las singur, lașule. Și dacă mă înpiedici te omor, și trec peste tine.

CRACIUNESCU *(cu îngrijorare și durere)* : Ovidiu! Liniștește-te, dragul meu!

OVIDIU *(ca nebun)* : Auzi afară glasul orașului care mă cheamă! Auzi vestea cea mare! Auzi? *(Iese în fugă.)*

KUNECKE : *(Pe plan doi vorbind la audiophon)* : Dumneata cum înțelegi să-ți faci datoria, domnule Gruber? Și oamenii dumitale ce fac, lumpațiază? *Was? Ich scheisse auf sein Konversion!* Dar n-am ajuns încă să rîdă Dupic de noi. Dacă cursurile Schmidinger vor suferi cea mai mică fluctuație, dumneata n-o să mai rîzi mulți ani, te asigur!

(În același timp coloana sonoră se încarcă de tot felul de zgomote de telefoane, mașini de scris rotative etc. și marele Leviathan, printre claxoane, si-

rene și lumini scînteietoare se pune în sfîrșit în evidență. În planul trei s-au ivit clădirile uriașe ale Americii.)

BRUCE O'KELLY *(la biroul său)* : Hei Jerome, măgar bătrîn, aud că ți-a trecut un savant la catolicism.

JEROME VANDELOON *(la biroul său)* : Nu te bucura degeaba, Bruce O'Kelly micule, nu-i al meu, e al CIA-ului.

BRUCE O'KELLY : Asta vream să și aflu.

JEROME : Dealtfel el nici nu știe cred. O să-l treacă pe alt registru. *No problem !* Are cine să se ocupe, eu n-am timp de fleacuri.

VRABIE *(plan doi, la un bistro)* : Zice simulant, adică rahat. Eu nu sînt în cauză, voi sînteți. Eu sînt numai momeala, înțelegi ? Mie degeaba îmi demonstrează că put. Eu sînt făcut de la început să put. Dar despre tine a spus multă vreme că miroși ca o floare. Cînd a mințit ?

POPAZU : Trădătorul ! A trădat legea ! S-a vîndut.

VRABIE : Fii sigur că nu pe doi franci și un *beaujolais* ca mine.

POPAZU : A vîndut biserica noastră, credința noastră... tot ce avem mai scump. Va plăti ! Poporul românesc nu uită !

OVIDIU *(plan unu, se întoarce răvășit, întinde ziarul lui Crăciunescu)* : „Profesorul Stiopul a fost asasinat."

CRACIUNESCU : Extraordinar ! Viorella a prezis-o ! Sîntem totuși determinați ! Neliberi ! Avem soarta scrisă dinainte ! Sîntem înconjurați, asediați !

OVIDIU : Nu ! Nu ! Nu !...

CRACIUNESCU : Sîntem manevrați de un leviathan uriaș cu mii de barțe și pîrghii ! !...

OVIDIU : Nu, nu !...

STIOPUL *(plan doi)* : Dar așa-i obiectiv, domnule Blănaru.

BLANARU *(amenințător)* : Ascultă, profesore ! Crezi că băieții suferă, crezi că noi toți suferim aici, departe de țara noastră, ca dumneata să-ți permiți luxul obiectivității ? *(Înaintează spre el, profesorul se retrage pas cu pas.)*

CRACIUNESCU *(plan unu)* : Vrei să fii o conştiinţă pură şi-ţi dai seama că eşti un şoarece într-o imensă cursă. Vrei să fii o lumină într-un oraş lumină, şi-ţi dai seama că eşti un fluture pe o lampă care te face scrum. Mai bine să rămînem aici, la fund, Ovidiu. De aici cel puţin nu mai putem cădea nicăieri.

BEMBEA *(intră urmat de Marangozzi, care e dărîmat, Se adresează lui Ovidiu)* : Te-am prins, mişelule! Acum nu ne mai scapi. Pe profesorul Stiopul te-ai găsit să-l omori?

OVIDIU : Eu? Eu să-l omor pe...? Cum vă trece prin cap?

BEMBEA : Cine a avut recent o convorbire secretă cu el? Crezi să n-am aflat?

CRACIUNESCU *(consternat)* : Nu se poate! *(Priveşte critic, dezamăgit, pe Ovidiu.)* Ar fi să nu mai cred nici în mine însumi.

BEMBEA : Uite cu cine s-a înhăitat un Crăciunescu, dacă a părăsit biserica. Marangozzi, iei locul ăstuia!

CRACIUNESCU : V-a murit unchiul?

BEMBEA *(cu dispreţ)* : Ce unchi? Un escroc ordinar! O să rămînă aici să-şi plătească ţoalele. *(Îl trînteşte pe scaun. Lui Ovidiu, care se strecoară afară.)* Nu fugi, nu fugi că te prindem cu poliţia. *(Aleargă după el, strigînd.)* *Au voleur!* *A l'assasin!* Hristoşii mă-tii!

MARANGOZZI *(ridicînd din umeri)* : Questa e la vita!

ÎNTUNERIC

TABLOUL 10

Fugărit, speriat, Ovidiu forţează puţin şi iată-l intrînd în apartamentul Marlois, unde cade fără zgomot pe fotoliu. După scurt timp uşa dinspre dormitor se deschide şi iese, îmbrăcat de plecare, domnul Abouladhi, un oacheş de vreo 37 de ani, care cînd dă de Ovidiu are o surpriză pe care o transformă în sarcasm.

ABOULADHI : Dumneavoastră urmați ? *Ah, bon* ! Je *m-excuse* ! *(Și cu o privire mortală spre Nicolle care a apărut în capot.)* Doamna e liberă. *(Pleacă comprimat.)*
OVIDIU *(bîiguind)* : Iartă-mă... Nu mă așteptam. *(Nicolle e numai ură.)*
NICOLLE : Pe unde ai intrat ? *(Apoi renunță, obosită de orice explicație.)* Ce vrei ?
OVIDIU : Vreau puțină liniște.
NICOLLE : Hă ! *(Apoi.)* Te-a pus Georges să mă spionezi ? Nu cîștigă nimic, fii sigur, te plătește degeaba. Dealtfel e mai comod pentru el să dea impresia că nu știe.
OVIDIU : De ce faci *asta* ?
NICOLLE : Fiindcă îmi place. Fiindcă Abouladhi e un bărbat. Și pentru că așa fac toate femeile. Georges e obosit. Și plictisit pe deasupra. Algerianul are fantezie.
OVIDIU : Minți, Nicolle.
NICOLLE : Și ce-ți pasă ? *(Pauză, moale.)* Pleacă din casa mea, te rog. Vrei să mă distrugi de tot ?
OVIDIU *(revoltat)* : Iartă-mă, dar cînd faci singură o asemenea alegere...
NICOLLE *(îl întrerupe, moale)* : Idiotule, crezi că se mai poate alege ? Am ales o dată. Și gata. După aceea, totul se înlănțuie.
OVIDIU : Nu-i adevărat, se poate alege. Se poate alege și plăti. Știu pe cineva care *a ales*. A plătit cu viața. Dar a ales !
NICOLLE : Și noi am ales : confortul. E tot ce-am avut la îndemînă.
OVIDIU *(ironic)* : Și acest domn Abouladhi intră în „confortul tău" ?
NICOLLE : Mult mai grav : îl condiționează.
OVIDIU : Vrei să spui că el vă ține la Dupic ?
NICOLLE : Nu sînt o femeie care pot place ? Care pot avea amanți ?
OVIDIU : Nu schimba vorba.
NICOLLE : Am venit în Franța pentru că o știam libertină și fantezistă. Sînt o vicioasă care își dă toate

pretextele politice și sociale ca să-și astîmpere poftele de desfrînată. Pare că nu crezi.

OVIDIU :Nu.

NICOLLE : Totuși mi-am căutat nesfîrșiți amanți. Și nesfîrșite amante. Care m-au dorit. Cum mă dorești și tu. Fiindcă tu mă dorești, nu-i așa, ai picat la timp. Aveam tocmai nevoie de o alternativă pentru algerian. Altfel risc să fac o pasiune, înțelegi ? Și n-am poftă. Pasiunile costă bani.

OVIDIU : Bați cîmpii.

NICOLAE : Oh, Ovidiu, nu ești încă destul de amenințat ca să mă înțelegi.

OVIDIU *(întunecat)* : Nu se știe.

NICOLLE : Din fericire, vei fi în curînd. Abouladhi nu iartă. N-o să ne ierte nici pe noi. Și aicea treaba cînd o faci, e serioasă. Nu ca în România. Unde te dă afară și te pune în altă parte. Aici, după două avertismente vine plicul. Și nu mai intri nicăieri. Și nu poți plăti nici rata scaunului pe care stai și a covorului pe care umbli — pe credit. Și ți le ia. Aici sînt oameni serioși. Ovidiu. Pe fratele tău l-au spălat nițel și l-au pus iar director general.

OVIDIU : De unde știi ?

NICOLLE : Ne-am interesat. Te-am verificat. Acolo merge. Aici Georges dacă iese, adio ! Ajunge pictor de firme. Și nici atît, că n-are talent. Și eu ce ajung? Nu mă mai rîvnește nimeni, dacă n-am siguranța zilei de mîine. Nici tu nu mă mai rîvnești. Căci tu mă rîvnești, acum, așa-i ? *(E exasperată, supernervoasă.)* Hai, nu vrei să mergem în dormitor ?

OVIDIU : După felul brutal cum m-ați tratat, tu și Georges, ați merita s-o fac !...

NICOLLE : Taci, nu spune asta ! Georges te-a repezit atunci, ca să taci. Georges suferă cumplit. Eu l-am adus în Franța, el n-a vrut. Te-a propus algerianului — la Dupic, noi n-ajungem, nu ne lasă Dămăreanca — eu eram atunci în conflict cu el, căutam alte soluții, încercam formula Bembea — asta e celebra „alegere“ pe care o aveam. Nu te-a primit. Am căutat un canal, pe Viorella, să mă duc să fac spiritism și eu la Céléstine, sau să-l cunosc pe

Jean-Pierre, pe Mike, morfinomanul acela, orice ! N-a ieşit nimic. M-am culcat iar cu Abouladhi ca să-ţi dea, în sfîrşit, Dămăreanca voia s-ajungi la Roger Dupic. Şi să-l salvez şi pe Georges de bănuiala de colaboraţionism — fiindcă are deja două avertismente. Abouladhi acceptă colaboraţionismul doar dacă i se dau şi lui nişte informaţii economice, pentru nu ştiu cine. De-aia te-a silit Georges să taci atunci ! Să nu-şi încarce conştiinţa cu tine.

OVIDIU : Glumeşti, nu-i aşa ? *(E uluit.)*

NICOLLE : Sigur să glumesc. Ţi-am spus toate astea fiindcă sînt o tîrfă şi-mi place patul. Şi negrii. Şi confortul pentru care am venit aici şi care mă face atît de fericită !... Atît de fericită !

OVIDIU *(foarte impresionat, apropiindu-se de ea)* : Vrei să spui că te-ai culcat... pentru mine ? *(I se suie lacrimile in ochi.)*

NICOLLE *(i se aruncă în braţe, sfîşietor)* : Nu pentru tine, numai. M-am culcat pentru toţi. Pentru toţi... *(cu sensul unei mari ispăşiri)* pentru toţi !...

(Stau aşa un moment şi plîng amîndoi, frăţeşte. Apoi Ovidiu se desprinde, pleacă spre uşă, mai priveşte o dată năuc fuge.)

ÎNTUNERIC

TABLOUL 11

În planul întîi bistro, tîrziu spre miezul nopţii. Muşteriii s-au cam terminat, iar garsonul, Johnny Găvozdea, tocmai deserveşte, cînd intră, rănit la ochi şi la frunte, şi bătut bine, Ţiţi Henţia

HENŢIA : Un cognac, *s'il vous plait !... Et un sandwich !*

GAVOZDEA : *Ben m'sieur. (Cînd vine cu comanda, constată.)* Iertaţi-mă, dv. nu sînteţi actorul român Titus Henţia ?

HENȚIA : De unde mă cunoști ?
GAVOZDEA : O, maestre, ce plăcere că vă întîlnesc ! Johnny Găvozdea mă numesc. Sînt din aceeași branșe. E o cinste mare. Oh, nemaipomenit. Cine ar fi crezut ? Vorba ăluia : *ștafeta nevăzută.* „Quasi cursores vitae lampada tradunt." Ați jucat în *Pescărușul.*
HENȚIA : M-ați văzut ?
GAVOZDEA : Ați fost un Treplev, epocal. Cred că cel mai bun din toți.
HENȚIA : Ah ! bah ! Deșertăciune ! *(Dar e flatat.)*
GAVOZDEA : Și-n *Ștefăniță*... ați jucat, nu ? Excelent ! M-am omorît aplaudîndu-vă. Le-am spus băieților : clasa una ! Stofă mare.
HENȚIA : Spune-le și ăstora ! Ăștia nu cred.
GAVOZDEA : Cine ?
HENȚIA : Grăbiții ăștia ! Și zici că ți-a plăcut Treplev ! ?
GAVOZDEA : Ce vorbă !
HENȚIA : „Ce înseamnă asta ! Am fost atît de ticălos încît am tras în acest pescăruș. Îl pun la picioarele dumitale !" „Ce-i cu dumneata ? În curînd și în același fel mă voi omorî și eu !"
GAVOZDEA : Excepțional ! Seară de lux ! Da cine v-a tamponat așa ?
HENȚIA *(mîndru)* : M-am ciocnit cu galbenii. Am dat, știi cum ? Ca-n vremea lui Ștefăniță. *(Recită.)* „Că omul e o fiară pe care n-au îmblînzit-o veacurile... Ascultă hăitașii, și ascultă și fiarele... Care urlă mai fioros ? Ele fug și zgomotul lor este fuga deznădejdei. Ei, hăuie a bucurie". Și așa mai departe. M-a pălit unul Vrabie, un renegat și un ratat.
GAVOZDEA : De ce v-ați bătut ?
HENȚIA : Eh ! Mai adu un cognac. *(Jonny se supune.)*

(În planul trei transpare din nou, în mijlocul unei imense agitații vizuale și sonore imaginea celor două birouri new-yorkeze cocoțate pe doi zgîrie-nori.)

JEROME VANDERLOON : Micule, am impresia să ăștia s-au încăierat în Paris. Nu le-ai comunicat că ne-am cartelat ?
BRUCE O'KELLY *(cu o blondă pe genunchi)* : Nu știu dacă le-a

spus Miss Gladis. *(Blonda neagă.)* Se pare că nu. A avut lucruri mai importante :

JEROME : *Well...*

BRUCE : Nu-i nimic Jérome, măgar bătrîn, suportăm noi cheltuiala...

GAVOZDEA *(venind cu cognacul)* : Să vă aduc ceva de pansat.

HENŢIA : „N-am nevoie nici de balsame, nici de descîntecele lui. Bestia nu m-a nimerit. Dar pe îngerul cel negru şi pe cazanele lui cu smoală, eu îl voi nimeri." *Nunta din Perugia*, tabloul II. Spune-le *(arată la mesele goale)*, spune-le să ştie cine am fost. Nu ştiu, cretinii !

GAVOZDEA : Asta din ce e ?

HENŢIA *(patetic)* : Asta e din viaţa mea, din zbuciumul şi chinurile şi suferinţele mele de artist !

GAVOZDEA : Dumneata de ce ai venit ?

HENŢIA : Ca să mă bat. Pentru cauza cea bună ! Pentru ideal ! Nu cum am văzut un belengher de român astăzi, unul Ovidiu Petrescu, un trădător fără ideal. Dădea în toate părţile, în neştire, în toţi grămadă. L-au umflat. O să-l expulzeze în colonii. Dumneata ce faci ?

GAVOZDEA : Păi, ce se vede. M-am aranjat. Provizoriu. Ies cîţiva marafeţi, n-am treabă !

HENŢIA : Mai dă un cognac.

GAVOZDEA : Venii cu una, Floricuţa. S-a plasat şi ea, n-are treabă. Mai mă ajută. Face şi muncă cinstită. A intrat cu diaconul în corul Operei. Dar eu îi las pe toţi domnu Henţia, îi dau în mă-sa. Mă duc la New York şi de-acolo în Canada, am legătura. Aici m-a ajutat un popă, şi-un ovrei cumsecade mi-a scăpat trei sutari, care mi-au ieşit pe nas. Mă mai băgară unii la o boieroaică, dar era cam purie, vrajă obosită, nu făcea de demnitatea mea de actor.

HENŢIA *(cu nostalgie)* : Zi, te duci... „Întoarce-te la teatrul tău scump şi joacă în piese nătînge şi fără duh".

GAVOZDEA : Eu m-am prins de la început că nu e nici o sfiriială, dar acum, vorba aceea, „scoate drace ce-ai furat". Cîteodată, noaptea, cînd rămîn singur,

mă mai bate gîndul să mă întorc... *(Vocea patronului.)* Boşul. Aveţi 28 de franci, maestre, plus remiza.

HENŢIA *(scotocindu-se)* : Nu ştiu cum se face că... Mi se pare că, luptînd...

GAVOZDEA : Hai, fără goange de-astea. Acasă mai era cu „mi se pare" cu „stai să vezi". Aici e cu bani peşin. *(Se aude iar patronul, strigînd : Johnny !)* Acuşica *M'sieu, tout-à-l'égout M'sieu ! (Aspru.)* Întinde-o, Treplev, plimbă ursul şi să vii numai cînd ai lovele, auzi... r-aţi ai dracului de balcanici... *(Cum Henţia a rămas zăpăcit, deprimat, schimbă tonul.)* Hai, c-am glumit. Te-ai prins ! ? Pupă, aici, gagiule, şi zi-mi noroc. Zi-mi noroc ! Ca la comunişti, fir-aş al mamii ! Tot m-au făcut ei actor. Îmi deteră scenă mică, asta a fost boala mea. Dar aplauze tot am luat. Aici e scenă babană, însă nu ne mai aplaudă nimeni... Aia e !

SFÎRŞIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

VALERIU RÂPEANU:

Datorită noii piese a lui Paul Everac, dramaturgia originală pășește în noua stagiune cu dreptul. Fără îndoială, dramaturgul *Fluturelui pe lampă* nu-i un autor comod pentru directori de teatru, regizori, actori (ca să nu mai vorbim de critică) și uneori nici pentru spectatori. El nu urmărește aprioric succesul ci, cu o privire ageră, cu acea sensibilitate acută pentru cotidian, evidentă și în excelenta sa activitate publicistică, el caută să pătrundă către esențele și structurile existenței noastre. Omul în raport cu universul social și moral de azi, omul în relațiile ce-i definesc atitudinea față de o lume cu trăsături și caracteristici specifice pe care Paul Everac ambiționează să le surprindă în organicitatea și specificitatea lor — iată ce face ca piesele sale să ocupe un loc aparte în contextul dramaturgiei noastre de astăzi.

Descifrăm această preocupare încă din piesele de început precum *Ferestre deschise*, ce s-a împlinit cu *Simple coincidențe*, *Patimi*, *Ștafeta nevăzută*, *Camera de alături*. Dacă ar fi să surprindem una din trăsăturile definitorii ale dramelor lui Paul Everac, ar trebui să vorbim mai înainte de toate despre căutarea identității dintre om și mediu social, pe care autorul nostru a urmărit-o cu tenacitate și cu rezultate artistice din cele mai relevabile. Cum și pe ce cale se realizează o asemenea identitate, care sînt forțele centrifuge sau centripete care acționează pentru sau împotriva realizării ei, iată întrebări la care piesele lui Everac au răspuns, și nu o dată, dintr-o perspectivă ce unea darurile unei observații sociale de o mare profunzime, cu acelea ale unei gîndiri ce pornea de la fapte în aparență banale,

1.328.

ca să ajungă la observații sociale de o mare anvergură. Eroul noii sale piese nu mai caută căile integrării în mediu, soluțiile care să-l permită o netezire a barierelor ce îi stau în calea realizării sale; el nu mai vrea să fie în concordanță cu societatea căreia îi aparține ci — crede — că împlinirea personalității sale, setea sa reală de a acționa „nestingherit" se poate împlini alegînd o altă lume, părăsindu-și țara. Economistul Ovidiu Petrescu, un om aflat la mijlocul vieții sale, are o energie explozivă, o putere de muncă și o dorință de a întreprinde lucruri deosebite, ce lui i se pare că nu pot fi puse în valoare de societatea noastră. El e — în fond — un individualist, la un moment dat îl putem socoti chiar un egoist, dar autorul, cu o fină intuiție psihologică, nu îl încadrează în categoria arriviștilor și nici a naivilor înșelați de aparențele societății de consum. Individualismul său exacerbat îl face să vină net în contradicție cu etica societății socialiste, cu normele vieții noastre, cu felul nostru de a înțelege viața și rosturile ei. De aceea alege trista condiție de transfug [...]

Cum spuneam, piesa, care relevă un destin dramatic, se desfășoară ca o vastă frescă, uneori prea vastă, ea cuprinde deopotrivă momentele semnificative, ca și unele ce au o valoare mai redusă — față de amplitudinea problematicii eroului — la pitorescul situațiilor pe care un scriitor de talia lui Paul Everac le realizează cu suculență verbală și adeseori cu un irezistibil umor [...]

Ce am spune în concluzie? Că piesa lui Everac nu-l dezminte pe Everac, autorul pasionat de destinul omului nu în relații abstracte și atemporale, ci în cele ale zilei de astăzi. *Un fluture pe lampă* reprezintă o curajoasă și matură dezbatere a unor probleme legate de atitudinea omului în viață, de aprecierea matură a faptelor noastre. O piesă care invită spectatorul la o matură reflecție, o piesă ce se înscrie în orbita de gravitate a artei adevărate, a artei ce ne implică într-o dezbatere de o mare și reală adîncime care reușește să demonstreze convingător racilele societății burgheze, caracterul ei profund antiuman. Piesa este o reușită a lui Everac și a dramaturgiei noastre contemporane.

(*Contemporanul*, nr. 50, 8 decembrie 1972.)

DINU SĂRARU :

„Un fluture pe lampă", drama propusă de Paul Everac primei noastre scene, este o lucrare relevabilă în primul rînd prin caracterul ei politic, prin luciditatea și curajul salutar cu care autorul abordează — neocolindu-i complexitatea — problema libertății și a moralei libertății prin raportarea la ideea de revoluție socialistă și la ideea de patriotism.

Este bine cunoscut faptul că revoluțiile sociale, cucerind și concentrînd în jurul ideilor lor nobile masele largi ale poporului, stîrnesc, în același timp, ura acerbă a grupurilor restrînse ale privilegiaților, reacționarilor și trădătorilor de tot felul ai intereselor naționale și populare. Nu odată, cum iar este bine cunoscut, din rîndurile acestor refuzați ai istoriei se recrutează transfugii și trădătorii de țară, pe care și istoria revoluției noastre socialiste i-a cunoscut în întreaga lor degradare morală, dar față de care regimul nostru s-a dovedit înțelegător și umanist atunci cînd trezirea lor amară i-a condus la recunoașterea, chiar tîrzie, a erorii și la solicitarea acordării unui nou credit moral.

Iată ce își propune să descifreze Paul Everac în noua sa lucrare: drama prăbușirii filozofice și morale a unui astfel de refuzat al istoriei, un transfug revelatoriu tocmai prin caracterul său de om obișnuit, de mediocritate notorie, amețit și îmbătat de falsele sloganuri despre libertate și fericire ale societății burgheze, în care el vede, la un moment dat, rezolvarea, soluțiile tuturor confuziilor lui cu pretenție de filozofie, ca și a tuturor ambițiilor lui egoiste.

Personajul central al piesei, Ovidiu Petrescu, un oarecare inginer sau economist de duzină, cu un caracter oscilatoriu, în orice caz incapabil să înțeleagă libertatea ca orice cetățean animat de idealuri civice înalte, ca necesitate a unui comandament moral și social, ci împins de dorința de satisfacere egoist-individualistă și anarhică a unor deziderate de mic mercantilism și de ieftină îmbuibare, aflat în conflict cu rigorile unei societăți funciarmente morale și convins că numai într-un anume Occident va putea să respire, folosește primul prilej de a trece granița. El alege Parisul, pe care îl vede strălucitor și homeric în disponibilitățile lui pentru cei care caută „libertatea" și împlinirea „tuturor" visurilor, care altfel se reduc, pentru mediocritatea notorie a transfugului, la două mașini, la nu știu ce bău-

turi alcoolice, la nu știu ce oravate, la femei pe care însă nu le poate vedea decît în condiția subumană de marfă de vînzare etc.

Meritul lui Paul Everac este de a desena traiectoria prăbușirii unui astfel de personaj, cu o foarte nuanțată preocupare de a surprinde, de la început, atent și sensibil și aș zice obiectiv, determinarea psihologică a actului trădării de țară, acordînd un anume credit deciziei inițiale, pentru a reflecta apoi, convingător, în derularea conflictuală a faptelor, lipsa de suport moral și politic a acestei decizii, falsitatea ei obiectivă, alunecarea dramatică a eroului pe panta denigrării și trădării, prăbușirea lui sub propria întreprindere.

Ovidiu Petrescu se avîntă în lumea pe care el o crede a libertății absolute cu o sete aproape bolnăvicioasă, cu convingerea că nici o forță nu-i va putea sta în cale, într-un Paris năucitor prin strălucirea reclamelor, prin frumusețea arhitecturală, prin confuzia pe care eroul o face mereu între parfumul orașului și rețeaua relațiilor junglei capitaliste, unde dominantă este lozinca *„homo homini lupus"*. Everac realizează admirabil primul șoc pe care îl primește eroul din chiar clipa sosirii la Paris în casa unor cunoscuți de asemenea transfugi, unde ia brusc act de ceea ce, filozofic, se numește *tragedia incomunicabilității în societatea de consum*. Apoi, traversînd o adevărată Golgotă a disperării morale și umilințelor, eroul trăiește revelația brutală a întîlnirii cu anume reprezentanți ai lumii magnaților. Aici, piesa cunoaște unul din momentele cele mai vii și mai dramatice ale ei, și profesia lui Everac se dovedește de o rafinată maturizare a mijloacelor de expresie și de ilustrare artistică a unei idei. Remarcabile rămîn apoi, descrise, peregrinările eroului în cercurile unor transfugi, cărora încearcă să li se alăture, întîmpinînd, de fiecare dată, rezistența inamică a susceptibilității față de un intrus, amenințînd cu o gură în plus dramatica lor existență de azi pe mîine, din pomeni sau din iluzoria vînzare a unor produse manufacturiere, cu pretenții de artă. Pictori ratați, aventurieri de tot felul, filozofi mucegăiți și reacționari fără obiect, naționaliști, legionari, actori ajunși picolo în baruri pestrițe sau bătăuși de profesie la agențiile de spărgători de grevă, o faună a decăzuților morali ne este descrisă de Everac cu o pastă groasă și violentă. Scriitorul se dovedește un pictor excelent al acestei lumi larvare, după cum se ilustrează, în continuare, ca un polemist acid și ca un dialecti-

cian de incontestabilă forță, atunci cînd din scenele descrise, din confruntarea faptelor extrage pledoaria sa pătimașă și convingătoare în numele *ideii de libertate care nu poate exista în afara ideii de libertate a patriei și a poporului, care nu poate exista în afara patriei*, după cum nici o împlinire morală, nici o împlinire spirituală nu este posibilă în afara condiționării ei de către patrie, de către popor, de către epoca în care patria și poporul se definesc. Din acest punct de vedere, momentul final, de un dramatism acut, zguduitor, mi se pare, de asemenea, de o valoare literară antologică, reconstituind adevărata tragedie a unui actor care, transfug și trădător de patrie, ajunge să se recunoască învins și să-și dea seama că viața lui nu este acum altceva decît traducerea în realitate a rolului unei prăbușiri morale, rol pentru care în patrie, jucîndu-l pe scenă, a fost aplaudat, ca un artist, dar pentru care acum, cînd îl trăiește cu adevărat, nu mai poate întîlni decît propriul său dispreț.

(...) nu vom putea să nu admirăm, în încheierea cronicii, faptul că prin această dramă politică scrisul lui Paul Everac se dovedește el însuși a fi expresia unui profund proces de definire a personalității unuia dintre cei mai interesanți scriitori de teatru actuali, original atît prin preocuparea constantă pentru actualitate, cît și pentru constanța abordării, mereu noi, profesioniste și inspirate artistic, a unei problematici de esență filozofică.

(Scînteia, 10 decembrie 1972.)

RADU POPESCU :

Drama lui Paul Everac, *Un fluture pe lampă*, are toate calitățile pentru a fi creatoare de spectacol bun, și nu pentru că are un subiect captivant și o acțiune dinamică, nu pentru că are personaje multe, variate și bine lucrate, puse în situații neașteptate și frapante (are și aceste calități, în cea mai mare măsură) deci nu pentru că e „scenică", pentru că e „teatrală", ci, în primul rînd, pentru că are o temă interesantă, smulsă din actualitatea vremii noastre, tratată cu îndrăzneală în spiritul filozofiei noastre, autentică în faptul de viață, în drama umană și în patosul adevărului ideologic și patriotic.

Aci, adică în drama lui Paul Everac, e vorba despre transfugi, despre renegații și fugarii de revoluția socialistă a țării noastre, în fond, despre renegații și fugarii din toate timpurile. Căci în toate momentele de înnoire populară și revoluționară a unei societăți au existat căutători de vremuri și de lumi vechi, aventurieri și desperați ai trecutului. Orice revoluție dă naștere unui „Koblenz" și unei emigrații acre și dușmănoase. [...].

...există un caz uman, psihologic și moral (deși imoral) al transfugului, caz față de care regimul nostru s-a arătat mereu predispus la înțelegere și hotărît la generozitate.

Paul Everac și-a propus analiza psihologică a acestui caz, și totodată să-i urmărească destinul. Ovidiu Petrescu, eroul său, e un mediocru absolut (omul cu personalitate excepțională, omul de geniu, nu fuge, nu emigrează niciodată, căci își cunoaște prea bine condiționările, și își cunoaște misiunea) ca nivel de suflet, de minte, de aspirații și încă mai puțin decît un mediocru, ca egoism vulgar și individualism mic-burghez opac, impenetrabil, feroce. In situația lui, de nu știu ce inginer sau economist de doi bani suta, dar cu leafă bună, el se simte nedreptățit, frustrat, martir și jertfă din cauză că nu are o situație materială de nabab, și că, pentru necuprinsa, insondabila lui putere cugetătoare sau pentru dilatarea nelimitată a confortului său personal, nu are „libertate". Și iată rostit Marele Cuvînt, Cuvîntul amețitor și amuțitor, în imensitatea căruia apostolul, geniul și eroul se trezesc vecini cu apașul, imbecilul și impostorul, care îl rățoiesc de dimineața pînă seara, și îl tăvălesc ca pe o adevărată „curviștină metafizică", cum îi spunea Lassale cînd îl citea pe emblema republicii burgheze a Franței. Mitul și pseudo-mitul „libertății" fiind minciuna și scuza ultimului găinar care trece granița cu un pașaport fals, dar cu un cazier judiciar autentic, cum nu ar fi și ale lui Ovidiu Petrescu, care n-a găinărit nimic, dar e rănit în „purul său idealism" numai pentru că nu are, *încă*, două automobile, vilă la munte și la mare, și nu știu ce alte bunuri și delicii, care, odată în posesia sa, ar dovedi lumii întregi, și poate și lui însuși, că în România socialistă domnește libertatea... Drept care, setosul de libertate o șterge peste graniță, și ajunge la Paris. Șocul pe care îl primește Ovidiu Petrescu — cînd descoperă, rapid, prin experiență directă, ce înseamnă libertatea burgheziei, mai ales în varianta destinată fugarilor și renegaților — îl face aproape inteligent, și îi dă capacitatea de a trăi o dramă intelectuală și morală. [...]

Ceea ce am expus mai sus, în ton și raccourci rece-gazetăresc. Paul Everac a simțit necesitatea de a trata ca pe o dramă omenească, și ca pe o dramă filosofică — o dramă a „libertății", a unui anumit plan al problemei generale a libertății. Convingerile sale ideologice nu împiedică omenia analistului, dar omenia nu înmoaie fermitatea unei poziții, care implică, în concluzie, denunțarea, judecata și sentința, fără a exclude, pe parcurs, polemica și pamfletul. O întreagă galerie, de fapt o lume de transfugi e cuprinsă de Everac în unghiul observației sale, unghi larg, cu gradație precisă și nuanțare permanentă: agenți cinici sau inconștienți ai unor necunoscute forțe capitalisto-politice burgheze, transfugii sînt — fie că afaceriști veroși, fie că artiști ratați și muritori de foame, fie că ciocoi cu fumuri între români, dar încovoiați pînă la pămînt în fața plutocratului străin, fie că sinceri filosofi idealiști și depășiți, fie că falși mistici sau brutali asasini legionari — transfugii, zic, sînt niște deșeuri naționale, sociale și umane, a căror soartă dă un fior rece celui ce o urmărește din stal. Everac se arată necruțător în analiza fenomenului și în dezvăluirea adevărului, dar uman în fața destinului, și tocmai de aceea capabil de a sugera puternic, sub drama libertății, care ocupă suprafața operei, drama dezrădăcinării, drama dorului de patrie, care murmură în adînc.

(*România literară*, 6 decembrie. 197?.)

VALENTIN SILVESTRU :

Paul Everac urmărește drama unui transfug, un om care-și părăsește patria în iluzia că se va „realiza" într-o țară străină. Problema, cît se poate de reală, n-a fost abordată pînă acum și dramaturgul vădește curaj în a o propune nu numai ca obiect al unei lucrări teatrale, ci, în genere, ca motiv literar și ca fapt de discuție. O frumoasă piesă veche, de Mircea Ștefănescu, *Acolo, departe...* examina în termeni poetici, tragedia dezrădăcinării ; o altă piesă, jucată tot la Național, *Martin Bormann* de Marin Preda, angaja tangențial ideea. Acum, însă, aici, se face o secțiune în mai multe straturi ale unei atari prăbușiri, implicîndu-se mobilurile, consecințele, contextualitățile iscate de actul atît de grav ce aduce cu sine o situație de paria prin colburile lumii, o automistificare nenorocită și o [illegible]

unde colcăie trădarea de patrie. Paul Everac nu se pripește cu concluziile, ci propune dezbaterii fapte generale, argumente teoretice, cazuri particulare, face diferențieri și nuanțări, dar exclude, pe dreptate, orice spirit conciliant și își exprimă, ca parte în discuție, atitudinea reprobativă cea mai netă.

Personajul central Ovidiu Petrescu, un economist matur, la 40 de ani, se autoexilează, rîvnind cîte ceva din ce a auzit ori a citit că ar fi împlinirile umane în lumea banului peșin. Deși în structurarea insului, autorul șovăie — căci la început fugarul apare ca un om cu o perspectivă limitată asupra lumii și mai ales asupra relațiilor dintre individ și lume, iar apoi ne e înfățișat ca un filosof speculativ în căutare de certitudini idealiste (lăsîndu-se impresia că-și păstrează o candoare morală chiar și după ce scrie articole cu scopuri suspecte, plătite de un industriaș francez) —, deși, deci, e inconsecvent tratat, totuși, prin el, e reparcursă, cu un sens demonstrativ bine susținut, calea bolgiilor din mediile transfugilor în care se ratează existențele răsucite pe țelul unic al supraviețuirii, conștiințele terciuite de compromisuri, cu aspirațiile înecate încet, în leșioase nostalgii. Aici mișună artiști dezamăgiți, șacalii mărunți, invertiții, foști ucigași din sfînta legiune, ipochimeni din defuncta protipendadă, negustori de tablouri, de carne vie, de vise ieftine în rate scumpe, profeți cu ochii întorși.

Ovidiu Petrescu va vedea și el că în loc de libertatea absolută ce și-a rîvnit-o a intrat într-un sistem năucitor de determinări cinic expuse ori disimulate, că devine, treptat, un număr într-un cod al altora, că în afara patriei, rupt de ea și încercînd s-o negi, ești un fir de pleavă.

(*România literară*, nr. 50, 7 decembrie, 1972.)

N. BARBU :

Ca atitudine și mod de dezvoltare a comentariului, ca limbaj și situare conflictuală, ultima piesă a lui Paul Everac ajunsă la lumina rampei, *Un fluture pe lampă* (premiera unanim apreciată de critică și confirmată reprezentație de reprezentație de public a Naționalului bucureștean) nu diferă cu nimic de ceea ce se consideră de mulți ani personalitatea și structura unui

prestigios dramaturg. Inedit cu adevărat este de astă dată subiectul. Deschiderile lui ating resorturi umane și politice de mare profunzime, confruntările nu au loc între o mentalitate și alta, nu au în vedere simple vicisitudini ale firii omului, personajele acționează și trăiesc sub imperativele unei ideologii fundamental deosebite de a noastră, infirmată de însăși rațiunea vieții, încît nici nu se pune problema recuperărilor, ci a demascării totale. De aici rigoarea și limpiditatea corolarelor teoretice, a dezbaterii, preferința pentru argument și angajarea definitorie a conștiințelor. În accepțiile unei revelatoare demonstrații dramaturgul aduce în discuție o multitudine de probe. Totul se luminează și dobîndește semnificație de pe poziția unui înalt patriotism, cu o participare afectivă din unghiuri dintre cele mai variate. Procesul e înscenat deopotrivă cazului și fondului lui ideologic.

Actul regizoral în *Un fluture pe lampă* își asumă receptarea textului printr-o minuțioasă operație de recompunere tensională și în relație a întîmplărilor. Pentru Horea Popescu are importanță așezarea dramei într-un context cît mai autentic, în materialitatea ei concretă, determinabilă, semnificațiile degajîndu-le confruntări și confesiuni decis ordonate. Regizorul radiografiază fiecare secvență.

...Paul Everac rămîne un comentator ascuțit al actualității, un moralist în sens înalt căruia îi place să atace în plin problemele cele mai dificile și mai importante ale societății contemporane românești. E vorba de o pasiune politică, în înțelesul originar al termenului *pólis*, e pasiunea unei discuții în agora care, pornind de la situații concrete și extrem de controversate, sînt urmărite cu o capacitate analitică de originală factură.

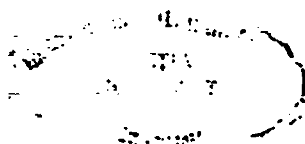
Așa se-ntîmplă și în piesa *Un fluture pe lampă* în care autorul dezvăluie, ca printr-o lucidă vivisecție, avatarurile ratării la care ajung cei amăgiți de mirajul presupusei fericiri obținute cu ușurință dincolo de hotarele țării, în condițiile unei „libertăți" ce se întoarce de fapt împotriva propriei condiții umane. Procedeul amintește de cel folosit în alte piese, de exemplu în *Ape și oglinzi*: personaje care îmbrățișează, foarte decise, o anumită atitudine etică și socială, sînt lăsate să se confeseze, cu o sinceritate aproape dezarmantă. Secvențele se adună apoi, aspirațiile sînt confruntate cu realitățile, în genere fără ostentație, dar cu grija de a sublinia totuși amănuntul relevant. Spectatorul se află astfel implicat în dialectica motivațiilor sufletești pe

de o parte și stările de fapt, sugerînd legitățile neîmblînzite ale unei societăți constringătoare. Concluzia urmează logica afectivă a spectatorului, solicitat, cum spun, să participe la o gravă dezbatere, cu toate că actorii nu-l trag de mînecă, plimbîndu-se printre bănci. Implicația este, astfel, autentică, de ordin moral și politic, și nu una formulă, a cărei convenționalitate ar fi îndepărtat de fapt, comunicarea intelectuală și emotivă.

Dramaturgul pune culoare și o nuanță mai mult amară decît satirică în zugrăvirea lumii interlope de transfugi și de cinici afaceriști în care nimerește. Ovidiu Petrescu, personajul ajuns fraudulos într-un Paris luxuriant, mai mult cu visurile unei prosperități materiale, ceea ce îl și definește ca un banal „fluture pe lampă“, sortit să-și ardă aripile.

(*Cronica*, 5 ianuarie 1973.)

SUMAR

LECTOR : ANA BARBU
TEHNOREDACTOR : ELENA PREDA

APARUT 1982. BUN DE TIPAR 8.10.1982.
COLI TIPAR : 25,25.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA Nr. 1031
LA INTREPRINDEREA POLIGRAFICA
„13 DECEMBRIE 1918"
STR. GRIGORE ALEXANDRESCU NR. 89—97,
BUCUREŞTI, REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA

